

Pre-Linnea
QK41
.C56
1583

CAROLI
CLVSII
ATREBATIS

Rariorum aliquot Stirpium,
per Pannoniam, Austriam, & vicinas
quasdam Prouincias obseruatarum

Historia,

QUATVOR LIBRIS
expressa:

AD
RVDOLPHVM II. IMP.
ERNESTVM,
MATTHIAM,
MAXIMILIANVM,
AVSTRIÆ ARCHIDVCES, &c.

Mo. Bot. Garden,
1893

ANTVERPIÆ,
Ex officina Christophori Plantini,
M. D. LXXIII.

D. Chr. Plantini manu?

IMP. CÆS. RVDOLPHO. II.
AVGVSTO, GERMANICO,
PANNONICO, BOHEMICO,

SERENISS. PRINCIPIBVS
ERNESTO,
MATTHIÆ,
MAXIMILIANO,

D. MAXIMILIANI. II. F. F. F. F.
D. FERDINANDI. I. N. N. N. N.

ARCHIDVCIBVS AVSTRIÆ,
DVCIBVS BVRGVNDIÆ,
COMITIBVS TIROLIS, &c.

HANC SVAM RARIORVM STIRPIVM,
PER PANNONIAM, AVSTRIAM, ET
VICINAS QVASDAM PROVINCIAS
OBSERVATARVM, HISTORIAM

CAROLVS CLVSIVS ATREBAS
DED. CONSECRATQ.

CAROLVS CLVSIVS
OMNIBVS REI HERBA-
RIÆ STUDIO SIS.

Nunc tandem, quam in Hispani-
carum stirpium historia vobis ob-
strinxeram fidē, libero, serius haud
dubiē quā multi exoptassent, &
quā ipse constitueram. Sed mul-
ta subinde præter spem incidunt,
quibus nostra consilia perturbari, atque iis moram
iniici contingit. Sic mihi variis & longis peregrina-
tionibus ab anno M. D. LXXIX. occupato, Pan-
nonicarum stirpium, quas anno septuagesimo quar-
to supra millesimū obseruare incepi, historiam ha-
ctenus absoluerē non licuit: vt taces aduersas &
pluuias tempestates, quæ sæpenumero meos cona-
tus interturbarunt, & ad Alpium aliorumque præ-
cellorum montium radices progressum, à summo-
rum iugorum (in quibus perquirendæ erant, quas
obseruare animus erat, plantæ) conscensu repule-
runt. Qua adeò de causa totam superiorem æstatem
in perlustrādis aliquot montiū summis iugis (quan-
tum per serenam aëris temperiem licuisset) impen-
dere decreueram, vt meam historiam absolutiorem
vobis traderem: sed ab amicis admonitus, istam
diutinam moram plerosq. iniquiùs ferre, eam qua-
lis qualis est in publicum proferre malui, quā vos
vestra expectatione diutiùs frustrari.

MAXIMAM verò earū quas hac Historia com-
plexus sum partem, à nemine (cuius quidem lucu-
brationes

brationes legerim) haëtenus esse obseruatam certus sum: ingenuè vicissim profiteor, nonnullas me inspersisse, quæ ab aliis obseruatæ quidem fuerint, sed quatum vel descriptio mutila sit, vel natales non respondeant, vel in quibus necessariae quædam notæ sint prætermissæ.

QVONIAM porro in istis meis peregrinationibus nonnullas obseruaui, quarundam etiam icones & descriptiones ab amicis accepi, quæ nostro argumento deseruiebant, eas in suas classes inferre, & commodis locis inserere libuit, vt tanto absolutior fieret nostra historia.

INSUPER multarum aliarum, quarum historia ab aliis iam pridem est prodita, obiter mentionem facio, quòd vicinis his prouinciis eas nascentes deprehenderim, licet pleræque aliæ regiones iis etiam abundant.

EARVM præterea stirpium, quarum historia in Appendice ad Hispanicas obseruationes fuit tradita, descriptiones retexui, auctiores feci, atque passim quibus oportebat locis insertas, in secundum librum retuli, quoniam pleraque quæ ad illarum historiam pertinebant, interea temporis exactiùs me obseruare contigit.

CETERVM meum hunc laborem, tametsi vestræ forsitan expectationi non respondentem, boni consulturos, & candidè, sicubi lapsus sum, interpretaturos confido. Quod si feceritis, reliquã quam mihi Deus opt. max. concedet vitam, ad vestra studia, pro meo modulo promouenda, impendendam esse scitote. Valete, Viennæ Austriae Cal. Decembris, anno reparatæ Salutis humanæ CIO IO LXXXII.

I V S T I L I P S I
de hoc libro Eulogium.

Qui solus veterem nouamque Floram,
Et solus veterem nouamque Hygëiam
Pernouisti, & ad intimos recessus
Naturæ penetraſti, amice CLVSI:
Qui quod noſter habet quod alter Orbis,
Solutus mente capis, ſtilo recludis:
Quam nos Pannonici tui labores
Iuant! Pannonicas quibus per oras
Herbarum agmina mille, mille florum
Sedulus legis, & legenda nobis,
Nec legenda modò, ſed & videnda,
Iſtoc porrigis in breui libello,
Docto, Iupiter, & bono libello!
Quem qui non amat eſtimatque Lector:
Non amat veterem nouamq; Floram,
Non amat veterem nouamque Hygëiam.

Ad Cluſij nomen luſus.

Omnia Naturæ dum, Cluſi, arcana recludis:
CLVSIVS haud ultraſis ſed* APERTA mihi.

* Quo no-
mine Apol-
lo prisciſ di-
ſus, ab ape-
riendo.

IN CAROLI CLVSII
OBSERVATIONES
PLANTARVM.

TVRBA frequens hominum longinqua per
æquora currunt,
Rarus at inde redit doctior & melior:
Turaros inter numerandus es, optime Clusi,
Testatum præsens quod liber iste facit.
Namque peregrinis longo quæ tempore in oris
Indagare tibi cura laborq; fuit,
Haud legere hîc tantû calamo descripta fideli,
Verùm etiam ad viuum pieta videre licet.
Iamq; innotescunt totum diffusa per orbem,
Vix norant ipsi quæ prius indigene.

Ioan. Posthius Germersh.
Medicus & P. L.

IN OBSERVATIONES
PANNONICAS C. V.
CAROLI CLVSII
ATREBATIS.

POSTquam Pannonias intrasset Clusius oras
Auspiciis, CÆSAR MAXIMILIANE, tuis:
Lustravit montes celsos, vallésque profundas,
Munera nativi ut disceret alma soli:

Cuius

Cuius in aduentu fama est saltasse Napeas,
Et quæ præterea Numina terra colit.
Præ reliquis vario redimita hunc tēpora flore
Talibus affata est florida Flora virum:
Salve Pæonia decus immortale coronæ,
Inuia virtutis quem via nulla latet.
Te sine Naturæ miracula clausa manerent,
Te sine Telluris pignora tecta forent.
Non tibi sat fuerat Gades peragrasse remotas?
Quin animus terras addere Pannonias?
Accipe nunc igitur meritū Virtutis honorem,
Accipe de nostra,serta parata, manu:
His tu clarus eris venturo tempore Clusi,
Extinguentq̄ tuum secula nulla decus.

Achilles Cromerus Nissen: Silesius.

CAROLI CLVSII

RARIORVM STIRPIVM

PER PANNONIAS

obseruatarum Historiæ

LIBER PRIMVS.

VE M A D M O D V M Priore Hispanicarum mearum obseruationum libro, arbores & frutices cõplexus sum: eandem etiam ordinem in his Pannonicis obseruationibus sequi animus est, & ab exotica rarissimâque arbore, similiter illas auspiciari.

DE LAURO CERASO.

CAP. I.

A Nemine, quod sciam, huius arboris historia prodita est: imò ne Herbarius quidem nostra ætatis, ut arbitror, cognita. Cum autem ex earum sit genere, que perpetua coma virent, elegantissimâque sit aspectu, merito primum locum in nostris hisce Commentariis sibi vendicare videtur.

EST verò *Laurocerasus* (sic enim appellare libet, Laurocerasus historia. illiusque nominis causam postea explicabo) iuste magnitudinis arbor, caudice recto, multis ramis donato, qui cortice ex viridi nigricante obducti sunt, nouelli tamen omnino virent. Folia alternatim ramos ambiunt, non decidua, Lauri latifolia, sive potius mali Citria foliorum emula, per ambitum nonnihil dentata, nervis

A aliquot

LAVROCERASVS.

aliquot ex media costa in latera excurrentibus, superne splendens, inferne nequaquam: color in vetustis ex atro virescens, in novellis vero ex viridi pallescens: sapor amarus, nucleorum mali Persica, aut amygdalarum amararum emulus. Flos nunquam mihi conspectus est, neque etiam ipse fructus ex arbore recens decerpitus: sed qui Constantinopoli missus fuit sub initium anni 1574. & anno deinde 1581. forma ovali fuit, exigui pruni magnitudine, Sebesten fructui proximis, foris niger, rugosus, pruriam continens dulcem & edulem ceratorum pulpa modo, in qua latent bina aut terna semina plana spadicei coloris, plurimum accedentia ad Loti africanae vulgo Guaiacanae nuncupatae semina: ut testes esse possunt amici, quibus hoc anno missi in Belgium, atque etiam ante septennium cum Galatensis sine Peranis pruneolis, albis, oblongiusculis, acicis.

Porro biennio post, sub initium Januarii 1576. ab Illmo Domino Davide Ungnad, Cesareo apud Turcarum Imperatore Oratore, eius arbusculam accepimus, manam altitudinem excedentem, brachiali crassitudine, cum aliquot aliis rarioribus fruticibus. Maxima cum asperitudo esset hiems, & negligenter ab eo qui eas advenxit, curati fuissent: omnes in itinere radicibus perierunt, prater hanc & Castaneam equinam, de qua proximo capite: imò parum absuit, quin & haec periret. In fornacem autem cum eodem dolio in quo adusta fuerat, eademque terra, intuli: unde cum Aprili exemissem, eiusque ramos omnino siccos deprehendissem, illos ad vivum reseci, & vasculum loco umbrato reposui, ne à solis radiis nimium exsiccaretur, atque facilius repullularet. Cœpit tandem Autumno secundum radicem aliquot germina proferre, quae cum ea trunci parte sui inhaerebant, (resecta intuli & sicca parte) in aliud

vas transtuli, diligentérque deinde alui, ut nunc elegantem habeam arbusculam: reliqua etiam germina, ubi paulo altius excreuissent, in terram inflexa radices egerunt, aliásque arbusculas mihi dederunt, quas & Principibus viris & amicis communicavi.

Longior paulo in his recitandis, & fortè Lectori molestus fui: non potui tamen ea silentio præterire, ut intelligent studiosi, quibus difficultatibus ad huius rarissima stirpis possessionem peruenierim.

Trabison cur-
masi Dacty-
lus Trapez-
zuntin.

CÆTERVM missa fuit hæc arbuscula Trabison curmasi nomine, quod Trapezuntinum dactylum interpretati sunt. Sed quandoquidem nihil cum Palma commune habeat: non admodum propriè hoc nomen illi inditum fuisse arbitror.

Bellonius lib. 1. Observationum cap. 44. inter arbores perpetuò virentes recenset Trapezuntinam quandam ferentem cerasa: meminit & eo libello, cui de Ratione ticurandi siluestres arbores titulum fecit, cap. 20. & Laurocerasum appellat: illius tamen historiam minimè describit, nisi quòd eodem capite illius ramum, mali Citriæ ramo equalem facit, & eius prægrandè arborè Gemma in horto Principis d'Oría se postea vidisse asserit. Cùm verò huius nostra folia maximam similitudinem cum mali Citriæ foliis habeant, neque illi defluant, & Trapezunte Constantinopolim, ut nomen indicat, primùm allatam fuisse verisimile sit, eam esse omnino existimo, quam Bellonius observavit.

Laurocerasus.

Laurocerasi autem nomen, quantum coniectura assequi possum, illi imposuit à foliorum cum laurinis similitudine, & fructu cerasis equali: tametsi postremo loco ex Pliniana historia id inuenisse affirmet. Verùm nusquam apud Plinium Laurocerasi vocem legere meminimus: is quidem lib. 15. cap. 25. ubi Cerasi genera enumerat,

merat, de cerasis lauro insitis agit. Minus quinquen-
nium est, inquit, quod prodiere quae vocant laurea, non
ingrate amaritudinis, insita in lauro. Hanc autem quam
proponimus arborem, ipsum intelligere, vix mihi per-
suadere queo.

Cerasus lau-
rea.

Sed cum aptiore appellatione careamus: neque sine
iudicio Bellonius ea usus esse videatur, Lauroccerasum
cum ipso nuncupabimus, donec ex Veterum monumentis
commodius aliquod inueniamus. Si cui tamen Palma
trapezuntina vocabulum, quod Constantinopoli adeptum
est, aut Cerasi trapezuntina, ut Bellonius etiam galli-
cè usurpat, magis arridet, eo utatur, per me licet.

Cerasus trape-
zuntina.

DE CASTANEA EQVINA.

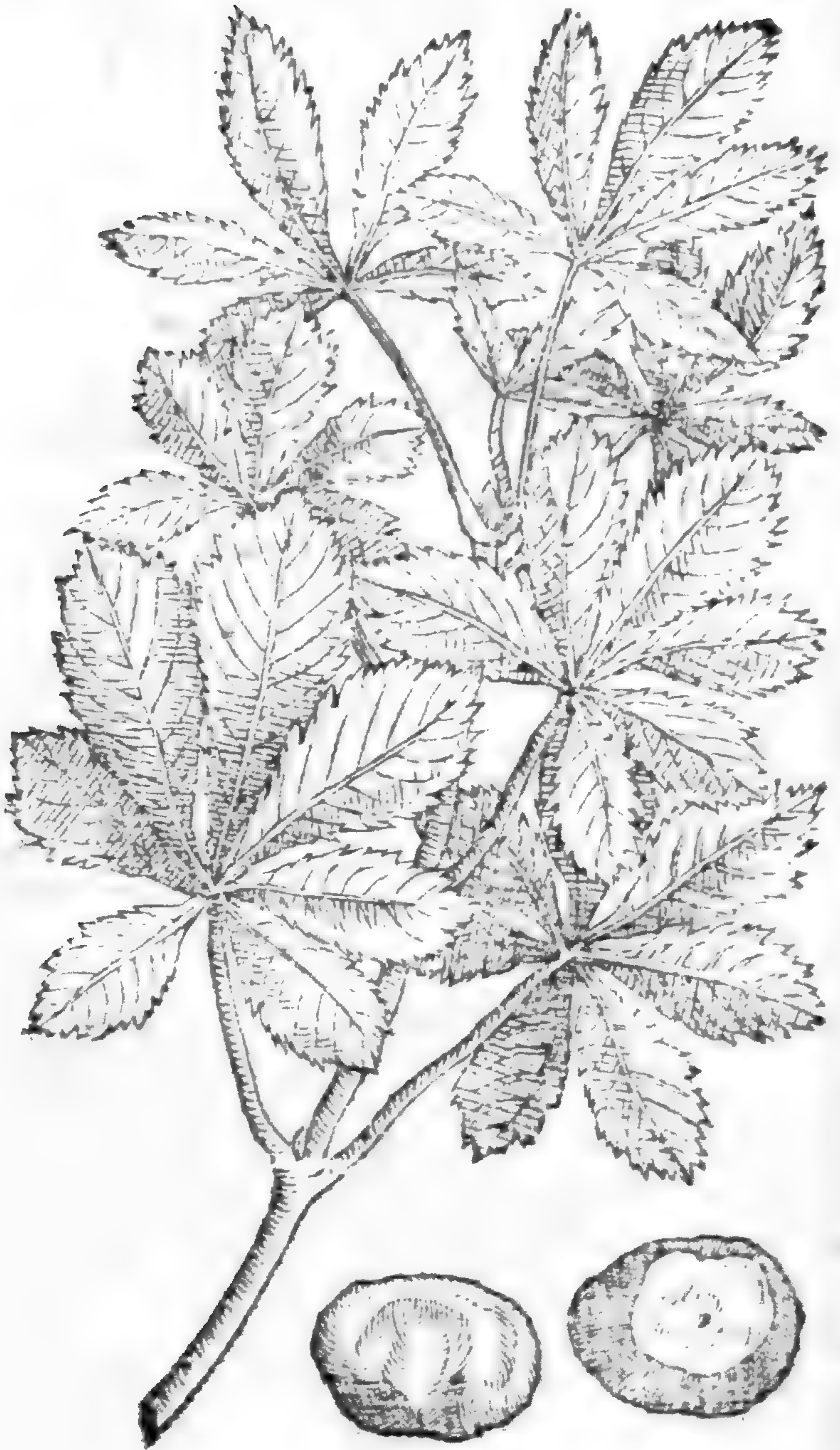
CAP. II.

EQVINAM Castaneam Cl. V. Matthiolus com-
mentariis in 1. lib. Dioscoridis descripsit: quoniam ta-
men nondum apud nostros homines, aut certè rarissime
conspècta est, & cum superiore mihi egregie adoleuit, il-
lius etiam historiam proximè illam adiicere libuit.

FRIGORIS patientissima est haec arbor, umbrâq;
& aqua, ut Platanus, delectari videtur. Autumno au-
tem, cum folia amisit, protinus amentaceum quiddam
extremis ramulis gerit, et turgidum, quasi parturiat, pin-
gui ac lento humore cōspersum, in quo culices & huius-
modi insecta haerent, totâque hieme ita perdurat, donec
ineunte verè, & premature admodum, gemmae in fo-
lia sese explicent, quae palmata sunt, & plerunq. septe-
na numero, vni eidemque pediculo inhaerentia, tenella
initio & dilutiore virore praedita, deinde venosa, rugo-
sa, longa, ab infima parte sensim in latum extrescentia,
& per oras crenata, mucronata cuspidè, superne viren-
tia, inferne candicantia, amariusculo sapore: pediculi

Castaneae e-
quinae histo-
ria.

quibus inhaerent oblongi, bini semper aequali situ, opposi-
 to tamen, alternatim ramos amplectuntur: novelli ra-
 mi virent, adulti cinereo cortice obducti sunt, sub qua
 latet alius succulentus, viridis, lignum ambiens, ut in
 Sambuco, vel Acere latifolio, cui huius arboris (quan-
 tum quidem ex ea quam unicam alo deprehēderelicet)
 materies persimilis est. Eius flos aut recens fructus non-
 dum mihi conspecti sunt: et qui Constantinopoli anno
 1581. hoc nomine allatus est, vulgari castanea aequalis
 fuit, non in mucronem desinens ut illa, sed planior, &
 orbiculari alioqui forma, tuberculo quodam superiore
 parte eminente, quod sensim gracilescens, ad pronam
 usque partem extenditur, germen (quod istuc originem
 ducit) amplectens: coriaceo cortice integitur uti vulga-
 ris, qui supernè spadicii coloris etiam est, sed infima,
 qua suo echinata calyci adheret, exalbidus, similem pro-
 pmodum notam impressam habet, qualis in vesicaria
 repentis seu peregrinae semine conspicitur, sed longè ma-
 iorem, nec ita candidam: singularis est hic cortex, nec
 aliam tunicam aut lanuginem intra se occultit, quem-
 admodum nostrates castanea: firma & solida constat
 carne, candida ut vulgares, at non adeò grati saporis,
 sed amaricantis potius, praesertim si vetustior & sicca
 sit, qualem ego degustavi.

VETERIBVS ignotam fuisse hanc arborem cēseo,
 quādoquidem nullius earum quae ab illis descriptae sunt,
 historiam legere memini, quae huic arbori convenire de-
 prehendatur.

Turcae at cestanefi, vel ad castanefi, id est equine At cestanefi.
Ad castanefi.
 castanea nomine insigniunt, quoniam eius fructum deno-
 ratum, anhelosis & cussientibus equis primum auxilij
 adferre comperiant.

DE PLATANO, ACERE, ET SORBI GE-
NERIBVS, CAP. III.

Platanus:

TAMETSI Platanus in his regionibus sponte non nascatur: quoniam tamen eam cum duabus superiori- bus Constantinopoli accepimus, mihiq̄e & aliis quibus- dam egregie prouenit, illius mentionem hic obiter face- re libuit, cuius historiam apud alios videre licet.

Acer.

SIMILITER & Aceris, quod foliorum similitu- dine proximè ad eam accedit: cuius in Viennensi saltu, & aliis vicinis siluis duo obseruantur illa genera, à ple- risque iam descripta.

Latifolium.

Latifolium oblongiore florum vna, candidiore & la- xiore materie, quod ab imperitis Platani nomine dona- tum est: id Gallis Plane dicitur, Vngaris Iauor fa.

minus.

Alteram minore folio, firmiore materia, crassiore cortice, ab imperitis in Gallia Sycomorus nuncupatum: id Gallis Erable, Vngaris Ihar fa appellatur.

Terminalis
Sorb.

SORBUS item terminalis cognominata Viennensi saltu, & plerisque aliis Austria & Pannonia siluis familiaris est, cuius fructus Octobri Viennam venalis in forum adfertur, à tenuioris fortune hominibus, & pueris admodum expetitus: Vngari Barkocza fa vo- cant, Germani Adalber.

Aria cogno-
minata.

FREQVENS est & iisdem locis, praesertim verò inter saxa & rupes, id Sorbi genus quod nonnulli Ariam Theophrasti esse censent, folio coruli aut alni fere, sed prona parte omnino incano, fructum ferens terminali proximum, sed colore differentem, qui ruber est, mini- mè edulem, & à nullo animantium quam ab ambus expetitur.

Aucuparia
Boeb.

AUCUPARIA etiam cognominata Sorbus, à bac- carum usu, quòd iis hieme Aucupes turdis & merulis insidiari

insidiari soleant, foliis fraxini: Ungaris vörös berkinye, Germanis Vogelber dicitur.

AT legitima Sorbus foliis superiori proxima, mollioribus tamen & nonnihil pubescentibus, satis etiam vulgaris est, fructumque fert plerisque expetitur, praesertim vero mulierculis & pueris: ea Ungaris Berkinye fa dicitur, Austriacis Alchritzn.

Legitima Sorbus.

DE ROBORE ET QUERCU.

CAP. IIII.

VARIA alunt Pannonia & Austria Roboris & Quercus genera, quorum cum pleraque aliis provinciis communia, iam descripta habeamus, minime opera precium est eius historias hic retexere.

DVO vero hic Roboris genera inveniuntur, in montanis & saxis satis frequentia.

Unum Quercus fere magnitudine crescens, sed strigosius, ligno duriore, folio minus amplo, & altera parte nonnihil incano, exiguam glandem & magnam gallam ferens, minus tamen frequentem quam Hispanicum robur, mihi in Hispanicis observationibus descriptum, cui alioqui proxime respondet: id à duritie Austriaci & Styriae incolae Stainaichel appellant, Ungari Kemèni cher fa.

Robur latifolium.

Alterum humile est, nec humanam altitudinem excedit, fruticis potius, quam arboris nomine donandum: tenuibus & lentis ramis, foliis alteri fere similibus, sed minoribus, nec adeo sinuosis, minorum gallarum, quae plerumque binae, ternae aut plures simul nascuntur, admodum ferax: eius nullum vulgare nomen intellexi.

Robur humile.

QUERCUS porro genus non modo in Viennensi saltu, sed etiam in plerisque Pannoniae silvis frequens est, eadem altitudine qua vulgaris quercus, atq. etiam celsiore assurgens, caudice erectiore, corticeque crassiore

Cerri historia.

& magis scabro: folia frequentioribus incisuris sed minus altis divisa habet quam quercus, & longioribus tenuioribusque pediculis inhaerentia: ramulos breviores, frequentioribus nodis obsitos, gemmas minores, & aliquot gracilibus foliolis ceu staminibus aut villis septas: calyces brevi crassoque pediculo annotinis ramulis adnatos, non in foliorum alis, omnino hispidos & molliter echinatos, in quibus glans est querna paulo brevior, & obtusiore mucrone praedita, quae autumnno maturitatem consequitur: adherent interdum inter folia, multis veluti squammis constantia capita.

Rustici & materiae caesores optimè eam à quercu vulgari distinguere norunt, illius materiem candidiorem, laxioremque, & ad opera minus aptam censentes.

PLINIVS Naturalis historiae lib. 16. cap. 5. Cer-
rum vocat, Theophrasto Plantarum historiae lib. 3.
cap. 9. ἀργύρεον & dicitur: Germanis Cerrathel/ Un-
garis verò chét fa.

HVIUS Cerri crassiorum atque etiam tenuiorum
ramorum libralia interdum aut maiora fragmenta in
lapides commutata, ipsaque adeò matrice in nigrum si-
licem conuersa (superficie tamen candida & friabili re-
manente) atque naturales ipsius ligni venas, orbes, re-
liquamque formam etiamnum retinentia, non modo
eruta conspexi, & Ill. Herois Dn. Balthasaris de Bat-
thyan (cuius in hac historia mentio saepe fiet) munere
habui: sed ipse etiam legi in montis Eysenberg vulgo
nuncupati & Pinka fluuiio Pannoniae imminenti accli-
ni, qua ad vallem Pinka thal ab eiusdem fluuii eam
peruenientis nomine nuncupatam, descensus est, atque ad
Austriam & Lubatorum spectat.

Obscurus olim is mons fuit (quemadmodum adhuc vi-
cini) Quercus & Cerri arborum fluis: nunc verò vi-

Cerri
ἀργύρεον

Lithoxyla.

2268 ferreus.

netis generosissimi vini feracibus, quibus variis locis in-
 spersa sunt diuersi generis præstantissimorum maximo-
 rumque persicorum malorum arbores. Est autem hic
 mons cum vicinis aliquot pagis iam memorati Jll. Dn.
 de Batthian.

Latifolia
 QUERCUS EXO-
 TICA.

AT in eodem Viennensi saltu, Latifolia amplissimas
 arbores inueni anno 1578. cuius omnes glandes è longis
 pediculis dependentes, maxima ex parte non modo obli-
 ta, sed quasi inclusæ erant viridi quadam excrescen-
 tia multis inæqualibus angulis prædita & scabra, qua
 resiccata, gallarum modo dura & firma erat, quarum
 etiam vicem explere potuisset. An id vitium illi pecu-
 liare sit, & singulis annis recurrat, me latet, qui semel
 dumtaxat per eam saltus partem iter fecerim.

Viscum quer-
 cinum.

CETERVM latifolia Quercus per multas Pan-
 nonia silvas, visci feracissima est: id Vngari fay gyöngy
 vocant; ipsam verò arborem, Toly fa, flicem esse exi-
 stimantes.

DE ILICE.

CAP. V.

NON incommode forsitan hoc loco meminisse licebit
 duarum flicis maioris arborum, quas anno 1581. Lon-
 dini Trenobantum in Anglia nõ sine admiratione vidi.

Ilex maior.

PRIOR longè amplissima & celsissima, latissimaq;
 I. in orbem diffusa coma, qua vix maiorem in Hispanis
 cõspexi, alicur in suburbano quodam horto ad dextram
 Tamesis fluy ripam, supra pontem qui utramque vr-
 bem coniungit, multis & frequentibus prædita ramis,
 admodum fragilibus, in quibus confuso ordine & sparsim
 nascuntur folia Hispanica foliis similia, supina parte
 viridia, prona verò incana, densa sine crassa, in ambitu
 serrata & aculeata dum annotina & recentia sunt, at
 vetusta

vetusta sine spinis, paulòq. rotundiora & minora: multos in extremis ramulis fert florantiales, uti Hispanica, qui in flosculos flavos & muscosos explicantur, poluine & tenui puluere perfusos: glandes non ex floribus oriuntur (nam sunt inutiles) verum ex aliis quibusdam separatis pediculis, quæ an maturitatem consequantur me fugit, ego dumtaxat, primum emergentes conspexi sub finem mensis Maij, quo tempore plurimis floribus abundabat.

- II. ALTERA etiam vasta magnitudinis, in arcis regie ad Westmonasterium horto nata est, magnitudine tamen cum superiore non cõferenda, licet adeo crassus sit caudice, ut nemo amplecti queat. Hæc à superiore non nihil differre mihi visa est foliis, quæ minora & magis orbiculata habet, buxæis interdum non ampliora, neque ullis aculeis horrentia, alioqui subtus incana, & superne eodem modo virentia, & inequaliter in ramis confusoque ordine nascentia: nullos in ista flores observavi, & an fructum ferat, nemo indicare potuit.

Prioris ramum suis floribus onustum, quoniam in Hispanicis observationibus Ilicem cum fructu solummodo exhiberi, in studiosorum gratiam hic adiecimus.

DE PINASTRO ALPINO PYMILLIONE, ET
ALIIS CONIFERIS. CAP. VI.

HUMANAM non superat altitudinem hic Pinaster: sed statim à radice in lentos & obsequentes, tamen si crassos, atque rugosò & denso cortice tectos ramos dimittitur, inque latitudinem diffunditur, quos per singulas squammas bina semper ex eodem tubo simul prodeuntia & iuncta folia ambiunt, quemadmodum in Pino & vulgari Pinastro, magis tamen carnosæ sunt, crassiora, breviora, & obtusiore mucrone prædita, coloreq. saturatius

rarius virente: strobili unciales squammarum compacti lariceos conos magnitudine non superant, sed magis turbinati sunt, rectique, non deorsum pediculo inflexo, uti in vulgari, nucleus alatus, vulgaris modo, & inter compactiles squammas latens: radix crassa, lignosa, in diversa tendens.

Crescit in summorum Austria & Styria alpium supercilis inter saxa & rupes plerumque, ubi nulla alia arbores nascuntur.

Pinaster
Pin^o siluestris

πινος ἀγρία.

prior.

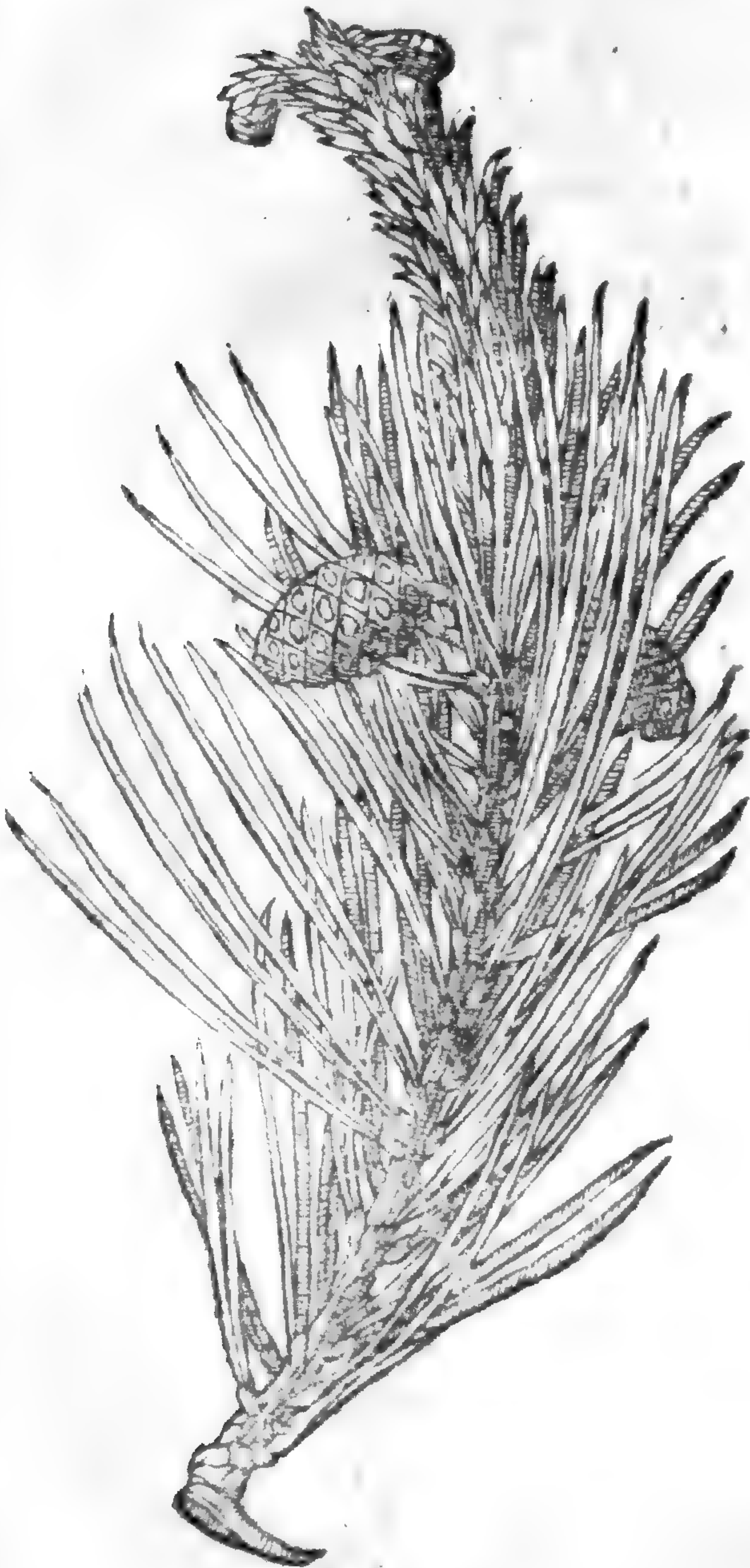
alter.

PINASTRI porro vulgaris (ita enim Pinum siluestrum appello, Plinum sequutus, qui, quae Theoph. Plantar. histor. lib. 3. cap. 10. de πινος ἀγρία scribit, ad Pinum siluestrum transtulit) duo hic observantur genera, adeo sanè inter se similia, ut pauci, nisi materia caesores, discernere queant alterum latiore & erectiore arbore, lauioreque cortice Weisse ferent / alterum contorta & tristiore arbore, magisq. scabro cortice Schwartz ferent nuncupantes.

Tenuia & oblonga habet utrumque genus folia, pungentia, bina semper coniunctim ex eodem tubulo procedentia, & circa ramos in orbem quasi nascètia. Maio mense in extremis ramis quasi botros siue vnas quasdam fert tenuibus squammis obsitas, qui sponte aperièntibus se squammis iulos ostendunt virentes aut pallentes, plenos tenui polline luteo siue farina quae leuis aura afflatu dispergitur. Ex mediis deinde botris noua germina procedunt suis novellis foliis tenui quodam & membraneo pericarpio inclusis onusta eodem mense, quae extrema sui parte, antequam folia succrescant & explicentur, fructus rudimentum dant, grandiore iam firmiterque ad germinum basim inhaerente superioris autumni immaturo fructu, & viridi, sursum spectante & reflexo. Utrumq. hoc genus Ungari vad fenyö appellat.

SED

SED tertium quoddam genus ad nonnullorum Austria motuum radices in scopulis; & supra thermas Badenenses in motuum crepidine tenui gramine obsita crescit admodum contorto caudice, & varicatis ramis, quorum ramuli multo tenuiores lentioresque sunt quam in superioribus duobus generibus: folia habet illis multo breviora & tenuiora, tamen si bina semper coniunctum ex eodem tubulo in ramorum circuitu nascuntur: extremis ramulis botrus sine via exiguorum iulorum veluti nucamento tenuiorum squammarum inclusa adnascitur, qui non virescunt aut flavescent, ut in superioribus, sed purpurascunt, deinde in tenuissimum pulverem abeunt, succrescente ex eorum medio novo germine, suis novellis foliis membrana vel vesicula inclusis onusta: huius conus alius minor est.

Pinaster
naifolius.

QUAE vero πίτυς, quam Gaza piceam vertit, apud Theophrastum sit, difficile iudicari posse existimo: quandoquidem eius materiam operibus ineptam esse, & magnitudine pino minorem minusque erectam assurgere scribat.

AT quae Plinio picea dicitur, quaeque etiam id nomen apud huius aetatis rei herbariae scriptores retinet, mea opinione nihil aliud est, quam Theophrasti loco iam dicto ἰσάτη ἀβύνη, id est, abies mascula, arbor procera, & in meta modum crescens, foliis brevibus & pungentibus, undique ramos singulatum cingentibus, qui cruciformiter & decussatim in arbore nascuntur, quam ob causam Ungari Keröztös fenyő, hoc est cruciatam abietem nuncupant: Germani feuchteu appellant. Fert vero ea Maio mense in extremis ramis singulares iulos pallecente farina plenos, deinde strobilos sine conis mollibus squammis imbricatis compositis constantes, purpurascetes dum novelli sunt & primum nati, deinde pass-

Picea.

ισάτη ἀβύνη.

latius in longitudinem excrecentes, quæ in maturis interdum septem aut octo unciarum est, sub quibus exiguum alatum semen superiori simile fouetur:

Illius autem genus reperitur, quod pumulum manet, fertq; quædam nucamenta, nucis pontica sine aueliana magnitudine, è squammulis imbricatis compositis, sed in pungens foliolum desinētibus cōpacta, quæ maturitate d. hiscentia, cōcavas inantates & veluti cellulas ostendūt. à summis & extremis nucamentis ramuli nonnunquã enascuntur, sic iuētibus, breuib; & pungētib; foliolis obsiti: sed & tota arbuscula breuiorib; & pallidioribus foliis quàm vulgaris prædita est. In hac neq. florem, neque fructum obseruari: & haud scio an ferat.

Picea pumula.

ABIES autem Plinij, ἐλάτη θύρεα, hoc est, abies femina Theophrasti est, arbor celsissima & formosissima, cortice leui, & candidiore quam in picea, ramis eim decussatim crescentibus, & in latera veluti ala expansis, quos ambiunt folia plana in iunioribus & bifido mucrone conspiciua, supernè viridia, infernè cinerea, & utrimque veluti pectinatim disposita, quæ deinde in vetustis arboribus, istum ordinem (nisi in tenellis ramis) non seruant, & rigidiora magisq; obtuso mucrone redduntur. Adultæ arbores circa maiorum ramorum extremos quasi ramulos prona parte in singulorum foliorum alis exigua quædam nucamēta interdum ferunt, è quibus singulares breuēsque iuli emergunt, quæ deinde in flosculos explicantur: perdurantq; nonnunquam in alterum annum ea nucamenta. Tenu ores ramos solent Viennenses, quando venale vinum habent, ante suas ades suspensos proponere, quoniam illis hedera vicem præbent. Germani Thannen nominant; Ungari fenvö fa buk aleueley ég felöl.

Abies. ἐλάτη θύρεα.

SED celsissima etiam est Larix, quam à Theophrasto

nequaquam describi puto: namque Larix Gaze dicitur, nihil aliud quam πίτυς est, quam prioribus libris perpetuò piceam interpretatus est, interdum autem eodem πίτυος vocabulo & piceam & laricem simul expressit.

CETERVM Plinius de Larice agens, omnia illi Larix Plinij est πίτυς Theoph. adscribit quae Theophrastus πεύκη tribuit, ut ex multis locis inter se collatis videre licet, quorum aliquot in medium proferemus.

Theophrastus Plantar. histor. lib. 3. cap. 4. ἰδία δὲ τοιαῦτα τῶν ὄρειων, ἃ ἐν τοῖς πεδίοις ἔφύεται, περίτε μακεδονίαν, ἐλάτη, πεύκη, πίτυς ἀγρία, εἰλυρα &c. Plinius Histor. naturalis lib. 16. cap. 18. Montes amant cedrus, larix, teda. Rursus eodem cap. Theophr. αἰείφυλλα μὲν οὖν ἐστὶ τῶν ἀγρίων, ἃ ἢ πρότερον ἐλέχθη, πεύκη, πίτυς ἀγρία, πύξας, ἀνδράχνη. Plin. eiusdem libri cap. 21. Siluestrium generis folia non decidunt abieti, larici, pinastro, iunipero, cedro, terebintho, buxo &c. Theoph. praeterea eiusdem lib. cap. 10. διαφορὰν δὲ ἔχει μεγάλην πρὸς τὴν πεύκην. πεύκην μὲν γὰρ ἐπικαυθεῖσιν τῶν ῥιζῶν ἔκ ἀναβλασάνην. τὴν πίτυν δὲ φασὶ τινὰς ἀναβλασάνην αἰσῆρ ἢ ἰς λέσον ἐμπρηθέντος τοῦ πυρραίου ὄρους τῆς πίτυος δίου. Plin. eiusd. libr. cap. 10. Larix in istis radicibus non repullulat, picea repullulat, ut in Lesbo accidit, incenso nemore Pyrrhae.

Hinc factum esse arbitror, ut perpetuam Larici Larici folia hieme decidunt. tribuat, cum tamen ipsa experientia aliud nos doceat: etenim folia quae vicena, & plura nonnunquam simul ab eodem exortu è turbiculis ramos confuso ordine ambientibus nascuntur penicilli modo, tenuia, mollia, viridia, iis ferè similia quae Carrudam tertiam in Hispaniis observationibus habere dixi, perennia non sunt, sed ineunte hieme decidunt, & nouo vere alia ex iisdem tuberculis renascuntur: rami longi sunt & graciles,

deorsum propendentes, in quibus uncialis coni è molli-
bus squammis imbricatim sibi inuicem incumbentibus
compositi, dum nouelli & recentes sunt, ex rubro pul-
cherrimè purpurascens, ex usdem tuberculis, e qui-
bus folia nascuntur, breui & crasso firmoque pediculo
& sursum reflexo nitentes, ut mucrone calum spectent,
qui paucula alata semina continent. Germanis hæc
Aetpaum: Vngaris vötös feyyo kibol terebintina
lezön. Illud autem animaduertendum Vngaros omni-
bus arboribus coniferis iam memoratis feyyo nomen,
quod propriè apud eos Juniperum significat, adscribe-
re, quoniam folium spina simile, & quasi iuniper. nomen
habeant.

OMNES porro hæc arbores maxima copia crescunt
cum in Viennensi saltu, tum aliis montibus, Alpibus vi-
cinis, atq. etiam in ipsis Alpibus, exceptis earum sum-
mis iugis & supercilis, ubi nullæ præter pumilam pri-
mo loco descriptam permanere possunt.

Vinetorum pedamenta & pæli Viennensi agro ex a-
biete sunt: circa Neapolim verò, & supra Badenses
thermas, totòq. illo tractu ex larice (nam ea abundant)
utpote corruptioni minus obnoxia.

Fiant item istic ex larice longissimi canales rectis
supponendi & aptandi, ad pluias & imbres ex iis de-
cipientes excipiendum, sunt enim commodissimi: nam
cum firma & solida materie constant, diutissime solis
ardoribus, & aliis ueris inuertiis resistere possunt, nec
finduntur aut vicium contrahunt, eaque de causa, nec
ficus, aiteriù, ve rei inductione egent. Horum magna
copia Viënam aduehitur quinquaginta pedum aut am-
pliore longitudine.

Hæc habui que de coniferis arboribus in his provin-
ciis nascentibus dicerem: de quibus qui plura cognoscere
uolcr,

1835

Juniperus alpinus

volet, Petri Bellonii latinum libellum, cui titulum fecit De coniferis arboribus, legat, eumque cum iis que Matthiolus in primum librum Dioscoridis cap. de Pinus & Picea commentatus est, conferat.

DE JUNIPERO ALPINO.

CAP. VII.

ELEGANS est hoc Juniperigenus, nec antea mihi observatum. Cubitalem autem non excedit altitudinem, sed depressum est, & quasi humi spargitur: multo tamen crassioribus brevioribusque constat ramis quam vulgaris, lentis etiam, fractu contumacibus & contortis: tenellos ramos ambiunt terna folia, equaliter semper nascentia, ut in vulgari, verum latiora, breviora, crassioraque, nec minus quam illa pungentia, colore interius ex ceruleo candicante, exterius viridi: florem non observavi: fructum vero in ramulis gestat vulgari similem, paulo tamen (ut mihi quidem videtur) longiorem, ante quam plenam maturitatem consequatur: deinde, ubi maturuit, nigrum, eiusdemque cum illo saporis.

Crescit in scopulis Durrestein & Etscheri, quibus duntaxat locis inveni Augusto mense pauculas stirpes fructu maturo & immaturo onustas.

Quantum ex gustu deprehendere licet, facultates à vulgari non absimiles possidebit.

DE MYRICA PANNONICA.

CAP. VIII.

MAGNVS frutex est, Gallica aut Hispanica Tamarice non multo minor, sed nunquam ut illa arborefcit, brumam tamen etiam ferens, & rignis ut illa gaudens: virga huic sunt crassiores, folia crassiora, & latiora:
singulis

Class. Inst. 1845

Tamarax germanica
Linn. 7. 1753

singulis annis novos surculos producit cubitales, virides, omnes plerumque in quandam sp. campamaris aut semipedalis longitudinis desinetes, è floribus ex albo purpurascentibus confertam, quinque foliis constantibus, gallice foliis maioribus: quibus succedunt calyculi oblongi & mucronati, qui debiles pappum semen salicis modo ostendunt: ex masculinorum foliorum surculos ambientium alii enascuntur alii ramuli ex quibus foliolis onusti.

Copiosè ad flumen Drasen iuxta D. Hippolyti phanum, vulgo Sant Pelken nuncupatum, quod octo ab urbe Vienna miliaribus abest, nascitur: atque etiam ad flumen: chwartze oppidum Szukitche alluens binis supra Neapolim Austria miliaribus: praesertim in arenosis locis, quae hieme ab iis fluminibus inundantur. Floret Maio & Junio, ac deinceps tota fere estate flores & semen proferre non desinit.

Similem huic quibusdam locis Germania ad Rhenum fluxum, & in Tyrolensi comitatu nasci intelligo. Sed & superiore anno Londini in plerisque hortis satis frequentem vidi.

Ad siluestrem Myricam haec etiam referenda est, ut in Hispanicis observationibus obiter annotavi.

Non dubium est, quin iisdem facultatibus praedita sit, eademque praestare possit, quae Tamarix à veteribus descripta.

DE ERICA.

CAP. IX.

ALIT etiam haec Provincia peculiaris Erica genera, quae in aliis observare non memini.

1. HUMI diffusa est prior Erica, & latas occupat areas, multis ramis lignosis, flexilibus tamen constans,

EX ALTO

Erica cocis folio.

Erica baccafe-
ra.

Erica Y. 1. 65

Erica Y.
 L. 1450
 No. 1. 1. 1.
 Sp. 1. 4. 234

ex atro rufescente cortice rectis, qui interdum fibras agunt, ut latius serpere possint, alimentumque sufficiens melius attrahere: assurgentes ramulos numerosa ambiunt foliola, ternis, interdum quaternis versibus disposita, crassa & carnosae, Erica baccifera Lusitanica fere similia, sapore primum linguam exsiccante, deinde acri & linguam vellicante: flosculi ad foliorum exortus pusilli, tribus foliolis constantes, colore herbaceo; his succedunt bacca rotunda uniperis haud minores, primum virides, per maturitatem vero nigrae, & purpureo succo, uti more, plene, in quibus multa grana inaequalia & veluti triangula: radix lignosa & dura.

Hanc florentem & viridibus baccis onustam, multasque adhuc superioris anni maturas baccas retinentem inveni in scopulis praecelsi montis, vulgo Wechlet appellati, quinto supra Neapolim Austriae urbem miliarium, mense Junio, atque etiam postea Augusto, fructu immaturo & maturo plenam in Sneberg & Dnealben celsissimarum Austriae & Styriae alpium iugis.

II.
Erica altera.

MULTOS teretes humique procumbentes ramos Altera habet, pedales, aut cubitales interdum, ex atro purpurascentes. Hos plurima exigua oblongaque ambiunt foliola, Erica tertiae hispanicae fere similia, paulo tamen longiora, quaternis plerumque, interdum etiam quinis versibus ordine disposita, adstringente gustu: flosculi in summis ramulis oblongi, concavi, purpurei distinctioris coloris, ex quatuor foliolis eiusdem fere coloris prodeuntes, qui exsiccati & maturi, nigricans & minutum semen continent: radix dura, lignosa, in diversa tendens: ipsi tamen procumbentes rami, humique diffusi tenues nonnunquam capillaresque fibras agunt.

Copiose admodum crescit supra Dethof in ascensu Berren alben supra secundum lacum: inveni etiam inter saxa &

Class. bot. 143

saxa et scopulos in ipsis præaltis ingis Durrestein, Snelalben, atque aliarum alpium: similiter & in iis qua ad alpes excurrunt montium ingis; ubi Maio floret, in aliis verò solummodo Junio, semen autem Iulio maturescit.

TERTIA minor est, pedalemque altitudinem raro superat, & magna ex parte humi procumbit, foliis quaternis, ramulos, contrariis inter se pediculis, semper ambientibus: flores secundum ramulorum summam longitudinem inter folia dependent, cani, pusilli, in quatuor angulos desinentes, herbaceo colore præditi: deinde semen: radix etiam dura & lignosa.

III.
Erica tertia:

Maxima copia nascitur in ascensu montis illius qui superandus est vis qui Gaminga ad Seehof vicinæque loca proficisci cupiunt, quo loco & florentem, & foliacea capitula proferentem Augusto mense collegi: neque usquam alibi conspexi.

ÆQUALI cum superiore hæc excrescit altitudine, tenuibusque virgulis prædita est humi etiam diffusis, ex purpura nigricantibus, qua summa parte in multos plerumque ramulos desinere solent: folia in ordines & versus digesta, ut in reliquis, tenuia admodum, Erica sexta Hispanica similia, ternæque semper quemadmodum in illa, equali inter se situ virgulas ambientia: summi ramuli onusti sunt coccinis & oblongis flosculis, per extremum in quatuor angulos sectis, colore eam quatuor illis foliolis unde enascuntur, carneo, octonis staminulis nigricantibus, stiloque purpurascente è medio flosculo emergentibus: semen per maturitatem nigricans exiguum: radix aliis similis lignosa. Adnascuntur interdum huius etiam ramulis viridia capitula, è tatoribus foliolis compacta, capitulorum Thymi modo.

IIII.
Erica quarta.

Inuenitur hæc apud arcem Suchstain in silva illi

C

inonimenti

imminenti, alia item proxima ad sinistram oppidi Neu-
Kirche silua, aliisque montanis Pannonia siluis. Floret
Aprili & Maio, quo tempore aspectu venustissima est.

CERTUM est priorem eam esse quam Matthiolus
in montibus qui Boemiam à Silesia determinat inuen-
tam, bacciferam cognominat, ac describit, tametsi pul-
pam subuirescentem sua fructui tribuat, quæ in mea ri-
gricat, & purpureo succo manus inficit: sed forte cum
eam obseruauit, bacca nondum plenam maturitatem
erant consequuta. Multum autem differt ab Oxycocco
Cordi, siue Vacciniis palustribus Dodonæi. Erica enim
non nisi in præcelsum montium iugis & scopulis inue-
nitur: illa verò duntaxat in palustribus, cum in Belgi-
ca, tum plerisque Germania locis: huius præterea folia
crassa, ut dixi, & carnosâ, acria sunt & linguam velli-
cant: illius verò latiuscula sunt, & prona parte cana,
refrigerantque & adstringunt.

AD ἑπεικὸν Græcorum, Ericam aut Ericen Latino-^{ipeica.}
rum referendas esse has omnes plantas, præsertim ad
eam quæ est Coris folio, censeo. Nullum harum erica-
rum prima, tertia, & quarta vulgare nomen intellexi,
sunt enim montanis pastoribus innominata: sed secunda
ab illis Zinneke appellatur.

Alia verò Erica folio Myricæ passim in multarum <sup>Erica folio
Myricæ.</sup>
Prouinciârum solitudinibus obuia, frequētissima etiam
per Pannonias nascitur: ea ab Ungaris teli zöd, id est
hiemale viride nuncupatur.

DE CYTISO.

CAP. X.

CYTISI aliquot genera elegantia per Pannonias
nascuntur, quorum nonnulla alibi nusquam mihi obser-
uata memini.

PRIMUM cubitales, maiorésque interdum habet I. Cytisus prior.
 virgas, lentas, vimineas, in multas alas diuisas, quas
 sparsim, & sine ordine ambiunt terna perpetuo folia uni
 pediculo inhaerentia, viridia, dorso eminentiore, amari-
 riusculo sapore: summa virga in oblongam spicam flo-
 rum desinunt, quatuor foliolis constantium, pisiq̄ue flo-
 rum formam amulantium, multo tamen minorum, co-
 lorisque lutei, suavis odoris melleumque quiddam spi-
 rantis: siliqua deinde succedunt plana, oblonga, semen
 flavescentes exiguum continentes: radix dura, lignosa,
 oblonga, fibrisque rarioribus donata est.

Copiosè nascitur non modo in omnib. siluis Viennensis
 agri, & ad vias; sed plerisque etiam Pannonia locis,
 atq. in ea Austria inferioris parte, qua veteri circum-
 scriptione Pannonia non continetur.

Crescit & in Hercinia silua qua Boëmiam undique
 cingit: ubi florere incipit sub finem Junij, & Augusto
 plerumque desinere solet: at in Pannonia maturius.

CUBITALES nonnunquam sunt Alteri virga, re- II. Cytisus alter.
 ete, tenues, vimineae, & lentae: quas ab infimo ad sum-
 mum usque exornant folia, terna uni pediculo inhaeren-
 tia, superiori fere similia, sed omnino incana, angustio-
 ra, gustu amaro, quaeue trita, pingua esse videntur:
 ex singulis interdum foliorum sinibus ramuli prodeunt,
 similibus foliis, sed minoribus obsiti, ferentes in summo
 quinos aut senos flores, loti pratensis herba, quam à pre-
 grandibus siliquis nonnulli siliquosam cognominant, flo-
 ribus persimiles, coloris aurei, odoris non expertes: &
 ex folliculis deinde siliquas planas, oblongiusculas, hir-
 sutas omnino, atque in his semen subruffum, planum,
 nonnunquam tumidiusculum & rotundiusculum, durum,
 quod maturitate dehiscantibus siliquis excidit: radix
 dura est & lignosa, nigricans, & summa tellure sparsa.

Frequens est toto agro Viennensi, praesertim supra Phasianorum, & multis aliis cum Austria superioris & inferioris, tum Pannoniae locis aridis propter vias.

Floret Iulio, & subinde usque in Autumnum, semen sub Augusti finem, & Septembri maturescit.

Integras saepenumero huius fruticis plantas cuscuta vulgari, quam legitimam Dioscoridis androsacen esse plerique existimant, obsitas inveni.

2.

Cytisi secundae species altera.

Eius aliud genus est multo maius, crassioribus virgis, admodum hirsutis, erectis, foliis duplo amplioribus, floribus & siliquis maioribus: ipsi etiam flores colore magis aureo rutilant: iuxta sepes nascitur, rarius tamen & minus obvium superiore.

III.

Cytisus tertius.

ALIQVOT ramis praeditus est Tertius Cytisus sparsis & humi fissis, tenuibus, lentis, & fractu contumacibus, qui nullis aut rarissimis foliis sunt obsiti, multos autem ex lateribus ramulos proferunt tenellos, hirsutos, in quibus folia longis pediculis innitentia, terro semper numero, superioribus breviora, elato dorso, superne viridia, inferne incana lanugine pubescentia. gustu amarissimo, herbaceo odore: ex alarum in extremis ramulis, nonnunquam et per totos ramulos prodent terni aut quaterni flores simul iuncti, superiori forma similes, colore luteo, qui tamen, dum marcescere incipiunt, aureum colorem adeo saturum contrahunt, ut purpurascere videantur: folliculi, unde flores emergunt, pallent & lanugine pubescunt: siliqua superioribus paulo planiores, non minus tamen hirsuta, semen continent exiguum subfissum: radix dura, lignosa, iuxta quam ramus per terram sparsi subinde fibras agunt.

Sponte provenit silvula quadam ad Lachen primo ab urbe Vienna militari, & plerisque aliis locis urbi vicinis: tum etiam in utriusque Pannoniae silvis atque etiam in In-

teramni

teranni ultra Drauum flumen. Maturius floret superioribus, Maio videlicet, interdum etiam Aprili, & nonos interdum ex ramulis flores per totam deinde aestatem profert.

Cytisi tertij
Species altera.

Sed & huius generis alius inuenitur pedalis virgis, tenuibus, viridibus, supinis & humifusis, quas ambiunt folia superioribus similia: flores etiam similes extremis virgis quini, seni, aut plures simul congesti inascuntur, nulli autem per virgas sparsi ut in superiore: siliqua & semina non differunt: virga, foliorum pars prona & siliqua molli hirsutie pubescunt.

Inuenitur in Pannonia siluis, floréque Maio.

INTER KUTIOW Cytisi genera referendos esse hos frutices certissimum est: usdemque cum illo facultatibus praeditos verisimile. Prioris historiam nostrum Lobelium in aduersariis prodidisse existimo: reliqua Herbarijs nostra aetatis prorsus ignota.

De Colutea scorpioide cognominata.

CAP. XI.

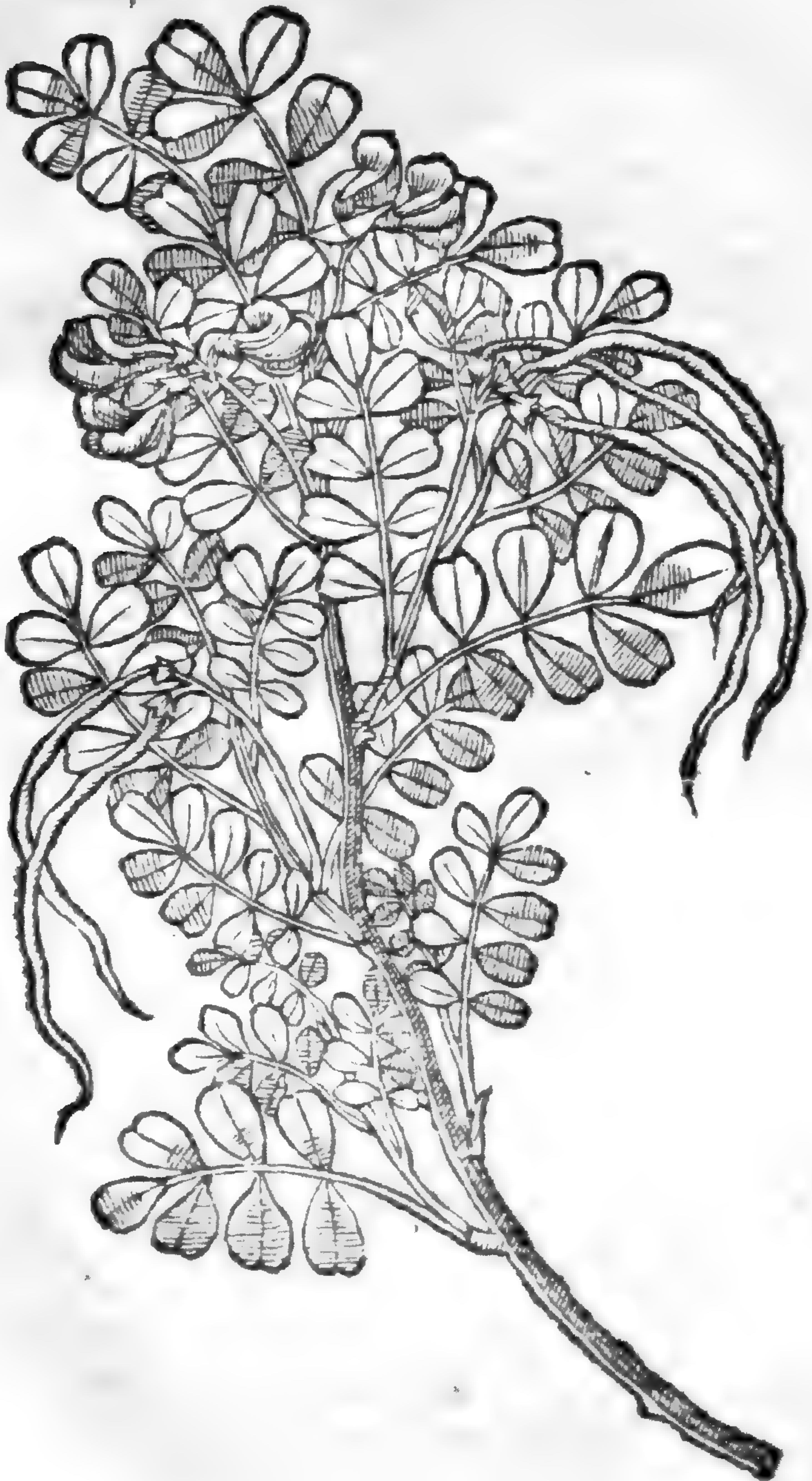
CYTISO cognata sunt haec stirpes, ideoque proximae illius generibus collocanda.

I.

Colutea scorpioides clarior.

MULTAS Prior ex una radice fert virgas bicubitales interdum & tricubitales, graciles, satis tamen firmas, in frequentes ramos diuisas: folia septem aut nouem uni costa inhaerentia & alata, bina semper ex aduerso sita, uno, quod imparitatem facit extremam alam occupante, Colutea folijs similia, sed minora, Polygale Valentinorum fruticantis in Hispanicis observationibus descripta fere paria, saturatius tamen virentia, gustu ingrato admodum & amaro: e singulis ramulorum alis prodeunt tenues pediculi sustinentes plerumque binos flores Colutea similes cum forma tum colore, sed minores & nonni-

& nonnihil odoratos: siliqua non sunt crassa & vento turgide, uti in illa, sed oblonga, teretes, & quodammodo articulate, uti in Valentinorum polygala, longiores tamen, semina laevia, oblonga subfusci coloris, & ingrati saporis, singula in singulis articulis continentis: radix lignosa, longè latèque dispersa.

Colutea scorpioides humilior.

Est & aëra humilior, humique se diffundens, quæ neque foliis quinis aut septenis uni costæ plerumque inhaerentibus, neque floribus, qui pisiformes bini semper extremis oblongis pediculis innascuntur, à superiore differt: sed huius virgæ palmares duntaxat aut pedales hieme marcescere magna ex parte solent, & nouo vere denuo ex radice germinare: siliqua & semina paria: radix similiter dura & lignosa latè se spargit, nonnullisque fibris donata est.

Sponie nascuntur & ad Calenberg vicinisque Viennæ montibus abundè, tum etiam in nonnullis Pannoniæ montanis locis. Priorem in Belgicis hortis antè videram. cuius Pena & Lobelius in Adversariis etiam meminere, qui in Valena silua agri Mompelliani nasci asserunt: Ea in hortis culta longè maior euadit. Posterio-rem nunquam antea obseruare memini. Florèt Maio.

II.

Colutea scorpioides altera.

ALTERA nititur radice crassa & lignosa, lenta tamen & flavescente cortice obducta, multisque fibris firmata: ex qua multas singulis annis producit virgas pedales, nonnunquam etiam cubitales, lentas, vimineas, laues, virides, & in his temerè sparsa folia, quina, septena, etiam nouena uni costæ inhaerentia Polygala hispanica maiori similima, saporis primum exsiccantis, deinde nonnihil acrimonia in summis labris relinquentis: flores in alis foliorum oblongis virgulis inhaerentes, copiosi, leguminacei, in coronam dispositi, lutei, Hispanica floribus persimiles, nullo grato odore commendati:

semen

Camilla glauca.
 W. 4/3. 10

semen deinde in siliquis articulatum distinctis hispanice simile.

Crescit in montium qui à Danubio & Calenberg illi ad dextram imminenti ad Alpes extenduntur radicibus, inter vepres & ad vinetorum margines. Floret Junio, nonnunquam etiam Maio.

DE ANONYMO PRIORE.

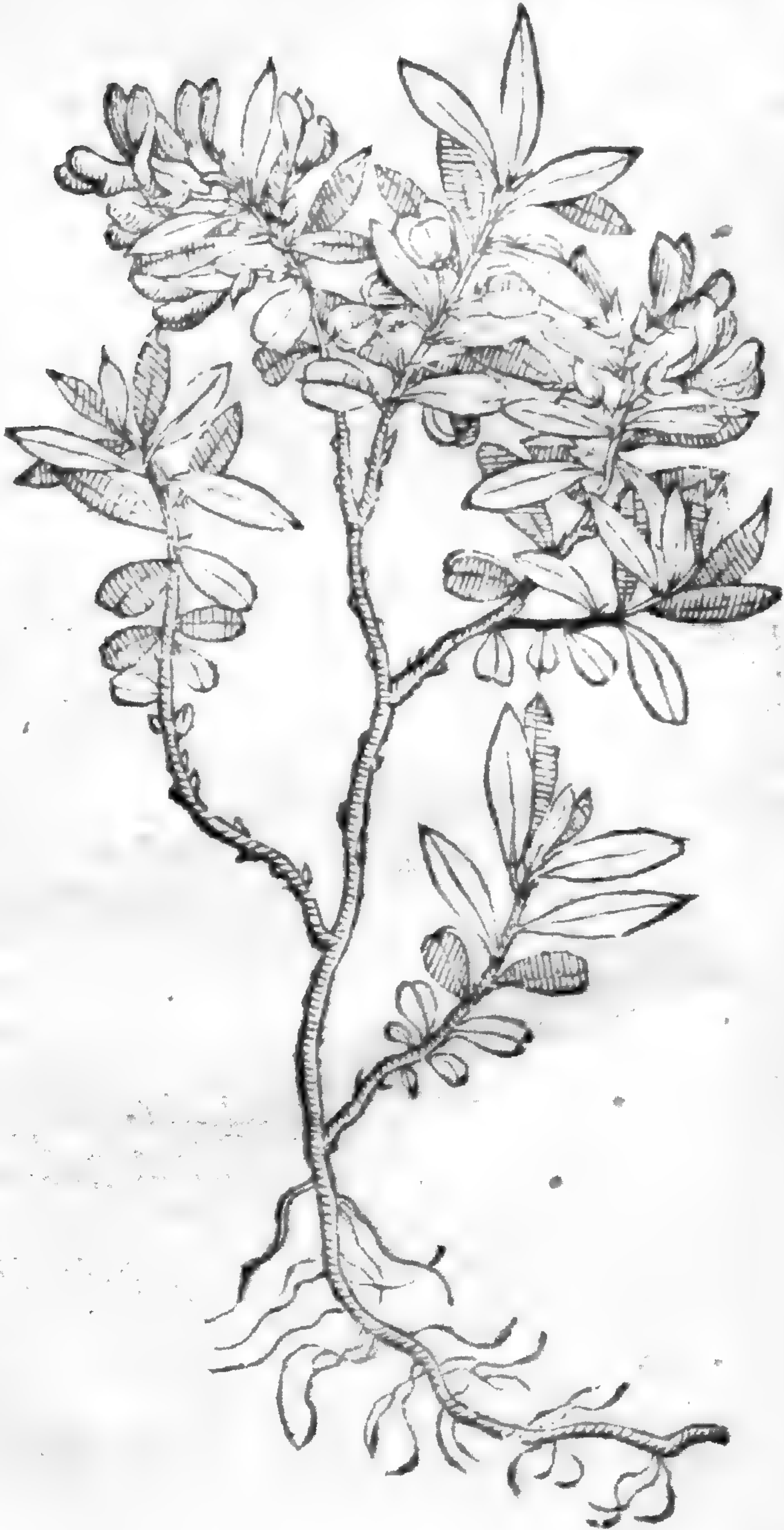
CAP. XII.

POLYGALÆ vocabulum, & nonnulla alia nota faciunt, ut hanc ἀνώνυμος quidem, sed elegantem, & nemini adhuc, ut arbitror, cognitam plantam superioribus subiungam.

Ex radice longè latèque summa tellure serpente, lignosa, flexili, & subinde capillares fibras agente, multi prodeunt lenti & obsequiosi ramuli, dodrantaes, qua terra integuntur ad eorum exortum plerumque fibras agentes: folia in his buxi amula fere, carnosà, viridia, paulo tamen magis mucronata, confuso plerumque ordine disposita, gustatibus ingrata primum, deinde amara & feruida: flores inter folia in extremis ramulis oblongi, terni aut quaterni, odoris expertes, nonnullis verò locis odoratissimi & narcissinam quandam fragrantiam emulantes, tribus foliolis constantes, quorum duo alba sunt, & alarum modo sursum expansa, galeola exalbida illorum exortum integente, tertium folium in oblongum veluti tubulum conuolutum est, sursum per longitudinem apertum, per extremitatem braccæ modo efformatum atque luteum, & vetustate interdum omnino purpurascens aut rubescens: floribus succedunt late & compressa siliqua, Thlaspi latifolij siliquis paulo minores, virides, quæ bina plerumque (nonnunquam verò unicum tantum) continent grana, exigui erui magnitudine,

ἀνώνυμος Coluteæ flore

F. floribunda
Anonimosa
1799

Handwritten notes

Chamægenista plicata

W. et 3. 241

Ann. Bot. 2. 1841

tuberculo prodeuntia, Genista vulgaris germanica foliis similia, dorso eminentiore, & quasi complicata, superne viridia, inferne nonnihil canentia, gustu amariusculo, & inter illa singuli aut bini flores lutei, quatuor foliolis constantes, Genista germanica floribus forma similes, sed minores, nullo interdum, aut certe perex-guo odore praediti, nonnunquam satis odorati: siliqua succedunt plana, hirsuta, exiguum flavescens semen Cytisi generibus simile continentes: radix est dura, lignosa, aliquot fibris donata: sed et virgule secundum radicem, qua terra integuntur, plerumque fibras agunt.

Nascitur multis Pannonia locis ad viarum & silvarum margines, ed. tis & siccis locis, desertisque nonnunquam agris. In cultis atque inter vepres interdum magis luxur. at & amplior fit. Floret Maio, nonnunquam etiam Aprili.

ALITERIVS historiam, cum ab aliis sit prodita, hic retexendam minimè duxi.

In sota vero Pannonia nunc (nam olim apud Helue-
tios & quibusdam Germania locis colligere memini) sponte & copiose nascentem hanc stirpem observavi in silva Nemethwywar fl^{nis} Dn. de Bathyan arcem munit. sante proxima, atque supra Sopronium, sed omnium abundantissime inter Sakturnya fl^{nis} Comitibus de Zrinio munitissimam arcem, & Fridaw Mag^o Dn. Michaelis de Zck arcem, in collibus.

Chama-genista altera.

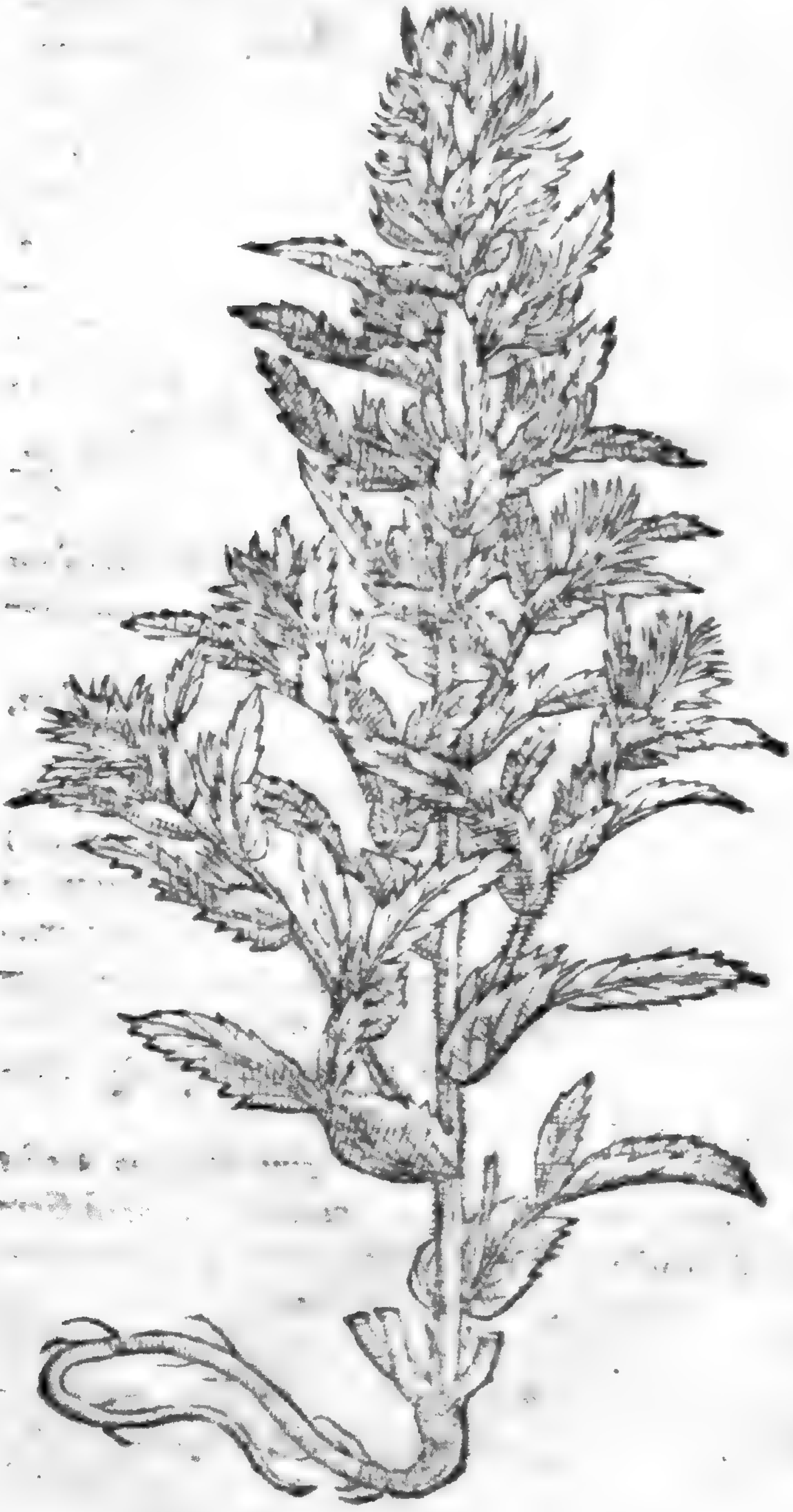
AUSTRIACI Ungaris vicini Priorem Gelbe Klee, hoc est, trifolium luteum appellant: Alteram Germani Erdpremmen/ id est, terrestrem genistam nuncupant: nonnulli Genistam sagittalem.

Genista sagittalis.

CETERVM per Pannonias vulgarissima etiam est ea Genista species, spinis & aculeis horrens, quam nonnulli Genistellam spinosam nominant, Ungari Iglicze,

Genistella spinosa.

semen continens membrana cinerea tectum, rotundum, Thymelea grano par: radix oblonga, digiti minimi ut plurimum crassitudine, nigricans, lenta. si superiore parte interdum gracilior, unde rami flexiles & humi diffusi emergentes, subinde secundum alarum caua satis crassas fibras agunt.

Prouenit in multis montibus Vienna vicinis tanta copia, ut rustica mulieres, dum floribus abundat, multos eius man pulos in forum venales adferant, cum varii generis alius floribus, exornandorum truliniorum gratia. Nascur & in Pannonia siluis editiore locis sitis ultra flumen Rabam.

Aprilis plerumque florere solet, atque etiam Maios fructus maturitatem consequitur Junio. Adeo autem fecundus est hic suffrutex, ut ter sepe numero eodem anno floreat, nouis floribus semen semper consequentibus, quod probe maturum bis eodem anno de iisdem plantis colligere memini.

Cneorum al-
bi Theophrasti.

MATTHIOLVS commentariis in Diosc. cap. De Cinamomo huc suffruticem pro Cneoro albo Theophrasti proponit. Cum vero doctissimorum quorumque iudicio Cneorum Theophrasti a Thymelea et Chamalea Dioscoridis non differat: cur potius huic id nomen accommodare malit, quam illis, multis mirum videtur. Postrema autem editione cap de Thymelea lib. 4. aliud nobis Cneoron Theophrasti adfert, nullis, ut ipsius verbis utar, deficientibus notis. Sed cum nudam imaginem addito Cneori duntaxat nomine nostris oculis subiciat, e planta sicca sibi Roma missa expressam, illiusque historiam plane subiceat: ne egre ferat, si parum fidei ipsius assertioni adhibeamus.

Ceterum nisi in hac planta, acrimonia, que quidem sensu percipi possit, abesse, ad Thymeleae genera, aut ipsi
congene-

congeneres stirpes (quales multas inueniri in nostris Hispanicis observationibus monuimus) hunc suffruticem referendum esse censerem. Vulgare autē nomen cur apud rusticas mulierculas nullum inuenerit, satis mirari nequeo, quandoquidem, illius flores ipsis adeo sint familiares & in deliciis. Inueniuntur tamen nonnulli rustici, qui Stein roselin / hoc est, petream rosulam appellant.

Eius porro facultates sunt nobis incomperae.

DE ANONYMO ALTERO.

CAP. XVI.

MEDIAM quandam inter superiorem, & Cisti humilis generam naturam adeptam videtur haec planta: ideoque mediam inter utriusque historiam collocauimus.

OBLONGIS verò, interdum dodrantalibus tantum, serpit ramis, humi diffusis, nigricantibus, in multos alios breuesque ramulos diuisis: folia frequentia & conferta sunt, bina semper inter se opposita, exigua, Serpillo minora, Thymi durioris foliis haud multo maiora, crassa, superiore parte viridia, inferne candicantia, gustu amaro: extremis ramulis innaescuntur bini aut quaterni flo'culi simul iuncti, perpusilli, ex quinque foliolis compositi, colore quasi carneo: his succedunt capitula, quae per maturitatem in quinque crenas debescunt, semenque exile admodum ostendunt: radix dura & lignosa est, aliquot fibris donata: quinetiam rami subinde tenues fibras agunt.

ἐνέρον
foliis Thymi.

Nascitur tenui solo inter saxa, in summis Sneberg & aliarum Alpium iugis. Floret Junio, interdum etiam paulo maturius, atque ut arbitror statim post solutas nives. Efficcata planta non inuicundo spirat odore.

NONDUM mihi constat quò istam plantam referre debeat,

D S debeat,

Anonymos altera
 Lamour.

Pl. Hort. 173

debeam, eam ob causam ἀνώγειν etiam reliqui, liberum cuique faciens, quo potissimum nomine eam appellare libeat: nisi forte ea sit, quam Pena & Lobelius in Adversariis Alpinam alteram vocant, & statim post Chamberhododendron odoram collocant.

DE CHAMÆCISTO.

CAP. XVI.

IN Hispanicis meis observationibus, ad Cisti femine tertiam classem reuli eas plantas, quas nonnulli Helianthemum Plinij appellant, alij Panacem cheironium Dioscoridis esse censent, plane diuersas à Cisto folio Samplici, quem in secunda classe reposui.

Illis congeneres aliquot in Pannonicis Noricisque montibus inueni, quarum historiam hoc capite describemus, quoniam ab aliis minimè esse obseruatas video.

RAMULOS habet prior humi fusos, dodrantales aut maiores, multis oblongis angustisque foliis, nullo, ut plurimum, certo, sed confuso ordine dispositis septos, præter vulgarem in omnibus Cisti generibus foliorum situm, sapore primum veluti gummoso, deinde amaricante: bini aut terni extremis ramulis inter folia insident flores, quinis foliis constantes, colore luteo cum suis in medio staminulis: quibus succedunt trigona capitula satis magna, maiusculum & inaequale semen continentia: radix lignosa, dura, viuax, foris nigra cortice obducta, & in aliquot ramos sparsa.

I.
Chamæcistus
r. angustifolius.

Rarior est, nec nisi in monte Badensibus thermis imminenti, atque in Hamburgensi pauculas plantas inueni florentes mense Junio, quo tempore semen etiam perficit.

DODRANTALIBVS est etiam Altera ramulis, humi similiter diffusis, quos bina semper contrario

II.
Chamæcistus
folio cano.

inter se

62 CAROLI CLEVISII PANN. STIRP.

inter se sicut sepium filia, Myrti tarentina foliorum magnitudine, aut angustiora, superne cinerea quadam lanugine obducta, inferne vero omnino incana, sapore adstringente, & nonnihil deinde amaro: pediculos postea exerce duarum aut trium unciarum longitudine, quibus insident quini aut seni flores superiori cum formam colore similes, capitula etiam trigona, minora quam in superiore, semine inequali, minuto, rufo plena: radix superiori similis & vivax: pediculi flores sustinentes maturo & deciduo semine exsiccati plerumque & confringi solent: qui in icone à sculptore corrupti fuerunt.

Abundantissime nascitur in omnibus illis montibus qui à Calenberg ad Alpes continua serie perducuntur: tum etiam in Hamburgensi, & aliis Pannonia locis, agris editioribus desertis siccisque, gramineis tamen. Floret Maio, semen maturum est Junio.

III.

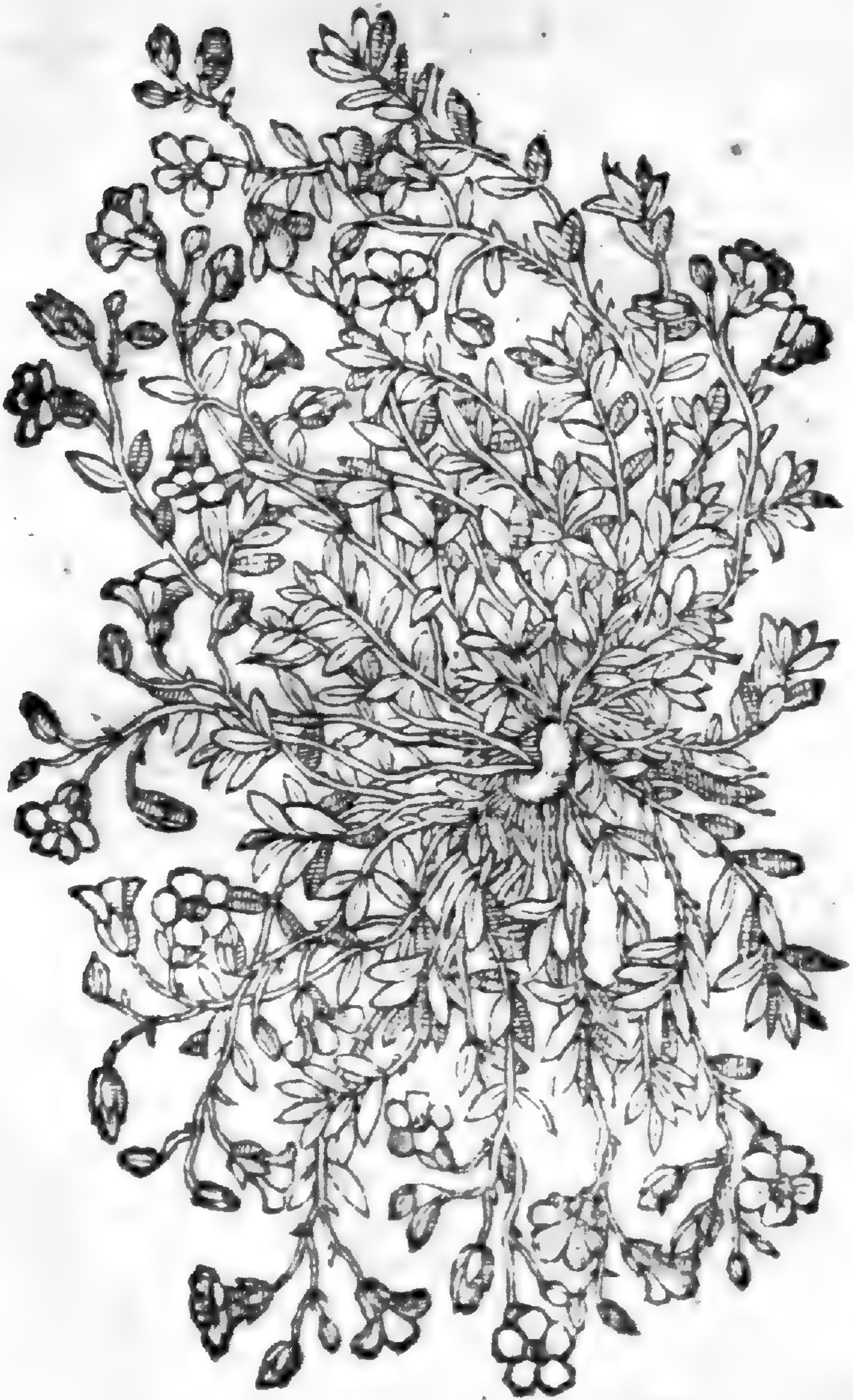
Chamaecistus
capilli fullo.

MULTOS promittit Tertia ramulos ex eadem radice, tenues, oblongos, summa tellure sparsos, subrubentes, in quibus exigua folia, ordine quodam & duplici serie, quemadmodum in reliquis Cisti generibus disposita, serpello fere similia, nigricantia & hirsuta, crassaque: sub florum vero partem, in novellis ramis longiora & candidiora: flores in extremis usdem novellis ramulis terni aut quaterni, oblongis & hirsutis pedicillis inherentes, quinis foliis, ut superiorum flores constantes, illisque magnitudine pares, sed aurei plane coloris, & odorati: semen observare non licuit: radix multifida, aliquot fibris late sparsis capillata.

Nusquam nisi in summis Austria & Styria Alpibus inveni, semel mense Augusto florentem: in hortum vero translata Maio mihi floruit: sed flores cum suis pedicillis nimum caduci, omnem observandi seminis occasionem plane ademerunt.

PAL-

Faint handwritten text, possibly a library or collection stamp, located on the left margin of the page.

PALMARIS aut paulo amplior est hac, superioribus tamen firmior, multisque ramulis, lignosis, rectis & nigricantibus prædita, quos numerosa & adeo conferta ambiunt folia, ut gemino ordine digesta videantur, Myrti tenuifolia foliis non dissimilia, minora tamen, & hirsuta, licet atro virore supernè splendeant, sapor adstringens: flos unicus, interdum alter extremis ramulis exit satis crasso pediculo subnixus, unico quidem constans folio, sed quinque profundis crenis, iisdemque velut circinatis diuiso, ut quinque foliis constare quis putet, eadem qua superiores magnitudine, colore ex albo purpurascente, & quasi carneo dilutiore, decem staminibus extrema parte nigris, & stilo oblongo purpurascente medium florem occupantibus: floribus excussis apparent pentagona capitula, qualia in nonnullis Cisti generibus videre est, obtuso quodammodo mucrone, quo maturitate aperiuntur, semenque continere deprehenduntur admodum exile, colore flauo.

Rarissima est hac, & duntaxat provenire deprehensa est in scopulis iugi Snealben florens sub mensis Iunii finem: semine verò prægnans Augusto in Veytzalben duobus supra Neuberg miliaribus. Eam in horto cicurare volui semel atque iterum ex iis iugis cum suo cespite desumptam: sed operam lusi.

NVLVM nomē vulgare obtinent hæc plantæ, quod intellexerim, præter Secundam, quam nonnulli Rustici *Weyl aller welt kraut*, appellant, à præstanti videlicet curandorum vulnerum facultate: quo etiam nomine donari audio Helianthemum illud; cuius diuersa in his quoque Provinciis inueniuntur genera.

Omnes autem etiam hieme folia retinent.

DE MYRTO-CISTO PENNÆI.

CAP. XVIII.

ELEGANS porro ea est planta, cuius iconem Cl. V. Thomas Pennæus Londinensis medicus anno 1580. ad me misit, & subsequente anno Londini in Anglia siccam ostendit; quam ille ex Balcarium insularum maiore, vulgo Maiorca nuncupata etiam iuxta nos appellavit.

Myrto cistua
balearica.

TRICVBITALIS interdum frutex est, scabro admodum cortice, & veluti quibusdam tuberculis ob-
sito, qui in vetustis ramulis facile abscedit & sponte
decidit: foliis Myrti fere, dorso non minus scabro quam
ramuli, supernè autem laevibus, conjugatum ut in reli-
quis Cisti generibus circa ramulos nascentibus: flores
summis virgis insident lutei, quinque oblongi foliis con-
stantes, & multis intus longiusculis staminibus præditi:
his succedit oblongiusculum & pentagonum capitulum
semine plenum.

Tota stirps odorata est, & gummi siue resinam
[lentorem potius & pinguem quendam succum quali
Ledi genera madent.] effundere videtur.

DE LEDO

DE LEDO SILESIACO.

CAP. XIX.

CISTI Ledigenerebus adnumerandum esse hunc non minus elegantem & raram fruticem non est dubium, quibus odoris acunditate proximum etiam est.

Ledi Silesiaci
historia.

CVBITALIBVS autem interdum est virgis firmis, lignosis, cortice cinereo ebductis, quæ in summo in plures alias tenuiores & quodammodo purpurascentes, eisque etiam nudas diuiduntur: illæ vicissim in alios dracantales ramulos, virentes quidem, sed tomento quodam rubiginæ coloris obritos, quos nulla serie digesta sed confusa ambiunt folia, Libanotidis coronaria foliis fere similia, sed longiora, supina parte viridia, adcoque in pronam partem reflexa & conuoluta, ut eius nihil conspici possit præter nervum secundum folij longitudinem excurrentem, simili tomento, cum pediculo cui inhaeret, pubescentem. grati & suavis odoris, acris autem saporis: summis istis ramis insident capita ex multis breuibus quasi squammis ferrugineis compacta, è quibus deinde sese explicat corymbacea quadam comæ multorum florum, oblongis, tenellis, atque virentibus nonnihil tamen lanuginosis pedicellis inherentiū, grato odore nares ferientium, quinque foliolis albis constantium, non subluteorum (ut temerè quidam. qui siccam fortassis plantam duntaxat conspexit, asseru) decem candidis staminulis cum stilo medium florem occupantibus: his demum succedunt capitula oblonguescula, pentagona, officulis finctus corni nonnunquam magnitudine haud cedentia, quæ, dum adhuc virent, argenteis punctis distincta esse videntur, sed maturitatem adæpta, rubiginæ sunt coloris, semênque continent oblongum,

gum, flavescens, adeoque exile, ut scobis è lignis à ver-
mibus erosis sponte decidens instar sit. Verum peculiare
est in istis capitulis, ut per maturitatem deorsum
inflectantur, terramque mucrone spectent, magna Na-
tura providentia, ne semen temere effluat: etenim, præ-
ter reliquorum consuetudinem, à pediculo, non ab ex-
trema cuspidè, aperiri & dehiscere solent. maturo semi-
ne, terni aut quaterni alij ramuli rubiginèo tomento ob-
ducti cum suis foliis in comæ lateribus nascuntur, spem
florum in sequentem annum pollicentes: radix lignosa,
& breuibus fibris donata.

Tota planta odora est, præsertim cum floribus onu-
sta est, & aromaticum quiddam spirat: itaque mirum
non est, si, ut testis est Matthiolus, vestibus iniiciatur,
ad præservandas eas à tinea.

Nascitur in plerisque Silesiæ locis, unde non modò
aliquot stirpes erutas, sed etiam recentes ramos floribus
elegantissimis & suo fructu onustos ad nos misit anno
1578. Doctiss. Vir Achilles Cromerus Nissenus, rei
herbariæ studiosissimus & nunc R^{mo} ac Fl^{mo} Episcopo
Vratislaviensi à secretis: qui nos etiam pro nostra ami-
citiâ peramanter admonuit, ad montium radices se ali-
quot plantas inuenisse, quæ flores sex foliis constantes
duodenisq; staminibus præditos proferrent. Ix. super
addidit, qui illi dux viæ fuisset. Venatorem adfirmare,
similem plantam in summis montium ingis conspexisse,
iam suis floribus ornatam, quæ digitalem longitudinem
non excederet: nominatam autem ab eo Heydnisch bin-
kraut, hoc est peregrinam apiariam, quòd apes eius vi-
delicet floribus delectentur.

Floret sub finem Junij & Julio, maturescit Augusto
et Septembri: inharèntq; interdum in sequentem usque
annum

annum capitula, sic ut recenti flore, & fructus superioris anni vestigiis onusti rami nonnunquam conspici possunt.

ROSMARINUM silvestre vocatur hic frutex à Matthiolo: sed, uti dixi, ad Ledæ genera potius referendus videtur, in qua sententia est doctiss. noster Lobelius: ideoq; Ledum Silesiacum nuncupavi. Si quis Boëmicum (quod in Boëmia etiam nascatur teste Matthiolo) aut foliis Rosmarini cognominare malit, à foliorum cum illo similitudine, per me licet. Arbitror Cordo haudquaquam ignotum fuisse, & Plantarum historia l. b. 1. Chamæpencen ab eo appellari.

Rosmarinum
Gl. Matthioli.

Chamæpencen
Cordi.

Non dubium est, quin, si quis periculum faceret, ad pleraque magni usus futurus sit hic frutex. Atque adeo Silesij, teste Cromero, aduersus articulorum contractiones felicissimum eius usum compererunt, totius plantæ decocto in solium infuso, cui aegri insideant, & subinde id repetant. Idem me huius oleo stillatitio, Nissenii pharmacopœi opera et diligentia vitreis organis extracto, superiore mense, hoc est Octobri huius anni 1582. donauit, quod sanè fragrans admodum cum sit, & stirpis florumque natium odorem retineat, easdem proculdubio facultates etiam obtinebit. Nondum tamen quisquam periculum fecit: sed non defuturos arbitramur qui breui experientur.

Ledi Silesiaci
facultates.

II SDEM porrò locis quibus id Ledum crescit, nonnunquam inuenitur frutex quidam pedalis altitudinis, rarò amplior, tenuibus subrubentibus virgis præditus, que deinde in tenuiores candicantesque ramulos diuiduntur, angustis oblongis que foliis temerè & confuso ordine eos vestientibus onustos, superne virentibus, infer-

Cisti Silesiaci
historia.

nè verò canescentibus, & Salicis pumila a ngustifolia (qua infra describetur) foliis admodum similibus, gustu valde exsiccante, & nullo grato odore: summis etiam ramis insident capitula ex multis brevibus squammis compacta, è quibus sese explicant aliquot flosculi tenuibus oblongisque pedicellis inherentes, quinque foliolis constantes ut superioris, sed diversi coloris, nimirum rubri dilutioris sive quodammodo carnei, quibus excussis pentagona conspiciuntur capitula brevia & obtuso mucrone, exili & pallescente semine plena.

Eodem quo superior tempore floret, & maturum semen profert.

H V N C nobis sub superioris Autumnii initium è Silesia misit C. V. Fridericus Sebizius medicus hac inscriptione, Rosmarinus silvestris ἀόσμητος. Similem verò ante multos annos Machlinia in horto aluimus, & florentem non procul Loon arce inter Campanie Brabantina ericeta erutum accepimus.

Rosmarinus
sil. ἀόσμητος.

DE LEDO ALPINO.

CAP. XX.

LEDO Silesiaco non ineptè subiungetur odoratus hic atque elegans frutex, multis cubitalibus, lignosis, duris, humi diffusis cinereoque cortice tectis ramis praeditus: quorum extremi ramuli confusè nascentibus foliis sunt obsiti, Chamalea italica hand absimilibus, duris, superne virēibus & splendētibus, inferne dilutiore virore conspicuis, apice interdum rotundo aut obtusius mucronato, gustu adstringente, atque in ambitu villosis hirsutisque, uti sunt & nova germina, quorum extremis coma florum insidet deorsum inflexorum & propendentium,

Ledon alpinum, & eius historia.

Ledum alpinum Auct. Brit.
C. 6124

dentium, concavorum campanulae modo, qui summa labra quinque divisuris secta habentes, foris intensius rubent & argenteis veluti guttis (cum ipsis unde dependent pediculis) conspersi sunt, interiore vero parte dilutius rubere conspiciuntur, aliquot intus staminutis latentibus, suavis odore: his succedunt exigua capitula, quinque cellulis constantia, in quibus semen fulvum, minutissimum scobis modo: capitula viridia trita, suo odore veluti capitis grauedinem inducunt: radix dura, lignosa, oblonga, tametsi etiam rami per terram sparsi interdum fibras agant.

Inuenitur in summis Sneberg, Snealben, Wechselen, Durrestein aliarumque vicinarum Alpium ingis inter saxa, ad denexa plerumque eorum latera, & supra Gamingam.

Aliud eius genus inuenitur in Snealben supra Neuberg, foliis rarioribus, neque ita confertis, maioribus, durioribus, admodum venosis, longiore cuspidate, minime in ambitu hirsutis, & prona plerumque parte flavescentibus, aut ferrea rubigine nigricantibus: flores illi superiori similes, sed paulo dilutiores: capitula & semen similia. Huius foliis & ramis adnata aliquando reperiuntur tubercula, nunc nucis ponticae, modo pisi magnitudine, inequalia, foris rutilante aut pallecente nonnunquam colore, intus fungosa, alba, gustuque adstringente, pulpa plena, quae gallarum vicem praestare possint.

2.
Ledi alpini
genus alterum.

Floret utrumque genus Iunio & Julio, sub finem Augusti semen maturescit.

NERION alpinum Doctissimus Vlysses Aldrouandus hunc fruticem appellat teste Cl. V. Conrado Gesnero in descriptione Montis fracti. Alpini pastores Al-

Nerion alpinum.

rosen

rosen & Bergrosen nominant, ut ipse eodem loco, & in epistolis, & Simlerus ad calcem commentarij de Alpi- bus referunt, quidam Warenbluff, nonnulli Gurer- laub vocant. Primum genus omnino intelligi existima- rem à Pena & Lobelio V. C. in Adversariis, sub Al- pigena Chamberhododendri odora nomine, nisi bacculas asparagi vel taxi pares illi tribuerent, quas in nostro non reperias: sed capitula pentagona tantum, ut ex eius descriptione satis liquet. Alterum plurimum convenit cum eorum montana. Chamelcafolia siue Lentiscifolia Chamberhododendro minus odora. In observationibus prioris iconem exhibet Lobelius Balsami alpinum nomine: pictor tamen flores haudquaquam fideliter expressit, quos in quinque crenas, non in quatuor, divisos esse comperis- set, si ramos suis floribus onustos, quos anno 1574. ami- cis Machliniam misi (è quibus illam etiam expressit) diligentius considerasset: licet non negem interdum fieri posse, ut quatuor tantum crenis dividantur, ludente nonnunquam sic in floribus natura: at omnes in eodem ramo tales natos esse, non est credibile.

Ego cum Gesnero, loco supra memorato, & in Epi- stolis Ledi potius genus esse, quam Nery arbitror, mul- tum me impellente, ut ita censeam, huius stirpis odore & temperamento. Rustici & pastores eorum mon- tium ubi observavi, utrumque genus Sausch appell- ant, eoque Tinctores qui vicina loca inhabitant, utun- tur ad lineas penulas nigro colore insficiendas. Nullum praeterea usum apud eos obtinere intellexi.

DE VITE IDÆA.

CAP. XXI.

VITIS Idæa nomen à Rei herbaria peritis diver- sis stirpibus tribui video: sed maxima pars, Myrtillum
germa-

germanicarum officinarum hac appellatione Theophrastum intelligere, vult. Nonnulli verò, alium fruticem ab ipso descriptum esse arbitrantur. Nos utriusque generis stirpes hoc capite describemus, à priori initium facientes, quod plurimum opinione id nomen adeptam est: cuiusq. species (præter vulgarem nigris baccis, aliam buxeis foliis nec deciduis, baccisque rubris, & tertiam palustribus locis nascentem) duas ab aliis minimè descriptas observasse puto.

PRIOR ramis est flexibilibus, & humi diffusis, non admodum crassis, multis germinibus vix è musco (quo rami occultantur) prominentibus, in quibus nullo ordine digesta sunt folia, prioris Ledi alpini foliis fere similia, paulo tamen longiora, angustiora, teneriora, minusque crassa, admodum venosa, supernè virentia, infernè dilutiora, leniter per oras crenata, & mollibus quibusdam pilis hirsuta, longo pediculo inhaerentia, sapore valde adstringente: in summis germinibus præcedentis anni baccas fert (florem non observavi) rotundas, cerasij interdum magnitudine, oblongis & tenuibus pediculis dependentes, colore primùm viridi, deinde rubro, postremo nigro, succulentas, gustu non ingrato, nulla ossicula continentis, sed plana duntaxat semina alba, quinque numero ut plurimum: radix est lignosa, fibris quibusdam donata, quales etiam rami per terram sparsi nonnunquam agunt.

Maturis & immaturis baccis onustum hunc fruticem, iuxta Ericam bacciferam nascentem in unius Snealben iugi supra Neuberg scopulis mense Augusto erui.

VICINIOR est vulgari Altera, quæ ramos etiam

I I.
Vitis Idec
altera.

habet

habet humi diffusos interdū, teretes, & obsequiosos, nonnunquam firmos & erectos, cortice modo cinereo, modo rubeſcente obductos, in multas alas brachiatos, & in his folia, illi quæ rubro eſt fructu forma ſimilia, ſed teneriora, venoſa, ſubtus exalbida, ſapore adſtringēte et nonnihil acido: flos vulgari ſimilis ex candido purpureſcens, concavus, labris in quinque crenas diſiſis, & exterius reflexis, ſuis intus ſtaminulis: fructus vulgari ſimilis, per maturitatem niger, ſaporis que gratia non minus quàm vulgaris officinarum myrtillus commendabilis, plurima grana in ſe continens: radix eſt dura, lignoſa, multis fibris capillata: ſarmenta ſive rami procumbentes ſubinde radices agunt.

Inuenitur in Veitzalben iugo duobus ſupra Neenberg miliaribus: poſtea etiā obſeruavi in deſcenſu Herrenalben ſupra Zeehof multo ſiuctu onuſtam, atque in Eiſchero. In Sileſiacis etiam montibus prouenire intelligo. Sed & deinde anno 1579. reperi in ſilua Noribergeniſi urbi proxima ad latomias, ubi & vulgares nigris & rubris baccis maxima copia naſcuntur, duce & comite C. V. Ioachimo I. F. Camerario.

III.

FORMA & amplitudine hæc à ſuperioribus differt: etenim multis ſtolonibus ſtatim à radice fruticat, ternos, quaternos, & quinos interdum cubitos altis, craſſis, admodum ramoſis, cortice magna ex parte nigricante obductis: primo vere folia ex gemmis in ramulorum lateribus naſcentibus promit ſubtus omnino incana, & multo tomento obſita, ſuperne autem virentia, ex quorum medio veluti corymbacea florum coma emergit, quinis folioliſ candidis conſtantium, ſine odore: folia deinde paulatim ſeſe explicant, tomentoſamq. illam lanuginem abiiciunt, et per ambitū ſerrata
conſpi-

Vitis Idææ
genus alterū.

F

conspiciuntur: fructus floribus succedit rotundus, niger, umbilico quinque alis aut laciniis sepro, oxyacantha fructu maior, succulentus, subdulci melleoque sapore, quali fere Ceratia, continens dena aut plura grana oblongiuscula, plana, subnigra.

Abundantissime nascitur montibus Vienna vicinis, uti ad Brunnam, Medeling, Gumpostkirche, Baden, Fische, atque etiam ad radices Styriacarum alpium. Floret, ut dixi, ineunte vere, fructus Augusto maturus est.

AN priorem recte in hanc classem retulerim, alius iudicandum relinquo: nec enim mihi ipsi in illius nomenclatura satisfacio. Si cui videbitur Ledi alpini generibus potius adscribenda, non refragabor: tamen si bacca quibus praedita est, & alia quaedam nota non satis conveniant. Vulgare nomen non intellexi Simlerus ad calcem commentarii De alpiibus eius meminisse videtur & Carlobstuden appellare: etenim parum a Rosa montana frutice differre asserit. Hac sane, folia satis ad illam, ut diximus, accedentia obtinet.

Altera ab alpinis Venatoribus Jagerber nuncupatur; eius autem baccis libenter vescuntur Venatores, ut ipsi mihi retulerunt, unde nomen inditum puto. In Silesia vocatur Gausch cum altera que rubro fructu praedita est, & palustri: simile nque apud illos usum obtinent, qualem Ledon a'p.num Insectoribus alpinis prestare dixi.

Vitis Idea
Theophrasti.

Tertia ab Italica Vitis Idea Theophrasti censetur: Rustici motani Austriaci Fliegenber vocant, aut quod musca eius fructum ob dulcedinem appetant, aut quod neglecta ab aribus, muscis in pabulum cedat. Pena & Lobelius Amelancher nomine describere videntur in doctissimis Adversariis. Iosias Simlerus vero Flubierum hoc

lini hoc est, pyrū petraam loco supra memorato (ni fallor) appellat. Doctissimus Gesnerus in epistolis varia (si modo hanc intelligit) tribuit nomina, Myrtomalidis, Petromelidis, Pyri ceruina, Pyrastris idea. Nam quam Cotonastrum, vel Cydonaginem & Diospyron, & Wildkuten eodem loco appellat, ab hac omnino distinguere videtur, cum illius baccas rutilas esse ait, siccas, carne & succo nullas, seminibus intus quaternis, triangulis.

Pyrus petrea.

Myrtomalis,
Petromelis,
Pyrus ceruina,
Pyrastris idea,
Cydonago,
Diospyros.

EVm fruticem legisse arbitror in Sicalbeniugis Iunio florentem, & fructus rudimentum efformantem, cubitalibus ramis, obsequiosis, nigricante cortice tectis, nudis, quorum summitates desinebant in brevia germina incana, quinque aut senis foliis praedita malo similibus, supernè virentibus, infernè nonnihil candicantibus, in ambitu serratis, gustu amaricante: inter quae veluti umbellae flosculorum occultatur quinque foliis constantium colore purpurascente, quorum deinde sedes in exigua mala extuberat.

Cotonastrum
Gesneri.

DE CHAMÆMESPILO GESNERI.

CAP. XXII.

FREQVENS etiam est hic frutex in omnibus non modo Alpibus, sed montibus etiam quibusdam Viennae vicinis, virgultis bicubitalibus, & cubitalibus, interdum verò longè brevioribus, pro locorum in quibus crescit natura, obsequiosis, cortice nigro tectis, sic tamen ut tenelli rami canescant: folia alterius generis fide vitis haud multum dissimilia, magis tamen ad cotoneorum similitudinem accedentia, sed minora, & crassiora, supernè virentia, infernè vero cana lanugine pubescentia, impariter & alternatim nascentia. Invenite vere è singulis nodis flosculos profert herbacei coloris, concavos,

Chamæmespilus
s. i. historia.

ternos aut quaternos, in unam quasi congestos, qui deinde in fructum extuberant rotundum, magnitudine baccarum myrti, aut oxyacantha potius, colore foris rubro, carne intus pallida, fungosa, oxyacantha fere sapore, quina officula siue semina continente.

Augusto maturus est.

GESNERO Chamenespilum appellare placuit: quem alij Recentiores sequuti sunt. Verum in epistolis satis aperte docet à Cotonastro differre, cui maiora folia, baccas non adeò rubras, nec adeò rotundas tribuit.

DE PERICLYMENO RECTO.

CAP. XXIII.

Lonicera caerulea

4 209

OMNES Periclymeni varietates in Hispanicis observationibus persequenti me arbitrabar: adeò autè infinita herbaria res est, ut nonis subinde, nec unius dumtaxat, sed plurimorum observationibus indigeat: proferunt enim singulae prouinciae quasdam peculiare stirpes, aliis haud communes. Nam praeter duo illa genera prima, praeterque varias eorum species istic nobis explicatas: obtulit sese alia planè insolens, atque ob elegantiam minime silentio premenda.

HUMANAM verò interdum attingit altitudinem, ut: Periclymenum rectum baccis rubris, satisque crasso stipite est, multos in ramos diuiso, nigricante cortice obductos, qui: plerumque scaber est, & multis locis hiat, uti in alio Periclymeno: ramuli tenelli candicant, & incana lanugine pubescunt: folia contrario inter se sita disposita, quemadmodum in reliquis Periclymeni generibus, ei quod rubras fert baccas haud dissimilia, paulo tamen maiora, gustu exsiccante, & amariusculo: flos non est mihi conspectus, cum sub finem folij solummodo fuerit obseruatus hic frutex iam maturo fructu onustus,

I.
Periclymeni
rectam fructu
caeruleo.

qui singularibus baccis, utrimque inter folia breui pediculo dependentibus, constat, Chamemespilo Gesneri magnitudine equalibus, sed longioribus paulo, colore caeruleo elegantissimo, quæ viuosa & acidiusculo succo plena, & manns rubro colore inficiente, multa plana grana continet: radix admodum lignosa, & latè se extendens.

Nascitur ad radices cuiusdam montis pago Malitz vocato contigui ad sinistram, via quæ ad Taurum montem præcelsum ducit.

INCOLÆ Hundsher vocant, quemadmodum Periclymenum fructu nigro & fructum diligenter colligunt, atque in tinctorium usum reponunt.

Admonitum porro Lectorem volo, Periclymenum rectum primum, quod fructu rubro est, haudquaquam inæquales ferre baccas, cum in Pannonia ubi plurimum prouenit, tum in Allobrogum, Heluetiorumque alpibus & aliis locis in quibus sponte crescit: sed geminas semper easque perpetuo fere æquales. In Belgicis autem hortis cultum, vix unquam æquales ad maturitatem perducere deprehensum est: at cum altera excresecat & turgida fiat, una semper exilis, plena tamen remanet, lagenulamque gestatoriam aut cucurbitulam referre quodammodo videtur.

Periclymenum nigro fructu equalibus etiam perpetuo est baccis, & postquam Hispanicas observationes euulgauit, variis in montibus huius Prouinciæ satis copiose à me repertum est.

AD Periclymeni etiam genera proculdubio referenda est elegans hæc planta, cuius iconem cum descriptione liberaliter pro mutua quæ inter nos est amicitia, communicauit. v. Thomas Pennæus Londnensis Medicus, cum aliis aliquot elegantissimis plantis, de quibus suo loco.

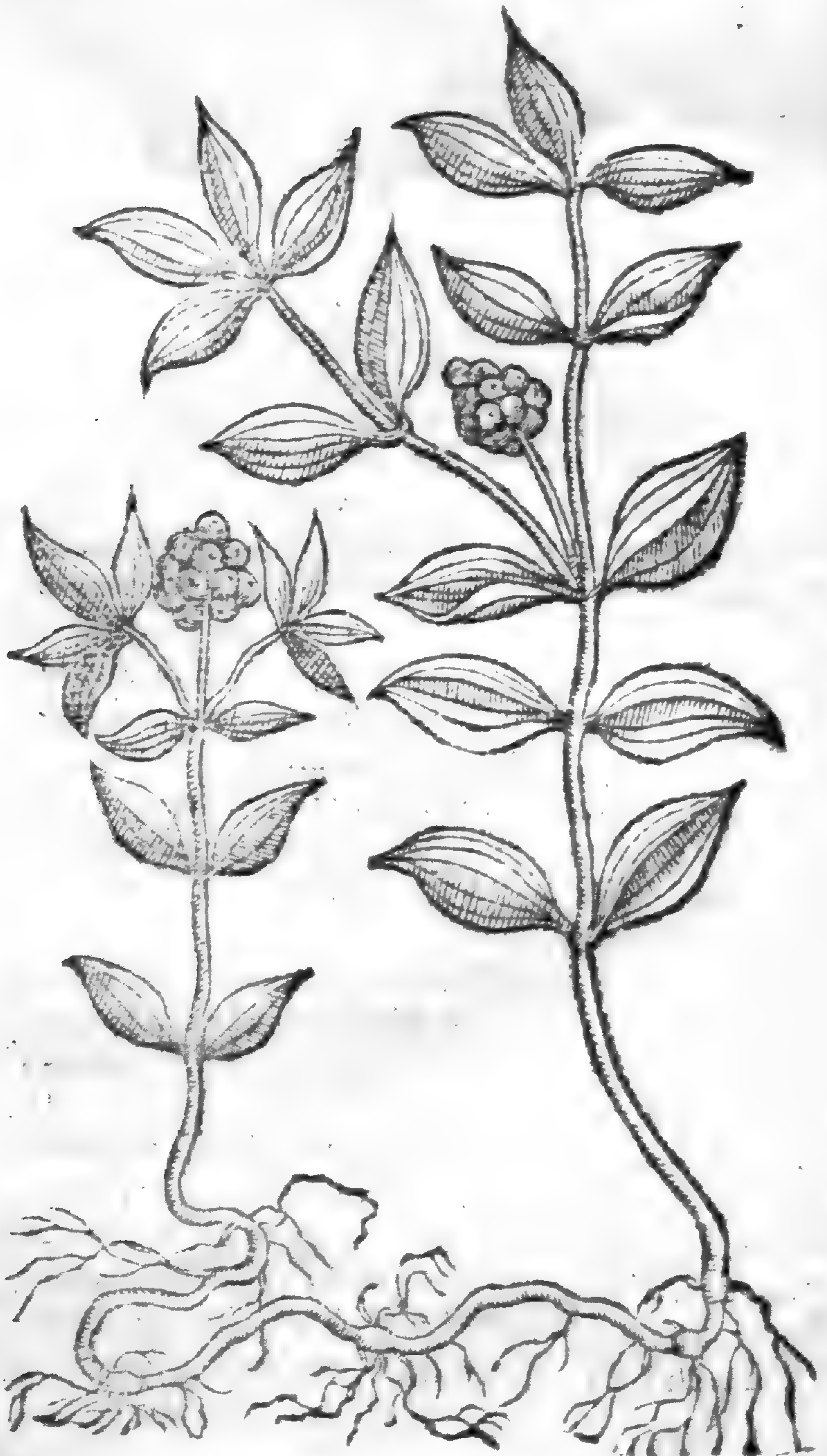
CAULICVLIS vero dod. antilibus est, radicèq.

Periclymenum
rect. fructu
rubro,

Periclymenum
rect. fructu
nigro.

II.
Chamæpericlymenum præ-
tenuis.

tenui, qua se propagat, et spatiosum satis locum occupat, hinc inde fibras spargit. Folia ex aduerso per intervalla cauli adherent, quatuor, sex, rarius octo, Philireæ narbonensis (sive media) foliis similia, sed paulo maiora, magisque nervosa, in mucronem desinentia, nervis quinque ab ipso pediculo ad mucronem excurrentibus. E supremorū foliorum caulis duo veluti ramuli exeunt foliis binis eodem modo quo in caule dispositis præditi, qui cacumine quaterna alia folia gestant. Ex istorum ramulorum medio pediculus nudus exit & sine foliis, in cuius summo (flores non fuere observati) rubra bacce racematim coherentes nascuntur, Prutenis rusticis circa Dantiscum expetita, atque etiam in Norwegia & Suecia, ubi in maritimis copiosè nascitur.

Qui ad me mittebat, Chamæpericlymeni nomē, nec immeritò, indidit.

DE CHAMÆCERASO.

CAP. XXIII.

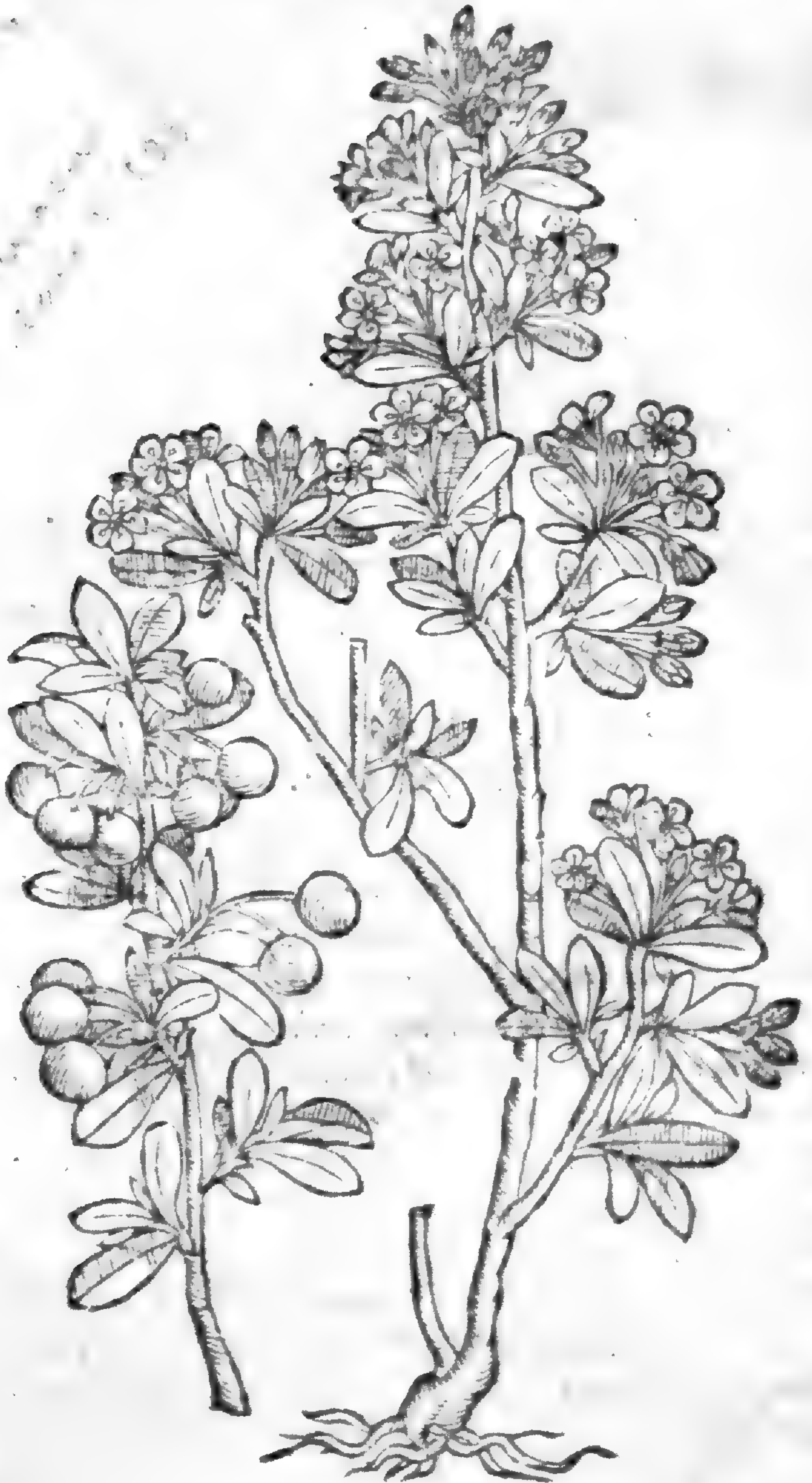
NEQVA QVA M mihi probatur eorum opinio, qui Periclymenum rectum, Plinianam Chamæcerasum esse existimant: cum eius fructus nulla saporis gratia commendetur, nullamque habeat tota stirps cum Ceraso affinitatem. Sed magis verisimile iudico, ipsius Chamæcerasum non esse diversam ab ea que plurimis Pannonia, & vicinarum quarundam Provinciarū locis fonte provenit. Nam lib. 15. cap. 25. postquam aliquot Cerasi genera enumeravit, addit: Sunt & Macedonica parva arboris, raroque tria cubita excedentis: & minore etiamnum frutice Chamæcerasi.

VARIÆ porro altitudinis inuenitur hic frutex: nam interdum in cubitalem, bicubitalem, aut ampliore etiam longitudinē attollitur, locis nempe umbrosis

Periclymenū
rectum non
esse Chamæ-
cerasū. Plin.

Chamæcerasū
Littoria.

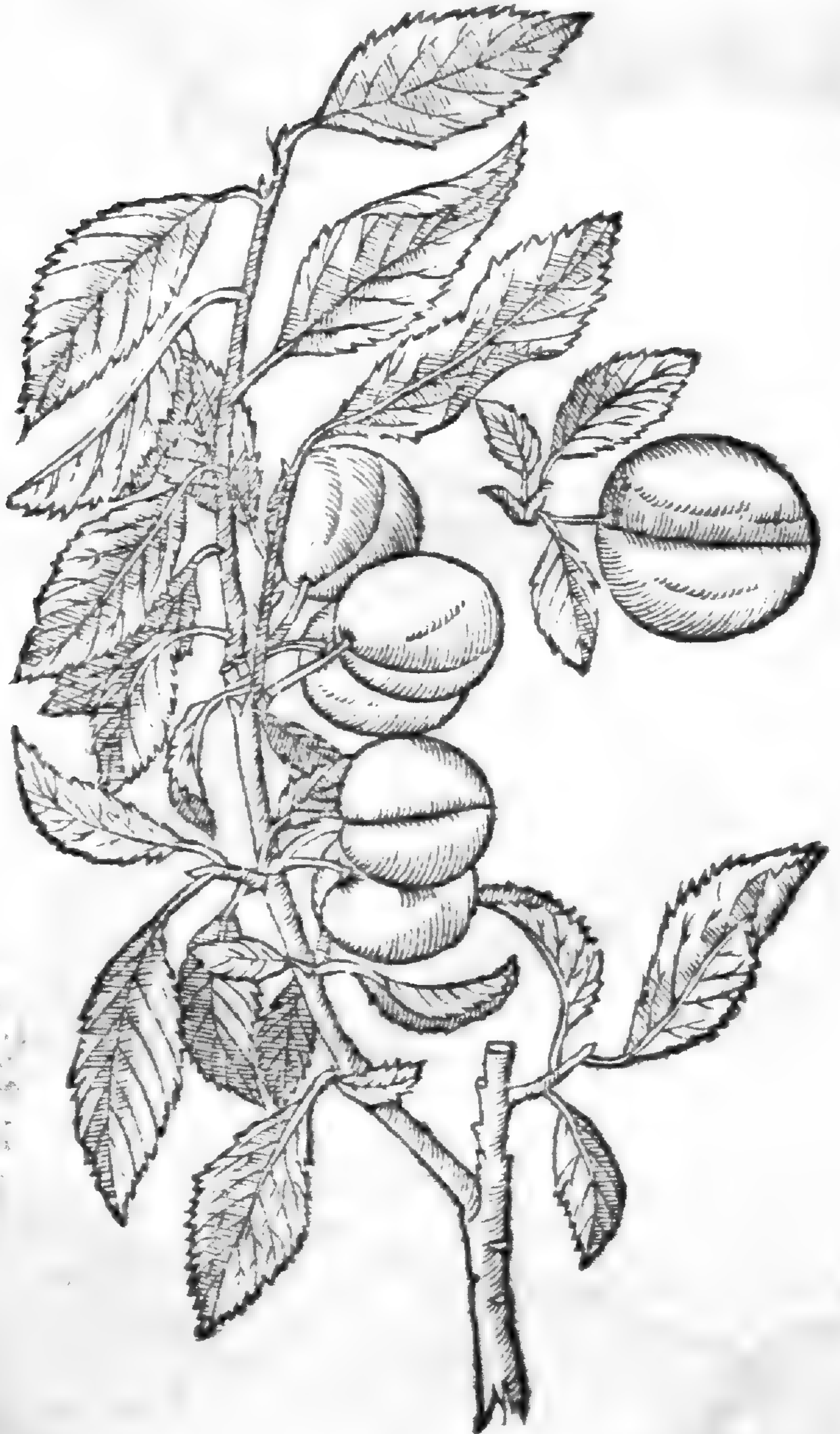
& tenui solo; nonnunquam verò pedalem haud superat magnitudinem, siccioribus videlicet locis, & iuxta semitas. Tenuis autem & lentos habet ramulos, seu virgas, nigricante & cinereo cortice obductas, quae ex intervallis tubercula quadam, & veluti gemmas proferunt, unde veluti ex amento, aliquot exigua foliola, Myrti tarentinae foliis aequalia prodeunt, simulque flores bini, terni, aut quaterni sese explicant, candidi, quinque foliolis constantes, cum multis in medio staminibus, Cerasi vulgaris floribus persimiles, minores tamen: infra hos flores, atque etiam in extremis virgis, ex aliis tuberculis exeunt sine floribus folia superioribus maiora, Cerasi vulgaris fructu acerbo foliis formam imitantia, per ambitum similiter crenata, sed longè minor, & atro virore splendentia, gustu amaricante: floribus succedit exiguus fructus, rotundus, carnosus, per maturitatem ruber, sapore exsiccante, minusque grato quam sint acida cerasi, osseo intus nucleo: radix crassa, longa, & lignosa, paucisque admodum fibris praedita, sed profundum petens, & quae difficulter erui possit.

Crescit passim in Pannonia, Austria inferiore, & Moravia, caucioribus siccisque locis, ad vinetorum etiam in colibus sterum margines, & iuxta publicas vias. In Bohemia videre non memini.

Floret Aprili cum primùm folia germinare incipiunt, & fructus Junio, interdum etiam Julio solummodo maturus est.

VOCATUR χαμνέας & Graecis, Chamecerasus Latinis, Germanis Erdt Weichsel / Hungaris Vadmegy, id est, siluestris merasus (merasum autem vocant serius maturescentem illam cerasum fructu austero & nigro) Gallis apud quos sponte non nascitur, Cerialier naïm nuncupari poterit.

Prunus myrobalanus, March.
Common to the hills.

CETERVM Macedonica cerasus per Pannonias Cerasus ma-
cedonica. et Austriam in agrorum et vinetorum marginibus frequentissima est, raro ad trium cubitorum altitudinem accedens, nihil in reliquis à vulgari, que acerbum & rubrum fert fructum differens, cum & flores, fructum, atque folia similia habeat.

INVENIUNTUR porro in his regionibus alij fructices qui ad Cerasi genera referendi videntur: quemadmodum is qui à nonnullis Mahaleb vocatur, flore edo- Mahaleb. rato, in scopulis & saxosis locis nascens Pannonia & colium urbi Viennensi vicinorum radicibus, à rusticis eam ob causam Stein Weipfel appellatus. Cerasus item Cerasus milt. auium aut Cerasus racemosa vulgo herbariorum nuncupata in harum prouinciarum siluis frequens: Germani Elexen odet Elexen dicunt, Ungari Zelnice fa.

De Pruno vulgo Myrobalano nuncupata.

CAP. XXV.

FACILE adolescit hac arbor, & in vastam excre- Prunus co-
grominata
Myrobalan-
us. scit amplitudinem, maiorēque eius rami subinde in alios diuisi, opacam admodum præbent umbram: caudex multo tenuiore latiorēque cortice præditus est, quam reliqua prunorum genera: & tenuiores rami graciles admodum sunt, tenuerrimorumque cortice vestiuntur: folia media quodammodo inter Prunam & Cerasum, tenera, per ambitum serrata: flos candidus, tenuior quam in vulgari: fructus, cuius alternis præsertim annis feracissima est, rotundus, oblongo, tenuique pediculo inter folia propendens, aspectu incandens, per initia viret, cum maturefcere incipit rubet; maturitatem adeptus, purpura nigro intermixta nitet, carne succulenta, & palato grata, nucleus non admodum magnus.

Floret cum aliis eius generis nouo vere: sub finem
Iulij &

July & Augusto suam maturitatē fructus adipiscitur,

NONDUM adhuc vulgaris est admodum; sed qui habent, ex Casarei Palatii horto habent, ubi omnium primas conspexi eius arbores tres ingētes, unde primum eò delatas, incertum: nōnulli ex Constantinopoli, alij ex Gallia genus duxisse arbitrantur.

DE EVONYMO.

CAP. XXVI.

NON minus familiaris est uniuersae Pannonia *Euonymus* vulgo dictus, quàm reliquis provinciis: alit tamen etiam quedam alia eius genera nusquam alibi mihi obseruata.

*Euonymus
latifolius.*

- I. *VIRGAS* habet *Primum* cubitales, virides, fractu contumaces, rotundas, quas magna ambiunt folia, bina semper ex aduerso nascentia, leuiter per oras serrata, *Euonymi* vulgaris foliis forma haud absimilia, sed longè ampliora, *Citria* mali foliis magnitudine non cedentia, minus tamen longa, viridia, gustu ingrato & amaro: nec flores, nec fructum obseruare licuit: radix digitalis crassitudinis summa tellure in bicubitalem longitudinem excurrit, multisque flavescentibus fibris donata est, summo capite, interdum etiam è media sui parte virgas singulis annis proferens, quas hieme corrumpi & interire existimabamus: etenim non nisi nouellas virgas deprehendimus Maio mense 1579. in silua illa qua ex Grebén filii Dni. Balthasaris de Bathyan arce descensus est versus Warasdinum in ea Pannonia parte, qua olim Interamnis appellabatur, nunc autem Slavonia nomen obtinet, Germani *Windischeland* vocant, ultra *Drauum* flumen, quo solum loco obseruauimus. Postea tamen comperi eas virgas hieme non interire, sed exiguum admodum incrementum capessere, folia sub finem

autumni

autumni cum reliquis eius generis abiicientes, & oblongam gemmam extrema cuspe (spem proxime nono vere germinationis) proferentes: duas enim quas tum teporis mecum detuli adhuc alit in cultissimo suo horto C. V. D. Joann. Archolzius Viennensis medicus, veteri amicitia mihi conuenctus.

II.

Euonymus
alter.

RAMIS Alterum assurgit bicubitalibus aut maioribus; digitali vel etiam pollicari crassitie, lentis & obsequiosis, denso cortice obductis, viridi primùm, deinde multis nigricantibus tuberculis aspero, qui in summo diuiduntur in plures ramulos ordine & serie quadam inter se oppositos, foliis similiter ex aduerso sitis exornatos, Myrti latifolia paribus, sed tenerioribus, lenitèrque in ambitu crenatis, gustu primùm exsiccante, deinde amariusculo & calido: ex quorum sinu in oblongis gracilibusque pedunculis flosculus unus, bini, aut ad summum terni dependent splendentes, & purpurascens, quatuor foliolis constantes, umbilico quadrato, & staminulis luteis quatuor angulos occupantibus, Cotinis vulgo crediti flori haud multum forma absimiles, licet maiores: fructus succedit in siliquis quadrangulis, alterius Euonymi similibus, spongiosus, aurei coloris, iis dehiscentibus tenui sito propendens, in quo grana non rubra, uti in alio, sed nigra, Fraxinella granorum emula, & splendentia, bina interdum & terna eodem loculo & pulpa comprehensa.

Copiosè nascitur in siluosis utriusque Pannonie montibus: sed qui Alpes attingunt, id alere desinunt. Inuenitur & in Moravia: nusquam verò abundantius quàm in silua arci Greytzenstein Ill^m Comitibus Nicolai de Salmis vicina, secundo à Vienna miliari ad leuam Danubij ripam. Floret Maio: fructus Augusto & Septembri maturescit.

Εὐώνυμον Græcis, Euonymus etiam Latinis dicitur hic frutex: qui si in eam proceritatem assurgeret, quam illi tribuit Theophrastus, non minus fortè descriptioni conveniret quàm vulgaris.

PORRO vulgarem Euonymum in Pannonia à capris maximè appeti, & eius foliis avidè sine noxa vesci didici, eamque ob causam ab Ungaris kechke rago fa, id est, capraria arbor nuncupatur: licet id Theophrasti opinioni repugnet, qui Euonymi folia capris precipuè mortifera esse scribit.

Euonymus vulgaris.

CETERVM quoniam in Cotini mentionem incidimus, non abs re erit de eo nonnihil hoc loco differere: quandoquidem mōtibus quibusdam non procul Vienna dissitis familiaris est, eoque ad densanda coria, Rhodis loco indigena utantur: quinetiam Rhodis vulgare nomen indiderunt.

Cotinus.

Meminit breviter Cotini Plinius lib. 16. cap. 18. his verbis: Est & in Apennino frutex qui vocatur Cotinus, ad lineamenta modo, conchyly colore insignis. Ex quibus sane nemo facile colligat, an ei stirpi qua apud Herbariorum vulgus tale nomen obtinuit, Cotini appellatio rectè applicata sit.

Libro autem 13. cap. 23. Coggygriam describit in hunc modum: Similis & Coggygia folio [vnedoni videlicet] magnitudine minor. Proprietatem habet fructuum amittendi lanugine (pappum vocant) quod nulli alij arborum generi evenit. Quæ sanè plurimas notas habet nostra huic stirpi convenientes.

Coggygia Plinij.

Plinius autè eo loco ad verbum fere exprimit Theophrasti κοκκυμυλίας lib. 3. cap. 16. descriptā. ὁμοιον δ' ἐστὶ τέτοις τὸ φύλλον καὶ τὸ κοκκυμυλίας τὸ δὲ δένδρον μικρόν. ἴδιον δ' ἔχει καὶ τὸ ἐκπασπύσαι τὸν καρπὸν. τέτο γὰρ οὗδ' ἐστὶν ἐνός

κοκκυμυλίας.

ἀκκινάμεν ἄλλ. δ' ἐνδρ. , ut vulgata habent exemplaria: at κοκκυγρίας legisse videtur, non κοκκυμηλέας, quam Gaza prunum interpretatus est, cum tamen animadvertere potuisset eundem Theophrastū aliam κοκκυμηλέαν, hoc est prunum ab hac planè diversam lib. 4. cap. 3. describere.

Itaque libenter assentior doctissimo Ruellio, qui κοκκυμηλέας vocem priore loco corruptam esse censet, & κοκκοιηλέας legendum esse suspicatur: etenim ηηλέια apud κοκκοιηλέια. Theophrastum etiam significat Unedonem, cuius foliis, folia fruticis quem describit comparat. Aptius igitur meo iudicio hanc stirpem Cocconeleeiam cum Ruellio, aut Cogygriam (si quis vulgatam Plinij lectionem sequi malit) appellabimus, quam Cotinum: cum κατιν & Theophrasto & Dioscoridi oleaster sit.

BICUBITALIBVS verò aut tricubitalib. κοκκοιηλέιας
historia. constat virgis digitalis crassitudinis, nigricantibus, in numerosos subrubentes ramos diuisis: folia firma densa, nervosa, terebinthinis foliis propemodum paria, latiora tamen & mucrone ferme orbiculato, oblongis subrubentibusque pediculis nitentia tenuiores ramulos ambiunt, odore quodammodo lentiscino, gustūque adstringente, non inuicundo tamen: ea sub finem aëstatis rubescunt, elegantissimoque nitore oculos oblectant: emicat è summis ramulis quedam veluti visa multorum flosculorum ex herbido palleſcentium, exilibus, longisque, & punican- tis coloris pedicellis inherentium: paulatim deinde sese explicant illi pedicelli in latam longamque plumaceam casariem, semināque plana lenticule modo, sed longè minora sustinent: radix dura, lignosa, raris fibris donata, ut in Terebintho.

Crescit sponte in monte Badenſibus thermis immi- nenti, paulo supra vineta, vicinisque quibusdam mon-

tanis locis, ubi interdum adeò pumilam erui, ut vix cubitalem amplitudinem attingeret. Olim etiam legere meminidum Auenione per Arlesiorum agrum & Boul-
line ad Montelimar proficiscerer, Valentiam Aliobro-
gum & Gratianopolim peturus. Floret hic
Maio. Fructus maturescit Julio & Augusto.

DE SALICE ANGVSTIFOLIA PANNONICA. . . CAP. XXVII.

NON minus ferax est superior Pannonia in Salicem, quam variarum aliarum arborum generibus a-
lendis: etenim omnes eae Salices in ipsa inveniuntur, quas
in reliquis provinciis videre memini.

Salix angustifolia.

HABET verò peculiare quoddam genus, iuxta tor-
rentes & vdis locis nascens crasso caudice, & ramis in
multo tenuiores frequentioresque ramulos diuisis pra-
ditum quam vulgaris ea salix quae foliis alioqui angu-
stis prona parte incanis est: eius praeterea folia licet sub-
tus canentia, supernè cum virore alba quadam lanugi-
ne pubescunt, angustiora sunt, in longiorem mucronem
desinunt, frequentioraque in ramulis nascuntur: flores
aliis generibus similes, pallidi, semenque minutissimum,
nigrum, candida mollique lanugine exceptum, leuis au-
ra arbitrio huc illuc fertur. Solet etiam haec Salix alia
quadam nota à ceteris distingui, quod plerunque tu-
berculis quibusdam subrubentibus baphico cocco fere si-
milibus, folia onerata habere conspiciatur. Vienna tor-
rens, qui sub Vienna vrbe in Danubium influit, ea ma-
ximè abundat.

Viscum salicinum.

PORRO in insula Danubij quae è regione Posonij
est, altissimas & crassissimas salices videre memini ma-
xima praegrandiù Visci fraticum copia onustas. Audio
etiam circa eandem urbem & in Castaneis arboribus,
& ca.

& coryli rosarumque fruticibus viscum nasci, referente ornatiss. viro Andrea Hemal eius urbis pharmacopæo.

Ungari salicem latifoliam aquaticam Reköttye ta, vulgarem luteam siue pallidam Saâr fiz, rubram fiz fa, amerinam ex qua corbes fiunt, Kötö fiz.

DE SALICE PVMILA.

CAP. XXVIII.

MONTIVM herbosa & aperta inza pumilas alüt, que tribus generibus discernuntur. Nam

I. PRIMVM virgas habet minimi digiti crassitie, humi fusas, pedales, interdum etiam maiores, frequentibus ramulis preeditas, qui sursum attolluntur, & inter gramina emergunt uncialibus fere foliis obsiti, superne viridibus, & splendētibus, inferne subconcreis & quodammodo canescētibus, nō multū ab similibus Vitis id. ca. i. foliis: ea in tenellis ramulis florulentiorū molles spicas fert, quibus succedunt capitula uti in maiore salice. que matura dehiscunt Augusto, mollēque lanuginem fundunt, qua pusilla nigra grana excipiuntur: radix admodum crassa, pro planta tenuitate, crassisque fibris obliquē sparsis firmata est.

II. ALTERVM similes fundit virgas, humi etiam fusas, nonnunquam paulo longiores, magis scabro cortice rectas, & in frequentiores ramulos diuisas, quas similia cum superiore ambiunt folia, paulo tamen magis mucronata, superne viridia, inferne splendētia, licet tenui lanugine pubescant. Huius florum spica, siue iulus, crassior est, illi fere similis qui in eo salicis genere nascitur, quod Eleagnum Theophrasti censent: radix cum superiore conuenit, imo crassior quodammodo videtur, non minus quam illa dispersa, virgis etiam, secundum radicis caput, interdum fibras agentibus.

Salix pumila
latifolia
prior.

Salix pumila
altera latifolia.

TERTIO generi graciliores sunt virgæ, pedales, **III.**
 nonnunquam dodrantes duntaxat, rectæ, lentæ, sub- Salix pumila
angustifolia
prior.
 flavo cortice tectæ: uncialia folia, sed satini lini foliorum
 modo angustâ, supina parte virentia, prona verò cine-
 rea, & cum adhuc novella sunt omnino cana: flos ut in
 vulgari flavescens, exigua & brevis mollique spica ante
 folia nascens, qui deinde in candidam lanuginem resol-
 vitur: radix digitali crassitie, obliqua, nigra, & tenui-
 bus fibris donata.

INVENITUR porro in Pannonia & Austria qui- **IIII.**
 busdã depressis caduis silvis et vliginesis pratis, Quar- Salix pumila
angustifolia
altera.
 tum quoddam genus, gracilibus & cubitalibus inter-
 dum virgis assurgens, non minus quàm in superiore len-
 tis, quæ a medio ad summum ramulorum, multas ferunt
 exiguas florum spicas, molles & incanas, maturitate in
 papposam lanuginem abeuntes: folia superiore breviora
 & angustiora. superne virentia, inferne cana lanugine
 pubescentia, & splendentia: radix superiore non minus
 crassa, & tenuibus fibris prædita: sed & virgulta se-
 cundum summum radicis caput, qua telluri coherent,
 tennes & capillatas fibras agunt.

DE SPINA INFECTORIA PUMILA.

CAP. XXIX.

SPINA infectoria, quæ & Rhamnus solutivus à Rhamnus so-
lutivus.
 Recentioribus nuncupatur, multis Pannonie locis vul-
 gatissima est, ubi interdum arboream amplitudinem
 adipiscitur. De ea nobis non est sermo: sed de aliis duo-
 bus fruticibus, qui admodum illi adfines esse videntur.

PRIOR bicubitalibus assurgit ramis, in multas a- **I.**
 las divisus, cortice leni, Spinaq. infectorie vulgari tum Spina infect.
prior.
 colore, tum substantia simili tectis, qui membrana su-
 periore demta, ex viridi pallefcit, et sapore est amarif-

culo: ramuli paucis spinis horrent, sed ipsi in spinas plerumque desinere solent: folia illi vulgari fere similia, sed minora & angustiora, ad Pruni silvestris folia plurimum accedentia, gustu linguam exsiccante: flos congestus ut in vulgari, eiusdemque coloris & forma, hoc est ex pallido herbaceus, & quatuor foliolis constans, minor tamen: radix ut in aliis fruticibus lignosa.

Exit frequens cum vulgari in Leytenberg: floret Maio.

CUBITALES habet alter ramos, minimi interdum digiti crassitudine, plerumque minores, nigro rugosoque cortice obductos, superiore parte in ramulos divisos, qui tenuiore laevioreque cortice recti, plerumque in acutam spinam desinunt: folia Myrti, aut Pruni silvestris potius, breviora tamen & minora, viridia, per ambitum nonnihil serrata, gustu primum adstringente, deinde nonnihil amaricante: flores inter folia herbacei, quatuor foliolis constantes ut in priore: fructus deinde Spina infectoria vulgari haud absimilis, binis, nonnunquam etiam ternis veluti commissuris distinctus, initio viridis, deinde per maturitatem niger: radix crassa, lignosa, dura, raras fibras in latera spargens.

II.

Spina infect.
ltera.

Nascitur copiose in monte Badensibus thermis imminente, & vicinis iugis loco petroso & salebroso.

Floret Maio: fructus Iulio maturescit.

SPINAM infectoriam pumilam hos frutices appellavi, quod vulgari plurimum respondeant, licet minores sint. Si quis tamen Lycii generibus citius annumerandas censeat, non refragabor. Vulgare nomen nullum intellexi. Et haud scio an aliquo in usu sint apud eorum locorum, in quibus nascuntur, accolae.

Lycium.

DE RO-

Handwritten notes:
C. G. ...

Handwritten notes:
R. ...

DE ROSA.

CAP. XXX.

ÆQUE varia conspiciuntur Rosarum genera in Austria hortis, ac in plerisque aliis Prouincis. Duo tamen sic aluntur quæ alias videre non memini. Sunt & siluestria quoque genera, antea mihi non conspēta: de quibus omnibus suo ordine.

MULTIS statim à radice assurgit Prima virgis, humanam altitudinē plerumq. æquātibz, lumbis, & sine spinis, viridibus, in varios ramos diductis: p̄ta in alas diuisa, terna aut quina uniceste (quæ nonnihil aspera est) inherētia, bina semper inter se opposita, postremo impari, satis ampla, atro virore superne nitentia, inferne canescentia: extremis ramis insident flores in oblongis hirsutisq. pediculis, multiplici foliorū textura cōstantes, Prænēstinis maiores, medijs inter illas & rubras coloris, odorisque iucundi: fructus breuis, crassus, orbicularis fere, maturitate rubens, inequalia grana lanugine involuta continens: radix dura, lignosa uti aliarum, & plerumque sub terra propagines ad latera fundens.

Hanc acceptam ferant studiosi C. V. D. Ioanni Schrottero Ienensis Academia in Thuringia Primate & Illmo Ducum Saxonie, Landgrauorum Thuringie, & Principum Coburgensium Medico, qui ab Illmo Principe Comite de Mansfeld eam nactus, liberaliter mihi Viennam vsque misit 1576. Floret Iunio.

2. Aliud genus inuenitur virgis non admodum dissimilibus, quæ minores & rariore filiorum textura constantes flores profert, colore fere secum vini rubri.

PARI propemodum Altera est magnitudine: raro tamen duorum cubitorum altitudinē superat, frequentibus verò breuibzque ramis donata est purpurascen-

I.

Rosa sine spinis.

Rosa sine spinis altera.

II.

Rosa cinamomea pleno flore.

tibus, qui

R. cinamomea, L.
1753. p. 26.

tibus, qui raris & breuibus spinis armati sunt: foliorum
 ala similes illis quæ in Rosa vulgo Canelæ cognomina-
 ta, hoc est ex quinque aut septenis foliis equali inter se
 spatio distantibus constantes, vno hinc altero inde genu-
 culatum coniugatumque semper adherente, vnoque in
 cacumen exeunte, colore superna parte viridi, inferna
 verò candicante: flores vulgari Cinamomea Rosa si-
 miles, sed maiores, & multiplici foliorum glomeratione
 constantes, vti alba & prænestina, minores tamen, odo-
 re qualis in alba rosa fere est: fructum nondum videre
 licuit, tamen si multis annis iam alamus: huius radix
 latè admodum serpit, vnaque est, & subinde nouas
 virgas producit.

Vnde primum Viennam allata sit, pleriq. dubitant:
 nonnulli tamen ex Tyrolensi Comitatu originem ducere
 existimant. Nunc in omnibus Cesareis hortis, quorun-
 damque Principum virorum, Nobiliarumque matro-
 narum, & aliorum nonnullorum qui herbarie rei stu-
 dio oblectantur, aliter. Frequentiorè tamen nusquam
 vidi quàm Cassellis in amenissimo cultissimoque horto
 Ill^m Principis Wilhelmi Landgrauy Hassie &c. &
 apud Generosos Dominos Adolphum Hermannum &
 Georgium Ridesel zu Eysenpach.

III.
 Rosa campe-
 stris odora.

TERTIA aliquot virgis assurgit cubitalibus, aut
 ad summum, rarissime tamen, bicubitalibus, firmis, du-
 ris, lignosis, colore rubescente, densissimo spinarum vallo
 munitis, ex quibus frequentes confuso ordine oriuntur
 spinosi ramuli, virides, singuli suum florem sustententes,
 albam, odoratum, quinque foliorum simplici textura
 constantem, lætæ aut canellæ rosæ vulgaris æqualem,
 capillaceis quibusdam staminibus cum suis apicibus læ-
 teis medianis floris umbilicibus occupantibus: fructus ro-
 tundus, brevis, primum viridis, per maturitatem verò

niger,

niger, crassa, angulosa, candida, dura semina continet: folia sunt inter lutea, & eius quæ ab aggeribus in quibus sponte prouenit, siue à Pimpinella foliorum similitudine nomen apud Belgas accepit, folia, fere media, peramb. tum serrata, & minime splendentia: radix lignosa, dura, in diuersa tendens.

Inuenitur multis circa Viennâ locis, præsertim editioribus & montosis. Floret Maio, quo tempore rustica mulieres plurimos eius fasciculos venales in forum deferunt, ob odoris gratiam. Fructus Augusto maturefcit.

VEDALES atque etiam aliquando cubitales ex eadem radice profert Quarta virgas, virides, lentas, inferne paucis, superne multis spinis rigentes: foliorum alas rubra rose similimas, septem aut quinque foliis superne viridibus, prona parte candicantibus constantes: summis virgis & ramulis imascuntur calyces satis magni, hirsuti barbati que uti rosarum rubrarum simplici foliorum ordine constantium, ex quibus deinde sese explicant magna, non omnino odoris expertes rose, quinque foliis prædita, initio rubra, deinde paulatim remittente & euanescente quasi rubore, coloris fere carnei, multis staminibus luteis, floris umbelicum, quemadmodum in aliis rosis, occupantibus: fructus ruber, rotundus, omnium maximus & pyriformis, pulpa fuluescente, inæqualia semina alba continet.

Nascitur passim in siluis ceduis, aliarum siluarum marginibus, agrisq. sublimioribus, & desertis per Austriam inferiorem & uniuersam Pannoniam. Floret Junio; fructus Augusto maturefcit, & plerumque tota hieme ipsi planta inhaeret.

Non inepte meo quidem iudicio, γαραιόδωρ græcè vocabitur quartum genus, Latinis rosa pumila: e Au-

W. H. C. 1844
H. 1844

Rubus saxatilis

terdum marginibus nascitur, baccis siue moris succulentis paucis, exiguis acinis constantibus, modo nigris, modo ceruleis, palato admodum gratis. Occupat etiam ille multos Austria & Pannoniae agros, & Ungaris dicitur Zedöry.

Notus autem Gesnero etiam fuit quem hoc capite descripsi Rubus, eumque Idæum appellat in descriptione Montis fracti. Rubus idæus, inquit, fructu rubi fere, absque ullis spinis, humilis planta, lignosa radice, foliis rubi vel fragi, acinis binis, ternis, aut singulis in uno fructu, acido sapore, in saxo. Meminit & in epistolis: & Simlerus in Commentario de Alpibus ad calcem.

Rubus Idæus
Gesneri.

SIMILEM planè suis baccis onustum, eodemque nomine apud montanos pastores insignitum ex Silesia usque montanis scopulis erutum ad me misit Achilles Cromerus anno 1580. quem copiosè ad metallicas fodinas Zuckmantel nasci postea scripsit.

CETERVM alius est Rubus, quem Germani Vinber/ Galli Framboisier appellant, baccis siue moris rubris, non modo saporis, sed etiam odoris gratia commendatis: eum omnes peritiores Idæum esse existimant, de quo Dioscorides lib. 4: & Plinius lib. 16. cap. 27. & lib. 24. cap. 14. Nascitur etiam is sponte plurimis Pannoniae locis.

Rubus idæus
Diosc.

DE CHAMÆMORO.

CAP. XXXII.

INTER mites Rubos etiam recensenda est hæc elegans plâta, cuius iconem & descriptionem nobis communicavit C. V. Thomas Pennæus suprâ memoratus, eique Chamæmorum appellare placuit.

DODRANTALIBVS autem prædita est viticulis, in quibus alternatim tria, quatuor, rarius quinque

Chamæmorum
historia.

Chamæmorva officinalis
Linn. Sp. Pl. 1207. n. 1.
Lam. Bot. Tab. 101. f. 1.
Lam. Bot. Tab. 101. f. 2.
Lam. Bot. Tab. 101. f. 3.
Lam. Bot. Tab. 101. f. 4.
Lam. Bot. Tab. 101. f. 5.
Lam. Bot. Tab. 101. f. 6.
Lam. Bot. Tab. 101. f. 7.
Lam. Bot. Tab. 101. f. 8.
Lam. Bot. Tab. 101. f. 9.
Lam. Bot. Tab. 101. f. 10.

nascuntur folia scabra, malua, vel potius mori [nouelle videlicet & primùm semine nata] foliis non valde dissimilia [malum cum Ribes vulgaris foliis cōferre] in quinque precipuas partes diuisa & per amb. tunc serrata, longis pediculis innixa, qui ex binis alis siue apophysi- bus cauliculum amplectentibus exeunt. Summum caulem exornat flis unicus quinque foliolis ex nigro purpurascentibus constans. Fructus mori fructui [rubi vulgaris potius] similis (unde nomen) sed parua minor, primùm albicans & acerbus, postea ruber, ex acerbodulcis: radix utcunque nodosa, ex singulis nodis paucas fibras spargens, mirè se propagans, & quam longissimè serpens, adeo ut breui tempore maximum spatium occupet. Floret Junia & Iulij initio: fructus Augusto maturus est.

Niuosa & aperta loca amat, summosque montes, & magna copia inter Ericas prouenit monte Ingleborro totius Angliæ celsissimo, duodecim miliaribus à Lancasteria.

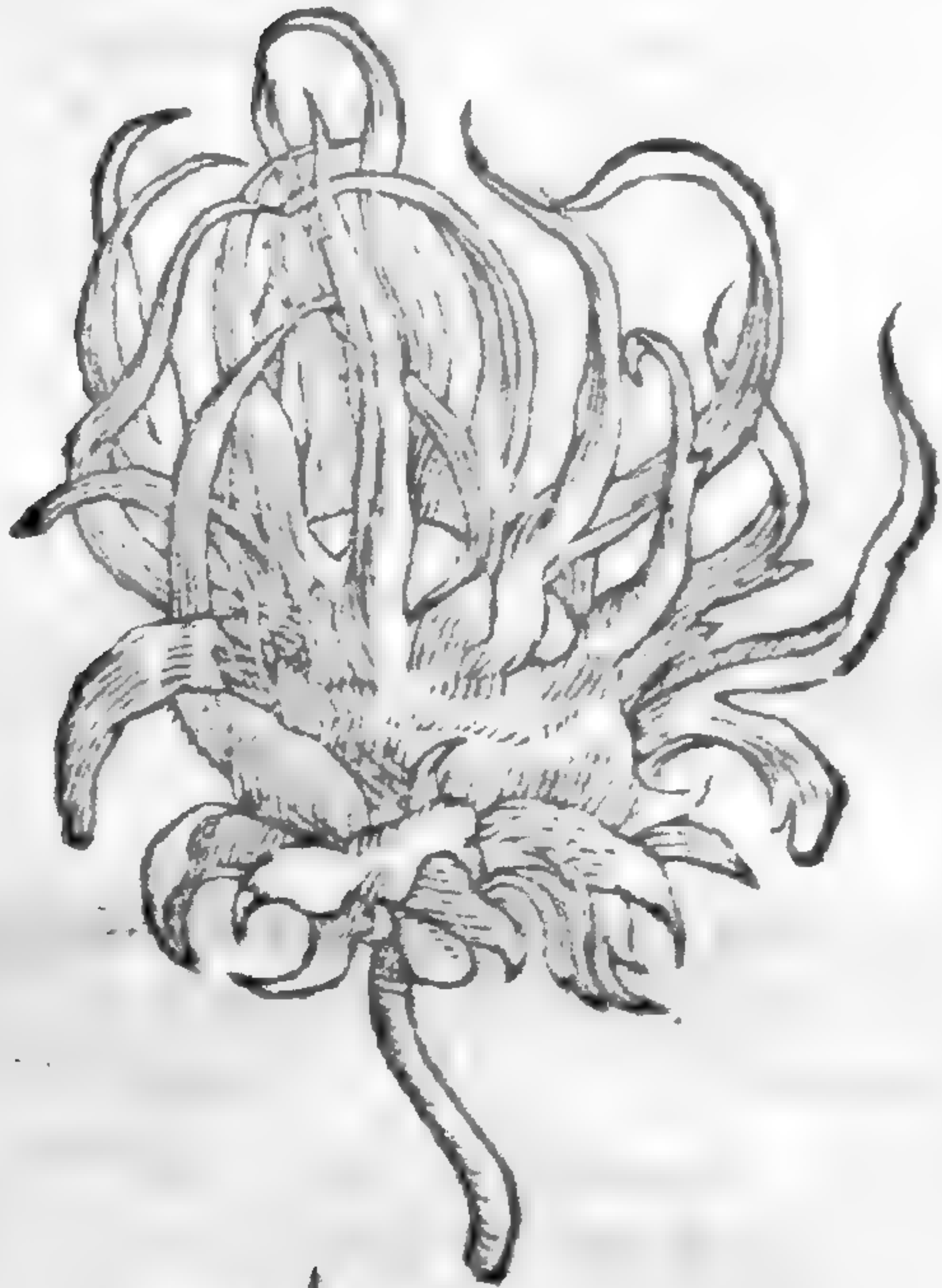
ANGLI Unothberries appellant, hoc est, nodosam baccam, à fructu nodis simili. Gustu adstringit, exsiccant, & refrigerat.

QVONIAM verò in Ribes mentionē incidimus, alunt Austriacæ & Styriacæ alpes eius quoddam genus nihil, vel quam minimum à vulgari differens, fructu tamen non acido, sed dulci. Est præterea secundum genus amplioribus foliis & maiore fructu quam sit vulgaris, licet eiusdem saporis, cuius flos etiam variat: nã qui in vulgari herbaceus est, in hoc eleganter ruder, & punicat. An huic similis sit quam C. V. Joannes Boifot alit in horto Braxellis, ignoro. Vulgarem Ungari aprotengöti zölö, id est, minorem vnam marinam vocant.

Ribes fructu
dulci.

Ribes ruber
fructu.

FREQVENTISSIMVS & per has provincias ^{Barberis.}
 est frutex ille spinosus vulgo Berberis dictus: Ungaris
 Iröm barbara, hoc est Vinum barbarum. floret Maio.

DE AVELLANA PVMILA BYZANTINA.

CAP. XXXIII.

ACCEPTIT Constantinopoli hoc anno 1582. mense
 Octobri una cum varij generis bulbaceis stirpibus
 Mag^{cus} ac Generosus Dn. David Ungnad, Baro in
 Zonneck, & Consilij bellici in Austria Praeses, Auella-
 na quoddam genus rarum admodum & peregrinum,
 quod Turcarum Imperatori eiusque Proceribus in de-
 liciis esse asserit.

Eius porro fruticem supra cubitalem altitudinem ra-
 rò excrecere, sed pumum semper persistere refert: cras-
 sos verò admodum, magnosque fert in tenuibus pedicu-
 lis calyces, extrema parte in multas crassas longasque
 lacinias diuisos, sede etiam multis laciniatis appendici-
 bus obsita: sunt autem ij calyces foris valde dura aspe-
 raque lanugine hirsuti, interiore parte laues, continent-
 que fructum Auellana siluestri & sponte nascenti fere
 similem, breuiorem tamen, duròque putamine, ut illa,
 constantem: qualis verò sit qui in eo continetur nucleus,
 indicare nequeo, cum unicum duntaxat fructum (de
 paucis quos ad ferendum retinuit) mihi dederit, eam-
 que ob causam cōfringere noluerim, sed ut suis coloribus
 depingi curarem, & illius qualemcumque historiam
 describere possem, seruauerim. Quam ad huius libri
 calcem reieci, quod suo loco minime inferi potuerit.
 Hunc verò fructum, una cum suo calyce ferendum esse
 cum mihi cum daret, admonuit.

Auellanae ele-
 gans & rara
 genus.

CAROLI CLVSII

RARIORVM STIRPIVM

PER PANNONIAS

obſeruatorum Hiſtoriae

LIBER SECVNDVS.

AVLEOSIS ſecundum noſtra Pan-
nonicarum ſtirpium hiſtoria librũ au-
ſpicari volui, vt eum ordinem, quem
in Hiſpanicis obſervationibus tenui,
ſequerer. Verũ per pauca admodum
ſeſe obtulerunt, quas alibi antè non vi-
derim: omnes tamen percurram, earum quæ ab aliis ob-
ſeruata non ſunt, paulo exactiorem deſcriptionem da-
turus: iis que nonnullas alias ſelectiſſimas adiciam, que
aut bulbis aliunde miſſis, aut ſemine ab amicis accepto
prognata, mihi Viennæ Auriæ floruerunt.

Primum autem locum obtinebunt Liliacci generis
planta, ob magnitudinem, & ſorem elegantiam.

DE TVSAI SIVE LILIO PERSICO.

CAP. I.

CAULE aſſurgit interdum bicubitali, aut am-
pliore, firmo, crasso, inus fungoſo, viridi, rotundo
quidem, ſed ad cubiti altitudinem ſtriato, multiſque
liliaceis ſere foliis, nunc equaliter, nunc confuſo ordi-
ne cum ambientibus exornato, eleganti virore ſplenden-
tibus, odore foetido, & quaſi hircino nares procul etiam
ferientibus: idem ille deinde caulis, pedali, nonnũquam
etiam cubitali, ſupra folia emicat amplitudine, nudus,
& ſine foliis, neque ſtriatum & viridis, ſed lauis & colo-
re quaſi

re quasi purpurascete, qui tamen in summo totidem fere in angulos definit, quot flores sustinebit, nempe binos, ternos, quaternos, quinos, senos, aut plures, omnes vero quasi equaliter, sed contraria situ nascentes, singulosque inter bina folia, inferioribus longe minoribus & angustioribus, equali propemodum longitudine propendentes elegantissimo spectaculo: supra flores caulis denuo attollitur dodrantali aut maiore amplitudine, foliis exilibus & angustis onustus. Habui autem anno 1580. plantam que undecim flores tulit, cuius caulis supra septenos equaliter propendentes, denuo nudus quasi dodrantali longitudine, reliquos flores singulos inter bina folia nascentes protulit, longa densa & multifida alia foliorum coma supra eos fusa. Habuit & Matriona quaedam Patricia Viennensis, cuius caulis supra terram planus pedali longitudine extabat, deinde in binos dividebatur ramos equali longitudine excrecentes, singulos undenis floribus onustos, magna etiam supra eos fusa foliorum coma. At qua eodem anno Illmo Principi Wilhelmo Hassie Landgravo floruit, reliquos florum numero superavit, quos supra quadragenos in plano caule tulit, latissima supra eos luxuriantem coma. Sed & intelligo ab his qui aliquot annis Constantinopoli haeserunt, caulem nonnunquam supra priores illos flores equaliter propendentes dodrantali longitudine extare, aliumque florum ordinem gestare, & interdum etiam tertium, ac tum demum foliorum comam supereminentem. Porro cum flores primis erumpunt, inter folia latent, candidantesque sunt, deinde paulatim auferunt, una etiam succrescente ea caulis, que eos sustinet, nuda parte: in augmento vero florum pediculi deorsum inflectuntur, et ipsi flores pallefcere incipiunt, venis tamen purpureis secundum foliorum (que sex sunt, lata, & per extremum

Tulit po-
lyanthos.

mucronata) longitudinem & latera excurrentibus, ungue autem singulorum foliorum nonnihil eminente & ex nigro purpurascete. Flos maturitatem aut perfectionem iam adeptus, expanditur, tintinnabuli modo propendens, colore fere aurei mali, sed pallidior, venis illis purpureis summam venustatem adferentibus: singula florum folia interiore parte in ipsis unguibus, singularibus tuberculis candidis prædita sunt, quæ sole etiam meridiano limpidissimam dulcèmq; aquam exstillant lacrymarum modo, ut uniones propendentes videantur: sed abundantius pluvio tempore: ea deinde tubercula marcescentibus floribus in lacunas abeunt albis. Ex medio flore sex candida stamina cum apicibus pallescentibus prominent, breviori trifido stilo inter ea latitante. Flori succedunt magna trigonæque, interdum etiam tetragona capita, uti in Lilio rubro, à nonnullis Martagon appellato, quorum singuli anguli utrinque pinnati sunt, & alati: statim vero excusso flore sursum eriguntur ea quæ fecunda futura sunt capita; magna Dei omnium rerum Conditoris providentia, ne deficiente illis semina ante maturitatem exciderint: sunt vero ea plana, lilacea, oblongiora paulo, cartilaginea, sub-rufa, duplici serie in singulis angulis digesta, quæ admodum in Tulipis, Lily generibus, congeneribusque plantis. Radix bulbosa est, crassa, ex squammis orbiculatis fere, magnis & succulentis compacta, colore interdum albo, nonnunquam etiam purpurascete, plerumque vero pallido, odore admodum foetido, hircum, uti folia, olente.

2 Aliud genus est, quod nec caule nec foliis, nec florum forma ab eo differt: nam & illos in extrema laevis & nudi caulis parte sustinet equaliter fert in ambum nascentes, singulosque inter bina angusta folia, uti superius.

Tulal ee. dif-
ferentia.

perius. sed color variat: nam qui in alio luteus est, sine auri amulus, huic potius rubet, aut sandaraca sandicisve colorem refert. foliis etiam sex constat latis & mucronatis, unguibusque ex purpura nigricantibus cum suis interiore parte candidis tuberculis limpidum rorem exstillantibus, stiloque & sex staminibus, quae tamen aequali longitudine propendent.

3 Variat item in nonnullis plantis color floris: nam aut T. fal. 111. d. 10.
ferentia. medius est inter utrumque genus, aut ad prioris secundae colorem proximius accedit.

Floret Aprili, interdum etiam Martio, si aëris temperies paulo calidior fuerit, unà cum precocibus Tulipis, atque etiam maturius.

Nusquam verò sponte nascentem hanc plantam conspexi: sed Constantinopoli delatam, primus Belgicae hortis communicavi: & in Viennensibus reposita feliciter provenit. Ante meum tamen ex Belgica discessum, iconem eius, (qualem D. Dodonaeus in Purgantium historia appendice exhibuit) Dn. Joanni Brancioni miserat D. Alphonsus Pancius Ferrariensis medicus utriusque nostrum amicissimus.

HACTENUS nullam plantam observare memini, quae Hemerocallidis Diosc. exactius Hemerocallidē Dioscoridi descriptam referat, quam haec, meo quidem iudicio. Studiosi conferant & sententiam ferant. Pancius iconem misit coronae Imperialis romine. Corona Imperialis. Constantinopoli verò bulbi aut missi aut delati sunt à Caesareis oratoribus, nunc Tuischiachi, nunc Tuisai, Tuischiachi. nunc Tausai (ita enim pronuntiandum est veluti u germanicum, & elevatione vocis in ultima) appellatione, interdum etiam Turfani & Turfanda: sed postrema Turfani. illa duo vocabula à Turcis duntaxat aduci solent nominibus, ad magnitudinem rei, cui adiecta sunt, exprimendam: exempli gratia, Cavala talé turfanda, id est, Tulipa

Tulipa [serotina videlicet] magno & amplo flore: ita *Turfani* aut *Turfanda* simpliciter, quasi de magnis & amplis.

Ex Persia verò Constantinopolim primùm delatos illius bulbos omnino mihi persuadeo, quoniam cum eos accepi, una inter reliquas fuit inscriptio, *Tulai*, fior Persiano rosso ò discolorito con la testa a basso, hoc est, *Tusai*, flos Persicus ruber aut decolor, capite propendente.

Tulai fior Persiano.

CETERVM an apud eos aliquem medicum usum obtineat, non intellexi: arbitror tamen magis venustatis & elegantia causa eos hanc plantam in suis hortis alere, quam ob ullas eius facultates. Sunt etenim Turca omnium elegantium florum, etiam nullo odore praeditorum, studiosissimi: nec ullis sumptibus parcunt, ut eos undiquaque conquirant.

DIOSCORIDES verò sua *Hemerocallidi* has facultates tribuit: radix pota, aut cum melle & lana in pessa apposita aquam educit & sanguinem. folia trita mammarum inflammationes à parvi contractas, oculorumque collectiones mitigant: radix et folia igni arbutis utilissime illinuntur.

DE LILIO SVSIANO.

CAP. II.

EODEM cum superiore nomine, imò inter ipsius bulbos Constantinopoli missa fuit huius planta bulbosa radix, altero postquam Vienam venissem anno, quam tamen, quoniam ceteris esset candidior, & nullo virulento odore praedita, seorsim terra commisi, diversam à *Tusai* esse ratus: nec mea opinione falsus sum.

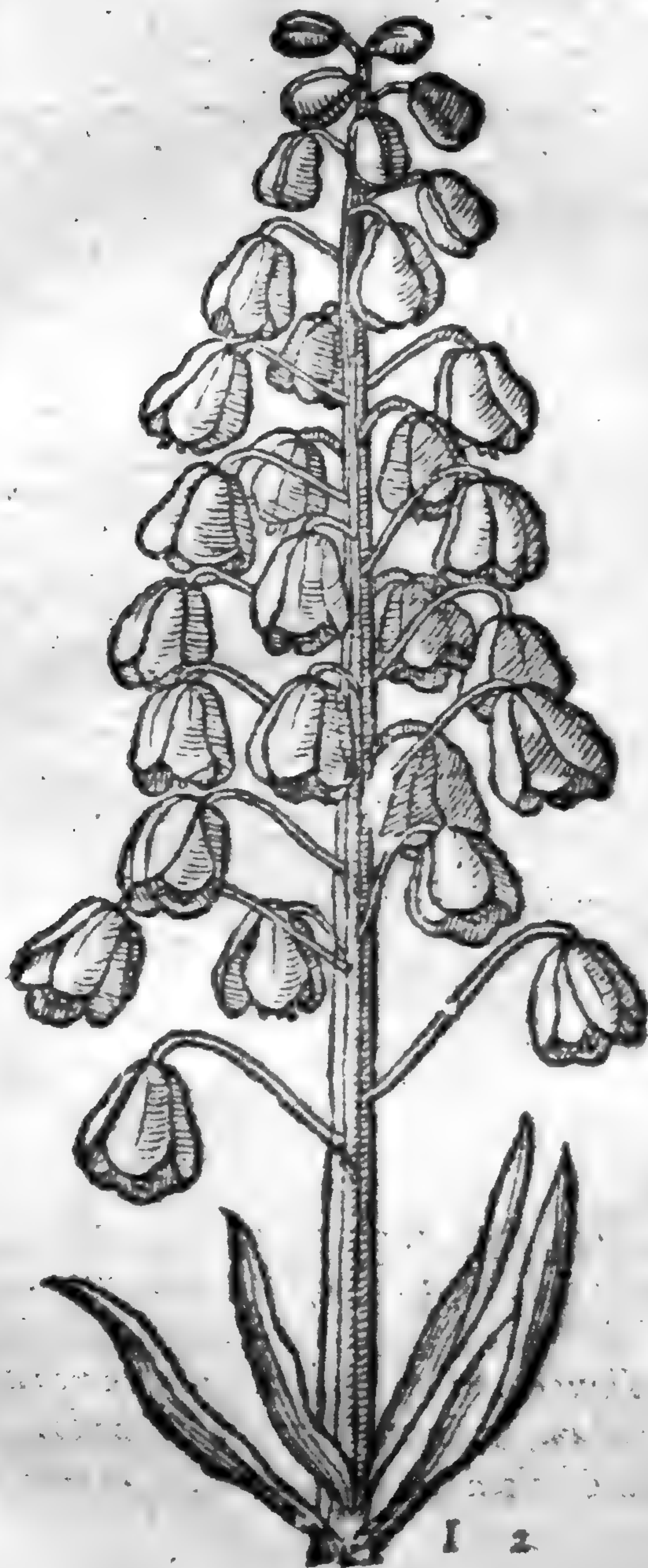
Etenim primo subsequente vere, maturè admodum germinare cepit, tandemque caulem protulit cubita-

Lilij susiani historia.

lem, rotundum, multis circumseptum foliis digitalis longitudinis & latitudinis, longè quam Tusci modo descripti angustioribus, illis fere similibus quæ in summo ipsius capite nascuntur, vire, centis ex cinereo coloris, siue quodammodo arginosis, qualis color in Tuiyæ foliis conspicitur: contorquentur verò ea, buxeique sunt odoris. Florens mihi non protulit: sed paulatim planta contabuit, adeoque est exinanita radix, ut unico folio subsequenter aliquot annis mihi duntaxat prodierit, tandemque omnino perierit. Radix magna est, Tusci amula, è paucis magnisque orbiculatis fere squamis contexta, sed candidior, oblongior aliquantulum, nulloque (ut iam dixi) tetra aut gravi odore nares feriens.

Pennacio
Sana.

PORRO paulo ante meum è Belgica discessum, munere Magnifici Domini Jacobi Contareni Patritij Veneti, miserat ex Italia Dn. Iacobus de Caudenhone consanguineo suo Dn. Ioanni de Brancion similem omnino bulbum, Pennacio Perfaro nomine, qui eo defuncto ad Generosum Dn. Ioannem vander Dilst pari cognationis vinculo iunctum ex ipsius legato, cum multis aliis rarissimis plantis peruenit. Is anno 1576. bicubitalem aut ampliorè tulit caulem, quinquagenis floribus onustum, sens foliis constantibus, è longis pediculis, qui summum caulem ambiabant propendens rotarum riuu, colore purpureo obscure, & ingrato odore, ut Raphael de Coxia Regius pictor qui eodem anno eius iconem summa industria, & artificio à se depictam misit, ad me perferpsit: nullum vero semen tulit: imò ne germinaret quidem subsequente anno, quemadmodum ipsemet Dilst mihi significauit.

Illius etiam conem habeo, non tamen adeo artificiose depictam, & sine bulbo, cum Lily rubri, sine Maragonis Chalcedonis delineatione, munere doctissimi viri, summique

summique omnium Natura miraculorum scrutatoris
& admiratoris, Nicolai Rassy Chirurgi regij p. m. qui
eam Hyacinthi maioris nomine mihi communicavit an-
no 1571. dum apud illum Lutetia essem.

De hac etiam planta ad nos in Belgicam perscripsit
Alphonſus Panemus, quando Tusai sine Corona Impe-
rialis picturam misit. Pénacio Persiano è pianta belis-
sima & è specie di Gaglio ò Martagon, diverso della
Corona Imperiale: hoc est, Pennacio Persiano elegan-
tissima est planta è Lily aut Martagonis generibus,
differens à Corona Imperiali.

Filius pauci buibi inter Tusai bulbos qui Constanti-
nopolì allati fuere anno 1580. inuenti sunt, è quibus
unum liberalitate Mag^o at Generosi Domini de Ent-
zestorf adeptus sum, quæ eius iconem precedente anno
miserat. Tusai scheda inscriptum erat Tusai sior Per-
siano si domanda Pennacio persiano. Illius bulbi flo-
rem nondum tulerunt: at meus planè perit. Generosa
porro Domina de Hefsenstein duos etiam bulbos anno
1581. accepit cum hac appellatione Sultangiurk, qui
nunc illi egregie procedunt. Verisimile est è Susa urbe
Susiane regionis Perside vicina primum delatam fuisse
Constantinopolim hanc stirpem.

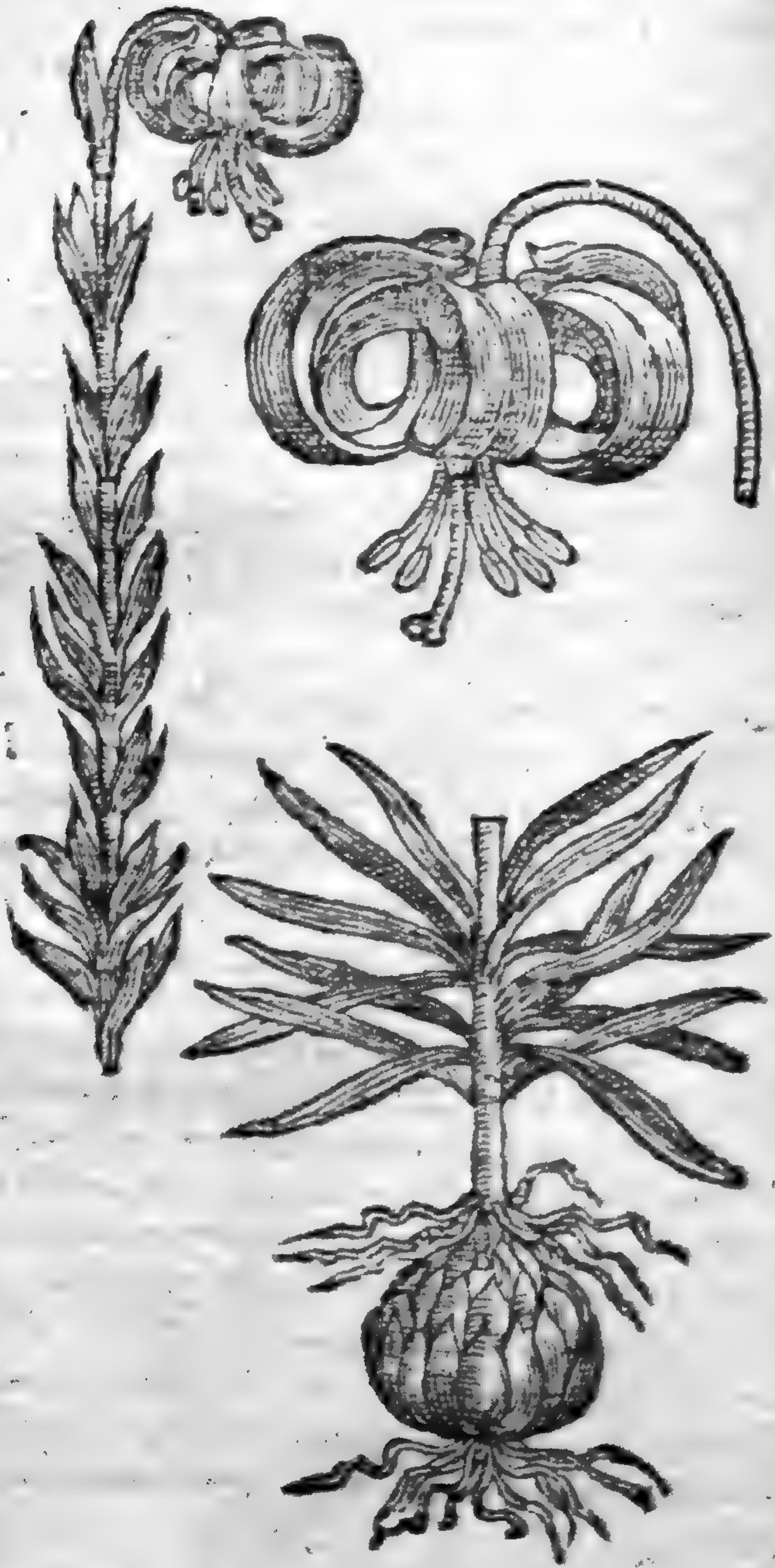
De LILIO RÛBRO, siue miniato

Chalcedonico. CAP. III.

VENVSTA admodum raraq. est etiam hac plan-
ta, cuius folia Lily folijs similia sunt, breviora tamen
latioraque & in lateribus subhirsuta, confuso ordine
caulem amplectent: a, qui cubitalis aut maior est, ex vi-
ridi purpurasces, digitali crassitie: flores in summo pro-
fert languido collo deorsum propendentes, sex folijs con-
volatis & reflexis ut in Lilio silvestri, siue Martagone
Matthioli

Lilij miniati
historia.

Matthioli constantes, elegantissimo minij, aut cere res-
bentis calore: c medio flore exeunt sex stamina candidan-
tia, apicibus croceis insignita, stilo inter ea prominente:
nullum semen observavi, sed in trigonis capitibus majei
arbitror, quemadmodum in Lilio & Martagone, pla-
num, nigricans: radix ut plurimum non est adeo ma-
gna ut quidam existimant, sed Liliij silvestris radicem
haud multum superat, coloreque dum recens eructa est,
adeo illi persimilis (etenim si diutius extra terram ad-
servetur purpurea fere tota est, & subinde quibusdam
notis saturè rubentibus inspergitur) ut etiã in stirpium
cognitione admodũ exercitati, nisi eas inter se conferant,
difficile discernere possint: huius tamen radix è tenuio-
ribus squammis contexta est, nec minus floris supra &
infra, quàm illa donata.

Floret Junio cum Liliis, aut paulo serius.

Constantinopoli etiam Viennam delata fuerat hec
planta ante meum in eam urbem aduentum, & aliquot
nobilibus Matronis communicata. Vnicum postea bul-
bum inter aliquot alios Sultan Zambach nomine mis-
sos, à Magnifico & Generoso Dn. Davide Vignad,
Cæsaris res apud Turcarum Imperatorem Oratore
accepi, qui mihi iam biennio floruit: semen verò nullum,
imò ne angulosa quidem capita protulit, quemadmodum
nec nobilibus illis Matronis. paucula autem semina
Constantinopoli accepi sine inscriptione, plana, Martag-
onis aut Liliij silvestris semini fere similia, sed nigriora,
minora, neque adeo spongiosa, que terra commissa, an-
no 1579. prodierunt, planaque foliola tulerunt uti Tu-
sai primum è femine natum.

Vnicum autem florem mihi hætenus protulerat: sed
anno 1579. quaternos, & subsequens: senos, eosque om-
nes ex summo extremoque caule simul praeferentes, quem-
admodum

admodum & ea planta Domine de Thaw patritie
 Vienneſis, quæ in extremo caule duas uncias lato flores
 natos habuit. Filis autem Matronis plerumque unus,
 interdum alter & tertius, non plures flores in ſingulis
 nati ſunt. Fil^{ius} Dn. de Brancion unum bulbum à D.
 Alphoſo Pancio acceperat parlo ante meum ab urbe
 Machina diſceſſum, ſub Maragonis Conſtantinopo-
 litani appellatione. Eum de Dn. Diſſo intellexi unicum
 duntaxat florem ſingulis annis tuliffe. Sed ipſe aliam
 pl^{antam} ſemine natam habuit, quæ illi primo quo floruit
 anno flores octo, ſubſequenti vero, qui fuit 1578. qua-
 draginta protulit.

Marragò con-
 ſtantinopolit-
 anam.

Liliū miniatū
 porvanthon.

Videtur autem duorum generum eſſe, unum volu-
 bō, alterum pauciorum florum: quandoquidem quod
 unico ab initio conſtat flore, raro plures deinde proferre
 obſervatum ſit.

Zufiniare.

Comnaria.

HANC Matthiolus Hemerocallidis alterius nomi-
 ne appellare videtur, & in Lapidia mōribus erriſſe ait:
 ſed illius deſcriptionem frigide admodum adumbrat.
 Erunt autem anno 1579. & ſubſequentibus, in hortis
 ultra Boſphorum in Aſia ſitus bulbi, allati ſunt Mag^o
 & Generoſo Dn. Wolſango Chriſtophoro ab Entze-
 ſtorf. & aliis aliquot Zufiniare nomine, cum à Dn. Vl-
 rico de Khunigſperg ipſius affine Conſtātinopoli redem-
 te, tum ab aliis qui proximis ſubſequentibus annis Con-
 ſtantinopolim honorarij conducendi gratia miſſi, inde re-
 dierunt: tametiſi in ſchedis interdum additum eſſet à
 nonnullis appellari Corona di Re, hoc eſt, coronam
 Regiam.

Memini & Zufiniare appellatione inſcriptum ſe-
 men, quale ante deſcripſi, accipere, cum primum Vien-
 nam appuliſſem anno Domini 1573. ſed terra comuniſ-
 ſus nequaquam prodit.

PORRO Liliens hoc miniatum nono vere cum Martagone primum solet emergere: Sultan vero Zambach, de quo proximo capite, etiam ante biennium cum Lilio.

DE SULTAN ZAMBACH.

CAP. III.

QUONIAM superiore capite Sultan Zambach meminimus: non abs re erit, si quamvis planta sit, hic declaraverimus.

Nam aliquoties eo nomine missa sunt Constantino- poli radices Lilio similes, quas quonia extrema squame ma flavescebant, Martagonis alicuius, consimilis Lilio, superiore capite descripto, genus esse existimabam: idcirco que quibusdam amicis in Belgicam misi pro Martagone Constantino-politano. Sed postquam terra commissa, folia Lilio vulgari plane similia producere animadverti: negligentius postmodum eas haberi, vulgare liliam esse existimas, praesertim cum in quodam catalogo comperissem Sultan Zambach fa fiori grandi bianchi, hoc est Sultana Liliam magnos albos flores habere: & in altero, a odore di Giglio, id est, odorem habet Lilij. Inde factum est, ut apud Belgas modo Sultan Zambach appellata sit ea planta, modo Martagon Constantino-politanum flore albo: cum tamen unica eademque sit planta, non duae diverse.

Biennio post, cum omnes, quas servaveram, plantae mihi egregie florent, certissime comperi nihil aliud esse quam Liliam, adeo cum vulgari conveniebant. Huius tamen caules, tametsi vulgari non sint breviores, si quis diligentius contulerit, graciliores esse deprehenditur, rarioribusque & minoribus foliis septi, atque etiam ipsas flores aliquanto minores, eque tamen ac vulgares ad-

Sultan Zambach.

Sultana Liliam.

Martagon Constantino-politano flore albo.

rati. Nonnulla verò radices in tantam molem excreverant, ut vix utraque manu comprehendi possent. Vna etiam illarum plures quam sexagenos flores anno 1577. protulerit: caulis autem planis fuit, & tres fere uncias latus: anno verò subsequente ad ingenium rediit. Sic interdum Natura in plantis ludere solet.

Memini cum Ulyssipone essem anno 1564. Liliaceam radicem in foro emere, quam Petro Condebergo Pharmacopœo doctissimo Antuerpianam cum Draconis arboris ramo, Colocasia, variisque aliis rarissimis plantis misit: Ea illi postea flores huic omnino (nisi memoria fallit) similes tulit: sed quoniam plerumque in extremo caute confertim nascebantur, & interdum vitium faciebant, ipse Lilium fatuum cognominare solebat.

ZAMBACH porro vocem, testis est Ananias Lusitanus commentarius in Dioscoridem capite de Fasmia vnguento, idem Arabibus significare, quod nobis Fasmium, topiariis operibus nobile & accommodum, cuius florum odor suavissimus quidem est, sed caput etiam ferit. Verisimile autem est Turcas hanc Arabicam vocem omnibus plantis quarum odor fere Iasmini florum (quos etiam rubri coloris in Asiaticis hortis ultra Bosphorum inueniri intelligo) suauolentie similis est, tribuere: sunt etenim Turcae admodum negligentes & imperiti in rebus proprie nuncupandis. Sic illi Con Zambachi appellat eum bulbum qui Mompellianis Pancratium flore Lili, Valentinis Hemerocallis dicitur, quod eius flos non modo Lili quodammodo formam, sed etiam odorem referat: sic vocem Gul, que illis rosam significat, omnibus floribus rosaceis accommodant, addito catamer vocabulo, si pleni sint, ut Gul catamer illis est & Rosa plena, & Anemone flore multiplici foliorum textura constante, & Papauer, & Malua hortensis, & similes,

Sultan Zambach polyanthon.

Lilium fatuum.

Zambach idem est Iasmino.

Con Zambach.

Gul Catamer.

similes, omnes etenim haec eo nomine nobis missa fuere. Ut cornicem expriment, propriam vocem non habent, sed circumlocutione veniunt, gallinam nigram appellantes.

DE LILIACEIS quibusdam aliis stirpibus

CAP. V.

LILII purpurei siue rubri bulbiferi tres differentiae apud eos qui tem herbariam excolunt, observantur.

UNUM bicubitali interdum assurgit caule, firmo, crasso, foliis septo liliaceis, subatis, in summis alio bulbos crassiores gestans, & flores magnos, rubros, Lilio rubro minori non bulbifero concoloris. Teneriores huius planta, antequam flores ferre incipiant, non minus donatae sunt bulbis secundum caulem inter folia nascentibus, quam reliqua duae species: sed quando vetusta sunt, & flores aliquot annis protulerunt, vix solent nisi in summo dimisso caule & secundum flores generare maiores bulbos. Huius radix omnium maxima est.

I.
Martagō bul-
biferum ma-
ius.

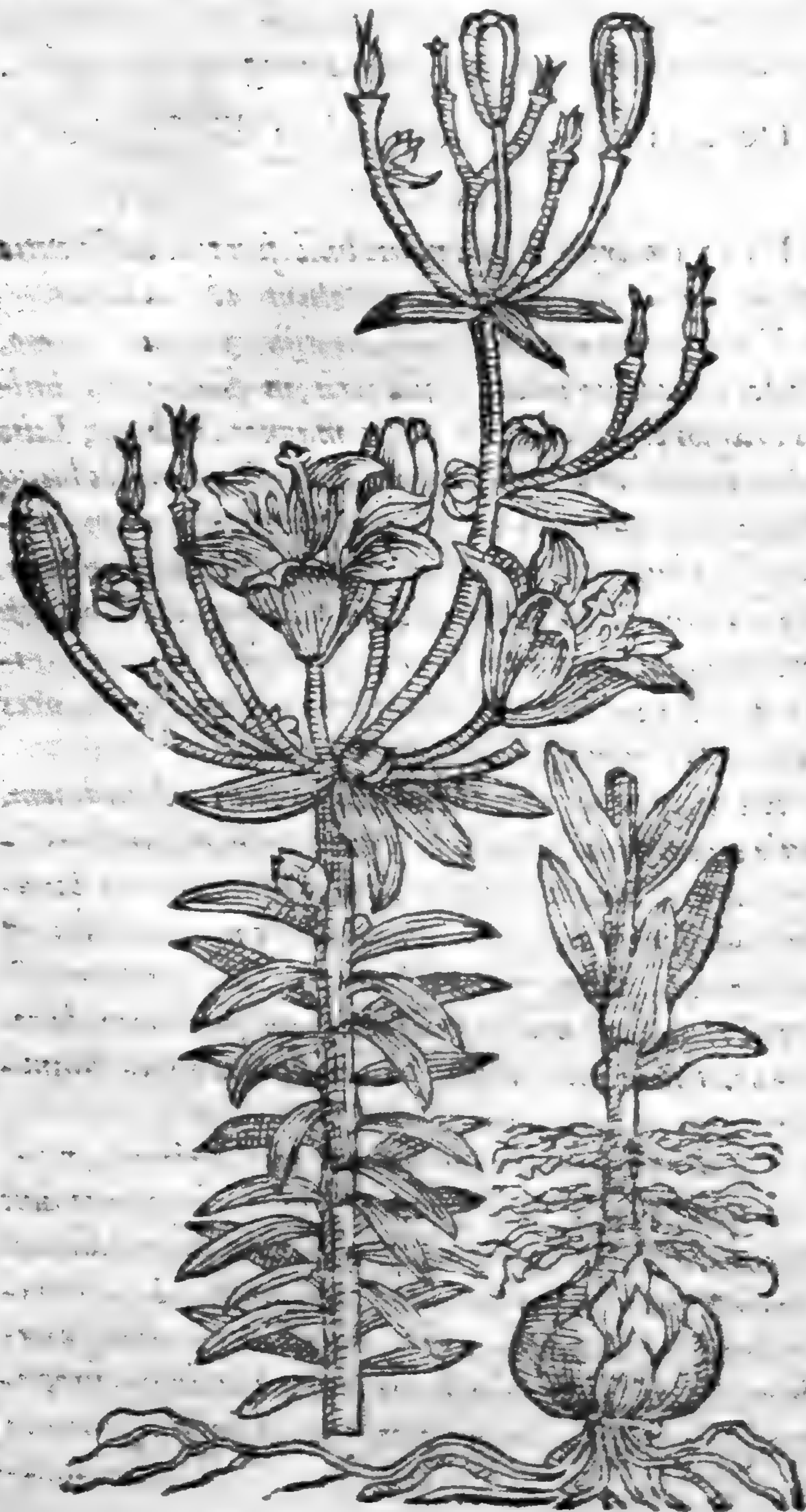
ALTERUM vix cubitalem excedit altitudinem, caule etiam firmo, striato, & ex virore nigricantibus foliis praedito: quae tamen cum summo caule incana lanugine pubescunt: eius flores igneo rubore non rutilant ut in superiore, sed magis pallefcunt, & Lily purpurei siue rubri maioris non bulbiferi colorem quodammodo referunt. Eius caules adulti paucos bulbos nisi in summis alio etiam gestare solent.

II.
Martagō bul-
biferum in-
canum.

TERTIUM inter utrumque media est magnitudine, nonnunquam etiam primum aequat: sed caules sunt infirmiores, gracilioresque, ipsique cum foliis dilutiore virore praediti: flores secundo generi similes. Hoc perpetuo fecunda bulborum inter folia nascentium sobole onustum est: eiusque radix pro ore minor è lateribus propages spargere plerumque solet, quae ad singula gemicula
in caudi-

III.
Martagō bul-
biferum mi-
nus.

in candidos bulbos excrecentes, subinde novas in circui-
tu plantas producant, Lily rubri minoris non bulbiferi
modo: eiu bulbi in alis nati, secunde speciei pares, priori
tamen magnitudine inferiores: omnesque terra comissi
sui generis plantam procreant, & secundo anno in cau-
lem bulb:illis onustum excrescunt. Ferunt tamen omnes
hae planta in capitibus triangulis semen latum cartila-
gineum subfuscum, quemadmodu lilium vulgare, quod
non sterile est, sed sui generis etiam plantas profert. ve-
rum que ex bulbillis in alis natis crescant plante longi-
citius adolefcunt.

Florent omnes hae planta Junio, semenque perficiant
Augusto: bulbuli vero in alis nati haurere solent, donec
vento, aut contactu excutiantur, imo interdum planta
adhuc inheretes fibras deorsum spectantes agere solent,
quasi ad communem matrem terram aspirantes, & illa
se condi cupientes.

Prior nusquam sponte nascens a me observata est, sed
eam primum Lira conspexi in cultissimo horto Generosa
Dn. Maria de Brinca Mag^a Dn. Conradi Scheti
uxoris, qua deinde bulbis in terram deactis reliquis
Belgicis brevi tempore communis facta est: atq. etiam
nunc Viennensibus ac aliis vicinis mea opera, missis ab
ipsa a Belgica aliquot ad me maioribus bulbis. Reliqua
duae in montanis pratis Austriae & Styria sponte cre-
scunt: sed secunda rarior inveniunt.

Solent vero cum hae, tum aliae duae non bulbiferae,
cum primum florum gemmas ostendere incipiunt, a for-
micis admodum infestari, sic ut eo tempore nunquam
immunes ab ipsis conspiciere queas, non secus ac Peoniae
flores ante quam explicentur, qui mirum in modum
etiam a formicis appetuntur, praesertim que pleno est
flore.

LILII silvestris, sine Martagonis Matthioli Lilium Alue-
Arc. *duae* etiam differentia deprehenduntur.

NAM unum maiore excrescit altitudine, foliaque I. ampliora & nigriora obtinet: multo etiam pluribus floribus saturatius purpurascens praeditum est, qui modo multis nigricantibus maculis, modo paucioribus distincti sunt.

ALTERVM humilius est, eius folia dilucius vi- II. rent, rarioreque flores producit, & eos plerumque diluciores, ac multis maculis nigricantibus insignitos.

Utriusque autem deorsum spectant, foliisque ad pediculum reflexis constant: semen etiam in trigonis capitibus duplici serie in singulis angulis continetur, fuscum, planum, cartilagineum: radix in utroque genere luteo ochrea colore infecta est, quam ob causam a Germanis Gold wurz; / id est aurea radix appellatur.

Passim ambo proueniunt in siluis & umbrosis pratis Leytenberg, eorumque montium qui a Calenberg usque ad Alpes excurrunt, & in plerisque siluis Styriae & Ungariae. Memini etiam minus olim obseruare in multis Germania siluis, non modo editiore loco sitis, sed etiam in plano, uti apud Witebergam.

PORRO Liliaspodelus ille luteo flore odorato, Liliaspode-
lus luteus. quem C. V. Dodonaeus Hemerocallidem esse censet, maxima copia sponte nasci in multis uliginosis pratis, non procul ab oppido & arce munitissima Nemethwywar Ill. Du. de Batthyana arce, qua occidentem spectat, annis 1579. & 1580. deprehendi, ubi florentem sub finem mensis Maij, & initio Junij erui. Ungari Zeöd liliom appellat: Croata autem, apud quos etiam flore albo inueniri asserunt, Illyan zwet.

DE TULIPA SIVE LILIO NARCISSEO.

CAP. VI.

POST Liliaceas stirpes non incommode reponemus peregrinam illam, et ob insignem in flore colorum varietatem omnib. herbaria rei studiosis merito gratissimam plantam, quam vulgus Tulipam, doctiores Lil. onar-
 cissum appellant, licet in appendice ad Hispanicas ob-
 servationes peculiari capite de ea egerimus.

Lilionarcis-
sus.

Illius autem duo tantum primaria genera haecenus observavi, praecocius unum, serotinum alterum: tamen si inveniuntur quaedam veluti dubia, quae medio inter utrumque genus tempore florere soleant.

PRÆCOCIOR Tulipa unicum fert caulem, pe-
 dalem maxima ex parte, aut interdum paulo amplio-
 rem, rotundum, virentem, & brevis quadam incanaq.
 lanugine aspersum, non concavum, sed firma medulla
 plenum: hunc plerumq. terna amplectuntur folia, non-
 nunquam quaterna & quina, inferiora lata admodum
 & liliacea, longiora tamen & crassiora, carinata, supra
 terram sese pandentia & contorquentia, superiora au-
 tem minora & angustiora, eaque vel propendentia, aut
 sursum erecta interdum, omnia autem colore ex caeruleo
 virente, aut a viridulo, velutique farina asperso. Sum-
 mo cauli insidet magnus flos, unicus (geminos etiam vi-
 di) sursum spectans, sex foliis ut plurimum constans
 (tamen si & septenis & octonis conspexerim) eisdem
 initio cum caule coloris, & interdum ad terram sese in-
 flectens, in ipsaq. recumbens, ut colubri aut serpentis
 caput in terra decumbentis eminentiatur, deinde paula-
 tim sese subleuans, & colorem mutans atque tandem se-
 se explicans & calathi aut cyathi modo in fundo pan-
 dens, ex quo sena, aut totide quot foliis constat stamina

Tulipæ præ-
cocis historia.

prodent, modo lutea, modo pallida, modo nigricantia, pediculis etiam qua stamina sustinet, mirum in modum variantibus. Excusso flore, succedit membranaceum triangulare caput, satis magnum, quandoque oblongius, interdum brevius, ventri eq. magis prominulo: quo in tres partes à summo debiscens, conspiciuntur sex ordines seminis plani, cartilaginei, liliacei fere, & circumata prope modum rotunditatis, licet interdum altera parte qua capitis centrum & interiora pertingit, oblongiusculum inueniatur, pallidi, fulvi, aut rubescentis, & si imbres frequentiores fuerint, etiam susci. Radix bulbacea interdum brevior est, interdum oblongior, crassa, inferiore sede nonnihil prominente, uti fere in Colchico, fibris aliquot tenuibus donata, & foris nonnunquam fulvescente, magna vero ex parte nigricante membrana obducta, qua interiore parte lanuginosa est, quemadmodum castanearum cortex, quandoque autem adco denso tomento plena, ut mollissime recubet radix, que solida est. firma, & velut albumen oui coctum candida, gustantique dulcis, nec ingrata.

T. p. insignis
varietas.

SUMMA autem in *Præcoce* est coloris varietas: nec maiorem in ullo alio flore videre memini, nisi forte in *papauere*. Etenim aut omnino luteus est, aut ruber, aut albus, aut purpureus: interdum etiam bini vel plures ex his in eodem flore permixti conspiciuntur colores. Non desunt qui carulei omnino coloris se vidisse asserant, mihi certe hæcenus videre non contigit.

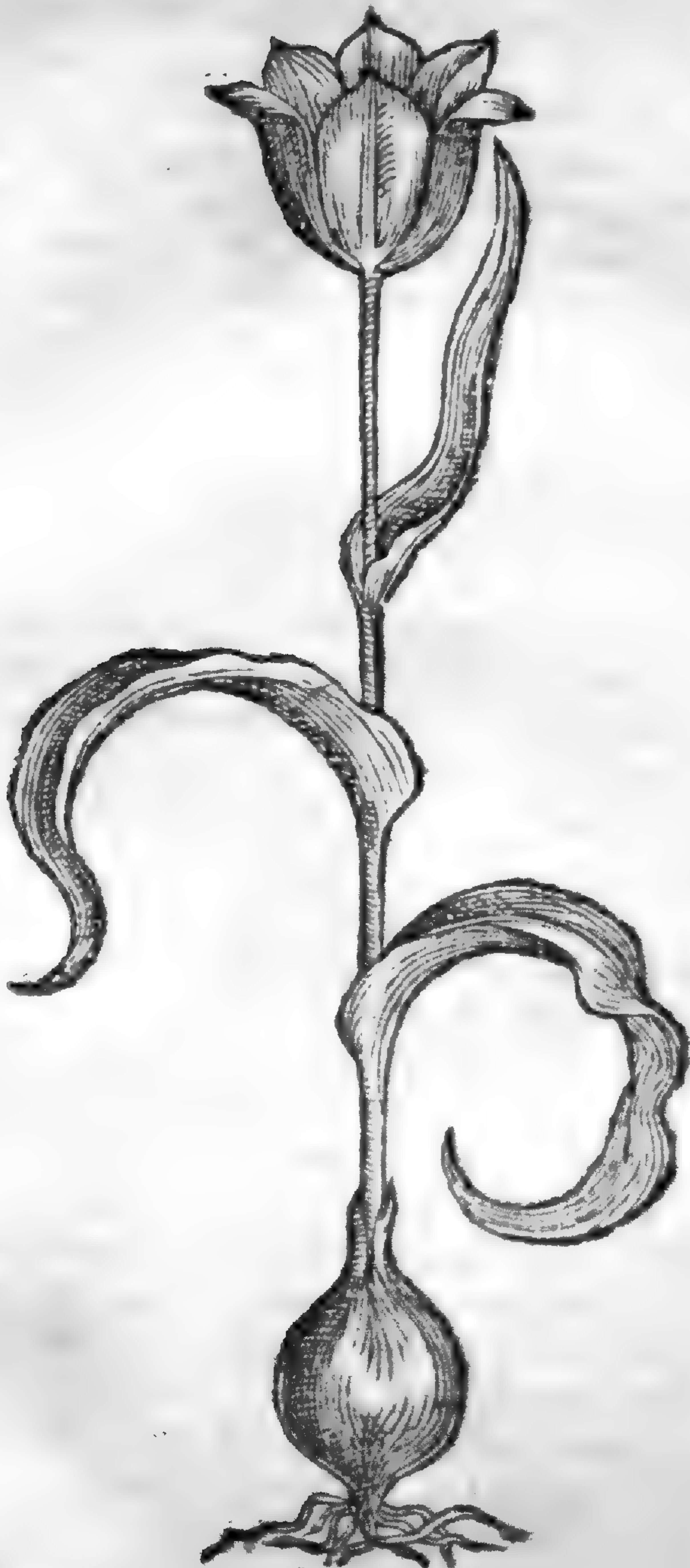
I. Lutea *Tulipa* vel ad auri fulgorem accedit, aut pallet, foliorum autem unguis plerumque aurei sunt: odor quasi cera recentis, siue etiam croci, interdum nullus, vel admodum imbecillus.

T. p. lutea.

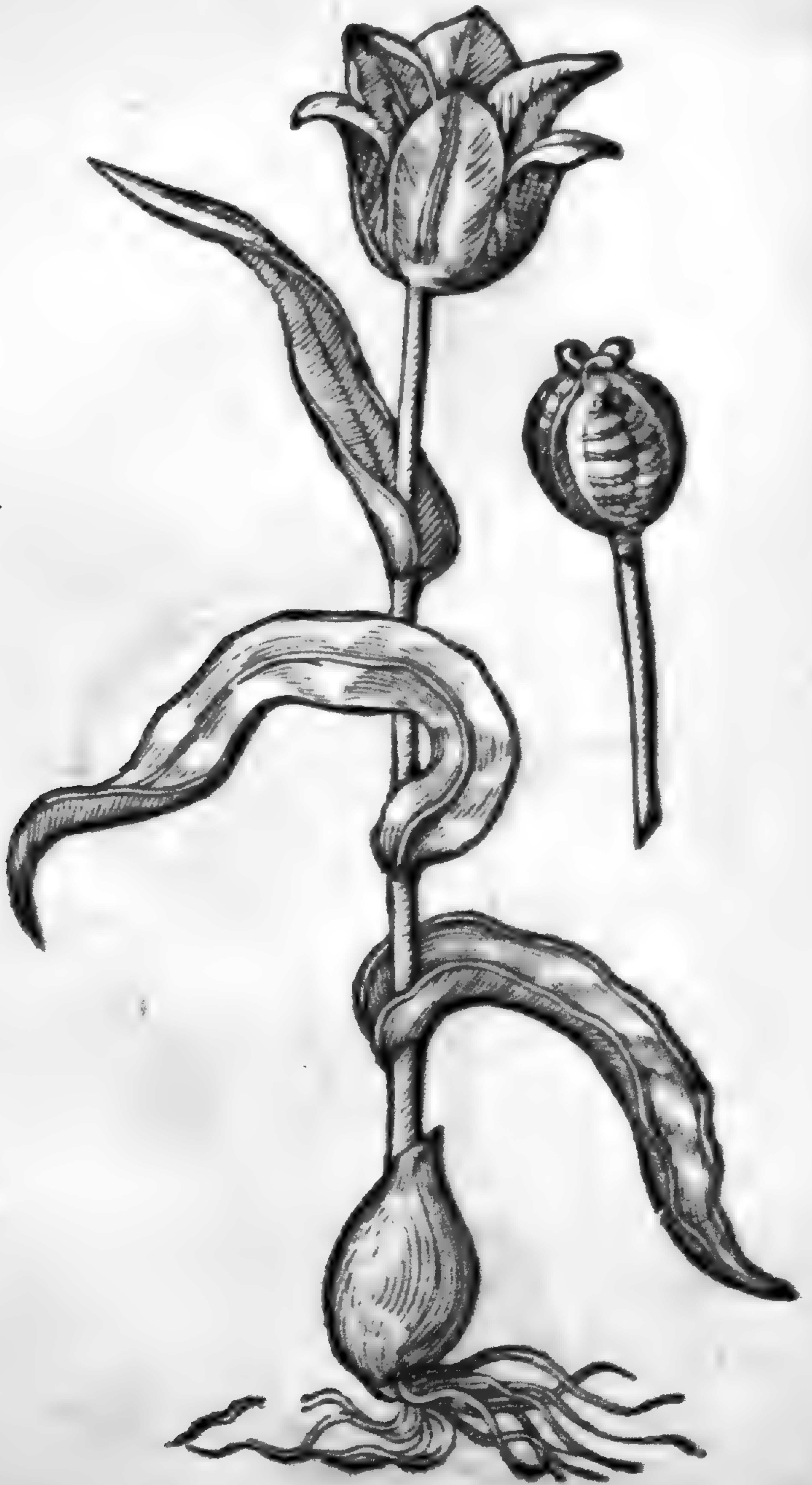
II. Rubra color nunc saturatior est, nunc di'usior & aspectu incundissimo, modo etiam inelegans, & obsole-
tus: fo-

T. p. rubra.

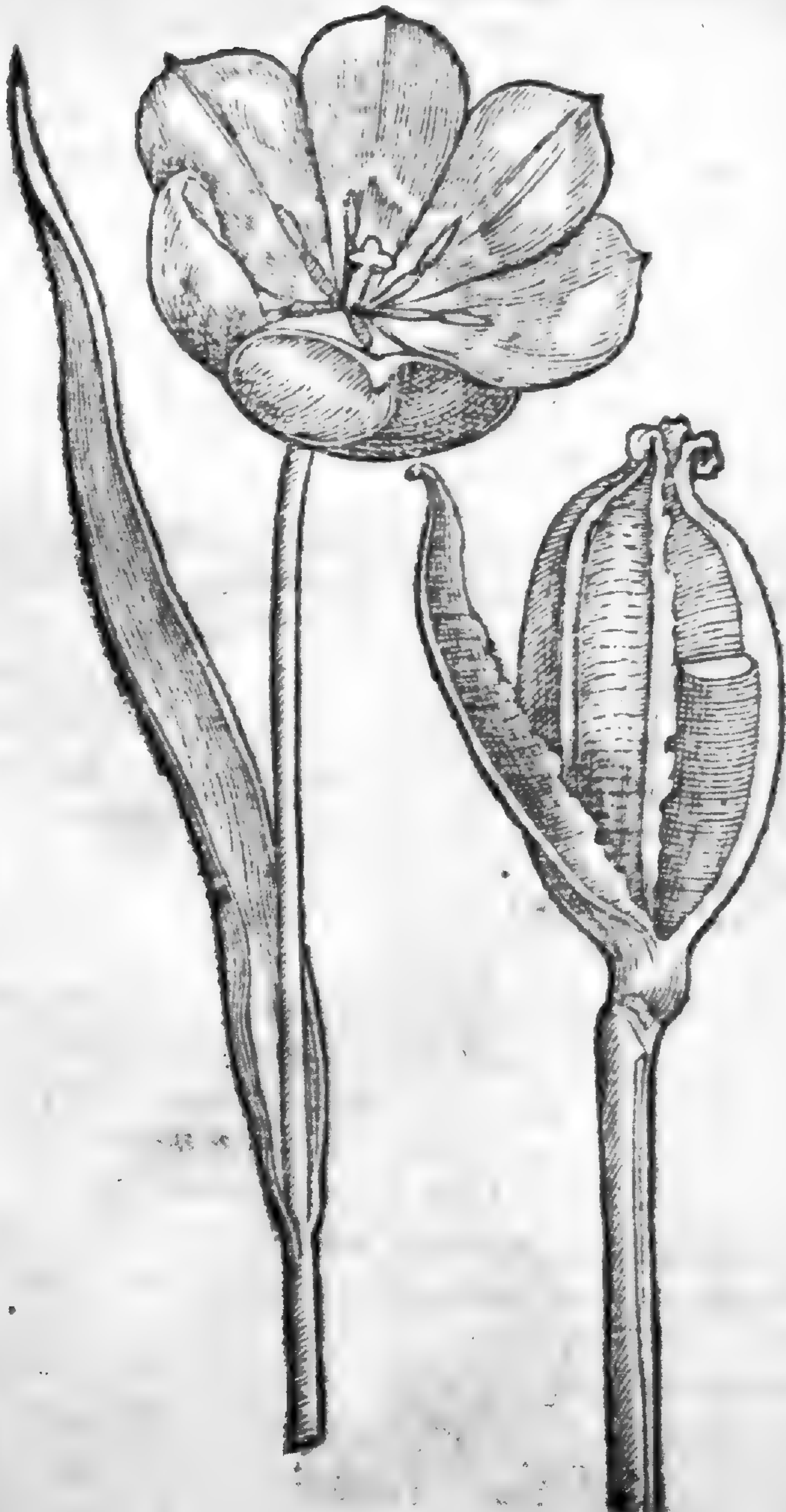

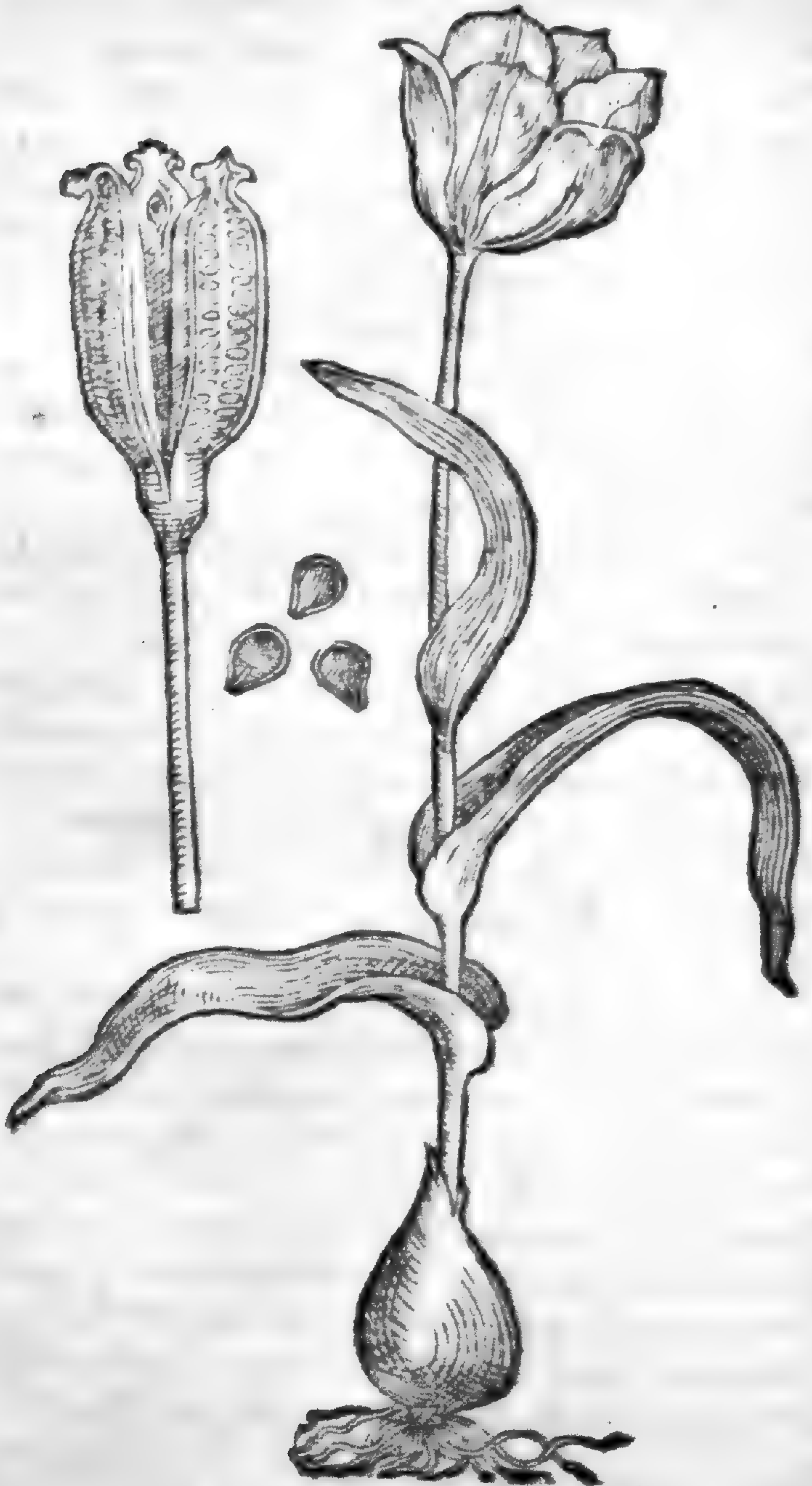
tus: foliorum unguis vel lutei omnino, aut veluti leui quadam fuligine in luteo aspersi: in quibusdam nigra macula medium unguem luteum tantummodo inficit, in aliis verò magna, ut nihil nisi lutea quadam linea nigrum unguem ambiens conspiciatur: interdum adeò magni sunt isti unguis, ut dimidiam folij partem occupent. Huius verò odor aliàs gratus est, instar mali aurei, magna verò ex parte obscurus admodum, vel papaveris virus quodammodo referens.

Albæ omnino candidus est, nisi tria exteriora folia **III.** dorso quidpiam cinerei vel interdum etiam cerei coloris admistum habere viderentur: unguis lutei, pediculi & stamina pallent. T. p. alba.

Purpurea aliàs saturatior est, & violaceum, siue **IIII.** amethystinum colorem habet, aliàs, Pæoniae floris amula, nonnunquam dilutior, & Damascenam siue Provincialem (quam eruditiores Prænestinam vocant) rosam colore referens, interdum verò adeò diluta, ut albescere videatur: omnium autem unguis cum staminibus aut pallent, aut lutei sunt coloris, tametsi nigra etiam stamina nonnulla habeant, & pediculos ea sustententes quadam veluti fuligine infectos. Invenitur & odora & inodora, T. p. purpura.

Varia adeò multiplex est, ut difficile sit omnes eius **V.** differentias verbis exprimere. Nam cum cuiuscumque tandem præcocis Tulipæ semina excussa, & tellure sepulta germinent: perperca admodum matrem matris colorem retinent, sed in varios colores transformant flores, sæpe etiam in luteum degenerant. Albæ autem semine prognatas plantas insignem colorum varietatem præ reliquis nancisci experientia & diligenti observatione didici. Semina enim in eodem capite nata, à metetipso collecta, eodemque fere momento terra commissa T. p. varia.

autumno, aliquot plantulas proximo subsequente vere produxerunt, quæ post quintum, sextum, septimum, imò etiam octavum (ut aliis alia facilius adoleſcunt) nonum, & decimum demum annum flores protulerunt, eosque aut omnino albos & matrem referentes, atque albos varios, vel luteos & luteos varios, aut rubros ac rubros varios, vel purpureos & purpureos varios. Omnes porro has colorum differentias, quam aptissime poterimus verbis exprimere conabimur.

Lutea igitur varia flos (ut eundem ordinem sequamur quem in primis coloribus describendis tenuimus) explicatus, nonnunquam primis diebus totus luteus apparet, quarto deinde aut quinto demum die, illius folia rubris virgulis extrinsecus leniter per oras distinguuntur: interiore parte omnino lutea remanent, præsertim tria exteriora, & unguem habent veluti fuligine tinctum, stamina interdum lutea, & pediculos ea sustinentes fuscos. Interdum exteriora floris folia circa medium raris virgulis rubris descripta sunt, interiora autem frequentioribus, & ad extremum usque folium fere excurrentibus, atque aureum unguem, pallida stamina habent. Nonnunquam exteriorum foliorum ora, foris omnino rubent, interius à medio ad extremas oras rubris virgulis distinguuntur: interiora folia exteriori parte omnino rubent, interiore autem à medio ad summum rubrum nervum protensum habent, latera autem rubentibus radius illustrata. Inveniuntur etiam cuius exteriora folia dorso omnino luteo sunt, per oras verò dilu-
tioris cinnabaris colore virgatim distincta, interiore parte ad unguem usque cinnabaris color tota occupat: interiora verò folia cinnabaris etiam colore omnino fere infecta conspiciuntur, nisi duplex nervus luteus secundum longitudinem, & lutea virgula in extremas oras

I.
T. p. L-V.
differentia.

2.

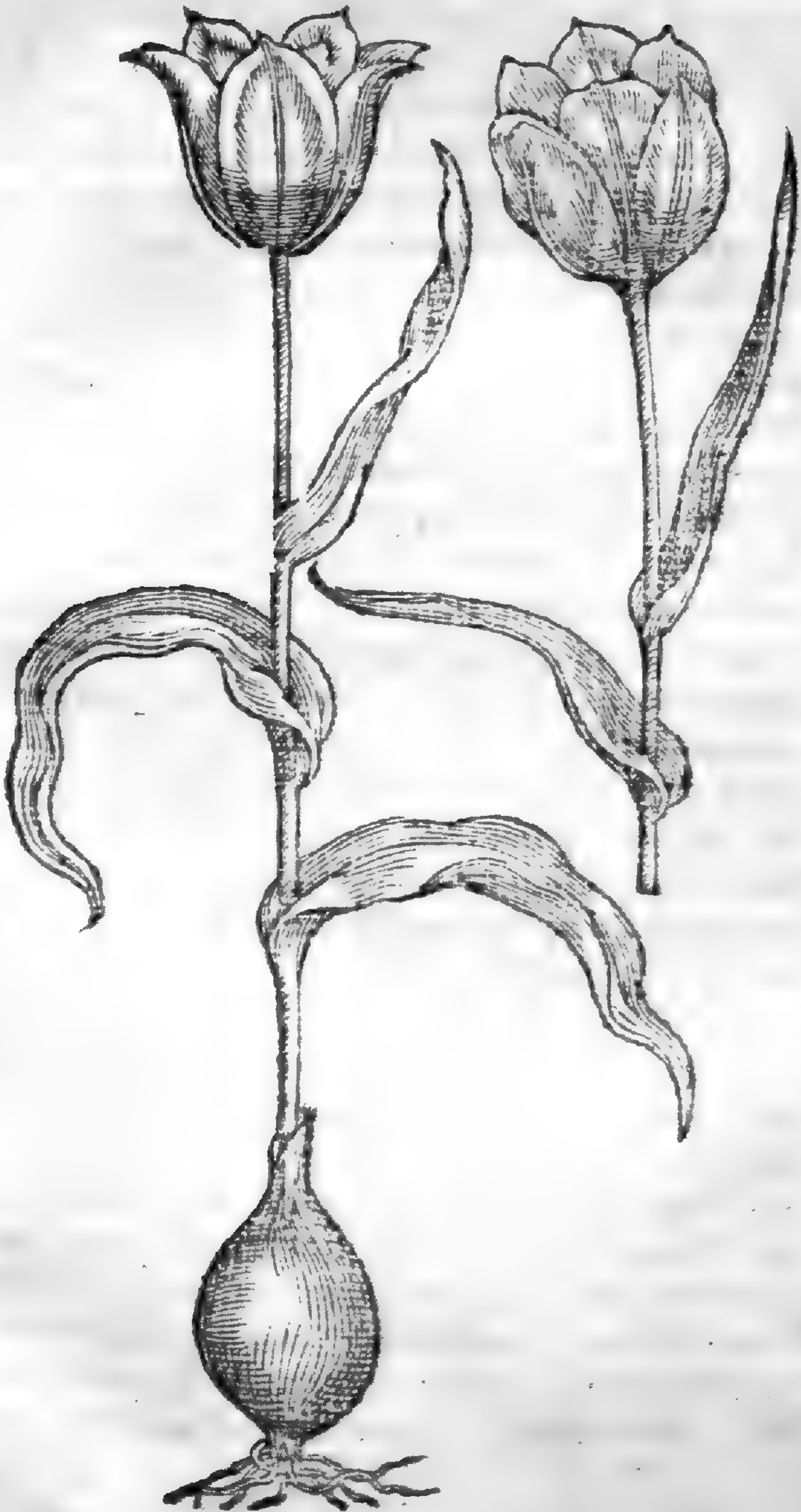
3.

4.

- excurrerent, illius stamina nigricant, pediculi ea sustinentes lutei nonnulla tamen fuligine infecti sunt, & un-
5. gues aurei magni stamina quodammodo superant. Alius praeterea cuius exteriora tria folia mucronata lutea sunt, praeter oras quae purpura rubescente rad. atim intercurfante insigniuntur, deinde extrema ora lutea sunt, interiore parte circiter medium folium rubri coloris radii frequentes sunt: folia interiora orbiculato mucrone, ab infima ad summum oblongis rubris lineis distinguuntur, praeter extremas oras quae luteae sunt, interior pars minus radiata est quam exterior, ungues magni, lutei, quemadmodum stamina cum suis pedicellis: odoratus
6. est. Est & cuius folia extrema cuspidate orbiculata sunt, foris omnino aurea, oris luteis: intus autem omnino lactea sunt, aurei coloris siue potius rubri flauo permixti linea radiatim medium folium transuerfimeque secante, pediculi lutei sunt, stamina cinerea: odoratus est aliquantulum
7. Item cuius folia mucrone omnino sunt orbiculato, dorso in exterioribus ad extremum usque mucronem luteo, oris latis, ex aureo rubris, unguibus luteis, dimidium folium occupantibus, pediculis & staminibus luteis: nonnihil etiam odoris. Alij similiter huic pares, sed dilatior colore praediti, pediculis & staminibus duntaxat variantibus: sed nec hi odore carent.
8. Rubra varia flos exteriora folia magna ex parte mucronata habet, interiora orbiculata. Aliquando autem utraque magnis oris auri fulgore splendebus sunt praedita, magnis unguibus luteis, staminibus vel nigris, vel obsoleta purpura tinctis, & pediculis ea sustentibus plerumque velut fuligine infectis; huius flos satis odoratus est. Interdum exteriora folia luteas oras foris habent, interius autem dilutius rubent, & quasi radiatim in luteas oras satis latis desinunt: interiora vero similiter rubent,

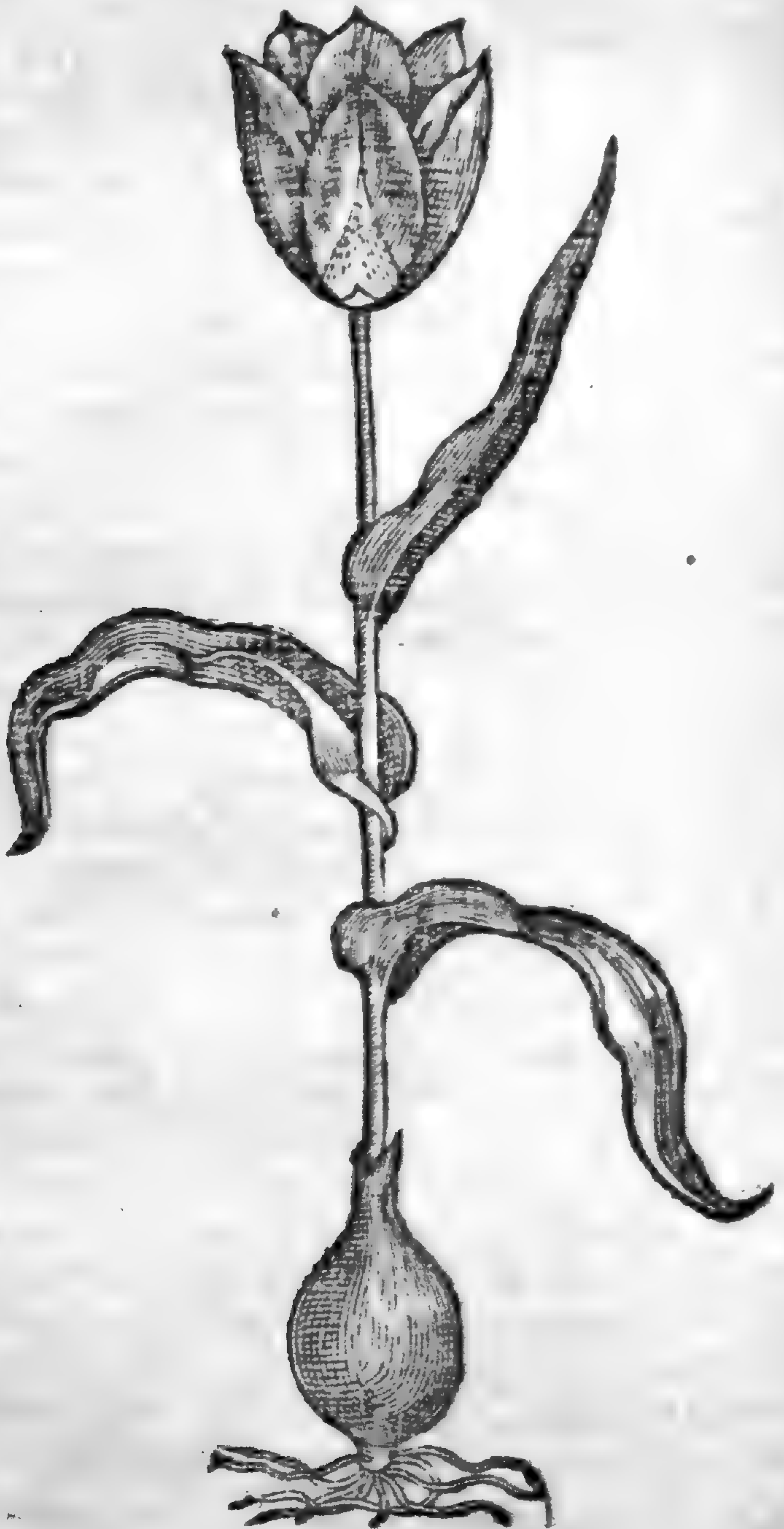
- rubent, sed latiores oras luteas habent, rubro colore radiatim ut in exterioribus desinente, ungues luteos, stamina cinerei coloris: & istius flos nonnihil odoratus.
3. Nonnunquam dilutiore minij colore rubent utraque folia, mediocres oras luteas habentia, foris minij colore interiora folia fere tota occupante, virgatim tamen in oras luteas desinente, magnis unguibus luteis, staminibus cinereis, pediculis ea sustentibus luteis: flos etiam utcumque odoratus. Aliorum exteriora folia, medio dorso luteo sanguineis virgulis distincta sunt, reliqua parte rubra, oris tamen luteis: interiora omnino fere rubra, sed rubro colore radiatim in aureas oras desinente, interiore parte tota propemodum lutea, nisi circa medium folium rubris radiis distingueretur, ungues cum pediculis lutei, stamina nigra. Aliorum folia omnia mucronata externe dorso lutei coloris, reliqua parte sanguinei, prater oras que lutea sunt, interne sanguineis radiis tota resperfa, extremis tamen oris luteis: interiora foris sanguinis modo omnino rubet, lutea ora sunt, coloribus tamen sese in invicem commiscentibus, interna parte omnino lutea sunt, nisi circa medium crebrioribus sanguineis radiis instar orbis quodammodo insignita essent: ungues, pediculi & stamina cum superiore conveniunt.
  6. Nonnullorum omnia etiam folia mucronata, oris aureis reliqua parte rubris, prater exteriorum foliorum dorfa que aureis quibusdam virgulis aspersa sunt, omnium ungues lutei radiatim in rubro commixti, pediculi lutei, stamina nigra. Quorundam externa folia mucronata, interna orbiculata, tota rubra, oris exceptis que aurei coloris sunt, radiatim in rubro desinetis: exteriora vero folia saturatiora sunt, omnia tamen interiore parte magis aurea sunt, ungues, stamina, pediculi cum precedente conveniunt: omnium istorum flores satis odorati

odorati sunt. Invenitur etiam cuius folia parvas oras 8.
aureas habent elegantissimo rubro colore reliqua occu-
pante, ungues luteos, pediculos veluti fuligine tinctos,
stamina obsoletè purpurea.

Alba varia aut omnia folia habet extrema parte T. p. A. V. di-
ferentia.
mucronata, aut tria duntaxat exteriora mucronata, 1.
interiora orbiculata. In nonnullis externa folia, ad ex-
tremum usque mucronè omnino fere alba sunt, exceptis
oris qua elegatis & dilutè admodum purpurei sine car-
nei coloris sunt: interiora verò magis purpurascunt, un-
gues lutei deinde exalbidi, stamina cum suis pediculis
lutea. In quibusdā folia exteriora exalbido sunt dorso, 2.
purpureis virgulis asperso, reliqua parte purpurascen-
te aut incarnata: interiora folia omnino purpurea sunt,
ungues stellatim lutei, deinde albi, stamina lutea, pedi-
culi ea sustententes veluti fuligine aspersi. In aliis exter- 3.
na folia dorso etiam sunt albo, pluribus purpureis pun-
ctis asperso, interiore parte dilutiore purpura nitent:
tria interna folia saturatioris sunt purpura quàm supe-
rior, ungues lutei radiati stella modo, stamina nigra, pe-
diculi fusci. Interdum externa folia magnas oras carneo 4.
colore præditas habent, reliqua parte alba sunt: interio-
ra verò quasi tota carnei sunt coloris. Nonnunquam 5.
externa folia dorso sunt pallescente, alioqui omnino al-
ba, præter oras que foris brevibus & raris purpuraf-
centibus virgulis exornantur: interiora tota alba sunt,
oras tamen longioribus & frequentioribus purpureis li-
neis insignitas foris habent, interiore parte omnino fere
alba sunt. Aliquando folia exteriora dorso & extre- 6.
mo mucrone pallent, alioqui omnino candida, interiore
parte ora paucis radiis purpurafcentibus distinguuntur:
interiora folia à medio fere ad extremas oras foris pur-
purafcentibus radiis aspersa sunt, intus verò omnino
alba, præ-

alba, præter oras quæ rarioribus lineis distincta sunt. In quibusdam omnino alba sunt externa tria folia: interiora autem oras modo multis modo paucis virgulis purpurascensibus siue carnei coloris distinctas habent: omnium unguis lutei sunt, stamina & pediculi pallent. Inuenitur etiam cuius omnia folia coloribus quidē carneo & albo permixtis prædita sunt, sed qui cinerem carneo colori fere temerè persusum referant, vel similis planè coloris cum tenuere illo byssino panno carnei coloris, cuius subtegmen album est, Germani *Dilberfarb* / hoc est, argenteum colorem vocant: huius unguis exalbidi, stamina obsoletè purpurascensia, pediculi albi sunt.

Purpureæ variæ flos magna ex parte omnia folia mucronata habet, interdum tamen externa solummodo mucronata, interiora verò orbiculato & obtuso mucrone sunt prædita: est etiam cuius omnia folia orbiculatum habent mucronem, ut ex singulorum descriptione videre licebit. Nonnunquam igitur omnia folia mucronata Peonia polyphyllo & pleno flore, purpureum colorem imitantur, orasque habent ex albo purpurascensibus, unguis ex luteo viridique coloribus simul quodammodo permixtis subobscuris, exalbido orbe radiatim eos ambiente, pediculos luteos veluti fuligine infectos, stamina nigra: illius flores magni sunt & admodum patuli. Aliquando omnia etiam folia mucronata, foris magna ex parte purpurea sunt, interius media parte carnei coloris, oras ex albo pallescentibus, unguibus, staminibus & pediculis luteis. Interdum etiam omnia folia mucronata foris & intus purpurea sunt omnino, extremasque foliorum oras albas habent, unguis luteos albo orbe circumdatos, stamina obsoletè purpurascensia initio, deinde ubi obuersa sunt (solent enim omnia florum stamina explicante se flore aperiri & reflecti) luteo pulvere aspersa,

T. P. P. V. differentiæ.

1.

2.

3.

aspersa, pediculos luteos. Aliorum etiam omnia folia 4.
 sunt mucronata, & saturatiore purpureo colore prae-
 dita, omnium ora exalbida, ungues albi, in imo tamen lu-
 tei, pediculi & stamina pallida. In quibusdam omnia 5.
 etiam folia mucronata, sed color purpureus dilutior &
 magis floridus, ora exalbida, ungues ex viridi pallent,
 pediculi nigrescunt, stamina pallida sunt: odoratus ple-
 rumque est istarum flos, reliqui inodori, ut & subse-
 quentes. In aliis omnia etiam folia mucronata obscu- 6.
 rioris purpureae, & quasi anethistinae colore praedita
 sunt, magnis oris albis, unguibus, staminibus, & pedi-
 culis luteis. Quorundam contra florum omnia folia or- 7.
 bicularis sunt oris, iisque magnis & albis, reliqua parte
 saturatiore nitenteque purpureo colore praedita, ungues
 lutei quos ambit alba corona, stamina cinerea, pediculi
 lutei. Nonnullorum interiora folia aliquantulum orbi- 8.
 calata sunt, & dilutiore purpureo colore splendent: in-
 teriore parte omnino fere alba sunt, omnium ora magna,
 & alba, ungues, pediculi, & stamina lutei sunt coloris.
 Reperitur etiam cuius externa folia macronata sunt & 9.
 reflexa, exteriori parte obscurioris purpureae colore pra-
 dita: interiora vero orbiculata & dilutius purpura-
 scētia, utraque autem in magnas oras albas desinentia,
 & interiore parte veluti purpureum orbem totum flo-
 rem per medium ambientem habentia, ungues luteos
 orbe albo inclusos, stamina obsolēte purpurascētia, pe-
 diculos luteos. Est praeterea cuius omnia folia mucrona- 10.
 ta sunt extrema parte, & ita externa foris purpurea:
 omnia autē magnis oris albis praedita, & interiore par-
 te omnino alba, nisi mediam folii partem veluti purpu-
 reus orbis secaret & varium faceret, ungues lutei sunt
 albo eos ambiente circulo, stamina cum pediculis pallēt.

HÆC sunt quae de praecocium Tuliparum varietate

nunc commentari libuit: non me fugit, quin plures differentia tradi potuissent, sed eiusmodi quas ad iam enumeratas tanquam primarias reduci, atque sub illis comprehendendi posse existimo. Nunc ad Serotinā trāseamus.

T. serotinae
historia.

SEROTINA longè maiorem acquirit amplitudinem, cubitalem enim & tripedalem interdum habet caulem, firmiorem & crassiorem, rotundum, medulla plenum, & brevi etiam quadam incanaque veluti lanugine siue efflorescentia aspersum, quem alternatim amplectuntur quaternae plerumque folia, nonnunquam quina, carinata, firmiora quàm in praecoce, & saepe numero erecta, atque oris interdum aëo reflexis, ut sinuosa videantur, interdum minimè. Summo cauli qui pedali vel maiore plerumque, imo cubitali etiam nonnunquam longitudine nudus supra folia eminet, vnicus infidet flos magnus & oblongus, cyathi modo concavus, sex foliis cōstans, extremo apice omnino mucronato vel orbiculato, aut tribus exterioribus duntaxat mucronatis, interioribus tribus orbiculatis, quemadmodum in praecoce, & è contra: caput ut in eadem triangulare, membranaceum crassius magna ex parte, et prominens ventre, quo à summo debiscente, sex ordines seminis plani, cartilaginei, fulvi, aut rubescentis, maiorisque quàm in praecoce conspiciuntur: radix praecoci similis, sed longiore maioreque bulbo plerumque constat, ut reliquis cum illa conveniens.

Tulipa rubra
historia.

Tametsi autem haec Tulipa non secus ac praecox unico ut plurimum constet caule, interdum tamen eum etiam triūm vros & ramosum habet: nam nata mihi sunt rubro flore praedite, quibus ex infimi folij ala alter nudus & pedalis ramus gracilior tamen, & ad summi folij exortum secundus crassitie cum primario caule propens-

propemodum respondens, & aequali altitudine nudus
 excrescens adnascerentur. singuli etiam suum florem su-
 stinentes. frequentius vero accidit ut unico ramo done-
 tur quàm binis.

IN hac porro tam insignem colorum varietatem non
 deprehēdi, sed luteas siue aureas solummodo & rubras,
 easque vel odorato, vel inodoro flore.

T. Lutea.

- I. Lutea eiusdem fere coloris est cum præcoce, hoc est,
 dilutiore & quodammodo flavo colore interdum prædi-
 ta est, vel intensiore & quasi aureo rutilate: vidi etiam
 cuius foliorum ora sanguineis guttis aspersa essent: fo-
 liorum unguis plerumque cera recentis colorē referunt,
 interdum tamen nigricantibus quibusdam virgulis di-
 stincti conspiciuntur, atque etiam nigra macula insi-
 gniti: stamina cum pediculis vel lutei sunt coloris, aut
 cinerei, vel fuligine quadam infecti, vel omnino nigri.

T. Rubra.

- II. Rubræ color plerumque saturatior est, & quasi ni-
 gricat, interdum etiam dilutior & perelegans est: fo-
 liorum unguis aut omnino lutei sunt, ut in quibusdam
 præcocibus, aut omnino nigri, qui Sole illustrati ceru-
 leum quidpiam permixtum habere videntur, vel ma-
 cula nigra nunc minore, nunc maiore (eâque tenui orbe
 aureo inclusa ut oculum quodammodo exprimere vi-
 deatur, qua de causa à nonnullis Ochio di sole, hoc est,
 Solis oculum cognominatur) luteum inficiente, nonnun-
 quam etiam quasi totum occupante: stamina cum pedi-
 culis vel omnino lutea sunt, vel nigra, interdum stami-
 na cinerei coloris, & pediculi lutei.

T. media &
 dubia.

TULIPÆ que medio inter præcocem & serotinam
 tempore florent, dubia quasi sunt, & utriusq. naturam
 referunt: nam nonnulla interdum serotina magnitudinē fe-
 re equant, neque illis multum sunt abfimiles: alia etiam
 præcocibus sunt minores.

Maior.

Maior, florem non minorem habet quam serotina, I. T. medicina-
ioris differen-
tia.
 eumque vel dilutius rubentem & cinnabaris ferme co-
 lore, omnium foliorum extremis oris mucronatis, vel sa-
 turum & quodammodo nigricantem, exterioribus fo-
 liis mucronatis, interioribus orbiculatis: ungues luteos
 magnos vel paruos, nonnunquam veluti fuligine asper-
 sos, vel in omnibus foliis, vel in exterioribus duntaxat:
 stamina modo lutea & leui nigredine infecta, modo om-
 nino nigra, pediculos etiam luteos media ex parte nigri-
 cantes. Inuenitur etiam cuius omnia folia extremas oras 2.
 orbiculatas habent, exterius & interius omnino lutea
 sunt, nisi extrema ora ad pramaturi aurei mali colorem
 accederent: stamina cum pediculis lutea sunt: Illius flos
 odoratus est. Alia item cuius color initio omnino aureus 3.
 est, deinde externa folia, quae luteo sunt dorso, oras colo-
 re dilutioris cinnabaris radiatim distinctas adquirunt:
 interiora vero folia cinnabaris etiam colorem, atque in-
 super binos luteos nervos secundum longitudinem, &
 radiolos luteos in latera excurrentes: ungues magni,
 lutei staminum altitudinem superant, stamina nigra
 sunt, & pediculi lutei fuligine infecti.

Humilior pedalem altitudinem non superat, imo II.
 maxima ex parte infra eam consistit, foliis & flore ad T. m. humi-
lia.
 precocem proximè accedens: floris autem folia omnia
 mucronata, sed exteriora multo longiora, foris obscu-
 re rubra, extremis tamè oris virentibus: interiora om-
 nia folia intense rubent, & splendent: ungues lutei ra-
 diati, sed quos nigerrima macula sic inficit, ut circulus
 aureus & radiatus eam duntaxat ambire videatur,
 & oculum quodammodo eminentiatur, stamina & pedi-
 culi nigricant: huius radix bulbacea interdum erio-
 phora est, nam exterior illa membrana bulbi substan-
 tiam amplectens & regens, plurimo dense, candido, mol-
 lique

lique tomento adeo suffulta est, ut mollissime bulbum recubare necesse sit.

T. flores alij
quos magis
caduci.

Non omnes porro flores eius in sua coloris elegātia & venustate perdurant, verum nonnulli cum magis caduci sunt, & breui marcescunt, aliarum primores sunt & contrario gratiam diutius retinent, praesertim serotinae: omnes certe nubilo caelo sese contrahunt, & pluuio facite corrumpuntur, etiam ante quam expandi possint: contra, temperato sole illustrati sese explicant & diutius conseruantur: at vehemens etiam ardor eos rursus excoquit, sic ut absorto humore facile deficiant.

T. fertur va-
riis modis.

CETERVM tamen semibus terra mandatis, huius planta genus conseruari solet: interdum tamen & nucleis maiori bulbo adnatis prepagatur, sed nullam inter praecocia fertilibus rubro & albo, omnium autem maxime serotino rubro, quod adeo fecundum est, ut etiam semine natum & vix bimum alias proles generet biennio aut triennio ante quam florere incipiat, cum singulis annis bulbus recta & quasi ad perpendicularitatem in dodrantalem & palmarum altitudinem descendens (solent enim omnes Tulipa nodum aduina & ante foris prolationem maxima ex parte quotannis citius descendere, Bononiensis, siue Aepemneas excipio, & Narbonenses, & Hispanicas illis congeneres, quae non in aliam sed in latius & obliquum aue quam floriferae sunt, proles e longis venis dependentes spargunt) in veteris bulbi exumio aliquid substantia relinquit quae in aliam bulbam eformatur, atque is etiam similiter, ut si quis dextrè & cum industria trimces vel quadrimos ex terra eruat exumiorum vestigia sequendo, nonnunquam veiat catenam aliquot bulborum coherentium et ex primo exumio ortu ducendum inueniat: memini & bulbos in infima altissima tellure natos, in serotinarum genere praesertim.

T. bulbifera.

(licet hoc

(licet hoc anno 1582. etiã in Alba varia, Purpurea varia, & quarundã aliarũ precociũ alis bulbi mihi nati sunt) qui terra cõmissi eiusdẽ coloris cum matre florem subsequente ar. no. produxerint, quẽadmodum et. a bulbi matri adnati. Ex seminibus verò qua fit propagatio, planè (vt dixi) incerta est, in precocibus nimirũ: nam serotina suum genus conseruare videtur: aut si aliquam mutationem adquirunt, in unguum & staminum varietate duntaxat consistit.

Solet caulis è medio bulbo erumpere: sed ipso cum foliis iam marcido, & siccato, si bulbum eruas, ad latus ipsius bulbi enatum cõspicies (quod etiam euenit in Iride bulbosa, Colchico, & aliis congeneribus) nouo bulbo paulatim succrescente, & tatius planta succum ad se recipiente, quo tempore commodissimè erui potest, & in alia loca sine noxa transferri.

T. Bononiensis.

Interdum accidit ut rubra serotina iam grandior, nondum tamen planè adulta instat Tulipe Apenninæ sine Bononiensis (cuius flos admodũ odoratus est & leucocy flore luteo suauolentiam refert) proles in latus spargat, ut in meo hortulo, in quo varũ generis bulbosas stirpes florum elegantia & varietate commendabiles alo es excolo, non semel obseruari.

Omnes autem cuiuscumq. generis Tulipe, (vt etiam hoc breuiter annotem) quemadmodum longa experientia hæcenus didici, quamdiu florem non ferunt, auctores planè sunt, & unicum singulis annis proferre solent folium: at si dum sese explicare incipit, secundum etiam eo inclusum appareat, illo ipso anno florem prolaturum spes est, nisi pruina, aut aliud ab insectorum erosione incommodum eam intercipiat.

Quo nomine veteribus dicta sit hæc plãta, multi dubitant. Sunt tamẽ peritiora nonnulli, qui ad Satyriam Dioscoridis,

Dioscoridis,

Dioscoridis, quibusdam *τριφυλλον* cognominatum, referendam censeant: ad cuius sanè descriptionem multis notis accedit. An verò iisdem facultatibus cum Satyrio prædita sit, neminem periculum fecisse intellexi.

σατύριον
τριφυλλον

Potuisset fortè ante aliquot annos Antuerpianus quidam mercator certi quidpiam de hac re statuere. Is enim cum horum bulborum non exiguum numerum ab amico unà cum byssinis pannis Constantinopoli sibi missum accepisset, cepas esse existimans, aliquot ex illis assari iussit, & vulgarium cepearum modo ex oleo & aceto incanam sibi parari: reliquos in horto, inter brassicas & alia olera defodit, ubi neglecti, omnes brevi perierunt, præter paucos quos Georgius Rye mercator Machliniësis, rei herbaria perquam studiosus, ad se recepit: cuius sanè diligentia & industria acceptum referre debemus, quòd eorum postea flores gratissima varietate spectabiles videre nobis licuerit.

Hactenus autem Tuliparum bulbi nobis Byzantio missi sunt, præcocis quidè *Café lalé*, serotina verò *Cauálá lalé* nomine: à locis nimirum unde primùm Constantinopolim illati fuerunt appellatione indita. *lalé* enim Turcis florem significat: *Caffa* sanè urbs est in peninsula *Gazaria* dicta, quæ inter *Propontidem* & *Enximum pontum* sita est.

Café lalé.
Cauálá lalé.

DE FRITILLARIA.

CAP. VII.

VENUSTISSIMA hæc planta rotundo est caule, pedali, interdum etiam maiore, tenui, foris ex viridi purpurascente, & obsoletioris coloris, intus verò, ut in Tulipis fungoso: quina plerumque habet folia, interdum etiam plura, tenerè per caulem sparsa, angusta, carinata, digitali longitudine (superiora tamè breviora

*Fritillaria h-
storia.*

L. 5 (fuit)

sunt) caule viridiora, & Narbunensi siue Hispanica Tulipa foliis forma coloréq. proxima: flos in summo caule seorsim unicus, nonnunquã et alter, raro tertius, interdũ etiam gemellus (omnes autem si plures fert, eodem tẽpore aperuuntur) inodorus, propẽdens & deorsum spectans tintinabuli aut nola modo, sex foliis constans, que areolis quibusdã nunc quadratis, nũc oblongis, partim candidi, partim purpurei, siue saturatoris, ut ita dicã, carnei coloris, elegantissimo ordine, pulcherrimaq. serie distincta sunt. quadris tamen ad latera minoribus: folia inferiore parte sunt vegetiore & elegantiore colore prædita. candidante scq. sessili parte (ut in Rosis) unguis habet. à quorũ infima sede virescens quadã & herbidi coloris linea, ad mediũ usq. foliũ ducta videtur: stamina, sex medium storem occupant, primum pallida, deinde, ubi obuersa sunt, lutea, & quasi pulvere quodam conspersa (quali sunt omnium fere florum stamina seu epices) que stilum trifurcã, ut in plerisque aliis floribus ambiunt: siliqua deinde succedit triangularis, uncialis plerumque, superna parte crassior & sine corona, aliaque Mompelliana Tulipa capiti similis. in qua semen exiguum, plerumque Mompelliana tulipa semen quasi referens, margine membranaceo latiore, in quo nullum, contra quã in Turis, germen conspicitur: radix bulbosa, candida, solida, nullis tunicis septa, sed veluti in binas eãque plerumque æquales partes secta, e cuius medio procerat quasi pulvinus quidam unde caulis emergit, sessili parte multis tenuibus fibris donata est.

Flos interdum variat: nam modo diluiores quadrat, modo saturatus purpurascens habet.

Sponte quibusdam pratis ad Ligurum flumen non procul Arelia urbe Gallie celebris nascitur, unde primum ad me missa fuit Machiniana, & Belgice com-

municata 1572. Deinde *Viena Austria* aliquo bulbos
accepi anno 1575. munere Ill. viri Dn. Ioannis de Ful-
cob, Regis Gallia apud Cas. M^o tum Legati. Anno
vero 1579. etiam in quibusdam pratis quadriduano
itineri infra *Eudam Pannonia*, ab us qui *Constantino-*
poli redibāt, mense Martio, cum floribus observata est.

Floret etiam in hortis Martio, nonnunquam Aprili.

2. D. Ioannes Boisot, veteri amicitia mihi conuenctus,
eius genus habet magis serotinum, quod videlicet toto
bimestri post primum illi floruit anno 1577. Habuit id
binos flores parte interiore ex luteo virentes sine ulla co-
lorum distinctione: foris vero nervus extuberans &
emmanens ex obscuro viret, & foliorum ora (quae nonni-
hil reflexa sunt) versicolores sunt, ex luteo, virenti, &
purpureo: ex *Aquitania* originem ducere id intellexi.

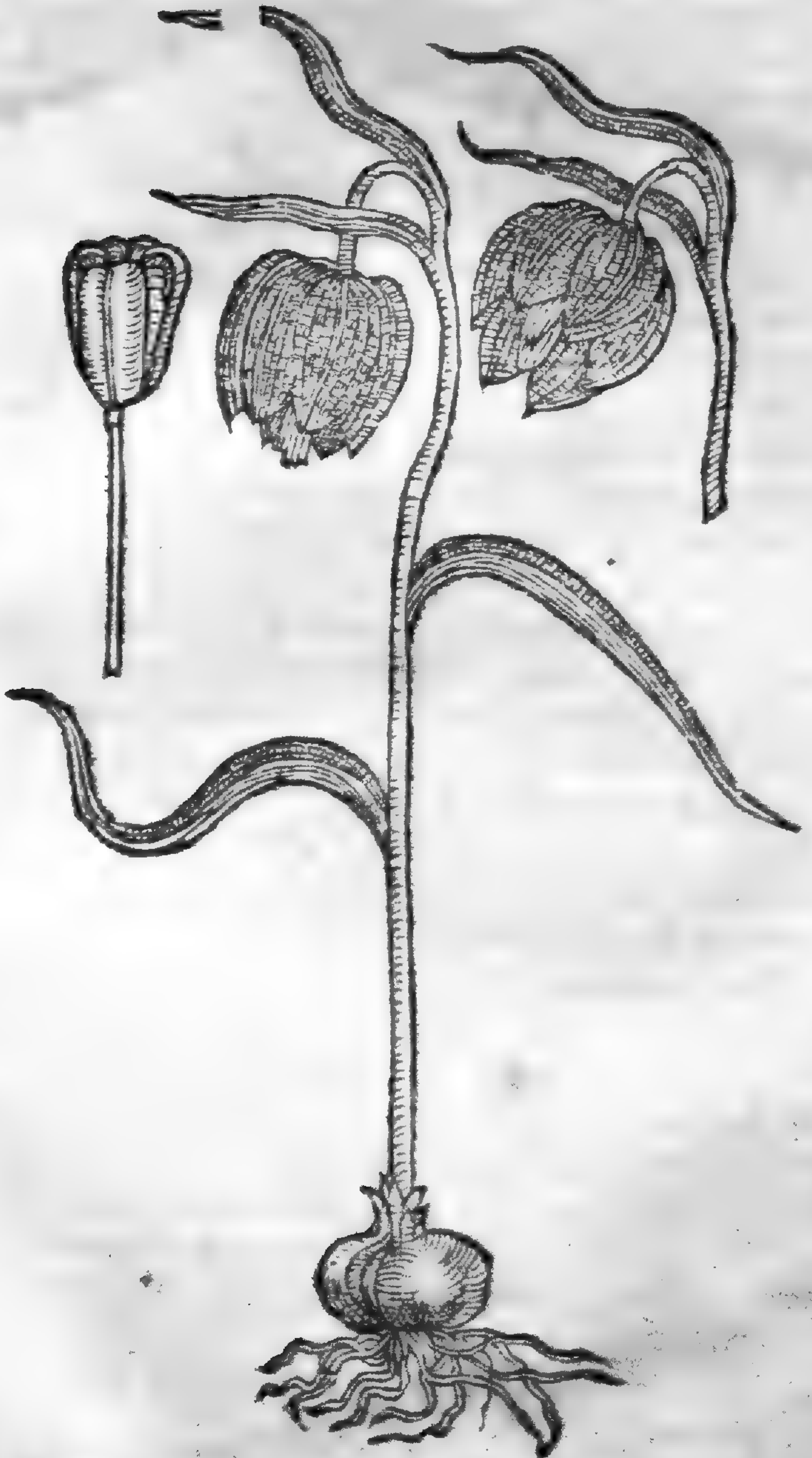
Qui ad me primum genus mittebat pharmacopœus
Aurelianensis, Noel Capperon vocatus, ac paulo post
in cōmuni illa *Laniena* per universam *Galliā* grassante
scōblatus, *Fritillariae* nomen indidit, quod eius areola
versicolores fritillam quodammodo emulcentur: vulgo
Lilium variegatum ante appellata fuit. Sunt qui *Me-*
leagrides vocare malint, quoniam eius foliola variis
coloribus picta sunt, uti plume *Meleagrides avis* (quae
vulgo *Galina* sine *Perdix Barbarica* sine *Cimnea* di-
citur) diversis tamen. Secunda autē species, neque *Me-*
leagrides, neq. *Fritillariae* nomen mereri videtur, quan-
doquidem nulla colorum varietate praeterquam extre-
mis foliorum oris distincta est.

At apud Recentiores medicum in usum veniat haec
planta, me fugit. Sed ob florum elegantiam & ameni-
tatem in hortis maxime coli existimo.

Fritillaria se-
conda.

Lilium varie-
gatum.
Meleagris.

DE NARCISSO PLENO FLORE

CAP. VIII.

NARCISSI pleno & multiplici flore historiam & iconem in Hispaniis observationibus dedimus. Sed postea aliud genus sese obtulit, quod prætermittendum non duxi.

ALTER ergo τολύαιθ & Narcissus, similia priori folia habet, & reliqua omnia præter florem, qui senis quidem ut prior constat albis foliis, coronam verò mediam totam luteam & multiplicem obtinet, emicantibus è medio foliolis oblongis & angustis stellatim quasi decussatis, colore quidem albo, sed cui & viridis foris, & pallidus interiore parte permixti sunt: odor ferè qualis in priore, sed nescio quid magis aromaticum spirans, medius quasi inter Narcissum & Muscari.

Narcissus
multiplex.

Allatus fuit hic Narcissus Constantinopoli à Dno. Philiberto de Bruxellis p. m. sub initium anni 1575. & mihi cum plerisque aliis viribus donatus: eodem anno & subsequentiibus emerfit, & folia protulit, at nullum florem. toto anno 1579. Latuit, tam ob rem omnino perisse existimari, donec anno 1580. mense Martio iterum prodiret eodem quo repositus fuerat loco, Aprili tandem in eodem caule ternos flores, quales modo descripsi, tulit. Sed & anno 1581. dicitur abesse & in Angliâ peregrinaver, floruisse denovo, mihi: relatum est. Ante hiemem verò folia emergere non solent, sed nono vere dumtaxat, eo anno quo florem daturus est. Nam si ante hiemem illi prodeunt, proximo vere nullos dabit. eadem ratione quo reliqui præcociores Narcissi, qui cum steriles futuri sunt, folia ante hiemem producent.

DE NARCISSEO SEROTINO MONTANO.

CAP. IX.

Narcissi serotini historia.

QVATERNA aut quina Martio mense profert folia, oblonga, angust.: Narcissinis similia, inter quae medio Aprili pedicem caulem, rotundum, nudum, utrus fungosum, in cuius summo è tenui membrana unicus, deinde alter interdum flos nascitur, sex niveis foliis expansis et stella modo decussatis constans, calyculo plano, pallido (cuius ora rubra fimbria exornata sunt) medium florem occupante, et sex intus staminulis sublucis inaequalibus praedito, totus odoratus, & Narcissi medio purpurei floribus persimilis: capitula succedunt trigona, crassiuscula, in quibus semen nigrum, inaequale, continetur: radix bulbacea est, multisque candidis runcis constat, extrema quae reliquas ambit, fusca, è cuius sessili parte plurima subfusca fibrae dependent.

Provenit magno miliari supra Gammigam Chartusianorum monasterium Dinae virginis ad Thronum nuncupatum, pratis quibusdam altissimo lacui vicinis, ad praedium Zeehof dictum, in qua urantibus Chartusa moderatoribus, perhumaniter & luculenter excepti semper sumus, dum in summa Herrenalben & Urrenstem iuga tenderemus, aut ex his iugis Gammigam rediremus. Floret Maio.

In Belgicis hortis similem planè cum istis viderem, ali memini.

DE NARCISSEO PERSICO.

CAP. X.

Narcissi Persici historia.

Anculos planè est hac planta, & floris tantummodo caulem sortita, velut: Crocum, sive Litium alterum in Hispanicis nostris observationibus descriptum, cui in-

fides

sidet flos è membranæ cucullo veluti ex vasculo exiliès,
 Lirio quidem alteri similis, verùm paulo oblongior, sex
 foliis itidem constans, quorum tria interiora, nonnihil
 angustiora sunt, externa verò latiora, et sub extremum
 aliquantulum incurva, siue ἀπὸ πρῶτον quandam habentia
 qua interiora amplectuntur & comprehendunt, colore
 melino, ingrato odore & papaveris virus redolente:
 stamina in medio totidem quot folia, sed quæ ad interio-
 rum foliorum sedem enascuntur, reliquis tribus longio-
 ra sunt, è medio stilus exilit oblongior, gracilis, & sine ca-
 pite. Folia illi ab alterius Liry foliorum forma haud
 multum absimilia, sed Hemerocallidis Valentine in
 Hispanicis observationibus etiam descripta foliis vici-
 niora, lata, plana, eiusdemque cum illis coloris, hoc est,
 æruginosi, quæ interdum sese circumagunt: radix crassa,
 bulbosa, à basi (quæ multis fibris donata est) statim ex-
 tuberans, intus candida, foris pallida quidem, sed non-
 nihil etiam nigricans.

Constantinopoli semel duntaxat allatus est hic bul-
 bus, mihi que communicatus à Philiberto de Bruxellis
 iam dicto. anni 1575. initio, quem postea variis amicis
 cum in Belgicâ, tum in Germaniam misi. Atque prin-
 cipio Narcissum autumnalem ex bulbi forma esse con-
 iiciebam, in qua opinione admodum me confirmavit flos
 sub finē Septēbris emergēs. Sed postquã folia nō subsequi
 animadverti, & ineunte demum vere prodire observa-
 vi, eaque ab illius foliis colore differentia: tum exactius
 utramque plantam inter se contuli, & manifestè depre-
 hendi dispares esse: fert autem siliquam crassitudine
 pollicari brevi pediculo inhaerentem, & è summa tellure
 vix emergentem, quæ cum inanis esset, nullum semen
 observare licuit; etenim ab eo tēpore nullas siliquas pro-
 tulerunt quas servaveram planta.

NOMINE Zaremcada persiano, quod latinè Nar- Zaremcada persiano.
 cissum persicū sonat, allata fuit hac planta. Non mi-
 nus autem conuenire videtur cum Lirio altero Theo- Lirium alterum Theophrasti.
 phraſti, quā autummalis supra memoratus, & forsi-
 tan etiam aliquanto melius.

OMNEM porro Narcissum Turca propriè appel-
 lant Serin cade, hoc est, Regium calicem, quod flauum Seria cade.
 illud floris medullinum calicis formam quodammodo
 referat: qui verò huc ad nos mittunt eius bulbos, vario
 corruptoque ut plurimum inscribunt nomine, nunc Za-
 rem cada, modo Zetem cade, interdum etiam ineptiore
 Zarem catta. At qui pleno est flore, nonnunquam Giul Giul estames late.
 catamer late (quemadmodum Anemonem polyphylo
 flore, & alias nonnullas stirpes) appellatione accepimus,
 que voces Rosa plena florem significant.

Sed & Narcissum illum qui medium calycem exi-
 guum & planum, simbriaque rubente insignitum ha-
 bet, unicam duntaxat fere semper, aut raro binos flores
 eodem caule ferentem, non Serin cade, ut qui medio lu-
 tens, aut totus flauus, totusve candidus est: sed Deve Deve bohina.
 bohini vel boini, id est, Cameli collum sine caput nun-
 cupat, quoniam floris collum longius quā ceteri Nar-
 cissi protensum habet.

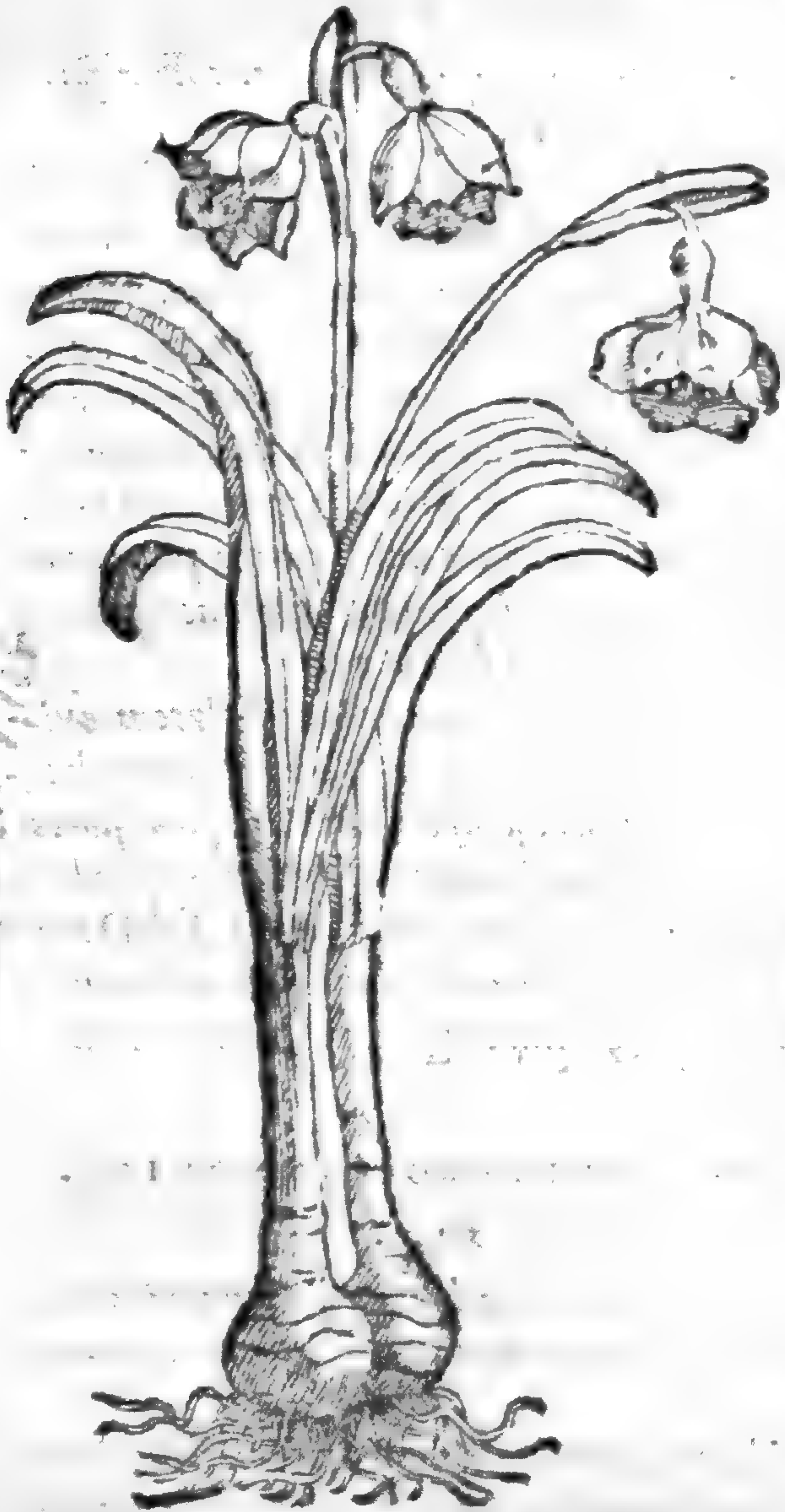
DE LEVCOIO BULBOSO PANNONICO.

CAP. XI.

TRIA Leucoij bulbosa radice apud Pannonias in-
 ueniuntur genera: quorum duo precocia sunt, tertium
 serotinum.

PRIMUM Narcissi autūnalis vulgo vocati foliis simi- I.
 lima habet folia, admodū viridia, & nitida, sed nō adeo Leucoij bul-
 bosi precocis maius.
 atro virore splendentia, ut illius: cauliculū ē medio fo-
 liorū exeunte, palmarem, nudū, striatum, infirmū, intus

Leucoium bulbosum præcox maius

Leucoium bulbosum præcox maius

vasum, membranum folliculum aut vaginulam extrema parte ferentē, ē qua unus, interdū bini flores, raro terni erumpunt, sex foliis equalibus cādidis, sed extrema & angustiore parte veluti macula ē viridi flavescente in fectis cōstantes, nutantes. & deorsum spectantes, exigui cymbali modo, med. in flore occupantibus sex luteis staminibus cum candidante stilo, odore floris oxyacanthæ, nec ingrato: flori succedunt membranæ capitula, pyri modo turbinate, semen ex candido flavescentia, oblongiusculum, & durum: radix bulbosa est, multis candidis tunicis (extima tamen fusca) constans, & densa candidantium fibrarum coma firmata.

ALTERIVS folia à superioris quidem foliis non multū discrepant, verū angustiora & firmitiora sunt, ad Pseudmarcissi flore luteo foliorū formā magis accedentia, quorū colorem aruginosum & cinerēū emulantur: cauliculi graciliores, etiā palmares, nudi & concavi, ē vaginula unū semper florē (plures observare non meminī) prominentes, superiore minorem, nutantē etiam & pendulum, sexq; candidissimis foliis constantē, quorum tria externa omnino nivea, aliis duplo longiora latioraque sunt, radii que solaribus illustrata, aut sudo celo, alarum modo sese explicāt, tria interna breviora sunt, & cordis, ut vulgo pingitur, formā referunt, virecente limbo extremitatis ambiente: medium florem sex etiam staminula crocea, stilusque exilis candidus occupant, odor nullus: similia superioribus fere capita succedunt, sed minora sunt, & olivæ virentis formam propemodum exprimunt, in quibus semen alteri simile sed candidius: radix superiore minor, multis etiam tunicis albis constans, externa nonnihil nigricantē, & sessili parte multis tenuibus fibris prædita.

II.
Leucium
bulbotum
præcox mi-
nus.

Predit utrumque maturē admodum, statimque inter

Handwritten notes:
L. bulbosum
L. bulbosum

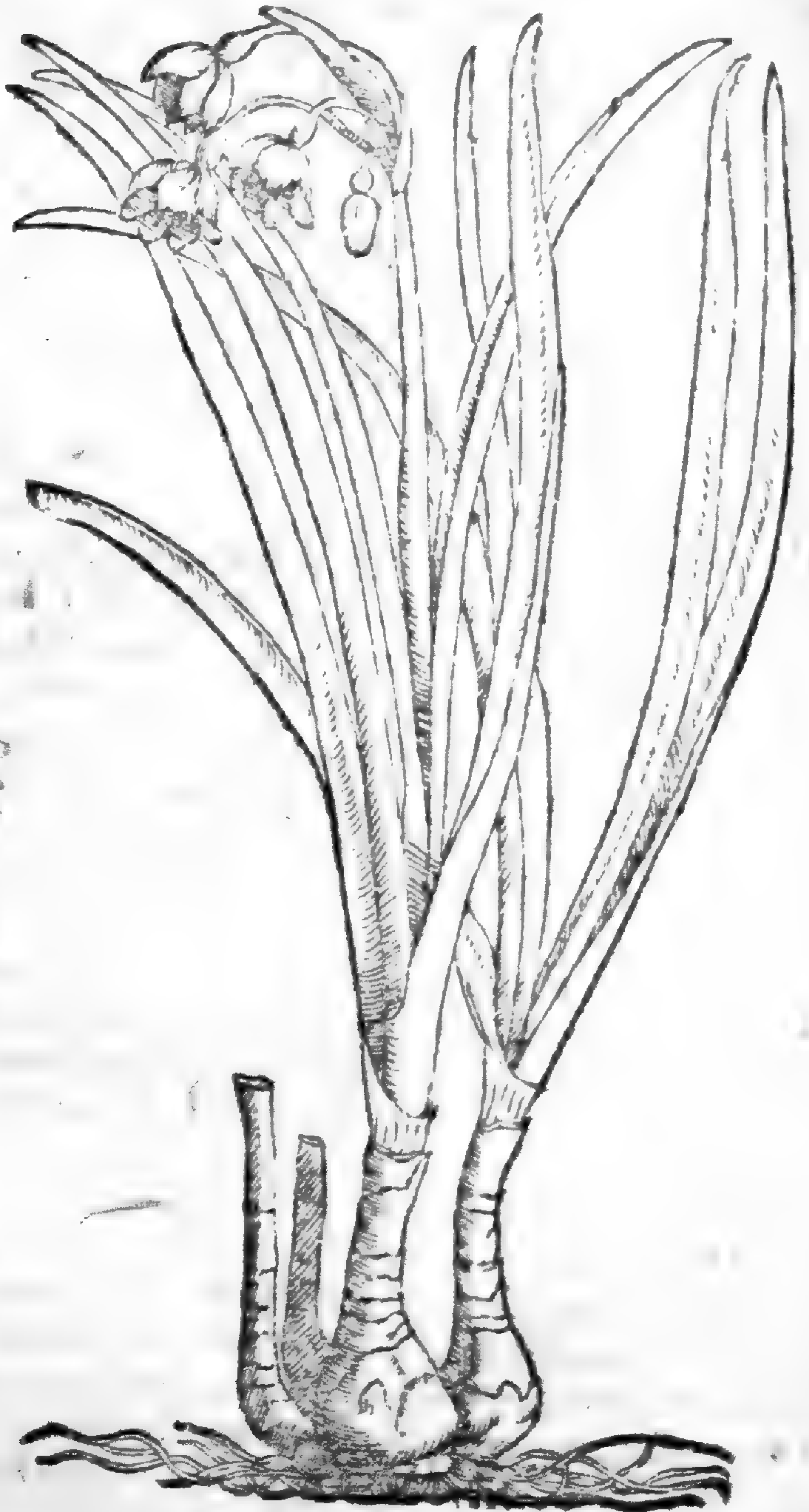

bina folia florem ostendit vix liquefactis interdum ni-
vibus, quas secundum genus nonnunquam etiam pene-
trat: Maio mense semen maturescit & folia marcescunt.

Alia porro Secundi generis species Constantinopoli 2.
superiore Autumno allata est, cuius unicū bulbū Nar- Leucoium
bulbos. By-
zantinum.
cissi bulbis permixtū Generosa Dn. de Heyenstein accep-
pit, atq. cū illis terra mandavit. Huius anni 1583. in-
eunte Martio binis foliis prodiit, eiusdē cum iā descripti
foliorū coloris, nempe aruginosi, sed latioribus, floris gem-
mā ut in superiore cōplectentibus: crassiusculus caulicu-
lus tandē succrescēs unicū florē in vaginula inclusum
sustinuit, qui postquā explicatus fuit, forma superiori si-
milis apparuit, duplo tamen maior, tribus externis foliis
alarū modo expansis, omnino niveis, interioriō. verò bre-
vibus, bisulcis ut in superiore, simul coniunctis, et veluti
tubulū efformantibus, magna ex parte virētibus, deinde
circa oras albis, quas tamē extremas, virides macule
inficiunt: inodorus verò non est hic flos, at illius, quē in
Primo genere descripsi, fragrantiam emulatur, imò in-
cundius quidpiam mihi etiam spirare videtur.

TERTIO quinq. aut sex sunt folia Narcissius similia III.
& virentia: ē quorum medio caulis pedalis aut amplior Leucoiū Sul-
bulosum minus
serotinum.
assurgit, nudus, concavus, aliquantulū planus, & binis
acutis angulis præditus, viridis, ē membranæa vaginula
quinos aut senos flores proferens, pendulos tintinnabuli
modo, sex equalibus & niveis foliis constantes, quorum
extimam partē virides macule inficiunt, senis intus sta-
minibus luteis & medio lacteq stilo cuspide viridi insi-
gnito: floribus succedunt magna & trigona fere capita,
in pyri modū turbinata, quæ semen continent nigrū oro-
bi magnitudine, aut quale Lilia sphodelus flore luteo fere
habet: radix crassa & bulbacea multis succulentis tu-
nicis constat, & plurimis fibris donata est.

Leucoium, L.
Linn. S. 5. 26
R. 2. 5. 7. 8. 3

Serius quam superiora plerumque germinare solet, atque Maio demum mense flores proferre.

Uno duntaxat loco hoc postremum genus observari, in Pannonia inter anni vliginosi pratis supra Warasdinum anno 1579. Precocium item primum solummodo in silva non procul Zolonock Ill. Dn. de Batthyan oppido vdis locis: Alterum vero non modo in Viennensi & Luytano salinibus, sed etiam plerisque Pannonie pratis: umbra tamen magis delectari videtur.

PRIMUM à rhizotomis mulierculis *Wepf* depl/ quasi palustris viola, dicitur; in Germania vero ubi plerisque locis nascitur, *Wepf* *hornungs blumē* id est, candidus February flos, ad differentiam *Pseudonarcissi* oblongo & luteo flore, quē *gelb hornungs blumē* hoc est, luteū February florem appellant, quod eo mēse et inveni- te vere plerumque floreat. Alterum ab usdem rhizotomis mulierculis *Wepf* *depl* & *Nettöpfen* id est, alba viola, & *nivea gutta* ab insigni candore nuncupatur. Serotini nullum vulgare nomen intellexi. Cui plane simile ante triginta annos colligere memini in pratis ad Latera oppidulum Mompelliani agri, non procul à Volcarum stagno. Eius etiam genus alitur in Germanicis & Belgicis hortis, huic per omnia simile, nisi folia pallidiora quodammodo essent, & minus mucronata, sed velut bifida: flores item maculis ex viridi pallentioribus infecti sunt.

DE ORNITHOGALO ARABICO.

CAP. XII.

OBLONGA habet folia, viridia, carinata, Hyacinthi orientalis foliis adeo similia, ut ab iis vix discerni possint, minimè autem *Narcissi* foliorum amula: interque cubitalis emergit caulis, laevis, nudus, gracilis, vi-

rescens, quem aliquot in summo nascentes confuso ordine ambiunt pediculi, flores sustinētes magnos, Narcissinis pares, sed Ornithogali forma præditos, illorumque modo sub vesperam se claudentes, sex foliis omnino albis constantes, medicato odore, triangulari capitulo nigro, splendente, medium florem occupante, ipsum verò capitulū staminibus sex albis apice luteo coronatis ambientibus: semina nondum observare mihi licuit: radix bulbosa, Hyacinthi æmula, candicans plerumque, è multis tunicis conflata, lata admodum sede, & in circuitu fibras spargente.

Primum communicata Belgis hac planta fuit, missis eius radicibus Ill. Dn. Brancioni à C. V. Alphonso Pantio, & ampliss. Iac. Ant. Cortuse, deinde etiā Constantinopoli cum aliis raris stirpibus missa. Semel eam in Belgica florentē vidi, deinde unica Viennæ mihi floruit mense Ianio 1575: neutra tamē semē tulit, sed caules cum foliis emarcuerūt. Et licet sæpius postea acceperimus, illius flores videre non contigit, nedum semen.

At quæ anno 1580. Constantinopoli mense Martio allata fuerunt, magna ex parte flores tulerunt, sed nullum semen.

Mira verò est istius bulbi natura: nam plerumque experti sumus vix vlla folia producere, nisi singulis eximatur annis, & aliquanto tempore adseruetur, deinde denno ante hiemem terra mandetur, tum enim demum germinare: nullus autem florere mihi conspectus est, nisi recens Constantinopoli allatus. Cum verò frigoris admodum impatiens sit, neque in Belgica; neque Viennæ hortum ferre potest: sed in fictilibus alendus est, ubi adnatis sese feliciter propagat.

PORRO ex Italia missus fuit Liliij Alexandrini nomine: Constantinopoli verò semper Zambularabi, quod Lilium alexandrinum. Zambularabi. Hyacin-

Hyacinthum arabicum sonat. Sed quoniam ad Ornithogali genera potius referendus videtur, quam ad Hyacinthos, Ornithogali arabici nomē indidi: licet Matthiolum Narcissis adnumeret. Viennenses matrona *Wepis Jacinthe* hoc est, candidam *Hyacinthum* appellant.

DE ORNITHOGALIO PANNONICO.

CAP. XIII.

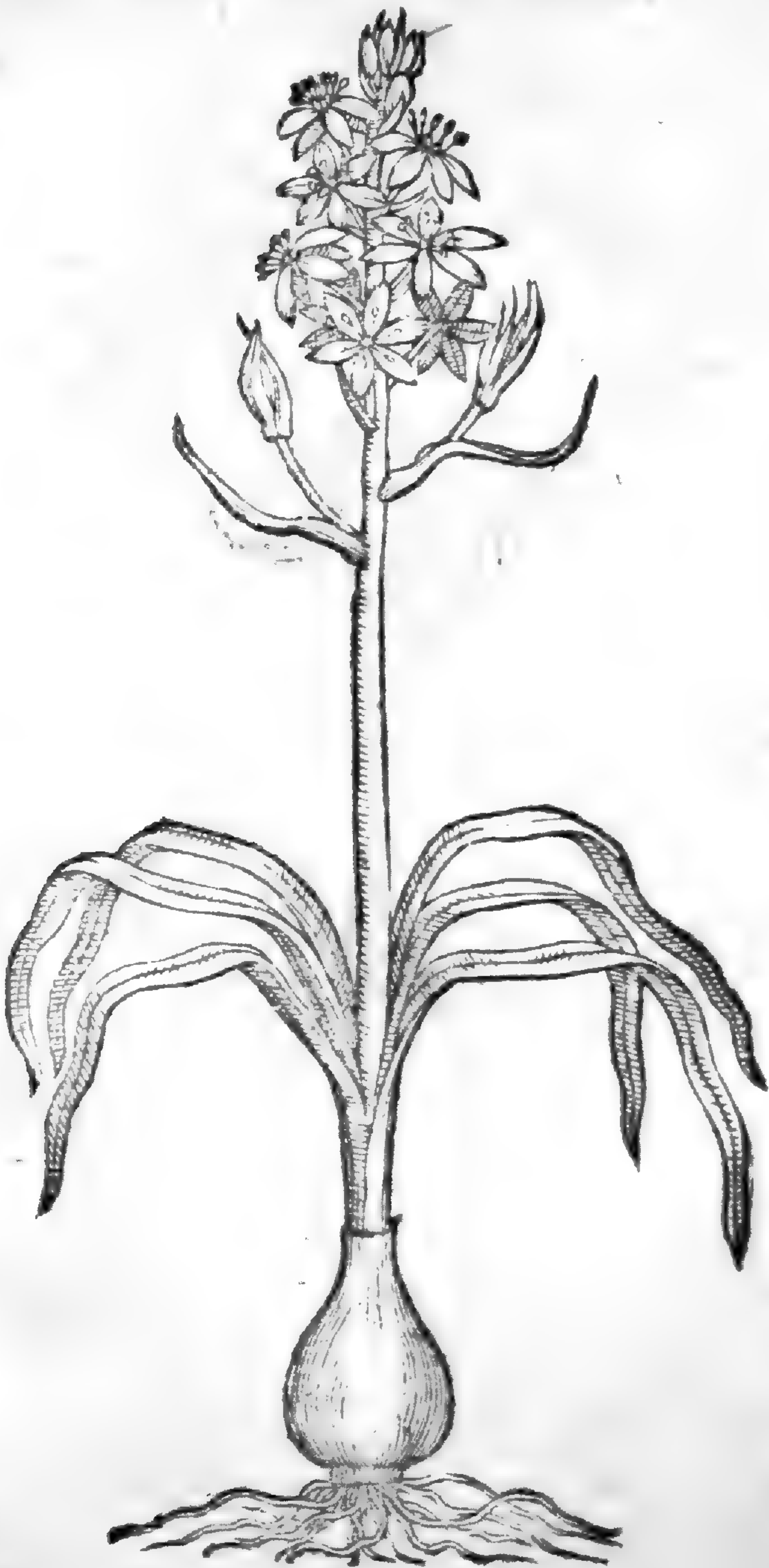
DVO Ornithogali genera per Pannonias observavi, que nunquam antea videre memini.

I. PRIORI quinque aut sex ante hiemem germinant folia humi expansa, angusta, digitali longitudine, ex viriditate canentia, & Caryophylleorum altilium foliis forma & colore propemodum similia, aliquantulum hirsuta sapore herbaceo: subsequente Aprili dum iam flaccescere incipiunt folia, ex eorum medio exiit dodrantalis cauliculus senos aut plures flores spicatim coherentes sustinens, qui è senis foliolis compositi Maio mense sese explicant, intusque nivei omnino, foris nervum viridem ut vulgare ornithogalum, minusque Mompellianum, habere conspiciuntur: siliqua deinde triangulares semen nigrum, rotundum continent: rad. x subest bulbosa, oblongiuscula, candida, intus viscosa, gustu primum insipido, deinde acri, foris cinerea membrana tenui obducta, & se sili parte multis candidis fibris capillata. Illud peculiare habet hac planta, ut magna ex parte dum floribus onusta est, sine foliis conspiciatur, aut fere iam evanidis, & flaccidis. At in hortos sata diutius plerumque folia retinere solet, & in maiorem amplitudinem excrescit, spicam vicenariam aut plurimum florum nonnunquam proferens.

Largissime provenit aperto illo campo secundum silvulam pago Lachn imminentem, et in pratis siccioribus secundum Danubium, in monte Badensibus thermis imminenti, totaque illa montium serie, inde usque ad Calenberg

Ornithogalū
panon. minus
Sore albo.

Ornithogalum, L. = *O. Pannonicum*, L.
Lam. 4, 612.

lenberg excurrete locis apertis & gramineis, tum etiam in Hamburgensi monte.

V N I C O alterum prodit foliolo, duorum aut trium digitorum transversorum longitudine, angusto, colore exalbido, subacido gustu: iuxta quem tenuis cauliculus uncialis, unum aut alterum foliolum sustinens, e quorum medio bini aut terni exiliunt flosculi stellati, intus lutei, foris ex viridi purpurascetes, sex radiolis & totidem staminibus intus præditi: iis succedunt exigua triangula capita, semine ruffo, exili, & inæquali plena: radix candida rotunda, cinereo putamine amicta, pisi exigui magnitudine. Sed & hoc cultura maius aliquantulum evadere solet.

I T.

Ornithogali
pannon. mi-
nus luteo flo-
re.

Invenitur eodem quo superior loco apud silulam Lachnypago vicinam: sed aprico magis delectari videtur: nam abundantius crescit in margine illius aperti agri Meridiei opposito. Observavi etiam in agris inter Nemethwywar & Zolonock oppida sæpius memorata.

Utrumque hoc genus D. Brancioni aliisque amicis Belgis misiã ab anno 1574. altero postquam Viennam appulisset.

CETERVM in Alpium pratis ubi silve desinere incipiunt, invenitur etiam id Ornithogalum luteum, quod Fuchsius & Tragus Bulbum silvestrem appellarunt; Ungari, rik tara: tametsi alpinum maiore folio constare mihi videatur, floribusque non adeo luteis, sed ex herbaceo quodammodo pallentibus esse præditum.

Bulbus sil.
Fuchsi.

Frequens est & ultra Drauum, et Warasdinum in agris Ornithogalum vulgare flore albo.

Ornithogalum
vulgare,

Apud Nemethwywar verò in segetibus nascitur maius illud ornithogali genus, quod apud C. V. Remb. Dodoneum Asphodeli bulbosi Galeni nomine insignitur.

Ornithogalum
maius Alphod.
bulbos. Galeni.

Hic etiam mihi natum est Ornithogalum maius Mompelliano simile, semine Moly nomine, à Rasio mihi Lutetia misso.

Ornithogalum
maius Mompellian.

DE HYACINTHO OBSOLETIORIS

Hispanico. CAP. XIII.

CONSTAT quinque aut senis foliis oblongis, carinatis, succi plenis, colore ex cinereo virescente, Muscari foliorum amulis fere, sed angustioribus, flexilibus, per extremum rotundis & mucronatis, candida linea interius per longitudinem excurrente, ingrati saporis: caulis è mediis foliis prodit pedali longitudine, gracilis, nudus, denos, duodenos aut plures flores per intervalla ferens deorsum spectantes, Hyacinto Belgico, siue non scripto Dodonæi propemodum similes, senis foliis constantes, quorum terna exteriora valde reflexa sunt, interiora minus, sed veluti tubulum quendam efficiunt: color in his admodum obsoletus, ex purpureo, pallido & virescente permixtus, nullus odor: semen fert in capitulis planum, nigrum, cartilagineum, circumate fere rotunditatis, Scilla semini non multum ab simile: radix globosa et rotunda multis candidis tunicis constat, & numerosis fibris sessili parte prædita est.

Hyacinti
obsoletioris
Hispanici hi-
storia.

Sponte nascitur quibusdam Hispania locis, unde primum in Belgicam delatus, nonnullis amicis floruit, à quibus semine communicato nata mihi sunt aliquot plantæ: earum una duodenos flores anno 1578. protulit, altera biennio post plures, sed nullum semen.

Serò germinat, & folia in Autumnum servat: Junio autem floret cum Liliis.

CUM in Belgicam amicis mitteret hunc bulbum Franciscus de Hollebeque Regis Hispania hortulanus in Aranjnes, adscriptum erat Hyacinthus flore coloris cerei & terreni. Et sine dubio inter Hyacintos censendus est.

Bulbi varij à
Francisco de
Hollebeque in
Belgica miffi.

Misit præterea & aliquot alios bulbos, quorum maxi-
mam par-

nam partem (ut Hispania bulbacearum & variarum aliarum stirpium exoticarum maxime ferax est) in

1. Hispanica mea peregrinatione non observari: quales sunt: Bulbus quatuor aut quinque flores gestans, in modo
2. dum alba campanula efformatos: Bulbus flore campanule satis magno terram spectante, colore intus luteo, foris
3. purpureo: Bulbus flore luteo superiore parte aperto:
4. Bulbus alius flore luteo humili, cui semen simile amores
5. mios (eo nomine Hispanis dicitur Hemerocallis Valē-
6. tina) Narcissus unciifolius flore albo: Narcissus flore
7. caruleo: Pseudonarcissi genus admodum exiue: Bulbus
8. montanus ignotus similis Croco silvestri: Tulipa Hispanica
9. nica monte quodam nascens non procul Aranjoes: &
10. Hyacinthus orientalis Hispanicus.

Tulipa hispanica.

Tulipa quidem istius Hispanice aliquot bulbos aliquando habui: sed unicum omnes folium duntaxat protulerunt, imò adeò singulis annis imminuti sunt, ut tandem perierint: bulbus non erat absimilis Mompelliana tulipa, sed paulo minor, folium etiam aequale: florem autem illi forma similem esse retulerunt, sed qui cum luteo purpurascentem colorem admixtum haberet.

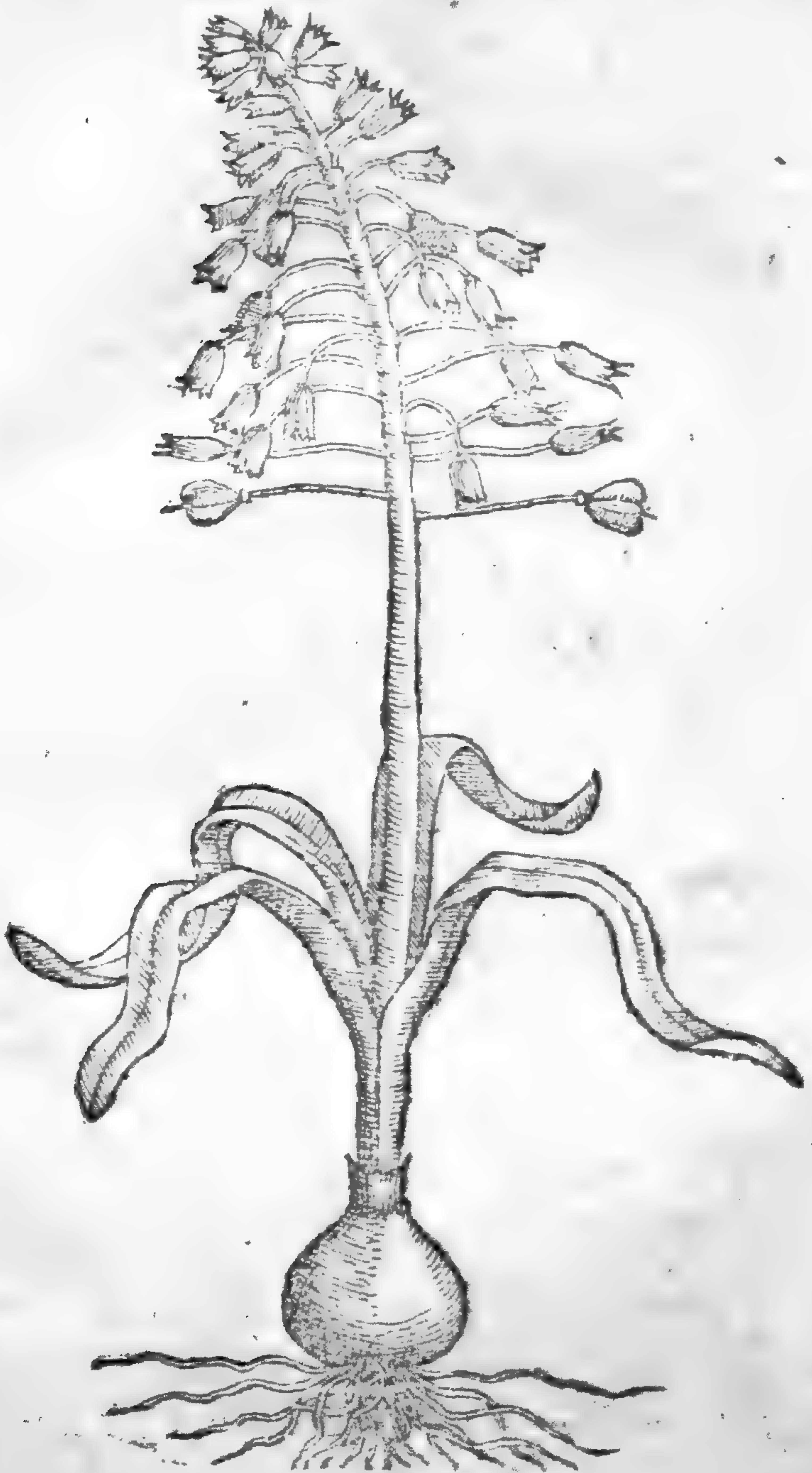
DE HYACINTHO COMOSO BYZANTINO.

CAP. XV.

Hyacinthi comosi byzantini historia.

QUATERNARIA, quina, aut sena habet folia, humi interdum fusa & expansa, nonnunquam solummodo procumbentia, oblonga, Hyacinthi primi Matthioli foliis fere similia, sed latiore cuspide, & in lateribus tenui veluti lanugine obsita, presertim circa folij exortu, gustu ingrato: e quorum medio pedalis aut amplior interdum nascitur caulis, teres & rotundus, nudus & sine foliis, intus fungosus, foris viridis, lavisque, quem à medio ad summum sexageni aut plures ambiunt flores oblongiusculi,

longiusculi, extrema parte in sex laciniolas diuisi, sexq̄
 intus staminulis purpureis praediti, inodori, initio candi-
 d., deinde cum marcescere incipiunt, fusci & inelegan-
 tis coloris: pediculi quibus flores nuntur, initio brevis-
 simi sunt, deinde paulatim marcescentibus floribus ex-
 crecentes, quatuor unciarum aut amplioem inter-
 dum longitudinem adquirunt, sic ut totus caulis suis
 floribus ita expansis onustus, aspergillum non minus re-
 ferre videatur, quam Hippuris quoddam genus: caulis
 suprema pars cum florum pediculis purpurae scit: incipit
 autem florere ab imis ut eiusmodi genera: capitula deinde
 trigona exigua pro planta magnitudine fert, in quibus
 semen rotundum, nigrum, vulgaris Hyacinthi comosi
 semine minus continetur: radix rotunda, bulbosa, mul-
 tis candidis tunicis constat, exteriore subfusca, & basi
 multis fibris radicantibus fulta.

Ante paucos primum annos Cōstantinopoli cum aliis
 varij generis bulbis allatus est Mag^o ac Generoso Un.
 Pau. o a Trantzou Casarea aula Marischalco, et eius-
 dem Ma^o Consiliario, qui eius paucos bulbos in subur-
 bano suo alit, ubi mihi primum conspectus est anno
 1580. Maij initio florens.

Hyacinthus
 primus Mat-
 thioi.

CETERVM Hyacinthi illius primi Matthioli, si-
 ne comosi maioris à quibusdā cognominati, qui in mul-
 tis orbis Christiani prouinciis sponte nascitur, duo per
 1. Pannonias generis obseruare memini. Alterum prae-
 cocius latiore folio, crassiore coma, ineleganti tamen, ma-
 2. ioreque bulbo. Alterum angustiore folio, tenuiore co-
 ma, laxiore tamen & elegantiore, minoreque bulbo, cui-
 us flores coma proximi, ex caruleo purpurei eiusdemq̄
 cum coma coloris sunt, quae nota in priore desideratur:
 praecocius Maio, alterum Junio floret.

SEMINI porro ex Hispaniis anno 1575. Hyacinthi orientalis hispanici nomine missio (cuius tamen duo genera esse deprehendi, cum unum minutius esset Hyacinthi comosi maioris amulum, alterum crassius, Muscari semini perquam simile, quae adeo causa fuit ut separatim sererem) Viennae Austriae natae sunt plantae bulbaceae, quae nobis tandem duo Hyacinthi comosi maioris genera dederunt, à vulgaribus florum comi non differentia, nec etiam foliis, nisi quod alterius folia latiora Muscari foliis proxima sunt, & meunte vere primum emergere solent, alterius vero angustiora, oblongioraque, etiam ante hiemem.

Hyacinthus
comosus ma-
ior Hispanice
mine natus.

MEMINI & nos in Belgica alere Hyacinthum comosum flore albo obsoletiore, qui nulla aut perpusilla coma praeditus esset.

Hyac. comosus
flore albo.

Illud autem peculiare in nonnullis, ut flores praematurum nigrum seu fuliginosum pollinem excussi spargant ustilagini fere similem. Semen in omnibus rotundum, nigrum, Muscari seminis propemodum amulum.

Quo nomine prior à Turcis missus sit, me latet: cum Muscari bulbis permixtum fuisse arbitror, propter comae & florum cum comoso similitudinem, comosum Byzantinum cognominavi: vulgarem utrumque appellant Ungari Kygio hagma, id est, serpentinam cepam.

DE BULBO ERIOPHORO.

CAP. XVI.

Hic est ille bulbus, cuius florem tam diu Belgica videre desideravit. Nam cum primum nacti munere amplissimi viri Jacobi Antony Cortusi patricij Patavini, plurimis annis summa diligentia istis excolimus, ut in maximam amplitudinem excreset, & se mirum

in modum adnatis propagaret, adhibita etiam omni cura (subinde mutatis terre generibus) ut ad florum generationem perduceremus, sed operam lusimus.

Et postquam accessit illustrium quorūdam Venetorum qui ad nos perscripserunt testimonium, eius florē (tametsi plus decennio hunc bulbum in suis hortis coluerint) nunquam conspexisse: factum est, ut sterilem esse mutatis natalibus, neque florem aut semen proferre arbitraremur, praesertim quando id vitium numerosa nucleorum sobole abunde compensaret. Verū aliter rem se habere, anno 1575. mense Maio deprehendi.

Bulbus eriophorus rarissime florens.

Nam cum precedente eum annum bruma aliquot eius bulbos Muscati maioris nomine cum plerisque aliis rarissimis plantis, Constantinopoli rediens attulisset Dn. Philebertus de Bruxella S. C. M^{us} dapifer p. m. & ex illis nonnullos pro nostra amicitia mihi dedisset, partem ipse terra concedidi, partem in pensili horto C. V. D. Joannes Aicholzius medicus & professor Viennensis: mihi omnes perierunt, ille vero duos conservavit, quorum alter etiam floruit non sine ingenti mea letitia, quam omnibus rei herbariae studiosis istius bulbi ad vivum expressa delineatione à peritissimo artifice Martino Rota S. C. M^{us} sculptore, atque descriptione in Appendice ad Hispanicas observationes illo ipso anno testatam esse volui, quam nos hic denuo repetemus, quoniam ab eo tempore illius florem nunquam videre nobis contigit, licet ipsum bulbum adhuc alamus mira fecunditate plurimas soboles procreantem.

SUNT ergo Bulbo eriophoro multa oblonga folia, Hyacinthinis fere similia, minus carnosā & succulenta, duriora tamen, viridia, mucronata, sapore ingrato, quibus minutissime etiam confractis, tenuia quadam fila instar tele aranearum diduci possunt. Ex horum

Bulbi eriophori historia.

medio caulis exit cubitalis aut amplior, rectus, Scilliti
caulis amulus, laevis, nudus, virescens, superiore veri
parte ad caeruleum colorem tendens: in summo veluti
oblōgam ac densam fert spicam in denos vel plures ver-
sus, ante quam explicetur, distinctam, primū viridem,
sed paulatim (dum sese explicat in flores) caeruleum co-
lorem contrahentem: flores senis foliis stellatim expan-
sis constant, triangulo umbone in medio protuberante,
Hyacinthi autumnalis floribus propemodum similes, in
odori, colore cum suis pediculis caeruleo & internis sta-
minibus, quorum apices initio purpurei sunt, &, ubi
sese explicarunt, veluti pallecente quadā farina asper-
si. Incipit florere ab imo, uti Scilla solet, & reliqui ma-
gna ex parte bulbi, qui flores racemi aut spica in ma-
dum confertos habent. Semē etiam observare voluimus:
sed flores admodum caduci, statim marcescere cōperūt,
& relictis in caule tantum pediculis deciderunt. Radix
crassa & bulbosa est, ex plurimis tunicis contexta, al-
ba, tomentosa, & veluti aranearum telis obsita, multos
circa latera natos bulbos habens, & crassis oblongisque
fibris nitens.

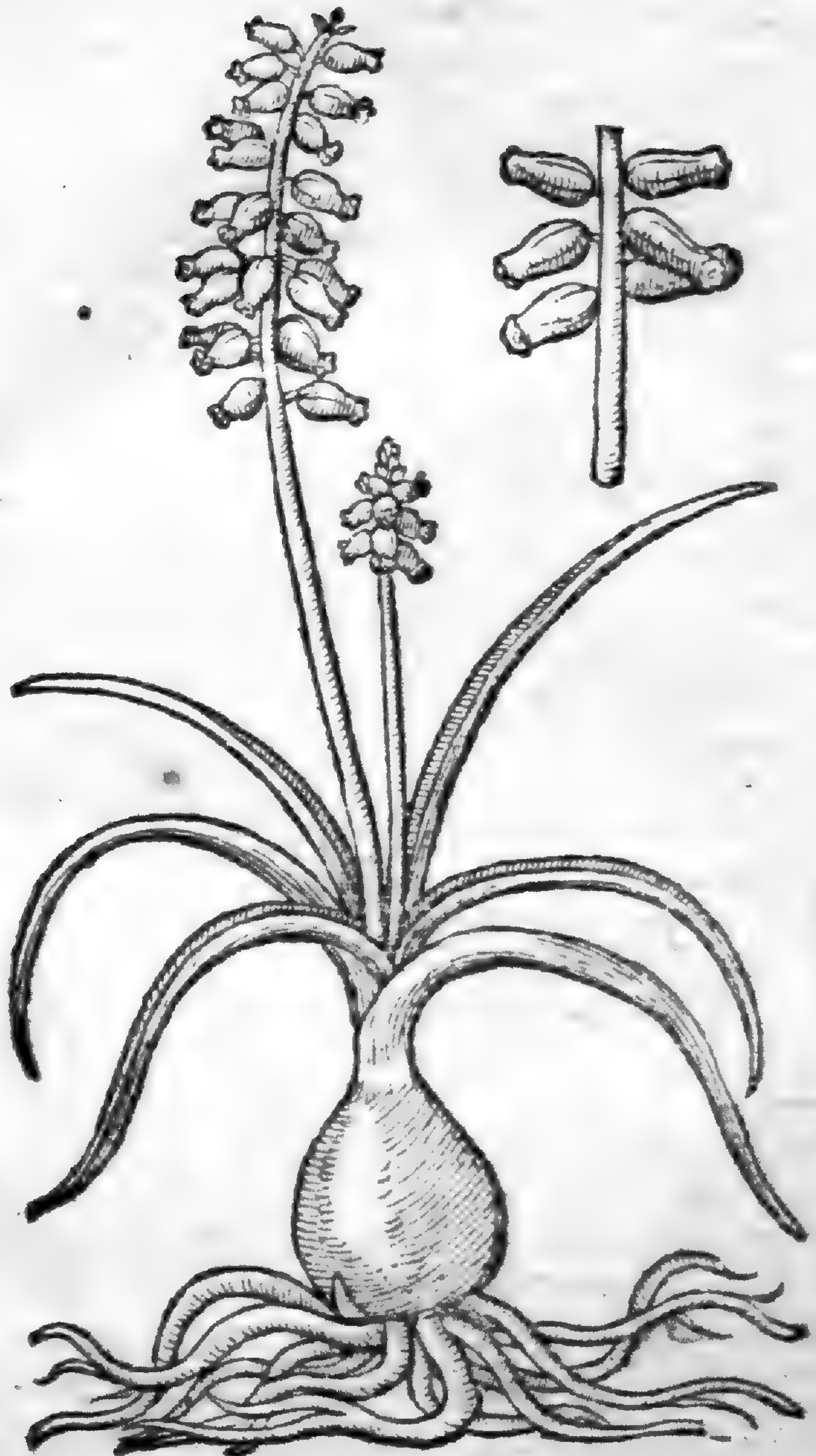
ἐριόφορος.

Ἐριόφορος, Laniferi nomen huic bulbo inditum, ob to-
menti copiam, quod lane modo in stamina diduci potest.

Solus Theophrastus inter Veteres lib. 7. Histor.
plant. cap. 13. eriophori meminit bulbi, cum in littori-
bus nasci, lanamque sub primis tunicis habere, ex qua
roga & alia vestes conficiantur.

Eius testimonium adfert Plin. lib. 21. Naturalis
hist. cap. 2. Addit Theophrastus, quod internum est
in eo bulbo, mandi: cuius nullam fecimus periculum.

DE MUSCARI.

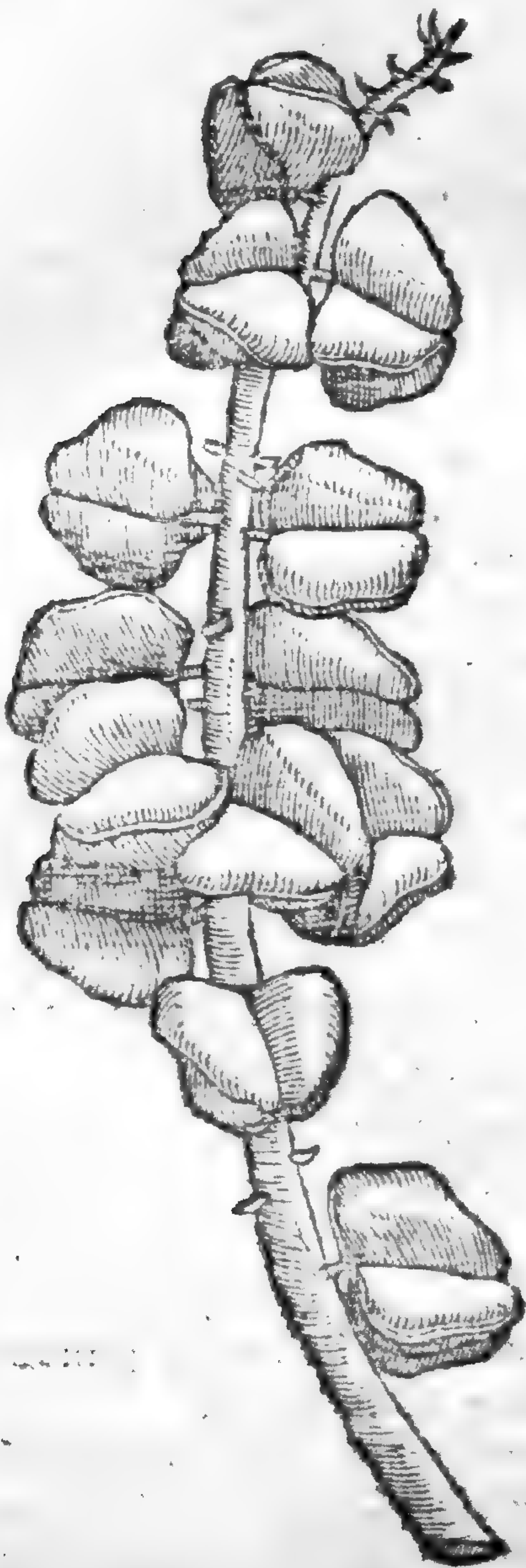
CAP. - XVII.

Ex Constantinopoli vicinis hortis ultra Bosphorum in Asia sitis primum iostre Europa communicata est haec planta, quae ob suavissimum odorem silentio premen-
da minimè fuit.

HABET autem quina aut sena oblonga folia, per terram diffusa, & hac illac sine obliquè inflexa, canicu-
lata, satis crassa & succulenta, Hyacinthi comosi ma-
ioris. siue primi Matthioli foliis perquam similia, quae cum primum germinant, purpurascunt nonnunquam, interdum albescant, & aliquando pulcherrimo rubro colore nitent. Ex horum medio caulis verno tempore erumpit satis crassus, rotundus & nudus, sed admodum infirmus pro sua crassitie: hunc à medio ad summum fere racematim coherentes arbutunt flores, urceolis pro-
pemodum similes, initio interdum purpurascentes aut virides, deinde ex purpura virentes, aut ex virore albicantes, nonnunquam subcerulei, aliquando nigricantes initio, deinde pallidi, qui marcescere incipientes gratissimum moschi fere aut aromaticum odorem referunt, licet qui flavo colore est, gravius quidpiam, & narcissinum quodammodo spiret: intelligo & niuco omnino flore, atque etiam egregiè rubente inveniri, quos sanè mihi videre nondum contigit. Omnibus succedunt praegrandia, triquetra, & veluti pinnata capitula, in quibus semen continetur nigrum, rotundum, magnitudine crobi, aut illi Hyacintho primo iam memorato ferme omnino simile, qui veluti comam ex ceruleo purpurascen-
tibus staminibus constantem summo caule gerit. Radix subest magna, albicans, multis tunicis ceparum more contexta, & frequentibus crassis fibris ex ima sede pro-
deuntibus

Muscari histo-
ria.

deuntibus firmata, perennibus, nec singulis annis marcescentibus et pereuntibus uti Hyacinthorū, Narcissorum, Tuliparum & Liliorum fibra. Ab imo flores explicare incipit, quemadmodum precedens.

AD Hyacinthi genera proculdubio referri debere hanc plantam, nemo est mediocriter in Botanico studio versatus, qui non agnoscat. Eius primam notitiam amplissimo viro Iacobo Antonio Cortuso etiam acceptam referimus, qui eam Ill^m viro Dn. Joanni de Brancion p. m. summo meo amico, ante multos annos in Belgicam misit Tibcadi nomine.

Clariss. Matthiolus eius iconem omnium opinione exhibet Comment. in Dioscorid. cap. de Bulbo vomitorio, nulla tamen addita descriptione.

Constantinopoli verò (unde primum eò perlata fuerit adhuc ignoramus) semper missa fuit nunc Mulcari, nunc Mulchoromi, nunc Muscurimi appellatione, ob insignem videlicet odoris suauitatem, qui ad eorum pastillorum fragrantiam, qui ex benjuin aliisque odoratis fieri solent, quodammodo accedere videtur.

DE HYACINTHO BOTRYODE.

CAP. XVIII.

SPONTE passim plerisque Pannonia locis nascitur Hyacinthus ille Hispanis & Gallia Narbonensi vulgaris, quem ego à floribus in racemi modum extremo caule congestis Cotquādu cognomino, nonnulli comosum minorem appellare malunt: Germani Hunds knoblauch, id est caninum allium vocant.

1. EIVS duo inveniuntur genera: unum crassioribus longioribusque foliis, firmamq; racemo oblongiore, densiore, & odoratiore: alterum minora omnia habet, & vulgarius est. Istorum autem flores saturum admodum colo-

Tibcadi.

Bulbus vomitorio.

Mulchoromi.
Muscurimi.

Hyacinthus botryodes
Hyacinthus comosus minor.

dum colorem habent, & quasi nigrum.

EST verò & tertium genus brevioribus latioribus- 3.
que foliis & firmiteribus, quæ humi uti superiorum dif-
fundi nō solent, sed erecta sunt: huius flores licet superio-
ribus formā similes, longè aspectu elegantiores, dilutioris
purpure, atque in cæruleum tendentis colore præditi
sunt. Id genus sponte hic non nascitur, sed ex Tyrolensi
comitatu delatum esse fertur.

Similes porrò omnino planta non modò Vienna, sed
etiam antè in Belgica è semine Hyacinthi botryodis flo-
re lacteo, & è niveo purpurascente (etenim bina eius in-
veniuntur differentie) nata sunt: & inter illas una que
ramosam protulit viam, hoc est, que una in modū plu-
res congestos habuerit racemos, alios alius minores &
graciliores.

Hyacinthus
cæruleus e la-
cteo
Hyacinthus
botryod. ra-
mosus.

VERVM Hyacinthus Botryodis flore lacteo, à su-
perioribus florum firma minimè differt, sunt enim con-
caui et tumentes, at vel nulla, vel perquam exigua odo-
ris gratia commendabilis. Is etiam in duas species di-
stingui potest.

Hyacinth. bo-
tryod. flo. la-
cteo.

Vna enim lacteum omnino florē habet, caulem exal- 1.
bidum foliaque dilutius virent: a & quasi palleſcentia.

Alterius flos niveum quidem colorem habet, sed cui 2.
leniter perfusa videatur tenuis quedam & dilutissima
purpura, qua vetustate & marcescente flore intensior
redditur: caulis è viridi purpurascit, folia viridiora
sunt, & infima parte quodammodo purpurascuntia.

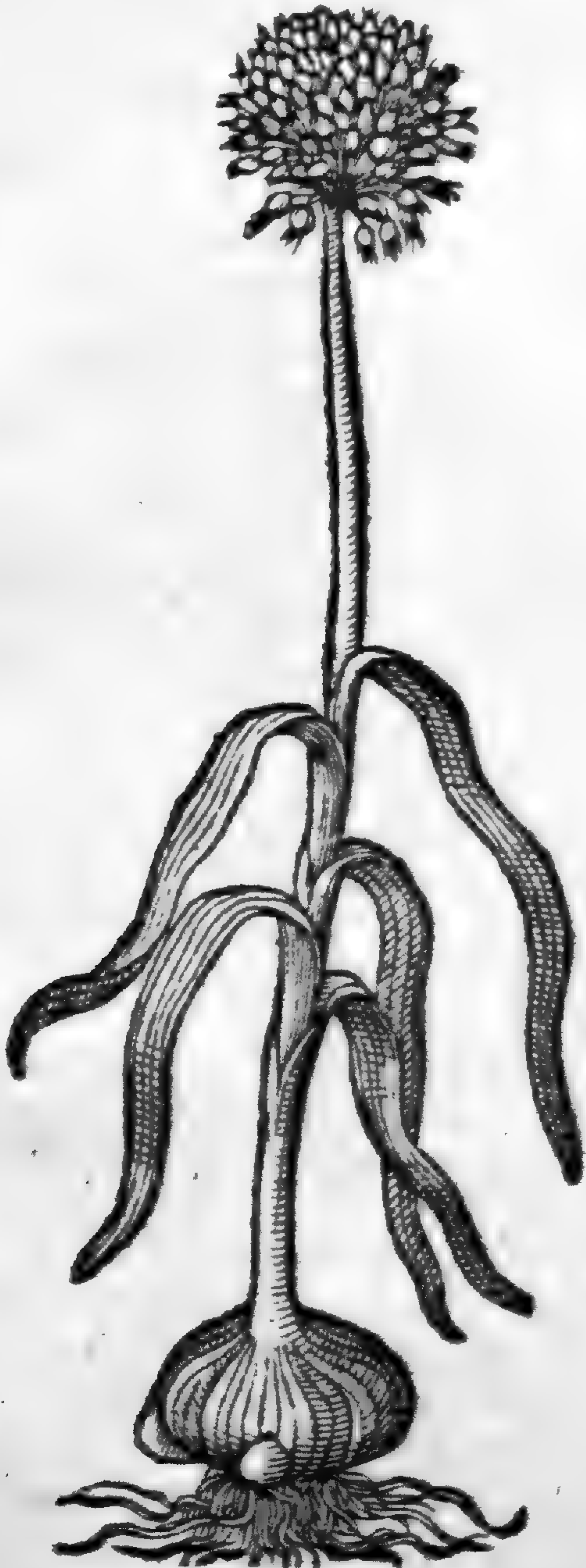
Omnium semina in triangulis quibusdam vasculis con-
tinentur, rotunda, nigra, exigua; & omnium radice ses-
bulbus plurimos exiguos nucleos in ambitu deponere so-
let, nulla tamen abundantius quàm duorum priorum.

Omnes florent Aprili, interdum etiam Maio.

Lactei prior species olim nobis communicata à C. V.

Alphonso

Alphonso Pantio: altera ab Ampliff. Cortuso Dipcadi Dipcadi albâ.
 albi nomine.

CETERVM in proximis Vienna silvis atq. etiam Hyacinthus stellaris.
 in Pannonia supra Nemethwywar quater Gratium
 est ad villam Kerthwelyes, vulgaris est is Hyacinthus,
 qui à floribus radiatum expansis, & in stellæ formam de-
 cussatis, stellaris cognomen, apud rei herbaria studiosos
 inuenit: sed is duntaxat qui ceruleo flore est, albo enim
 nondum videre contigit. Maturus reliquis floret, & in
 triangulis vasculis semen fert, non atrum ut cætera ge-
 nera, sed fuscum duntaxat & veluti fulgine infectum.
 Matronæ Viennenses Blato Baldian nuncupant, qua-
 si ceruleum Liliū conuallium.

DE SCORODOPRASO.

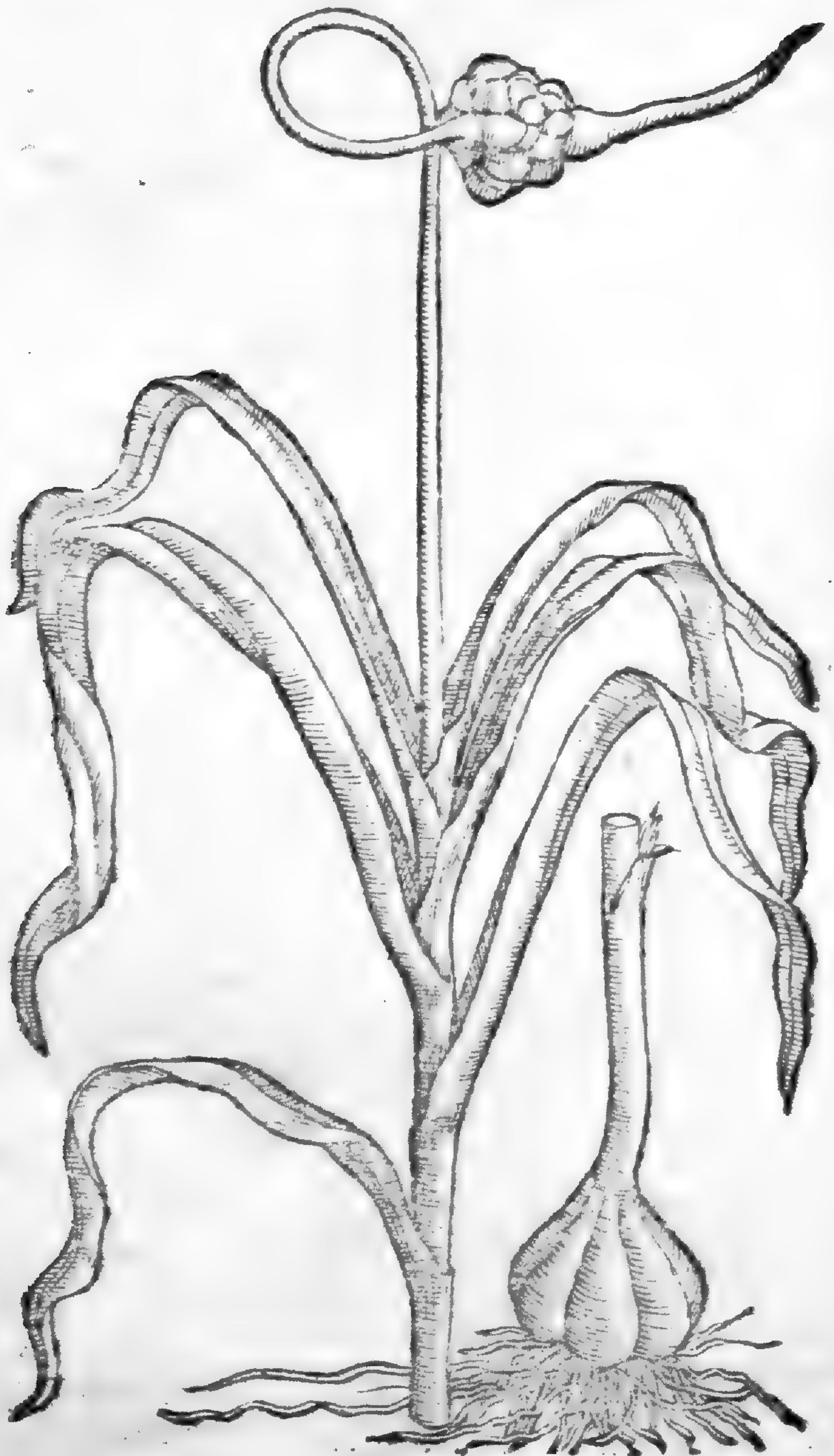
CAP. XIX.

SCORODOPRASI duo genera inter se differen-
 tia in his Prouinciis obseruasse videor.

MULTA oblonga & lata fert Primum folia, por- **I.**
 raceis maiora, carinata, canlem vero sesquicubitalem, Scorodopra-
 aut bicubitalem interdum, digiti crassitudine, superiore tum I.
 parte nudam, ferentem in summo caput membrana in-
 uolutum ut cepa, quod explicatum multos flores simul
 cõgestos ostendit cepaceis similes, sex foliis exalbidis con-
 stantes: quibus succedunt trigona capitula, in quibus se-
 men nigrum cepe serum par: radix subest crassa, exi-
 gue cepe magnitudine, multis albis tunicis cõstans, qua
 sessili parte copiosis candidis fibris prædita est, & vetu-
 state in alios maiores bulbos sese diuidit, atque alios mi-
 nores in lateribus adiunctos habet, medij inter allium et
 porrum, granique odoris. Floret Junio & Iulio.

BICUBITALEM habet alterum canlem, multis **II.**
 ab infima parte ad medium usq. porraceis foliis priore Scorodopra-
 angustiori tum I.

angustioribus circumdatum, odore inter porrum & allium medio: reliquam caulis partem nudam, viridem, laevem, sustentem in summo caput ex multis bulbis, ut in Moly indico, congestum, & candicante membrana oblongamque viridem cuspidem habente rectum, qua deinde bulbis excrecentibus rumpitur, nudosque bulbos initio purpurascens, deinde exalbidos detegit, inter quos flosculi quidam enascuntur: ea caulis extrema pars, cui caput innititur, initio sese cum suo capite conuolueret solet, ut serpentis obtorto collo similitudinem quodammodo referat, deinde paulatim sensimque sese explicare incipit, donec tandem caput erigat & sursum attollat: radix ex multis nucleis simplici aut duplici tenui membrana inuolutis constat, multisque exalbidis fibris sessili parte donata est.

Iunij initio suum caput contorquet, Iulij vero erigit, eodemque mense bulbos ad maturitatem perducit, qui terra crediti plantas sui generis procreant.

Primi generis pauci bulbi Ornithogali arabici bulbis admixti Byzantio primum allati sunt paulo post quam Viennam appulissent, quorum unum aut alterum Ill. Dn. Joanni de Brancion misi, cum alterius generis aliquot bulbulis, unico quem seruaueram mirum in modum sese hic propagante, ut multis successu temporis communicare potuerim. Eum apud Turcas esse in deliciis, mihi aliquando retulit Ill. Dn. Augerius de Bossbeque.

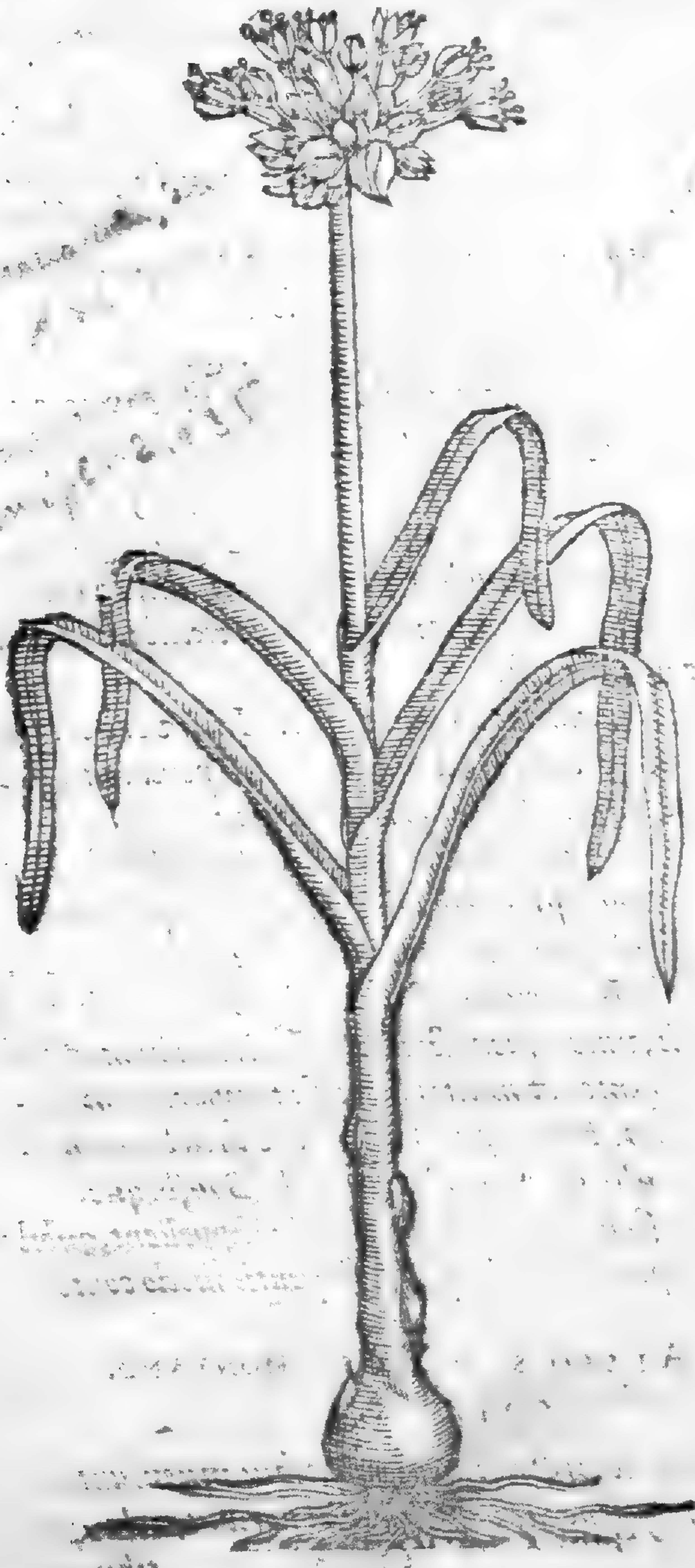
SUNT qui secundum genus ὀφιοκρόνον appellant, quod ^{ὀφιοκρόνον} caput cum suprema caulis parte serpentis modo contorqueat.

DE ALLIO SEV MOLY MONTANO.

CAP. XX.

VARIA in uisus Provincia montibus inueniuntur Ally sine Moly genera, vel foliis, vel floribus, vel capi-

tibus inter se discrepantia: quorum maximam partem ab aliis hactenus minime observatam fuisse existimo.

PRIMUM caulem habet duorum cubitorum altitudine excrecentem, quem ad medium usque ambiunt folia, multo quam Ally generibus latiora, oblonga, porraceis proxima: summo cauli, qui lanis & iunceus est, insidet caput è multis bulbis ex atro purpureis simul congestis satisque crassis conflatum, inter quos in oblongis pediculis nascuntur flores dilute purpurascetes quibus succedunt trigona vascula in quibus semen: radix crassa bulbosaque ex multis nucleis constans, numerosis albis fibris prædita est: sed et bulbuli rotundi radici adherent iis fere similes qui in capite nascuntur. Toti plantæ Ally gravis odor inest. Junio & Julio floret & bulbos fert.

I.
Moly montanum latifolium.

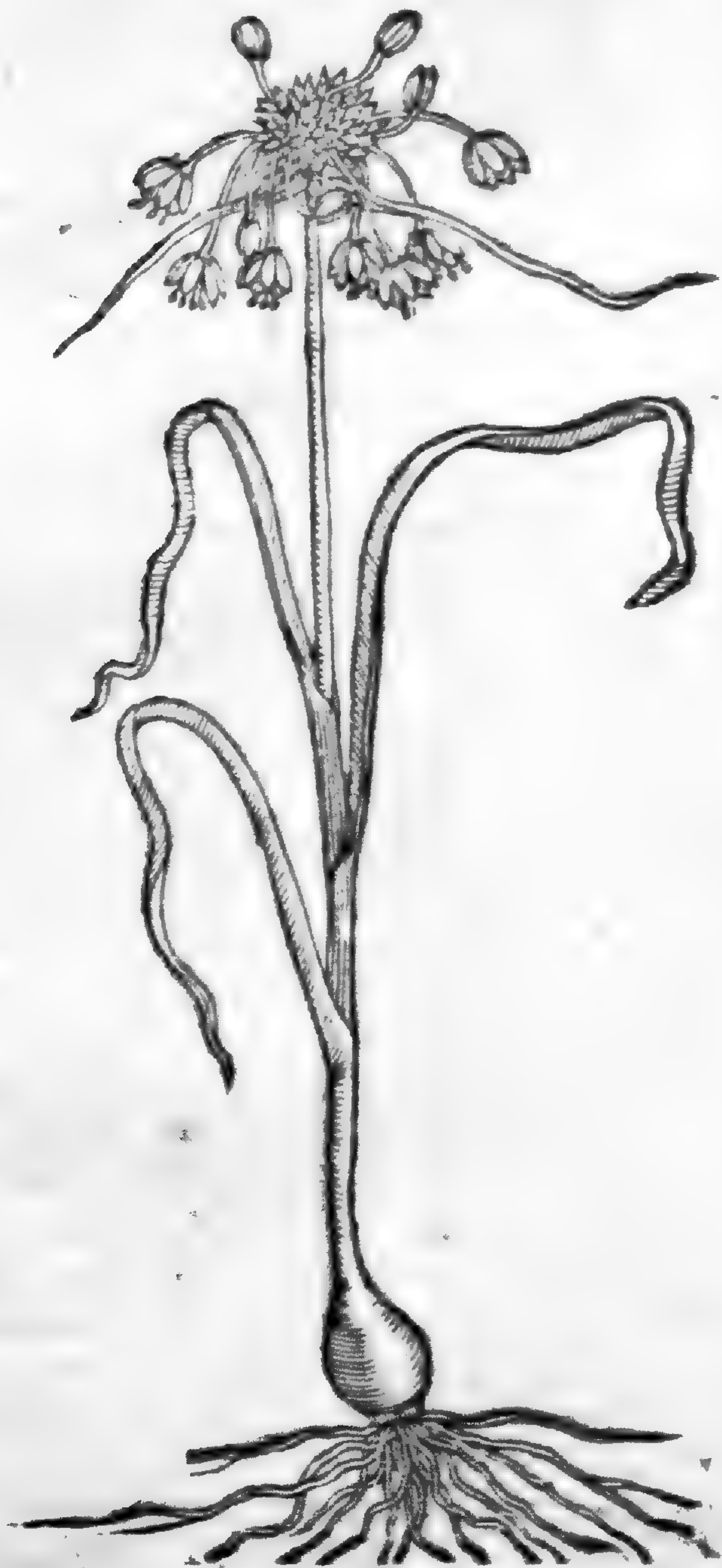
CVBITALI assurgit Alterum caule, laevi, rotundo, viridi, in quo terna plerumque folia, superioris folio angustiora, & veluti graminea: summus caulis sustinet caput duabus laxis membranæis tunicis oblonga cauda insignitis obvolutum, quibus sese aperientibus, multi exigui bulbi simul congesti apparent, inter quos flores, sex purpurascens foliolis præditi, & oblongis pediculis inherentes dependent: radicem habet rotundam candidam, oblongis albicantibusque fibris capillatam.

II.
Moly montanum gramineo folio.

EADEM excrefcit Tertiura altitudine, totidemque folia habet, iuncea, viridia, caulem supra folia laevem, rotundum, viridem, sustinentem inter duas etiam membranæas tunicas oblonga cauda insignitas, caput è multis exiguis bulbis è colore viridi puniceis, & in oblongam herbaceam cuspidem plerumque desinentibus, confertimque nascentibus compactum, inter quæ dependent in oblongis tenuibusque pediculis flores superiori forma & magnitudine similes, exalbido tamen colore,

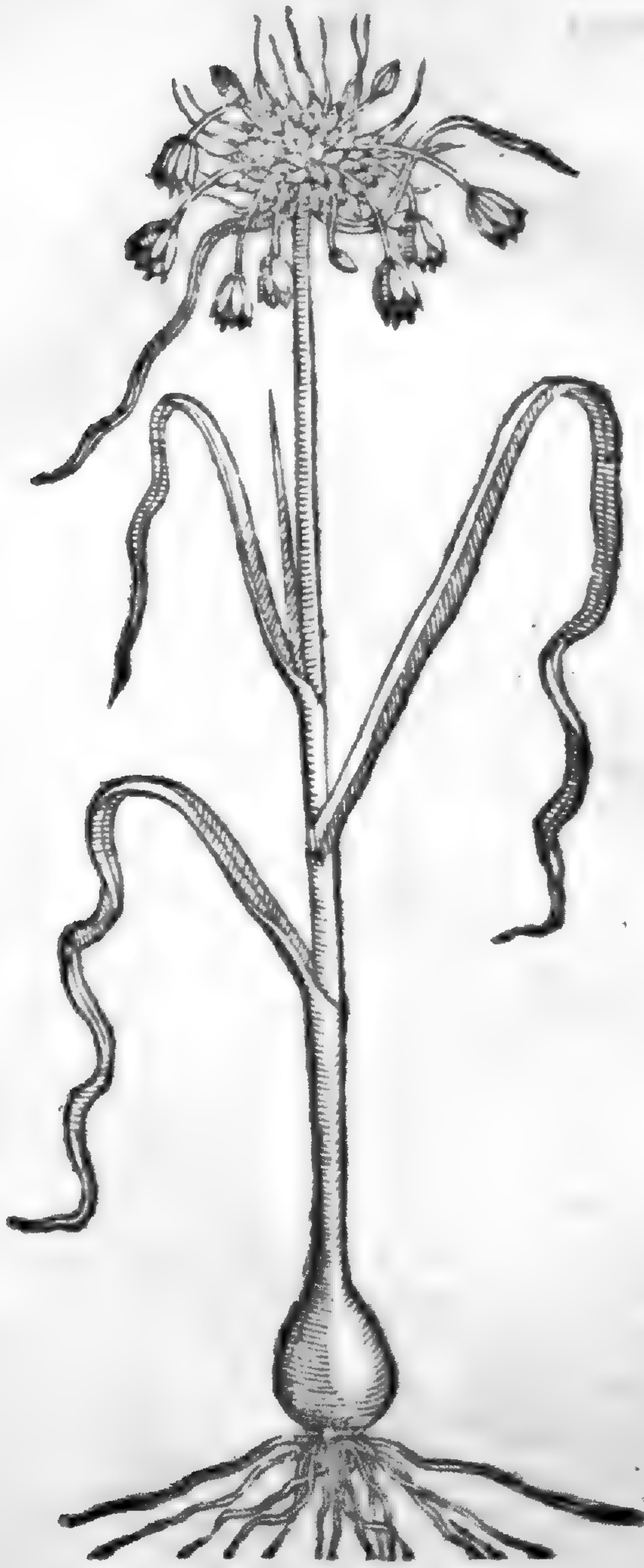
III.
Moly montanum iuncea folio.

194

quorum media foliola secundum longitudinem et utrasque oras vena obsolete purpurascens notat: radix etiam rotunda est, candicans, & oblongis albicantibusque fibris praedita est.

IIII.
Moly mont.
flo. pallido
odoro.

HABET & hoc terna folia iuncea, caule etiam cubitalem, rotundum, cui insidet caput duabus membranaceis tunicis candidatis conclusum, quo utrimq. dehiscente, magna explicatur coma florum ex oblongis pediculis dependentium, qui sex pallidis foliolis constant, totidemque staminula cum medio stilo obtinet, qui cum suo caule resecti & in cubiculum illati, suauissimi odoris (qualis in floribus Cyclamini percipitur) esse deprehenduntur: his succedunt trigona capitula, in quibus semen nigrum, planum, Caryophylleorum semini non multum ab simile: radix globosa est, superiori similis, & similiter capillata, nucleos interdum in lateribus deponens.

2.
Moly mont.
obsoletiore
odore.

Alia inuenitur eius species, pari propemodum altitudine excrescens, similibusque propemodum foliis praedita, cuius coma inter laxas membranaceasque & oblonga cuspede praeditas tunicas late sese explicat, plena floribus coloris admodum obsoleti: radix superiori similis, nucleos etiam in lateribus proferens.

Trium istorum radix allium subolet, at folia minime, sed herbaceum quendam potius odorem referunt.

Duo priora, hoc est alterum & tertium, in serie montium qui ab Alpibus ad Danubium supra V'ennam excurrunt, sponte nascuntur: id vero quod odorato est flore, circa Posonium, & locis Niclasburg in Moravia vicinis. Florent autem omnia Julio.

V.
Moly mont.
purp. elegant.
tiff. flore.

PARI altitudine assurgit Quintum, caule nudo, viridi, paucis oblongis tenuibusque foliis obsito, viridibus, cui insidet caput orbiculare, e multis floribus breui pediculo praeditis congestum, qui sex foliola nunquam sese expli-

Faint, illegible handwritten text or bleed-through from the reverse side of the page.

se se explicantia habent, cum aliquot staminibus stiloque medio, colore purpureo eleganti: radix bulbosa, nucleos interdum in lateribus tenui membrana tectis proximè caulem deponens, & sessili parte multas albicantes fibras habens. Caput ferit alij modo eius odor.

Circa Posonium id duntaxat observavi, ad vinetorum in collibus sitorum margines secundum Danubium. Floret Junio, interdum etiam Maio.

DE ALLIO SEV MOLY NARCISSINIS foliis. CAP. XXI.

ALLII odor facit, ut binæ hæ stirpes ad Alli sine Moly classem non ineptè meo iudicio referri possint.

I. Moly Narcif. sin. maus. PRIOR quina aut sena ex radice promit oblonga folia, plana, succulenta, Narcissi serotini foliis similia, viridia admodum & splendentia, inter quæ cubitalis plerumque nascitur caulis, nudus, firmus, viridis, striatus, ferens in summo multos flores sex foliolis purpurascensibus constantes, totidemque intus staminibus predictos, simul cõgestos, & veluti globosum caput constituentes quemadmodum in cepa, quibus succedunt trigona capitula, quæ maturitate debescunt, semen rotundum, nigrum, continere deprehenduntur: radix bulbosa & candida est, multis tunicis circumvoluta, multisq. albis fibris prædita, nodosa, & adnatis sese feliciter propagans.

Aliud eius est genus fere simile, foliis mollioribus, et magis cinereis, floribus etiam dilutioribus.

Floret utrumque sub finem Junij & Julio.

II. Moly Narcif. sin. minus. HABET & Secunda folia quina aut sena superioribus non minus lata, sed breviora, nonnihil sese contorquentia, viridia & splendentia, inter quæ pedalem caulem promit superiore graciliorem, sed nõ minus firmum, & striatum, qui in summo ex membranæ tunica promit

multos

multos flosculos in orbiculare fere caput simul congestos, prioribus similes, sed elegantiore purpura nitentes: capitulis & semine superiori respondet: similiter & radice, quæ nodosa est, & adnatis in circuitu non infelicius priore sese propagat.

Illius etiam genus inuenitur longioribus & angustioribus foliis neque adeo conuolutis, cauliculis paulo infirmioribus, floribusque multo dilutioribus, in reliquis satis conueniunt.

Utraque hæc species serius priore genere floret, nempe Julio & Augusto. In omnium radicibus illud peculiare, ut ramosæ tandem & oblique fiant, vestigia caulis precedentibus annis nati impressa habentes, uti Polygonati radices, sed non adeo laxæ.

Nascuntur omnes hæc planta in Leytenberg supra Manderstorf, & aliis montibus urbi Viennæ vicinis.

SECUNDO generi similes Viennæ mihi nate sunt semine Lutetia misso anno 1576. à doctissimo viro Nicolao Rasio p. m. Galliarum regis cheirurgo, Bulbi vomitorij nomine, quoniam facile vomitum ciet eius radix præmāsa. Eodem etiam nomine in cultissimo & amplissimo suo horto Cassellis alit Illustrissimus Princeps Wilhelmus Landgravius Hassiæ &c. Non desunt tamen, qui Plinij Alum, quod Natural. Histor. lib. 19. cap. 6. in aruis sponte nasci scribit, esse velint: sed cum eius formam non describat, & Ally genus duntaxat esse dicat, certi quidpiam statuere difficile est.

Bulbus vomitorius.

Alum Plinij.

DE VICTORIALI LONGA VVULGO nuncupata. CAP. XXII.

AD Ally etiam genera haud dubiè referenda est hæc planta, ut odor ipsius indicat,

CUIUS caulis cubitalis est digitali crassitudine, fungosus,

Victorialis longa historia.

Albium victorialis, L.
Alb. long. L.

fungosus, infima parte purpurascens, supernè viridis & striatus, numerosos in summo ferens flosculos, oblongis pediculis inherentes, senis candidis foliolis stellatis constantes, ceparum floribus similes, senis intus staminulis stiloque præditos: deinde trigona capitula in quibus semen, per maturitatem nigrum, rotundum: folia bina aut terna caulem circa mediam partem amplectuntur, & quasi vestiunt, nervosa, oblonga & lata, Gentiane maioris foliis fere similia: radix oblonga, extrema parte bulbosa, multisque validis & perennibus fibris donata, multiplici cortice variis fibris transuersim coeuntibus constante, & quodammodo reticulato involuta, que feliciter adnatis singulis annis se propagat, fibris adeò implicatis, ut difficile sit bulbos coniunctim natos & coherentes ab invicem seiungere.

Nascitur copiose in scopulis Durrestein, duobus supra Gamingam miliaribus, & montanis pastoribus Lanlauch dicitur, quibus magno in usu est aduersus corrupti aëris & nebulæ exhalationes. Inuenitur & in montibus qui Bohemiam à Silesia determinant, ubi Diegwurt; à Germanis appellatur, quoniam qui effodiendis metallis operam dant, magnas certasque illius facultates se experiri prædicant, ad munendum sese aduersus impurorum spirituum insultus, à quibus frequentissime impetuntur: unde etiam Victoralis nomen ab effectu inditum cõtendunt. Matthiolus Allium

Allium anguinum.

anguinum vocavit. Iosias Simlerus Allium alpinum nuncupat, Sigdwurt; & Sibenhamkorn/ ab involucris quibus tanquam reticulo radix involuitur.

Allium alpinum.

Vulgus herbariorum Victoralis longa aut maioris cognomen dedit, ad Gladioli differentiam, cuius radicem, ob corticis, quo integitur, cum superiore similitudinem, Vi-

Victoralis
rotunda
Allij an vrsi-
nani.

Lilium con-
uallium.

Xyphion mi-
nus.

nem, *Victorialem rotundam & parvam* appellant.

CUM *Victoralis* longa foliis magnam similitudinem habent *Allij vrsini* folia, licet molliora & teneriora. Frequentissimum id est in omnibus Pannonia & Austriae umbrosis siluis, coniunctum plerumque cum *lilio conuallium* nascens, quod Austriaci *Weyße baldrian/ Vngarizent györgy veraga*, hoc est *S. Georgij flore & Gyewngy wytag* nuncupant.

QUONIAM porro *Xyphij*, siue *Gladioli* mentionem fecimus, multis Pannonia & Austriae pratis, & nonnunquam ad silvarum declivi loco sitarum margines frequens est *Xyphion minus* flore rubro, quale in Hispaniis & Narbonensi Gallia inter segetes nascitur.

DE CROCO VERNO MÆSIACO

CAP. XXI I.

SÆPIVS miratus sum, nec in vicinis huic urbi Vienna montibus, nec in Pannonicis, vllum *Croci verno* tempore florentis genus inuenisse, tametsi diligenter perlustrarim: cum Heluetica Alpes aliquot eius genera sponte alant.

Tandem successu temporis, diligentia Stephani von Haüßen, nunc in familia Generosi Dn. Friderici Brainer, Cæsarei ad Turcarum Imperatorem Legati, Constantinopoli agentis, qui anni 1579. initio Generosum Dn. Ulrichum à Khunigsperg, honorarium eò ferentem comitatus fuerat, vnum videre contigit, non hic reperi- tum, sed in Serbia siue Mæsia superiore sub Belgrado cum suo flore erutum mense Martio, dum Byzantio Viennam rediret, quo itinere etiam sub Buda Eritillariam, cuius supra memini, florentem observauit.

Croc. vern.
flavo flore.

Ex his porro quos ille Viennam retulit bulbis, binos habeo, qui huius anni 1583. mense Martio eleganter floruerunt,

*Crocus, L.
Lam. 6. 3. 811.*

floruerunt, diuerso tamen ab iis planè colore, quos in Hispânicis obseruationibus descripsi: nam qui in illis vel niueus omnino, vel purpureus, aut versicolor est, in his flauus conspicitur. Vnum autem Generosus Dn. Wolfgangus Christophorus ab Entzestorf superiore Autumno mihi donauit: Alterum ipsius Stephani munere accepi, sed cuius nunc duntaxat florē conspexerim.

I. **PRIOR** inter folia primùm terra emergentia, quæ proximè ad Croci satini, seu potius montani Theophrasti, cuius historiam in Hispânicis obseruationibus & iconem dedi, folia accedunt, paulo tamen breuiora sunt, albo neruo secundum longitudinem media secante, vnum aut alterum, nonnunquam tertium & quartum florem promit sex foliis, interdum etiam pluribus constantem, orbiculato propemodum mucrone, coloris planè aurei, utcunque odoratum, tria oblongiuscula latiusculaque stamina dilutius flavescentia intus continentem: cui succedit, ut in alio Croco verno membrancum oblongiusculum & triangulare capitulum, rotundo rufoque semine plenum: radix cum alterius Croci verni radicibus conuenit, quæ quodammodo plana, solida, aliquot tunicis obuoluta, atque candicantibus fibris sessili parte donata est.

II. **INTER** Alterius etiam folia primùm terra pullulantia, quæ superioribus paulo latiora videntur, exit flor sex etiam foliis constans, minus tamen orbiculatis, sed quodammodo mucronatis, colore autem non aureo, at omnino pallido, viridibus venulis exteriorũ foliorum ungues foris distinguentibus: cetera nota conueniunt.

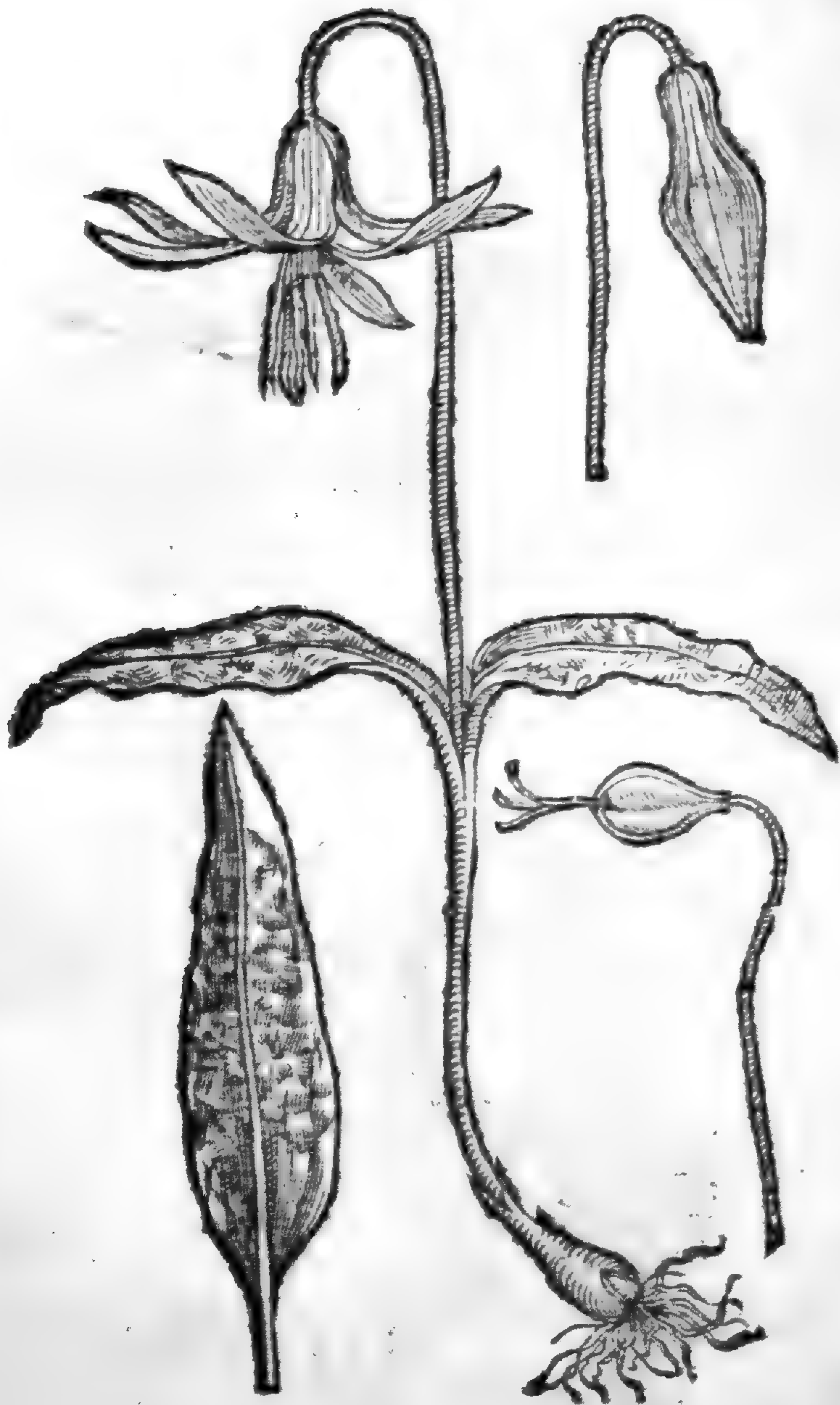
DE DENTALI. CAP. XXIII.

HVC planta prodeunt initio bina plerumque folia, rarò terna, mutuo se amplectentia & florem occultantia
(quandiu

Euphorbia longifolia, Lam.
Lam. Bot. Tab. 111.

(quamdiu enim florem non est prolatura, unico duntaxat, Tuliparum more, prædita est folio) liliaceis proxima, breviora tamen, & magna ex parte latiora, ad *Allii ursini* foliorum formam valde accedentia, ac crassiora & magis carnosâ, multis magnis maculis ex atro purpurâscentibus aspersa, basi angusta, paulatimque in latum extensa, deinde sensim in mucronem desinentia: explicatis foliis, flos sese conspiciendum præbet, dodrantali pediculo enodi & vacuo purpurâscentisq. innitens, sex foliis oblongiusculis constans, eleganti dilutioris purpureæ colore, deorsum inflexus & spectans, qui tempore æris Solis radiis excalesciti sese explicat, foliisque sursum reflectit floris *Cyclamini* modo, senis intus staminibus purpureis, stiloque candido trifulco, nulla odoris gratia placens, sed sola elegantia commendabilis: fori succedit capitulum trigonum, continens aliquot semina *Leucocybulbosi* præcocis alterius seminibus fere respondentia, sed oblongiora gracilioraque, & colore flavescente: radix oblonga, infimè sede crassior, multisque candidis fibris stipata, paulatim superiore parte gracilescens (unde caulis emergit summa tellure, ut dictum est, bina folia proferens) & appendice quadam plana unica aut pluribus donata, que veluti radicem superioris anni & præcedentium aliquot vestigia sunt. Unicum etiam duntaxat producit folium hæc planta, quamdiu nullum florem prolatura est.

Nascitur copiosè ad quorundam montium radices solo herbido & vdo in *Syria* non procul *Giræzio*, eius provincia metropoli & *Ser^{mi}* *Archiducis Austriae Caroli* regia.

Adfertur etiam ex *Apennino Italia*, solo floris colore ab hac differens, qui totus lacteus est, aut mixtis ex purpurâscente albâque coloribus constat, qualem cum à

C.V. Ulyſſe Aldrouando totius Nature miraculo-
rum ſcrutatoꝛe diligentiffimo, & Medico excellentiffi-
mo, tum ab ampliff. Viro Iacobo Ant. Cortuſo Patri-
tio Patavino in Belgicam nobis miſſam memini, ut et ſi-
milis planè cum hac coloris in Allobrogũ montibus eru-
tam à Walerando Donrez.

Floret Aprili, interdum etiam maturius, præſertim
in hortis reposita, frigoris admodum patiens.

VVLGO à Styria medicis & pharmacopœis Den-
tali appellatur, à nonnullis ruſticis Schoſwurtz. Ex
Italia Pſeudohermodactyli & Dentis canini nomine
miſſa fuit; ex Allobrogibus verò Satyri erythronij, qua
etiam appellatione noſter Lobelius in Aduerſariis &
Obſervationibus uſus eſt.

Styriacas mulierculas radicis exiccatae pollinem pul-
tibus puerorum inſpergere ſolere ad enecandas eiicien-
dâſque ventris tineas, mihi relatum eſt. Ex vino autem
hauſtum, mirificè coli dolores mitigare expertus eſt
doctiffimus vir Thomas Hauſtain Ser^{mi} Archiducis
Caroli primarius medicus, qui plures eius bulbos nõ ſe-
mel Viennam uſque mihi miſit: inſuper corporis vires
reficere & nutrire; ex aqua verò pueros epilepticos
iuuare.

DE CYCLAMINO ODORATO.

CAP. XXV.

VT Superior non niſi nouo Vere folia promit, & flo-
res ſimul explicat: ſic contra Cyclaminus non niſi Au-
tumni initio flores ſuos producit, & ſtatim folia, que
poſtquam tota hieme perſtiterunt, ſub Aprilis finem,
aut Maio euaneſcere ſolent. Eius autem in his provin-
ciis due obſervantur differentia.

1. Vna etenim ex globulari radice tenuibus nigricanti-
bùſque

Pſeudoher-
modactylus
Dens cani-
mus.
Satyrium ery-
thron.

Cyclamini
flore odorato
hiſtoria.

búsque fibris prædita, multa circinata propemodum rotunditatis profert folia, Asari foliis fere respondentia, non adeò tamen crassa, superne virentia, infernè purpurascens, humi iacens & expansa, flores in oblongis pediculis unico folio sed in quinque profundas lacinias divisos, sic ut plura videantur, constat, quæ sursum, cum sese explicare incipiunt, reflectuntur, nunc dilutius, modo saturatius purpurascens, odoris suavissimi, qui cum evanescere incipiunt, integri decidunt, capitulumque subsequitur se, cum pediculo cui insidet, in multas spiras convolvens, donec terram attigerit, cui incumbens paulatim augetur, donec violæ martiæ seminariū vasculum magnitudine æquet, quod maturitate ab extremo mucrone aperitur, semenque ostendit inæquale ex fusco purpurascens, quod terræ commissum non in germen abit, sed in tuberculum aut radiculam convertitur, præter reliquorum seminum naturam, unde postea foliola promit.

Altera illi planè similis est; pauciora tamen semper 2. proferre folia conspicitur, eaque non purpurascens subtus, at ex viridi quodammodo albicantia & pallentia, uti asarina.

Nulli sunt harum provinciarum montes silvosi, nulli saltus, aut interdum etiam in montium acclivibus veda prata, quæ iis non abundant, ubi varie magnitudinis radices eruuntur, tanta interdum ut manum implere queant, quæ plerumque magis scabro sunt cortice, quam iuniores aut quæ intra mediocritatem consistunt, habentque nonnunquam varios quasi cauliculos unde folia & flores singulis annis emergunt, qui etiam confracti & terra reconditi, in globularem radicem efformantur & trāsunt, singulis etiam annis folia & flores producentes. In montibus autem saxosis aut rupibus

quæ Pinastrorū silvas alunt, non sine difficultate eruere memini quæ digitalem crassitiem non superarent, sed incubitalem nonnunquam longitudinem excreuissent, subinde in nodos (ubi scilicet paulo laxiores petrarum fissuras nactæ erant) extuberantes.

Rhizotoma muliercula, quæ multas cyclamini radices cum variis aliis plantis Viennam in forum venales adferre solent, Sawbröt appellant, hoc est, porcinum panem, quidam etiam rustici Erdt apfel / id est terra malum, Ungari autem dizno repa, quod porcinam rapum significat.

CETERVM superiore Autumno, Generosa Domina de Heyenstein Cōstantinopoli missæ sunt cum varij generis bulbis aliquot Cyclamini radices orbiculares, castanea magnitudinem non superantes, cortice admodum terso & expolito, quæ statim ante hiemem (nimirum quod diutius extra terram conseruata fuissent) folia produxerunt Cyclamini nouo vere primum emergentis et florentis foliis fere similia, prona parte pulcherrimè purpurascencia, & supina maculis candicantibus insignita, sed non adeò frequentibus angulis prædita. Cuius generis sint, proximum ver, ut spero, nos docebit. Ei qui illas emit, tametsi Cyclamini esse agnosceret, pro Viola martia flore rubro à Turca qui vendebat libenter obtrusa fuissent. Hic mense Martio 1582. dum mearum obseruationum descriptionem absoluo, floruit, sed subsequens gelus flores corrupit: itaque vernum esse non dubito.

II.

Cyclaminus
verno tēpore
florens.

HABEO autem Cyclamini verno tempore florentis pauculas plantas semine ex Belgica mihi missio natas, quæ iam ante biennium protulerunt flores odoratissimos sanè, & saturatiores vulgari, atque paulo graciliores, folia in ambitu quodammodo crispata, & foliorum hederæ
forma

forma propemodum, minora tamen, supina parte candicantibus maculis aspersa, angulorum mucronibus albicantibus, prona omnino purpurascens. Primus inter Belgas eam plantam habuit Dn. de Brancion munere Alfonsi Pancij, ex cuius deinde semine in aliorum etiam potestatem pervenit. Sed C. V. Ioannes Boisot aliud ^{2.} genus alit oblongiore folio, ut mihi, cum ante aliquot annos ipsius semen mitteret, per literas significavit.

HABEO & alium semine natum flore dilutiore, inodoro, foliis hederaceis minimè subtus purpurascens & superne per intervalla candicantibus, quorum nonnulla ad umbilicum macula alba sunt insignita, alia minimè. Id genus Ioannes Montonus Pharmacopœus doctissimus & diligentissimus, primus in Belgica quadam silva non procul urbe Tornaco observavit, cuius radices librales dum Machlinia viuerem, & magno rapo equales, ab ipso nobis missas memini: Illius etiam flos planè interdum albicat & verè carnei est coloris.

Cyclaminus
fol. hederæ.

AT quem noster Lobelius apud Insubres flore luteo observasse scribit, mihi videre nondum contigit. Quem ^{2.} admodum nec eum de quo mihi aliquando relatum est, parva radice auellane magnitudine, astate florem vulgari maiorem proferentem, & nascentem in declivi montis qua faciendum est iter iis qui Roma Florētiam proficiscuntur, ultra pontem Milvium secundum rivum Aquæ transe dictum.

Cyclaminus
flore luteo.

DE ORCHIDE.

CAP. XXVI.

VIENNENSI agro & vicinis Provinciis admodum frequentia sunt Orchidum varia genera, que in Belgica etiam videre memini, quarum historiam, cum ab aliis descripte sint, minimè repetendam esse ducimus:
sed que

Orchidæ ma-
gna varietas.

Orchis Pannonica

Orchis Pannonica
493

Orchis Pannonica
493

sed que nunquam aliâs mihi conspecta fuerunt, quâsq. à nemine observatas suspicor, earum porro historiam hoc capite conscribemus, initium ab omnium, quas unquam viderim, maxima facientes.

BINA habet hæc Orchis folia, Hellebori albi foliis amplitudine non cedentia, venis aliquot à pediculo ad extremum usq. folium productis similiter insignita, superne virentia, inferne haudquaquam, omnino tamen splendentia: caulem cubitalem, paucis foliolis siue involucris præditum, pentagonum: flores in summo spicatum coherentes, quo autem colore, quâve forma præditi sint, ignoro, cum ante quàm explicarentur, plantam duntaxat observaverim: radices binas, crassas, & parvi nâpi modo oblongas, supra quas infimo cauli inhaerent aliquot fibræ satis crassæ.

I.
Orchis latifolia
max.

Solû mihi conspecta est hæc orchis Maio mense 1579. in declivi montis in quo extructa est arx Ill^{ris} Dn. Balthasaris de Batthyán nûcupata Grebén, intra Drauum & Sauum, binis ultra Warasdinum miliaribus.

Illius genus haud dubiè erit, quod non modo in silvis Nemethwywar oppidi eiusdem Ill. Dn. de Batthyán vicinis, sed etiam in Leytano saltu supra Manderstorf observavi, foliis quidem magnis & latis, sed infra superiorum amplitudinem, caule propemodum cubitali, floribus magnis, aliarum orchidum forma purpureis maculis aspersis, galea exalbida florem tegente radicibus geminis, crassis, minus tamen superiore oblongis.

2.
Orchis latifolia
altera.

ALTERI plura sunt folia, angustiora, caulis gracilior, pedalis, flores rubri pulcherrimi, quales fere in Belgico illo Orchidis genere videre memini, quod è pratis Louanio vicinis eruebatur.

I I.
Orchis flore
rubro elegantissimo.

Crescit in eodem iugo Grebén non procul ab arce, & plerisque gramineis locis, inter flumina, Muram & Drauum

Drauum, & apud Sackturnya Ill. Comitatus de Zrinio arcem.

III.
Orchis obscu-
re purpurea.

TERTIUM genus elegatissimum, binis crassis bul-
bis, altero succi pleno, altero flaccidiore, quod in Orchi-
dibus vulgare est: foliis longis angustis: caule interdum
pedali, spica florum elegante, odorata, quorum galeola
obscura purpura nitet, hiatus cum labro candidant,
purpureisque maculis insigniti sunt.

Inuenitur in pratis Nemethwywar vicinis, supra
Rabam, intraque Muram & Drauum flumina.

IIII.
Orchis galea
purp.

QUARTÆ quina aut sena sunt folia, caulis pal-
maris aut amplior, aliquot minoribus foliis inuolutus:
spica elegantium minorum florum purpurascete ga-
lea tectorum, labro prominulo, in quatuor barbularas di-
uiso, candido, purpureisque punctis asperso, paruo cal-
cari à tergo prominente, tenui odore: sub quo, ut in reli-
quis orchidibus torosum & cõtortum est capitulum exi-
guum semen scobis instar continens: geminas radices ha-
bet paruorum testiculorum modo, alteram plenam, al-
teram flaccidam, supra quas ex imo caule orta fibra
expanduntur.

Nascitur ad radices montis Clesensfeld imminentis,
binis supra Neapolim miliaribus, at copiosè admodum
in montium tenui gramine tectorum acclinibus, supra
Radaun, Medeling, Baden, & plerisque aliis locis
editioribus & siccioribus Vienna vicinis.

2. Ei similem erui montibus Grebén proximis, sed lon-
gè ampliorem, crassioreq; & longiore spica.

V.
Orchis colore
varia.

QUINTA quatuor aut plura folia habet summa
tellure diffusa, Belgica orchidis foliis, qua vulgo in pra-
tis maturè florè purpureum fert, similia, sed nullis ma-
culis distincta: caulem palmarem, aliquot minoribus
foliis septum, cuius summum multi flores, exigua galea
duobus

duobus foliolis constante, tribusque aliis foliolis galeam ambientibus, latioréque barba propendente, & calcari obtusiore præditi, spicatinque nascentes exornant, colore modo purpureo saturatiore, modo dilutiore, modo carneo, modo omnino lacteo, barba tamen plerumq. nunc exiguis, nunc maioribus saturatè purpura scētibus maculis aspersa, interdum etiam nullis omnino, præsertim in lacteis floribus: semen ut in reliquis orchidum generibus vasculis contortis continetur: radices geminas alteram flaccidiorem superioris anni, alteram succulentam recentiore tegunt multe candidæ crassiuscule fibre.

Inuenitur passim in pratis Vienna vicinis: similem etiam obseruare memini superiore anno 1581. in pratis urbi Londinensi in Anglia proximis: ubi & aliam erui grandiore paulo florum purpureorum spica teterrimo odore fœtidam.

Omnes autem, præter primam, mense Maio florere solent. Orchis foetidissima.

TRIA plerumque habet Sextum genus angusta folia, alioqui reliquis orchidibus similia, viridia, cauliculum dodrantalem, spica flosculorum ex herbido palentium, tribus apiculis constantium, odore moschi exornatum: radicem unicam, rotundam, pisi magnitudine, supra quam longa propagines exporriguntur, quæ novas subinde plantas generant. VI.
Orchis pusilla pallida odorata.

Exit copiosè in colle monasterio Neuberg vicino; & floret Iunio.

FOLIIIS est Liliij primùm enascentibus tribus aut quatuor Septima, dilutiore et quasi pallente virore præditis, nullaque macularum aspergine notatis, ingrati saporis: caulem dodrantalem amplectuntur nonnulla foliola, in cuius summo flores spicatin digesti nascuntur VII.
Orchis serpias.

colore

colore exalbido, nec ullis punctis distincto, anterius morionum hiantibus cucullis similes, utrimque auriti, & latiusculo pallido labro propendente, posterius vero corniculum habentes, uti *Consolida regalis*, aut *Linaria*, sed latius & obtusum, grauius odorati, florum sambuci odorem emulantes: ad horum exortum singula foliola nascuntur pallentia, & floribus colore respondentia: radices geminae, veluti palma in binos aut plures digitos distributae sunt, quarum vetustior, fungosa, nigrior & flaccidior est, altera candida, vegetior ac solida, paucis supra earum exortum nascentibus fibris.

Aliud genus est cum forma tum magnitudine illi simile, cuius flores purpurei sunt, & foliola sub floribus nascentia etiam purpurascunt.

Inuenitur utrumq. genus non modo in Leytano saltu supra Manderstorf aliisque Austriae inferioris saltibus: sed etiam editioribus quibusdam pratis Viennensi saltui proximis. Floret autem Aprili, nonnunquam etiam Maio, promittiore aut rigidioris aëris vernalis constitutione.

DE LIMODORO AVSTRIACO.

CAP. XXVII.

COGNATVM quodammodo est Orchidibus λευκόσπορον, cuius varia genera inueniuntur multis provinciis communia.

At unum in montanis supra Badenses thermas obseruari, quod nusquam alibi obseruare memini. Assurgit id pedali caule, frequentibus secundum radicem foliolis tanquam vaginulis inuoluto, qui spicam fert florum quatuor foliis constantium, superiore in corniculum desinente, & prominente quadam inter media folia prominente, cui adnatae sunt duae tenues barbulae: floribus stria-

bus striata & oblonga subsunt capitula, semine exili & orchidum simili plena: radix crassis longis, que & obliquis fibris constat, quemadmodum in ea planta que vulgo Helleborines nomen obtinuit.

Tota stirps saturo purpura & plane violaceo colore pradita est. Floret Junio.

Similem fere, sed colore multo dilutiore, olim observare memini in silva illa agri Mopelliani ad monasterium Gramont sub flicibus arboribus.

Orobanchæ.

Rapum geni-
stæ.

Porro Orobanche illa maior, quam Belgæ, quoniam ad Genista vulgaris radices interdum nascitur, Rapum genista cognominant, cuiusque in pulverem trita ex tepido vino hausta presens ad coli dolores remedium esse predicant, passim multis Austria & Pannonia silvis nascitur, atque Ungaris Misè gyertya, id est missalis candela sine cereis dicitur.

Radix caua.

FREQVENS est etiam in Leytenberg, atque aliis montibus siluosis urbi Vienne vicinis, multisque Pannonia locis cum circa sepes, tum ad silvarum extremitates inter vepres ea planta quam à radice orbiculata, & subter nonnihil natura excavata Radicem caua vulgo nominant: qua vel albo flore, vel carneo rubrove dilutiore quam frequentissime, vel egregie rubente, sed raro conspicitur. At minor è illam Germanicis & Belgicis officinis apprimè notam, quaque cum in Germania passim, tum in Belgica inter vepres et frutices nascitur, nusquam in his provinciis videre memini.

DE IRIDE.

CAP. XXVIII.

In Iridum generibus maximam compositi vel structi.

NVNQVAM maiorem in ulla planta varietatem observare memini, quam in Iride. In nullâ etenim provin-

vinciam

ninciam institui, quin eius aliquod genus antea mihi non conspectum invenerim, uti ex mea Hispanicarum stirpium historia videre licet, et ex hoc etiam capite deprehendi poterit: in quo nonnullas etiam frides describere animus est, non hic quidem sua sponte nascentes, sed Constantinopoli aut ex Illyride primum meo tempore huc delatas, & postea Viennensium hortorum inquilinas factas, cum iis quas variis Pannonia & Austria locis erimus.

A maioribus autem latifoliis initium faciemus, deinde ad humiliores easque tamen latifolias progrediemur, postremo loco angustifolias descripturi.

PRIMUM verò loco merito sibi vindicare videtur que sena aut octona habet folia, Iridis Lusitanica biflora foliis haud absimilia, mutuo sese ut in reliquis fridum generibus amplectentia: è quorum medio caulis exit cubitalis aut amplior, rotundus, geniculatus, digitali crassitudine, florem sustinens omnium quos unquam in fridibus conspexerim maximum, senis foliis constantè, sed colore à reliquis Iridibus differentem: nam tria deorsum reflexa folia, crassa sunt, & interiore parte omnino nigra, nisi quadam vene ex purpura candicantes intercursarent, ab infima basi ad medium usque nigris villis late obsita, macula nigra villosum sericum imitante, & medium folium occupante, foris verò multo dilutiora: quae autem sursum attolluntur, palmari sunt amplitudine, sed quasi membranæ tenuitate plurimis lineis ab infima basi ad extremum usque folium excurrentibus, partim nigricantibus, partim ex cinereo candicantibus (sic fere ut Galli pannonis sine Americani pannonis expasam caudam imitentur) interius circa unguem nonnihil birsuta: terna deinde habet alia minor a folia, illis quae deorsum reflexa sunt incumbentia, concamerata et bifida,

I.
Iris Lusitana

eiusdem propemodum cum illis coloris, paulo tamen dilucioris, & ad obscuram purpuram accedentis: his ligula occultitur: nullo vero odore commendatur hic flos, sed sola coloris varietate & raritate: an siliquas & semen aliarum Iridum more ferat, mihi non constat, cum eius florem bis aut ter duntaxat viderim, qui ad frugem non pervenerit: semel etiam Domina de Indeneide p. m. floruisse, scripsit ad me C. V. Ioannes Boisot veteri amicitia mihi coniunctus: radix crassa est, obliqua, summa tellure sese spargens reliquarum Iridum modo, sed globosa & veluti in bulbum extuberans, qua folia exoriuntur.

Constantinopoli primum delata fuit Viennam haec frus sub finem anni 1573. paulo ante diem Christi Salvatoris nostri natali sacrum, cum recens eo venissem, Mag^o ac Generoso Domino Angerio de Bousbeque, Caesaris olim ad Turcaram Imperatorem bis oratori, nunc vero Elizabethae Austriacae Galliae Reginae, ante summo Praefecto, qui eam & Dn. de Indeneide & mihi communicavit. Subsequente vero anno similem attulerunt Constantinopoli reduces Magnificus Dn. Carolus Rym Dns de Eeckebecke Orator, et eius affinis Dn. Philibertus de Bruxella. Verum cum hiemis iniurias minus ferre potius sit, quam reliqua Iridum genera: mihi fere intercidit, imò D. Aicholtzio saepius à me communicata (nam adnatis se propagat ut reliquae) nunquam in eius horto persistere voluit. Et licet cum Nobiles matronarum Generosi viri his proximis annis Constantinopoli aliquot eius stirpes acceperint, per paucam hiemis iniuriam evaserunt.

SENA, septena, octona, aut plura habet Altera folia, omnium Iridum amplissima, & in latum expansa, mutuo tamen sese amplectentia, reliquarum Iridum modo, colore ex viridi aruginoso: e quorum medio caulis

exilit

exilit sesquicubitalis, atque amplior interdum, firmus, crassus, lenis, geniculatus, multisque alis concavus, è quibus copiosi, vaginulisque inclusi prodent flores Iridis Dalmatica maioris floribus persimiles, dilute admodum cerulei, & florum Sambuci odorem quodammodo emulantes, graviores tamen, siliqua deinde crassa, magna, triangulares, obtuso mucrone, que per maturitatem debiscentes, semen continere deprehenduntur crassum, angulosum, durum fulvescens: radix est crassa magna et nodosa, multis oblongis crassisq; fibris praedita, lateribus uti relique Irides se propagans, & si repurgata exiccetur, odorata.

TERTIA habet folia Secunda similia, paulo tamen breviora, & angustiora: è quorum medio exit canalis cubitalis, rotundus, digiti crassitie, in aliquot ramos divisus, qui proferunt è membranis thecis flores superiore minores, quorum labra, siue tria folia deorsum spectantia saturatioris sunt purpurea, et infra versus umbilicum, quâ videlicet hirsuta illa & pallefcens simbria excurret, variis lineis distincta: tria vero sursum erecta, elegantis sunt purpurea, flori Lusitanica biflora similia fere, at tamen latiora: deorsum reflexis incumbunt alia tria bifida latiuscula, que ligulas cardicantes occultant: sunt vero isti flores nonnihil odorati, & his succedunt triangulares siliqua, obtuse, in quibus semen inaequale; radix tuberosa, superiori similis.

Utraque hæc Maio fiorec cum Prima, & illius nomine Constantinopoli ad me missa est, à Mag^o & Generoso Dn. Davide Vngnad, Cesareo tum apud Turcarum Imperatorem Oratore, nunc vero bellici Consilij apud Casarem Preside.

HVIC rugosa sunt folia, pedali longitudine, & secundum radicem annua interdum purpurascens,

III.
Iris asiatica
purpurea.

IIII.
Iris varia ca-
l. feta.

Camerarius, eius Reip. medicus primarius, & amicus mihi apertus, non multum etenim ab illa differt, cuius folia circa radicem non purpurascunt. Habet namque cubitalem caulem, leuem, rotundum, aliquot ramulis diffusum, qui e vaginulis virentibus prominent flores superiori similes, paulo tamen maiores, quorum tria reflexa folia multa magis purpurascunt: tria vero erecta luridi plane & obsoleti sunt coloris, quasi pallidi fuligine perfusi, uti etiam tria illa que luceas simbrias integunt, sub quibus etiam latent candicantes ligula: nonnihil odorati sunt. Cum reliquis floret.

Eius natales non novi: sed, quemadmodum dixi, e semine Varie caulifera Pannonice quarto loco mihi descripta natam suspicor: mirum enim in modum variat, quae ex semine nascuntur Irides, non secus ac praecoces Tulipa & Papavera, ut longa experientia didici.

VI.

Iris illyrica.

SEXTA non multum a Lusitanica biflora differre videtur: etenim quina aut sena ex singulis radicis capitibus promit folia, illius foliis similima: caulem deinde pedalem, raro ampliorem, qui in summo e vaginulis purpurascens florem promit Lusitanica forma, colore, & odore persimilem, paulo tamen maiorem & teneriorem, nullum semen observavi: radix nodosa, & geniculata, multis fibris, quemadmodum aliarum Iridum radices, firmatur, odoris, dum virens est, ingrati; at dum siccata est, satis grati; & insipidi initio gustus, postea tamen ferus: fauces que vrentis.

Venetis primum haec perlata est anno 1574. atque C. V. D. Archetio communicata, qui eam cum reliquis Iridum generibus in cultissimo suo horto ait.

Floret cum reliquis Maio.

VII.

Iris caulis
purp.

LATA folia habet Septima, rugosa, pedali fere longitudine, circa radicem nonnihil purpurascens: caulem pro-

lem pro-

lè promit non è medio foliorũ, vti alie, sed seorsim sine foliis, pedale, in quo tres aut quatuor flores è purpurascẽtibus vaginulis prodeunt, magni, purpure saturatioris, inodori, quorũ tria folia ad terrã inflexa, ab ipso exortu vsq. ad fimbria, quæ tota candida est, extremum, albis virgulis insignita sunt: his succedunt triangulares siliquæ, magna, in extremo obtusa, semen continentes magnum, aliarũ Iridum semine haud absimile: radix satis crassa, geniculata, intus candida, foris furui coloris cortice tecta, satis odora, ad Phu sine Valeriana domestica odorem accedens.

Neq. huius natales obseruari, sed in D. Aicholtzij cultissimo horto primum vidi: ipse verò unde eã nactus sit, indicare non potuit. Floret verò maturius iam descriptis, sub Aprilis videlicet finem.

Peculiarem autem habet hæc præter reliquas Irides notam, ut nulla folia per hiemem retineat, sed omnia flaccescant & exsiccantur, nudaque conspiciatur, deinde primo vere noua germina præferat.

NON dubium est quin ex huius semine, quod cum aliorum generum Iridis seminibus, & variarum radicibus ante aliquot annos in Belgicam ad amicos misi, prognata sit elegans illa Iris quæ superiore Augusto anni 1581. in cultissimo horto nobilis viri Dni. Ioannis de Hoboke archigrammatei Antuerpiani iam secundum florebat: etenim per omnia illi respondet, nisi quod folia circa radicem saturatius purpurascere mihi visa sunt.

OMNES porro illæ & latifolia sunt & caulifera. Dne vero subjèquentes cum suis speciebus prorsus auctari sunt sine excaules, et earum flores pediculis succulentis & infirmis duntaxat imitantur, ut croci, colchici, & similia flores.

VIII. *Chamaeiris latifolia maior.* **HARVM** autem maior breuius est foliis, interdum etiam pedalis, fridis vulgaris modo latis, & secundum radicem magna ex parte purpurascens: inter qua multi flores e vaginulis prodeunt singulari pediculo dodrantalique fulti, atque sine caule, vulgari paulo minores, Lusitanica biflora aemuli, eam magnitudine, tum colore, qui saturatioris nigrae violae est, praesertim tria folia deorsum inflexa, quae simbriam viliosam, usque ad bifida illa quae ligulas tegunt folia, ex caeruleo purpurascens habent, sub ligula vero luteam: omnia autem florum folia, tam quae sursum attolluntur, quam quae repanda terram spectant, inferiore & sessili parte lineis quibusdam albis variegata sunt: at vel aliquantulum odorati sunt, vel inodori: siliquae triangulae, magne, mucronatae, in quibus semen orobi magnitudine pallescens, quod exsiccatum rugas contrahit et fulvescit: radix nodosa est aliarum Iridum modo, similiterque se propagans.

IX. *Chamaeiris latifolia minor purpurea.*

NONA superiore minor est, & breuioribus angustioribusque aliquantum foliis, Chamaeiris latifolia Hispanica & Gallica (de qua in Hispanicis observationibus) similis: flore superioris fere simili, sed minore, & villo simbriae supra ligulas caeruleo, infra vero, quemadmodum in alia, luteo: saturatior interdum est, nunc dilutior, ille quidem odoratus, hic minimè, ternisque foliis quae sursum inflectuntur in utroque genere modo orbiculatis, modo longioribus & bifidis. Siliquae & semen etiam minora, uti sunt reliquarum subsequentiū specierum.

2. *Chamaeiris latifolia minor caerulea.*

Alia huic omnino similis, cum foliis, tum nascendi modo, tum radice, quae nodosa est & obliqua atque multis fibris praedita, tum etiam flore, qui tamen caeruleus est, & odoratus, & labra inferiora nonnihil purpurascens habet.

Chamaeiris latifolia minor rubescens.

3. Tertia nequaquam à superiore differt, sed eius flos quodammodo

quodammodo rubet, interdum etiam dilutiore & exalbida quodammodo rubedine & carneo colore praeeditus est, praesertim foliis sursum erectis, estque aut odoratus, aut inodorus, villo fimbria supra albicante, infra uti in aliis luteo: omnibus his ligulae sunt caeruleae.

Flore reliquis forma simili est *Quarta*, sed colore interdum pallidente, nonnunquam exalbido: folia sursum erecta, ab ipso statim exortu in utroque genere purpurascens quibusdam lineis decorantur, deorsum vero inflexa, in pallidente exalbida sunt, & in albicante virescunt.

4.
Chamaeiris latif. min. pal. & alba.

Quinta solo floris colore à quarta differt: is etenim fulvescit, eiusque superiora quidem folia purpurascens virgulis exornantur, labra tamen propendentia modo nigricante, modo diluta purpura in medio infecta sunt: ligulae porro in quarta & quinta specie albae sunt, & flores odori: pallidens autem oxyacanthae floris odorem omnino emulatur.

5.
Chamaeiris latif. min. varia.

Omnia vero foliola quae ligulas & fimbriam magna ex parte contegunt, bifida sunt, & pinnas duas sursum erectas, veluti Irides bulbosae habent. Purpureae praeterea, albae & variae folia secundum radicem plerumque purpurascunt.

Nascuntur autem omnes in nudis & apertis montibus Pannoniae & Austriae: purpurea maior in Prellenberg: purpurea minor cum istis, tum supra Medelung, Gumpostkirchen, & Baden, in quibus montibus inveniuntur & rubra & caerulea: alba in Hamburgensi monte: variam certe non nisi in monte Badensibus thermis imminenti, qua parte a Körntor spectat, observavi. Ceterum tam insignem varietatem ex semine deciduo, sponteque sese ferente fieri existimo. Nam variae semina à me in hortulo terre commissa, & variae, & pallidae, et albae protulerunt.

RESTANT

RESTANT nobis *Angustifolia* persequenda, quatum tamen si tria genera in Pannonia & Austria inueniantur: unicum tamen est, mihi alias in reliquis quas obiui prouinciis haudquaquam obseruatum.

X.
Iris angustifolia maior.

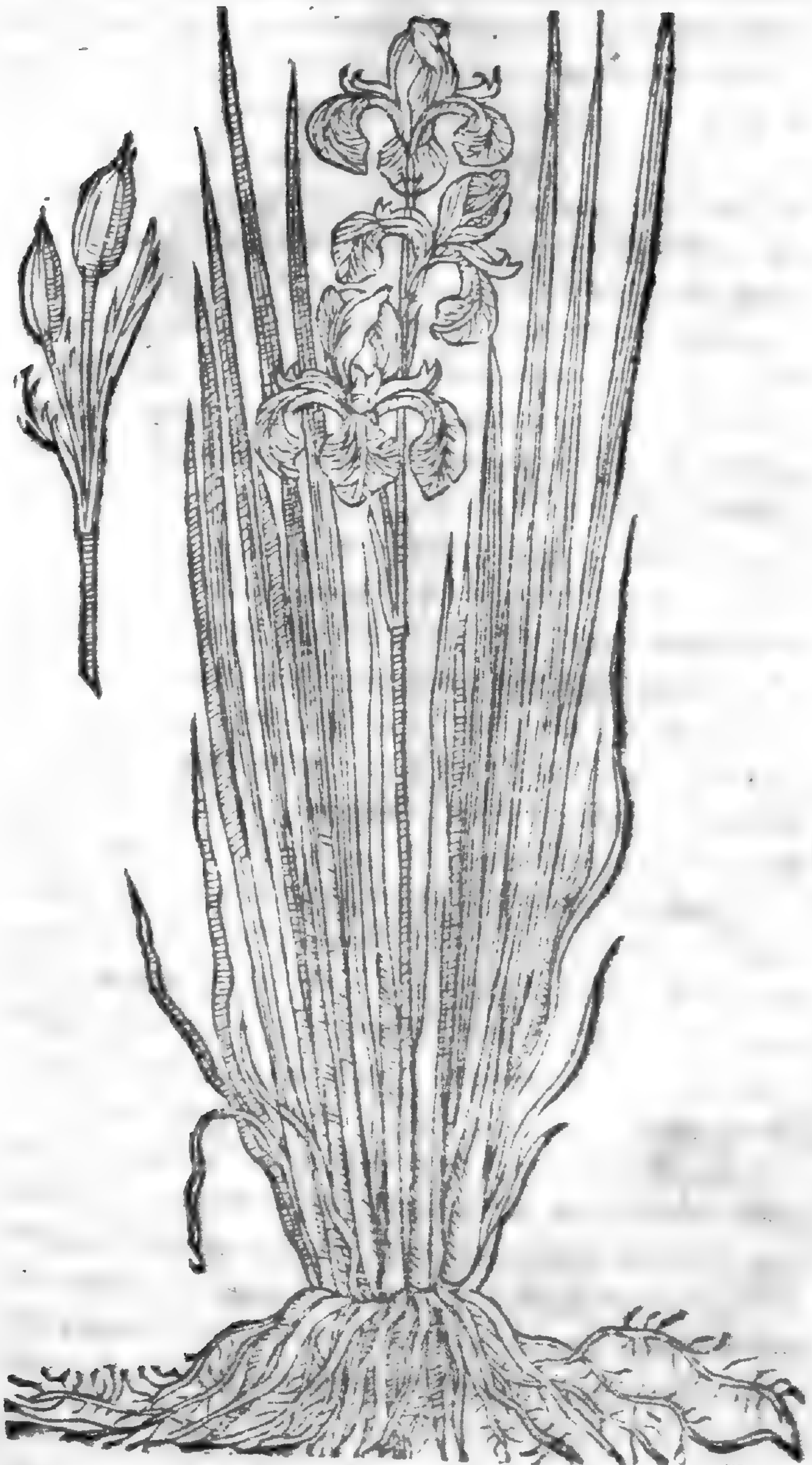
TRIVM autem istarum *Iridum* maxima, plane similis est, *Iridi angustifolia* maiori, cuius descriptionem in *Hispanicarum stirpium historia* dedi, quam ob causam hic eam retexere minimè necessariū duximus.

Prouenit verò ea herbosis quibusdā locis iuxta rias, & ad margines pratorum quorundam non procul à *Manderstorf* quinto à *Vienna Austria* miliari, atque etiam apud *Walterstorff*, & anno 1579. non procul à *Lindwa Magⁱ Dn. Bamfy* arce in pratis obseruari.

XI.
Iris angustifolia media, sive varia.

MEDIA, qua perelegans est, nec ullibi antè mihi conspecta, cubitalia habet folia, angusta admodum, minimi digiti, siue semuncia latitudinem non excedentia, viridia, non tamen splendentia, per extremum mucronata, inferiore verò parte qua terra integuntur purpurascencia, nullo ingrato odore, ut pleraque aliarum angustifoliarum, donata: caules sunt sesquicubitales, rekti, teretes, firmi, intus caui, geniculati, virides, superiore parte in binos aut ternos ramulos diuisi, quibus insident bini aut terni flores *Iridis* varie bulbosa floribus forma propemodum similes, odorati, quorum tria folia deorsum reflexa, sessili parte, & quatenus bifido folio ligulam occultente teguntur, colore furuo sunt, reliqua parte (qua in nonnullis breuior & latior est, in aliis oblongior & angustior) nunc candidante, nunc purpureo, seu violaceo colore, venis intensiore purpura nitentibus per folij longitudinem excurrētibz, & sine simbria: tria sursum erecta, angustiora sunt, & cum bifida illis exalbidas ligulas regentibus, purpurei saturatioris, siue violacei sunt coloris: breues deinde consequuntur sil: qua

triangula,

triangula, fridi bulbosa flore luteo magnitudine pares, aut paulo maiores, qua per maturitatem nigricant, & aliquantulum dehiscunt, semen inaequale, angulosum, nonnihil compressum & durum continentis: radix nigra, tenuis, dura, nodosa, fibris aliquot duris & tenuibus praedita est.

Sponte exit in quibusdam Viennensi agro vicinis pratis, veluti supra Himbergam, Eberstorf Magnifici Du. Hieronymi Bec à Leopoldstorf, atque aliis Austriae pratensibus locis. Misit illam postea ad me siccam in Sudetum montibus eruta doctiss. vir Ludovicus Ioach. senioris F. Camerarius ex S. Anna monte. Anno vero 1579. frequentissimam circa Sakturnyam Ill. Comitis de Zrinio arcem, aliisque locis inter Muram & Drauum, pratis uliginosis, quemadmodum etiam in Comitatu Saladiensi inter Lindwa fl. & Muram observavi. Floret Maio, semen Augustum maturum est.

POSTREMA angustifolia passim hic in pratis Viennens- XII.
 sis agri ad radices montium sitis provenit, uti apud Me- Iris angustifolia minor.
 deling, Gumpostkirche, Badenses thermas: nec differt ab ea quam C. V. Dodonaeus Chamairidem appellavit, quaeque iam multis annis in Belgicis hortis alicur, flore maturè prodeunte, & Armeniaci mali odorem referente. Eam Lobelius noster in stirpium observationibus Iridem perpusillam siluestrem angustifoliam nominat.

Sed eius duae videntur esse differentiae. nam una pedalem interdum acquirit caulem, binosq. aut ternos plerumque in eo gestat flores, & deinde capita sine siliquis admodum acutis angulis praeditas, eaque in his pratis vulgatiores est: alterius caulis vix dodrantalem superat 1.
 altitudinem, et unicum magna ex parte florem profert: 2.
 utriusque radix tenuis, nigra, & firma est.

CETERUM Prior Constantinopoli missa est
 Alia

Alaia susani
Alaga luzame.

Alaia Susani & Alaga luzame nomine, cum hac additione. fiori belle pintate, anno buono odore, hoc est, eleganter picti flores, boni odoris, & fa fior bianco & negro, id est florem fert ex albo & nigro varium: elegantem sane florem esse comperimus, sed gratum nullum odorem deprehendimus. Lobelius noster in observationibus Chalcedonicam vocavit. Ego aliunde primum in hortos Constantinopoli vicinos ultra Bosphorū sitos illam puto, aut, ex Perside, aut ut verisimilius est, Susa Susiana prouincia metropoli, ut nomē indicare videtur: itaq. mihi Susiana Iris dicetur. Eius radix plurimum ad Galange maioris formam accedit. Illius nomine Secundam & Tertiam, ut dixi, consequutus sum, cum à Mag^o Dn. Davide Vngnad Alaia susani mihi mitti petissem: habet verò Secūda magnam affinitatem cum Dalmatica maiore Belgis nuncupata. Quartam variam cauliferam pannonicam cognomino: qua etiam appellatione donari Quinta poterit addita obsoletioris voce. Sexta Venetijs pro Illyrica allata est. Septima purpurea caulifera sit, ad sequentium differentiam. Octauam appello Chamairidem latifoliā pannonicam maiorem. Nonam Chamairide latifoliam minorem, à cuius florum varietate singula species cognomē etiam mutuari poterunt, videlicet purpurea, carulea, rubra, alba, pallida, varia, &c. Undecima mihi erit Iris angustifolia pannonica vario flore: Nam falluntur qui eam Constantinopoli allatam putantes, aut Illyrica maioris, aut siluestris Constantinopolitana cognomen illi in Belgica dederunt: cum ego non inde aduectam, sed in vltimis pratis vrbi Viennensi vicinis eructam, & ipsius semina, Dn. Ioan. de Brancion, Dn. Ioanni vander Duff, & alijs amicis primus hanc in Belgicā miserim. Inde factū est, ut cum hac, tum latifolia maior varia

Iris dalmatica
maior.

apud

apud nobiles Matronas Belgicas, fridis Clusii cognomen adquisuerint, & propter florum elegantiam praeteris quas nisi gratae sint.

DE ACORO.

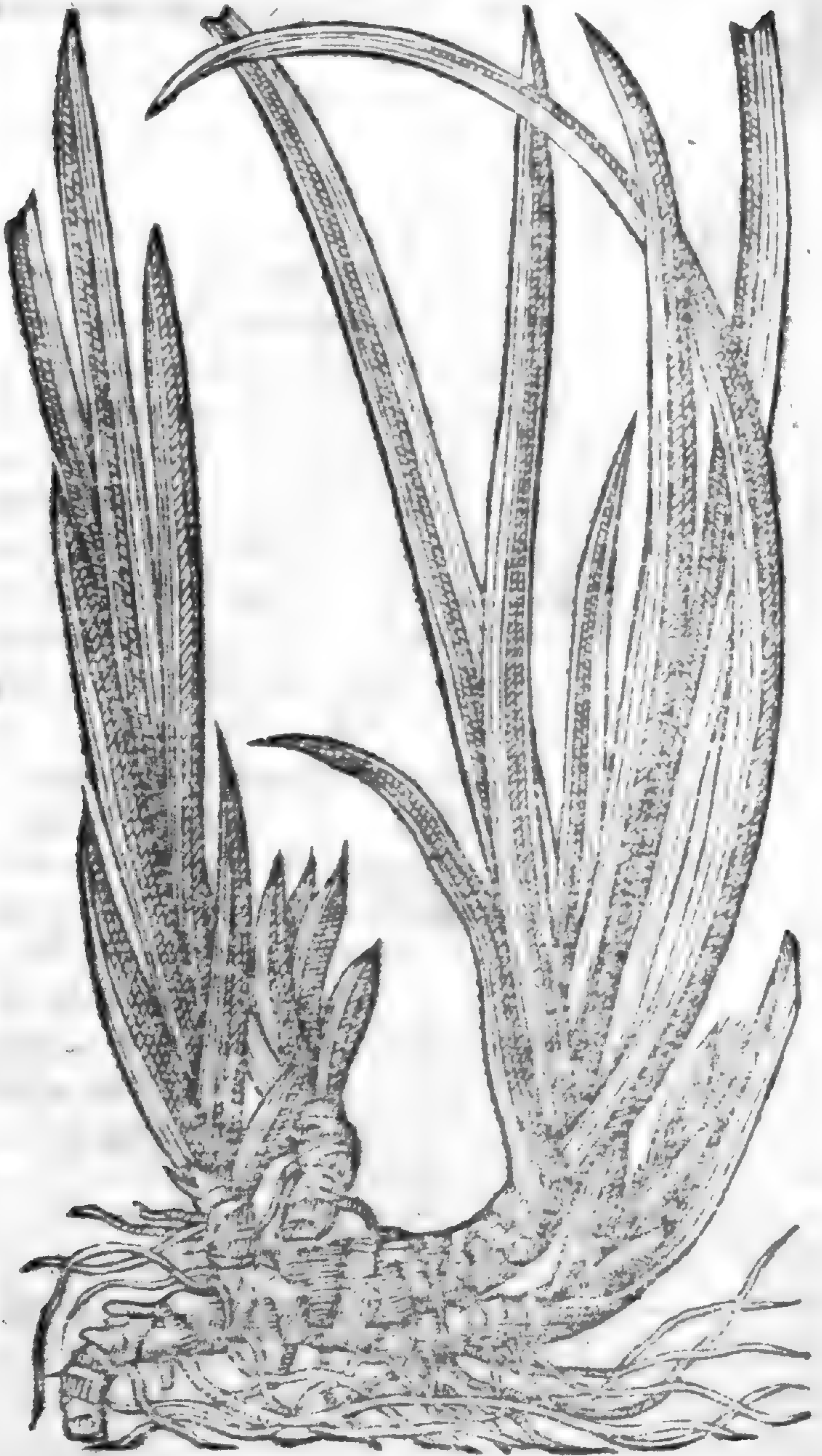
CAP. XXIX.

ALIQUOT iam annis hanc stirpem in hortulo alo, munere Ill. virorum D. Augerij de Bousbeque Ser^{mo} Elizabethae Austriadis Francia Reginae aulae nunc summi Praefecti, & D. Davidis Vngnad Liberi Baronis in Sonneck, nunc bellici Consilij apud Caesarem Praesidis, atque Magnifici D. Caroli Rym Dn. de Eeckebeque, qui omnes oratorio munere apud Turcarum Imperatorem Caesaris nomine defuncti sunt. Quam, cum frigoris sit patientissima, nec hiemis iniurias reformidet, sed mirum in modum adnatis se propaget, quamplurimis communicavimus, sic ut nunc apud plerosque fere omnes rei herbariae studiosos vulgaris sit.

Eius historiam ante sexennium in appendice ad Hispanicas observationes dedi una cum icone, cui, cum nondum tum temporis flores protulisset, nuncamentum non est additum, neque in eius historia floris est mentio alia facta, quam ut ex D. Augerij relatione intellexeramus. At cum annis 1577. & 1579. florentem viderimus, operae precium me facturum existimavi, si hoc Capite illius historiam retexerem, eamque suis numeris absoluerem, atque florentis iconem quam accurate fieri potuit ad vinum expressam oculis subiicerem.

ACORO igitur sunt folia Iridis tenuifolia maioris, Acori absolute historia. longiora multo, & elegantissimo virore nitentia, dorso aliquantulum utrimque extante, ut in Xyphij foliis, quorum formam admodum emulantur, & illorum aut palustris illius Iridis quae luteum florem profert modo,

alia ex aliis prodeunt, mediumque folium reliquis plerumque oblongius est: sunt autem gustu non ingrato, sed amaricante, tria que iucundo & aromatico spirant odore. sub hiemis initium marcescunt & siccantur, primo autem vere noua germinant quemadmodum in Iride angustifolia: attamen etiam siccata & exsucca vel post multos annos odoris gratiam retinent. porro non ex medio foliorum caulem promit, sed ex latere exit folium potius quam caulis, eiusdem cum foliis longitudinis, bicubitalis videlicet nonnunquam, quod à medio ad summum usque planum est, & reliquis simile, infima vero parte crassius, angustiusque, & veluti in triangularem caulem efformatum. Vbi iam gracilescere et complanari incipit, unicum nucamentum in latere promit, coryli iulo haud minus initio, sed prominens et erectum, lineisque obliquis & transuersim sese secantibus distinctum, flosculis, cum sese explicat, pallidis, muscosis, inodoris, quatuor foliolis constantibus plenum, quod paulatim augetur, & amplitudinem crassitiemque humani fere digiti tandem adipiscitur, frequentibus tuberculis viridibus tam eleganti serie dispositis exornatum, ut recentem Pinastri conum amulari videatur. Radices illi sunt oblongae, foris candidantes, vel si supra terram extent, virescentes, intus candidissima, frequenter sed inequaliter geniculatae, firmae, odoratae, gustu subamarae et acri, innumeris parte inferiore adnatis fibris albicantibus: serpunt autem & summa tellure sese diffundunt, atque in obliquum aguntur, ex singulis fere geniculis alternatim noua germina producentes.

Nascitur autem ingenti quodam lacu ad radices montis praecelsi iuxta Prusam Bithyniae urbem. Sed retulit mihi doctissimus vir Bernardus Paludanus Frisus cum anno 1577. ex Polonia in Italiam hac iter fecerit, et

ceret, copiosè admodum etiam inueniri supra Vilnam urbem, in paludibus, extrema Lithuania Moscouiam spectante, & ab incolis Tartarsky appellari, quòd à Tartaris eius usus primùm illis sit demonstratus. Circumferre verò plerumque hanc radicem, nec aquam bibere, quin prius Acori radix in ea fuerit macerata. Simile etiam quiddã de huius planta nomine tradit Matthias à Michon Sarmatia lib. 1. cap. 12.

Tartarsky.

RECENTES autem radices suo cortice delibratas et diligenter repurgatas condire solent Constantinopoli, atque in usum seruare: manè enim plerumq. edere solent aduersus corrupti aëris contagia, ut mihi retulit Dn. Philibertus de Bruxella p. m. qui Constantinopoli rediens vasculo iis conditijs pleno me donauit.

Cum verò Acori vires ac facultates Dioscorides, Galenus & alij plerique satis prolixè descripserint, lectorem ad eos ablegamus.

DE PSEUDO-ASPHODELO PVMILO foliis Iridis. CAP. XXX.

AD quam potissimum classem hanc plantam referrem, diu dubitavi, nec adhuc satis certus sum quò referri debeat, foliis eius & floribus in diuersam sententiam me pertrahentibus. Quoniam verò perelegans est & noua, propter foliorum similitudinem Iridibus subiungere potius malui, quàm nullum illi locum in nostra Historia concedere.

NUMEROSA autem sunt illi folia, sese mutuo amplectentia, fridum modo, angusta, breuia, viridia, dura, amarissimo & calido sapore: è quorum medio cauliculus gracilis egreditur, pedali interdum aut maiore altitudine, qui spicam fert flosculorum sex foliolis constantium instar Asphodeli, colore ex herbaceo pallefcete,

Pseudoasphodeli historia.

Pseudo-Alphodelus
Leaves 4-6

sine odore: quibus succedunt trigona capitula, nonnunquam & tetragona atque pentagona, semen minutissimum & rufum continentia: radix vix corpus habet, sed tenuibus aliquot fibris duntaxat constat.

Nascitur in Snealben, atque in gramineo colle monasterio Neuberg imminente, in Etscher, & quibusdam aliis pratis montanis. Floret Iunio: semen Julio maturescit.

DE POLYGONATO.

CAP. XXXI.

SATIS magnam varietatem in Polygonato deprehendi. Nam est vulgare illud omnibus Prouinciis familiare, quod in Pannonia & Austria umbrosis abundanter sponte etiam nascitur. Est aliud illi planè simile, nisi quod in duplo maiorem altitudinem excrescit, crassioresque habet radices: id alibi videre non memini. Est præterea Polygonatum minus Herbariorum, foliis angustioribus, rubis modo caulem per interualla ambientibus, fructu per maturitatem rubro: id etiam in montanis pratis loco umbroso copiosè nascitur.

Polygonatū
vulg.

Polygonatū
maius.

Polygonatū
angustifoliū.

Sed tria alia genera in Pannoniis obseruari nulli adhuc quod sciam descripta, tametsi tertium Matthiolo notum fuisse videatur, & primum forte Cordus lib. 1. Historiæ de Plantis angulosi Polygonati nomine insigniat.

PRIMUM habet pedalem caulem, striatum, firmum, non admodum inflexum, sed fere rectum: folia vulgari similia, eodemque modo, hoc est, alternatim circa caulem disposita, sed brevioribus quam in illo spatio, minora tamen, firmiter, neque mollia, sapore ingrato: ex singulis alarum sinibus duo aut tres flores exeunt, brevibus, magnaque ex parte singularibus in-

I.
Polygonatum
flore odora.

Handwritten notes:
 Polygonatum sp. ...
 ...

barentes pediculis, vulgari cum formato colore simili-
les, verum maiores, & odore (qui in vulgari nullus est)
oxyacantha: bacca deinde virides initio & spherica,
quemadmodum in vulgari, maiores tamen, & postmo-
dum nigricantes, semen continentem osseum, durum. ra-
dix oblonga, & obliqua, geniculata, initio & recenter
eruta, candida, deinde pallefcens, nonnunquam etiam
purpurascens, praesertim circa germina, vulgari fere
par, tamen si etiam aliquantulum tenuior inueniatur,
interdum etiam amplior, vbi solum pinguis & bene
subactura nata est.

Frequens est in montibus illis siluosis vulgo Leyten-
berg huncupatis supra Manderstorf, Bruderstorf, &
in plerisque aliis Pannonia montibus ultra Danubium,
inter saxa, atque etiam in montibus interarmis Panno-
niae ultra Drauum, praesertim ad arcem Greben. Floret
Maio: baccae maturefcunt Augusto, interdum etiam
multa hieme e caule pendentes conspiciuntur.

ALTERVM superiori similem habet caulem, eius-
demque altitudinis, vel etiam maioris, non adeo rectum
tamen, sed magis inflexum: folia duplo maiora quam
in reliquis, ad foliorum Ellebori albi amplitudinem in-
terdum accedentia, dura, nervosa, leuia, dilutiore virore
praeclata, neque subtus incana ut superiora, sapore pri-
mum nonnihil acido, deinde paulum acris: flores alteri si-
miles, inodoros tamen, neque ex singularibus pediculis
singulos, sed binos aut plures ex oblongiore pediculo de-
pendentes ut in vulgari, cui etiam fructum similem ha-
bet: radicem albam, oblongam, obliquam, geniculatam,
superiori magnitudine parem.

Crescit hoc copiose locis umbrosis inter Brunnam &
Weyspach, aliisque vicinis montanis siluis. Floret
cum superiore.

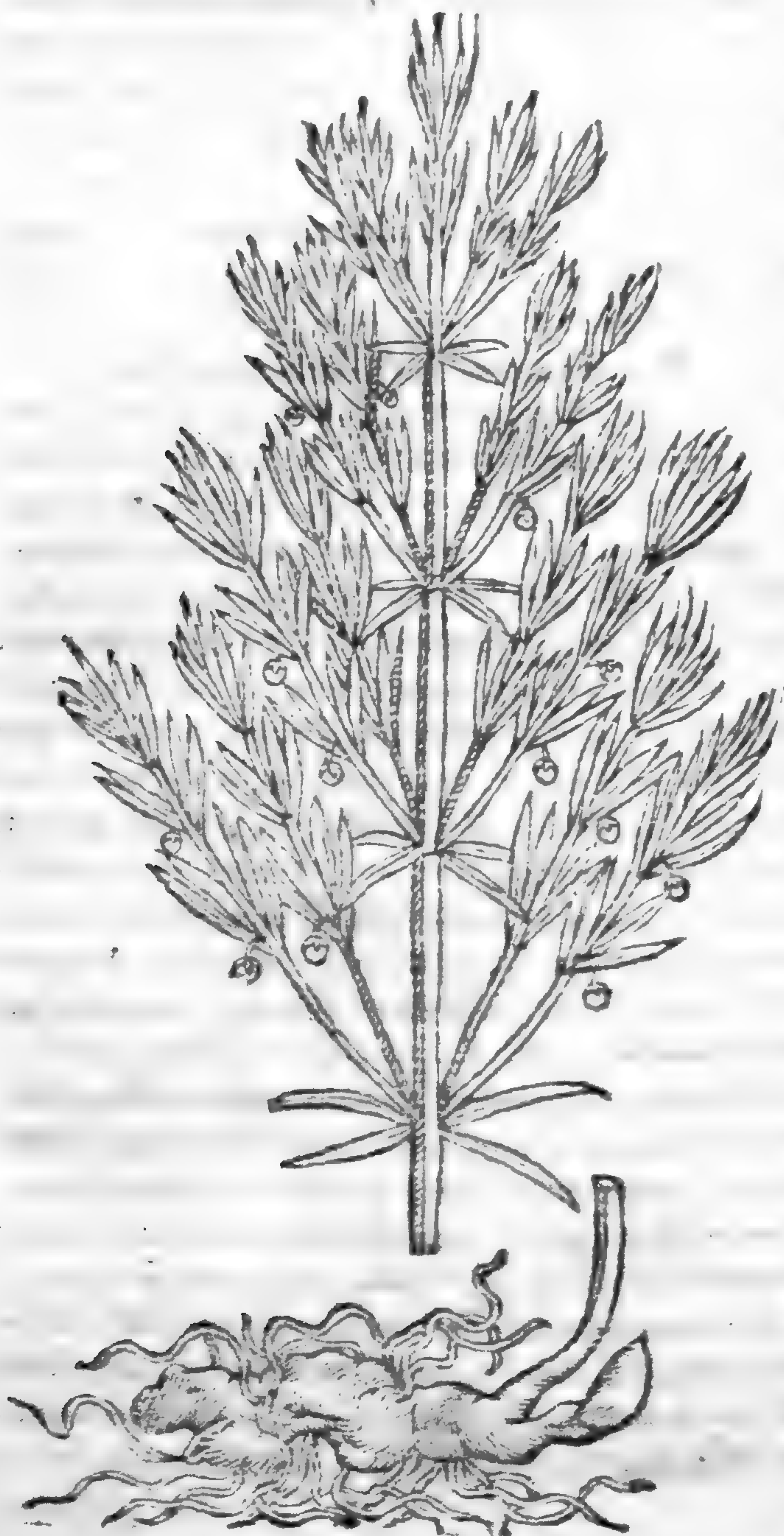

Polygonatum chinensis
 from 1887

TERTII caulis pedalis est, nonnunquam cubita-
 III. *lis & amplior, rotundus, inflexus, Polygonati vulgaris* Polygonati
ramos. latifo-
lium.
modo, in unum aut alterum, interdum etiam tertium
ramum divisus: hunc folia alternatim Perfoliate fere
modo amplectuntur, sed Polygonati foliis similia, molliora
tamen, subtus aliquantulum incana, sapore primum
dulci, deinde salivam ciente, & nonnihil acri: ad singu-
lorum foliorum exortum, sub ipsis foliis, atque adeo ad
illorum latus, eadem serie exeunt singulares pediculi, ob-
longi, exiles & incurvi, ex quibus flores propendunt sin-
gulares, concavi, Lilij convallium floribus persimiles, sed
magis hiantes, atque in sex lacinias extrorsum inflexas
secti, interiorēque parte nigricantibus quibusdam ma-
culis aspersi, odore propemodū oxyacanthæ: fructus Po-
lygonati minoris siue angustifolij fructui similis, trigonus
initia & viridis, per maturitatem verò oblongior &
rubescens, parvaque corna interdum equans, in quo
multa grana albicantia congesta sunt: radix à Polygo-
nati vulgaris radice differt: nam neque crassa est, neq.
adeo candida, sed exilis & nodosa, siue in frequentes no-
dos extuberans, plurimis crassis fibris constat, uti Tha-
licetri quædam genera, quemadmodum pictor scite ad-
modum expresserat, sed sculptor sua negligentia & in-
scitia corrupit.

Florentem unam aut alteram plantam in montis
 Wechsel umbrosis silvis, deinde in Durrenstein inter
 saxa & frutices mense Junio & Julio anni 1576. inue-
 ni, qua in hortum translata, fructum ad maturitatem
 perduxerunt & frequentiore postea, magnamque &
 multis alis brachiata in scrobibus quibusdā umbro-
 sis inter filicem in descensu Durrenstein, paulo supra
 mapalia à montanis pastoribus habitata æstivis mensi-
 bus, florentem Augusto 1578. Rami verò cum fructu
 nobis ex

nobis ex Silesia vsque, ubi frequentem nasci audio prius communicati sunt à D. Friderico Sebizio, deinde etiam aliquot radices ex eadem transmissæ. Persistit in hortis loco umbroso reposita, floresque & semina suo tempore profert.

His addo quartum quoddam genus elegantissimum, mihi à doctissimo viro Achille Cromero Silesio, communicatum anno 1580.

IIII.
Polygonatū
tamof. ingu-
rifolium.

Habet id cubitalē caulem, angulosum, in multis alas tenues divisum, quæ æqualiter ex singulis angulis exoriantur, quatuor interdū, nonnunquam & quinæ pro angulorum numero: ramuli tenues oblongis & angustis foliis obsiti sunt, binis, ternis, aut quaternis æqualiter in circuitu procedentibus: in quibus flores angustifolij Polygonati floribus similes, paulo tamen minores, breui pediculo dependentes inter foliorū alas sparsi sunt: quibus succedit fructus rotundus, ruber, pulpa plenus, & aliquot ossea grana continens: radix vulgari similis est, cædida, nodosa, propagines ad latera fundens, & candidibus fibris obsita.

Isdem locis quibus saxatile rubum eruisse assererat.

NULLVM nomen vulgare istarū plantarū nominamus, nisi quod duæ priores eodem cum vulgari Polygonato nomine à rhizotomis mulierculis nuncupantur, Weplstourts videlicet, Ungaris cū vulgari Salomon pöcheti, .i. Salomonis sigillum dicitur. Tertia illis, atque etiam montanis pastoribus & venatoribus planè ignota est. Eā videtur adūbrare Matthiolus Lauri alexandrinæ nomine: verū neq. effigies satis sciè expressa est, neq. eius historiā ipse tradit. Sive verò eam adūmbrat quam nos hîc damus, sive aliam, nulla ratione ad Laurū alexandrinam referri potest, quam Dioscorides non inter folia fructum ferre dicit, sed in piceis, in medijs folijs.

Laurus alex-
drina Mat-
thioli.

Theophrastus

Theophrastus autem expressius ἐπιφυλλόκαρπον appella-
 lat lib. 1. cap. 16. & lib. 3. cap. 17. Historia plant.
 ubi eam Oxymyrsines sine Rusci modo fructum ferre
 ait, ἐπιφυλλόκαρπὸν ἔστιν ὡς περὶ ἢ ἢ πεντρύμυρσιν: ἀμφό-
 τεραι γὰρ τὸν καρπὸν ἔχουσιν ἐκ τῆς ῥάχεως τῆ φύλλου. Com-
 modius itaque meo iudicio Polygonati generibus adscri-
 betur, quàm Lauro alexandrina. Nisi quis fortè ad
 Ideam radicem Dioscoridis referendam putet: sed cùm
 mutila admodum sit eius descriptio, difficile esse existi-
 mo aliquid certi posse statuere. Quarta sine dubio An-
 gustifolij genus est, & Polygonatum ramosum angusti-
 folium cognominari poterit, ut precedens Polygonatum
 ramosum latifol.

Bislingua

VERAM porro Laurum alexandrinam nunquam
 me vidisse ingenue fateor, si ab ea qua vulgo Bislingua
 dicitur, & Hippoglossum Dioscoridis esse censetur, di-
 versa sit. Theophrastus enim nusquam Hippoglossi me-
 minit, sed Lauri duntaxat alexandrina, locis supra ci-
 tatis, & lib. 1. cap. 16. expresse eam recenset inter καρ-
 ποφόρα μεταξὺ περιηληθότα τὸν καρπὸν, id est, fructi-
 feras que habent fructum quasi circumuolutum & in-
 terceptum.

Veterum
 Laurusale-
 xandrina.

Præterea Plinius lib. 15. cap. ultimo, Laurum alex-
 andrinam ab aliquibus Ideam vocari tradit, ab aliis
 Hippoglottion, & Carpophyllon, atque inter folia semen
 rubrum ferre. Ipse verò & Dioscorides eam in montib.
 nasci tradunt, Hippoglossi verò natales subtrickerunt.
 Certe Bislingua in montibus nascitur, & abundanter
 quidem in monte Dino Georgio oppidulo imminente in
 transdanubiana Pannonia, tribus ab vrbe Posoniensi
 miliaribus inuenitur: unde Rhizotomi plerimam hanc
 adferunt, et Viennensibus mulierculis vendunt: magno
 etenim

etenim illis est in usu, et precipue ad vnae procidentiam. Non minus deinde copiosam anno 1579. in montibus non procul à Zollonock observari. Vulgo auffenblat appellant.

DE PSEVDODAMASONIO.

CAP. XXXII.

CAVLIS huic singularis, pedali aut maiore am- Pseudodama-
sonij hircus.
plitudine, firmus, aliquantulum lanuginosus, quere
quaterna aut quina ambiunt folia, venosa, Ellebori al-
bi foliis similia, alternatim ut in illo disposita, subhirsu-
ta nonnihil, & subamaro sapore: ex folij quod extremo
cauli insidet, quodque reliquis minus est, nonnunquam
& ex proximi sinu prodit flos unicus, oblongo pediculo
inherens, quatuor foliis crucis forma decussatis, oblon-
gis et mucronatis, colore ex purpura nigricante costans,
quorum superius & inferius mascula sunt, lateralia
verò admodum angusta, & interiore parte lanuginosa,
ex quorum umbilico membranæ quidam & tumens,
intusque vacuus utriculus protuberat ovi columbini
magnitudine, superiore parte secundum umbilicū non-
nihil apertus & hians, instar calceoli ore patulo, colore
nunc luteo, nunc pallido, intus nonnihil villosus & in-
ferne lineis quibusdam purpureis secundum longitudi-
nem distinctus: hiatum illum tegit duplex ansula, qua-
rum superior alba est, & tenerior, purpureis maculis
conspersa, inferior verò densa, colore herbido, & veluti
cancerorum ocellos in lateribus habes: ipse flos odoris ex-
pers non est omnino: siliqua illi succedens oblongior est,
minimi digiti crassitie, triangula, semen tenue & velu-
ti pulveream continens quemadmodum orchides, et qua
vulgo Elleborine nuncupatur, ad cuius genus potius re-
ferenda videtur: radix nigra est, non admodum crassa,
in longum

Pseudodamasonium
damasonium
damasonium

in longum & obliquum summa tellure sese spargēs, multisque fibris donata, atque superiorum annorum caulis vestigia impressa habens, ut in pseudocorallio fere conspicimus, extremitatibus semper in novum germen exuberantibus: amariuscula est si degustetur.

Inuenitur nonnullis siluosis locis Leyteberg supra Bruterstorf: reperi et apud Closternenburg prato quodam sub fruticibus coryli, & in siluis Entzeestorf vicinis: sed omnium abundantissime in Pannonica quadā silua, magno miliari ab arce munitissima Nemethwywar Ill. Dn. Balthasaris de Batthyán. In Hercinia item silua, plurimisque aliis Germania locis copiose nasci ab amicis intellexi. Floret Maio.

Sunt qui dicant flore albo inueniri, quod sanè nondum mihi videre contigit, quemadmodum nec id quod in œnipontinis montibus obseruauit doctissimus & diligentissimus noster Matthias de Lobel, utriculo purpureo.

Similis sanè cum Pannonico coloris florem ferre mihi retulerunt quod in Hercinia silua nascitur, & ab incolis Marieu schuch appellari. Nec etiam colore differbat, quem è postremis Pannonie limitibus Dacia vicinis collectū ante paucos annos mihi ostendebat Ill. Dn. de Batthyán, cum ex ea peregrinatione redisset. Ungaris Ezerethgyw siu, id est millebona herba dicitur.

C. V. Gesnerus in epistolis frequentem in Heluetiis inueniri ait, illi verò luteum etiam florem tribuit, & ad Alismatis species refert. Cosmosandalos Pausania forte fuerit, inquit, nam & sandalij formam refert flos, & punctis ceu literis quibusdam notatur, etsi Pausanias Hyacinthum esse coniecit, sed huic cum sandalio nihil. Quidam vir doctus Lonchitin primam esse putat. Unde Frauen schuch appellant, hoc est calceolos Virginie, à forma floris.

Iosias item Simlerus ad calcem Commentarij de Alpibus, illius etiam in hac verba meminit. Anckenbatalen cubitum ferme aequat, folio Plantaginis aut Ellebori albi, terna aut quaterna per caulem filia habet, ex quibus erumpit ut in Perforata in summo unus flos, raro duo, is luteus est, oblongus, luteum oui exprimens, concavus, quem ambiunt apices, seu folia potius ignita rutilantia: morionum habitus procul contuentibus refert, aut demonum larvas, cadente flore semen in siliqua continetur. Damasonij aliqua species.

Huius nullum usum scio, aut apud aliquem Recentiorum legere memini.

DE ELLEBORINE RECENTIORVM.

CAP. XXXIII.

Elleborine
vulgaris varij
generis.

SUPERIORI sine dubio congener est ea planta quae à Recentiorum nonnullis Elleborine cognominatur a foliorum cum Ellebori albi foliis potius similitudine quam ab effectu. Nam licet dissimiles flores habeat, utpote orchidum generibus viciniores: reliquis tamen notis satis inter se conueniunt. Eius autem aliquot sunt genera cum foliorum amplitudine tum floris colore variantia.

- I. PRIMVM, caulem habet pedale, aut ampliorem, firmum, quem per intervalla involuunt inordinata folia sena aut septena, nervosa, Hellebori albi foliis similia, sed angustiora, gustu ingrato & amaro: flores in summo caule denos aut duodenos, spicatum congestos, albos, quinque foliis constantes, & in medio velut parvam galeam complexos sublateo labro, non multum ab orchidis floribus distantes, & ut illi, siliqua angulose striata & contorta inherentes, inodoros: semen in siliquis minutum scobis instar: radices crassiusculas, fibrosas, & ex uno velut

velut capite prodeuntes, & sparsas, colore subruffescēte.

Prouenit in opacis Gallia, Germania, Leytano saltu, & plerisque aliis Austria & Ungaria locis, quinimo in Pannonia etiam interamni, inter Drauum & Sannum flumina.

Hoc genus precocius est reliquis, & Maio mense plerumque florere solet.

ALTERVM pari est magnitudine, foliis paulo latioribus, floribus minoribus, qui etiam quinque foliis constant, & galeolam cum labro prominente amplectuntur, colorisque sunt foris herbacei, interius nonnihil candidantis, odoris nullius, atque torosa & contorta siliqua inhaerent: eius radix priori similis est. II.

Inuenitur in quibusdam Pannonia & Austria sicciore pratis: memini & in Noribergensi silua urbi vicina ad latomias obseruare 1579.

TERTIO generi minor est altitudo, similia interdum folia, nonnunquam multo latiora; flores aut omnino purpurascētes, aut propemodum carnei, secundo generi forma omnino similes: nec radix etiam differt. III.

Crescit id in pratis montanis, & in siluis ceduis huius prouinciae.

QUARTVM cubitali altitudine maius, amplis foliis, oblonga purpurascētiū florum spica nascitur in multis Pannoniae siluis, praesertim vero ubi Pseudodamasonium inueniri dixi. IIII.

SED & in eadem silua cum Pseudodamasonio, aliisque Zollonock vicinis Quintum genus cubitali caule eruere memini, tenui tamen, rotundo geniculato, quem in singulis geniculis alternatim ambiunt angusta folia, primi generis foliis non dissimilia: summus caulis desinit in spicam florum sex, octo, aut plerumque interdum, qui quinque foliis elegantissimo dilutoque purpureo colore praeditis con-

Handwritten notes in the upper left corner, including the number '276' and some illegible characters.

Large, faint handwritten text on the left side of the page, possibly a library or collection stamp, including the word 'Herbarium'.

ditis constant, inter quæ latet veluti quædam galeola, muscarum proboscidi similis, labrum inferiore parte adnexum habens, equalis fere cum foliis longitudinis, candicans, intus striatum: sustinentur ij flores angulosa, contorta, atque nonnihil etiam hirsuta siliqua: radix illi fibrosa, alba similis.

Florent omnia hæc, præter primum, genera Junio, nonnunquam etiam Julio.

CETERVM Elleborus albus, tam qui albo flore, quàm qui ex rubro nigricante præditus est, frequēs admodum nascitur in his regionibus. flore albo quidem in pratis urbi vicinis, & qui ad Alpium radices siti sunt, tum etiam plerisque Ungariæ pratis: at ex purpura nigricante, in omnibus fere cædis silvis editiore loco aut in collibus sitis. Vtrumque Ungari teyer hunyor appellant.

Elleborus albus duorum generum.

DE GENTIANA.

CAP. XXXIII.

MULTA Gentiana genera alunt Pannonici et Norici montes: in his tamen magnam illam flore luteo Veteribus descriptam, mihi nondum observare licuit. Ex eorum autem numero quæ in Pannonia montibus & Noricis alpibus (Noricas Veterum Geographorum more appello, eas alpes quæ Pannoniam & Austriam inferiorem attingunt) proveniunt, quedam sunt aliis etiam provinciis communia, quedam verò his peculiaria, meo iudicio, quandoquidem à Recentioribus minime descripta inveniunt.

HARVM autem Alpium maxima, à vulgari maiore nequaquam differt forma: etenim ampla habet folia, Ellebori albi foliis haud multum absimilia, sed tene-

I.

Gentiana maior flore purp.

viora, & saturatiore virore splendentia: caules digitali, aut pollicari interdum crassitudine, rotundos, cubitales, nonnunquam bicubitales, geniculatos, quos ambiunt similia folia, aliquantulum tamen angustiora ex aduerso semper sibi opposita: extremos caules ambiunt bene aut terne confertorum florum corona, qui non sunt lutei aut stellati, ut in vulgari maiore, sed purpurei, maiores, concavi, in senas aut plures lacinias obtusas per extremum secti, & punctis quibusdam purpureis, inferiore & interiore parte, qua candidiores & dilutiores sunt, distincti, odore nullo, totidem quot sunt lacinia staminibus oblongum & bifidum capitulum interne ambientibus, in quo continetur copiosum semen, planum, & paleaceum, minus quam in lutea illa maiore stellato flore, colore rufescente: radix crassa, longa, foris plerumque lutea, intus alba, impense amara, fibris digitalibus subinde praedita, singulis annis noua germina (quemadmodum maior lutea) proferens, & multos caules ex eadem radice producens, praesertim ubi adoleuit, sed qui alternis duntaxat annis ut plurimum floriferi esse soleant, interquiescente nimirum uno anno à partu matre.

Exit sponte in Pannonicarum Noricarumq. alpium iugis abundantissime. Floret Augustus ad semen Septembri maturescit, nouis niuibus in ea iuga cadere incipientibus.

Variat autem mirum in modum floris colore. Nam in Styria superioris alpibus, veluti in Tauro & Isdenberg, aliud eius genus inuenitur, nihil quidem à superiore aut forma, aut magnitudine differens: sed flores qui in alio sunt purpurei, in hoc omnino nigri conspiciuntur.

Verum neque hoc genus, neque illud purpureo flore eicurrere unquam potuimus, aut vlla diligentia & cultura ef-

2.

Gentiana maior flore a. bo.

tura efficere, ut in nostris permanere vellent, nedum flores proferre.

Gentiana maior pallida punctis distincta.

3. In Silesia verò motibus eruit doctissimus vir Achilles Cromerus Nissensis similem plane magnitudine & forma, cuius flores paulo (ut ex sicca quam ad me misit planta deprehendere licet) minores, colorem habent pallidum, siue ut idem ad me scripsit, obsoletum luteum, quamplurimis nigris maculis intus & foris aspersum.

Addebat, ab eo qui ipsum in montana illa loca deduxisset sibi relatum, in alio quodam monte præalto similem nec forma dispari reperiri quæ caruleo esset flore.

II. ALTERA capitulis constat raris, pluribus ab una radice exeuntibus duris firmisque, in quibus multa folia, bina semper inter se opposita, mollia, quinq. nervis secundum longitudinẽ excurrentibus insignita, mucronata, ad Asclepiadis vulgo credite folia nonnihil accedentia, sed colore dilutius virẽte: à medio fere caule sursum versus ex alarum sinu, singulares ex aduerso sui exiliunt flores, interdum bini aut plures, oblongi, concavi, in quinque angulos acutos desinentes, & veluti sese complicantes, colore nunc purpureo siue caruleo saturatiore, nunc dilutiore & veluti cinereo, quinque intus pallidis staminibus: siliqua subsequitur oblonga bicornis, quæ per maturitatem dehiscens, semen ostendit planum, paleaceum, superiore minus, colore cinereo: radix digitali crassitudine, lutea, multas oblongas eiusdem coloris in latum spargit, singulis annis augetur, & noua germina proferens, gustu imperse amaro. Fertilior hæc est superiore, nec interquiescit ut illa, sed singulis annis (quando vetusta est) multos caules floribus onustos producit.

Prouenit copiosè in utraque Pannonia, Styria, & Austria inferiore ad montium radices, collibus vmbrosis, nec vsquam

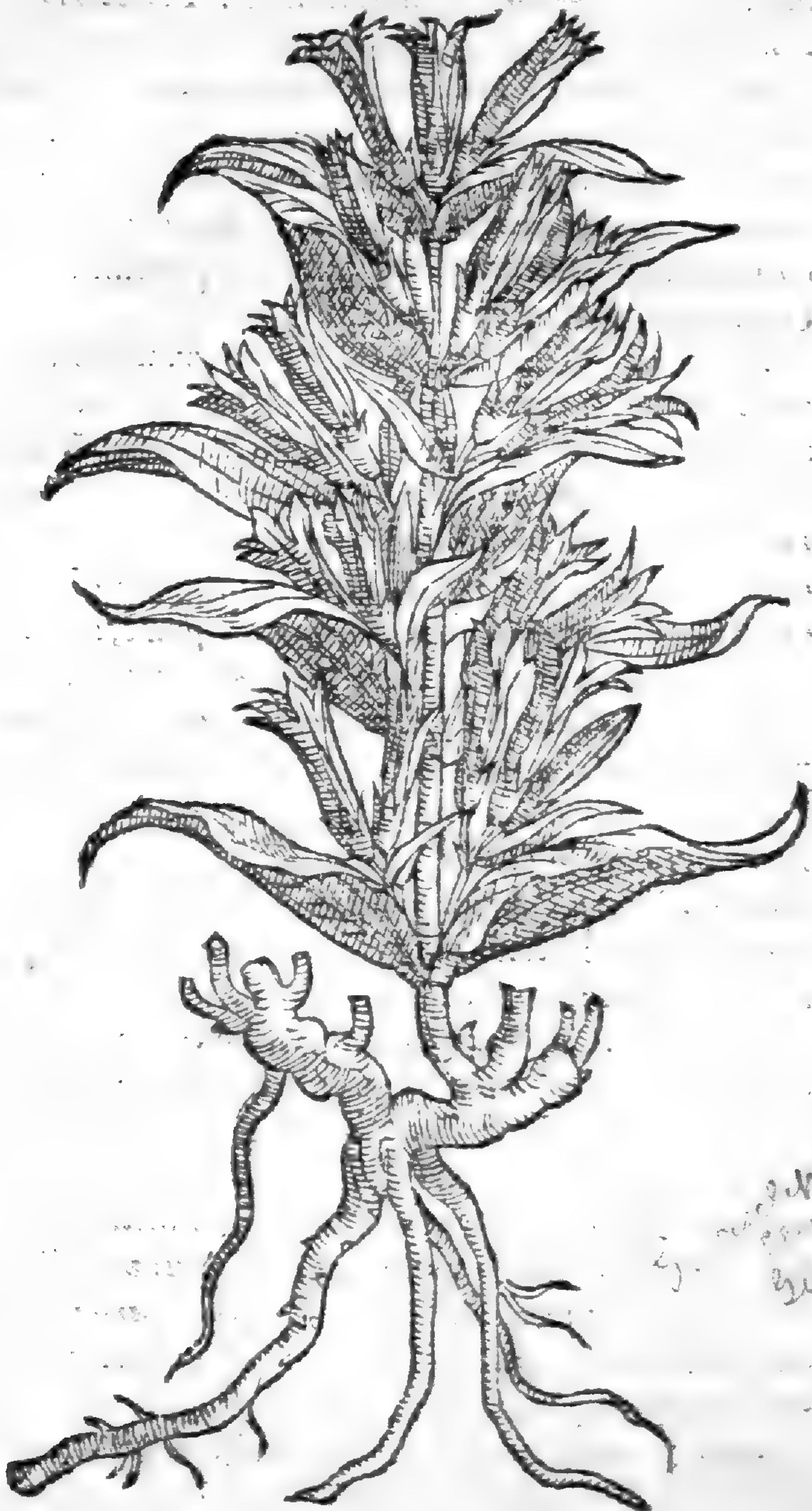

Fig. *Gentiana* *sp.*
Hort. bot. 2. 40
1. 312

nec vsquam in summis & apertis iugis. Floret Augusto: semen uti in superiore maturescit mense Septembri.

Pertinax quidem hæc est, & fere mitiora loca respuit: interdum tamen cura et diligentia fit, ut in hortis comprehendat, & singulis annis repullulet, & floreat: at tamen quasi natio aëre & pabulo priuata atque veluti compedibus vincta, lugere videtur, ac pristini vigoris & elegantie plurimum amittit.

Utraque hæc Gesneri nota fuisse videtur, à quo Tragus se accepisse fatetur. Maiorem in descriptione Montis fracti klepue Guntian vocat: alteram grosse bitter wurtz; hoc est, maiorem amaram radicem. Sclānon: ci rustici in transdanubiana Pannonia non procul Cassonia Swieczka appellant, quo vocabulo iidem cādelam exprimunt, nimirum quia eius radices flauæ, longæ & tenues, cereis candelis (quæ in globum aut spiras conuolui solent) similes sint. Eius autem radicis decoctum feliciter calculosis propinari, experimento se conspertum habere affirmant: non minus quàm polygoni genus illud Herniaria vulgò Herbariorum appellatum, quod exsiccatum & in puluerem tritum bouum et equorum vulneribus atque ulceribus inspergere solent ad vermes in iis natos abigendos & enecandos.

Iosias Simlerus etiam grosse bitter wurtz vocari secundam Genticianam tradit, eaque pastores uti ad ubera vaccarum, si à muribus, araneis aut aliis venenatis bestis ledantur, curanda.

III. TERTIA est quæ vulgò Cruciatā vocatur: à Germanis kreutz wurtz; & modelger: Vngaris verò Zent Lazlo kiraly fue, id est, S. Ladislai Regis herba. Quæ cum à Trago atque aliis sit descripta, non est necesse eius historiam hic repetere.

EIVS tamen duas differentias obseruasse videor: alteram

Herniaria

Genticiana cruciata.

Gentiana III.

Gentiana
claus. hort.
Gen. hort. 2. 188

alteram ramis humi procumbentibus & minorem: alteram firmis & erectis caulibus, eamque maiorem. flores item alterius magis cerulei spectantur, & illarum altera radicem in foramina sectam minimè habet. Nascentur verò ea per uniuersam Pannoniam cum in collibus montibusque apertis & gramineis, tum pratis siccioribus, & secundum itinera locis herbosis.

IIII.

ALTI TUDINEM Secunda nonnunquam

Gentiana angustifolia.

hec Quarta aequat, caulèaque habet ut illa satis flexilem, tenuem, geniculatum: folia in singulis nodis inter se opposita oblonga & angusta proferentem, trinervia ut sunt omnium Gentianarum: circa summum caulem aliquot ex foliorum alis prodeunt ramuli, elegantes & ceruleos atque in quinque laciniis extrema parte diuisos flores & aliorum modo concavos: radix crassiuscula est, & circa summum caput in aliquot lentasque & flavescentes fibras diuiditur secundo generi fere similes, sed minores.

Crescit in pratis ad radices montium sitis non procul à Staremburg arce Generosi Domini de Heysenstein, apud Badenses thermas, & in uliginosorum pratorum marginibus post arcem Eberstorf Mag. Domini Hieronymi Beck.

Floret Augusto.

2. Eius proculdubio genus est, quae à Clariss. Dodoneo Viola Calathiana aliquando vocata est, quod Augusto & Autumno floreat, Cordus Pneumonantem appellat: bumentibus ericetis secundo ab urbe Brugensi miliari, inter Maldeghe n & Malam, frequentissima, ubi eam aliquoties cum Pseudoasphodelo luteo folio Xyphij, Rorèque Solis duorum generum eruere memini: & niseo flore variantem aliquando conspexi.

- V. Vt Postrema altera species Autumno duntaxat
 florere

Gentianella
 verna maior.

Gentiana v. (L.) Cav. (Lam.)
Gen. hist. 1754

florere conspicitur: ita subsequens verno tempore flores suos proferre solet. Sena vero aut octona habet folia supra terram expansa, bina semper ex aduerso sese spectantia, viridia, leuia, densa, dura & mucronata, Myrti latissima folius fere equalia, gustu impense amaro: ex horum medio cauliculus exilit pollicem transuersum longus, interdum paulo amplior, angulosus, quaternis plerumque foliolis multo minoribus, binis tamen alternatim semper contrario situ nascentibus obsitus, unde calyculus emergit unicum florem continens, magnum, pro stirpis proportione, calathi aut campanulae modo concuum, oblongum, in quinque angulos desinentem, non obtusos quemadmodum pictura refert (quam optime à pictore expressam sculptor corrupit) sed mucronatos cum duabus utrimque, ubi lacinae findi incipiunt, appendiculis, elegantissimo & viuidissimo cerulea purpurea colore, pallido pistillo intus prominente, qui quinque veluti costis ex infima ipsius floris interiore sede prodeuntibus fulcitur: florem consequitur oblongum & acuminatum capitulum, quod sese in duas aequales partes aperiens, semen ostendit exiguum, striatum, terrei coloris: radix non admodum crassa, flavescentibus siue pallidis aliquot fibris donata, & propagines ex lateribus producat.

Crescit in Sneberg, & Etscher abundantissime, aliisque alpibus continua serie sese producentibus perpetua quasi niue obsitis; ubi Junio & Iulio, hoc est primo istic vere floret, sub Iulij vero finem & Augusto semen maturitatem consequitur. At in mitioribus locis, in quibus rarius inuenitur, & in hortos translata, Aprili & Maio floret.

Illius meminit Gesnerus in descriptione Montis fratelli, et *Bitter wort* appellat: meminit & Tragus capite de Gentia-

Abunde provenit in celsissimis Sneberg, Snealben, Etscher, & Durrestein ingis herbido solo, ubi sub Iunii finem floret: at in mitioribus vicinis collibus, & siccioribus pratis Maio, & semen sub extremū funium profert. Minus hac hortum ferre potest quam superior, & omnem culturam respuere videtur.

Hanc Iosias Simlerus in Commentario de Alpibus Gimmelstergel appellare videtur à colore, ni fallor, caelesti elegantissimo: nisi forte undecimam qua postea describetur eo nomine intelligat, qua caelesti etiam colore praedita est.

CETERVM omnes illa viua & perenni radice sunt, hoc est, prolato flore & semine interire non solent: sed per multos annos durant, singulisque annis ex eadem radice nova germina & caules producant. At quarum modo descriptionem dabimus, non sunt durabiles: verum emarcido flore, & disperso que semel semine ingruente hieme plane solent interire, & ex deciduo semine renasci. Earum autem plures species observavimus, quas sigillatim & serie quadam disponemus, initium à maxima facientes.

VII.
Gentiana fugaces sive annuae.

CUBITALEM habet Prima caulem, firmum, geniculatum, per quem secundum nodos sparsa sunt bina semper folia sibi inuicem opposita, trinervia, lata sede, & sine pediculo cauli inhaerentia, et sensim in oblongum mucronem desinentia: ab imo fere caule ex foliorum alis enascuntur dodrantaes & palmares ramuli, tenues, minoribus foliis septi, quinos, septenos aut plures flores inter folia proferentes, in quinque lacinias mucronatas divisos, colore ex caeruleo purpurascete, exiguos pro planta magnitudine: his succedunt oblonga & angusta siliqua tenui semine plena: radix singularis exigua paucissimis fibris praedita. Nascitur

Nascitur in pratis herbidisque locis ad montium radices sitis: atque Julio & Augusto floret.

ALTERA secundum radicem multa oblonga trinervia & in orbem disposita habet folia, è quorum medio caulis excrescit pedalis, quadrangulus, ab imo ad summum in singulis internodiis binis ex aduerso nascentibus ramulis praeditus, qui binis geniculis intercepti, ternos aut plures singuli ferunt flores calathi aut campanulae forma, quarto generi fere pares, in quinque etiam lacinias diuisos, sed colore purpureo dilutiore, singulis laciniis infima parte interius purpurea lanugine pubescentibus: his succedunt oblonga cornicula, exili & rotundo semine praedita: folia quae caulem & ramulos in singulis geniculis vestiunt, minora et angustiora sunt, magisque mucronata: radix exilis est, ex albido pallefcens, rarisque fibris donata.

Prouenit iisdem locis quibus Septima; atque eodem etiam tempore floret.

PARI ferme Tertia excrescit altitudine, nec minus IX. frequentibus ramis est praedita: caulis etiam quadrangulus, terni aut plures in singulis ramis flores superiori similes, sed breuiore amplioresque, virescente primum colore, deinde subcaeruleo: quibus oblonga cornicula semine plena ut in superiore succedunt: folia in singulis nodis multo latiora, mucronata, trinervia, ex aduerso inter se opposita, colore viridi obscuro & nigricante: radix superiori similis.

Obuia est hac in omnibus pratis in sublimi sitis, & montium iugis, florétque serius nempe Augusto.

QUARTA dodrantem non superat, cauliculis & X. ramulis exilibus, minoribusque foliis Centaurio minori fere paribus: flores minores habet, licet forma superioribus similes, qui modo dilute purpurascetes, modo caerulei colo-

rulei coloris elegantissimi sunt: cornicula exili & subflavo semine scatent: radix licet exilior, à duabus superioribus minimum differt.

Crescit iisdem quibus altera locis: memini & in Britannia observare non procul Douera mense Septembri partim florentem colore ditutiore, partim semine pregnantem.

Ei similis videtur quam Lobelius Gentiana minima describit.

XI. SED Quinta longè exilior, vix trium unciarum altitudinem aequans, licet multis alis praedita: foliola Centaury minoris in singulis geniculis, aliarum more sita habet: flores minori Gentianella verne persimiles, caeruleo colore elegantissimo praeditos: cornicula superiori similia, exili admodum & nigro semine plena: radicem, quam in superioribus minorem, sed frequentioribus fibris donatam. Floret in Etsceri iugis etiam Augusti initio.

Ea forsitan est, quam Iosias Simlerus, ut dixi, Commentario de Alpibus Himmelstengel appellat, quemadmodum octavam Helberschis.

Omnes impensè amarae sunt.

XII.
Gentiana punctata Pennæ.

MINIME verò prætermittendum fuit elegantissimum Gentiana genus, quod ego quidem in hisce iugis minime observavi, sed cuius iconem & descriptionem cum Londini essem anno 1581. C.V. Thomas Pennæus Londinensis medicus, pro nostra amicitia liberaliter communicavit, & à punctatorum, quibus flores obsiti sunt, frequentia punctatam Gentianam cognominavit.

Caulem habet geniculatum, cubitalem, iuxta radicem parum rubentem, folia Gentiane similia, ex inter-nallis bina, sed multo minora, venosa, quorum inferiora maiora sunt & longiora, pediculos rubentes habentia, superiora verò cauli sine pediculis adhærent, eumque fere amplectuntur.

Gentiana XI.

G. maculata
Linn. Sp. Pl. 1016
1753

Swertia japonica
 Kunz. Bot. Zeit. 1847
 Kunz. Bot. Zeit. 1847
 Kunz. Bot. Zeit. 1847

Kunz. Bot. Zeit. 1847

amplectuntur. A medio fere caulis, è foliorum canis oriuntur flores pentaphylli, striati, ab utraque parte tres, rarius duo, nisi iuxta summum caulem, ex quinque foliolis constantes subceruleis, punctisque nigricantibus elegantissime notatis (unde nomen) quinque apicibus in extremo luteis præditi: floribus succedunt vascula cum seminibus Gentiana similia, sed minora: radix parva, vade fibrata, ex fusco lutea.

Prouenit copiose in monte Bockemuto Suitensium, & floret Augusto. Gustu amaro est, cum acrimonia quadam subtili.

ANNVIS ego subieci, quod ex radice coniecturam faciam (quantum quidem ex pictura deprehendere licet) semine maturo planè perire, & eo deciduo renasci: alioqui quinto loco reponenda fuisset, & forsitan etiam quarto.

DE CLEMATIDE cerulea pannonica.

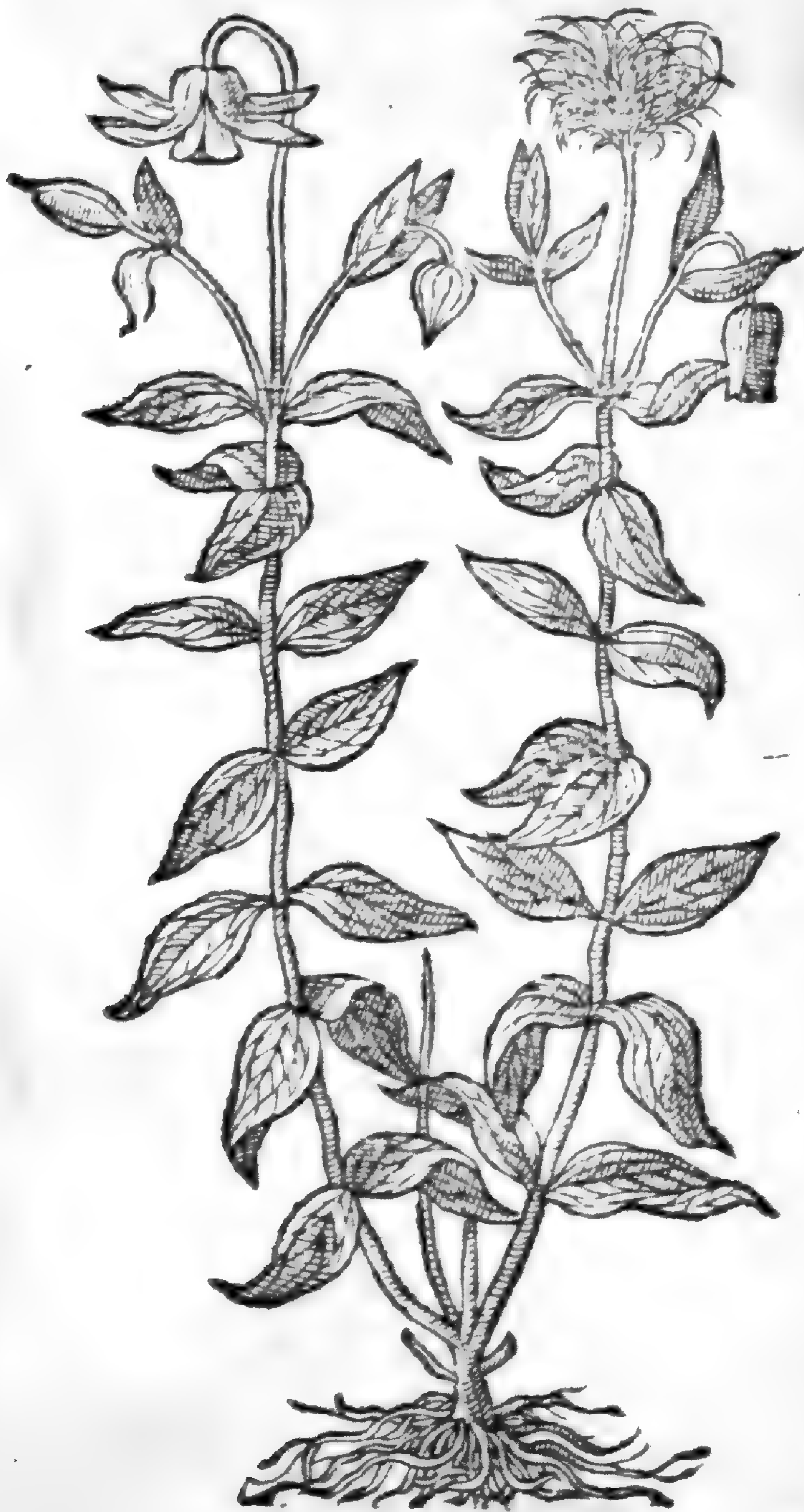
CAP. XXXV.

GENTIANIS hoc elegans Clematidis genus subiicio, propter foliorum cum secundo genere cognationem.

CVBITALIBVS porro assurgit sarmentis quaternis aut quinis, rectis, duris, lignosis, fuluescentibus, quadrangulis, striatis: multa illi folia, Asclepiadis foliis propemodum respondentia, lata, venosa, non adeò dura, gustu feruido quemadmodum Flammula Matthioli, bina semper inter se opposita, qua initio sese mutuo amplectuntur, ut folliculi aut iumentis vesicula formam exprimant, deinde expanduntur: extremis sarmentis & ramulis lateralibus singuli propendent flores magni, quatuor foliis crucis in formam decussatis constantes, deorsum spectantes Clematidis alterius purpureæ florum modo, mucronibus tamen aliquantulum exterius reflexis,

Clematis a terra pannonica flore ceruleo.

...
...
...

eleganti ceruleo colore, foris saturatiore, intus dilutiore nonnihil odorati, medullarum occupantibus multis staminibus villosis ex luteo purpurascensibus, quibus maturis succedit semen planum, in capsula rotunda et veluti pillulas congestum, longa, villosa, reflexaque cauda exornatum, illius Clematidis sine vitis silvestris, quam Galli Diornam vocant, glomerato fructu similes, nulla tamen praedictum acrimonia: radix satis crassa, sarmentitia, multas obliquas & futescentes fibras spargens, quemadmodum Clematis flore purpureo. Rami singulis annis ad radicem usque marcescunt, & incunte vere novelli & frequentiores ex ipsa repullulant.

Invenitur sponte nascentis in pratis circa Stampfen duobus ultra Posonium miliaribus, & aliis pratis ad Danubij ripas sitis supra Posonium, medio quasi itinere inter eam urbem & Fubem. Floret Maio & Junio: semen maturum est Augusto.

Illius semen, cum primum Viennam appuli, mihi à C. V. D. Aicholzio Clymeni nomine communicatum fuit: eodem nomine, cum stirpem nondum vidissem, in Belgicam ad amicos misi, unde prognatae planta simile nomen apud eos retinuerunt: tamen si sedulo eos paulo post monuerim Clymenum non esse. Nam cum subsequens anni videlicet 1574. mense Maio plantam florentem quo dixi loco deprehendissem, Clymenum minime esse, sed ad Clematidis genera omnino referendam esse, facile animadverti.

Flammula
Matthioli.

CETERVM Clematis illa sine Flammula Matthioli, cuius modo meminimus, adeo frequens est per Austriam & Pannoniam, ut nulla sint silva praesertim circa ripas fluminum in Danubium delabentium, quae tumescētibus fluminibus inundantur, quae ea non abundant.

Diornam

1. Duorū verò generum esse deprehenditur. Nam Altera sarmenta habet rubescencia, quemadmodū et foliorū nervos & pediculos, ea maturius floret & odoratior
2. est. Alterius autem sarmenta cum pediculis virescunt florēmq̃ seriū producunt. Humanam verò interdum altitudinem superant, & singulis annis quemadmodum in superiore, ad radicem vsq̃ marcescunt, resurgentibus nouo vere aliis frequentioribus.

DE LINO SILVESTRI.

CAP. XXXVI.

MIRAM etiam in Lino siluestri conspici varietatem, satis ex mea Hispanicarum stirpium historia patet: præter ea tamen que istic descripta sunt, quæcūq̃ aliq̃ tradiderunt genera, in Austria & Pannoniis nonnulla obseruavi, que reliquis rei herbarie Scriptoribus minime nota fuisse existimo.

Linum fl. laterfol. flo. caul.

- I. PRIMVM ex eadem radice, qua crassiuscula est & candicat, unicū, interdum plures profert caules, nunc pedali, nonnunquā etiam maiore altitudine, crassos, firmos, hirsutos, superiore parte in plures ramulos diuisos: folia que eos ambiūt reliquis generibus maiora, venosa, hirsuta, digiti minimi latitudine, Lini siluestris primi inter Hispanicas stirpes descripti, foliis (vta & tota planta) admodum similia, gustu gummoso, deinde amaricante: ramuli ab infimo ad summum floribus quinque foliis constantibus onusti omnium maximis, Malua vulgaris fere æmulis, colore caruleo nunc vegetiore, nunc dilutiore, cum quinque etiam interius apicibus & totidem staminulis: quibus succedunt capitula, dura, acuminata, quinque foliolis siue apophysibus tecta & quasi innoluta, que maturitate debescunt, semēnque continent: lino satino simile, latius, nigricans, splendens: radix

radix perennis est & singulis annis repullulat, cauliculosq; etiam ante hiemem profert, tenellos foliis multa lanugine hirsutis onustos.

Frequens est multis superioris Pannoniae & inferioris Austriae locis editioribus & siccioribus, gramineis tamen, uti apud Posonium, Petronellã, Veterum Carnuntum creditam, Altenburgum Danubia vicinum, & non procul silva qua ex Leytestorf ad Entzestorf iter est, tum etiam supra Lachn pagum cum tribus alijs generibus, & supra Manderstorf. Floret Junio & Julio: semen maturum est Augusto.

II. ALTERVM multos ex una radice fert caules superiori fere similes, plerumque tamen breuiore, Hyperico non multum ab similes, aliquantulum rubentes, firmos, folijs maiusculis, latiusculis & crassiusculis, priori fere paribus septos, minimè tamen hirsutis, sed durioribus sapore perquam amaro: flores in summis caulibus copiosi, magni, quinque etiam folijs constantes, colore luteo pereleganti, quinque staminibus è medio prorumpentibus, & totidè gracilioribus breuioribusq; villis: semen in capitulis compressioribus, reliquis paulo minus, nigricans quidem, sed non splendens quemadmodum illorum: radix satis crassa, contorta, albicans, aliquot fibris donata, singulis annis repullulans, novosq; cautes producens.

Exit abundanter in monte Badensibus thermis imminenti locis gramineis secundum sepes, & plerisq; alijs locis in serie illa montium ad Danubium usque excurrente: item ad siluulam Lachn cum reliquis generibus. Floret & semen profert cum superiore.

III. TERTIO complures sunt cauliculi teretes, firmique, pedali longitudine, virides, frequentibus foliolis Lini sativi similibus, ex viridi quasi caruleis onusti, extrema parte in aliquot ramulos diuisi, quibus insident flores

Linum fil. latifol. flore luteo.

Linum fil. angustifol. flo. carul.

flores intense carulei, è quinque foliolis conflati, sativi lini floribus similimi, quinque in medio staminula, totidemq̄, apices separatos continentis: semen in capitulis crassioribus, rotundis, lino sativo similibus, nigrum, oblongum, planum, sativo fere par: radix candicans est, aliquantulum fibrosa, & perennis.

Variis circa Viennam locis sponte nascitur, præsertim in gramineis declinibus, & iuxta vias.

Floret Maio & Junio: semen verò maturatur Julio. Amariusculo est sapore, deinde suavi acrimonia prædito.

DODRANTALES, nonnunquam etiam pedales IIII.
 habet Quartum genus cauliculos, graciles, firmos, erectos: Linum Gl.
angustif. fl.
albo.
 folia lini sativi, angustiora, dura mucronata, virentia, amaricitia: flores in summis cauliculis multos, magnos, quinq. foliis albis præditos, circa umbilicum quinq. purpureis lineis distinctos, totidem staminibus, & quinq. separatis apicibus ex medio umbilico prodeuntibus, odoratos, semine in vasculis rotundis plano, nigricante, splendente, sativo lino simili: radicem candicantem, duram, aliquot fibris donatam, perennem, & singulis annis novos cauliculos proferentem.

Copiose nascitur toto Viennensi agro, et plerisque aliis cum Austria tum Pannonia editioribus locis, & secundum publicas vias, atque apud Lachn cum superioribus generibus.

Floret Junio: semen perficit Julio & Augusto.

Inuenitur in Austriacis Alpibus, præsertim verò in Sneberg, aliud genus huic omnino simile, cum cauliculorum & foliorum gracilitate & tenuitate, tum florum forma, atque etiam radice: in hoc verò à superiore differt, quòd eius flores minime sint niuei, sed colore caruleo in candidum languescente, & veluti cinereo: capitula etiam que floribus succedunt longè ampliora, nec quàm in sativo minorâ. 2.
Linum Gl.
angustif. fl.
cinereo.
 Flore-

Florebat verò istic sub finem Iunii, atque semen sub Iulij finem & Augusto maturescit.

Eius etiam sine dubio genus est, secunda planta in 3. *Hispanicarum stirpium historia* Lini silvestris nomine mihi descripta: minor tamen est hac, minoresq; fert flores, nec eos niveos, sed ex diluta purpura candicantes & quasi carneos.

Ornium porrò non modò semina Ill^{ri} viro D. Ioanni Brancioni reliquisq; in Belgica amicis anno 1574. misi: sed ad ipsum siccas etiam plantas cum aliis quibusdam elegantibus & suis floribus onustis perferendas curavi, ut illarum formam statim videre posset, neque donec è semine missò nascerentur, expectare cogeretur: incertus est enim plurimarum stirpium è satione proventus, & ipse admodum erat valetudinarius. Ex illis quasdam icones imitatas arbitror, non è plātis ex Narbonensi Gallia petitis.

EXILI, rotundo, dodrantaliq; aut paulo maiore v. Chamalind
assurgit Quintum cauliculo, quem aduersò situ, quem admodum in Hyperico bina semper amplectuntur foliola, Lini sativi foliis non minora fere: supremus cauliculus in aliquot ramulos diuiditur, qui in oblongis pediculis flosculos proferunt perpusillos quinque foliolis albis còstantes, luteis intus staminulis, quibus exigua succedunt capitula, lini capitulis non absimilia, nisi minor essent, in quibus semen: radix tenuis aliquot exilibus fibris donata est, sed an perennis & rediuiua sit ignorare me fateor.

Prouenit in herbosis collibus & montanis Austria & Pannonia: floretq; Iunio & Iulio.

Similem aliquando ad nos Machliniam è Tornacensi vrbe Iannem Moutonum doct. ssimum & diligentissimum Pharmacopœum mittere memini.

Linum filustre v.

PRIORA duo genera Lini siluestris latifolij Pannonici nomine appellare licebit: posteriora duo mihi erunt Linum siluestre pannonicum angustifolium siue tenuifolium: atque ea denuo ex florum colore suas differentias accipere poterunt. Quintum Chamelinũ pannonicum nuncupari poterit.

DE LINARIA PANNONICA.

CAP. XXXVII.

DVO, præter vulgo notam & omnibus fere prouinciis familiarem, Linaria genera in Pannonia montanis, & vicinis vrbi Viennensi montibus crescunt, quæ nusquam alibi videre memini.

BICVBITALI interdũ excrefcit Primum magnitudi- I.
ne, rectum ferens caulem, lauem, viridem, multis foliis Linaria pan-
satiuo lino similibus circumseptum, qui superiore parte nonica ma-
in multos tenues breuesq; ramulos diuisus est, ferentes ior.
raros flores, Linaria quidem vulgaris floribus respon-
dentes, sed minores & pallidiores, rictu nonnihil hirsuto
& aureo, semen obseruare nõ licuit: radix oblonga, can-
dicans, multis tenuibus & maiusculis fibris in latera
expansis firmata, perennis, & summo capite singulis an-
nis novos caules proferens; at non ex lateralibus fibris ut
vulgaris subinde germinans. Tota amariuscula est.

Crescit in montium decliuibus secundum publicas
vias; & ubi nullum gramen est: supra Posonium ad
Danubium, & Gumpostkirchen, atque in Leitenberg.

Floret Junio & Iulio.

RAMVLIS est dodrantalibus & humi fuis Altera, II.
quos ambiunt folia vulgaris Linaria quodammodo a- Linaria alpi-
milia, minora tamẽ & pingua seu crassa, colore ex her- napumila.
baceo candicante, & casio, non temerè per ramulos spar-
sa, sed ordine quodam & serie aut terna, aut quaterna

Handwritten notes:
Linn. bot. 1753

Handwritten notes:
Linn. bot. 1753

eos amplectentia: flores vulgari sunt similes, sed colore elegantissimo praeediti, ex violaceo quodammodo purpurascens, labro inferiore, ubi hinc aut rictu diducto aperitur, planè aureo, sapore amaro capitula deinde succedunt crassiuscula, quae maturitate dehiscencia duas cellulas ostendunt semine plano, compresso, nigro ptenas: radix tenuis, alba, ramos ex uno capite ramulos profereus, atque etiam summa tellure serpens.

Inueni in praecipitio Snealben, qua ad monasterium Neuberz descensus est, loco salebroso florentem extremo Junio, quae deinde in horto reposita, loco umbrato & tenui beneq; subacta solo, bonum semen eo adhuc anno protulit. Rara & elegans plantula est, nec ubiq; obuia.

Ex Gesneri tamen epistolis liquet non ignotam illi fuisse, sed in Helueticis atque Rheticis alpibus crescere.

VULGARIS etiam hic copiose nescitur, & Onserfrow hat mulierculis rhizotomis dicitur: Vngaris vadlen, id est, Duae virginis linum, & silvestre linum. Aliarum nullum vulgare nomen intelligere potui.

DE OSYRIDE AVSTRIACA.

CAP. XXXVIII.

CVEITALIBVS aut amplioribus interdum ex una radice assurgit virgis gracilibus, duris, nigricantibus, lentis, obsequiosis, fractuq; contumacibus: quas non quina aut sena (ut Dioscorides sua tribuit) sed numerosa ambiunt foliola, oblonga, angusta, lino similia, dura & mucronata, atro virore nitentia, & amaro sapore. extrema virge in multos tenues ramulos desinunt, quibus insidet singularia foliosa capitula, florem luteum, ex multis flosculis quinq; radiolis decussatis stiloq; in medio prominente constantibus compactum, amplectentia: deinde semen nigricans, oblongiusculum, quale fere in

Hiera.

Handwritten note: Olyris Austriaca

Handwritten notes:
 Olyris Austriaca
 Linn. Sp. Pl. 1000. 1753.
 Sw. Fl. Alp. 1000. 1788.

Heraciorū generibus, supernè villosum & papposum, quodq̄ leuissimo vento excutitur, eiusq̄ arbitrio fertur: radix dura est, lignosa, nigra, fibrisq̄ aliquot donata, singulis annis germinans, nouasq̄ virgas proferens.

Exit non procul à Phasianorum horto, editiore quodam & sicciore prato cum Lini siluestris generibus, & Cytiso primo, sed humilior: secundum verò sepes & frutices, altior & vberior. Inueni & multis Pannonia locis, atque etiam supra Drauum flumen. Floret Augusto: semen maturum est Septembri.

VIENNENSES Osyridem appellant. Sed an cum Dioscoridis Osyride conueniat, alius diiudicandum relinquo. Tragus, apud quē in Latino exemplari perbellè depicta est, Linariã tertiã facit, atq̄ Linktaut à forma, & gross Heynblumen à floribus nūcupat, & ad Dioscoridis Heliochrysum refert. Nōnulli Chrysocomē Dioscoridis, & Chrysin Aristotelis esse arbitrantur.

DE ANONYMO LINIFOLIO.

CAP. XXXIX.

LINI foliorum similitudo facit, ut hanc Lino siluestri congeneribusq̄, plantis coniungam: tametsi quo nomine appellare debeam planè incertus sim. Malui igitur ἀνώνυμον relinquere, quàm eam nomine nō satis apto donare: illius tamen descriptionē negligere nolui, quandoquidem à nemine adhuc obseruatam videam.

PEDALES habet ramulos, duros, ex viridi pallentes, & in his multa folia temerè sparsa, & nullo ordine disposita, dura, angusta, oblongiuscula, lino similia, gustu primum nonnihil acido, deinde amaricante, colore respondentia illi qui in ipsius calliculis, aut in ruta montana elucet: in extremis calliculis multi ramuli, siue pedicelli, qui flosculos sustinent albicantes, quinque

*Linaria tertia
Tragi.*

*Anonymi li-
nifolij histo-
ria.*

quinque foliolis stellatim decessatis constantes cum aliquot interioribus staminibus, qui tandem in singularia semina efformantur pentagona, duro putamine, medulla intus alba: radix cardiacans, multifida, perennis & vivax, annuatim novos ramulos seu virgulas producens: nonnunquam etiam serpens quarundam Linariarum more.

Copiose nascitur editioribus herbosisque locis agri Viennensis: tum etiam herbosis collibus Posonio vicinis, in declivi Hamburgensis montis qua Altenburg spectat, aliisque prater ea plurimis cum Austria tum Pannonia montibus, tum etiam ultra Drauum in Pannonia interamni. Floret Maio. Memini & Madritana silva, secundo ab urbe Lutetia miliari, cum Lino silvestri Hyacinthoque autumnali minore colligere: sed multo exiliorem.

DE POLYGALA VULGARI.

CAP. XL.

Polygala recentiorum.

Amarella Gesneri.

Πολύγαλον Diosc.

POLYGALÆ nomen apud plerosque Recentiorum obtinuit plantula quedam ubiq. fere in siccioribus pratibus obvia, foliis lini aut hyssopi vulgaris: qua nunc caeruleo flore conspicitur, nunc purpureo dilutiore, sive rubro, interdum etiam albo. Gesnerus in epistolis Amarellam ab amaritudine nuncupavit. Tragus Dioscoridis πολύγαλον et γλαυκὰ esse existimat. De ea cum à Recentioribus, praesertim à Trago descripta sit, vulgòq. satis nota, nihil hic agemus: sed de alio eius genere elegantissimo & maiore, quod in Austria & superiore Pannonia observavi: tametsi & vulgaris tribus florum coloribus discreta passim etiam in usdem nascatur.

Polygala hirsuta.

DURIVSCVLIS est virgulis quinque aut sex interdum ex eadem radice procedentibus, pedibus, gracilibus

cilibus, lentis, & obsequiosis, folia nullo ordine disposita, angusta, floris Tinctorij, aut vulgaris Hyssopi angustifolij & minoris quod ab Hispanis ylopillo vocatur, foliorum amula: flores conferti & spicatum nascetes summas virgulas occupant, summa terra floribus haud multum ab-similes, longiores tamen, dilutioris purpurei coloris elegantissimi, sine dilutione rubore pulcherrimo nitentes: his succedunt pendula siliquula plana, Bursa pastoris valgulis fere similes, quas membranacea quadam veluti ale integunt, semina continentes plerumque bina, nigricantia, hirsuta, oblongaque, quae, aperientibus sese ad latera per maturitatem bursulis, decidunt: radix crassiuscula, brevis, dura, lignosa, vixax, aliquot fibris donata est: & tota planta amaricat.

Frequens est admodum in Leytenberg supra Manderstorf, circa Medeling, totaque illa montium serie, quae à Calemburg Danubio supra Viennam imminenti, ad Austriacas usque alpes excurrit. Nusquam etiam non occurrit per Pannoniam; sed etiam in Interamni ultra Drauum crescit.

Floret Maio & Junio. Aliquoties eam ob florum elegantiam & amoenitatem in hortos transtulimus, & cicurare voluimus: sed operam haecenus lusimus.

2. Variat etiam quibusdam umbrosis & humidioribus locis, flore cum albo, tum caeruleo, uti in minore vulgari: sed perinde assurgit atque modo descripta.

DE CARYOPHYLLEIS.

CAP. XLI.

NON carent altissimi montes praeruptique scopuli suis etiam deliciis: sed diversi generis flosculis elegantissimis odoratissimisque sapissimè exornantur. Porro Caryophyllei vulgo Herbariorum vocati, ob miram colo-

rum varietatem subeuntium ea iuga oculos maxime recreant. Eorum verò præter vulgo cognita, istic multa genera observavi.

PRIORI dodrantales sunt cauliculi, teretes, geniculati: folia in singulis geniculis bina inter se opposita, oblonga, angusta, dura, colore quasi casio, mucronata: flos è calyculo rubente plerumque in singulis cauliculis unicus (interdum bini) quinque foliis costans lente fimbriatis, colore in diluta purpura rubente, circa umbilicum hirsutus, & saturatiore purpura nitens, & odoris: ex medio umbilico duo brevia staminula prominent: semen in calyculis paleaceum, fuscum: radix oblonga tenues fibras spargens, è cuius capite plures cauliculi late in circuitu, & confertim sese diffundunt, & subinde fibras agunt.

I.
Caryophyll.
lens fil. 2. No.
rubro.

Inuenitur in Hamburgensi monte duobus supra Posonium miliaribus, & infra Viennam octo.

Floret istic Maio: in hortos verò translatum, etiam Aprili.

ALTERIUS breves etiam sunt cauliculi, tres unciis raro excedentes, geniculati; folia in singulis similiter geniculis bina, superioribus breviora, molliora, viridia, deorsum reflexa, splendentiaque, qua in novellis germibus satis copiose ex eadem radice nascentibus masculula latioraque sunt: flos è calyculo crassiore & nigricante emicans, summis cauliculis insidet, unicus, superioribus maior, quinque etiam foliis constans paulo saturatior priore, circa umbilicum longioribus villis hirsutus, & eleganti ex saturo purpura & albo varietate gratus, inodorus tamen: semen in longis vasculis qua maturitate dehiscunt, paleaceum, fuscum, aliorum Caryophylleorum modo: radix superiori similis.

II.
Caryophyll.
fil. 2. No. rubro.

Frequentissime nascitur in Sneberg, monte ob perpe-

tuò insidentes illi niues sic appellato, & alijs Austriacarum Styriacarumq; alpium iugis. Floret autem sub Iunii finem, & Iulio: sed in mitiora loca delatus, cum superiore floret, & semen profert Junio.

Illi per omnia fere similis inuenitur in altissimo iugo 2. Et scher vocato, nisi paulo longioribus esset foliis & cauliculis: flos etiam plerumque maior est, & non unicus, verum in singulis cauliculis geminus, aut triplex: preterea sub villis qui umbilicum ambiunt inaequalē quandam & in frequentes meandros excurrentem lineā impressam habet, huiusmodi cranij suturam referentem, colore rubro saturatiore praeditam quemadmodum & prioris.

In eodem iugo, anno Domini 1578. & in Sneberg 3. biennio antè, paucas quasdam huius generis, prioris praesertim speciei, plantas inueni, quae ab illa duntaxat flore differrent, qui licet alteri forma non dispar sit, colorem tamen album habet, circa umbilicum purpurascens villis hirsutum.

Florent istic primùm Augusto, & maturum semen interdum praebent: sed in hortos translata, cum superioribus flores suos producant.

TERTIO cauliculi paulo maiores crassioresq; sunt, pedali plerūq. altitudine, geniculati, singula genicula amplectentibus binis similiter foliis primo genere longioribus & latioribus, coloreq; quasi arugineo: ex summis alis prodeunt bini aut terni singulatim tamen nascentes flores, priori non multū ab similes, quinque foliis per oras laciniatis, atque circa umbilicum carnea lanugine pubescentibus constantes, colore rubro, sine corniculis, odorati, qui cum primùm è calyculis emergunt, candidi futuri videntur: floribus succedunt cornicula satis crassa, semen nigrum, planum uti reliqui Caryophyllei conti-

III.
Caryophyll.
fil. 3. No. sub.

nentia: radix oblonga, fibrosa, & à capite plures surculos in orbem diffundens, qui plerumque fibras agunt, & adeo sese propagant, ut breui totas areas occupent.

Colitur in hortis, & Maio mense cū reliquis floret.

QVARTVS radicem habet crassiusculam, nigro cortice tectam satis fibrosam, superne in aliquot ramos diuisam, qui summa tellure multa capita gerunt è tenuibus gramineisq; & virentibus foliis constantia: inter que prosiliunt cauliculi aliquot tenues, gemiculati, palmares, & ad singulos nodos vna exigua foliola: calyculi in singulis cauliculis singulares, masculini, è quibus flos rarer d. lator, quinque foliis nonnulli per ambitum crenatis constans, è cuius umbilico duo interdum albescunt. a cornicula (interdum nulla) cum aliquot staminibus prodeunt: semen, ut in reliquis, nigrū; paleaceum.

IIII.

Caryophyll.
sil. Taurus.

Crescit in Tauri Carinthie monte. Floret Iulio, semen Augusto maturitatem consequitur.

QVINTO crassa & nigra radix est, duraq; lignosa, multos ramos hum. sp. r. s. fundens, nigros. item alios lentosq; & subinde fibras agentes: ex iis cauliculi exeunt dodrantales, gemiculati, infra parte gracilioribus quibusdam brevibus, angustis, colore caesis sine cuculis. v. s. b. s. p. ex aduerso inter se oppositis, deinde secundum gemculas alius rarioribus onusti: extremis cauliculis videt oblongi calyces, uti in aliis Caryophyllis floribus sil. s. r. s. flore continentibus album, odoratum, quinque foliis admodum laciniatis constantem, è quorum umbilico duo staminula emergunt corniculorum papilionis modo infixa: semen deinde in oblongioribus capitulis planum, quale reliquorum Caryophyllorum est.

V.

Caryophyll.
sil. s. a. b. s. r. s.
re & laciniato.

Provenit sponte in Hamburgensi monte inter saxa, quæ Austriam & Septentrionem spectat. Floret Maio.

2. Istius etiam genus inuenitur ibidē longioribus cauliculis, & plures flores proferens superiori quidem forma & candore similes, sed qui cornicula inflexa non habeant, verū eorum loco decem staminula ipsum florem paululum exuperantia: capitula etiam in quibus semen continetur, oblongiora.

Est & in hoc genere quod flores circa umbilicū purpurascēte lanugine hirsutos proferat.

3. Alium tertium paulo maiorem inuenimus ad radices montis oppido Medeling imminentis, tertio fere à Vienna militari: firmioribus tamen & longioribus cauliculis est: flore etiam maiore, tametsi similiter per oras profundē laciniato & odorato, colore nunc omnino albo, nunc dilutius quodammodo rubente, & ut vocant, incarnato, villis breuibus purpureis umbilici circumferentiam in utroque genere occupantibus, nullis similiter corniculis, sed decem staminibus ut in superiore prominentibus: alioqui & foliis, & radice, & florendi tempore conueniunt.

VI. SEXTVS plures ab una radice prodeuntes habet caules, orbitales, teretes, multis geniculis praeditos: & in his bina semper folia caulem amplectentia, graminea, mucronata, reliquis Caryophylleis fere similia, non tamen incana aut casta, sed virescentia: flores in summis caulibus copiosos, oblongioribus calyculis insidentes, quinque foliis praeditos, nunc candidos, nunc purpurascētes, atque in tenuissimas lacinias dissectos, odoris suauissimi, & è longinquo nares ferientis, umbilico virescente, & purpurascēte lanugine hirsuto, è quo aliquot staminula prominent: in oblongis deinde corniculis semen fert paleaceum, planum, & nigrum, reliquorum Caryophylleorum more: radix uti reliquorum fibrosa. Habent autem nouelli surculi latiora paulo folia, Armerio-

Caryophyl.
fil 2. tenuissi-
mè laciniato
& albo flore.

Dianthus Caryophyllus
Colum. Bot. 1. 171.

rum foliis proxima: sed angustiora, nec adeo virentia.

Sponte nascitur in humidioribus Viennensis agri pratis, seriusq; reliquis floret, nempe Iulio, & toto interdum Augusto.

VII.
Caryophyl.
pumilio alpi-
nus.

SEPTIMI folium est minutissimū, gramineumq; & quasi pungens, atque viride: adeo autem se propagat, ut magnos interdum cespites tegat, non secus atque muscus quidā totos illos obsidens: flosculi in singulis propaginibus e medio foliorum conspiciuntur, quinque foliis bifidis constantes, colore rubro dilutiore sive carneo, qui tenuibus & vix digitum transversum altis pedunculis insident singuli, gratissimo spectaculo: semen in capitulis fuscis & splendentibus, renis forma (qua nota à reliquis Caryophylleis differt, & ad Lychnidum classem accedit) exiguum, subruffum: radix oblonga, nigricans, & multas propagines summa tellure faciens.

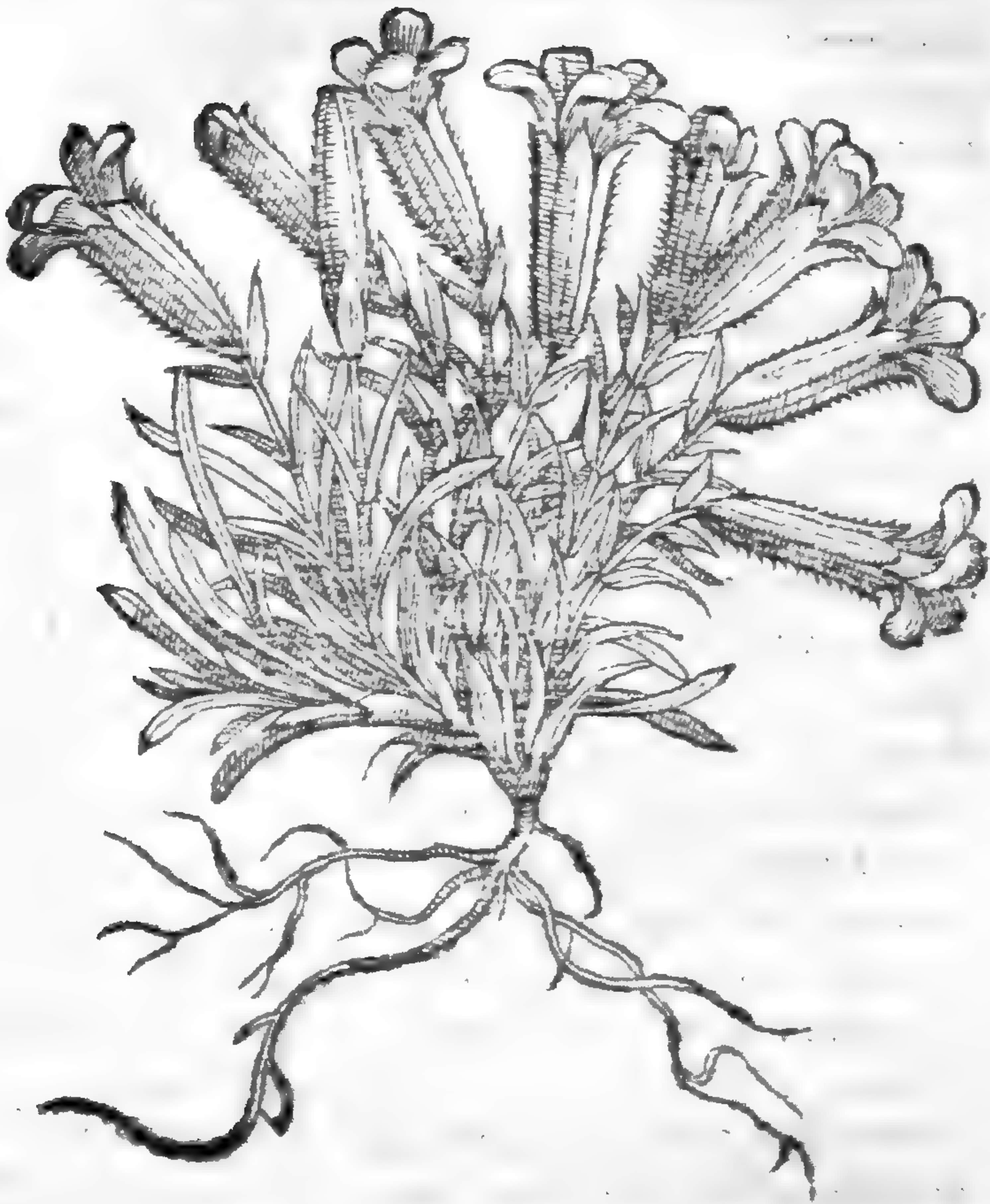
Sinemis Austriacarum & Styriacarum alpium iugis inuenitur nudo petrosq; solo. Floret Junio, semen Augusto plerumque maturitatem consequitur. At in hortos translatus hic Caryophylleus, etiam sub Aprilis finem floret: nonnunquam etiam secundo sub Septembris initium.

2. Colore floris variat qui in Iudenberg celsissimo Styriae monte interdum nascitur, qui totus nucus est: alioqui in reliquis per omnia similis.

VIII.
Caryophy. II
pumilio tau-
sicus.

OCTAVVS haud multum à septimo differt: folia tamen paulo sunt crassiora & succulentiora, illius plantae quae vulgo Gramen maritimum vocatur (tametsi in montanis aliisque locis procul à mari dissitis etiam sponte nascens inueniatur) foliis fere similia, frequentissima & confertissima, amarissimo sapore: inter quae emicant pediculi verius quam cauliculi, transversum digitum longi, geniculati, foliis binis inter se ad internodia oppo-

Caryophyllus VIII.

Silene pennsylvanica Jacq.
P. n. h. v. 1. 244

dia oppositis: cauliculis insident prægrandes (pro stirpis
proportione) & laxi calyces, lanuginosi, ex viridi pur-
purascens, in quinque crenas diuisi, unde singulares
emergunt flores, quinque foliis constantes, colore rubro
dilutiore, inodori: semen obseruare non potui: radix sa-
tis crassa, subfissa, aliquot fibris donata, verùm circa
caput sese summa reliure expandens, & in plures ramos
diuidens, subinde nouas fibras agit.

Provenit usdem quibus *Quartum* genus locis, solo
tenui & arena splendente referto.

Floret sub finem Iulij & Augusto.

CARYOPHYLLI nomen inuenit hæc planta a-
pud Herbariorum vulgus, quòd eius flores plerumque
aromatici caryophylli odorem emulentur. Sunt qui *Ve-*
tonicã appellare malint. Nec desunt qui ad Plinij *Can-*
tabricam referendam putent. Incolæ quinque priora
genera *Wild neglin*, *Berg neglin* & *Steinneclin* in-
differenter appellant, hoc est, siluestres, montanos &
petreos caryophylleos. Sextum genus peculiariter *Zod-*
det neglin, id est, laciniatum siue dissectum caryophyl-
leum *Austriaca mulieres*, quibus ob odoris fragrantiam
in deliciis est, nuncupant. *Anguillara* libro *Opinionum*
XII. Theophrasti *Diosanthon* facere videtur. Gesne-
rus in epistolis septimũ genus appellare videtur *Mus-*
cum alpinum. Gallis omnia ista genera *Oeillet* &
Gyroffes sauuages dici poterunt. *Caryophyllus* ve-
rò stos in genere *Vngaris* vulgo *Zék* siue dicitur.

Passim in pratis, siluis, agrorum marginibus, aliisque
herbosis locis hic sponte nascuntur & aliquot *Caryo-*
phyllei siluestris siue *Armerij* floris genera. Sed quo-
niam ea, per reliquas *Germania*, *Gallia*, *Hispania*, at-
que etiã, ut arbitror, *Italia* provincias, obuia sunt: pe-
culiarẽ illorũ descriptionem dare hoc loco operæ precium
non videtur.

Cantabrica
Plini.
Vetonica.

Diosanthos
Theophr.

ARMERIVS porro ille multiplici florum rubrorum glomere constans, & Belgis **kepkens** vernacula lingua appellatus abunde in quibusdam pratis **Nemethwywar** Ill. D. de **Batthyan** vicinis qua occidentem spectat, sponte nascitur, atque ab **Vngaris** **Isten nyla**, id est, **Dei sagitta** nuncupatur.

Armerius
pleno flore.

HVC proculdubio referenda sunt due ille plantae quae à rei herbariae studiosis Belgis **Graminis marini maioris** & **minoris** nomine appellantur: tametsi plerisque aliis locis procul à mari dissitis etiam sponte proueniant. Nam quod **maius** vocant, in **summarum** istarum **Alpium** herbosis iugis frequenter inueni: memini etiam videre in **viuario** illo regio **Madritiana** silua vulgo nuncupato, secundo ab urbe **Lutetia** miliari, unde copiosum erui, & amicis in **Belgicam** misi. Nusquam verò, quod sciam, **maritimis** locis mihi conspectum est. Quod autem **minus** vocant, non modo in **maritimis** **Angliae** & **Belgicae** prouenit: sed in **Moraviae** collibus copiose nascitur, atque non procul **Praga** itinere **Viennensi**: **Saxonia** etiam quibusdam herbidis locis, praesertim agro **Witebergensi** videre, & colligere memini ante multos annos.

Gramen ma-
ius.

maius.

minus.

Neutrius descriptio hic à me expectanda est, cum à **Clariss. Viris** **Dodoneo** & **Lobelio** cum suis iconibus edita sit: à **Dod.** quidem **minor Graminis marini** nomine: utraq. verò à **Lobelio** **Caryophylli marini** & **montani** appellatione. Ab illis ergo requirere poterunt rei herbariae studiosi.

CETERVM **Caryophylleorum** facultates (quibus haud dubie praediti sunt nonnulli ex iis quorum historiam hoc capite descripsi) diligentissime persequutus est celeberrimus **Matthiolus** amplissimis suis in **Dioscoridem** **Commentariis**.

DE LYCHNIDE SILVESTRI.

CAP. XLII.

LYCHNIDIS silvestris magna est etiam varietas. Nam licet multa genera præter vulgaria, in Hispanica mea peregrinatione observata descripserim: aliquot adhuc alia in his provinciis sese mihi obtulerunt, quæ minime silexio præcenda videntur.

- I. Cui, ob florû elegantiam, primum locum datus, unicum initio pedalis est caulis, geniculatus, mucagine glutinosa, præsertim in summo, aspersus, bina ex singulis geniculis sibi inuicem opposita præferens folia, oblonga, Armerio quarto Dodonæi fere similia, sed firmiter, crassiora, & viridiora: à medio fere ad summum multis floribus ex alarum sinu in oblongis pediculis prodeuntibus onustus est, qui quinque extremo divisis sed in rotundum bifidis foliis constant, & elegantissimo colore rubro ad purpuram tendente rutilant, coronula ciliatâ medium umbilicum occupante, nullo tamen odore præditis: his succedunt membranæ, at tamen duriuscula capitula, circa pediculum angustiora, & crassiore mucrone, quæ per maturitatem debescunt & semen ostendunt inclusum, minutum admodum, ex ruffo nigricans: radix crassiuscula, nigra, multas fibras spargit, & singulis annis novos, eosque numerosiores caules profert.

In omnibus fere Pannonia & Austriæ inferioris montanis silvis, editisq; & herbidis locis invenitur.

Floret Maio, semen Junio maturescit.

- II. MULTA secundum radicem habet Altera folia digitalis longitudinis, sensim in latitudinem sese explicantia, sub extremum mucronata, viridia, nonnihil bifurcata, ad Lychnidis silvestris flore albo, quæ in omnibus provinciis vulgaris est, folia quodammodo accedentia,

longè ta-

Lychnis sil.
flore rubro.

Lychnis sil.
albo flore. I.

Lychnis sylvestris
L.

Lychnis sylvestris
L.
Sax. H. 2. 1801

longè tamen angustiora, sapore acidiusculo : caules deinde pedales, interdum cubitales, nodosos & geniculatos, qui summa parte cum suis ramulis leuto & viscido humore obsiti sunt, uti in priore : singula genicula latiore pediculo amplectuntur bina folia ex aduerso sita, superioribus breuiora, circa summum autem caulem adhuc minora & mucronata : summis alis innati oblongi ramuli, ternos plerumque vel etiam plures sustinent flores, quinque bifidis & usque ad umbilicum diuisis binasq; appendiculas mucronatas circa eundem umbilicum habentibus foliis constantes, candido colore, quinque staminulis oblongis medium umbilicum occupantibus : floribus qui iam marcescentes contrahuntur, & interiore parte conuoluantur veluti in alba Hispanica lychnide, succedunt crassiuscula & mucronata capitula, semine exiguo, rotundo, cinereo plena : radix fibrosa et perennis, singulis annis novos ex radice numerosioresq; caules proferens, qui secundum radicem fibras agentes facile pangi possunt.

Nascitur per uniuersam Pannoniam, Austriamq; infra Ansum, Morauiam, Bohemiam, utraque Muram & Drauum, non modo in caduis siluis, sed etiam ad margines agrorum rest. bilium. Memini & in Belgica videre Lutzelburgensi ducatu. Floret Maio.

III.

Lychnis fil.
libo flore. 2.

TERTIA noui singulis annis ex eadem radice procedunt cauliculi, per terram sparsi, & subinde circa internodia radices agentes, deinde sursum denso sese erigentes palmari altitudine, graciles, geniculati, bina folia in singulis geniculis ex aduerso opposita feretes, longiuscula, angusta, obtuso mucrone, viridia, prominente dorso, amaro sapore : flores in summis cauliculis & ramulis lateralibus (qui glutine quodam illiti videntur) elegantes, candidi, quinque laciniatis foliolis constantes, inodori,

inodori, quibus succedunt obtusa vascula, semine exiguo, nigricante, planoq; (qua nota quandam affinitatem cum Armeriis floribus habere videtur) referta: radicē habet fibrosam, uti similes & congeneres plantae.

Sponte prouenit ad radices Alpium Styriacarum Snealben, supra monasterium Neuberg: sed copiose admodum in Etscher. Floret Maio & Junio, & subinde semen profert: loco verò natiuo omnia serius.

2. Aliud eius genus inuenitur in scopuloso illo praeruptoq; iugo Durrestain nuncupato, secundo supra Garmingam militari, multo minoribus & angustioribus foliis: flore etiam minore: in ceteris non dispar.

PORRO, praeter iam dictas, passim etiam hic occurrunt cum in siluis, tum montanis pratis vulgares Lychnides siluestres, flore albo, rubro, & virescente, & quae Flos cuculi appellatur; quaeq; nunc Ocimastri, nunc Ocimoidis, Polemonij, Papauerisq; spumei nomen à variis auctoribus recentioribus adeptae sunt, Lobelius affinitatem quandam cum Melandryō Plinij, quod iocinori mederi scribit lib. 26. cap. 7. habere putat. Sed cum breuem admodum & mutilam eius historiam tradat: an huic plantae quadrare queat, difficulter quenquā iudicare posse existimo. Omnino autem ad Lychnidum siluestriam classē pertinere arbitror, cum eas formas pulcherrimè referat.

Vngari non modò priores duas, sed etiam reliquas vulgares siluestres Lychnides Vad zék siu, id est siluestrem Caryophylleorum herbam appellant: nonnulli tamen priorem Nywl zék siu, hoc est, leporis Caryophylleam herbam vocant.

Lychnides sil.
alia promisc.
euz.

Melandryum
Plin.

DE HESPERIDE.

CAP. XLIII.

HESPERIDI nomen inditum, auctore Theophrasto lib. 6. de causis Plantarum capite 25. quod nocte plus redoleat, quam interdiu. Cui suffragatur Plinius Naturalis Historia lib. 21. cap. 7. Ad quam verò earum plantarum quæ hodie nobis sunt cognita, potissimum referri debeat, plerique adhuc dubitant, cum alias nullas notas reliquerint Veteres quibus dignosci queat.

Hesperis eus
sic nuncupa-
ta.

Communis tamen opinio obtinuit, ut ea quam nonnulli Matronalem violam vocant, & inter Leucoij genera referri debere videtur, Hesperidis nomen sibi proprium adscriberet: quoniam eius flos, sub vespere præfert in grato odore nares feriat, interdiu aut nullum, aut leuissimum spiret.

Viola Matro-
nalis.

Nos ergo, vulgarem Herbariorum opinionem sequuti, Hesperidem appellamus, quæ Matronalis viola alio nomine dicitur, quod matronis atque virginibus sit in deliciis. Eius verò duo alia genera, minime, ut arbitror, ab aliis hæcenus observata in medium profereamus.

CUBITALI Prior excrefcit altitudine, multisq; ramis prædita est, quos cõfuso ordine ambiunt folia, Matronali viola similia, latiora tamen nonnihil & crassiora, gustu primum acidiusculo, sed acri postea, & salivam cient e: extremis ramis in oblongis pediculis insident flores Leucoij aut Viola matronalis floribus forma similes, quatuor foliolis ut illi constantes, sed non explicati, verum sese contorquentes, & colore ineleganti admodum & obsoleto, hoc est, pallido vel fævo, infinitis venulis ex atro purpureis intercurrentibus, odore interdiu nullo, aut adeo tenui ut vix naribus percipi possit, sed sub

I.
Hesperis edo-
rat. is. monta-
na.

Hesperis matronalis L. 295

sed sub vesperam gratissimo & suavissimo: flori succedunt oblonga, torosaque ut alterius cornicula, sed quadrangula, in quibus duplici serie continetur semen vulgari Hesperidi simile, subruffum: radix fibrosa, quam tamen biennium superare non arbitror.

Sponte primum nascentem & semine pregnantem anno Domini 1576. inveni in Prellenberg Hamburgenfi mōti vicino, Ungariaque extremo, qua Austriam spectat, mense Junio. Eius deinde semen terra cōmissum subsequente vere, plantas mihi protulit quae altero anno primum floruerunt Maio, deinde hyeme perierunt. An verò quod amicis in Belgicam misi semen natum sit, non intellexi.

ALTERA vulgari Matronali violae adeo similis est, ut ex utriusque collatione vix discrimen conspici possit: etenim folia habet secundum rad. cem non minus ampla quam illa, subhirsuta, viridia, per ambitum serrata: caulem cubitalem, multis alis concanum, ad quas alia breviora & nonnihil ad pediculum laciniata nascuntur: flores in extremis ramis copiosos, quatuor foliis constantes, exalbidos, qui tēporis successu purpurascunt: cornicula, semina, radix etiam ipsa cum vulgari omnino conveniunt: solo floris odore, cuius in hac nulla gratia percipitur, differunt. Solet etiam hac plerumque altero ab germinatione anno, & à maturo semine perire.

II.
Hesperis altera pinonica, inodora silvestris.

Crescit passim Viennensi agro ad montium radices, & vineorum in collibus sitorum margines. Floret cum vulgari, nempe Maio & Junio.

PRIOREM appellare licebit Hesperidem montanā: Alteram vero Hesperidem silvestrem.

Matronalem autem violam tussi, convulsis, & difficulter spirantibus mederi tradunt: urinas insuper & sudores propellere, incidere, abstergere & digerere.

CETE-

Hesperis matronalis
 Linn. Sp. Pl. 8. 127.

CETERVM quae à nonnullis Viola latifolia, à flo-
rum cum Hesperidis & Leucoij floribus similitudine,
vocatur, ab aliis autem Lunaria Graeca & odorata,
quòd siliqua semine excusso splendida sint, & eius flores
Leucoij aut Hesperidis florum odorem referāt, in mon-
tanis siluis Austria & Styria, & vicinarum Alpium
siluosis locis, atque etiam in Pannonia inter anni spon-
te abundanter provenit. Quae cum à plerisque aliis sic
descripta, eius historiam hic retexere non est necesse.

Viola latifolia.

Lunaria graeca sive odorata.

DE LEVCOIO SILVESTRI.

CAP. XLIII.

MULTA secundum radicem habet Leucoij, quod
luteum florem gestat, foliis similia, nisi angustiora essent,
viridia, gustu amaricante, inter quae unicus, interdum
plures assurgunt caules pedales aut ampliores, striati,
carinatis foliis obsiti, multos sustinentes flores quatuor
foliis constantes, luteos Leucoij flore luteo florum amu-
los, sed minores minusq; odoratos: floribus succedunt ob-
longae siliquae sive cornicula ut in satiuo, semine plena:
radix oblonga, candicans, & multis tenuibus fibris pra-
edita est. Biennalem esse puto, & semine ad maturita-
tem perducto perire.

Leucoium
Gl.

Inuenitur in montibus illis supra Badenses ther-
mas, & in Leytenberg. locis meridiei obuersis & sale-
brosis. Floret Maio.

COMMUNE Leucoium silvestre appellari posse
censeo: Rhizotoma etiam muliercula wild gelbe beul
vocat. Ungari autem satiuum Leucoium luteum Sar-
ga viola nuncupant, hoc est, luteam violam.

Cambr. 1. 249

DE PRIMULA VERIS, siue Herba paralyfi.

CAP. XLV.

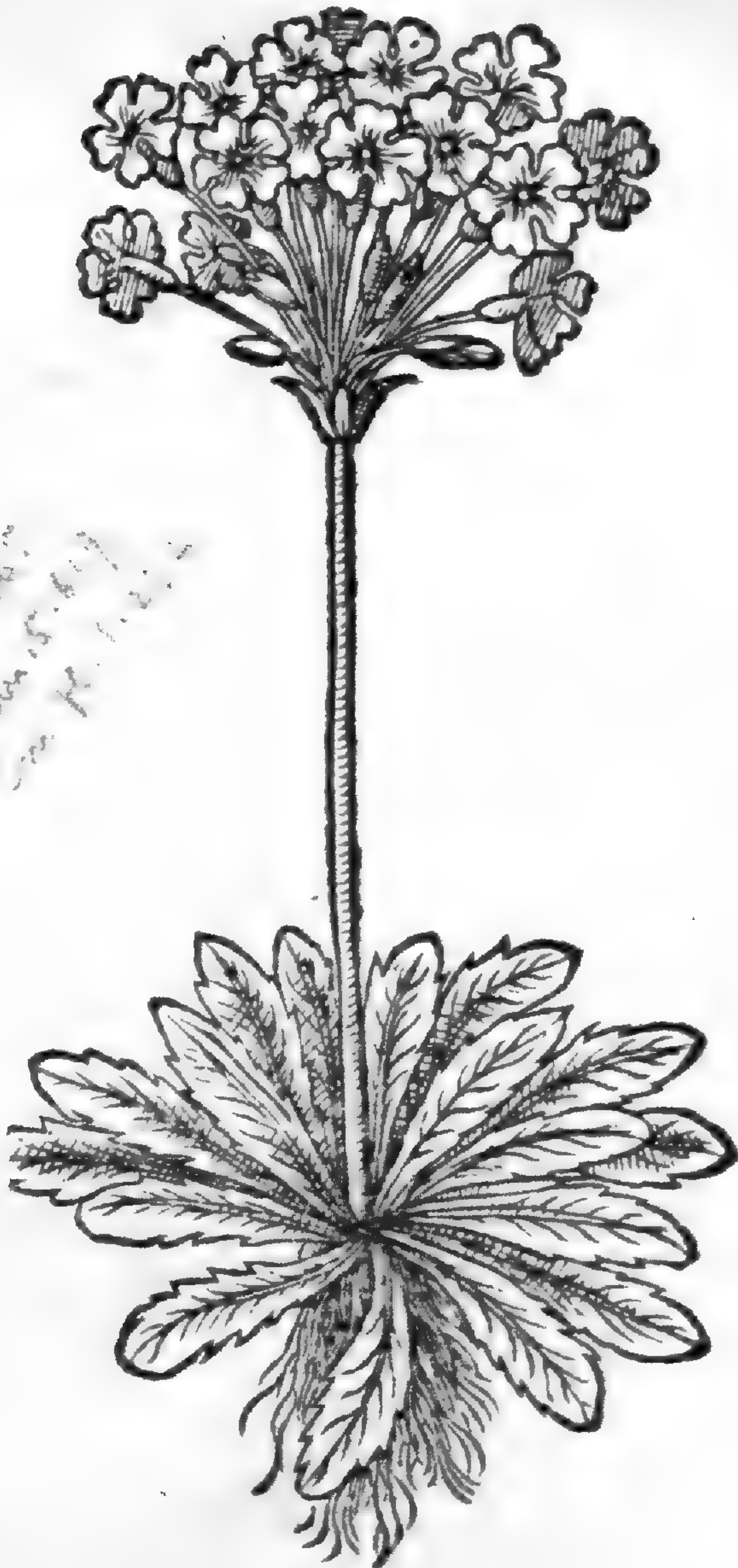
TAMETSĪ in harum Prouinciarum pratis, locisq̄ herbosis & montanis, atq. siluis nascantur aliquot eius herbae qua vulgo Herbariorū Primula veris, & Herba paralyfi vocatur, genera, qualia sunt elatior utraq. flore luteo & pallido, atque humilis flore pallido, eaq̄ue simplici foliorum textura: peculiare tamē quoddam genus alunt nonnulla Viennensis agri, atque vicina prata uliginosa, quod ob florum elegantiam & venustatem, ut eius descriptionem hic subiiciam, meretur.

Primula veris varia genera.

GERMINAT autem primo vere foliis denis aut duodenis, initio quasi in globum contractis, qua deinde cum tempore sese explicant, & humi sparguntur, suntq̄ exteriori parte incana, & veluti farina quadā aspersa, interna verò ex viridi pallentia, aliquantulum crispa deiusculaque, Herba paralyfi vulgari fere similia, sed minora angustioraque, & minus rugosa, sapore acri, ex horum medio unus aut plures assurgunt cauliculi dorantales, interdum pedales, nudi, graciles, in summo incani, qui sustinent ex uno veluti capite atque in umbella nascentes flores, octonos, denos, aut plures, Primulae veris floribus forma similes, quinque bifidis foliolis constantes, qui magna ex parte eleganti dilutioreq̄ purpurantent, aut carneo colore sunt, interdū saturè rubent, nonnunquam, (sed raro) omnino candidi sunt, omnes autem in umbilico luteoli & aliquantulum odorati: semen deinde in oblongis vasculis admodum exile, fuluescens. Illud autem in hoc flore observari, ut qui intensius rubeat, pistillum siue stilum prominentem habeat, quem ad nodum nonnullarum Primularum flores: at dilutior minimè. Radices habet candicantes, fibrosas, ad qua-

Primula veris flore rubro.

Primula veris
Primula veris
Primula veris
Primula veris
Primula veris

Primula veris
Primula veris
Primula veris

Y 3

Primula veris
Linn. Tab. 619

rum caput noua subinde alia plantula secundum matrem germinant.

Sponte magna copia prouenit in vliginosis agri Viennensis (ut ante retuli) & vicinis pratis, ad Himberg, Waltenstorf, & Eberstorf Mag^r D. Hieronymi Beck à Leopoldstorf, arcē, Botenstorf, supra Badenses thermas versus Neapolim Austriae. Floret verò sub finem Aprilis & toto fere Maio. Habui autem ex ijs quas in hortum transtuleram, plantā, quae anno 1577. ex media florum umbella cauliculum uncialem & ampliolem produceret aliam umbellam elegantissimis floribus onustam sustentem.

Hanc etiam siccam ad me misit D. Ioachimus Camerarius, passim Tyrolensi & Salzburgensi agris, ut ipse adscribebat, nascentem.

Anno verò 1581. dum Londini essem, de C.V.D. Pennaeo intellexi copiosè admodum nasci in Anglia Septentrionalibus locis pratis humidis & pascuis, atq; ab incolis *Byrdcein* hoc est, auum oculos nuncupari: qua adeò causa fuit, ut C.V. Dn. Richardus Garthex Hexarchatu Derby, ut Wybscy non procul Halysure urbe aliquot eius plantas suis floribus adhuc onustas ante re: eum Londino discessum adferri curaret, quibus etiam adiuncta fuerunt aliquot *Pinguicula*, (de qua postea) stirpes, cum *Trollio* flore. Verum eodem etiam apud illos nomine insignitur *Cardamine* illa pratensis vulgo *flos Cuculi* nuncupata.

Quantum ex gustu deprehēdere licet, iisdem facultatibus praeditam arbitror, quibus alia *Primula* veris praedita sunt.

EANDEM omnino esse puto, quam Iosias Simlerus commentario de Alpibus, ex C.V. Conradi Gesneri collectionibus describit in hunc modum. *Kapletlin* herba pu-
silla,

Stilla, albicās Bellidis minima forma, in summo plurimos confertos flores purpureos habet, tota herba candicat, & attrita manu pulverem exiit, aspectu elegans. Caesar inter herbas aut Regulus.

VARIA autem apud rei Herbarie studiosos obtinuit nomina Primula veris vulgo nuncupata Belgis. Nam sunt qui φλομίδες Dioscoridis esse putent, Fuchsius verbascula vertit. Alij Dodecathcon herbā, quam Plinius lib. 25. cap. 4. describit foliis septenis, lactucis similimis, è lutea radice exeuntibus. Vulgus Herbam paralytim, Clauem S. Petri, Itali Lactucam siluestrem appellāt, Germani Himmelschlüssel / & Schlüsselblumen. Ungari humilem, & ἀναυλον maxima copia ubique in siluis cædis apud eos nascentem, Kacha verāg, hoc est, pultis ex panico aut milio confecta, (quam illi Kacha vocāt) florem. Hanc ego superiore anno in Anglia, ubi etiam in cædis siluis abunde provenit, flore omnino nuceo conspexi, & aliquot stirpes amicis in Belgicam misi. Sed quæ rubro flore est, à rusticis mulierculis quæ flores eius manipulatim colligatos Viēnam in forum deferunt, iisque vendunt, quæserta & corollas nectunt Kreutzblumen nuncupatur, eo quòd Maio mense circa id tempus quod vulgari lingua Kreutzwochen (eæ sunt rogationes) plerumque floreat.

φλομίδες
Diosc.
Dodecathcon
Plin.
Herba paraly-
tim.
Clavis S. Petri.
Lactuca sil.

DE AVRICVLA VRSI.

CAP. XLVI.

NON dubium est quin ad Primularium classem referenda sit venusta hæc planta, sic eas formæ & temperamento amulatur.

Eius verò multa genera observant in Alpinis istis iugis, quæ omnia suo ordine describemus, initium à vulgatiore,

Auricula vrsi 1.

Pl. no. 1. 1. 332

Auricula vrsi
Linn. Sp. Pl. 107

gatiore, sed omnium odoratiore facientes.

ILLIUS folia *Primula* veris foliis fere respondent, minimè tamen rugosa sunt, sed crassiora fabariae foliorum in modum, nunc quasi farina polline conspersa & omnino incana, modo leniter canescentia, interdum omnino viridia & lanæa, omnia nonnunquam per ambitum serrata, aliquando nullis denticulis insignita, interdum novella duntaxat, vetusta minimè, omnia autem gustu amara. Ex horum medio, aut è lateribus cauliculi prodeunt dodrantales, aut minores, nudi, veluti farina quadam conspersi, qui denos, vicenos, tricenos, interdum plures (presertim si in hortis colatur, ubi admodum luxuriat) flores sustinent ex uno veluti capite equaliter prodeuntes, & pediculis (quos veluti squammula quadam incana ab invicem segregant) brevibusque calyculis inherentes, *Primula* veris similes, quinis aut senis divisuris constantes, dulcem & melleum quendam odorem spirantes, nunc lateos, nunc pallentes, modo maiores & ampliores, modo minores, omnes interius circa umbilicum albo circulo insignitos, stilo inter stamina nonnunquam prominente, interdum autem nullo: semen deinde fuscum, inaequale, bullatis vasculis inclusum, quale *Primularum* veris: radix crassa est, & multis candidis oblongisque fibris prædita, ex qua, si colatur & pangatur, plures plantæ enasci solent.

Crescit in Sneberg, Neuberg, Etscher, & aliis vicinis Styriacisque alpibus, montæque Gleysensfeld imminenti: deinde multo latiore copiosè inuenimus in scopulo Medeling oppido (quod duobus aut paulo amplius miliaribus ab urbe Vienna distat) imminenti, qua Septentrionem spectat, unde rhizotome muliercule, cum florum manipulos, tum ipsas interdum stirpes adferunt.

ALTERIUS folia breviora sunt, latiora plerum-

I.
Auricula vrb
lateo flore.

Auricula vrb
rubro flore.

II.

Auricula vrsi, Lam.
Lam. J. 622

que, & initio quasi subrotunda, qua temporis successu angustiora circa radicem redduntur, crassa quidem illa, sed minus quam superiora, per ambitum serrata, superne viridia & lenia, inferne ex viridi pallescencia: inter qua cauliculus exit nudus, duas uncias longus aut paulo amplior, cui insident seni, octoni, aut plures flores simul in capitulo aut in umbella congesti ut in superiore, illique forma similes, sed maiores, colore rubro nitentes, obscuriore initio, quasi mororum succo infecti essent, deinde eleganti & dilucida rubraque purpura gratissimi, intus circa umbilicum pallentes & exalbidi, odorati quidem illi, sed minus superioribus: semen nigrum inaequale, minus & in capitulis longè minoribus: radix priori similis.

HANC frustra per istarum Prouinciarum altissima iuga quaesivi: primùm autè mihi cõspecta est in cultissimo horto C. V. D. Joannis Aicholzij Medici & Professoris Viennensis amici mei veteris & hospitis charissimi, quam à Nobili quadam matrona antè acceperat, sed unde illi primùm communicata fuisset, ipse ignorabat. In Oenipontinis tãdem et vicinis alpibus copiosè nasci postea intellexi.

IN Tyrolensibus verò iugis, praesertim in Kitzspil inueniri audio Tertiũ genus foliis quam superioris minoribus, tenerioribus, minusq; crassis, subhirsutis, & per ambitum undique serratis, inter qua nascitur cauliculus superiori similis, florèsque ferens in umbella persimiles, & rubros, exalbidis tamen quibusdam maculis respersos, cuius radix similiter fibrosa, & è lateribus nouas propagines fundens.

Eam primùm mihi ostendit cum multis aliis raris stirpibus quas in exculto suo horto alit C. V. D. Ioachimus Camerarius inclytæ Reipub. Noribergensis pri-

III.

Auricula vrbis
Horevario.

marius Medicus, dum anno 1579. in Belgicam proficisceretur, & deinde tum eodem anno reduci, cum anno 1581. ex Anglia Viennam reuertenti, illius pauca adnata communicauit: sed priora perierunt, neque altera satis firma sunt, sed quasi contabuerunt. Eodem cum aliis generibus tempore florere mihi dixit.

IIII.

Auricula vrsi
carnei colo.
No.

QUARTA minoribus est quam Secunda etiam foliis, carnosus, mucronatis, & per ambitum minimè serratis, superne lauibus & splendens, inferne cãdicantibus & venosis, minore acrimonia & amaritudine praeditis quam aliarum folia: flores illi superiori similes, profundioribus incisuris secti, colore dilutius rubente, intus circa umbilicum incana quadam lanugine hirsuti, stilo prominente, inodori, ex longioribus calyculis bini, terni, aut ad summum quaterni nascentes, quos sustinent unciales cauliculi, raro longiores: semen in capitulis paruis, reliquis maius & fuscum: radix minor & nigricans, atque adeo numerosa interdum sobole se propagans, ut latissimos cespites occupet.

Inuenitur in Sneberg, reliquisque vicinis iugis & Styria alpibus frequentissima.

V.

Auricula vrsi
angustifolia.

QUINTA nititur crassiuscula radice, Quarta haud dissimili, multis fibris candicantibus capillata: ex qua angusta folia quina aut sena, succulenta & pingua, proxima descripta foliis multo angustiora, à medio ad extremum vsque per ambitum serrata, gustu amaro prodeunt: cauliculus inter ea nascitur digitalis longitudinis, nudus & lauis sustinens capitulum è foliolis compactum, unde quaterni aut quini flores elegantissimi, colore dilutius rubente, quinque foliis, uti reliquorum constantes: semen non obseruari, capitula tamen proxima similia habere conspexi.

Crescit

Handwritten note: C. vrb. f. 1. 124

Handwritten note: P. vrb. f. 1. 124

Handwritten note: vrb. f. 1. 124

Handwritten note: C. vrb. f. 1. 124

Crescit hac in quibusdā alpibus Carinthia, & Styria superioris, praesertim vero Tauro monte & Iudenbergi iugis. Floret sub finem Iulij, hoc est, nubibus in summis illis iugis liquefcentibus. Rara haec, quoniā ex procul dissitis mōtibz delata, in vnius Aicholtzy hortopaucos annos perduravit, omnem culturā ita respūēs, ut nunquam ad frugem peruenire, imō ne florem quidem proferre voluerit.

Auricula vrsi VI.

VI.
Auricula vrsi
minuta.

S E X T A folia unguem magnitudine vix equant, infernè circa sedem angustiora, supernè & in extremo latiora fimbriataque, viridia, nervosa, superioribus minus densa, gustu amaro: pedicellus inter folia exilit vix digitum transversum altus, qui unicum, interdum alterum sustinet florem, quinque bifidis foliis constantem, colore dilutius rubente, siue carneo, Quarta flori non multum

multum ab simili, è calyculo fimbriato sed obtusiore prodeuntem, inodorum, intus etiam circa umbilicum candida lanugine pubescentem nullo prominente stilo: neq. huius semen obseruare mihi licuit, cum non quouis tempore istud iugum ubi nascitur conscendere propter difficultates potuerimus, nec in hortos translata ad frugem unquam peruenerit: simile tamen reliquis esse existimo: adnatis mirum in modum se propagat, & interdum totum cespitem densissimè occupat, candidantes fibras è singulis propaginibus demittens.

In summo Snieberg iugo primus istam obseruavi anno 1574. neq. ullo alio vicino iugo postea mihi sese obtulit.

Inuenitur, sed rarissimè, in supra memoratis iugis 2. Tandro & Iudenberg aliud genus per omnia simile, sed paulo candidioribus foliis, quod flore omnino niueo est.

Auricula vrbis
minima flore
niueo.

Florent omnes Junio, interdum Iulio & Augusto, videlicet statim post solutas, in iis iugis ubi crescunt, niues, interdum etiam sub ipsa quasi niue, & concamerata niuis crusta, reliqua Solis repercussione & radiis circum soluta. In hortos verò translata Aprili florent, & aliquando iterum Autumno, si aura sit temperatior. Tertiam & Quintam excipio, quæ vel statim cõtabuerunt, vel nulla, vt dixi, diligentia ad florem perducipotuerunt.

OMNIA ista genera, præter tertium, primus omnium Belgica communicavi, missis ad Ill. v. Ioannem de Brancion p.m. amicum fratris loco mihi carissimum, & post eius obitum ad Magnific. V. Joannem vander Dilft eius agnatum, & complures alios amicos, eorum plantis, primulaq. veris rubro flore, & rarissimis alijs alpinis stirpibus: prior autem species iam antè Belgica inquilina facta fuerat liberalitate C. V. Alphonsi Pancy Ferrariensis medici.

Iofias Simlerus cōmentario de Alpibus, aliquot eius genera recenset, ex Gesneri collectaneis, ut ipse refert, desumpta: nempe flore luteo, pallido, purpurascēte, rubescēte sanguinis modo, cinereo & atro colore: quas postremas duas nunquam mihi conspēctas esse ingenuē fateor, nisi per cinereum intelligat quartum genus, cuius flos marcescens veluti cinereum colorem contrahit; & per atrum, secundi generis florem primum sese explicantem, quem obscuriorem, & veluti mororum succo infectum initio esse dixi.

QV O nomine veteribus dicta sit hęc planta, ignoramus: Recentiores autem varia illi indiderunt nomina. Matthiolus enim inter Sanicula genera recenset, & Herbariis Auriculam ursi vocari tradit. Gesnerus libello de Lunariis herbis, Lunariam Arthriticam appellare maluit. Alij Paralyticam alpinam nuncupant: vulgarius tamen apud rei herbarie studiosos nomen est Auricula ursi. Helvetiis Flublumle, hoc est, rupium flosculus dicitur. Harum Alpium incolis prior Crafftkraut, & Schwindelkraut ab effectu dicitur, commendant enim eius radicis usum, ad roborandum caput, ne vertigine in precipitiis tēretur, ideoq; caprearum & ibicum venatoribus nō minus familiaris quàm Doronici radix. Medlingensēs, apud quos copiose nasci dixi, Wollmechende Schlüssel blumen, id est, odoratam primulam appellant: secundum genus & tertium Gotte Schlüssel blumen ab incolis vocantur: Quartum genus, Staintollin, hoc est, petream rosulam, ob elegantem & roseum colorem, quodq; in scopulis nascatur, montani pastores nuncupant. Quinta apud Styria superioris incolae montanos Gols Speick nomen inuenit, id est, equina nardus seu spica, ad differentiam Nardi sine spica Celtica, que abundanter in eodem iugo Judenberg na-

Lunaria ar-
thritica.

Paralytica al-
pina.

berg nascitur, ut in eius historia dicemus.

GESNERVS libro de Lunariis herbis, prioris radicem vinum suo odore commendare scribit, manducata vero, dentium dolores, praesertim à frigida defluxione obortos iuuare, capiti frigido, & partibus nervosis prodesse, putrida & ulcera emendare, scissuras in cute hiantes, ventorum, frigoris, aut alia quapiam iniuria, succum eius instillatum breuissimè sanare.

Matthiolus ad enterocelas & thoracis vulnera, si quotidie in potu sumatur, utilem esse, quin & ad alia vulnera tam intus sumptam, quàm exterius illitam.

Hic soli, ut dixi, mōtani venatores eius radice utuntur, à reliquis negligitur, praeterquam à mulierculis, quae ex eius floribus ferta & corollas conspiciunt.

DE SOLDANELLA ALPINA.

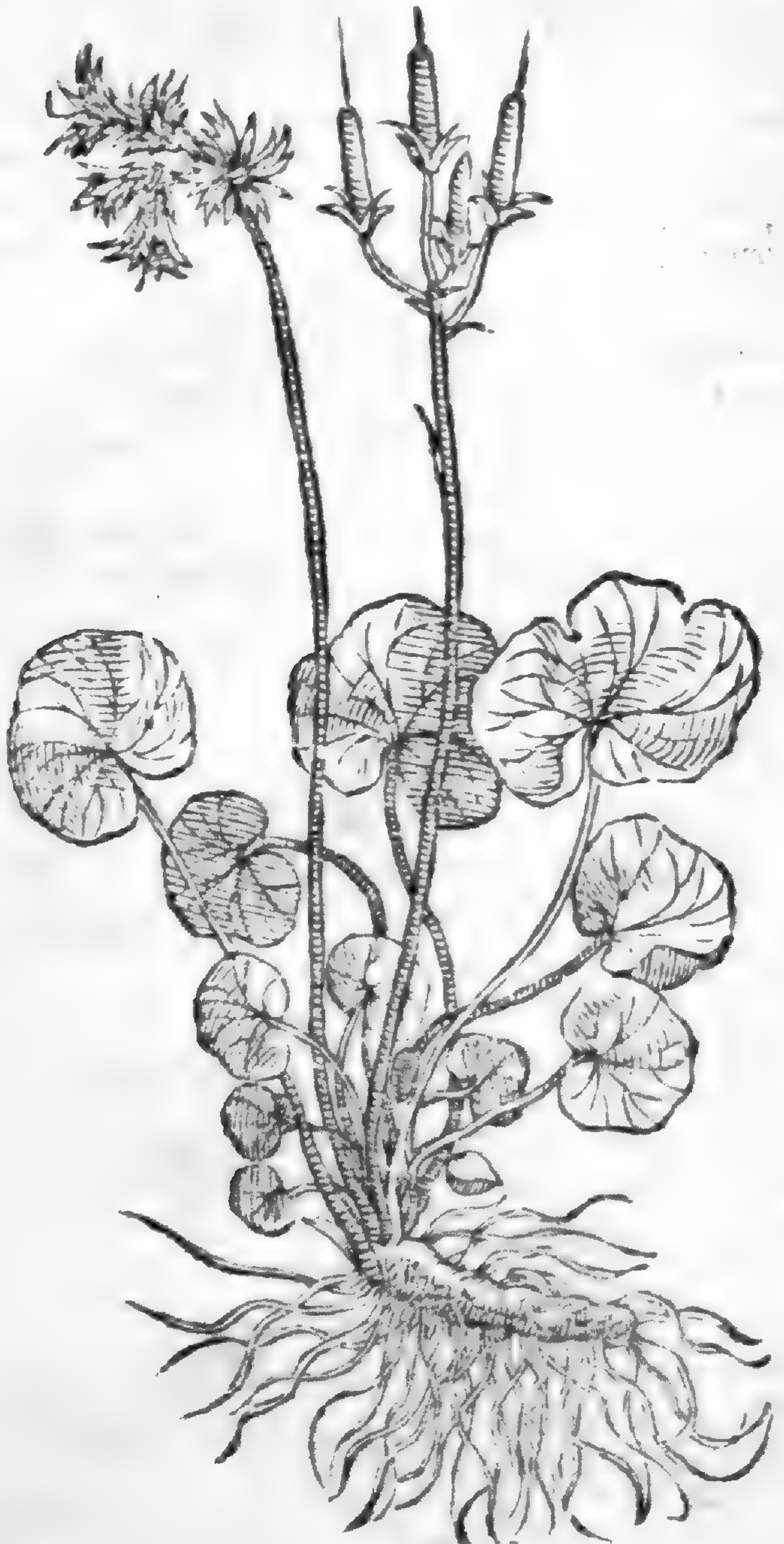
CAP. XLVII.

NATALIUM communio & floris venustas facit, ut superioribus subiungam hanc elegantissimam plantam, cum aliquot aliis.

HABET vero sena aut octona folia, crassa, in orbem fere circinata, brassica marina, quã vulgo soldanelam vocant, emula, sed duriora, superne viridia, inferne dilutiore virore splendens, gustu primum exiccante, deinde acri & ingrato: flores gerit in laxi, nudo, gracili, subrubro, dodrantaliq, c. ueliculo binos, ternos, aut plures, purpurea colore nunc saturatiore, nunc dilutiore, inodoros, campanulae modo eformatos, deorsum spectantes, & propendentes, unico folio in quinque profundis crenas (quae aliquantulum laciniatae sunt) & totidem alias singulares diuiso, constantes, è medio protuberante veluti quodam umbone cum longo stilo, qui in capitellum euadit, vel corniculum potius, oblongum, durum, membranaceum,

Soldanella alpina historia.

S. alpina, L.
 Com. 2. 1816

braneum, mucronatum, semen continens paruum, durum, virescens, simul congestum: radices fibrosae candidantes ex uno veluti capite dependent, quod adnatis se propagat.

Copiose nascitur in Austria & Styria alpebus perpetua nive obsitis: nusquam vero letiorem aut abundantiorē conspexi, quam in iugo Wechsel nuncupato supra Aschpang Magnifici Dn. Erasmi à Khunigsperg, p. m. liberi Baronis; ubi anno 1576. unicā plantam flore omnino niveo inueni.

Floret istuc Iunio, interdum etiam Iulio & Augusto, quemadmodum nives maturius aut serius liquecunt & dissoluantur. In hortos verò translata etiam Aprili cum primula veris rubra floret: difficulter autem cicurari potest.

EST & aliud genus minore folio, neque circa pediculum adeò circinato, sed paulatim ab ipso pediculo in latitudinem extrescente, breuiore gracilioreq; pediculo.

Inueni etiam anno 1578. in ascensu montis Herrenalben (unde postea iter est ad celsissimum iugum & scopulum Durrenthalia duobus supra Gamingam miliaribus) locis umbrosis quoddam genus amplis foliis, sed tenellis admodum, quae parte inferiore non virebant superiorum modo, verum non minus rubescebant quam Cyclamini flore odorato folia.

SOLDANELLE nomen inditum, quòd eius folia Soldanella marinae foliis sint admodum similia: vulgare nomen nullum ediscere potui ab alpinis Pastoribus & Venatoribus.

Sed neque ullas ipsius facultates notas habent. Noster verò Lobelius, Empiricum quendam foliis usum ad aquas in ascite educendas, vulneribusq; cicatricem obducendam, asserit.

DE VIOLIS MONTANIS.

CAP. XLVIII.

DVO Viola rara nec antè mihi conspecta genera in Austriacis & Styriacis alpibus inueni, quæ propter venustatè studiosis rei herbaria nota facere non dubitavi.

I.
Viola montana
na flore luteo.

FOLIA habet Prior nigra viola fere similia, minora tamen, breuiora, & è viridi colore pallefcentia, gustu calido: angulosos cauliculos, in quibus bini aut terni sunt flores ex alarum sinu prodeuntes, viola minores, colore luteo, inodori, quinque foliis constantes, quorum infimum maiusculum est, & quinque radiolis siue nervis nigris interiore parte distinctum, reliqua verò exteriori parte: semen in triangulis capitulis, quæ per maturitatem dehiscunt, exiguum, nigricans, aliis violis simile, præsertim tricolori: radix alba, crassiuscula, multas propagines è lateribus procreat, candidisq; fibris hirsuta est.

Abundanter nascitur in omnibus Austria & Styriæ alpibus: & floret Iunio atque Iulio, in cultis autem Aprili. In Borealis Angliæ montibus inueniri etiam intellexi.

II.
Viola montana
na purp. flore.

EXIT Altera in summi Sneberg iugi vèrtice, foliis perquam exiguis, & quasi circinata rotunditatis, per ambitum leuiter serratis, crassiusculis, oblongo pediculo inherentibus: cauliculus assurgit è medio foliorum duas uncias longus, unicum florem sustinens purpureum, vulgari similem, sed multo maiorem, & inodorum: cui succedit siliqua triangula: radix nonihil serpit, & aliquot fibris donata est: floret sub finem Junij.

Viola arborescens
Matthioli.

FREQVENS in harum Prouinciæ nemoribus occurrit elatior illa martia Viola, cauliculis firmioribus & erectis, quam cur Matthiolus arborescentem cognominavit, nullam rationem video.

CETE-

Viola biflora L.
 C. W. B. 1007
 Linn. 9. 692

CETERVM non potui elegantissimi huius floris nec ante annum 1579. mihi constecti descriptionem hoc loco non inferere: licet in Pannouia non sit mihi obseruatus, sed eius cognitionem acceptam ferari C. F. Ioachimo Camerario, in cuius horto aiebatur.

III.
Viola tricolor
odoratissima.

PLVRIMOS porro ex una radice pedales profert caules angulosos, & admodum ramosos, quos per intervalla ambiunt folia tricoloris viola foliis fere similia, longiora, crassiora q̄, & succi plena, leuiter & rarius dentata, apophysibus ad latera oblongis, & profunde lacinatis, sapore amarissimo, & nonnihil acru: ex summis alis oblongi orientur pediculi, triangulares tenelli, sustinentes singuli florem omnium quos in hoc genere videtis maximum: quinque foliis, ut vulgaris, constantem, quorum duo superiora extremis oris ex caeruleo purpurascunt, & circa umbilicum pallidus sunt coloris, duo in latera expansa illis minoris, colore luteo maculis ex caeruleo purpurascensibus respersa, trinisq̄, purpureis radiis ex umbilico emicantibus insignuntur, inferius latissimum est aurei fere coloris, septenis radiis purpureis ab umbilico intercurrentibus, neaculoq̄, ex caeruleo purpurascente infimo labro notatum, odor suauissimus: capitula crassiuscula, que in ternas partes dehiscentia semen ostendunt uti alia. Pusillum rotundum, per maturitatem fuscum, tricoloris viole semini proximum: radix fibrosa est & perennis: facile etiam ramulis in terram defixis propagatur.

Sponte in Helueticis montibus nasci ferunt, unde Illmo Princeps à Cassel erutans accepit, ipsiq̄, Camerario communicauit. Floret propemodum tota aestate.

2. ALIUD autem genus per omnia ei simile, floris colore excepto, apud Ill^{strissimū} Principem Wilhelmum Landgrauium Hassia, &c. in cultissimo ipsius Cel^{stis} horto

horto Cassellis anno 1581. obseruavi: nam qui in superiore varius est color, in hoc omnino flauus est, radiis purpurantibus ex umbilico emicantibus magnam gratiam flori adferentibus: aliquantulum etiam odoratior videtur.

DE PINGVICULA.

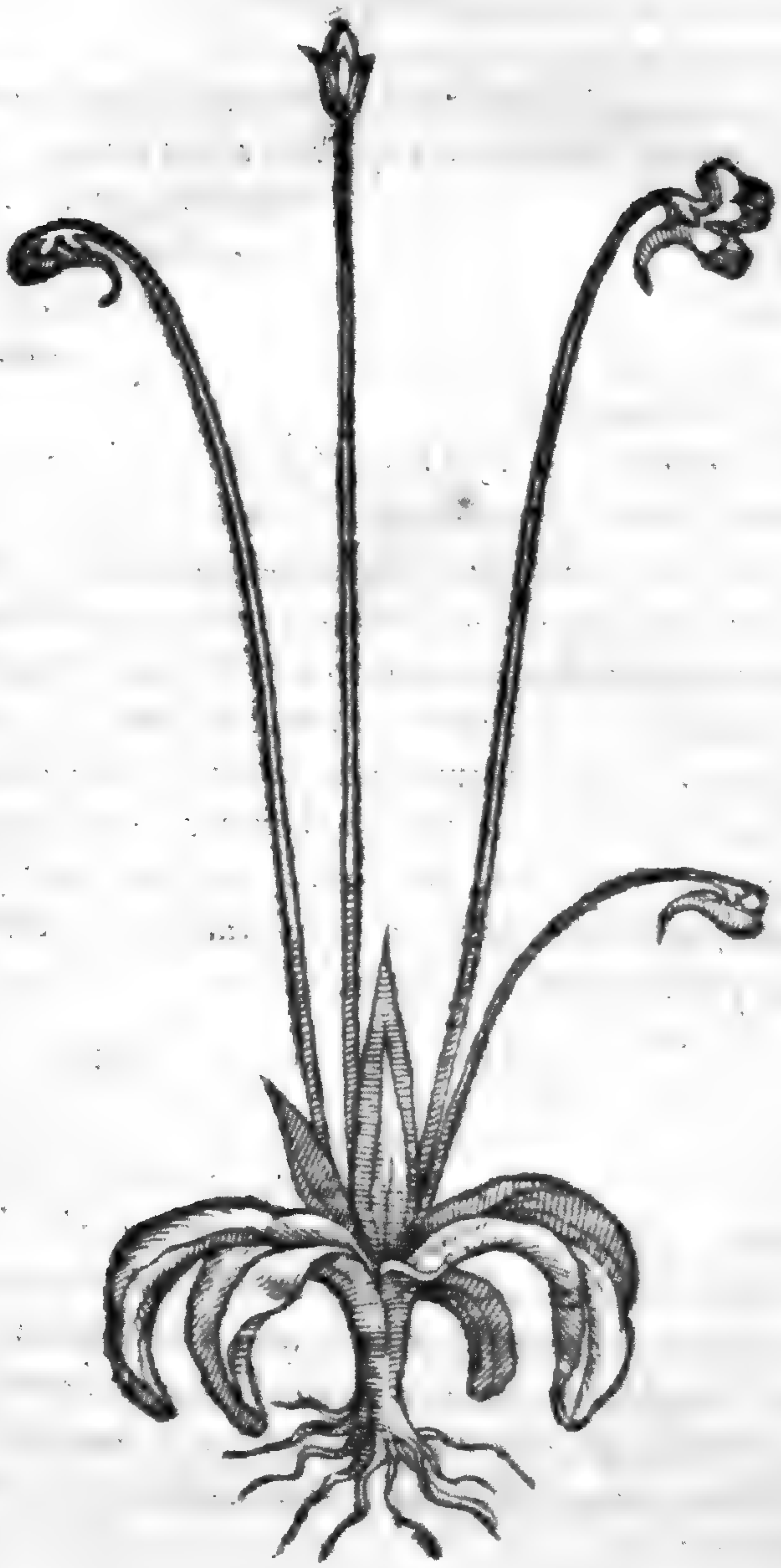
CAP. XLIX.

Pinguicula
Gesneri.

VENUSTA & elegans etiam est hac planta, qua quaterna aut quina habet foliola, Gentianella fere similia, circa radicem latiuscula, deinde in mucronem desinentia, satis densa, & pinguis, succulentaq;, tenella tamen, & colore dilutius virente, sapore amaricante: ex horum medietullo vnicus aut plures oriuntur cauliculi, nudi, dodrantales, tenelli & exiles, quibus insidet singulares flores, interdum albi, nonnunquam purpurei, cauda sine calcarum prominente, quemadmodum in Consolida regalis vulgo dicta sine Cymbalaria flore: his succedunt rotunda capitula mucronato apice, minutum, oblongum & nigricans semine continera: radices tenues sunt, fibrosae & candicantes.

Que albo est flore sponte prouenit non modo in Sneberg, Durrenstein, aliisque alpium iugis in locis a soluta recens nix adhuc madentibus: sed etiam permixta illi que purpureo est flore in omnibus fere pratis vliginosis, in quibus crescit Primula flore rubro: ubi Maio floret, & Iunio semen profert: in Alpibus vero serius haec omnia.

Quo nomine dicenda esset hac plantula diu ambegimus: placuit tandem ad illi relinquere, quo a C. Gesnero, in descriptione montis Fracti non procul a Lucerna celebri Heluetiorum urbe siti, donata est, donec commodius aliquod reperiamus.

PINGVICULA, inquit, ut ficto à nobis nomine appellatur, florem ceruleum ut viola martia profert, inodorum: folia humida, mollia, leuia, absque nervo (ni fallor) ut lingulaca vel ophioglossus: nascitur in palustribus. Hæc ille.

Lingulaca Plinij.

Quid si verò Lingua vel Lingulaca Plinij sit, quam lib. 24. cap. 19. & lib. 25. cap. 11. circa fontes nasci tradit! Verùm nos nihil hic asserimus, sed inquirendi duntaxat causa hæc scribimus. Nulium vulgare nomen à montanis pastoribus, neque à Viennensis agri incolis, quod intellexerim, obtinuit. Et hand scio an apud illos aliquo medico in vſu sit.

Retulit mihi anno 1581. C. W. Pennæus Londinensis medicus hanc plantulam tam que flore ceruleo est, quam que albo, plerisque Angliæ locis inueniri (ut ipsa experientia verum esse postea me docuit, quæ admodum capite 46. huius libri annotauimus) & a Borealibus, apud quos Primula veris rubro flore permixta crescit, Butterwort! id est, butyri radicem à pinguedine butyro simili qua fissuras in vaccarum vberibus sanare solent, appellari: à Meridionalibus verbò Anglis (apud quos etiam crescit) Whipt root vocari, quia oves interficit, si ob cibi penuriam illa vescantur.

DE RANUNCULIS MONTANIS.

CAP. L.

NASCUNTUR in utraque Pannonia Noriciq; parte varia Ranunculi genera, quæ passim in aliis Prouincijs crescunt. Sed aliquot alia in harum prouinciarum altissimis ingis conspeximus, quæ à reliquis herbaria rei Scriptoribus vix obseruata esse animaduerto. Itaque omnibus medica materia studiosis gratum me futurum existimaui, si eorum historiam illis etiam communicarem.

MVLTÀ

MULTA parva, rotunda & quasi circino circum-
 scripta habet Prior folia, aliquot crenis divisa, & per
 ambitum serrata, atro virore superne splendentia, cras-
 sa, carnosiq; & gustu feruidissimo: ex horum medio flos
 emicat quinque albis foliis constans, staminibus in medio
 croceis, inodorus, qui pediculo tenui, singulari, vixque
 dodrantem equante innascitur: quo defluente succedit
 capitulum quemadmodum in aliis ranunculis imma-
 turo frago simile, quod ex minuto semine simul congesto
 constat: radix multis albicantibus fibris praedita est.

Ranunculus
 m. niger flo.
 albo.

Eius altera species est, cuius folia in tres profundas
 lacinas divisa, eaq; denso aliquoties incisa sunt: flos
 amplior, & interdum quasi duplici foliorum ordine con-
 stans: aliusq; colore, & florendi tempore superiori
 par: radix etiam quemadmodum in illo superna parte
 nonnihil extuberat, & floribus donata est.

Exit utraque species in summis Sneberg & vicina-
 rum Alpium iugis confragoso solo, & fere in ipsis scopulo-
 rum fissuris: Iunioq; interdum floret, nonnunquam se-
 rius, statim post solutas istae nives: in hortis vero matu-
 re admodum, & ante alios ranunculos Aprili.

ALTER quina aut sena promit folia, magna, viri-
 dia, dura, Ranunculi foliis qui Trollius flos à nonnul-
 lis vocatur, haud absimilia, nonnihil hirsuta, tribus cre-
 nis ad umbilicum usque, deinde alius minus profundis
 divisa, sapore primum dulci, deinde nonnihil amaro, pe-
 diculis firmis & crassis immixta pedalis longitudinis:
 caulem cubitalem, nudum, nullis ramis brachiatum, fir-
 mum, hirsutum aliquantulum, intus canum, qui in sum-
 mo trina habet folia contigua, profunde laciniata, Anc-
 mones fere modo, deinceps dividitur in quatuor aut
 quinque oblongos pediculos, singulos unicum florem su-
 stinentes album, quinque foliis satis magnis constantem,

II.

Ranunculus al-
 pinus albus flo-
 re.

multis

Ranunculus montanus

Ranunculus montanus
Linn. b. 1. 1. 1. 1.
Linn. f. 1. 1. 1. 1.

Ranunculi montani 1. species altera.

Ranunculus montanus
L. Ranunculus montanus
L. Ranunculus montanus

Ranunculus acris L.
1753

multis in medio staminibus luteis, utcumque odoratum: flore excusso, capitula apparent femine plano & magno onusta: radix veluti premorsa, & multis nigricantibus fibris prædita est.

Frequens est in Sneberg, Suealben, aliarumq; Alpium pratis: floretq; Junio, semen maturitatem adipiscitur Augusto.

In celsioribus tamen earundem Alpium iugis nascitur multo humilior & hirsutior, pedalem altitudinem non excedens, flore paulo minore, & qui Narcissi medio lutei florem æquare possit, atque odoratiore, foliis amarioribus & acrioribus. tamen si gustata, initio quandam dulcedinem præ se ferant. Serius floret altero.

PROXIME hæc sequi debet pulcherrimus ille Ranunculus alpinus, cuius iconem & descriptionem D. Thoma Pennæ liberalitate consequutus sum.

Quatuor autem, quinque vel sex à radice profert folia longis pediculis nitentia, in quinque, sex, vel aliquando septem præcipuas partes Ranunculi more diuisa, parte prona fere cæsa, supina verò ex nigro viridia: ex horum medio unicus caulis ab radice oritur, longitudine pedem æquans, nudus, folia in summo fere emittens oblonga, maxima ex parte in tres lacinias per extremum diuisa, è quorum medio pediculi tres, quatuor, quinque, interdum sex vel septem oriuntur, duos digitos transversos longi, unico vel duobus foliolis subinde ornati, quorum singuli florem suslinent pulchrum, ex quinque foliis orbicularibus constantem, qua inferius purpurascunt, superius iuxta latera ex albo purpurea sunt, reliqua parte albissima, multis luteis staminibus medium occupantibus, calycèque ex quinque foliolis herbaceis constante: semina ut in ranunculis compacta, ex nigro purpurea & mucronata, parum compressa, paulo

2.

Ranuncul. alpin. Narcissi flore.

III.

Ranuncul. mont. purpurascens flore.

paulo quam in aliis ranunculis maiora: radix in summo setosa, multipliciter diuisa, saepius cruciata modo dissecta, & in multas fibras diuiscata. Tota vero planta pilosa est.

Crescit copiose in monte Iura, è regione urbis Geneuensis. Floret Junio & Iulio, semina Augusto matura.

FOLIA Quarto magna in quinque lacinas seta, viridia & per ambitum serrata, inferne dilutiora & splendens, dura, nervosa, quae praemorsa nullam manifestam acrimoniam, sed amarorem potius exerunt: caulis cubitalis, firmus, licet tenuis, lauis, nodosus aut geniculatus, in multas alas à medio ad summum sparsus: in quibus flores utcumque magni, secundo tamen minores, quinque foliis constantes, tenelli, toti lactei, aliquantulum odorati, staminibus in medio pallentibus, capituli rudimentum ambientibus, quod ex seminibus aliis ranunculis fere similibus simul congestis constat: radix praemorsa videtur quemadmodum secundi, multasq; longas & candicantes fibras habet.

IIII.

Ranunculus albus
pinnatifidus
albus.

Prouenit copiose in ascensu Wechsel, Sneberg, aliorumq; vicinorum montium locis siluosis. Floret cum Secundo: sed in cultis Maio, semen vero maturescit Junio.

In eisdem quoque locis inuenitur Ranunculus ille albus flore, quem Clariss. Dodonaeus libro de Dierieris & Perniciosis descripsit: Sed ab isto differt: etenim humilior est, folia habet leuiora, & nonnihil atriora flores rariores & minores, in obliquam nascentibus pediculis inhaerentes: maturius etiam floret.

Huic congenerem flore pleno nunc, ut aiebatur à Mag^o D. Ioanne Vander Dult amice mihi obseruando, qui illius iconem è Belgica usq; mihi hac misit, nusquam in istis iugis obseruare potui. Arbutor illi natum

Ranunculus
flore pleno
phyllo albo.

fuisse

fuisse ex iis plātis, quae paulo ante quā a Cesare Maximiliano II. huc accersitus, è Belgica discederem, filio viro D. Joanni de Brancion eius consanguineo ex Burgundicis alpidibus missa fuerant. Eius deinde planta à C. V. Ioachimo Camerario mihi communicata est.

QVINTVS, omnium quos unquam viderim maximus, multa admodum ampla & densa habet folia, siculis haud minora, quinque profundis incisuris diuisa, per ambitum nihilominus serrata, colore d. luteo vi-
 rente splendētia, subhirsuta, acris admodum & linguam vellicantia: cubitales caules, digiti crassitie, firmos, hirsutos, superiore parte in aliquot ramos diuisos: qui multos flores sustinent quinque foliis constantes reliquorum ranunculorum modo, & luteo auri splendore fulgentes: semen reliquis vulgaribus simile, in capitula congestū: radicum loco multas candidantes fibras habet.

Ranunculus
platyphyllos
fl. luteo.

Crescit in nemoribus & umbrosis locis atq; decli-
 bus omnium istarum alpium iuxta riuulos è lique-
 scente nunc profluentes: in nonnullis item umbrosis pratis ad
 Viennensem saltum, & ultra Drauum. In hortis &
 pratis Maio floret: in Alpibus vero Iunio aut serius.

IOSIAS Simlerus cōmentario de Alpibus Prio-
 ris meminisse videtur, quem ab Helueticarum alpium
 incolis Jegerkraut, hoc est, Venatorum herbam appel-
 lari scribit: Montani isti pastores & venatores, fieber-
 kraut vocant, & ad febres pellendas (unde nomen) con-
 tritis foliis carpo admotis utuntur. Secundo & Quarto
 venatores Abbeis, et Teuffel abbeis, id est, Pramorsa
 & Diaboli morsus nomen indiderunt. Quintum nullam
 peculiarem appellationem quod intellexerim habet: non
 incommode tamen meo iudicio πλατύφυλλος à foliorum
 amplitudine cognominabitur. Ungari Ranunculus in
 genere Beka sive vocant.

Trollius flos.

PORRO Ranunculi illius quem Gesnerus in descriptione Montis fracti Trollium florem vulgo dici scribit, quique quintus inter externos est Dodoneo lib. 4. de Deleteris & perniciosis herbis, flore in globum collecto, duo in istarum alpium pratis obseruavi genera: maius
 1. vnum, ampliore flore & aureo: alterum minus, flore paulo minore & colore quasi ex viridi pallescente, foliorum alioqui forma, capitulis, semineque nigro & radicibus inter se conueniunt. Eum etiam superiore anno in Anglia inter primulas flore rubro erutum vidi.

Ranuncul. illyric.

Eius Ranunculi quem vulgo Illyricum cognominant, quemque primus in Hamburgeri monte sponte nascentem deprehendi anno 1574. historiam lib. 2. Rariorum stirp. à me per Hispanias obseruatarum dedi.

Flora Valdensium.

ETIAM inter Ranunculi genera referenda videtur ea planta, quae apud rei herbariae studiosos Thora Valdensium nomen obtinuit, & à Doctiss. Gesnero plerisque locis Aconitum primum Dioscoridis esse censetur: de quo peculiaris Afferuatio post ipsius epistolae opera Casparis Wolfij editas, inserta est, ubi Plinii Cyclaminum tertiam lib. 25. cap. 9. & Limeum eiusdem lib. 27. cap. 11. descripta, esse contendit.

Illum etiam anno 1578. obseruauimus in Etscheri summi iugi praecipituis atque scopulis tenui terra cooperitis, ad meridiem obuersis mense Augusto: atque paulo post in alto iugo Sneberg vicino frequentiore & uberiore. Folio tamen breuiore esse quam Valdensium Thora, siue illius quae ex monte Baldo erantur, superna etiam parte magis inciso & latiore deprehendi. Huius praeterea flos quinque foliis constat, cum illotum quaternis duntaxat foliis exprimatur. cetera satis conueniunt.

DE RANUNCULO BYZANTINO

sive Asiatico. CAP. LI.

QUONIAM de Ranunculis iam egimus, non incommode in hunc locum revocari posse existimo elegantis illius et verè rari Ranunculi cuius in Appendice ad Hispanicas observationes memini, historiam: quoniam post aliquot tandem annos Constantinopoli planta missa est illius quidem nomine insignita, sed quam ab ipso nonnihil differre experientia nos docuit, ut ex eius historia cuilibet patebit.

PEDALEM igitur ille, quemadmodum diximus, habet caulem, in duos aut plures ramos divisum, quorum extremitatibus insident flores magni, multiplicique foliorum glomeratione constantes (ut in Ranunculo vulgari tuberoso flore multiplici) sed pulcherrimo cocci colore rubentes: folia circa radicem quina aut sena diluto vitore nitentia, media forma inter palustris & echinati Ranunculorum folia: quæ verò per caulem sparsa sunt, minora, nec adeo incisa, nec admodum frequentia: multa illi radices simul congestæ, Lusitanici Ranunculi radicibus persimiles, asphodeliformes, flavescentes.

Hanc descriptionem concinnavi non ex viva planta, sed ex icone vivis coloribus expressa, quã generosus Dn. Carolus Rym Dn. de Eeckebecke defuncto quinquennali Casarei Legati apud Turcarum Imperatorem munere Constantinopoli rediens mihi liberalissimè comunicavit.

RANUNCULI autè Constantinopolitani sive Byzantini cognomen illi dedi, quòd quibusdam hortis Byzantio vicinis & in eius Urbis conspectu, ultra tamen Bosphorum sitis inveniri intellexissem; qua forte ratione Asiaticum vocare præstaret.

Huius iconem tamen si ego & alij aliquot Constanti-

I.
Ranuncul. polyphyll. flore cocineo.

347 CAROLI CLVSII PANN. STIRP.
polim postea miserimus, ut plantam quam hac pictura
referebat, ad nos perferendam curarent; nunquam con-
sequi potuimus. Sed Anemionem latifolium pleno flore
miserunt, negantes eum ranunculum aut noium, aut
unquam sibi conspectum.

Tarobolos ca-
tamer.

ANNO tamen 1580. curante Mag^o Dn. Wolf-
gango Christophoro ab Entzestorf, qui iconem Cōstan-
tinopolim precedente anno miserat, aliquot radices alla-
tae sunt Ranunculi Constant: nopolitani, & Tarobolos
catamer nomine insignita.

VERVM ex duabus plantis quas mihi reliquit fur
domesticus & fugitiuus (qui meum hortulum, dum su-
periore anno absui, suo decore spoliavit) una hoc anno
1582. quo mea historia descriptionē absoluo, binos flo-
res Maio mense protulit, quorū alter vitium fecit, nec
ad frugem pervenit: alter autem magna cum mea lati-
tia sese explicavit, cuius historiam & iconem rei herba-
riae studiosis hoc loco communicandam esse censeo.

II.

Ranunculus
Bulgaricus
Simpl. rubro
Rose.

ALIQVOT à radice producit folia unciam lata, dua-
bus parvis laciniis divisa, atque in ambitu serrata, ob-
longis pediculi nitentia, utrumq. densa & succulenta,
glabra, aut quam minimè hirsuta, & venis ex viridi
palescentibus praedita, gustu initio subacido & ingrato,
postea tamē acri & linguam vellicāte: foliū quod imum
caule amplectitur maxime est ceteris, atq. in tres altiores
lacinias dividitur, quarū singula reliqua folia aequant,
atq. tribus minoribus laciniis ut illa divisa sunt, & in
ambitu serrata. Ex horū medio pedalis assurgit caulis,
teres, viridis, quadā tamē lanugine obsitus, quem per in-
tervallā bina aut terna ambiunt folia minora magisq. la-
ciniata quā illa quae imo cauli adhaerebat, summa sui
parte amplius sustinēs florē, Pannonicū magnitudine qui-
dē superantē, at eiusdē quodāmodo forma, quinque aut sex
foliis

foliis constantem qui foris phoeniceis sunt coloris, interius
 ve. omniati elegans & splendens, mediū florē occupan-
 tibus plurimis crassiusculis staminib. initio pullis, deinde
 cinereis, pediculo tamē tenui & rubro nitētibus, extube-
 rante intermedia stamina capitulo purpure nigra villis
 obsito, quod in semuncialem tandem longitudinem ex-
 crescit, & seminis frequentis rudimento obsitū est, quod
 an fertile futurum sit, subsequēs mensis docebit: flos pla-
 nē inodorus est, multas habet radículas ex uno capite
 dependentes breves & crassiusculas, à Lusitanici ra-
 nunculi, siue Pannonici (qui Illyrici cognomen vulgo
 adeptus est) radículis non multum differentes, extrema
 tamen parte non obtusas, sed singulas in tenuem fibrā
 paulatim desinētes, solidas, colore exterius fusco, interius
 albo, gustu initio ingrato, deinde acri. Porro cum Pāno-
 nico tuberoso ranunculo illud fere cōmune habet, ut sub
 caete inter medias radices veluti crassiusculus ramulus
 enascatur, qui in latus per radicū interstitia se porrigēs,
 in novū caput extuberet, unde multa alia radices paulo
 superioribus minores dependent, e quarum medio caulis
 exiit, sub quo deinde alius similiter ramulus prodeit, in
 obliquū ut: superior per radicū spacia se spargēs, & no-
 vam radicularum congeriem generans: qua sane ratio-
 ne satis feliciter se propagat: sed et albas quae idam fibrā
 habet per crassiorum radicū spacia sese explicantes &
 spargentes.

Tarobolos catamer, ut dixi, nomine, vel Tarobo-
 los catamer lalé (quod Tripolitanum plerumq. florem
 significat) missa est Byzantio haec planta: sed haec etiam
 appellatione superiore antumno nonnulli ex amicis semina
 inde acceperunt, quae d. mihi communicatum nomen elapso
 Vere terra credidi. Verum non ranunculus, ut spera-
 bam, sed legitima Prutia, siue Romana nuncupata, ena-
 ta est.

Tarobolos
 catamerale.

DE RANUNCULO Thaliectri folio.

CAP. LII.

AD quam potissimum classem hanc herbam referrem, dum mecum deliberavi, & adhuc dubio Ranunculine an Thaliectri vulgo existimati generibus adscribere debeam: etenim aliquot notas cum utrisque convenientes habet. Eius vero descriptionem minime negligere volui, quoniam elegans est planta, & à nemine, quod sciam, adhuc observata: liberum cuique relinquens nomen illi pro arbitrio imponendi, & in quam velit classem referendi.

Ranunculi
Thaliectri folio
historia.

PEDALI assurgit altitudine, gracili caule, ex viridi rubescente, in quo terna, quaterna, aut quina folia, maioris Thaliectri flore albo foliis forma & colore admodum similia, sed minora & teneriora, gustu amaro: flosculi in singulis alarum sinubus singulares, candidi, quinque foliolis constantes, suis pediculis innitentes: quibus decidētibus semē succedit, in duobus aut tribus corniculis, rotundum, subruffum, Aconiti hiemalis semē referens: è radice exeunt bina aut terna folia, singularibus dodrantalibusq; pediculis, eiusdem cum caule coloris, innitentia: radix vero impense amara est, multis albis fibris hirsuta, ex quarum capite alia propagatur radícula nodosa, subinde ad singula internodia novas fibras agens, & repens, ideoq; perennis. Verum primaria duntaxat radix à pictore expressa est, reliquis omissis.

Copiose nascitur in saltu Leytenberg vicino Manderstorf ultra Leytam flumen, quinto ab urbe Vienna miliari, & quibusdam aliis umbrosis silvis Viennensi agro: inveni etiam apud Zollonock Ill. Herois Dn. Balthasaris de Bathyan oppidum. Floret Aprili; semen Maio, nonnunquam Iunio maturescit.

- SED quoniam in Thalietri mentionem incidimus: proueniunt in harum Prouinciarum pratis, siluis, & montanis, varia eius genera, omnia videlicet ea quæ in Belgicis hortis aluntur, præter Hispanicū, quod etiam his prouinciis mea opera vulgare factum est. Eius autem folia, licet in modum aliorū diuisa & incisa, Aquilina seu Aquilegia foliis adeo respondent, ut ab imperitis planta discerni nequeant, ante quam caules in flores abeant: flores vero muscosi ut reliquorum, sed coloris lutei sunt. Tria genera montana foliis inter se conueniunt: sed unum altius excrescit, floreque candido est, admodum grauis odoris: alterum paulo humilius, flore etiam albo, minus tamen ingrati odoris, à quo tertium differt solo floris colore qui purpurascit. Pratenſia duo foliis sunt longioribus & attrioribus, & quodammodo splendidibus: alterum pallido colore floris, elatius: alterum candicante & humilius. Septimum omnium minimum foliis minoribus, cinerei coloris. Omnium radices flauæ sunt, & serpant, subinde noua germina producentes: sed minoris omnium maxime.

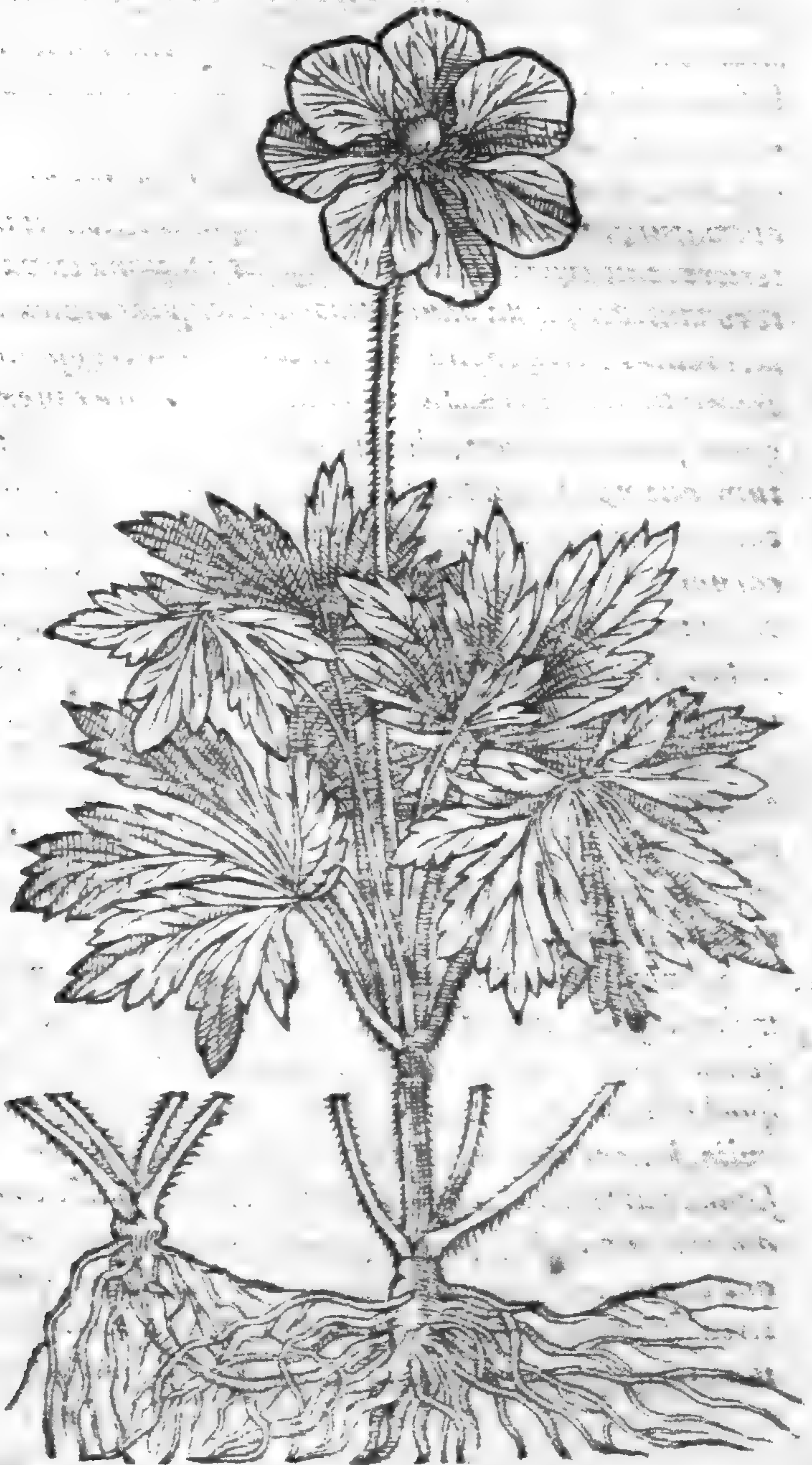
DE ANEMONE SILVESTRI

CAP. LIII.

RANUNCULOS proximè sequi debere Anemone videtur, propter formam & facultatum cognationem. Eius vero cum ab aliis, tum a me varia genera descripta sunt. Non inutilem tamen rem me facturum existimari, si siluestris duas species, ab aliis licet obseruatas, paulo diligentius describerem, quoniam in his prouinciis sæpius à me sunt eruta, & illarū semina collecta.

- I. PRIMÆ ex una radice multa germinant folia, Ranunculi cuiusdam palustris foliis fere similia, tribus usque ad umbilicum incisuris, deinde aliis minoribus laciniata,

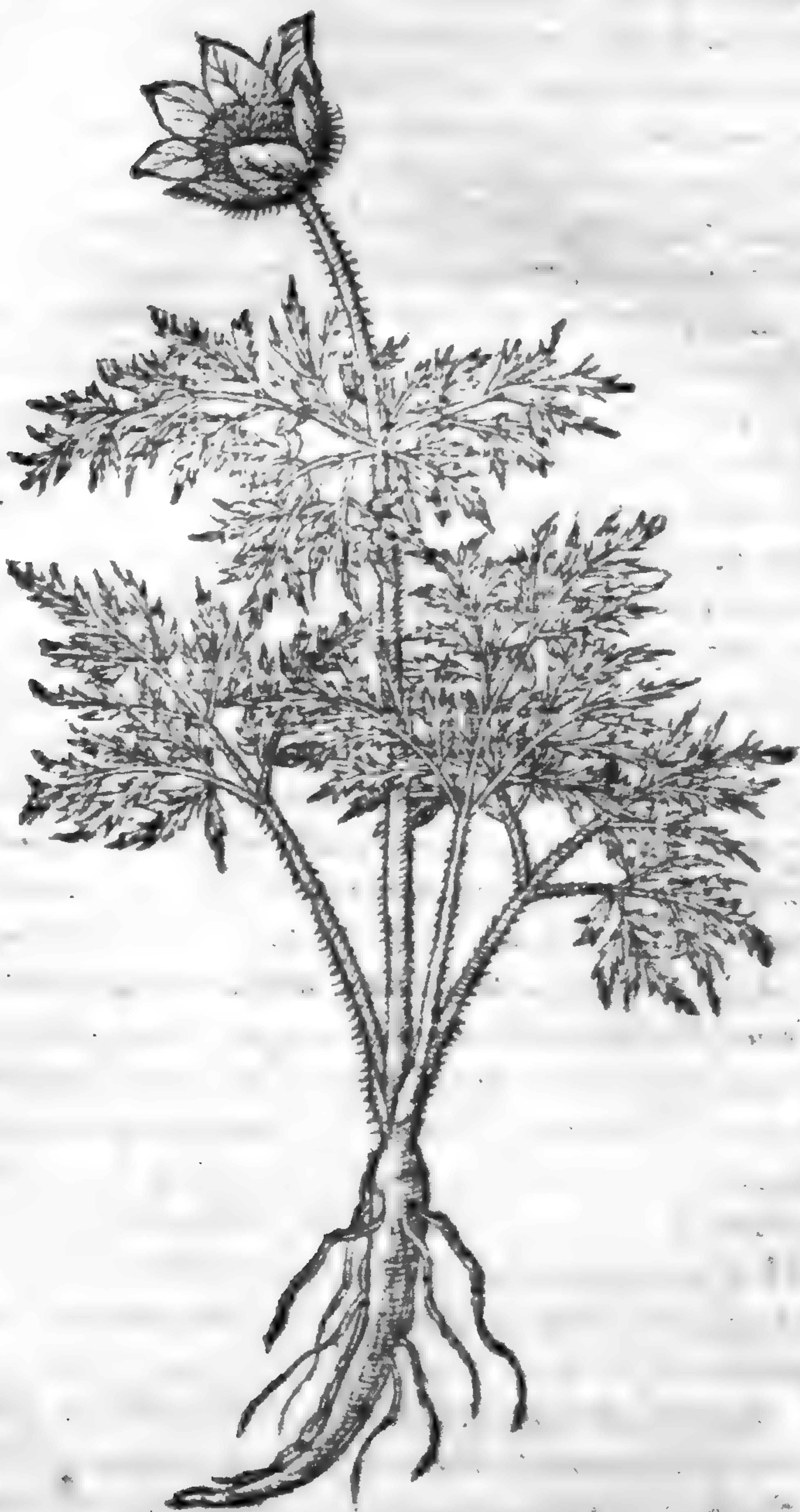
laciniata, virid:a, mollia, & hirsuta, gustu primum ingrato, deinde nonnulli acri: caulis palmaris, interdum etiam pedalis, nudus, satis crassus, candida lanugine pubescens, etia alia folia sustinēs prioribus fere similia, sed minorā: ē quorum medio stios exilit oblongiore pediculo insidens, unicus (rarissime bini) primum, ante quam aperiatur, lanuginosus, deinde ubi expāsus est, parte interiore laevis, colore lacteo, quinque folus maxima ex parte cōstans, Pulsatilla paulo minoribus, cuspidē orbiculata, in cuius medio capitulū rotundum exuberat multis croceis staminibus cinctū, quod tandē resicitur in exiguum semen, planum, alba quadam lanugine involutum, quemadmodum in ea Anemone latifolia secunda, cuius historiam lib. 2. Rariorum stirpium Hispanicarum dedi: radix ex uno capite multas nigricantes & capillares fibras spargit, nonnullae etiam crassiores, quae serpentes, subinde novae ex lateribus plantas procreant: est verò ingrato & acri sapore.

Vicinis urbi Vienna pratis, & plerisque montanis utriusque Pannoniae locis, atque etiam inter amnis ultra Drauum nascitur. Floret Maio: in hortis etiam Aprili: semen Iunio facillimē vento excutitur, nisi quis maturē colligat.

11.

Anemone
montana Pul.
Galla tolo.

SECUNDA ex villoso summoq; radice capite multa fundit folia, quemadmodum id Anemones silvestris genus, quod vulgus Pulsatillam appellat, illius foliis quod dilutiore praecocioreq; flore praeditum est, fere similia, latiora tamen, & in tres foliorum alas divisa, supina parte viridia & laevia, prona autem paulo candidiora & villosa, sapore ingrato & acri admodū: interque caulis emergit palmaris, firmus, hirsutus, quem circa summum tenet ut in Anemones generibus coniunctum amplectuntur folia, laciniata, & multis divisionibus

ursuris secta: flos in summo caule sex foliis constat in-
 tus lacteis, foris nonnihil interdum purpurascens &
 villosis, minor quam in pulsatilla, sed non paucioribus,
 quam illius flos, luteis staminulis sparsis, quae tandem
 in plumati seminis congeriem, quemadmodum in pulsa-
 tillis, transeunt: radix oblonga, minimi digiti crassitudi-
 ne, paucis fibris praedita, foris nigro cortice tecta.

Crescit haec in celsioribus Etscher & Durrenstein
 iugis, inter scopulos, tenui & leui: terra tectos: plerum-
 que vero inter scopulorum fissuras, et commissuras adeo
 alte radices agit, ut summa difficultate, & vix un-
 quam, nisi auulsis scopulorum fragmentis, integras mi-
 hi eruere licuerit. Floret autem istic Julio, interdum
 etiam Augusto, pro aestatis maturum aut serius inci-
 pientis natura, solutis videlicet nubibus: nam ex primis
 floribus est: semen maturum est plerumque sub Augu-
 sti finem. Difficiliter autem cicurari vult, & mitiorem
 aërem ferre potest, quemadmodum & pleraque alia e-
 legantes stirpes in summis et aruis Alpium iugis nata,
 quas aliquoties frustra in hortis conseruare studuimus,
 tanquam si omnem curam & diligentiam adhibuerimus.

A N E M O N E S tertia nomine Priorem exhibere vi-
 detur Matthiolus, iconem tamen negligentius expressit
 pictor. Alterius iconem Lobelius reddit in Plantarum
 historia. Vtraque autem Belgicorum hortorum in qui-
 lina mea opera facta est, missis hinc ad Dn. Brancionem
 & Dn. Ioannem Dulsium plantis & seminibus. Est ve-
 ro posterior sine dubio Anemones silvestris sine Pulsa-
 tillae species, & Pulsatilla alpina, stare nunc appellari
 potest.

Eius etiam meminisse Gesnerus in descriptione Mon-
 tis fracti libello De Laniariis herbis in hunc modum.
 Anemone quadam alpina, radice nigra, capitulo seminis
 birsuto,

hirsuto, & lanugine instar vitis siluestris caustica referto, Pulsatilla, quam Itali vocant, cognata. Pastores aliqui Bitzwurtz appellant, quod cataplasmatibus instar venenatis morsibus imposita, pecori salutaris sit.

CETERVM Pulsatilla vulgaris passim hic inueniuntur duo genera: unum precocius crassiore folio, flore ampliore & dilutiore, quod ab Ungaris lo kewkewtchin, id est, equina Pulsatilla dicitur: alterum non adeo precox, folio minutius inciso, floreque minore & saturatius purpurascens, quod Ungari lean kewkewtchin, hoc est Virginis Pulsatillam appellant. Inuenitur haec posterior interdum flore omnino niueo. Vtraque autem floret primo Vere.

Pulsatilla vulgaris.

dilutior

saturatior.

albo flore.

VULGARES sunt in Pannonia & Austria siluis illae stirpes multis aliis Prouinciis communes, quae inter siluestris Anemones proculdubio recensenda sunt, & à nonnullis siluarum Ranunculi nuncupantur, foliis prope modum Anemones tenuifoliae flore caeruleo.

Eae autem primo ineunte Vere florere solent, floremque habent aut omnino niueum, aut purpurascens, aut cui in candore leuiter aspersa sit dilutior purpura, vel carneus color, aut totum luteum, atque is plerumque aliis minor est & precocior.

Anemone siluestris vulgaris varij generis.

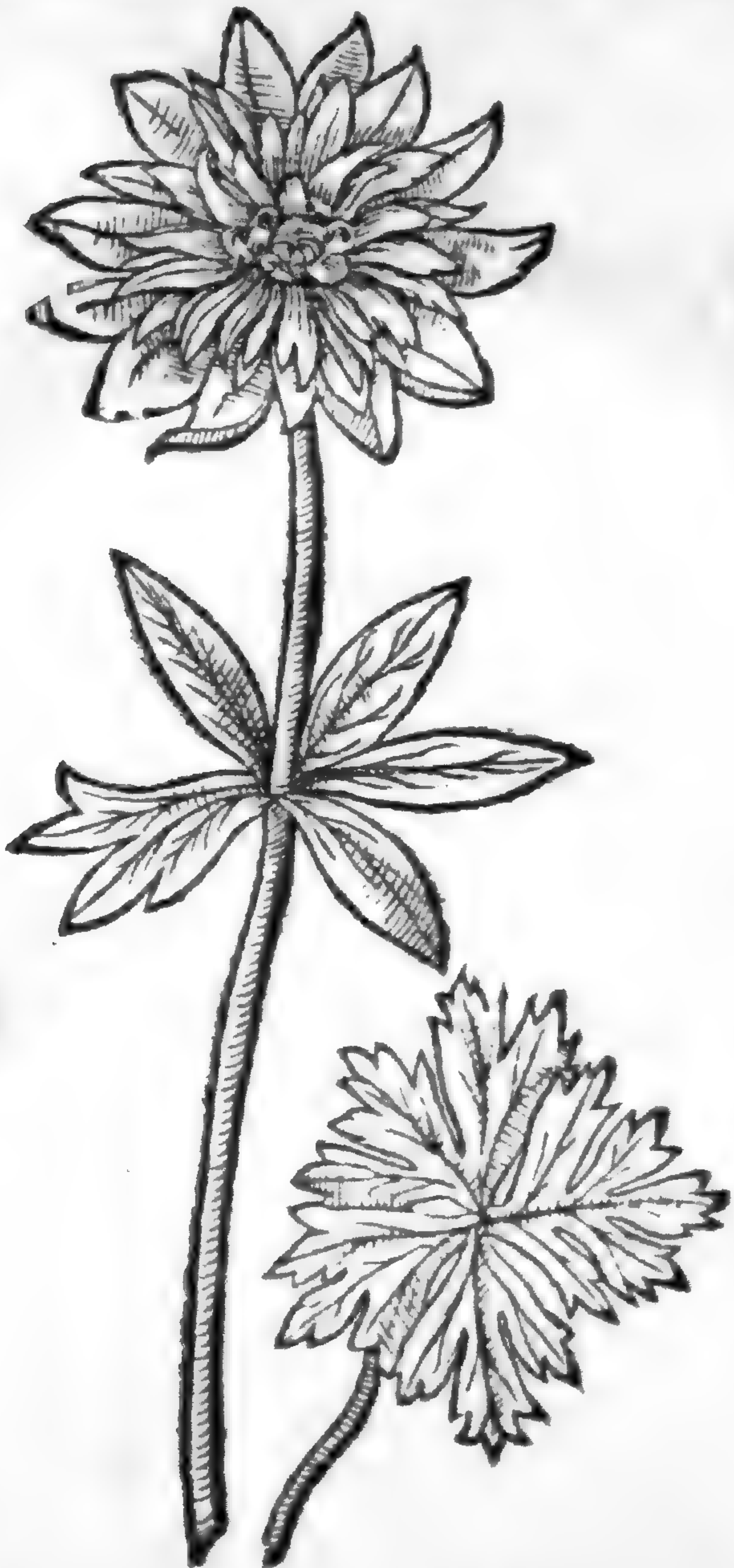
DE ANEMONE flore polyphyllo & pleno.

CAP. LIIII.

SE D longè omnium elegantissima sunt duo illae Anemones genera, quae singulis fere annis, ab eo quo huc concessi tempore, Constantinopoli perferuntur. Quorum historiam licet in Appendice ad Hispanicas observationes dederim, eam tamen huc reuocare libuit, quod

nōnulla postea de his stirpibus obseruauerimus, quae minime tunc mihi fuere cognita: deinde quod hinc primum mea opera Belgica prouincia magna ex parte communes sint facta.

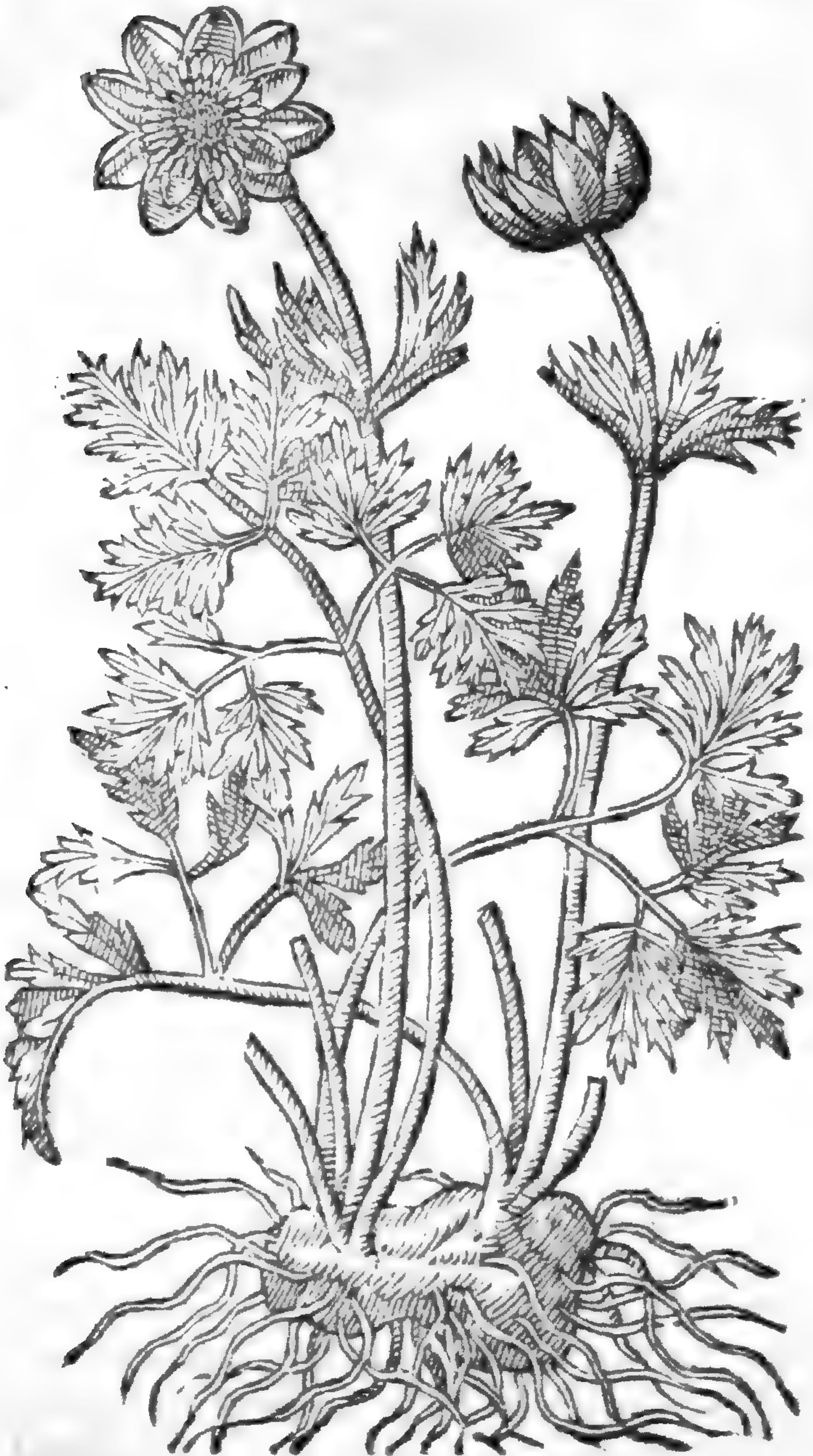
I.
Anemone latifolia polyphylla flore.

I. PRIOR igitur multa ex una radice promit folia, latifolia prima mihi in Hispānic. obseruat. descripta foliis initio similia, deinde alterius latifolia flore purpureo, aut Sanicula foliorum quodammodo emula, dura, nervosa, in tres lacinias altius diuisa, ac insuper per ambitum serrata, supina parte nigricantia, prona candidiora, feruidissimo sapore, & si gustentur, illico linguam vrente, ante hiemem etiam germinantia, quemadmodum in nonnullis aliis Anemones generibus. Nouo iam vere unus aut alter caulis inter folia prodit palmaris, nonnunquam etiam pedalis, nudus, subhirsutus, qui circa cacumen tria exigua folia minime, aut quam rarissime laciniata ab eodem fere exortu prodeuntia, & simul caulem amplectentia profert, deinde in summo binas uncias supra iam dicta foliola, magnum ac late expansum florem, numerosis foliis constantem, quorum externa & maiora dena & duodena colore viridi praedita sunt, mucronibus eorum purpura leuiter & virgatim infectis, interna vero minora & angustiora, dilutiore purpura ex rubro nitent, & quae medium florem occupant, ad umbilicum reflexa & glomerata eiusdem etiam sunt coloris. Radix crassa, & in aliquot capita extuberans Anemones latifolia purpureo flore in modum, foris nigra & scabra est, intus alba & solida, gustu ingrato & fauces coarctante, multis tenuibus fibris capillata.

II.
Anemone tenuifolia flore polyphylla.

II. ALTERIVS folia numero quina. sena, aut plura sunt, multifida, & Oenāthes prima, siue Bulbocastani fere foliorum instar, in multas tenues lacinias diuisa, dilutius quam superioris virentia: caulis etiam pedalis, prior

priori similis, sed minus crassius, quem item circa summum tria tenuius incisa ambiunt folia, florem etiā (quē admodum in omnibus Anemones generibus) ante quā aperiat, occultentia, qui summo cauli supra minora illa folia, ad binas uncias succrescenti insidens, in densa aut plura hirsuta longaque, latiuscula, & maiuscula folia explicatur cocci modo rubentia, que numerosa tenuiaq; foliola colore coccineo saturatiore nitentia amplectuntur. Radix non multum à superiore discrepat, paulo oblongior interdum, & licet foris nigricans, nitidior tamen est, & tenuibus capillamentis fibrata, intus etiam candida, & eiusdem cum superiore gustus: Tenuior hac est radix prior, & facilius corrumpitur. Vtraque etiam temporis diuturnitate quemadmodum latifolia flore purpureo cariōsa fit; & nisi interdum alternis videlicet ad minimum annis, in fragmenta rumpatur, atque ea ratione pangatur, prorsus plerumq; perire solet.

Vtraque Vere cum aliis Anemones generibus floret, aut paulo serius interdum. Sed prior apud nos rarissime, cuius per id octennium quo Vienna vixi, semel duntaxat florem conspiciere licuit: anno sanè 1581. Cassellis in cultissimo horto Ill^mi Principis Wilhelmi Landgravi Hassie &c. utraque maximum & amantissimū florem protulit, quem suis coloribus ipsius iussu expressum, dum apud ipsius Celsitudinem superiore Octobri essem, mihi conspiciendum præbuit.

Tenuifolia sanè in proferendo flore liberalior esse solet, nec ut altera vitium facit, aut cerie rarissime. Illa autem interdum florem tam amplum mihi præbuit, qui Germanicum tallerium fere magnitudine æquaret, & ternos aut quaternos crassitie, hoc est duas fere uncias latum, et unam densum. In neutra autem semen hæcenus observavi, & an seminifera sint, plurimum dubito.

NOBIS

Anemones
eos amplæ
magnitudinis.

NOBIS primùm eas cōmunicarunt Constantinopoli quidem usque missas Ill. Dn. David Vngnad Casareus apud Turcarum Imperatorem orator et Liber Baro in Sonneck: atque Constantinopoli redeuntes Generosus Dn. Carolus Rym Casaris Consiliarius, eiusque affinis Dn. Philibertus de Bruxella p. m. Tenuifolia vero aliquot annis Constantinopoli etiam delatam acceperat Ill. Dn. de Brancion p. m. amicus mihi fratris loco semper habendus. Deinde, ut dixi, singulis fere annis eodem Byzantio utraque Viennam missa fuit, cum Generosis viris, tum Nobilibus matronis, quibus exotica stirpes & elegantes flores nunc sunt in deliciis, modo Giul vel Gul Giul catamer. catamer appellatione, qua, ut iam antè retulimus, roseos propemodum omnes flores & multiplici foliorum textura constantes exprimunt: at Tenuifoliam plerumque Lalé benzede & Galipoli lalé proprio nomine lale benzede Galipoli lalé. vocant.

Quod autem Anemones aliquod genus ad Adonidis Adonidis Ros florem Ouidio lib. 10. Metamorph. descriptum referendum est, nullum hætenus conspiciere memini, quod eius descriptioni proximius accedat, quàm quod secundo loco hic exhibemus: etenim sanguini cōcolorem habet florem, siue prematuri mali punici, eius præsertim quod dulce seu vinosum est, succo similem.

POURRO superiore Autumno Constantinopoli accepit Generosa Dn de Heysenstain cum Cyclamino illo antè memorato, quem verno tempore florentem esse non dubito, aliisq; multis exoticis plantis aliquot Anemo- Anemone tenuifolia flo. polyphylla carul. nes radices, quas mihi retulit fuisse integras adhuc, & minimè rugosas, planeq; Anemones tenuifolia flore polyphylo similes; quas qui mittebat, adscribebat florē habere etiam polyphyllum, sed coloris carulei: illa terra concredita, folia adhuc ante hiemem produxerunt te-

nuifolia qua flore pleno coccineo est omnino similia, & multifida, præter colorem qui in hac vegetior & saturatius virens mihi esse videtur quàm in coccinea: Binilante nomine missa est.

Accepit etiam (quam tamen Constantinopoli prius missam non memini) Anemonem latifolia secunda flore purpureo, à me in Hispanicus observat. descripta omnino parem. An verò similem florem dabit, proximum, ver nos docebit, quemadmodum, & an superior carneum proferet.

Anemone latifolia Byzantina simp. flo.

ALTERAM porrò latifoliam Anemonem qua anno 1581. Autumno, ut dixi, à vovvovus Byzantio allata fuit, initio dum folia è terra prodeuntia conspicerem, similem illi esse existimavi, qua in Belgicis hortis latifolia flore purpureo 12. aut pluribus foliis constante alitur. Sed flos subsequente Aprili, & hoc anno 1583. cum reliquis sese explicans, diversam esse, illiusque duo diversa inueniri genera me edocuit. Vtriusque igitur historiam subicere hic libuit.

I.
Anem. latifo.
carneo flore.

ALIQUOT autem Primum genus etiam ante hiemem folia profert Latifolia flore purpureo apud Belgas nascentis foliis fere similia, aut certe non magnopere ab eis differentia: inter qua caulis, ut in illa, exoritur palmatis, nudus, lanugine pubescens, tribus foliis minime, aut quam leuissime incisus, tamquam involuero florem primum (quod in Anemones generibus vulgare est) occultantibus pradius, qui tandem ad duas uncias, sine binos pollices supra illa folia excrescens, in octona aut plura folia vulgaris latifolia floris foliis paulo latiora expanditur, elegantissimo rubro, dilutiore tamen & ad carneum quodammodo tendente colore interius nitetia, albicantibus unguibus, foris autem obsolete rubescencia & lanugine pubescencia, multis in umbilico violaceis stami-

staminulis hirsutum capitulum ambientibus: radix ru-
berosa & nodosa est, foris nigricans, intus candida, La-
tifolia belgica similis, & tenuibus aliquot fibris donata.

SUPERIORI respondet Alterum genus cum fo-
liorum forma & colore, tum caulis lanuginosi crassitie
& altitudine, atque etiam radice nigra & nodosa: at il-
lius flos octonis latiusculis foliis constans (quorum un-
gues ex parte flavescent atque ex parte rubent, tandem
etiam maiores fiunt et exalbidi) longè elegantissimo coc-
cineo colore interius nitet, foris autem quadam lanugine
pubescit, plurimis in umbilico nigricantibus staminulis
hirsutum capitulum cingentibus, quod an in semen ab-
eat, nondum observare potui.

II.

Anem latifol.
coccineo flo-
re.

QVAM verò foliis tenuifolia polyphylo flore fere
similem esse dixi Binizate & Binizade, vel Binizante
nomine missam: ea non ceruleum plenum florem, uti ad-
scriptum fuerat, protulit; sed diversum omnino, eumq;
colore in diversis plantis variantem.

Anemonece-
naifolia By-
zantina simp.
flo.

PRIOR multa ante hiemem promit folia, Bulbo-
castani, aut Anemones tenuifolia polyphylo flore foliis
quodammodo similia, paulo tamen attriora, & multifi-
da, inter quæ caules exeunt terni aut quaterni, singu-
lares, pedales, firmi, purpurascens atque lanugine
pubescentes, tribus foliis valde dissectis & laciniatis ut
in Anemone tenuifolia pleno flore, tanquam involucre
florem initio occultantibus præditi, qui deinde, ut in Po-
lyphylla, aut quæ purpureo sine violaceo est flore, ad do-
drantalem longitudinem supra ea folia succrescentes,
unicum singuli sustinent florem, magnum, illi qui vio-
laceus est æqualem, simplici sex foliorum textura con-
stantem, quæ elegantissimo coccineo colore, ut in eo qui
polyphyllus est, interius nitent, forisq; lanugine etiam
pubescunt, exalbidis, ubi senescunt, foliorum unguibus,

I.

Anem tenui-
fol. coccineo
flore.

& multis purpurascensibus siue violaceis staminulis
medium capitulum ambientibus: radix nodosa, tubero-
sa, polyphylo flore Anemones radici similis.

RADICE atque foliis Altera huic respondet, licet **II.**
folia paulo crassiora & magis succulenta videantur, at- Anem tenui-
fol. carne
flore.
que auersa parte splendeant: inter que caulis nascitur
palmaris, tenuis, firmus, lanuginosus, terna etiam folia
florem initio obuoluentia, sed superioris ternis foliis mi-
nora, minusque laciniata obtinens, è quorum umbilico
excrescit pediculus, uncialis, aut paulo longior florem
sustinens, magnitudine inferiorem superiore, seu tamen
ut ille foliis latioribus constantem, colore primum exal-
bido, deinde nonnihil ad carneum tendente, multis in
umbilico staminulis carnei coloris nigros apices susti-
nentibus, & hirsutum capitulum cingentibus.

Omnes Aprili flores inodoros proferunt: easque in cul-
tissimo Mag^r Dn. de Heyenstein horto, annis 1582.
& 1583. primum florentes non sine voluptate cōspexi.

DE HACHAL Indi, siue Admirabili Peruana.

CAP. LV.

QUANQVAM huius stirpis descriptionem & ico-
nem in Notis ad Aromatum Garcia historiam supe-
riore anno exhibuerim: attamen cum illa mihi & ple-
risque aliis superiore aestate Vienna elegantissime florne-
rit, opera precium me facturum existimaui, si que cir-
ca eam postea obseruari, & ab aliis obseruata intelle-
xi, omnibus rei herbarie studiosis patefacerem, & illius
historiam retextam ad calcem Lib. II. Pannonica-
rum mearum Observationum adicerem.

PRIMUM igitur emergit Ocymi quod Cereale non- **I.**
nulli cognominant, aut Circea Lutetiana fere modo, Hachal indi
historia.
deinde caulem primum cubitalem, interdum etiam lico-
bitalem

bitalem aut ampliorem, pollicari crassitudine, succulen-
 tum, firmum, ex viridi flavescentem, frequenter, uti
 Balsamina femina, geniculatum, & infrequentes ramos
 eosdemque similiter nodosos diuisum, qui ex ipsis pro-
 deunt, non bini utrinque & ex aduerso oppositi, sed sin-
 gulares duntaxat, alternatim modo in unam, modo in
 alteram partem vergentes, & quem primum seruantur
 ordinem aut seriem, perpetuo deinde retinentes, hoc est,
 ut tertius, quintus, & septimus ramus in eandem par-
 tem spectent quam primus, quartus vero, sextus & octa-
 uus (si modo tot primariis ramis planta sit praedita) eo-
 dem latere nascantur quo secundus: folia in singulorum
 ramorum geniculis bina ex aduerso semper nascentia,
 Siliquastris fere foliis similia, viridia, satis carnosae &
 succulenta, circa basim ampla, per extremum mucro-
 nata, quae trita Siliquastris grauem odorem, gustata ve-
 ro ingratum saporem, et tandem illius vel foliorum Ta-
 baci etiam acrimoniam propemodum referunt: flores in
 extremorum ramulorum alis singuli, oblongi, concavi, in
 quinque sinus ante quam aperiantur complicati, at ubi
 explicati sunt Tabaci floribus fere similes, nequaquam
 tamen in mucronatos angulos, ut illi, desinentes, sed in
 obtusos quemadmodum Conuoluoli flores, Tabaci flori-
 bus etiam ampliores, elegantissima interdum purpura
 sine kermesino colore nitentes, nonnunquam latericei, ali-
 quando flauis aut pallentes, interdum obsolete rubentes
 aut flavescentes, nonnunquam etiam exalbidi, & sepi-
 sime binis coloribus simul elucescentibus, vel purpureo
 mediam floris partem occupante, vel virgatum totum
 flore intercurante, vel radiis alternis modo flauis, mo-
 do purpureis totum distinguentibus, aut interdum ma-
 gnis nonnunquam exiguis purpurantibus maculis va-
 riosis & mixtura toto flore vel flavescente, pallescen-
 teve aut

tève aut exalbescente, aut obsoleto aspersis, odoris suavis & Narcissinum quiddam referentis, sex oblongis staminulis, stiloque paulo longiore è medio flore emergentibus: caduci verò admodum sunt flores, nam nocte explicantur, & postridie sub horam octavam ante meridianam, per aestus praesertim, sese contrahere incipiunt florum convolvuli modo: at temperatiore aura integro nonnunquam die expansi permanent, & sub nocte duntaxat cōtrahuntur: ephemeri nihilominus cū sint, nec ultra diem perdurent, singulis tamen diebus recentes explicantur. qui cum pridie decerptis atque inter chartas repositis collati, usdem quidem coloribus constare quibus illi deprehenduntur; at eorundē situ & mixtione ab iis variare quisquis diligenter observaverit animadvertet: tertio item die & reliquis subsequētib; similiter. Quae sanè insignis varietas quotquot istum florem observant, in summam admirationem non immeritò rapere debet: etenim diutissime viret, & ab Julio ad Octobrem usque mensem, primasque pruinas numerosa florum sobole luxuriare solet. calyculi flores amplectentes in quinque mucronatas lacimas sunt divisi, virides, & quasi membranēi, in quibus unicum semen nulla membrana siue pericarpio inclusum, mucrone, cui flos insedit, obtuso, infima verò qua calyculo adheret parte, tāquam exigua corona ornatum, pentagonum, baccae myrti fere magnitudine, initio viride, deinde ubi maturuit, fuscum, & quibusdā veluti tuberculis obsitum, spore, vel leuissima agitatione excedens, nucleumq; continens album, qui tritus in candidissimā & amyli instar niveam friabilemque pulpā resolvitur: radix satis crassa, & parvās, foris nigra, intus alba, aliquot fibris praedita, gustu nonnihil acri, cui admista sit superficialis quaedam dulcedo. Eam licet hactenus annuam censuerimus, vi-

uacem tamen esse ab optimo & peritissimo viro Seb-
 stiano Volmaro Ill^m Ducis Wirtembergici pharmaco-
 pœo et horti præfecto, superiore Augusto candidè sumus
 admoniti. Is enim cum superiore anno sub Autumni
 exitum aliquot plantas eruisset, & caule præciso ex illis
 vnã propter formã elegantiam exsiccãdam seruasset,
 initio autem Martij cuidam amico ostendere vellet,
 eam succulentam & quasi reuirescentem deprehendit,
 terra igitur in fictili ab ipso obruta, paucos post dies fo-
 lia proferre cœpit, atque circiter Cal. Iulij subsequentiis
 etiam flores. Cuius rei, Deo volente, nos quoque hoc an-
 no periculum faciemus.

II.

Admirabilis
 unicolorru-
 braque.

ALIUD autem genus habuimus, quod licet à supe-
 riore caulis magnitudine & crassitie, ramorumq; situ,
 & foliorum florumq; forma non differat, caulis tamen
 atque etiam florum color dissimilis est: etenim dum pri-
 mum terra emergit, cauliculi foliorumq; ped. culi, uti
 betæ rubræ iam recens nascentis purpura; cunt, manetq;
 is color in adulta etiã caule & ramis, flores verò ex ru-
 bente & elegantissima purpura infecti sunt, sex etiam
 tenuia stamina longioremq; stylum cõninentes, eiusdemq;
 cum superiore odoris. Hi verò non mutantur, sed vnus
 perpetuò sunt coloris. & quem primi habuerunt, reliqui
 deinceps retinent. semina item in singulis calyculis sin-
 gularia, superioribus respondentia, paulo tamen mino-
 ra: radix non dissimilis.

Hoc genus è superioris semine cui rubri flores insede-
 runt, originẽ trahere arbitror: seorsim proximè sequen-
 te anno, si Deus vitam concesserit, vtriusque generis se-
 mina terre mandabo, vt diligentius istam varietatem
 obseruare queam.

III.

Admirabilis
 tertia lasmin
 rosso.

TERTIVM porro genus superiore Vere ex Italia
 allatum fuit lasmin rosso, hoc est, lasmini rubri nomi-
 ne. Bre-

ne. Breuiore crassioreq̄, id constabat semine, non minus tamen quàm superius anguloso tuberculisq̄, obsito. Quo terra commissio nata sunt nobis planta, in fictilibus quidem pusilla & humiles, latè nihilominus ramos fundentes: in horto autem superioribus generibus longè ampliores, & latissimè ramos spargentes, qui eadem serie qua in superioribus alternatim nascuntur, eundemq̄ ordinem seruantes alternis in idem latus semper vergunt & spectant, ipsi similiter cum suo caule succulenti admodum, & frequentibus nodis geniculisq̄, cincti, atque purpurascens magna ex parte: folia in hoc genere anteriora, magis splendentia, atque etiam interdum maiora, altera parte magis prominula, & inferius suum exortum in neruo habentia; similis tamen cum superioribus & odoris & saporis: flores aliis forma pares, eodemque modo ex postremarum alarum sinibus nascentes, oblongiores tamen, tenuiores, & colore dilutius rubente, minusq̄, extrema parte ampli, sex similiter staminula cum stilo in medullis continentibus, suauemq̄, odorem spirantes.

Serotina admodum nobis fuit hac planta, nec ante Septembris finè flores explicare cœpit, qua de causa minimè ad frugem peruenire potuit. Mihi tamen adhuc in horto cum utroque altero genere nunc Cal. Nouembr. viret: at flores caloris Solis inopia haud quaquam explicantur, licet noctu tegā, & ab aëris iniuria muniam, atque sub horam nonam ante meridiem retegam.

Illud autem in his omnibus plantis mirum & observatione dignum, quòd dum contabescere incipiunt, primum folia, deinde integri articuli simul decidant, & circa iam nuda remanentia genicula interdum candida quadam efflorescētia adnascatur, qua temporis successu concreta, salis saporem referat: cuius postrema nota C.

Admirabilis
mica natura.

re C.V.D. Ioachimus Camerarius pro nostra amicitia
me primus admonuit.

CETERVM peregrina & perelegans hac planta
varia pro regionum diversitate obtinuit nomina: etenim
ex Hispanis semine primitum missum est Marabillas del
Peru appellatione, propter admirabilem florum in ea-
dem stirpe varietatem: ex Italia nunc Indicum Me-
xicani Ialimini nomine, ob suavem videlicet eius florum
odorem: Belge Solanum odoriferum, à foliorum cum
solani foliis similitudine, & florum odoris gratia appel-
larunt: Peruanos, à quibus initio semen ad Hispanos
peruenit, Hachal indi crassa & in palato formata
pronuntiatione nominare intelligo: Muliercula Vien-
nenses apud quas nunc in deliciis est, Geschehet in-
dianische blumen, hoc est, versicolores Indicos flores
nuncupant.

Marabillas
del Peru.

Indicum
indicum seu
mexicanum.
Solanum odo-
riferum.

Hachal indi.

Geschehet in-
dianische blü-
men.

AN apud incolas ubi sponte nascuntur ha stirpes
medica in usu sint, nondum intelleximus, magisque ele-
gantia & hortos exornandi causa ab omnibus ali arbi-
tror, quam facultatum ratione. Scripsit tamen ad me
Patavio usque amplissimus vir Jacobus Antonius
Cortusius, eius que vario est flore radice binas dra-
chmas intro sumtas externe aquas educere. Cuius rei
herbarum cognitione sese oblectares etiam admonitos volui.

A Admirabilis
facultates.

DE PÆONIA BYZANTINA rubro flore.

CAP. LVI.

ELEGANS porro Peonia genus semine natum,
quod à quibusdam Nobilibus Matronis alitur, haud-
quaquam pretermittendum est. Id Peonia vulgaris
semine, aut eius que πολυφύλλανδρον est, foliis similia fere
habet folia, paulo tamen crassiora, atque cum prona
cum supina parte lanis & splendentia: canes alteri si-
miles,

Peonia flo-
rubro simpl.

miles, cubitales, aut ampliores: florem in summo susti-
nentes unicum, simplici 8. 10. aut plurium interdum
foliorum textura constantem, non purpureorum ut πο-
λυφύλλανθος, sed saturatius rubentium & elegantissi-
morū, multis staminulis carnei coloris luteos apices sus-
tinentibus medias siliquas siue cornicula ambientibus:
semen ex quo nata est haec planta Byzantio mitti solet
Schakaick nomine, nigrum, splendens, vulgariis Pae-
nia semini respondens.

Floret Maio mense cum aliis Paeonia generibus.

CAROLI

405

CAROLI CLVSII

RARIORVM STIRPIVM

PER PANNONIAS

obſeruataram Historiæ

LIBER TERTIVS.

BVLBOSAS, & Coronarias, atque nonnullas illis congeneres stirpes Secundo libro descripsimus. Iis reliquas addere animus erat: sed quoniam in iusto maiorem molem excreuisset, illas in plures libros distribuere commodius esse duximus.

DE ACONITO LYCOCTONO.

CAP. I.

VARIA admodum nascantur in his Provinciis Lycoctoni genera nusquam alibi mihi conspecta, quæ Aconit Lycoctoni varia genera. omnia ordine hoc primo Tertij libri capite describemus, nonnullis etiã additis, quæ aliunde missa, in hortis alimus. Initium autem faciam ab eo, quod Lycoctono palente flore (plerisque huius regionis montibus umbrosis, præsertim verò quodã ingo supra Petelstorf ad Septentrionem obuerso, secundo fere à Vienna miliari copiosissime crescenti) foliorum similitudine maxime respondet, & florum elegantia insigne est.

PRIVM igitur cubitali aut ampliore assurgit I. caule, firmo, leuissimus cano, foris ex purpura virescente, & quasi farina polline leuiter asperso, sine eo coloris Lycoctonum Bo. delphinij cæruleo. flore

flore qui in prunis & plerisque aliis fructibus, tuliparumq; foliis & caule elucescit, lenissimoq; contactu detergitur: folia longis pediculis inhaerentia, confuso ordine caulē ambiunt, longē ab eius Lycotoni quod flore Delphini vulgo cognominatur, foliis diuersa, subhirsuta, minoribusq; & minus profundis incisuris diuisa, Lycotoni palido flore foliis similia, supernè tamen atriora: summum caulem exornat oblonga florum spica, qui pediculis inhaerentes, ante quàm aperiuntur, locustas aut paruos lacertos emulantur, oblongis caudis & sub extremum incuruis insignes, aperti verò quaternis foliis, quemadmodum aliorum aconitorum flores constare deprehenduntur, duobus ad latera, binis parte inferna, & superiore quinto, quod in oblongum corniculum rugosum & extrema parte inflexum desinit, omnibus foliis parte externa rugosis purpureisque, internè verò lenibus & caeruleis elegantissimis, atque singulorū oris parte anteriore introrsum nonnihil reflexis, coloreq; è viridi pallecente: medium florem occupant quatuor alia foliola fusca & nigricantia, duo superiora dura & quasi in unum coeuntia fornicem referentia, duobus aliis infernè propendentibus mollioribusque, & partim luteo villo, partim cand. do hirsutis, multis staminibus capillaceis subtus delitescentibus: flore excessso succedunt ternae siliquae simul iunctae ut in aliis aconitis, in quibus semen inaequale, fuscum, rugosum: radix crassa, tuberosa uti alterius Lycotoni flore Delphini quod apud Belgas alitur, nigra, rugosa, concava, grauius olens, multis tenuibus fuliginosaq; lanugine pubescentibus fibris praedita, ad cuius latera secundum infimam caulem singulis annis noua germina repullulant.

Nascitur referente eruditissimo viro Achille Cromero, qui eius plantas anno 1578. nobis misit, frequens

in montibus territory Freywaldensis in Silesia, & ab incolis **Wolfwurtz**; id est, lupina radix appellatur, ubi in tricubitalem interdum altitudinem excrescere & Augusto florere ait: quod ab eo certe missum in horto colimus, Iunio floret, & sesquicubitalem altitudinem anno 1579. non superavit, ac subsequentiis bicubitalem aut maiorem attingit.

II.

**Lycostonum
piccox laure-
cum.**

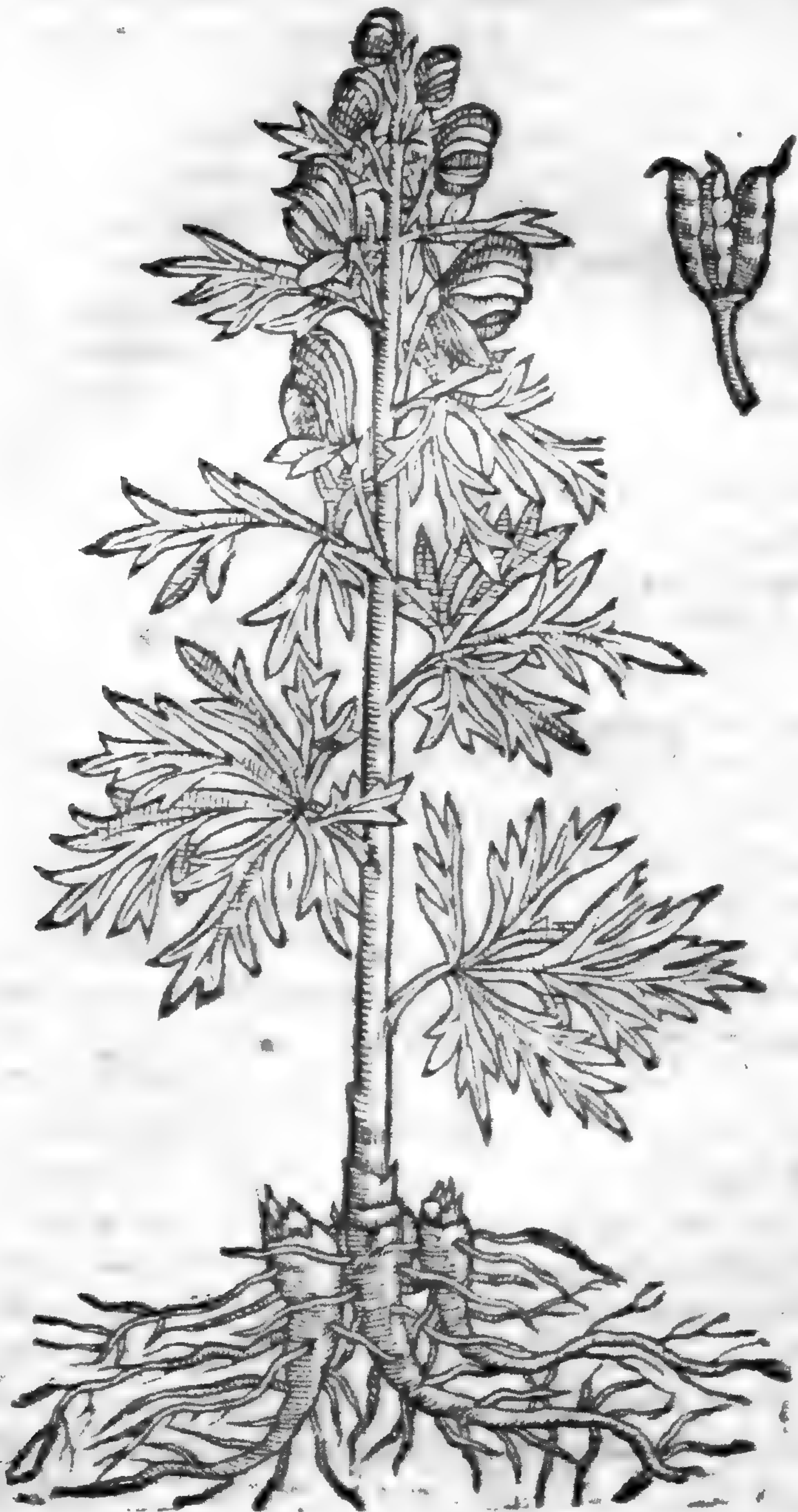
FOLIA Secundo emergunt ineunte vere satis crassa, quinque incisuris usque ad pediculum diffusa, & in multas deinde profundas lacimas dissecta, minus tamen quam **Napelli** vulgaris folia, atro virore superne praedita, inferne minime, sed utrimque splendentia: qua alternatim caulem ambiunt, tenuius aliquantum incisa sunt, eodem tamen modo splendentia: caulis cubitalis aut sesquicubitalis plerumque, firmus, medulosus, lauis & splendens, superiore parte in aliquot ramos dividitur, qui paucos flores ferunt, vulgari **Napello** forma similes, quatuor videlicet foliis constantes et humili galea, sed colore viola saturatissimo, & elegantissimo: succedunt deinde uti in vulgari tria cornicula nigricantia, angulosum, fuscum, rugosum semen continentia: radix exigui nari magnitudine, multis longis fibris, qua plerumque tenui fuliginosq; coloris lanugine pubescunt, praedita est, atque in lateribus alias similes radices promit, qua singulis annis novos caules proferunt.

Invenitur in **Tauricis** iugis non procul à **Salisburgo**: floretque istuc **Iulio**, sed in cultis multo maturius, praecociusque reliquis **Lycostonis**, nempe **Mai**o interdum.

III.

**Lycostonum
neubergense.**

LATIORA vulgari **Napello** habet **Tertium** folia, licet similiter incisa & lacinata, atriora item & splendentia: caulem rectum, firmum, rotundum, trium interdum cubitorum altitudinem equantem, & in multos septennumero ramulos superiore parte diffusum, qui flores in

flores in spica modum congestos ferunt, purpureos, Napelli vulgaris floribus planè respondentes, hoc est, quatuor foliis constantes, quinto veluti galeola supereminente, & duo circumvoluta cornicula occultente, staminum tamen media congeries magis fusca est: florum spica quæ in extremo caule nascitur, reliquis oblongior est; & supereminet: singulis floribus terna succedunt cornicula, interdum quaterna & quina, semen atrum & inaequale continentia: radicem habet vulgaris Napelli modo, parvo nappo similem, cui in lateribus adherent alij nappi fibræ prædicti, quibus se propagat.

Crescit in montis Neuberger Ducatus Styriae in agro, ubi vaccarum aestivo tempore istis pascencium stabula sunt. Floret paulo post vrigarem, videlicet Julio.

VULGARIS aut Napellus frequentissimus est in Snealben & aliorum quorundam montium ingis, ubi trimestri illo aestivo Junio, Julio, & Augusto, boues & vacca sua stabula habent, sic ut simi pinguedine & stercoreis clauie cum præcedente delectari videatur.

MEDIUM quodammodo inter vulgarem Napellum, & proximè descriptionem Lycoctoni quartum genus est, etenim folia illis simillima obtinet: caulis inter illos medius est, sed infirmior, & superiore parte aliquantulum nutans: flores utriusque floribus planè responderent, nisi galea supra quatuor folia magis subleuaretur & hiaret, atque rostro magis mucronato esset: semina in ternis corniculis simul iunctis similia: radix etiã non multum variat.

Missum fuit hoc genus à C. V. D. Scopio p. m. è Lyncei montanis erutum, quod postea in hortis cum reliquis generibus alimus. Floret cum superioribus aut paulo ferius. Videtur proximè accedere (si ex icone iudicare licet) ad id Aconitum quod Matthiolum septimo loco depingit.

Napellus vulgaris.

LIII.
Lycoctoni
Lynceum.

V. TRIVM interdum cubitorum altitudine assurgit

*Lycoctonum
maximū nu-
merum com-
ma.*

Quintum genus, caule tamen satis gracili, rotundo, superiore parte in multos ramos diuiso & nutante: summo caule oblongam florum spicam fert Lycoctoni carulei vulgaris siue Napelli floribus similitum, sed paulo dilutiore purpura splendentium, quibus singulis succedunt uti in aliis Lycoctoni generibus terna oblongiuscula cornicula, semine inaequali fusco plena: folia ampla & oblonga, in multas profundas tenuesque lacinias magis diuiduntur, quam in ullo alio Lycoctoni (praeter id quod à Belgis flore Delphinij nomine alitur) genere, qua superne atro virore praedita quidem sunt, non tamen splendent: radix crassa & oblonga napi magnitudine, foris nigricans, & per intervalla multis fibris donata, superiore parte in multa capita extuberat, unde caules emergunt: subinde tamen novos napos exiguos ad latera adnatos habet, quibus se propagat.

A Cl. V. Friderico Sebizio medico primum ex Italia huc delatum est, & nobis communicatum.

Floret Julio. Fortè ix. erit Matthioli.

VI. HABET etiam Sextum Lycoctoni genus foliis in quinque profundas lacinias (qua densio in ambibus diuisae sunt) scissa, Thora Italica foliis adeo similia, ut si quis plantas, ante quam in flores abeant, conferat, nullum ferme discrimen deprehendere queat, nisi Italica folia splenderent, huius minime: caulem bicubitalem interdum, rotundum, non admodum crassum, firmum tamen & rectum, atque ex viridi purpurascens, qui superne quinos aut senos fert flores inter omnia Lycoctoni genera maximos, quatuor foliis constantes, ut Napellus vulgaris, supereminente galea longè maiore & uncialis longitudinis, elegantis ex caruleo purpurei coloris, sub qua oblonga duo cornicula superiore parte la-

*Lycoctonum
Iudenbergen-
ta.*

tiora, &

tiora, & litui veterum Romanorum fere more inflexa, colore dilutius purpurascens occuluntur, stamina nigra medium florem occupant: illis succedunt tria ut plurimum cornicula, interdum etiam quaterna & quina simul iuncta, ut in tertio genere, sed longe maiora, semen inaequale, fuscum, continentia: radix parvi napi similitudinem amulatur, & nigricantibus fibris praedita est: alias insuper similes radices in lateribus adnatas habet, tenuioribus adhuc fibris praeditas, quae singulis annis novos caules proferunt: adnascuntur etiam infimi caulibus nodis tubercula, quemadmodum in Italica Thora.

Sponte provenit in Iudenberg, altissimo totius Styriae monte, ubi Spica celtica legitur: floretque istic Augusto, in hortis sub Iulij fine, serius reliquis superioribus.

Thora Italica

ITALICA Thora (quo nomine aliquando ad nos in Belgicam misit Cl. V. Alphonsus Pancius) huic admodum, ut retuli, similis, florem minorem dilutionemque habet, cuius galea licet ceteris altior sit, ad sextam tamen longitudinem & amplitudinem minime accedit.

Uberrimè ea nascitur ad monasterium Neuberg secundum torrentem qui monasterium alluit, & proximè altissimum illum lacum magno supra Gamingam miliari, ad Zeehof villam (quae ab ipsa nomen sumsit) situm. Floret istic Augusto. Fortè VIII. erit malè pictum Matthioli aconitum.

SEPTIMI folia media quodammodo sunt inter hoc & tertium genus, huius quidem foliis quodammodo similia, nonnihil tamen ad tertij generis similitudinem accedentia, nec illis minus ampla, atro virore splendentia supernè: caulis bicubitalis, crassus, firmus, striatus, virescens & splendens: summa sui parte florum spicam tertio generi similem fere gestans, quibus etiam succedunt pares sitiqua sunt capita, & simile semen: radix

Lycodotum autumnale.

tertio

tertio generi par, perennis & multis ad latera adnatis se propagans.

Aluimus hoc genus dixi in Belgica, à Petro de Ouerstraete diligenti pharmacopola Bruxellensi primò communicatum, & deinde mea opera huc delatum, Viennenses hortos ornare cœpit. Floret Augusto, qua de causa Napellum autumnalem appellare solebamus.

Illius haud meminissim, nisi à nostris, qui de re herbaria scripserunt, neglectum animaduertissim.

DE GERANIO MONTANO.

CAP. II.

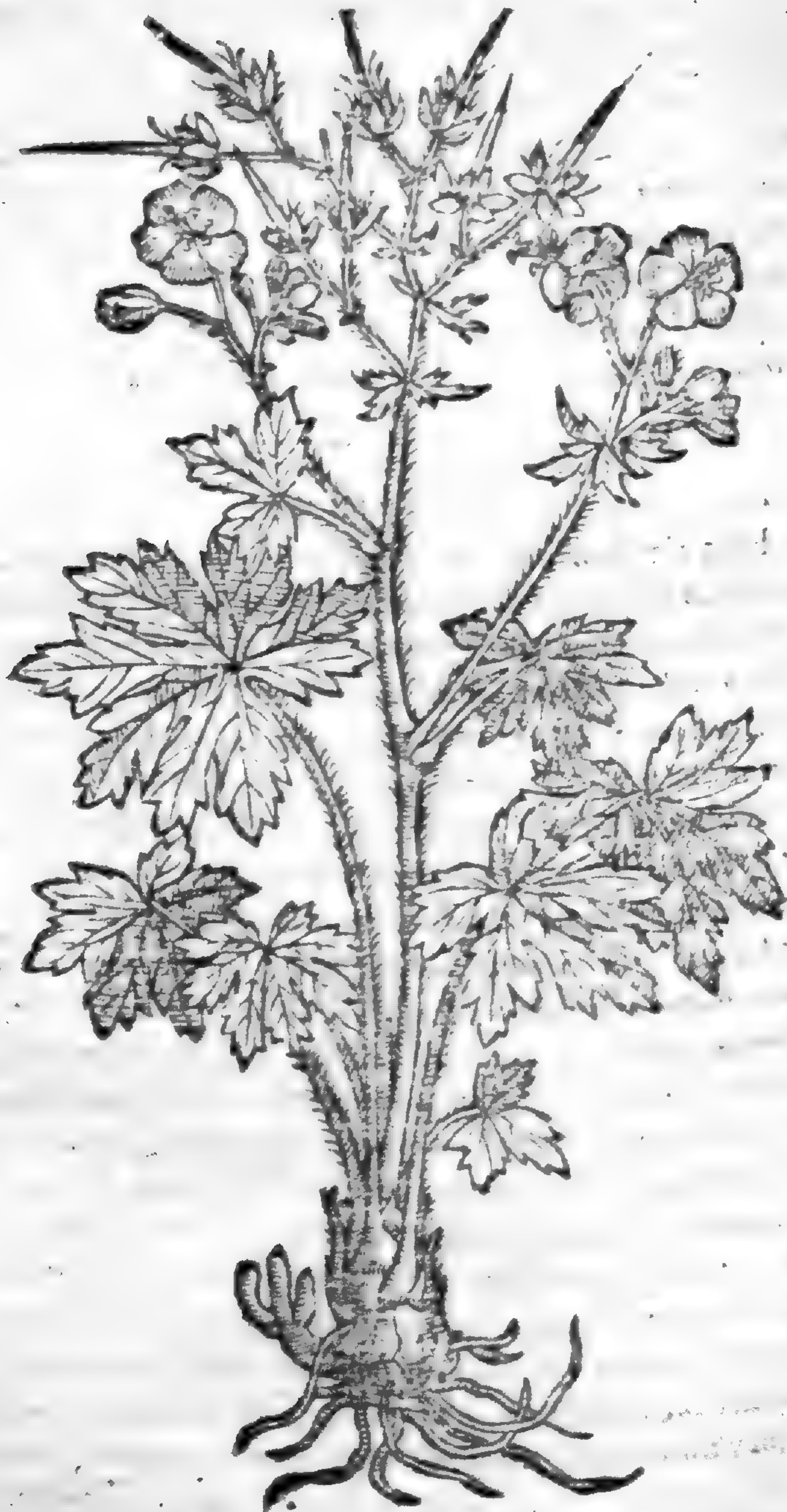
FECIT similitudo foliorum huius Geranii cū nonnullorum Ranunculorū foliis, ut post Anemones, quas à Ranunculis seungere non potui, collocare cuperem. Sed cū illa Secundum nostræ Historiæ librum clausisset, in hunc Tertium post Lycotoni descriptionē reuciendum fuit. Eius verò plura sunt genera.

CUBITALES frequentesq; ex una radice produ-
cit Primum caules, firmos, geniculatos, aliquot alis bra-
chiatos, virides, sanguineis tamen veluti guttis asper-
sos, hirsutos: in quorum summitatibus ad singula geni-
cula oblongi enascuntur pediculi, in quibus bini flores,
quinque foliolis (præter reliquorum Geraniorum visi-
tatam formam) laciniatis constantes, colore saturatus
rubente & quasi atro, medium florē occupantibus mul-
tis staminibus circumvolutis cum stilo prominente: se-
men deinde succedit in falcatis valvulis (que maturi-
tate uti in reliquis Geraniis dissiliunt) fuscum: folia illi
ex radice multa, ampla, mollia, lanuginosa seu hirsuta,
exteriore parte nervosa, Geranio batrachiodi similia,
quinis, senis, aut septenis profundioribus incisuris divi-
sa, non tamē usque ad umbilicum, deinde per ambitum
serrata,

I.

Geranium
montanum
pullo flore.

ferrata, qualia etiam in singulis geniculis ex aduerso ramorum enascuntur, atque subinde ad singulas incisuras nigricantibus maculis insignita: radice nititur magna, in multa crassa capita rubentiaq; & multas fibras spargentia extuberante, singulis etiam annis augete, & novos stolones producente.

Inuenitur in Styria alpibus, ubi silua desinere solet; & floret Junio: in hortis vero ubi felicissime provenit & luxuriat, Maio. Postea etiam anno 1579. maxima copia observari Maio mense suis floribus onustum in montibus illis siluosis Sclauonia vulgo vocata supra Drauum fl. Primum autem mea opera Belgis innotuit, semine hinc usque amicis misso.

ALTERVM frequentibus à radice prodeuntibus, longisq; pediculis nitentibus foliis praeditum est, Ranunculi maioris aut Alconiti Lycotoni pallido flore respondentibus fere, rugosis & subhirsutis, in aliquot profundiores lacinias diuisis, & deinde per ambitum serratis, quae gustata primum adstringunt & linguam exsiccant, deinde nonnihil calida deprehenduntur: caule cubitali plerumque, firmo, rotundo, geniculato, in multas alas diuiso, ad quas subsuscuntur folia superioribus minora, minoreque laciniarum numero diuisa, similiter tamen in ambitu serrata: summis ramis in oblongis pediculis flores gestant quinque foliis constantes, Gerany batrachiodis Belgici floribus forma pares, nisi paulo minores esset, nec ut illi carulei, verum ex purpura rubentes, decem staminibus cum stilo à medio prodeuntibus: deinde oblonga rectaque rostra, non inflexa & inclinata, quinque utriculis ad eorum basim semine continentibus, quod maturitate exilit, ut in reliquis: radix superiori fere respondet, et summa tellure in plura crassa intusq; rubentia capita extuberat, quae fibras etiam agunt, singulisq; annis augetur.

II.
Geranium
Carpachiodis
alterum.

Crescit

Crescit hoc in Pannonicis Styriacisq; alpibus, nusquam tamen abundantius quam supra Gamingam, in ascensu ex Herrenalben iugi ad scopulos Durrenstein. Floret illic Julio & Augusto, in hortis Maio.

GERANIUM autem illud Batrachiodes ceruleo flore quod Belgicis hortis alitur, copiose nascitur in pratis apud Corenneburg non procul à Danubio, aliisque Austriae pratis, tum etiam Bohemia, non procul à Weravn oppido tertio à Praga miliari.

TERTII, quod foliorum similitudine cum secundo convenit, iconem mihi anno 1581. communicavit Londini Cl. V. Thomas Pennans Medicus cum hac descriptione.

Geranium bulbosum radicem habet bulbosam ex multis parvis & oblongis bulbis constantem, versus summum fibratam, caulem cubitalē, geniculatum, iuxta radicem & genicula parum rubentem: è singulis geniculis duo folia longiusculis pediculis nitentia in quinque precipuas partes dissecta, quarum singula in ambitu inaequaliter incisae sunt: è singulis iuncturis iuxta foliorum exortum quinque foliola mucronata exoriuntur: flores in summis ramulis coniugatim parvis pediculis insistentes rosei, ex quinque foliis constantes, colore ex purpureo rubescentes, Geranii ceruleis floribus similes, sed paulo minores.

In Dania provenit agro Hafniensi, unde doctissimus & mihi amicissimus Turnerus Medicus Anglus attulit, & mihi dono dedit.

QUARTO multi sunt caules admodum ramosi & frequentibus nodis cincti, hirsuti, superne, qua solem spectant purpurascetes vel rubentes: folia ad singula genicula bina, Geranii columbini alterius foliis haud multum dissimilia, in quinque lacinias ad umbilicum fere divisa, quae plerumque in tres alias minores lacinias in-

Geranium
Γετραχιώδες
primum.

III.

Geranium
bulbosum
Pennans.

IIII.

Geranium
quartum.

Geranium Hamatodes.

1771. 1000. 3/4 of 1

Faint, illegible handwritten text, possibly a collector's note or archival reference.

cise sunt, hirsuta, superne virentia, inferne nonnihil canescentia, gustu linguam exsiccante: ex superioribus alis oblongi nascuntur pediculi, unicuique sustententes singuli florem, inter reliqua Geranii genera maximum, quinque foliis constantem, Cisti maris flori ferme parem, colore rubro, decem intris staminulis: deinde capita pentagona semen, ut alia, in valvulis continentia, quod maturum cum crepitu exiit, circumvoluentibus se, quemadmodum in reliquis generibus valvularum mucronibus: radix satis crassa, rubescens, nonnullisq; fibris donata, novas sub terram propagines singulis annis ad latera spargit, quae similiter fibras agunt.

Nascitur in omnibus Pannonia & Austria infra Anisum caduis montanis silvis, editioribusq; gramineis locis: insuper ultra Drauum, ubi mons arcis Greben vicinus, qua parte occidentem spectat, eo fere consitus est. Floret Maio, & plerumque tota reliqua estate.

2. Simili flore disparibus tamen foliis & Batrachiodis Geranii potius amulis invenitur aliud genus ad pratorum margines umbrosos interque vepres, ad pagum Calzeret supra Noribergam itinere Pragensi.

TRAGO quartum genus ignotum minime fuisse videtur: sed ab eo Blutwurtz appellari. Reliquorum vulgum vulgare nomen non. Ungari vulgare Geranium Varyu lab, id est, Cornicis pedem nuncupant, ut columbinum Golia korem, hoc est, Ciconia unguem.

Slavonice mulieres quarti decoctum ex profluente aqua mirifice comendant in capitis grauedine, si synceput, ubi dolor est, eo abluatur, deinde herba decocta superimponatur, postremo (quod superstitione non caret) in profluentem, unde aqua fuerit hausta, abiciatur.

DE QVINQVEFOLIO.

CAP. III.

COPIOSE hic nascuntur varia Pentaphylli genera, multis aliis Prouinciis vulgaria: quae cum ab aliis descripta sint, superuacaneum duximus eorum historiam hic inserere. De iis igitur hoc capite solum acturi sumus, quae à nemine, quod intellexerim, adhuc sunt prodita.

VNUM multa folia habet Quinquefolio vulgari similia, quinquepartitò vsque ad pediculum diuisa, per ambitum minimè, ut illa, serrata, sed extremis duntaxat foliorum oris, subtus incana quadam lanugine hirsuta, gustu primùm gummoso & emplastico, deinde nonnihil amaricante: aliquot sub his exoriuntur cauliculi graciles & tenues, dodrantaes, humi procumbentes, in summo ternos aut quaternos flores proferentes Pentaphyllo vulgari similes, sed omnino candidos, quibus succedit calyx hirsutus, semen continens planum ranunculi fere seminis amulum, in caput congestum: radice crassa nigricat, in ambitu sese diffundit, & multis fibris hirsuta est.

I.

Pentaphyllū
maius albo
flore.

Prouenit nō modò in colle illo nemoroso supra Manderstorf oppidum tepidarum aquarum scaturigine nobile: sed etiam in omnibus illis siluis montosis quae à Danubio procurrētes, ad Alpes vsque pertingunt. In siluis item supra Nemethwywar & Zollonock, atque etiam apud Entzestorf, & plerisque pratis siccioribus primo ab urbe Vienna miliari, & in Morauia: tum in montibus ultra Drauum. Floret Aprili & Maio, interdum denuò Autumno.

ALIUD ex eadem radice, quae nigra est, multos plerumque cauliculos proferre solet confertim nascentibus se-

II.

Pentaphyllū
minus albo
flore.

Quinquefolium 1.

Pentaphyllum
lanceolatum

Quinquefolium

Quinquefolium canadense, L.
Lam. 5. 550

bus secundum radicem incanis foliolis forma superiori simili. bre. ornatos, graciles, rectos, non humi fijos, & in summo multos flosculos priori similes. Superioris generis videtur, sed per omnia minus.

Erui hoc inter saxa & scopulos summis Austriacarum & Syriacarum Alpium iugis. Floret interdum sub finem Junij, nonnunquam etiam Julio & Augusto.

III.
Pentaphylli
aureo flore.

TERTIUM ex radice fibrosa & nigricante ramos promit, qui humi sparsi, subinde oblongas alias fibras agunt: in summo capite multa folia prostrant Pentaphyllo vulgari similia fere, in quinque profundas fissuras divisa, quarum singulae per oras serratae sunt instar vulgaris Quinquefolij, molliora tamen, aliquantulum incana & splendentia, gustuque adstringente: ex horum medio cauliculi exeunt palmares, multifidi, qui pro stirpis ratione satis magnis floribus praediti sunt, colore elegantis & plane aureo, multis intus croceis staminibus: semen aliorum Pentaphyllorum more in fragi rudimentum congestum, fuscum, exile.

Crescit hoc in summis Austriacarum alpium similiter iugis, herbosis tamen locis: & floret sub finem Junij, in hortis Maio.

IIII.
Pentaphylli
repens simul
flo. luteo.

QUARTO multa exeunt ab una radice ramosa capita humi fiosa, aliquos foliis Pentaphylli vulgaris & elatioris forma similibus praedita, hoc est, quae quinque foliolis per ambitum serratis molliq. lanugine pubescentibus constant, sed non incana sunt ut illa, gustu primum exsiccante, deinde linguam nonnihil vellicante: prodeunt ex his capitibus cauliculi interdum dodrantales, similibus, sed minoribus foliis praediti, gestantes in summo multos flores luteos elegantissimos, quinque foliis uti aliorum Pentaphyllorum constantes, medium occupantibus multis lateis staminibus: semen in caput et fra-

Handwritten text, possibly a signature or date, located at the bottom right of the page.

Mus. bot. G. Michx. Cam. Acad. 2. 106

170

Ranunculus acris L.

Cam. Acad. 2. 106

Cus. lat. 2. 107
 Sam. by P. Raven
 Linn 5. 572

1075. 1072
 Raven 5. 572

gi rudimentum congestum, fuscum: radix longa, dura, satisque crassa, foris nigricans, & tenuibus fibris donata: sed & rami illi humi fusi plerumque fibras agunt, & vicina loca occupant.

Nihil illo vulgatius secundum vias locis siccis & nudis Pannonia, Austria inferioris, Moravia & Bohemia. Florere incipit ineunte propemodum vere.

2. Eius genus inuenitur humi similiter fuscum, cuius cauliculi non virent, sed purpurascent, gracilioresque sunt, folia angustiora, hirsutiora, & altius per oras serrata: flores etiam magis aurei: cetera conueniunt.

Pentaphyl.
repens minus
aureo flo.

Cum superiore nascitur, & floret, minus tamen frequens est.

- V. QUINTVM habet quinque, sex, aut plures foliorum alas à radice prodeuntes, hoc est oblongas costas, rubentes, quibus quinque ut plurimum folia, interdum verò etiam septem inhaerent, contrario inter se foliorum exortu nascentia, uno, quod extreme ale insidet, imparitatem semper faciente: sunt autem ea rugosa, hirsuta, per oras serrata, supina parte virentia, prona aliquantulum incana, fragariae vulgari fere similia, minora tamen, sapore aliquantulum adstringente: caulis deinde assurgit gracilis, firmus, ruber, pedalis aut amplior, in quo sparsa sunt pauca folia superioribus minor a, quinque tamen ut illa numero, & arctius coniuncta, in summo autem ubi in quosdam ramulos diuiditur, terna tantum uni pediculo inhaerentia: ferunt verò in ramuli siue virgulae albos flores, vulgari fragariae similes, & paulo minores, quinque foliis constantes, & in medio lutea staminula obtinentes: quibus succedit fructus fragae similis, minor tamen, nec ulla saporis gratia commendabilis, deinde exigua rufescentia semina: radix satis crassa, longa, dura & lignosa rubescit, & nigro adstringente cortice obducta est.

Pentaphyllū
fragiferum.

Nascitur

Class. herb. 2. 107

Polygonum tuberosum
(Lam. 1. 107)

*Nascitur in Leytenberg locis umbrosis ad arcem in media silua supra Manderstorf sitam, quo loco duntaxat aliquot annis obseruaueram. Sed anno 1579. copiosè nasci vidi inter Rabam, Muram, & Drauū flumina Pannonia, omnium autem abundantissimè circa Sachtyrnia Ill^{is} Dn. Comitis de Zrinio arcem munitissimam, qua sita est inter Muram & Drauum: nascitur verò istuc non modo in siluis ceduis, sed etiam gramineis campis. Anno autem subsequente etiam supra Petelstorf in siluis secundo fere à Vienna miliari obseruari. Floret Maio, fructus paulo seriùs maturescit, effluuntque semina quemadmodum in reliquis *Quinquefoliis*.*

*PRIORIS meminisse videtur diligētissimus Anguilara opinione 12. Alterū fortè describit noster Lobelius in doctissimis aduersariis: nostrum tamen flores habet fragariae floribus magnitudine nō inferiores. Poterit autē eodem nomine quo ille suum vocauit insigniri, Pentaphyllon minimū & petræum. Tertio, Pentaphylli alpini flore aureo nomē indidi: licebit verò studiosis pro arbitrio nomen mutare. Comodè Quartū dici poterit Pētaphyllon repens minus. Quintū Plinio non incognitum fuisse videtur: Etenim lib. 25. cap. 9. Natural. Hist. sic scribit. *Quinquefolium nulli ignotū est, cum etiam fraga gignendo cōmendetur. Vulgaris certè fragaria tria duntaxat folia habet, quare ad eam plantam cuius Plinius iā dicto loco meminit, minimè referri posse arbitror. fructus verò huius, esui nō admodū aptus, facit, ut *Quinquefolium Plinij esse nostrū hoc quintum, asserere non auesim. Qua autem postea addet, ad *Quinquefolium vulgare proculdubio spectant. Ut ut sit, hoc meum Pentaphyllon fragiferum tantisper appellabo, donec aliud aptius nomen mihi aut aliis succurrat.****

Porro neminem existimare velim hoc meū idem esse Pentaphyllū
cupinum po-
tentillæ facie.
cum Pentaphyllo supino Tormentillæ facie, cuius iconem
& historiam in suis observationibus Lobelius exhibet.
Nam illud etiam frequens est agro Viennensi in extre-
mis pratorum marginibus secundum silvas; & nō nihil
affinitatis cum Anserina Tragi, seu Potentilla Fuchsi
habere videtur, tametsi neque incanum sit, neque repat.

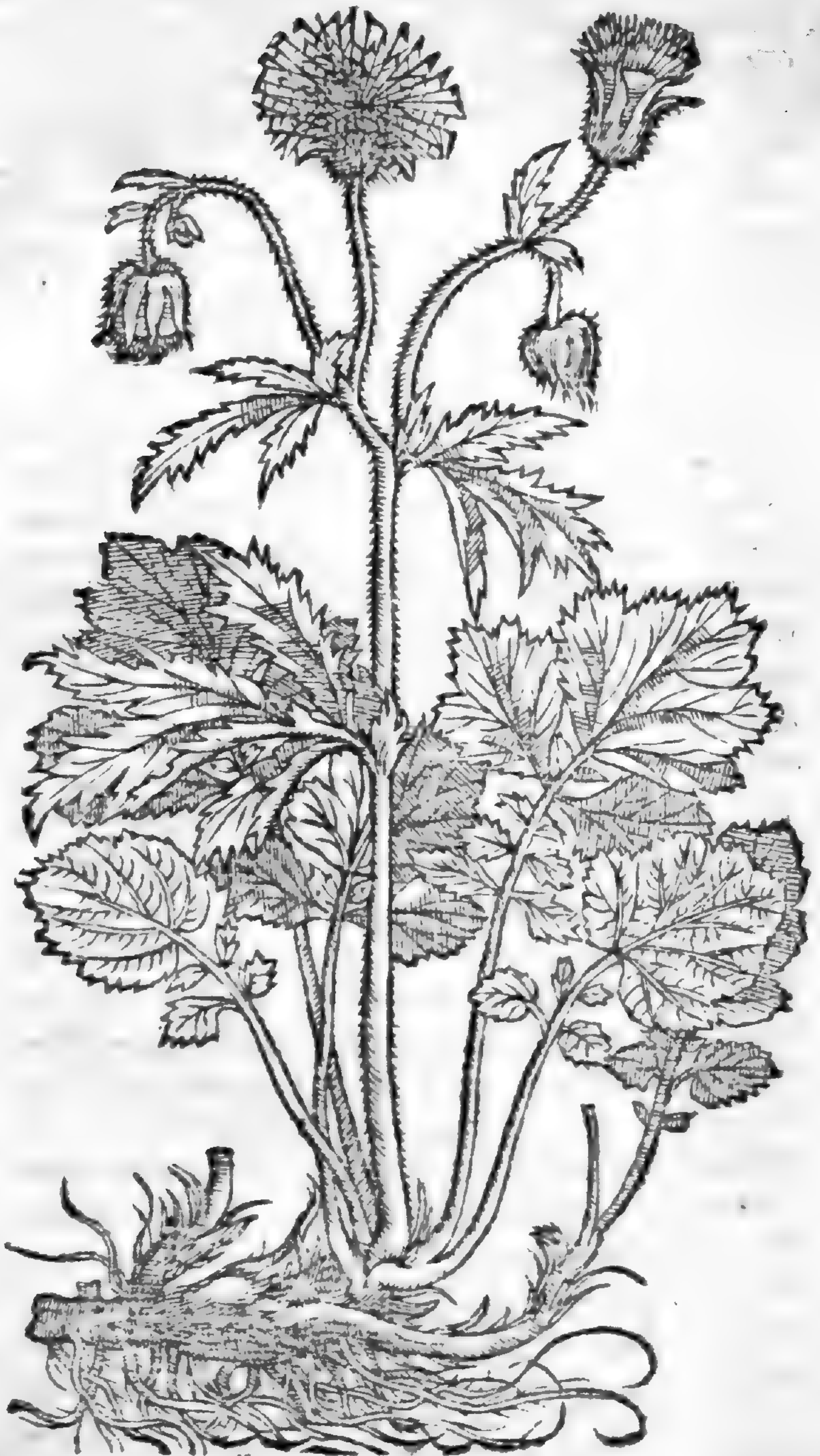
DE CARYOPHYLLATA MONTANA.

CAP. IIII.

DVO Caryophyllata elegantia genera in harum
Prouinciarum montibus inueniuntur à vulgari diuer-
sa, quorum historiā Quinquesoliis subiicere volumus.

PRIMUM radicem habet digitali aut pollicari in- I.
terdum crassitudine, summa tellure crescentem, crasso Caryophylla-
ta alpina nu-
tante flore.
& purpurascente cortice tectam, impense adstringen-
tem, nodorum vestigiis quemadmodum in Acori radice
alternatim distinctam, anterius uti illa progredien-
tem, & multis nigricantibus fibris odore non inuicem-
dis & proximè ad vulgaris radices accedētibz firma-
tam, suprema parte in aliquot capita diuisam: vnde ob-
longa ut in Eupatorio emergunt foliorū ala, multis mi-
noribus, videntibus & in ambitu serratis foliis nunc a-
qualiter, nunc confuso ordine utrinque nascentibus con-
stantes, extrema ala in maiora tria folia aliquantulum
per oras laciniata, & ut reliqua in ambitu serrata sem-
per desinente, quorum tertium & postremum reliquis
maius est, & magis orbiculare gustu exsiccante: inter
has alas emergunt pedales, aliquando etiam maiores
caules, firmi, rotundi, brevioribus minoribusq; foliorum
alis lata sede eos amplectentibus obsiti, superiore parte
purpurascentes, in aliquot ramulos simili colore pradi-
tos & deorsum inflexos sine nutantes diuisi, qui propen-
dentes

Handwritten notes:
 Caryophyllata montana
 L. f. 1822

Handwritten notes:
 Caryophyllata montana
 L. f. 1822

Handwritten notes:
 Caryophyllata montana
 L. f. 1822

dentes sustinent flores, quinque ut plurimum foliis nonnunquam senis aut septenis suaviter rubentibus constantes, orbiculatis fere, at ungue oblongiore & angusto, nunquam se explicantibus, aut calyculum superantibus, sed quodammodo ipso inclusis, medium occupante villosa congerie luteis staminulis obsita, qua paulatim purpurascens colorem contrahit, & tandem sese erigens & explicans, maturitate semen ut in vulgari Caryophyllata cui inhaeret ostendit. Tota planta cum suis etiam calyculis lanugine pubescit.

Crescit media fere montium regione locis vdis & riguis cum Sanicula proximo capite describenda & Ranunculo platyphyllo sub arboribus. Floret istic Iunio: at in hortis Maio, vel etiam maturius interdum.

SIMILI etiam propemodum radice serpit Al-
 rius radix, superiore non minor: at raro in tam multa
 capita extuberans: è quibus multa similiter foliorum ale
 nascuntur superioribus non breviores, sed frequentiori-
 bus minoribus foliis in ambitu serratis utrinque orna-
 ta, unico duntaxat, & quodammodo circinato folio, in
 tres tamen plerumque lacinas diuiso & in ambitu ser-
 rato extremam alam occupante, qua splendet & dilu-
 tius virescit quam primi generis: nascuntur etiam inter
 ea pedales rami superiore graciliores, & minoribus ma-
 gisq; laciniatis foliis obsiti, singulares plerumque, non-
 nunquam etiam plures calyculos sustinentes, in quibus
 flores aurei, quinque foliis vulgari maioribus praediti,
 floris Cisti feminae amplitudinem interdum aequantes,
 medium occupantibus multis luteis staminulis, inter
 que latet villosa quedam congeries, qua excusso flore sese
 explicans mollior est superiore, & semen planum adna-
 tum ostendit, quod maturitate fuscum est. Tota etiam
 haec planta lanugine obsita est, & adstrictoria facultatis.

II.

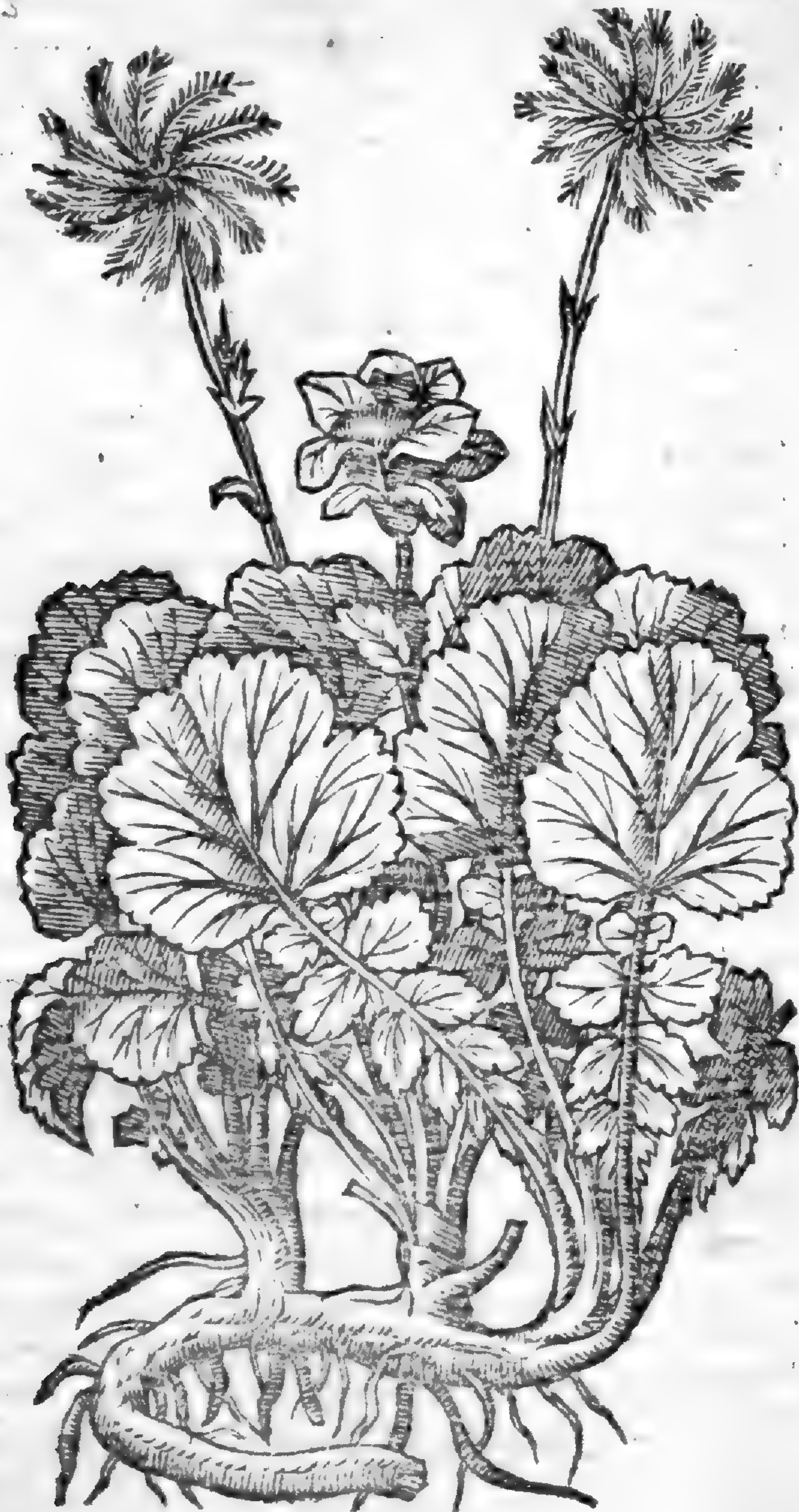
Caryophylla
 ta alpina au-
 reo flore.

436

Caryophyllata montana II.

Crossed 2. 1853

Caryophyllatæ 1 1. Flores.

Ces. hist. 2. 104

Hoc genus in summis duntaxat iugis, nec in omnibus tamen, sed inter gramina vel sub fruticibus nascitur. Floret istic Iunio, Augusto semen maturum est: in hortis maturius cum superiore.

MERITO his coniungenda est elegans hac planta, III. quam nascentem nunquam conspexi, nec is qui iconem Genus aquaticum Gesneri. suis coloribus depictam mihi communicavit Pennaeus noster: sed ex C. V. Conradi Gesneri depicto herbario desumpsisse fatetur.

Folia quidem Caryophyllata sunt, sed an lanugine pubes-

Flora Acad. 2, 104

Stem. Anther. & P
Sm. of C. 458

pubescant, ex pictura colligere non licet, quemadmodum nec qua sit radice praedita, nec qualia sint quae ex ea emergunt folia: soli enim caules cum floribus fuere depicti, qui sanè elegantis & sanguinei sunt coloris veluti Byzantinus ranunculus. Duorum autem est generum: nam alter flos multiplici foliorum textura & serie constat, alter simplici, utriusque medium, quemadmodum in aliis Caryophyllatis, occupante villosa congerie.

NULLVM vulgare nomen istarum plantarum intellexi: sed secundum genus à Matthiolo describitur Caryophyllata montana nomine commentariis in 4. lib. Dioscoridis: pictura tamen non admodum feliciter est expressa. Tertia iconi adscriptum fuit Geum aquaticum flore simplici & multiplici.

DE SANICVLA MONTANA.

CAP. V.

TAMETSI non ignorem Auriculas urfi vulgo nuncupatas Saniculae alpine aut montanae nomine à nonnullis appellari: de iis tamen hoc capite minimè sermonem institui (nam inter Primulas descriptae sunt) sed de alio quodam Saniculae genere alpibus familiari, quod ob elegantiam negligendum non fuit.

HABET verò id multa folia circinata fere rotunditatis, saxifrage aureae amula, oblongis pediculis inhaerentia, per ambitum incisa, superne viridia, inferne aliquantum exalbida & valde hirsuta, sapore adstringente: caules deinde promit pedales, aut interdum ampliores, virides, hirsutos, & in his folia superioribus respondentia: summi caules in plures alas diuiduntur, & singulis ramis insident terni aut quaterni flosculi odore oxyacantha, quinque foliolis albis constantes, quae veluti sanguineis punctis interiore parte distincta sunt, capitulis bif-

I.
Sanicula mō.
tana sine
guttata.

Sanicula montana

Sanicula montana
Compositae

lis bifidis cum decem staminibus medium florem occupantibus: continent verò ea capitula Saxifraga alba vulgo appellata capitulis perquam similia per maturitatem semen minutum & exile admodum, nigrum: radix multis fibris candicantibus prædita est, & à lateribus propagines agit.

Crescit in omnibus harum Prouinciarum alpibus loco umbrato, hoc est ubi plerumque silua in Alpium iugis desinere incipiunt, cum Ranunculo platyphyllo, Geranio primo, siue pullo flore, & similibus stirpibus quæ umbra quàm Sole magis gaudent. Floret Iunio, interdum etiam serius, in hortos verò translata, multo maturius.

SIMILE fere genus inuenitur in Snealben, vicinisque alpibus: sed minus, angustiore folio, & per extremum serrato, hirsuto etiam & gustu adstringente, colore ex herbaceo pallecente: è medio foliorum prodeunt cauliculi dodrantaes, nudi, qui circa summum in plures ramulos sese explicant candidis flosculis superiori similibus onustos, verùm sanguineis guttis haudquamquam, ut illi, aspersis: capitula deinde succedunt, quemadmodum in superiore, bifida, exigua nigricans semen continentia. Floret Iunio, in hortis autem Maio, aut etiam maturius.

MIHI Prior aliquando missa fuit Ferraria Machliniam à Cl. V. Alphonso Pancio, Saniculæ guttata nomine, quoniam eius flores, uti dixi, sanguineis veluti maculis aspersi sunt. Dubito an ea sit quam Labelius in Aduersariis Gemæ alpinum vocat. Montani pastores & venatores Weipis Samhel appellant. Nullum autem, quod sciam, nomen vulgare Altera obtinuit apud ipsos: sed cum plerisque aliis negligitur.

Quibus verò facultatibus utraq. sit prædita, nõdum intellexi.

II.
Sanicula montana minor.

Sanicula montana minor
1.28

Diapensia.

Alchimilla.
Saxifraga au-
rea.Saxifraga al-
ba.

ABUNDANT etiam Pannonie utriusque & vi-
cinarum Prouinciarum prata, umbrose siue, & mon-
tes, Sanicula uizari Diapensia dicta, Sanicula femina
Fuchsj, quam utranque Ungari Sanicor appellant,
Alchimilla, & congeneribus plantis: & ad montium ra-
dices locisque aliis humidis & umbrosis Saxifraga au-
rea cognominata: aperti autem gramine consiti colles
Saxifragam albam tuberosa radice alunt, cui, quas mo-
dò descripsi, congeneres videntur.

De SANICULA alpina siue montana altera.

CAP. VI.

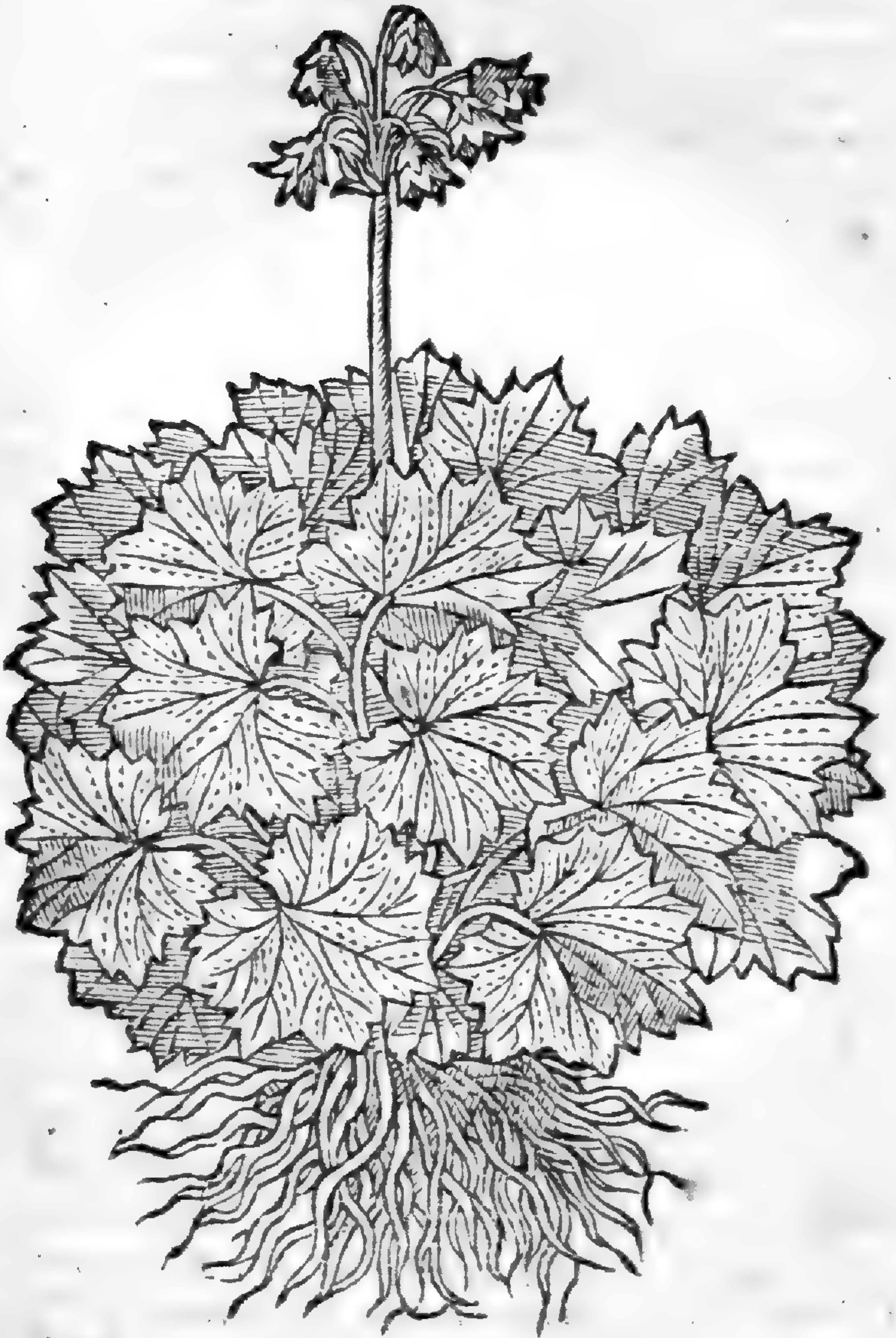
NATALIUM communio facit ut hanc elegantem
plantam Sanicula iam descripta subiiciam, tametsi tem-
peramenti & facultatum ratione commodiorem proxi-
mum ab Auriculis locum forsitan obtinisset.

I.
Sanicula al-
pina rubro
ore.

MULTA folia promit nouo vere satis crasso pedicu-
lo nitentia, adeò sese per oras initio contrahentia, prona
parte, ut orbiculata videantur, admodum nervosa &
rugosa, atque supina parte tumentia & crispa ut Lasi-
tanci ranunculi, aut Lactuca capitata folia, deinde
ubi sese explicarunt in ambitu non modò serrata, sed
etiam in sex aut plures lacinias diuisa, omnino viren-
tia, supernè quodammodo splendentia, infernè minimè,
gustù feruido: inter quæ palmaris exit cauliculus, fir-
mus, erectus, nudus & sine foliis, subpurpurascens, qui
in summo Primularum & Auricularum instar è me-
dio quorundam foliorum capite, octo, nouem, aut plus-
res producit flosculos concavos, campanula modo pensiles
& deorsum spectantes, quinque crenis diuisos eleganti
rubro colore intensiore & ad purpuram tendente, fundo
interiore albo, & quinque angulis prædito, prodeunti-
bus ex imo quinq. staminulis luteis album fundum non
superanti-

Sanicula montana altera.

superantibus, & medium oblongum stilum complectentibus, odore suavi, quemadmodum fere Auricule vrsi rubrae siue secundae flores: quibus defluentibus succedunt capitula, tenne, fuscum, ut illa, semen continentia: radix numerosis, oblongis, tenuibus, & nigricantibus fibris ex uno capite prodeuntibus constat, singulis annis ad latera augescens & incrementum sumens, ut temporis successu veluti Auricule & Primula aliaque similes in plures stirpes diuidi & pangi possint. Tota planta hirsutiore lanugine pubescit.

Promiscuè nascitur cum superiore, & interdum, quando adhuc tenella est, altera pro altera eruitur: eodem etiam tempore cum illa floret, licet in hortis hac paulo maturius, videlicet Maij initio.

Cortusa Matthioli.

ILLAM esse omnino arbitror quam C.V. Matthioli ab ampliss. Cortuso acceptam Cortusam nuncupauit, & Caryophyllatis subiecit: verum cum neque facie, neque temperamento ullam affinitatem cum iis habere videatur, commodius meo iudicio Auriculis, ut dixi, coniungatur, quibus dissimiles non habet facultates. Eam autem florum varietatem quam ipse in Cortusa inueniri scribit, in hac nostra nondum deprehendi. Sed illud obseruaui peculiare quoddam exiguae eruce & virentis atque tremidae genus in ipsa gigni uberrimè.

DE DENTARIIS VVLGO DICTIS.

CAP. VII.

SANICVLÆ nomen aliam plantam hic subiicere me cogit, quae Viennensi agro à plerisque rusticis vicinarum siluarum & montium incolis Sanicula etiam appellatur: tametsi ad Dentarias potius referri debere videatur, cui alia similiter genera coniungemus.

I.

Dentaria bac-
sifera.

OBLONGA autem serpit Prior radice, dentata, & veluti

veluti ex multis geniculis constante, alba, interdū etiam
 purpurascēte, subinde ex lateribus novas propagines
 generante, sapore ingrato & linguam primū siccante,
 deinde acri: ex cuius lateribus prodeunt folia oblon-
 go pediculo & costā (quæ secundum terram purpuraf-
 cit, postea viridis est) inharētia, quina plerumque, in-
 terdum plura, inter se opposita maiore ex parte, altera-
 que tantum latere crenata, eo quod imparem numerum
 facit & extrema costā insidet, duntaxat utrinque cre-
 nato, gustu primū acido, postmodum acri & feruen-
 te: caulis cubitalis est, gracilis, nudus, quem circa me-
 dium hinc aut terna alā, interdum plures, ex tribus so-
 lūm foliis modo descriptis respondentibus cōstantes am-
 biunt, superior verò pars oblongis angustisq; foliis, nunc
 leuiter, nunc minimè crenatis, confuso ordine obsita est:
 extremo cauli insident quaterni, quini, aut plures flores,
 Leucoij aut Hesperidis florum amuli quidem, sed mi-
 nores, quatuor foliis albis, aut ex candido leuiter pur-
 purascentibus præditi: quibus succedunt silique Sinapi-
 fere amule, breviores tamen, quæ unā cum suis pediculis
 manes plerumque decidunt & pereunt, nonnunquam
 tamen crassiores exadunt, semenq; ferunt Hesperidi se-
 re simile, aut iis Dētariis, quas Cl.V. Remb. Dodonæus
 Cass. Maximiliani I. & Rudolphi I. olim Medicus
 veteri amicitia mihi coniunctus in Appendice Purgan-
 tium historia exhibet, quod disiliētib; siliquis excu-
 titur. Sed præter id semen, ad singulorum fere foliorum
 quæ caulem ambiunt alas & exortum tubercula qua-
 dam adnascuntur bulbulis Martagonis vulgo vocati,
 siue Lily rubri bulbiferi haud absimilia, ac veluti ex
 squāmis cōpacta, initio viridia, deinde nigra aut pulla,
 ingrati admodū saporis: ea verò facilimè decussantur,
 sponteq; prematura decidunt, & terra sepulta novellas
 plantas gignunt.

Prouenit in utriusque Pannonie vicinarumq; regionum opacis siluis: atque, uti arbitror, totius Germanie montanis saltibus. Nam ante annos triginta cum Cl. V. Andrea Hyperio in siluis nō procul Marpurgis sitis eruere memin: & Doctiss. Ludovicus Joachim F. Camerarius in Misnia inuenit: m. h. significauit. Floret autem Aprili: Bulbuli Maio nigricantes conspicuntur.

ALTERA pedalem profert caulem, firmum, rotundum, lauem, quem in summo fere ambiunt tres pediculi (rarissime quatuor) singuli terna folia sustinentes, ampla, mucronata, in ambitu serrata, saturatius uirentia, gustu feruido: summum caulem exornant quini aut sexni flores quatuor foliis constantes, Dentaria heptaphylli emuli, colore ex herbaceo pallecente, deorsum spectantes: flores sequuntur oblonga cornicula, torosa, mucronata, qualia sunt Dentariarum Pentaphylli & Heptaphylli, iam memoratarum, & in his etiam simile semen, hoc est Hesperidis fere, sed crassius atque virescens, quod dissiliētibus corniculis exilit ante quam probè maturum videatur: alia item folia à radice profert, terna tantum in singulis oblongis pediculis nascētia, superioribus multo ampliora, sed breuiora: radix nouella alba est, uetusta nigricat, multis articulis sic distincta, ut è plurimis dentibus coagnētata videatur, Dentaria ἀφύλλου radici haud absimilis.

Exit in utriusque Pannonia umbrasis siluis nō modo ad montium radices, sed etiam circa mediam eorum regionem, ubi præaltarum arborum silua plerumque in Alpibus desinere solent. Inueni & ultra Drauum, in monte Grebén imminenti cum primo genere: atq. etiam in Hercunia silua Bohemiam ambiente.

Floret Aprili vicinis Vienna locis, & aliis humiliori-
bus: se-

II.

Dentarie
πεντάφυλλου.

bus: semine pregnans est Maio & Junio: ast in montibus serius floret.

N I H I L habet cōmune cū superioribus Tertia, præter dentatam radicem. Tota autem tenella est, & cauliculum promit dodrantalem, aut paulo ampliorem, succi plenum, & quasi transparentem, candidantem, sine foliis, sed veluti quibusdam articulis distinctum: flores promit in summo binos aut ternos, alternatim dispositos, ex albo purpurascens, nigra viola siue potius orchidis florum amulos, admodum tenellos: radix candida è multis veluti denticulis congesta est.

I I I.
Dentaria
ἀφύλλος
αίτη

Florentem Augusto mense inuenimus ad radicem Escheri iugi, dum illud anno Domini 1578. per siluam conscenderemus, sub abietibus aliisque huius generis arboribus quò sol vix unquam penetrat, nullaque fere alia stirpes nascuntur.

Q U A R T A flores minores sunt, orchidis pumila floribus pares, similiterque ex herbaceo pallecentes (labro tamen propendente exalbido, & circa umbilicum purpureis radiis insignito) inodori, quinque aut sex, spicae in modum in dodrantali caule enascentes, qui foliis caret, & veluti subfuscis vaginulis reconditus est: radicem habet ramosam corallij modo, omnino candidam, succi plenam, nullis fibris coherentem, sapore amarissimo.

I I I I.
Dentaria
ἀφύλλος
tertia siue
καρκαλοειδής.

Hanc duntaxat obseruauimus anno 1580. in silua recensesa paulo supra Entzestorf Generosi Dn. Wolfij Christophori ab Entzestorf atque Maio mense florentem.

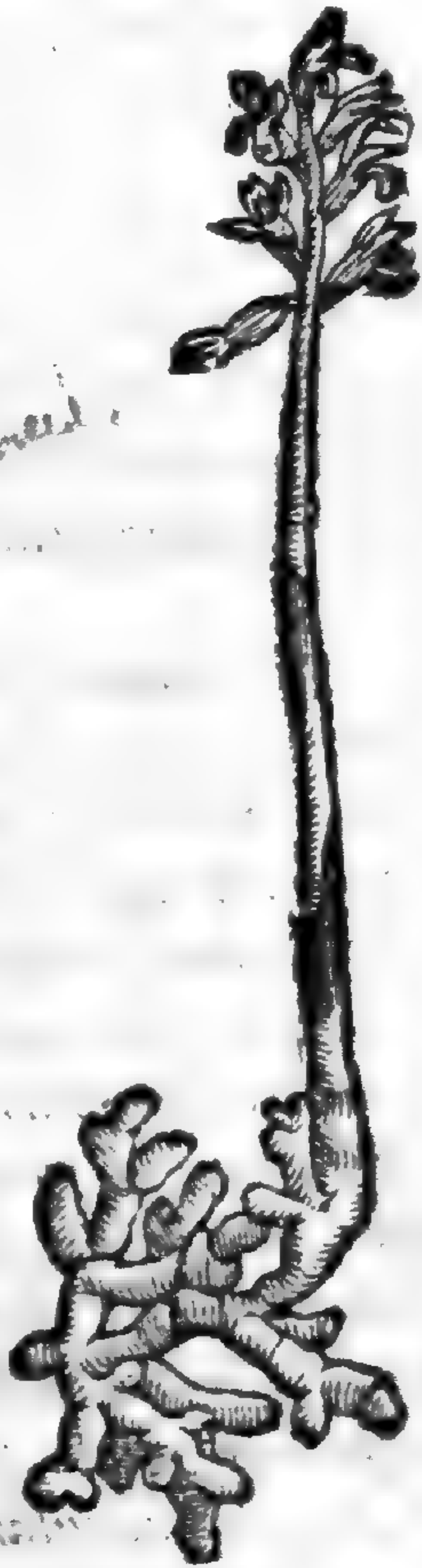
H A R V M regionum incolæ Priorem appellant Wepts Danickel, id est Saniculam albam: rhizotoma vero muliercula, qua multas stirpes in Viennensi foro venales proponere solent, Grimwurtz, nomine ab effectu sumto vocant, quòd pueris tormina patientibus eius radicis decoctum propinatum utile esse credatur. Ego

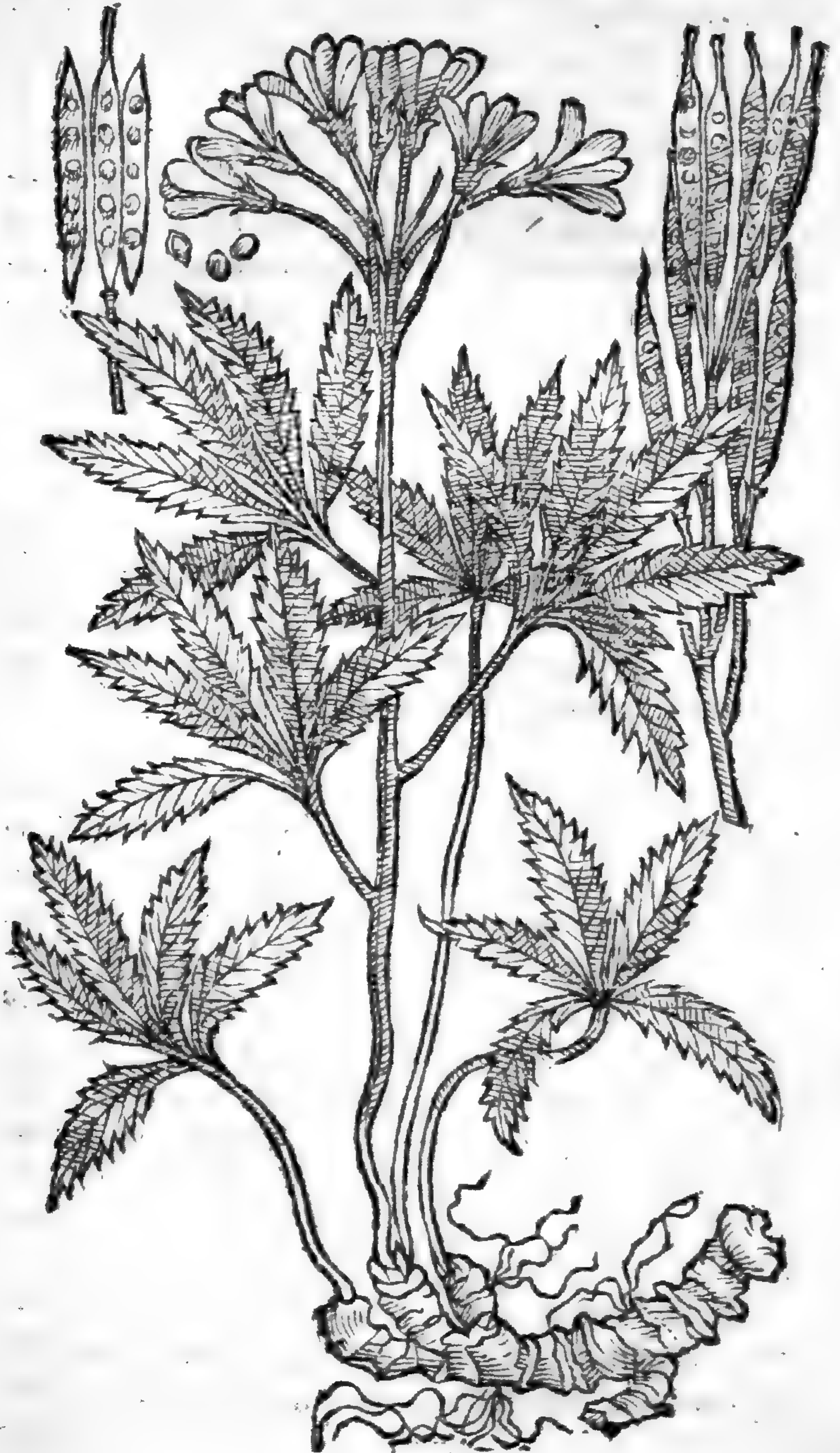

Dentaria coralloide radice. III.

Clus. hist. 2. 123

Opbrys coralloide
Cymodanum coralloide
Sm. fl. 4. 49

Dentariam bulbiferam siue bacciferam appellari posse arbitror. videtur autem ea esse quam Cordus lib. Histor. stirpium 2. cap. 111. Coralloidem appellat. Alteram Dentariam εννεάφυλλον cognominari, quoniam summo caule nouem folia profert. Tertia mihi erit Dentaria ἀφύλλος altera, seu minor, ad Anblati Cordi vel Dentaria maioris Matthioli differentiam, quam Dentariam ἀφύλλων primam vel maiorem posthac nominare licebit. Ea autem frequēs est in Leytano saltu siue Leytenberg supra oppidum Manderstorf, & Viennensi silua, ubi Aprili flore carneo pulcherrimo & iucundissimo omnia conspicitur, inter frutices loco umbroso nascens: atque à rhibizotomis mulierculis Sⁱ Georg wurtzel, Sⁱ Georgij radix nuncupatur. Quarta nullū vulgare nomen apud ræsticos inuenit: sed ἀφύλλος κοραλλοειδής, à radice, quæ corallini rami speciem refert, non incommode cognominari poterit.

CETERVM Dentaria minor Matthioli, & Coralloides altera Cordi à nonnullis existimata in Alpibus supra Lacum Lemannum ante 28. annos à me sunt obseruata: in Pannonia verò nusquam eas conspexi. Prior Dentaria πτωτάφυλλοι, posterior Dentaria εννεάφυλλοι, meo iudicio non ineptè vocari possent. Nam una quinque foliis vni pediculo inherentibus prædita est: altera septena plerūq. folia in vna costâ ex aduerso nascentia habet, quemadmodum & baccifera, dissimilia tamen.

VTRIVSQVE huius generis meminuit Fosias Simlerus ad finem Commentarij de Alpibus his verbis.

Wildet Dentst/ herba eius nominis duarum specierum reperitur. Prior vno pediculo septena habet folia, suprema caule multas flores purpureos & partim albos, [albos

Dentaria
ἀφύλλος
prima.

Dentaria
πτωτάφυλλοι.
Dentaria
εννεάφυλλοι.

Dentaria heptaphyllos v.

[albos ego duntaxat conspexi] post quos cornicula subnascuntur semen continentia minutum, [non satis exactè obseruasse videtur, nam Hesperidis semini simile est] cōpressum: radix subest alba, alabastrum modo splendens, squamnea. Altera quinque folia habet uno pediculo, [florem qui Hesperidis purpurascens flore vel lunariae græcæ in odore est, minimè obseruasse existimo] alias superiori nō dissimilis: tota substantia utriusque acris est, sinapi amulans aut raphanum. Ad cubiti altitudinem crescunt, umbrosa loca amant, & latices, primo vere statim emergunt. Aliqui Pulmonariam hanc vocant.

Hec Simlerus, ea Gesnero, Ioanni Fabricio, & Benedicto Aretio meo veteri amico accepta referens.

NULLAS porro istarū facultates comperi, præter eas quas muliercule primo generi attribuunt: & quas Matthiolus pentaphyllo Dentaria adscribit in Diosc. lib. 4. caput de Symphyto commentariis, ubi in potionibus ad enterocelas & ad interna vulnera, præsertim ad ea quæ in thoracis cavitatem penetraverunt, radicem usum esse docet.

DE CARDAMINE ALPINA.

CAP. VIII.

ALIQVOT Cardamines non vulgaria genera in Pannonicis Noricisque iugis obseruanti.

- I. VNUM nigricantibus ex purpura ramulis per terram serpit, in quibus oblongo eiusdem coloris pediculo terna perpetuò folia inmittuntur, circa pediculum angustiora, & per extremas oras latiora, atque quasi orbiculata, in ambitu nonnihil crenata, initio tenella & viridia, deinde dura, & nigricantia, gustu primùm acidulo, postmodum acri: cauliculi teretes inter folia erumpunt ex

punt ex purpura nigricantes, palmares, nullis aut rarissimis (quæ terna etiam eidem pediculo inhaerent) foliis præditi: flores extremis ramis insident candidi, quatuor foliolis constantes, Cardamines pratensis, quam Euchsus Iberidæ nuncupavit, persimiles: his succedunt torosa & oblongæ siliquæ Dentariarum corniculis fere similes, sed minores, semine etiam minore licet simili plene: radix summa tellure serpit, & subinde parvulas candidasque fibras agit, sic ut facile ramulis terra obrutis pangi possit.

Invenitur in silvosis montibus nudo solo potius quam herbofo ad Abietum & aliarum præaltarum arborum radices, tota hieme etiam virens.

Floret Junij initia, in cultis verò etiam Aprili.

ALIUD habet folia elegantissimo ordine in orbem disposita, duorum digitorum transversorum longitudine, profundioribus crenis incisa, & laciniata, ut in Symbrio cardamine siue Nasturtio aquatico vulgo nuncupato, hirsuta & aspera, supernè veluti cinereo colore aspersa, infernè verò viridiora, sapore primùm acido aliquantulū, deinde calidiusculo: ex quorum medio prodit cauliculus dodrantalis aut amplior, tenuis, albos flosculos in summis ramulis ferens: deinde siliquas teretes, parvas, semen observare non licuit: radix longiuscula est, alba, quibusdam fibris capillata.

II.
Cardamine
alpina media.

Nascitur in scopulis ad monasteriū Neuberg (quod alpium iugo illi imminente nomē imposuit) in Styria inferiore. Florebat Augusto.

MINIMA & tenerrima est Tertiæ plantula, cauliculis unciam longis in quibus umbella flosculorum candidorum quatuor foliolis constans: folia alata, ex ternis, quinis, aut septenis foliolis uni costæ adherentibus conflata, viridia,

III.
Cardamine
alpina minima.

77456

Cardamine alpina L.

Cardamine alpina minima III.

gustu acri & feruido habet: & radicem albam, satis longam, quibusdam fibris capillarum.

In ipsis scopulis summi iugis Sneberg, dum per nivem glaciale duritie constrictam ferreis uncis ad pedes alligatis delabor (istic enim quemadmodum & in reliquis vicinis iugis perpetuae sunt nivae à multis seculis collectae, eaque radius solaribus summam superficiem resol-

Caus. hist. 2. 129

Cardamine hirsuta L.
Grenob. 1. 43

uentibus adeò lubrica, ut sine vncis per eas ingredi nemo queat) ianeni mense Augusto florentem, ubi nives iam primum dissolui incipiebant. Inuenitur autem & in Tirolensibus atque Saltzburgensibus montibus, teste Domino Ioachimo Camerario, qui eam siccam mihi misit.

NVLVM nomen vulgare istarum plantarum accipi: sed proculdubio ad Cardamines siue Sisymbrii alterius genera referenda sunt. Priorem memini ante multos annos ab Alfonso Pancio nobis missam Machliniã usque Sanicula trifolia nomine: à quo tempore in nonnullis Belgicis hortis perditur. Eam commodius meo iudicio noster Matthias de Lobel inter Cardamines recensuit, trifoliamq; cognominavit. Tertiam Gesnerus, ni fallor, in Epistolis Nasturtium appellat.

Sanicula trifolia.

Nasturtium.

OBSERVATA mihi alia plantula in Etscheriano iugo scopulis inhaerens, quam an ad Cardamines an ad Thlassi genera referre debeam, nondum apud me constitui.

Sinapi putillum alpinum.

Sena autem aut septena humi secundum radicem expansa habet foliola Bellidi fere similia, teneriora tamen & leui acrimonia praedita: è quorum medio tenuissimus prodit cauliculus, paucis foliolis septus, dodrantalis, in cuius summo sena aut septena erant siliqua oblonga, duplici serie quemadmodum in Sinapi semen continentes exigui, planum, rufescens, nonnulla acrimonia praeditum: radix summa tellure serpens, noua germina subinde profert.

DE DRABA.

CAP. IX.

DRABA satis vulgaris est notitia, & ab aliis etiã descripta: quoniam tamen hic admodum frequens est, non potui eius historiam aliis cõgeneribus stirpibus non aducere, presertim cũ duas alias stirpes observauerim, sub eius classem, meo iudicio, referendas.

Draba vulga-
ris.

I. PEDALES igitur habet Draba caules, striatos, tenues, firmos, quos inequali ordine ambiunt uncialia folia, in ambitu dentata, basilatiore, ex viridi cinerea, sapore acrisculo, at secundum radicem maiora & frequentia sunt: supremi caules in multos ramulos equalis lõgitudinis diuidũtur, qui flosculis quatuor albis foliolis constantibus onusti, sambuci umbellam quodammodo representant: floribus succedunt exigua capitula, turgidula, & veluti duobus utriculis constantia, mucrone, qui eos diuidit, prominente, singuli utriculi vnicum semen continent: radix candicans, tenuis, longè lateq; serpit, & fibris quibusdam prædita est.

Nulli fere agrorum margines circa Viennam, totaq; adeò inferiore Austria, hac planta non sunt obsiti, que subinde in ipsos etiam agros latè irrepit. Floret Maio & Junij initio, semen sub Iunij finem maturescit.

Draba altera.

II. MULTOS ex eadẽ radice ramulos humi fusos profert Prior illa planta Draba generibus adnumeranda, qui terra obruti, aut sub illa sese condentes, atque etiam summa tellure serpentes, subinde fibras agunt: ij deinde summo capite numerosa folia producunt hirsuta, Draba foliis forma & colore similia, sed minora, nonnihil in ambitu dentata, subacido sapore initio, deinde acri: ex horum medio cauliculi exeunt palmares, nõnunquam maiusculi, recti, teretes, virentes, hirsuti, aliquot minoribus foliis

foliis latiore basi eos amplectentibus donati: flores in extremis cauliculis spicatum nascentes, quatuor albis foliolis constant, quibus deciditibus, plane, oblongaę, uti in Sinapi succrescunt siliqua, duplici serie pusillum, planum, ruffum semen cōtinentes: radix candida fibrosaę est, ex qua ad cauliculorū exortum alij enascuntur ramuli similibus foliis præditi, in latera sese diffundentes.

Inuenitur in Tauro monte: memini & Ferraria in Belgicā nobis missam ab Alphonso Pancio, Leucoij montani nomine. Floret maturius superiore nēpe Aprili.

Leucoium
montanum.

FREQUENTIBVS etiam ramulis constat Altera ex eadem radice prodeuntibus, tenuibus, deinde in caput extuberātibus, unde aliquot folia quasi in orbem disposita prodeunt, crassa, succi plena, atro virore splendētia, Auricula ursi quarta (que flore est coloris carnei) foliis magnitudine & forma fere respondentia, sed nonnihil in lateribus dentata, acri gustu, & illico linguam vellicante: ex horum medio pedalis aut maior prodit caulis, gracilis, quem per intervalla ambiunt & amplectuntur folia superioribus minorā, & ad pediculum latiora: flores spicatum supremum caulem ambiunt uti in priore, & quatuor albis foliolis constant, quibus succedunt teretes & oblonge siliqua, duplici ordine ruffum, pusillum & planum semen continentēs: radix tenuis & repens latē sese diffundit, & novas plantas producit, ideoque vivax & perennis.

III.
Draba tertia
succulenta.

Crescit in declivi montis Herrnalben supra Zeehof. Tota hyeme viret: montanis locis serō floret; at in hortos translata, maturius cum præcedente, nonnunquam etiam ante hyemem. Ea forsitan est quam Lobelius in Appendice exhibet, pag. 463.

SPONTE etiam produciunt plerique colles lapidosi Turria
Turri-

Turritam vulgo appellatam, inter Sinapi genera forsitan referendam.

DE THLASPI MONTANO.

CAP. X.

AD eandem classē pertinet Thlaspī, cuius quaedam genera in Pannonia observavi nunquam antē mihi conspecta.

PEDALICAULE Primum assurgit, nonnunquam al- I.
tiore, gracili, firmo, foliis fere Brassica campestris, mino- Thlaspī mon-
ribus & mollioribus, superne virentibus, inferne candi- ranum pel-
cantibus, odore propemodum allij: flos extremis ramulis ratum.
copiosus, albus, quatuor foliolis constans, odoris expers:
quibus decidentibus, lata, planaq; propendent siliqua,
non bifida ut in aliis Thlaspī generibus, sed circinata
fere rotunditatis, & in orbē peltæ modo efformata, uni-
cum in ipso centro continentēs semē, flavum, gustu ama-
ro & acri: radix alba, tenuis, interdum summa tellure
serpens, & nova germina proferens.

Invenitur locis umbrosis ad arcem Stichenstain, &
qua iter est ab ea arce ad Sneberg, nusquam alibi mihi
observatum: nunc verò mea opera, missis hinc eius plan-
tis & semine Belgicis & Anglicis hortis inquilinum
factum. Floret Junio, semen Julio & Augusto ad
maturitatem pervenit.

Illius iconem tametsi non admodum feliciter expres-
sam, ne Typographum nimis expensis gravarem, re-
tinere libuit, & hic inserere.

NUMEROSA sunt Secūdo folia, humi strata, par- II.
na, crassa, atrone virore nitentia, & quasi casia, Globu- Thlaspī ba-
larie, sine Aphyllanthi Angularæ proxima, cuspidē densa.
orbiculata, acri gustu: caules plures, rotundi, pedales,
aut minores, foliis stipati paulo brevioribus, & viri-
dioribus

C. Mont. 2.131

*Thlaspi montanum, L.
Linn. 536
Aug. 1. 23*

dioribus, & onusti floribus albis ex quatuor foliolis compositis, quibus succedat compressa siliqua, Thlaspi vulgaris vasculis similes, in quib. semē subruffum, Thlaspi cretico simile, sed minus: radix candicans, fibrosa, & lateribus in propagines sese explicans & fundens.

Provenit in declivi montis illius glabri, qui vrbī Badensi (in qua calidarum aquarum scaturigines sunt) imminet, quarto à Vienna militari. Floret Aprili, semenque profert Maio & Junio.

III.
Thlaspi montanum minus

TERTIVM singulari assurgit caule, dodrantali, raro maiore, aliquot foliolis supra terram sparsis, campestri Brassica mihi in Hispanicis observationibus descripte forma & colore similibus, sed longè minoribus, que per caulem sparguntur, rara sunt, latiorēque basi ipsum quodammodo amplectuntur, Brassica capestris modo, gustu aliquantulum acri prædita: flores pusilli, albi, quatuor foliolis constantes summis cauliculis insident, deinde compressa capitula Thlaspi cretico similia, superiore parte fissa, duobusq; utriculis planis constantia, & in singulis bina aut terna granula flavescentia acri sapore prædita continentes.

Crescit in petris & siccis quibusdam, umbrosis tamen Austria collibus. Floret Aprili, semen Maio maturum est.

VVLGARE nomen an habeant, & utrum in medicū usum adhibeāt huius regionis incola, non intellexi.

NASCITVR etiam plerisque huius Provincia locis secus vias, & agrorum margines, gramineisque incultis locis, non minus quam in Belgica, Thlaspi genus illud, quod nonnulli Mechliniense cognominant, quorū iuxta urbem Belgicæ Mechliniam plurimū nascatur.

Thlaspi incanum sive Mechliniense.

Habet verò folia unciam longa, dimidiam lata, in equaliter

Thlaspi pumilum.

469

Cross. West. 2. 131

T. alpestre, L.
Linn. 9. 507

qualiter caulem pedalem aut ampliorem amplectentia cinerei coloris, acris saporis; caules in ramulos diuisi albos flores proferunt, quatuor bifidis foliolis constantes, umbellatim quasi nascentes; radix albicans, & quibusdam fibris sub terra late serpens.

Thlaspi clypeatum.

SED & supra Badenses thermas vicinisq; collibus, & in Leytenberg supra Manderstorf copiose nascitur illud Thlaspi genus foliis hirsutis, laciniatis, flore in tenuibus ramulis, summisq; cauliculis ex lacteo pallecente, deinde binis folliculis clypeatis subnascentibus, quale noster Lobelius in *Aduersariis* describit.

DE ALYSSO MINIMO.

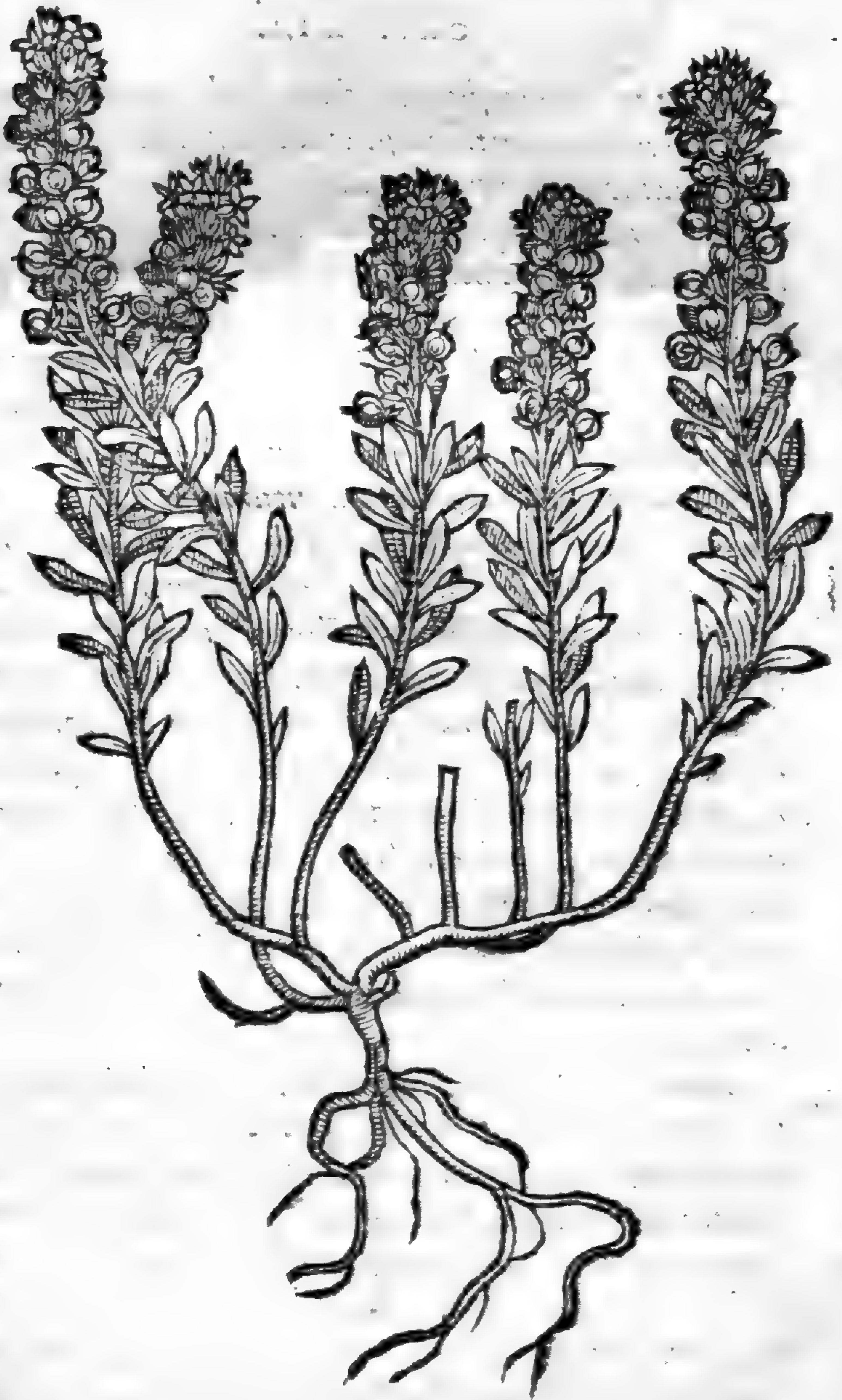
CAP. XI.

Alyssum minimum.

MULTOS ex eadem radice (interdum unicum tantum) ramulos proferre solet dodrantes, tenues, plerumque purpurascetes, per quos sine ullo ordine sparsa sunt numerosa foliola, lim foliis haud maiora, incant, gustu subacido, & saluam quodammodo ciente: summi ramuli coma flosculorum exornantur, quinque perperis luteolis foliolis constantium: ea coma paulatim veluti in spicam explicatur, floribusq; succedunt orbiculares & compressa quidem, sed in medio turgentes pellicle, primum virides, deinde subflaua, semen exiguum continent: radix candida, & fibrosa est, licet annua.

Nusquam non crescit Viennensi agro, ad arborum, vinetorum, viarumque margines, & siccis atque gramineis agris non modo Austria, sed etiam Pannonia. Floret toto Aprili, interdum etiam Maio.

DE ANDROSACE altera Matthioli.

CAP. XII.

ANIMVS non fuerat, istam in hos commentarios inferre; cum à Matthiolo sit exhibita. Verum cum illius duntaxat iconem, & eam quidem non admodum scite expressam, nulla insuper ipsius historia tradita, ediderit: eam describere non pigebit, ut rei herbaria studiosi pleniorum illius cognitionem consequi possint.

Androsace
Matthiolo
credita.

MULTA sunt illi folia humi expansa, Plantaginis amula, sed minora, trinervia, colore ex viridi pallescente, in ambitu dentata Ilicis foliorum modo fere, sed mollia, succulenta, & sapore aliquantum calido: inter quae seni, & plures interdum assurgunt cauliculi, dodrantales, herbidi, nonnunquam purpurascens, nudi, subhirsuti, qui in summo corollam sustinent quinque ut plurimum rotundorum foliorum, nonnihil etiam dentatorum & lanuginosorum, unde quini aut plures emergunt pedicelli calyculum ferentes herbaceum & lanuginosum, quinque etiam foliolis constantem, & in medio flosculum albū quinquepartitò diuisum, deinde in vasculis crassiusculis semē inaequale ruffum: capitella cum foliis praemansa, adstringente primum gustu, & paulo post subamara & calida deprehenduntur: radix unica, tenuis, alba, aliquot tenuibus fibris capillata.

Hanc cur Matthiolus ex Syria maritima accersierit non video, cum in hac Prouincia facile inuenire potuisset, si diligens Austriacarum stirpium, dum hic versaretur, scrutator fuisset: etenim copiosè nascitur inter segetes circa Badenses thermas suprā memoratas, & locis Viennensi urbi vicinis. Sed Syria maritima (in quibus haud scio an nascatur) illā in Germaniā usq. mittere debuerunt, quoniā Dioscorides iis locis Androsacem gigni tradit.

Anna

Annua est, & Aprili floret, semen verò Maio & Junio maturefcit.

DE LYSIMACHIA.

CAP. XIII.

PRÆTER *Lysimachias vulgares cum lutea, tum purpurea, & siliquosis cognominatis, quarum alie annua duntaxat, alie perenni & longè lateq; serpenteradice donata sunt, & inter has, que à C. V. Conrado Gesnero Chamænerion vocata, flore niueo interdum inuenitur, tum que caruleo est flore (nam & hæ omnes in Pannoniis & vicina Austria vel secundum riuos, vel in montanis pratis sponte nascuntur) duo alia genera obseruari minimè ab aliis descripta.*

CUBITALI plerumque assurgit Prima *Lysimachia* caule, interdum etiam ampliore, firmo, duro, lanuginoso, & hirsuto: hunc ambiunt quadam serie quaterna plerumque simul, nonnunquam etiam terna aduersis inter se pediculis, folia mollia, aliquantum incana, alterius luteo flore foliis minorâ, sapore acido primùm, deinde saluam ciente, inferna parte nigris punctis distincta: circa summum caulem ex singulorum foliorum sinu prodeunt modo ramuli cum aliquot floribus, modo bini flores, summo verò fastigio singulares, lutei, cum quadâ granitate odorati, veluti quinis mucronatis foliis constantes, sed qui tamen infima sede coherent, & simul defluunt, cum totidè staminibus luteis: radix geniculata, ex singulis ut plurimùm geniculis nouas propagines producens, & subinde agēs, quibus telluri firmiter inheret.

I.
*Lysimachia
altera flauo
flore.*

Crescit in Alpium conuallibus & pratensibus locis, atque etiam in quibusdâ caduis siluis, que ad montium radices sunt, plurima: similiter non procul Vienna plerisque locis secundum aquas. Floret Junio.

HUMI-

Lysimachia punctata L.
 Linn. bot. 3. 176

Querc. bot. 2. 52.

*Lyfimachia virginiana L.
Linn. 647.*

*Lysimachia
minor rubra
Boerh.*

II. *HVMILIOR* est Altera vulgari rubra siue purpurea, cubitalem altitudinem raro superans: caules teneriores, graciliores, quadranguli, cacumine in plures ramulos ex opposito inter se nascentes diuisi: folia vulgari minora & angustiora, sibi inuicem opposita, si mordeantur gummosa, deinde nonnihil acrimonia & amaritudinis exerentia: quae in summis ramulis sunt, confuso ordine siue serie nascuntur, inter quae calyculi rariores, minores, neque adeo barbati aut verticillatim caulem ambiētes vt in vulgari, plerumq; hexagoni, ex quibus flos prodit sex foliolis constans, colore rubro, aliquot staminulis ex umbilico prodeuntibus: radix dura, lignosa, multos caules singulis annis proferens, & subinde lateribus se propagans, & multis fibris inherens.

Prouenit multis Pannoniae locis in humidis pratis & Danubij insulis. Floret cum vulgari Iunio & Iulio.

NON dubium est quin ad *λυσιμαχία*, *Lysimachia* genera utraque haec planta referri debeat: adeo illi facie sunt similes.

DE BISTORTA MINORE.

CAP. XIII.

*Bistorta pu-
milla.*

CAVLICVLVM promit dodrantalem, tenuem, geniculatum, & in summo exiguam candicantium florum spicam: folia vulgari *Bistorta* multo minora, unguis humani latitudinem raro excedentia, interdum tamen paullo maiora & longiora, dura, venosa, supernè virentia, infernè verò incana non secus ac in vulgari: excusso flore, grandior paullo subinde fit spica, quae plerumque simili cum maiore semine onusta est, interdum tamen seminis loco multa viridia foliola profert: radix vulgari longè minor, contorta tamen & geniculata, foris nigricans, intus alba, multis tenuibus fi-
bris.

Polygonum - viviparum L.
Sw. p. 220

bris capillata, gustu, uti tota planta, adstringente.

Nascitur in summis Austriacarum & Styriacarum alpium iugis tenui gramine vestitis: floretq; Julio. In hortos verò translata (ubi formam & magnitudinem non immutat) maturius.

Bistorta vul-
gari.

Inuenitur quandoq; iisdem in iugis, attamen depressiore loco, & circa scopulorum radices. Bistorta maior, qua vulgo in hortis ali solet.

RVMICIS porro, qui huic planta congener est, non minus variabilis in Prouinciis, quam in aliis regionibus genera inueniuntur.

Oxalis am-
pliss. folio.

AT òxalid &, Oxalidis genus in iugo Wechsel inueni satiuo multo amplius, & foliis admodum magnis: cui hoc peculiare est, ut in caulis geniculis subinde nodi quidam & veluti tubera adnascantur, è quibus sese tandem folia explicat: ea terra obruta sui generis plantas proferunt.

Lapathum
rotundifolium.

NASCITUR etiam in omnibus illis iugis, praesertim circa humidiora loca in quibus armenta, qua aestiuis illis mensibus istic aluntur, ad aquationem conuenire solent, frequentissime magnum illud Lapathum amplis & circinatis foliis, quod nonnulli Rha perperam esse existimant. At non habet radicem, ut vulgo pingitur Raphani aut Hippolapathi modo in terram recta descendente: sed summa tellure Acori fere & Iridium in morem, iacentem, brachiali interdum crassitie, fibris subinde se firmantem, antequam ut Acorum, & Polygonata augmentum sumentem & progredientem, intus ex luteo purpurascentem. Ea resiccata Rha substantiam amulatur, nec minus eo inficit.

DE COR,

DE COTYLEDONE ALTERA.

CAP. XV.

ALTERIVS Cotyledonis nomine intelligo *Sedum* Sedum maius vulgare.
maius vulgare, cuius in Pannonia montanis alia inueniuntur genera nulli Scriptori quod sciam è Neotericis obseruata.

PINGVIA, crassa, numerosa que habet primùm folia, circa radicem densa, Acetabulo alteri, seu *Semperuino* vulgari similia, minora tamen, & per ambitum leuiter quasi dentata, succulenta et gustu acido: inter quæ multa in ambitu capitella ex similibus sed minoribus foliolis congesta exoriuntur, longo pedicello inherencia, quæ tandem auferuntur atque in plantas efformantur: ex ipsius matris umbilico emergit caulis dodrantalis, foliosus, rectus, ferens in ramulis, alterius Acetabuli modo, florem albicantem, magnum, sex foliis constantem, cui succedunt siliquæ totidem angulis discreta, semine exili plena: radix *Semperuino* vulgari similis, candidans, minus crassa, & subinde nouas plantas præter iam memoratas è lateribus fundens. I.
Cotyledon altera montana.

Frequens est in omnibus iugis urbi *Viennæ* vicinis atq. in *Anstriacis Pannonicisq;* alpibus. Floret Julio.

Inuenitur eius alia species in omnibus minor, cuius 2.
 etiam folia magis dentata sunt.

CONFERTIS, frequentibus, pinguibusque siue II.
Cotyledon altera taurica.
 crassis atq. in orbem digestis est etiam Alterũ foliis, superiore tamen minoribus, nec dentatis, tametsi nonnihil birsuta appareant, sub quibus è radicis capite alia in orbem similes plãta crassis fibris prædita sese propagant & radices agunt: è matris umbilico dodrantalis, nonnunquam & palmaris exilit caulis, succulentus, rubescens, multis crassis succiq.æ plenis & mucronatis foliis cinctus,

cinctus, angustioribus quam superiora, & mucrone pur-
 purascente, qui suprema parte in ramos dividitur, mul-
 tis floribus superiori forma similibus ornatos, minoribus
 tamen, duodenisque magna ex parte angustis mucro-
 natis stellaque in modum decussatis foliis constantibus,
 colore ex rubro purpurascente, totidem siliquulis in ca-
 put & veluti in coronam compactis floris umbilicam
 occupantibus, & vicenis quaternis staminibus eam am-
 bientibus: semen in siliquulis adeo exile, ut visum pro-
 pemodum effugiat: radix mediocriter crassa & fibrosa
 alterius Cotyledonis modo. Plantae quae florem tuler-
 unt tum in hac, tum in superiore intereunt; succeden-
 tibus matri reliquis in orbem prolibus, ut in reliquis
 Cotyledonis alterius generibus.

Crescit in Taurinarum alpium iugis non procul à
 Saltzburgo. Floret istic Julio, in hortis etiam Maio,
 cum reliquis eius generis stirpibus.

NUMEROSA & conferta huic sunt folia, oblon-
 gis ligulis similia, crassiuscula, mucronata, nonnihil
 per ambitum crenata, candicantia, gustu acido & sub-
 adstringente: è quorum centro, seu medio foliorum ex-
 ortu caulis plerumque cubitalis assurgit, vel pedalis
 duntaxat, superiore parte hirsutus, brevioribus foliis
 hinc inde septus, qui in summo ex singulis foliorum alis
 pedicellos emittit, quibus insident bini aut terni flores
 colore candidi, è quinque foliolis compositi, interne ve-
 luti sanguineis guttis aspersi, umbilico pallido & splen-
 dente, quem decem staminula ambiunt; semen deinde in
 capitulis perexiguum, nigrum: radix subest nigra, te-
 nuis, fibrosa, cui secundum matrem multa alia in orbem
 adnascuntur planta, ut integrum cespitem interdum te-
 gant vulgaris Sedi modo.

III.
 Cotyledon
 altera Mat-
 thiolii.

Nascitur non modo in Sneberg, sed & in reliquis Aus-
 tria

stria & Styria alpibus, saxis & scopulis inhaerens. Floret Junio Julioque: aet in hortis Maio: semenq; profert Julio aut maturius.

Cotyledon
altera etische-
riana.

2. **H V I V S** aliud genus invenitur mollius in Etische-rianiis iugis, quod angustioribus & longioribus foliis est, minime dentatis, sed lanugine alba duntaxat hirsutis, minus incanis, cauliculo brevioris, crassiorisque & multis foliis septo, quae plerumque tam superne, quam inferne subhirsuta sunt: paucioribus floribus hinc inde secundum caulem ad singulas alas sparsis.

Istius Acetabuli descriptionem praetermittere non potui, licet à Matthiolo et aliis eius historia sit prodita, quoniam meo iudicio brevior apud eos est quam oportebat.

Rhodia radix.

V E R V M ad Cotyledonis alterius classem referri posse arbitror Rhodiam radicem, quae maxima copia in scopulis iugi Durrenstein toties à me memorati nascitur: Variat istic interdum flore mensibus Julio & Augusto, nunc in pallecentem, nunc in rubescentem colorem: in hortos vero translata maturius floret.

DE SEDO ALPINO.

CAP. XVI.

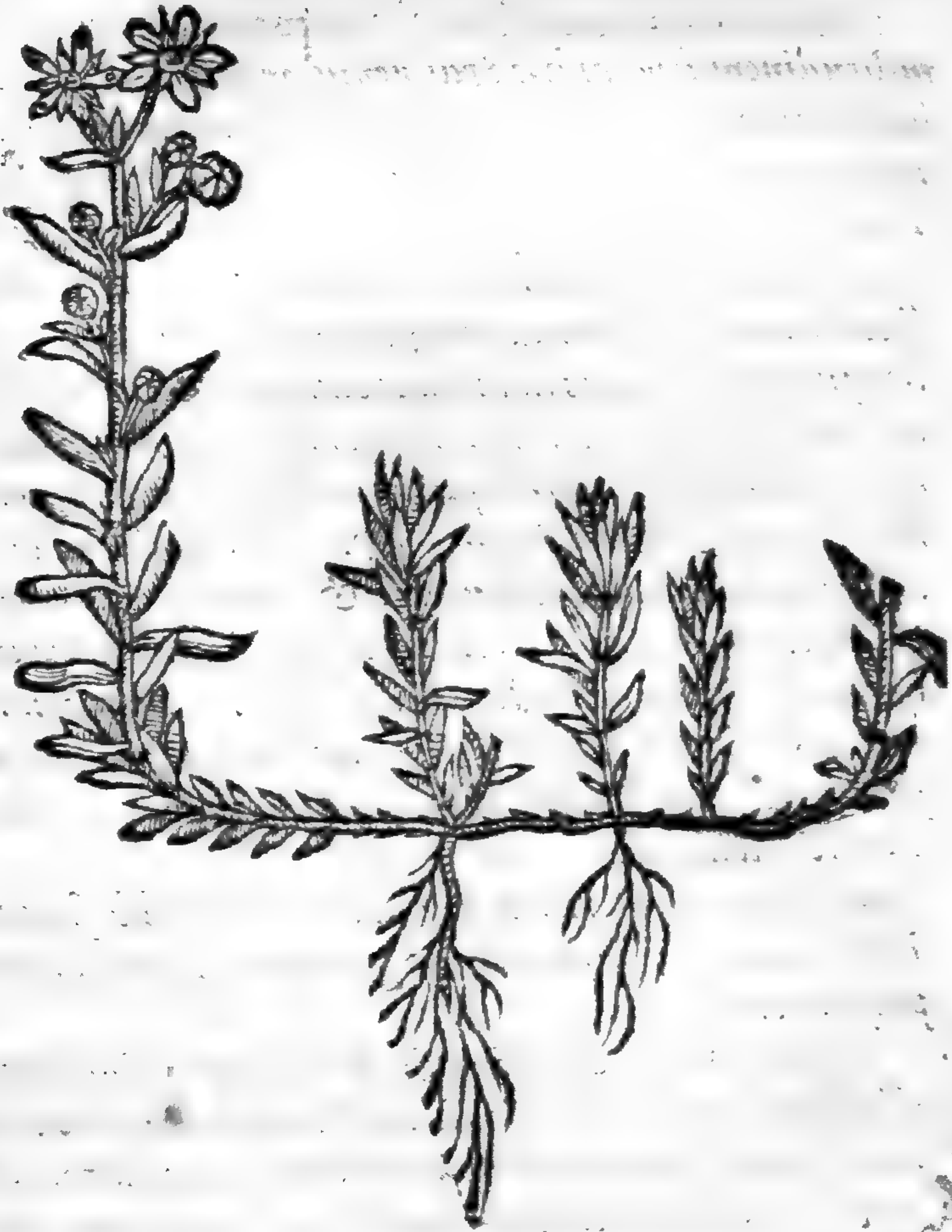
F O R M A & facultatibus non multum inter se differunt Cotyledon altera & Sedum; cuius etiam in Pannoniis Noriciq; alpibus multa haud vulgaria genera conspiciuntur.

Sedum alpi-
num fo. pal-
lido.

1. **P R I M V M** summa tellure serpit aliorum Sedorum modo, numerosisq; & succulentis ramis praeditum est, quos ambiunt multa oblonga & mucronata foliola, secundo Diosc. generi, quod Galli Triquemadame appellant haud multum absimilia, minus tamen crassa, planiora, & gustu admodum exsiccante: flores in cauliculis palmaribus numerosi, masculi, quinq; foliis constantes.

Sedum alpinum L.

Class. bot. 2. 60

b 3

Saxifraga aizoides
Linn. b. 6. 152
Sm. p. 2. 269

stantes, ex luteo colore nonnihil pallefcentes: radicem habet in crebros ramos diuisam, qui per terram sparsi tenues fibras agunt.

Crescit in Sneberg aliisque Styriacarum alpium iugis, in Tauromonte atque Iudenberg. Floret sub finem Iulij & Augusto.

II.
Sedum palu-
stre.

PROPTER quandam foliorum cum superiore similitudinem elegans hoc Sedi genus Secundo loco describemus, licet in alpibus non natum, sed solum à me obseruatum sit vliginosi locis apud oppidulum Freying, quae Praga iter est Noribergam.

Dodrantalem autem habet cauliculum, subrubrum, succulentum, tenerum, foliola subhirsuta, succi plena, oblongiuscula: flosculos in summis cauliculis purpurascētes, aut coloris carnei, cum aliquot internis staminibus, quibus foliolis constantes: quibus totidem succedunt cornicula initio viridia, deinde purpurascētia, semen exile continentia: radix exigua est & inutilis, secundum quam ex infimo caule surculorum propagines in orbem humi diffuse sunt, multis exiguis foliatis Semperuini minoris feruidi fere similibus, minoribus tamen, angustioribus, & cuspidate obtusiore praedita, & sapore non urente, sed aqueo.

Florens id obseruavi quo iam dixi loco sub finem Iunij anno 1579. dum in Belgicam & Britanniam proficiscerer.

III.
Sedum alpi-
num tertium
sive primum
albo flore.

TERTIVM compactis & sibi inuicem insidentibus est foliolis admodum exiguis, crassis, cinereo colore, ut nihil fere nisi quidam muscus videatur tota planta, quae acidi saporis est: pedicelli e medio foliorum profiliunt duorum digitorum transversorum longitudine, graciles, iunicei, in quibus terni plerumque flosculi quinque foliolis constantes candido colore, cum aliquot intus luteis stami-

Class. hist. 2. 59

Sedum alpinum III.

Class. Herb. 2. 67

Saxifraga ciliata, L.
Linn. 6. 626

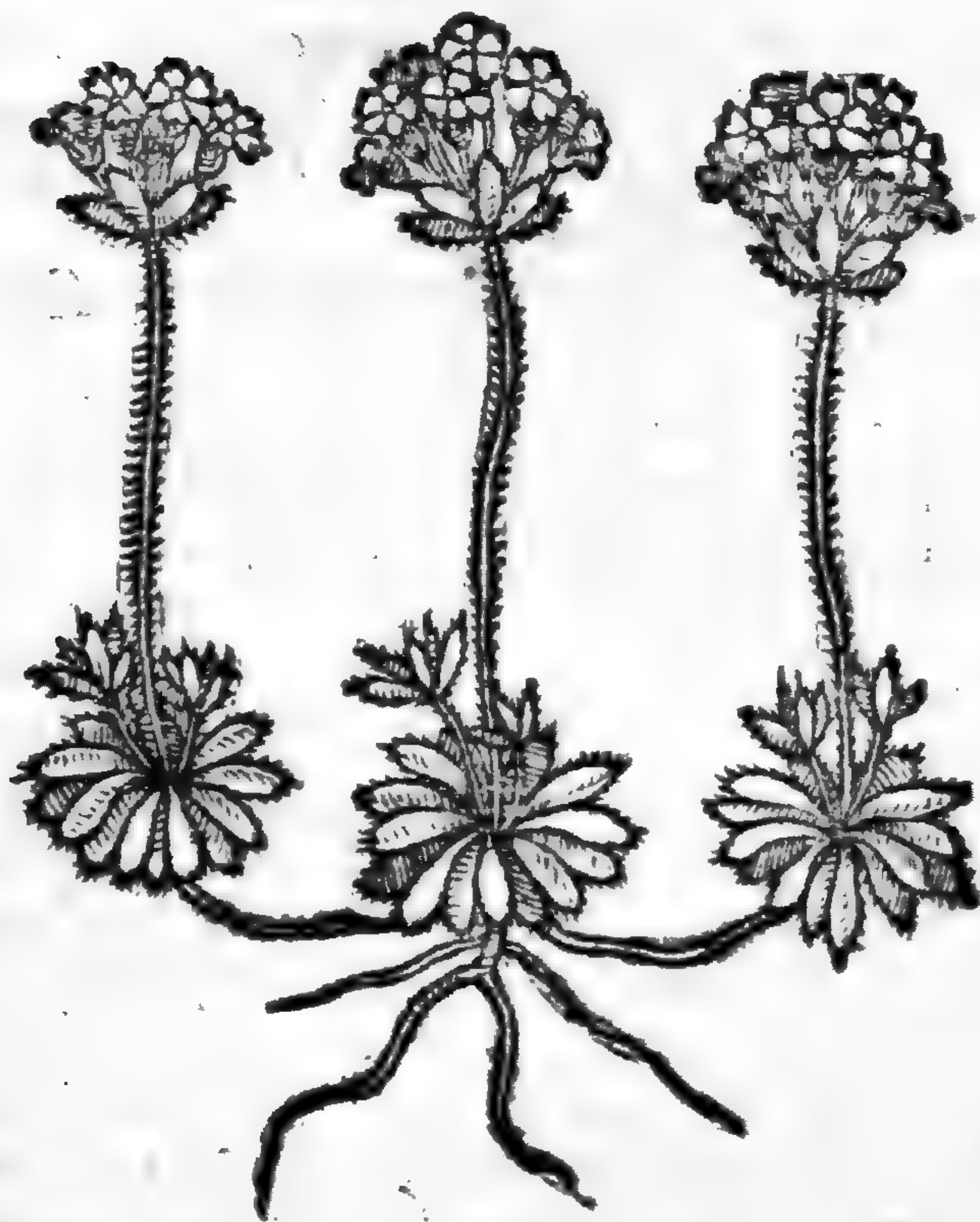
1826

staminialis: cū in semen abeunt flores, cauliculi aliquantulum excrescunt. Mirum in modum propaginibus adnatis serpit, & radices agit alterius Cotyledonis ritu, integros cespites cuiusdam musci instar interdū occupās.

Præruptis Snealben iugis locis atq. inter saxa nascitur, qua descensus est ad monasterium Neuberg, atque etiam in Sneberg. Inuenitur & in monte Fracto teste Gesnero. Julio & Augusto floret.

Sedum Alpinum IIII.

Cens. hist. 2. 62.

b 5

QVAB-

IIII.

Sedum alpi-
num alterum
luteo flore.

QVARTI folia paulo maiora sunt & longiora, densa siue crassa, in ambitu hirsuta, gustu etiam primum acido, deinde amarinesculo & calidinesculo: adnatis etiam se propagat, & è medio foliorum hirsutum pediculum profert longitudine cum superiore parem, in quo seni plerumque velut in umbella dispositi sunt candidi flosculi, quinque foliolis constantes, umbilico luteo.

Inuenitur in Sneberg & vicinis iugis. Sub finem Iunii & Julio floret.

V.

Sedum alpi-
num tertium
luteo flore.

QVINTO oblongiora nonnihil sunt folia, graminis modo angusta, dura, viridia, leuia, gustu primum acido aliquantulum, deinde ingrato: unicus aut alter inter folia erumpit cauliculus leuis, gracilis, iuncens, trium fere unciarum longitudinis, raro maior, in quo unicus interdum bini sunt flosculi, superiore maiores, candidi, medio lutei, quinque foliolis cordis ut vulgo pingitur formam referentibus praediti.

Serpit & hoc reliquorum modo, iisdemq; cum Quarto locis provenit, atque illo ipso tempore floret.

VI.

Sedum alpi-
num alterum
flore luteo.

SUNT & huic angustiora folia, rigidiora, aliquantulum hirsuta, ab una sede in circuitum sese expandentia, Cotyledonis alterius reliquorumque montanorum Sedorum minutiorum modo, gustu adstringente, sed tamen nonnihil amaro: ex horum medio unciales exeunt cauliculi, firmi, nudi, qui in summo flosculos quinque aut sex coloris lutei gestant: deinde crassiusculas mucronatasq; siliquulas, semen pusillum, planum, fulvescens, continent: radix crassiuscula & longa est atque candidans, qua ex summo capite multas plantulas simul iunctas producit.

In summis Austriacarum & Styriacarum alpium iugis, inter saxa provenit. Memini dum olim è Narbonensi Gallia per Heluetios in dulcissimam patriam redirem in

Sedum alpinum VI.

Sedum alpinum
 (Sedum alpinum) (Linn. 2. 69)

Clus. hist. 2. 62

Draba aegrotica, L.
 (Sedum alpinum) (Linn. 3. 158)

direm in Allobrogum alpibus cum aliis plerisque venustis stirpibus eruere.

Huius etiam obiter meminit Gesnerus in descriptione Montis fracti, historiam vero tradunt Pena & Lobelius Aduersariorum libro: cum autem in his alpibus frequenter etiam collegerim, huic capiti cum reliquis inferere libuit.

Numerosa habet Septimum genus foliola, ternis profundis incisuris laciniata, uti Aiuga fere folia, minora tamen & viridiora, neque vlla lanugine hirsuta, sapore admodum adstringente & exsiccante: cauliculis

VII.
 Sedum alpinum aiuga
 folia.

culi assurgunt exiles, binos transversos digitos longi siue sesquiuunciales, singuli singulares sustinentes flosculos ex herbido pallecentes, quinque foliolis constantes: radice serpit multis exiguis fibris capillata, & multas propaggines è lateribus generante, vt interdum integros cespites occupet, muscumq; quendam ementiatur.

Nascitur in summo Sneberg iugo inter saxa paulo antè à niuibus libera.

Floret Augusto.

Quo nomine à montanis pastoribus & venatoribus omnes ista planta vocentur, hætenus intelligere non potui: & haud scio an illis vllum indiderint, solent etenim ista negligere. Ego Sedi generibus annumerandas esse censeo. Si cui autem mea sententia minimè placeat, aliòque nomine insignire malit, per me semper licebit.

DE ANAGALLIDE FLAVO FLORE.

CAP. XVII.

Anagallis flo-
reluteo.

RAMULI sunt illi dodrantales, rubentes, teneri, succi pleni, humi sparsi, in quibus multa folia Anagallidis flore phoeniceo, maiora, bina semper inter se opposita, acidi saporis: ex alis prodeunt flores Anagallidis vulgari forma similes quinque foliis constantes flavo colore: capitula deinde turgentia alterius Anagallidis, minor, semen etiam simile: tenui & latè serpente est radice: quinetiam ipsi ramuli interdum fibras agunt.

Nascitur in Hochbergerin summo fere iugo inter arbores, Etscher, Darrenstain, aliisque iugis, sed locis opacis. Floret Junio, Iulio, & Augusto.

Anagallis luteo flore.

DE GNAPHALIO ALPINO.

CAP. XVIII.

Gnaphalium
alpinum.

DODRANTALIS est hac plantula, plerumque etiam minor, foliis Pilosella minoris Fuchsj fere, interna parte hirsutis, exteriori verò omnino incanis & tomentosus, gustu exsiccante & amaro: cauliculi similiter tomentosi, quos ambiunt folia multo etiam tomento obsita: in summo autem cauliculi sustinent quina, sena, aut plura foliola latiora & expansa, adeò tomentosa, ut nihil nisi tomentum sint: ex horum medio emergunt quaterna, quina, aut plura capitula Gnaphalio similia pallescentibus flosculis constantia, quos intercurfant nigri quidam villi, foraminum vestigia quodammodo eminentes: radix satis nigra est, crassa, & aliquot nigris fibris capillata.

Provenit in scopulis summorum Sneberg, Durrenstein, & Etscherberg iugorum.

Floret Julio & Augusto.

VIDETUR ea planta quam Matthiolus pro vero Diosc. Leontopodio exhibet. Sed sine dubio Gnaphalij duntaxat genus est.

IOSIAS Simlerus commentario de Alpibus eius meminit his verbis. **Wulbtumen** flos odoratus est, folia Pilosella, circa supremum cauliculum folia multa imparia, candicantia, lanuginosa, medio orbe quinq. vel sex flores: inter quos medius plerumque aridus: ex singulis lateri apices emicant: radix arida, parva, summo cespite harena. Tomenti speciem arbitror. Hac ille.

Pseudoleontopodium
Matthioli.

VERVM earundem alpium variis locis invenitur id Gnaphalij genus quod à Matthiolo Pseudoleontopodium nominatur. Quemadmodum & mitioribus ha-

Gnaphalium alpinum.

Pilosella mi-
noris varie-
tas.

rum Provinciarum montanis & collibus herbosis, duo aut tria eius, quod à plerisque aliis & à Fuchſio Pilosella minor appellatur, genera, flore videlicet aut omnino albo, aut purpureo, aut ex albo purpurascente sine carneo.

His porro adiungere libet elegantem quandam plantam ex nouo orbe delatam, quam anno 1580. Cl. V. Richardus Gart Londinensis Cancellarie Primicerius ad me misit: quæ si aureum florem haberet, non ineptè forsitan ad Chrysocomes genera referri posset.

Aegyptiacum.

Cauliculi etenim cum ramulis qui flores sustinent, multo tomento obsiti sunt, quemadmodum Gnaphalium legitimum quod in mediterranei maris littoribus nascitur, folia oblongiuscula, angusta, Chrysocomes foliis proxima, supernè viridia, prona parte incana & tomentosa: singuli ramuli veluti comæ florum ex singularibus pediculis dependentium gestant, qui nihil aliud sunt, quam capitula numerosis argenteis foliolis sibi inuicem incumbentibus constantia, sicca admodum, & in medio tenuem quandam subflavescentem lanuginem sine pappum continentia, qui leuissimo aura flatu euolat: radicem cum foliis illi proximis non vidi, superiorem enim cauliculi partem Gnaphalij americani nomine duntaxat accepi: quoniam verò tota coma argenteo splendore nitet, non incommodè forsitan aegyptiacum appellare possemus.

Gnaphalium
americanum.

DE TVSSILAGINE ALPINA.

CAP. XIX.

PERELEGANS est hac plantula, cuius duas species in Austriacis & Styriacis iugis obseruari.

I.
Tussilago al-
pina caelestis
folia.

QVINA aut sena habet Prior folia, circinata fere rotunditatis, Chamecisso vulgari haud multum ab-
milia,

Tussilago alpina. I.

T. alpina, *Waldst.*
Chrys. inat., 2. 119

milia, per ambitum nonnihil sinuosa, & crenata, superne rugosa & nigro virore splendentia, inferne candida & tomentosa, gustu primum exsiccante, deinde amaro: cauliculus nudus est, dodrantalis, concavus, caetera lanugine pubescens, unicum florem sustinens muscosum, purpurascentem, deinde in pappos evanescentem: brevi postea arefcit & perit is cauliculus, ut reliquo anni tempore

Tussilago alpina II.

Clus. in. 2. 112

Tussilago alpina II.

tempore sine caule planta cōspiciatur: radix fibrosa serpit, & in latum se diffundens multas propagines agit tenuibus fibris sese firmantes.

Oritur in summis Austria & Styria alpium iugis, & totos interdum cespites cum Soldanella montana, cuius Secundo libro memini, occupat. Sub Iunij finem nonnunquam floret, interdum verò solum Augusto mense, præ aëris ratione & constitutione: In hortis autem, maturius, Aprili videlicet, ubi cauliculus etiam magis adolescit.

SECUNDA à Priore non admodum dissidet, figura enim foliorum eadem est, sapor idem, flos similiter purpurascens, radix etiam per summam tellurem serpens novasq; plantas producens: folia duntaxat paulo maiora nonnunquam conspiciuntur, neque adeò splendēt supina parte, aut prona candicant: sed duntaxat nonnihil hirsuta sunt.

II.
Tussilago al.
pina glabro
fere folio.

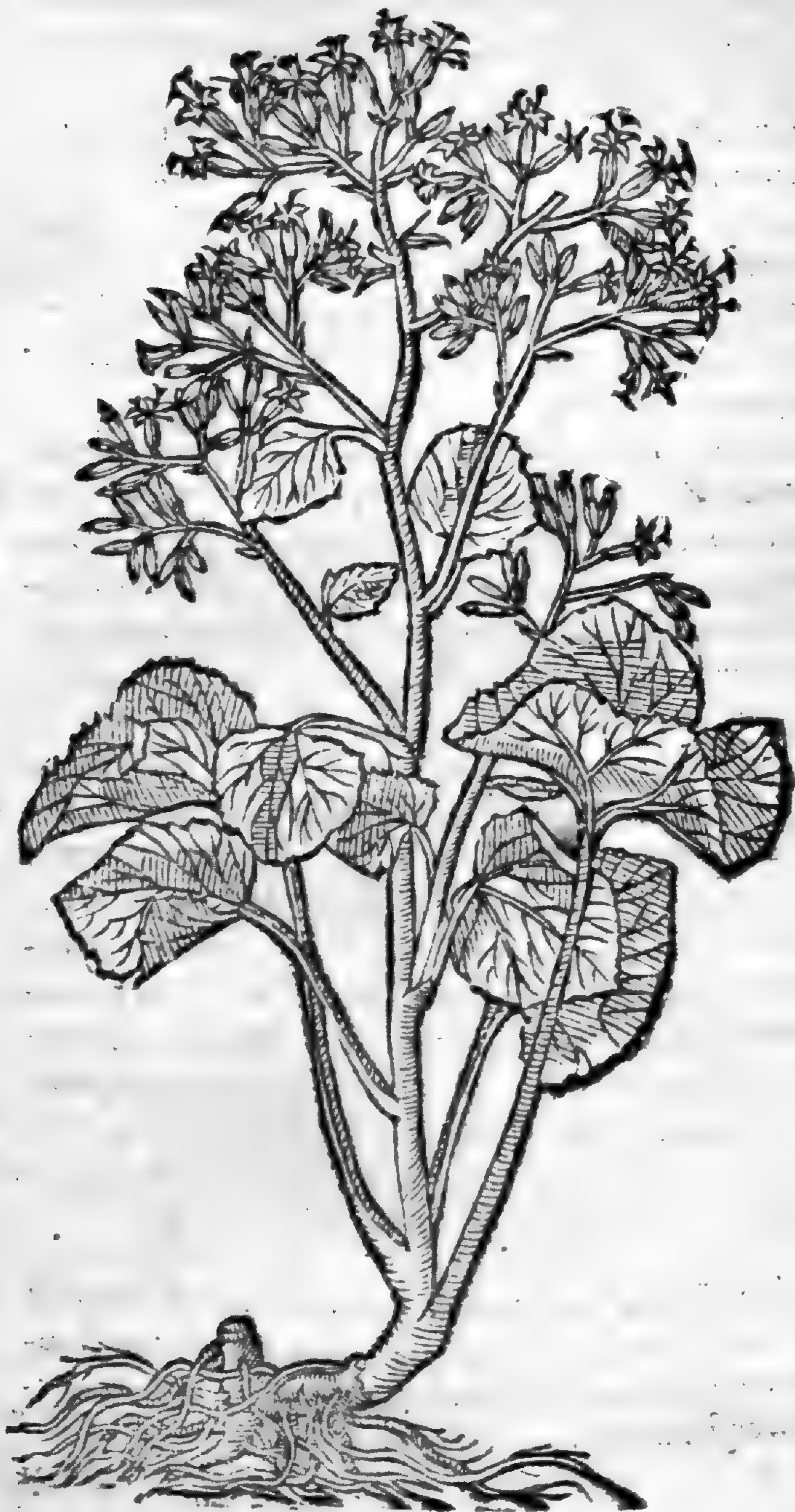
Inuenitur id in superiore collis parte post monasterium Neuberg ad radices celsissimi iugi eiusdem nominis. Postea etiā observavi inferioribus iugis aliarum alpium, gramineis locis, & initio Asarinam esse existimabam: conspecto deinde in nonnullis plantis flore, Tussilaginis genus esse deprehendi. Maio floret, & in hortos translata, Aprili, ubi neque formā immutat, quemadmodum nec superior: huius etiam cauliculus paulo altius duntaxat excrescit.

DE CACALIA.

CAP. XX.

AD Tussilaginis genera haud dubiè referenda est planta illa, quæ, in omnibus Pannonicis Noricisq; iugis obvia, à nonnullis Cacalia appellatur, cuius duo genera observantur.

VNUM, plura habens folia Tussilagini vulgari fere Cacalia vul-
garis incano
folio.
 similia, maiora tamen, mediaq; inter huius & Petasitis
 vulgo crediti folia, circinata fere rotunditatis, in ambi-
 tu serrata, supernè dilutiore virore prädita, infernè in-
 cana, & multis venis donata, saporis ingrati, amarius-
 culi & calidi, qua purpurascens & striatis pedicu-
 lis innituntur; caulem bicubitalem interdum, striatum,
 purpurascens, cui aliquot alia folia oblongis pediculis
 prädita per intervalla immascentur, superioribus mino-
 ra, & magis angulosa, in ambitu etiam serrata: extre-
 mus caulis supremiq; ramuli veluti umbellas siue pur-
 purascentium capitulorum congeriem ferunt, in quibus
 terni plerumque flosculi quaternis foliolis stiloq; bifido
 constantes, colore purpurascens, odoreq; admodum re-
 nui, sed non ingrato, qui demde in papposam lanuginem
 abeunt, quemadmodum aquatici eupatorij flores, in qua
 paruum oblongum semen occultitur: radix in multa ca-
 pita extuberat, multisq; candidis & oblongis fibris do-
 nata est, lateribus singulis annis novos caules proferens.

ALTERIUS folia magis cutanea sunt & duriora; I I.
Cacalia gla-
bro folio.
 supernè attriore virore prädita; nec subtus incana; nec
 anteriore parte simul coeuntia sicut illa, pediculisue
 striatis innitentia, sed rotundis & laevibus, non minus
 tamen venosa, aut in ambitu serrata, gustuq; ingrato,
 amariusculo & calido: caules tenuiores, & flosculi dilu-
 tiores: in reliquis conveniunt.

Nascuntur commemoratis iugis ad silvarum mar-
 gines, inter fruticeta locisq; umbrosis.

HUIUS postremi foliis similibus prädita est planta Cacalia con-
gener planta.
 quedam in montanis pratis nascens, secundum villa-
 rum stabula: cuius radix etiam persimilis est. Verum
 aevum semper deprehendi: nec an florens forat un-
 quam scire potui.

Petalites.

Abunde etiam per Pannoniam Austriamq; & Styriam sponte crescit Petasites vulgo appellatus, qui inter Tussilagines doctiorum iudicio referendus est.

DE ALTHÆA PANNONICA.

CAP. XXI.

I. **VULGARIS** est per Pannoniam agroque Vien-
Althæa vulg. nensi Althæa illa Belgica pratis communis.

II. **ALIVD** autem genus observavi, quod licet foliis to-
Althæa altera. tâque reliqua facie cum vulgari conveniat, masculos
tamen flores habere videtur.

III. **VERVM** reperire est tertium quoque genus, cuius
Althæa laci- nato folio. folia licet incana & mollia, in tres tamen maiores laci-
nias divisa sunt: flores etiam paulo minores superiores;
Belgica floribus magnitudine respondentibus, sed colore
differentibus, nempe qui toti carnei sint, siue incarnati,
multis intus staminibus nigricantibus: cetera vulgari
similia habet.

Gaudet humidis locis & secundum rivulos sitis: flo-
rentque Julio.

VNGARI vulgarem feyer malua, hoc est albam
maluam, & mazola appellant.

DE HYOSCYAMO PEREGRINO.

CAP. XXII.

Hyoscyamus
peregrinus
rubello flore.

CVBITALIS altitudinis caulem acquirit in hor-
tis, minimique digiti crassitie firmum, molli incanaque
lanugine hirsutum, per quem alternatim hinc inde sparsa
sunt folia, vulgaris foliis non multum absimilia, sed mi-
nora, & valde laciniata, tenuique (dum adhuc tenella
sunt) & longa lanugine pubescentia: summus caulis in
aliquot ramos nutantes & inflexos dividitur; qui al-
ternatim calyculos ferunt vulgari similes, in quinque
cuspides

cuspides satis firmas desinētes, in quib. flores colore quodammodo similes vulgari, hoc est pallentes & purpureis venis distincti initio nascuntur, qui deinde paulo ampliōres fiunt, et in elegantem ex rubro purpurascen-tem colorem mutantur, saturatioribus tamen venis, nec umbitico purpureo, quemadmodum in vulgari, ac candicante, stiloque & quinque staminibus exornato: floribus succedūt bullata ut in vulgari capitula semē etiam simile continentia.

Nobis is primū natus est anno 1580. semine quod Doctiss. vir Bernardus Paludanus Frisius ex Syriaea Aegyptiāque peregrinatione redux, Patavio ad nos Benze nomine miserat.

VULGAREM Hyoscyamum Ungari belénd appellant.

Bella donna
duorum ge-
nerum.

SOLANI porro genus illud, quod apud vulgus Ita-
lorum Bella donna nomen obtinuit, multis Pannonia &
Austria siluosis montibus sponte provenit: nusquam ve-
ro frequentius unquam viderē memini quā in silva il-
la Zoltonok Ill. Dn. de Battbyan urbi vicina, tumulo
quodā qui ab urbe circiter germanicum miliare abest.

Verū id duorū generum esse deprehenditur. Vnum
amplioribus foliis breviorē pediculo nitentibus, florēque
maiore. Alterum minoribus foliis longiore pediculo sul-
tis, atrioribus, & flore minore.

Christopho-
riana.

FREQVENS est & plerisque harum Provincia-
rum silvis, quae vulgo Christophoriana nomen obtinuit.

DE PYROLA.

CAP. XXIII.

I.
Pyrola vulga-
ris, & eius
differentiae.

VULGARIS Pyrola, cuius dua inveniuntur dif-
ferentiae (nam altera satis amplum mollēque habet fo-
lium, la-

lium, altera minus & durius Soldanella alpina minuiore folio ferme equale) plerisque utriusque Pannonia & Austria locis, tum paulo editioribus inter frutices, tum herbidis ad quorundam sicciorum pratorum umbrosos margines inuenitur: omnium autem copiosissime nascentem consexi siluosis quibusdam pratis ad Maurbach Chartusianorum monasterium in Viennensi saltu sitam, atq. etiam in silua arci Entzestorf proxima quinto ab urbe Vienna miliari. Illius vero historiam, cum a plerisque aliis sit prodita, minime retexere hic volumus: sed eius duntaxat mentionem fecimus, ut ei tria alia genera subiiciamus à nemine adhuc descripta.

DIFFERT igitur Primum à vulgari, cauliculo-
rum gracilitate, & foliorum florumq. tenuitate: etenim
huius folia non adeo densa sine crassa carnosaq. sunt
sed tenuia admodum, mucronata, per ambitum tenuis-
sime serrata, & atriora, pyriq. folium referentia: stros in
cauliculis alteri similis, minor tamē & frequentior: cui
succeedunt capitula pentagona ut in vulgari, stilo pro-
minente: radice serpit ut primum vulgare, & subinde
nova germina e longis pediculis sub musco latentibus
profert.

II.
Pyrola tene-
rior.

Crescit in Alpium iugis loco umbroso inter frutices
muscumq. terrestrem, & uberrime in silua illa supra
memorata Entzestorf vicina. Memini etiam olim col-
ligere in iugis Lausanna Allobrogum ad Lemannum
lacum proximis. Floret Iunio & Iulio, interdum
etiam Augusto.

ELEGANTISSIMUM est Alterum genus, & quo-
dammodo fruticans interdum: nam nouelli breuesq. ra-
muli singulis annis succrescentes, aliquot annis firmi
viridesq. permanent, & supra telurem eminent, donec
tandē pondere suo depressi humi procumbant, & musco
se condant

III.
Pyrola fruti-
cans.

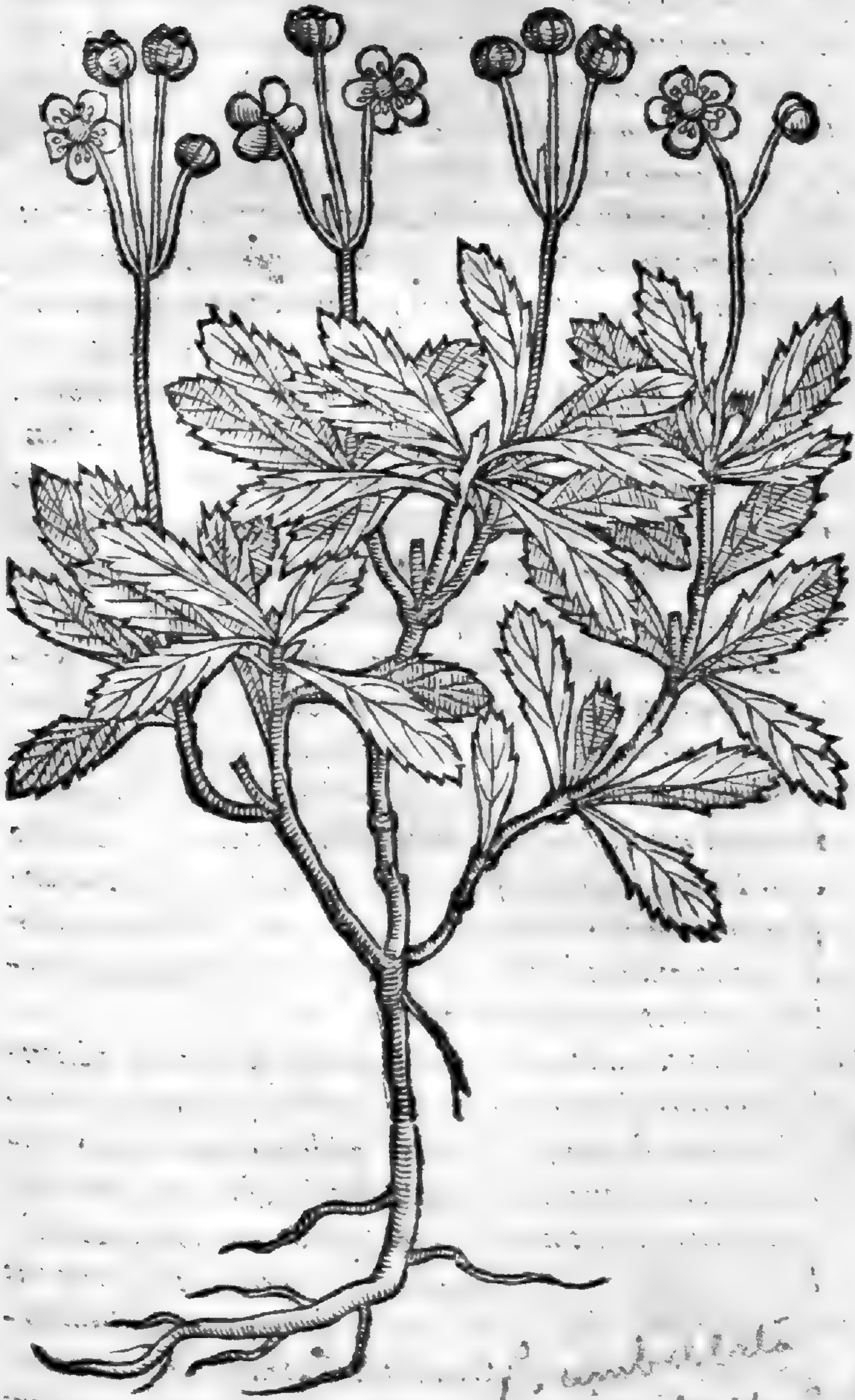

Claytonia 2. 113

Pyrola
at 567
Linn. 5. 742
1758

Clus. hist. 2. 117

Pyrola caroliniana
 W. Sp. 2. 622
 Lam. 5. 744

se condant, fibrasq; interdum agant: folia plerumque ad singula internodia ubi nouelli ramuli succrescunt, bina, terna aut quaterna habet, carnosu, superne ex atra vi-
 rentia & splendentia Chamedaphnes (quam vulgus Laureolam vocat) forma & magnitudine fere similia, per ambitum tamen serrata, gustu admodum exsiccan-
 te, deinde amaricante, ut reliquarum Pyrolarum folia: ex horum medio solent Aprili noua germina prodire, qua foliolis veluti squamulis praedita, in virgulas tan-
 dem desinunt, quibus terni, quaterni, interdum etiam quini insident flores, vulgaris Pyrola floribus maiores, ex albo purpurascetes, quibus excussis succedunt pen-
 tagona capitula tenaxi semine veluti scobe plena, quae cum suis virgulis hieme exarescunt: radix, siue potius cauliculi sub musco latentes, longè lateq; summa tellure sparguntur, & subinde fibras agunt.

Abundantissime prouenit in siluis Entzestorf Ge-
 nerosi domini de Entzestorf arci vicinis, cum vulgari
 & secundo genere, ubi anno 1579. primum obseruati,
 & ab incolis Wintergruen (quod hieme vireat) com-
 muni cum vulgari nomine appellari intellexi. Audio
 et in Bohemicis siluis frequentem, ubi tamè minimè ob-
 seruare licuit. Sed & in Silesia natam similem plantam
 sequente anno ad nos misit Doctiss. Vir Fridericus Se-
 bizius Vratislaniensis medicus.

IIII.
 Pyrola mi-
 nima.

MULTIS etiam serpit Tertium sub terra viticu-
 lis, quae terna aut quaterna interdum gerunt foliola, Py-
 rola prima forma fere similia, sed longe minora, tenuio-
 ra, & per ambitum, uti secunda folia, serrata: inter quae
 pediculus eminent nudus binas fere uncias longus, tenel-
 lis, in quo vnicus flos satis magnus, quinque micronatis
 albis foliis constans, Borraginis flori propemodum for-
 ma similis, siue potius Graminis Parnassi vulgo vocati,
 decem

Cela. bot. 2. 118

P. uniflora
 N. Sp. 2. 612
 Lam. 5. 743
 ... ..

decem staminulis reflexis medium orbem exornantibus, & capitulo in medio protuberante, stilumq; exerente, qui veluti coronulam quinque radiis constantem sustinet: fiunt ea capitula temporis successu satis crassa, pentagona, quae matura copiosum semen minutissimum, scobis ligni à vermibus erosi instar continent. Tota planta amara est.

Nascitur umbrosis locis circa radices alpium Sneberg, Hochbergerin, Durrenstein & aliorum iugorum. Floret sub finem Iunij & Iulio: semen Augusto maturitatem adipiscitur.

Non dubium est quin omnes haec planta similibus cum vulgari facultatibus praedita sint.

DE LUNARIA MINORE RAMOSA.

CAP. XXIII.

CRESKIT etiam in Pannonicis Noricisq; iugis, praesertim verò in pratis quae silvis cinguntur ante quae ad suprema alpium supercilia perveniatur, Lunaria illa minor vulgo nuncupata, cuius historiam plerique descripserunt, & facultates admodum commendarunt in ulceribus internisq; vulneribus. De ea verò hic agere non est animus, sed de alia eius specie rarissima, quam quidem in istis iugis minimè observavimus: sed in Silesia quodam monte natam, & à Doctiss. Viris D. Friderico Sabizio & Achille Cromero Nissensibus, amicis nostris erutam, dono accepimus.

DODRANTALIS autem est planta, statim à radice unam aut alteram foliorum alam, siue folium ramosum & multifidum, multis foliis vulgari Lunaria minori fere similibus, sed longioribus, & crassiusculis crebrisq; incisuris divisis, colore sicut illa viridi dilutiore praeditum: secunda foliorum ala, uti tenerior & postremo

nata,

Lunaria mi-
nor.

Lunaria ra-
mosa.

Cham. part. 2. 119

nata, tenui quadam, sed rara admodum lanugine pubescere videtur, succulentiorq; est prima: ex eius quasi utero secundum rad. cem emergit cauliculus pinguis & succulentus, sustinens multifidam spicam & maiorem (floris-ne an fructus dicere debeam ignoro) quam vulgaris, alioqui admodum similem, que an in candidam strinam quemadmodum vulgaris spica efflorescat, affirmare nequeo, quandoquidem ante quam maturescerent eruta fuerant quas accepi planta; inter quas una fuit que ternos cauliculos florum plenos produxerat: radix vulgari similis, multis fibris late sparsis sed crassioribus constans.

In altis Silesie montibus nascitur; florere autem, eodemq; cum vulgari tempore apparere, nobis significatum est. D. Ioannes Archolzius aliquot recentes plantas sepius in suum hortulum intulit: sed comprehendere notuerunt, omnem quippe culturam respicere videtur, quemadmodum pleraque alia montana. Silesis Secter Widethon appellatur.

DE VALERIANA alpina & saxatili.

CAP. XXV.

NON minus vulgaria sunt his in Prouinciis duo illa Valeriana siluestris genera à Neotericis prodita, quæ in uniuersa Germana, & aliis plerisque regionibus. Verum duo alia in his Alpibus obseruasse existimo, que alibi conspecta mihi non sunt.

I. PRIMVM assurgit palmari cauliculo, interdum etiam pedali, tereti, rotundo, viridi, quem oblonga folia ambiunt, in binas aut ternas crenas nonnunquam profundius diuisa: alia verò maiora ex radice prodeunt, ad hederæ trachelidæ foliorum formam accedentia, minora tamen & teneriora, amaro sapore: flores in summo caule quasi

Valeriana sil.

Valeriana alpina.

Cambray. 2. 17

*V. saxatilis, in
Linn. F. 308*

quasi umbellatim nascuntur, veluti in aliis Valerianæ generibus, exigui, albi, quibus succedit pusillum semen, reliquis alioqui simile: radice serpit nodosa, albicante, odorata, & cum aliqua adstrictione amariuscula, ex qua aliquot capillares fibrae dependent.

Crescit in ipsis Austria & Styria alpibus locis umbrosis, inter saxa: nusquam tamen uberius quam in Durrenstein, in quo omnes alpinae plantae magis luxuriare & adolescere videntur. Floret Iunio & Iulio, post quod tempus semen etiam maturescit.

II.
Valeriana ca
xabilis.

ALTERIBINA aut terna à radice exeunt folia, Bellidis fere foliorum emula, è quorum medio caulis assurgit pedalis, gracilis, raris habens folia inter se opposita, angustiora & minora: supremus caulis in ramulos finditur, qui flosculos sustinent albos reliquis Valerianæ silvestris generibus similes, & semen etiã non diversum.

Eius radix aliarum Valerianarum silvestriũ modo in saxorum fere commissuris serpit, nec minus odorata est superiore.

Prouenit inter saxa ad flumen Myrtz quod monasterium Neuberger alluit, qua ex eo monasterio iter est in Hohebergerin & Spital. Inuenitur & in aliis locis: sed istic primum obseruauit. Floret sub Iunii finem & Iulio, modo maturius, modo serius pro calis sine aëris natura & temperie.

Nardus mon-
tana.

MONTANAM Nardum in his Alpibus nondum inuenire mihi contigit, tametsi summa diligentia perquisuerim.

DE NARDO CELTICA, SEU ALPINA.

CAP. XXVI.

Nardus celti-
ca Valerianæ
li genui est.

MINIME dubium est, quin hæc plantula ad silvestriam Valerianarum classem sit referenda, adeo illas
odore,

Nardus alpina, Callström, 6
Linn. 8. 309

odore, & nonnihil etiam forma, praesertim alteram modo descriptam, refert.

INTEGROS cespites interdum occupat serpendo, & late summa tellure inter muscum sese diffundendo: oblongi procumbentesq; humi ramuli, tenues, plurimis veluti foliolis aut siccis squammis circumsepti, subinde nigricantes fibras & nonnihil capillatas agunt, & in summo extuberant in unicum, aut bina ternave capitula, aliquot oblongis foliis & secundum caput angustis, deinde in latitudinem paulatim sese laxantibus plena, satis crassis & succulentis, colore dum primum emergunt viridi, deinde, sub Autumnii initium aut aestatis finem, flavescente, gustu amariusculo: e mediis istis foliis emergit cauliculus dodrantalis aut palmaris, nonnunquam etiam maior, satis firmus, striatus, quemadmodum in minutioribus Valerianis geniculatus, bina ad singulos nodos inter se opposita habens exigua foliola, cui circa summum ex singulis alis pedicelli enascuntur binos aut ternos flosculos coloris pallidi sustinentes, quibus succedunt semina Valeriana silvestri, secunda praesertim superiori capite descripta, proxima, paulo tamen minor.

Tota plantula aromatica est, et Valerianae silvestris radicum odorem amulat.

Copiose nascitur in Indenberg summo Styriacarum alpium iugo inter muscum & saxa, unde plantas cum suis cespitibus erutas, & plerasque alias elegantes stirpes anno 1576. retulit Cl. V. Ioannes Aicholtzium Medicus ac Professor Viennensis, veteri amicitia mihi coniunctus, & nonnullas in suo horto aliquot annis aluit. Nascitur & in Tyrolensibus atque Saltzburgensibus montibus, teste D. Ioachimo Camerario.

Mense Augusto floret sub ipsis fere nubibus, & folia
deinde

deinde promit cum dissolui & diffluere incipiunt. Legitur autem ab incolis sub Augusti finem & Septembris initium, cum folia flavescere incipiunt: tum enim summam habet odoris gratiam, qua caret dum folia primum promit & viridis est.

INCOLÆ Speick appellant nomine è latina voce desumpto. Pannonēs quibus frequens eius usus est in capitis lotionibus, Betz sive, hoc est, Viennensem herbam vocant, quoniam Vienna copiose ad eos defertur. Betz sive Viennens. herba.

DE DORONICO.

CAP. XXVII.

VARIA inveniuntur Doronici genera in Pannonicis Noricisque alpibus nascentia, ab his qua in Belgicis hortis aluntur, nusquam autem hic mihi observata sunt, diversa: Belgica nunc mea opera harum regionum hortis communia facta, qui ea ex Belgica usque huc deferri curaverim.

Latifolium in Allobrogicarum alpium scopulis supra Lemānum lacum colligere memini anno 1554. dum ex Narbonensi Gallia per Heluetios in patriam redirem: id Lobely tertium est in Observationibus. Doronicum latifol.

Eius ordine Primum, longiore folio ad plantaginis folium quodammodo accedente, munere Parisiensis cuiusdam Hortulani, qui Burdigala vicinis locis delatum assererat, primus Petro Coldebergio Pharmacopœo doctissimo communicavi, qui iam in Burgenhout vicino Antuerpia pago hortum alebat. Doronicum angustifol.

PRIMUM autem quod in Austriacis Styriacisque I. Doronicum minus.
ingis observavi, ut à minoribus initium faciamus, caulis brevis & pedali duntaxat est, molli, hirsuto, striatoque: folia illi rara, parva, crassa, longiuscula, supina parte admodum viridia, & quodammodo splendentia, om-

nino tamen hirsuta, prona autem lanua & dilutius vi-
rentia, per acri sapore, quae autem caulem ambiunt, an-
gustiora sunt: summo caule unicum plerumque fert flo-
rem tertio Labelij similem, sed magis aureum, qui ma-
tunitate exiguum fert semen nigricans, lanugine & pappo
coronatum, quod facile vento excutitur, & eius arbitrio
fertur: radix parva, geniculata, et internodiis distincta,
nigricans, aliquot crassioribus & candicantibus fibris
donata, gustu aromatico.

Primum id observavi in Sneberg, deinde in Snealben,
& Neuberg: sed nusquam maiore copia quam in summo
Etscheri iugo inter saxa, tenui nigraque terra leniter te-
cta. Floret Julio, nonnunquam etiam Augusto, quo
mense semen etiam maturitatem subinde adipiscitur.

ALTERUM caulem habet interdum cubitalem,
rotundum, striatum, viridem, intus concavum: capitulum II.
in summo caule magnum, ex multis flosculis luteis Doronicum
concavis, & quinque crenis divisis congestum, quod ab austriacum
aliis oblongis & per extremum crenatis foliis fulgore alterum.
auri splendentibus ambitur, non inodorum: semen supe-
riori simile & cum pappis suis facile evanescent: folia
circa radicem longo pedicula inhaerentia, orbiculata fere
sunt, sensim tamen a pediculo in latitudinem sese expli-
cant, & per ambitum denticulata & serrata sunt; quae
vero caulem ambiunt, longiora, & ab ipsa statim pedi-
culi sede in latum expanduntur, omnia sapore acri &
amaro: radix ex virore candicans, minimi digiti cras-
sitie, geniculata, & quasi squammata, sed nodis sursum
tendentibus non inferne, ex inferiore geniculorum parte
longas agens fibras, albas, satis crassas, & propagines e
lateribus, gustu fere succi e glycyrrhiza radice expressi
& densati.

Invenitur in Etscher, Durrenstein, & quibusdam

aliis Austriacarum Styriacarumq; alpinum iugis, inter saxa, in profundis scrobibus ubi perpetua sunt nives, nusquam tamen abundantius quam in Durrenstein. Floret Iulij initio aut etiam serius: in hortis verò Maio plerumque.

III.

Doronicum
austriacum
tertium.

TERTIVM humilius plerumque est, & capite floris maiore: foliis à pediculo statim orbiculatis ut in Cyclamino, in reliquis alteri simile: radicum item propagines neque in hoc, quemadmodum nec in superiore deorsum tendunt, aut ansarum instar longè ab ipsa matre sese spargunt: sed quasi matri contigua sursum tendunt, & extra terram folia promètes fibris telluri sese firmanant, ne quis sine fibris aut utrinq. ansatas existimet.

Nascitur hoc in Veyt Zalben supra Neuberg in Styria: & eodem quo Secundum genus tempore floret.

IIII.

Doronicum
austriacum
quartum.

DORONICIS adnumero quandam plantam, qua in omnibus fere pratis paulo siccioribus cum ad Alpinum radices, tum in ipsis Alpibus sitis, frequens est, praesertim verò in Wechsel, ad cuius radices Maio floret: sed in ipso iugo qua Septentrionem & Orientem spectat, serius. Maio similiter florentem & satis copiosè nascentem silvarum declivibus munitissima arcis Nemetbwywar vicinarum inveni.

QUATERNÀ verò aut sena summa tellure fundit folia, Plantagini latifolia fere similia, oblongiora tamen & ad Digitalis lutea foliorum similitudinem magis accedentia, nervosa, mollia, viridia, & nonnihil hirsuta superne, candidiora & leniora inferne bina semper ex aduerso nascuntur, gustu nonnihil amaro & acri: caulem cubitalem plerumque, nudum, rotundum & hirsutum, qui superiore parte in aliquot ramulos dividitur sustinentes calycem hirsutum, ex quo magnus emergit discus multis luteis flosculis in quatuor folia dispersis constans:

hanc

hunc discum ambiunt quindena aut plura folia Doronico maiori similia, latiuscula, & per extremum fimbriata, colore planè aureo elegantissimo: semen uti reliquorum Doronicorum in pappos evanescit: radix minimi digiti crassitudine ferme est, nodis distincta, multisque fibris donata, lateribus se propagans, & singulis annis nona germina proferens.

QUINTVM genus omnium maximum caulem habet interdum bicubitalem aut ampliore, minimi digiti sepe numero crassitudine, striatum, hirsutum, summo cacumine in aliquot alas expansum: folia circa radicem orbiculata, longo pediculo inherentia, rugosa, & nonnihil hirsuta, quae verò confuso ordine caulem ambiunt, ampliora sunt, mucronata, per ambitum leniter dentata, pediculo nullo, sed instar foliorum Pernani hyoscyami latifolij, Tabacum maius vulgo vocati, caulem basi latiore amplectentia, viridia, hirsuta: flores extremis alarum ramulis insident magni, vicenis aut tricenis oblongis foliis, & orbem satis latum ambientibus constantes, luteo colore, nullo verò odore praediti: semen ut aliorum Doronicorum striatum, sed virescens, quod cum suis pappis aura leni flatu defluit, initium ab exteriore ambitu faciens, quemadmodum & in reliquis Doronici generibus: radix ex viridi candicans, nodosa, squillula similis est: sed ubi propaginibus aucta est, crassior fit, et ex multis veluti corporibus in unicum conflatur.

V.

Doronie austriac. quintum, sive maximum.

Secundum riuos è montibus labentes locis umbrosis in descensu iugi Wechsel primum observari, unde in hortum translatum mihi egregie propagatum fuit: sed postea longè maiore copia declinibus, siluosis tamen, locis Etscher & Herrnalben inveni Augusto etiam florens, cum in Wechsel floreret Iunij initio. In hortis Maio flores profert, quemadmodum & in montanis sil-

uis ultra

nis ultra Drauum, ubi anno 1579. plurimum etiam observari: semen Junio maturescit in hortis.

NULLUM Primi & Quinti vulgare nomen mihi compertum est: Venatores, pastoresque montani Secundum & Tertium genus Gemswurtz, hoc est, Rupicaprarum radicem appellant, & aduersus vertigines non minus commendant, quam Auricula ursi radicem, viribusque roborandis adprimè utilem esse ferunt.

Quartum genus non absimile videtur illi planta quam Matthiolus pro Alismate exhibet. Meminit huius etiã, ni fallor, Iosias Simlerus ad calcem Cõmentarij de Alpibus. Muterwurtz, ait, à quibusdam dicta, veluti plantago quedam alpina, foliis plantaginis, leniter hirsutis, flore Doronici, radice aromatica.

Alisma Matthioli.

Doronici porro facultates, cuius hæ, quas modo descripsi, planta haud dubiè genera sunt, satis à reliquis rei herbaria scriptoribus sunt decantata, ideo eas hic repetere non est operæ precium.

DE CONYZA TERTIA PANNONICA.

CAP. XXVIII.

PEDALES interdum habet caules, rectos, firmos, duros, incana lanugine tectos, quibus inhaerent oblonga folia, Conyza maioris foliorum amplitudine, mollia, incana & hirsuta, dorso prominente, oblongo quæ circa radicem sunt pediculo, quæ verò superiorem caulis partem amplectuntur, breui admodum aut nullo, ea trita non iniucundum spirant odorem, gustata verò amara sunt & calida: flores extremo cauli, & ramulis illi inhaerentibus insident magni, Helenij floris forma, multis foliolis lateis medium discum pallescentem ambientibus, nullo odore præditi: radix longa, tenuis, nigricans, serpens, subinde ad ipsa capita, unde caules procedunt, multas candidantes

Conyza tertia Pannonica.

dicantes fibras undique spargens, resinaceum quidpiam olens, gustuque amaro & acri: perennis est.

Exit sponte siccis & aridis locis, herbidis tamen, in collibus declinibus ad Zimmerin qua ad Phasianorum iter est, primo ab urbe Vienna miliari, deinde ad Badenses thermas, Radaun, Petronellam, atque secundum vias publicas. Floret Iunio.

NON incommode convenire videtur hac planta Conyza tertia Dioscoridi descripta, quam locis non riguis nasci asserit.

CETERVM frequentissima etiam per Pannonias est locis riguis Conyza vulgaris, ab omnibus tertia Dioscoridis aut media appellata, qua duplex est maior & minor. Verum hac meo iudicio commodius eo nomine appellanda veniet. Vulgare nullum nomen intellexi, & eius facultates mihi sunt incomperta.

DE ASTERE PANNONICO.

CAP. XXIX.

AD Asteris genera referende videntur elegantes he, nec ante mihi conspecta planta.

I. HARVM Prior ex nigra radice, obliqua, multis albicantibus fibris capillata, & lateribus propagines fundente, multa initio promit folia, Scabiosa aut Succisa potius foliis similia, dilutiore tamen virore, & tenui etiam interdum lanugine pradita, gustu aliquantulum acri & amariusculo: inter qua prodit caulis cubitalis aut amplior, teres, plerumq. rubescens, per quem sparsa sunt folia superioribus angustiora, mucronata, & nonnihil dentata: is superna parte in aliquot ramulos divisus est, magnos sustinentes flores, ex multis quinq. foliorum luteis flosculis, atque in orbiculare caput congestis constantes, quos per circumferentiam ambiunt oblonga &

Conyza tertia
vulg.

Aster panno-
nic. maior.

longa & latiuscula folia, plana, elegantissimo colore flavo, nullo aut exiguo odore praedita: semen deinde inter villosam quandam capituli materiam continetur, angulosum, & quasi triquetrum.

Passim ad Alpinum radices loco aprico, nonnunquam etiã umbroso nascitur, ubi Julio floret, Augusto semen eius maturum est: at in Leyteberg, multisq; aliis collibus Viennæ vicinis, ubi etiam frequens crescit, Junio flores producit.

CUBITALES habet Altera caules, striatos, firmos, virides, multis foliis priore angustioribus, & salignis proximioribus, nullaque lanugine pubescentibus, sed viridibus, durisque, & in ambigua tenuiter serratis praeditos, non sine acrimonia, suprema parte in ternos aut plures ramulos divisos sustententes capita è multis viridibus foliolis sibi invicem incumbentibus compacta, qua tandem in flores sese explicant non minus amplos quam superioris, sed minore disco sine orba, et angustioribus eum ambientibus foliolis in extremo bifidis praeditos, colore luteo: radicem nigricantem fibrosam, & adnatis se mirè propagantem, atque sub tellure serpētem.

II.

After panno
salicis folio.

Frequens est in montanis siccioribusq; pratis, silvis caenis, montibusq; Viennæ vicinis, una cum tribus subsequētib; interdum nascens. Florere incipit Junio.

TERTIA multis etiã ab una radice assurgit caulis, gracilibus, firmis, cubitalibus, virentibus aut purpurascentibus, subhirsutisque, quos confuso ordine ambiunt frequentia folia, oblonga, saligna familia, viridia, transversum digitum lata, ad terram nonnihil reflexa, lata sede caules amplectentia, molli lanugine obsita, sapore aliquantulum amaro & acri: semine caulitridet capitulum multis foliolis & veluti squammis constans, orbem satis magnum continens, è plurimis luteis &

III.

After panno
subhirsuto
salicis folio.

mascofis

muscosis flosculis compactum, nullo odore praeditum, quem numerosa ambiunt oblonga foliola, florem Helenij ambientibus foliolis similia, angustiora tamen, luteo colore, sed dilutiore quam medius orbis: circa summum caule à foliorum exortu interdum terni, quaterni aut paires exeunt ramuli, summum ipsum caule superantes, singuli florem priori simitem sustinentes: exsiccati floribus semen exiguum nigrum in his capitulis continetur, quod maturum cum papposa sua caesarie avolat: radix admodum fibrosa est, nigricans, subinde novas propagines è lateribus producentis, & novas fibras agentis.

Provenit plerisque locis ad montium & collium radices secundum vias, agro Viennensi & caduis Pannonie silvis. Floret etiam in Italia.

HUMILIOR est superiore. Quarta pedalem altitudinem raro superans, numerosas à radice (qua non minus fibrosa est quam secunda, nec pauciores illa propagines agit) proferens virgas, graciles, duras, virides, quas frequentia sed confuso ordine nascentia ambiunt, folia, superiore angustiora, nigriora, duriora, & mucronata, Parmice vulgaris seu pratensis similia, minime tamen per oras serrata, amariuscule sapore, cui nonnihil acrimonia adiunctum sit: summis virgis insident flores superiori forma similes, atamen minores, capite etiam foliato, siue crebris foliolis imbricato: ramosae etiam circa summum sunt haec virgæ, sed rami matrem rarius superant: semen superiori est simile.

In umbrosis montium ubi Vienna vicinorum pratis, in ipsis collibus herbosis atque etiam in silvula ad Danubium sita paulo supra Eberstorf arcem Imperatoriam primo eam semisse ab urbe Vienna militari copiose crescit. Floret paulo serius superiore.

MULTA sunt Quamto generi folia, circa sedem angusta,

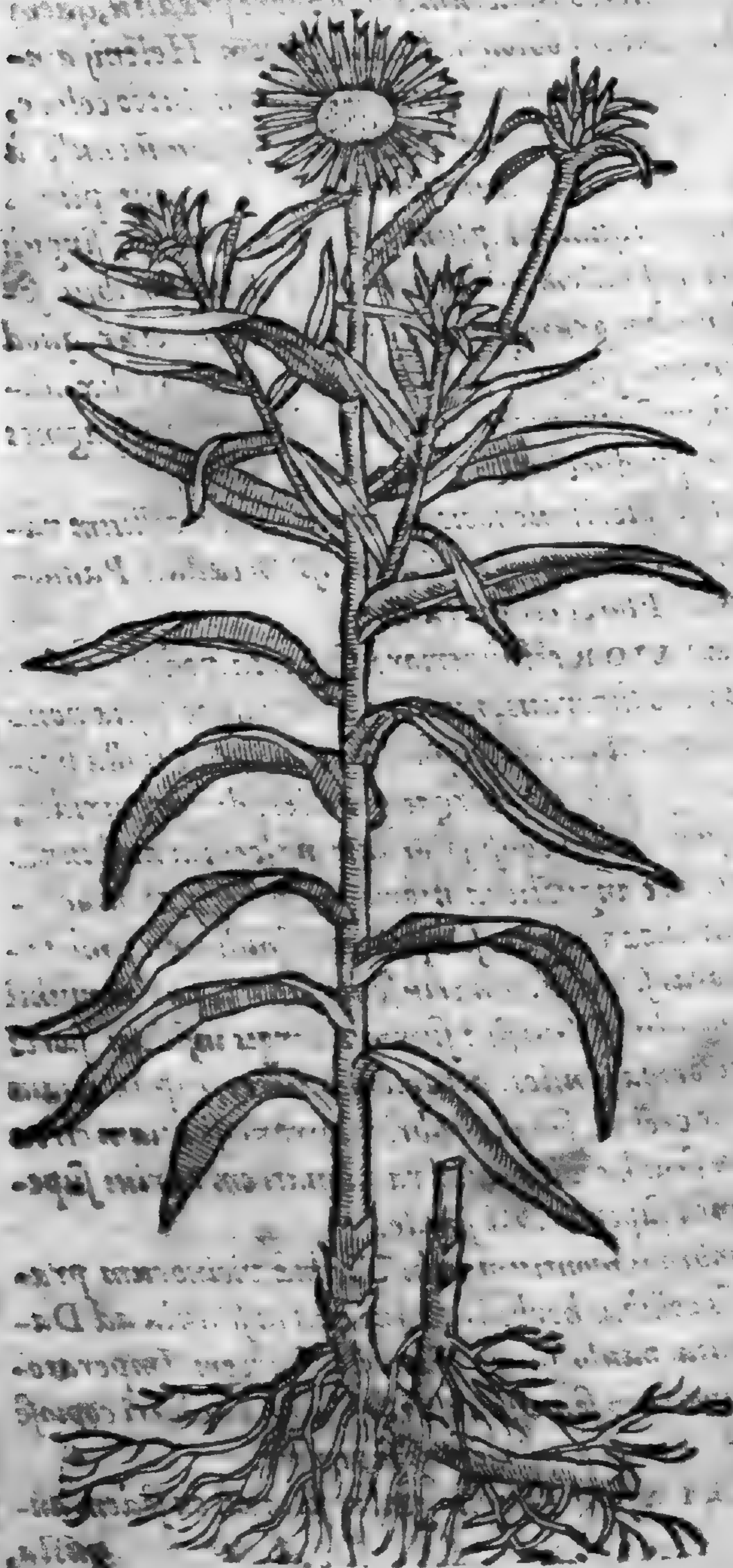
III.

Aster pannonicus angustifol.

V.

Aster pannonicus corymbosus.

gusta, & per summas oras latiora, cuspidate obtusa, & quasi orbiculata, Bellidis foliis non valde dissimilia, superne atq. inferne lanugine quadam nonnihil pubescētia, gustu primū exsiccante, deinde amaro: ex horum medio caulis exit dodrantalis, foliosus, hirsutus, capitulum in summo gerens ē numerosis mollibus & purpurascētib; foliolis cōflatum, & in eo magnū florem multis tenuibus oblongisq; ex caeruleo purpureo cōstans foliolis flavū orbem vallantibus cōstantem, qui maturus in pappos enascitur: radix est Bellidis aut Scabiosae, lateribus propagine fundens, & albis fibris capillata.

Oritur herbosis Austriacarum alpium iugis. Floret Julio: in hortos translata haec planta, sub finem Maij & Junio floruit, subsequens deinde hiems abstulit, & corripit.

Amellus alpinus.

SINE vulgari nomine fuit ista planta apud harum provinciarum incolas, & montanos pastores. An prima Lobelio Adversariorum pagina 148. nota fuerit, nescio: sed ille suis vicinis florem tribuit, haec plures flores sustinet. Quamta respondere quodammodo videtur Virgiliano Amello, et forte Amellus alpinus dici queat: etenim in pratis, quemadmodum dixi, alpinis nascitur.

Aster arcticus Ital.

CETERVM Aster arcticus Italorum & Fuchsij, qui purpureis sine caeruleis orbem laevem ambientibus foliis florem habet, cum latifolius, tū angustifolius, per Pannonias satis notus est: ille quidem & Viennensi agro, & pleriq; aliis siccis nascens: angustifolius vero, cum in montibus, tum in quibusdam pratis.

DE SCABIOSA PANNONICA.

CAP. XXX.

NON minor est Scabiosarum varietas: nam in nulla fere Europa Provincia me versatum esse memini, in qua eius aliquod peculiare genus non inuenerim, ut ex iis quae inter rariores stirpes Hispanicas descripsi videre licet, & illa quorum historiam in his Pannonicis observationibus propono documento esse poterunt.

PRIMUM autem cubitales habet caules, rotundos, nodosos sine geniculatos, nonnihil hirsutos, concavos, & in singulis geniculis bina folia inter se opposita, non uti plerumque Scabiosarum multifida, sed lata, per ambitum duntaxat crenata, Petioliculis interdum maiora, brevi pediculo, colore viridi dilutiore, sapore amaro & acri: ex alarum sinu rami etiam prodeunt foliati, qui ex lateribus pediculos exerunt floribus, vulgaris Scabiosae modo in se congestis, ornatos, colore rubro, nullo odore: deinde semina sicut congesta, angulosa, hirsuta, nucis fere interdum magnitudine, stellata corona insignita: radix minimi digiti crassitudinem nonnunquam aequat, longaeque est, nigricans, statim a capite quasdam satis magnas fibras spargens, & subinde ex lateribus novos caules producentis.

I.
Scabiosa latifolia. rub. flor.

Hac Scabiosa per omnia maior alia inuenitur, maioribus & nigrioribus foliis, purpurascensque, ex rubro flore, aliisquae nihil differens.

2.
Scabiosa latifolia. purpurascens. flor.

Provenit utraque in omnibus fere caduis silvis, & iuxta sepes, locisque umbratis per universam Pannoniam. Floret Maio & Junio, quo tempore semen plerumque maturescit.

QVIN & autem fere habet Alterum genus foliis humi sparsa, Scabiosa vulgariori & inter segetes nascenti fere

III.
Scabiosa alpina.

Scabiosa

Scabiosa, *scabiosa*, var. *scabiosa*

fere similia, sed minimè hirsuta, admodum verò carnosà & venosa, pra virore quodammodo splendentia, aliquot crenis incisa, sapore, si mordeantur, lento & gummoso, deinde aliquantulum acriter ex horum medio prodit palmaris caulis, interdū paulo amplior, gracilis, rotundis, cuius inferiorē partem ambiunt quaternā aut sena folia profundis & tenuib. laciniis dissecta, binā inter se opposita: extremo cauti insidet capitulum ut in vulgari Scabiosa fere, è multis flosculis quinque foliolis cōstantibus cōfertum, quorum exteriores maiores sunt, colore ex cerealeo purpurascēte elegantiq. praediti, villis quibusdā nigris singulorum flosculorū sedem ambientibus: radix nigra, longa, crassiusculis albis fibris capillata.

Inuenitur in summis Sneberg & Suealbon ingis in tenui gramine nascens, ubi floret. Augusto: similiter & in depressioribus vadis quae circa Viennam collium ingis, ubi Iundo & Iulco floribus onustum legitur.

CUBITALES sunt Tertio cautes, rotundi, graciles, firmi, virentes, nodosi, quos per singula genicula semper amplectuntur binā folia ex aduerso respondētia, tenuibus & profunda laciniis adeo diuisa ut alata videantur, colore ex viridi cinereo, sapore amarissimo, quae ex radice nascuntur, ante quam planta ad caulem assurgat, latiora sunt minoribusque laciniis diuisa: ex summis alijs ramulis fert tenues, & nudos, qui sustinent plana capitula è candidis inodorisque floribus simul nascentibus congesta, qui quinque foliolis quorum tria inferiora masculula sunt, cōstant, parvis inter staminibus: floribus succedunt hirsuta semina vulgaris scabiosa, fere respondētia, minora, in orbiculare caput congesta: radix interdum minimi digiti crassitiem aequat, multaque exiguis fibris in lateribus praedita est, singulis ramis novos cautes profertens.

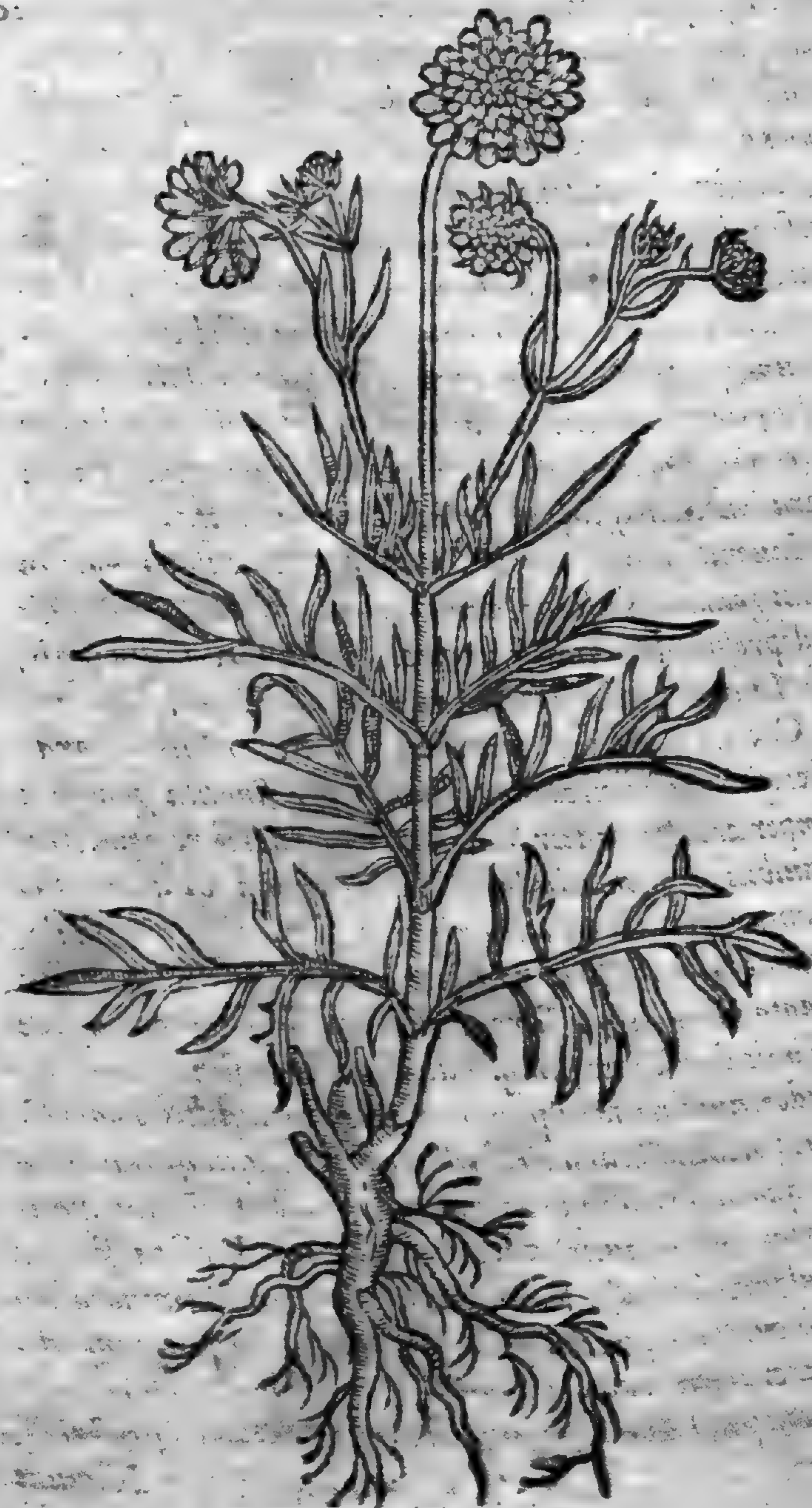
III.

Scabiosa multifida. folio albo dore.

Nullum

Clav. her. 2.3.

S. ochroleuca, L.
Linn. 6. 713

Nullum est pratum siccus & editiore loco situm, nullus ager gramineus, nulli fere agrorum margines in quibus non nascatur hoc Scabiosa genus, adeoque fertile est in gerendis floribus & pertinax, ut sola bruma illius luxuriam coercet; alioqui Iunio florere incipit.

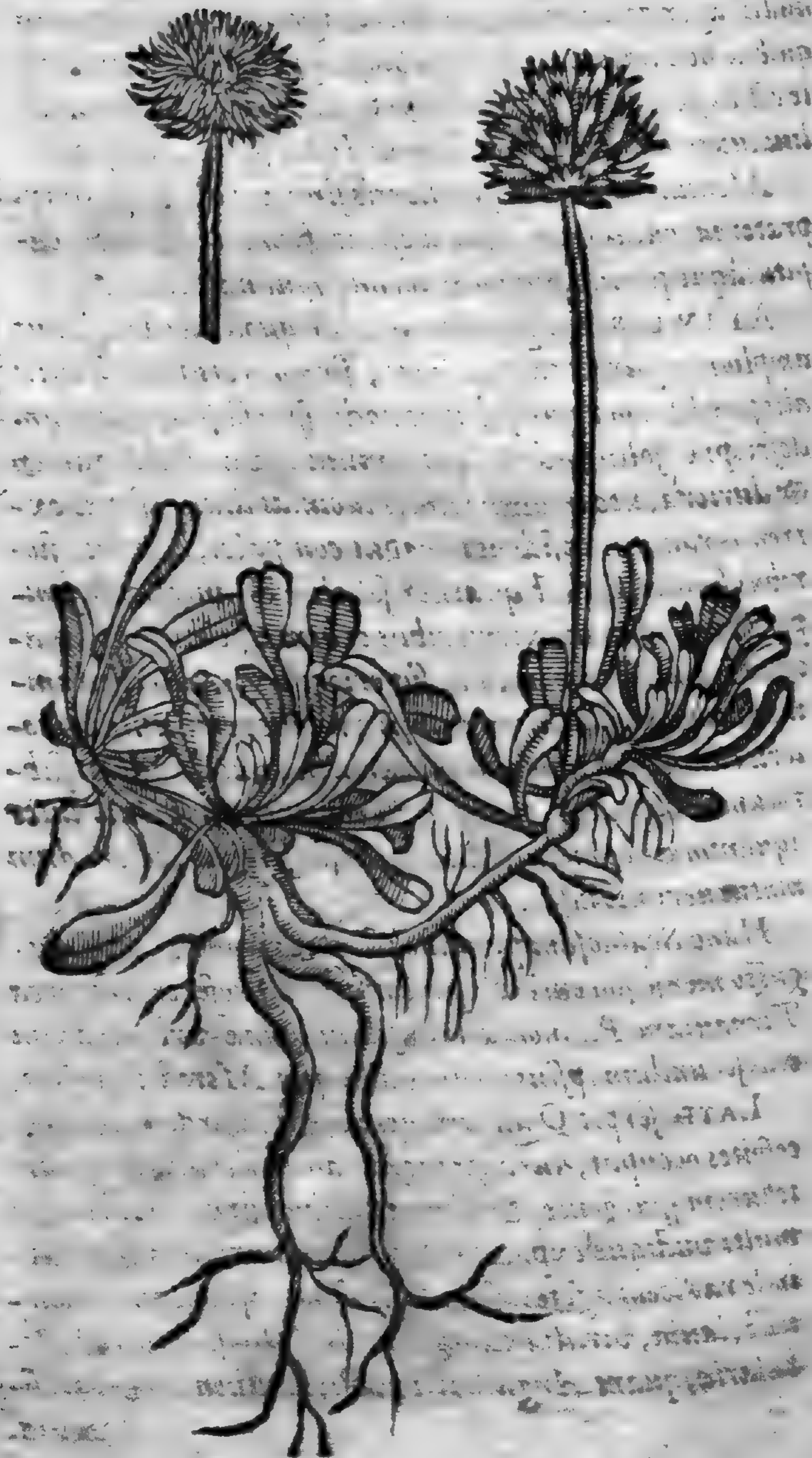
Memini & in Belgicis hortis similem ali: & aliam Scabiosa latifolia. albo flore.
præterea, cuius folia latiora essent, firmiores caules, capitulaque florum bina aut terna simul nascentia.

ALIUD porro genus invenitur quod bicubitali aut IIII.
ampliore assurgit caule, tereti, firmo, rotundo, multis Scabiosa major pannon. albo flore.
alis prædito, per quæ sub ipsis nodis sparsa sunt folia iam descripta foliis admodum similia, viridiora tamen & duriora, nec in adeo tenues lacinias diviso: flores extremis ramulis insident in caput compacti, alterius floribus similes, hoc est quatuor folialis constantes, uno semper (præsertim in exterioribus orbem efficientibus) maiore & ampliore, non ut in superiore *argæwici*, sed omnino nives, staminibus in omnium umbilico eminentibus coloris candidi, sed apicibus subcaruleis, qui deinde in subrotunda capitula transeunt, continentia veluti inter squammas oblongiuscula angulosa semina, colore dum maturaverint, fusco.

Hanc Scabiosam primò observavi anno 1582. Augusto mense florentem & semine maturum profertentem circa Tirnaviam Pannonia transdanubiana urbem, atque etiã secundum ipsius urbis vallum qua Meridie spectat.

LATE serpit Quintum genus, & interdum magnos V.
cesspites occupat, dura & nigra radice sese per summam Scabiosa montana repens.
tellurem spargente, & fibris tenuibus firmante: ex qua multi undique expanduntur rami humi diffusi, et subinde radicem egentes: folia satis numerosa, densa & carnosa, lœvia, viridia admodum, Bellidis foliis aut Globularia, quam Anguillara Aphyllanthon appellat, similia,

milia; nullo mucrone praedita, sed cordis, ut vulgo pingitur, formam referentis, herbaceum quiddam non inamcenum redolentia, oblongo pediculo, gustu amaro & mordicante: aliquot deinde inter folia dodrantales prodeunt cauliculi, teretes, singuli sustinentes capitulum Globularia maius & planius, multis crassiusculis villis aut floribus hirsutum, Suecise sive Martij Diaboli similibus, colore purpureo, nonnunquam ad eum diluto, ut caruleus quodammodo videatur semen Globularia femini proximum.

Nascitur in omnibus Pannonia & Austria montibus glabris & asperis, inter saxa & fulebras sese spargens, atque etiam gramineis quibusdam siccioribus incultisq. agris, sicuti supra Neapolim Austriae. Floret Aprili & Maio: semen Julij & Augusto maturarescit.

PORRO nullum vulgare nomen istarum Plantarum intellexi: ne tamen proferas sine nomine essent, & a reliquis Scabiosarum generibus tum ab aliis tum a meo descriptis, distinguerem, Præterea, cognominavi Scabiosam latifoliam pannonicam, Altoram, Scabiosam atpinam Tertiam, Scabiosam tenuifoliam pannonicam flore ex albo flavescente: Quartam, Scabiosam pannonicam maiorem flore albo: Quintam, Scabiosam montanam minorem repentem.

Non dubium est quin hisdem facultatibus praedita sint cum aliis Scabiosis.

INVENIUNTUR autem & hic pleraque Scabiosarum genera, aliis etiam Provinciis communia cum inter segetes, tum in pratis & silvis: Et passim etiam in gramineis campis; silvisque a fruticibus & arboribus paulo liberioribus, interdum etiam secus vias inter gramina copiose crescit parvula illa Scabiosa genus, quod vulgi inter herbaria per studiosos Globularia nomen inducit.

uenit. Viennenses muliercula, quae ob floris elegantiam in suis hortis etiam alunt, Blaw Duckartu; id est caeruleam bellidem nuncupant.

DE IACEA AVSTRIACA.

CAP. XXXI.

AD Scabiosarum classem haud dubie pertinent Iacea vulgo vocata genera, quorum nonnulla hic proponam, à nemine adhuc literis prodita, vulgarem suis Auctoribus relinquens, tamen si hic etiam crescat.

Iacea montana squarroso capite maior.

- I. **PRIOR** Iacea numerosa ab eadem radice promit folia oblonga, vulgari Iacea haud absimilia, nec tactu minus aspera, gustu nonnihil calido, subadstringente tamen: caules plerumque cubitales, striatos, ramosos, foliis angustioribus, & interdum paucis laciniis secundum pediculum praeditis obsitos, ut in vulgari: capitula in extremis ramis vulgari crassiora, non hirsuta, sed multis squammis tenuibus, & si vel digitis leniter attingat, crepitantibus praedita, inferne candidantia, superne verò, qua se flos explicat, fusca: flos vulgari Iacea, multo exiguis foliolis ex purpura candidantibus, quinque partito laciniatis constat, è quorum medio purpurascentis tubulus exilit, in summo veluti farina aspersus, quo ambiunt purpurea maiora longioraq. filiculae, quinque inaequalibus laciniis etiam constantia uti vulgari: semen crucei exiguum, nigrum, vulgari simile, sed paulo maius, subadstringente gustu: radix vulgari Iacea similis est, fibrosa, nigricans.

Floret Julio & Augusto, & subinde semen profert, quod maturitate statim ex vasculis repat, & florem siccum excutit.

Iacea montana squarroso capite minor.

2. Est aliud eius generis per omnia fere simile, humilissimum, utpote quod cubitalem raro superat altitudinem, foliis

foliis minus asperis, & aliquantulum incanis, flore paulo dilutiore: semine etiam minore, nec nigro, sed albicante & cinereo: sapor autem paulo calidior. Maturius plerumque floret, & semen Julio perficit.

Prouenit utrumque copiose in montanis Pannonie & Austrie pratis.

VENVSTISSIMA est Altera Iacea, latiusque & oblonga habet folia, vulgari Iacea maiora, candidiora & molliora leuiter per ambitum dentata, gummoso quidem gustu, sed amaritudinis non exigua: caules plures ex eadem radice, cubitales & ampliores, interdum bicubitales, angulosos & striatos: capitula terna aut plura fere contigua, ex multis squammis imbricatis dispositis constantia, quarum cuspides exterius reflexe in adeo crebra & tenuia filamenta, siue potius multifidam barbula desinunt, ut ipso capita elegantissimo & tenuissimozeticulo inclusa videantur, miro Natura artificio: flores superiori Iacea similes, paulo tamen maiores, purpureos: semen, quando maturum est, alterius quidem Iacee, sed gracilius, oblongiusque, Cyani semini fere respondens, colore cinereo: radicem superiori similem.

I I.

Iacea montana villosa capite clarior.

Sed huius etiam genus inuenitur longe humilius, quod cubitalem altitudinem vix attingit: alioqui foliis, villosis & reticulatis capitibus, floribusque simile: semine etiam variat, quod nigricans est & paulo crassius.

2.

Iacea montana villosa capite humilior.

Isdem locis utrumque nascitur quibus primum genus: & floret Julio & Augusto, semenque cum superiore profert, quod similiter florens sicciorem excutit.

TERTIA foliis est vulgari Iacea similibus, secundum radicem leuiter lacinatis; caulem cubitalem aut ampliore habet, gracilem, firmum, striatum, nonnihil interdum purpurascens, in multas alas inaequaliter diuisum, per quem sub singulis alis sparsa sunt folia iam dictis

I I I.

Iacea montana hirsuta capite.

Iacea Austriaca III. 8

545

Centaurea nigra L. 7

Centaurea nigra L. 3. 465

ita dictis minor, angustioraque: flores in summis alis
 è squammato, hirsutoq; & nigricante capite prodeun-
 tes, vulgaris Iacea floribus omnino similes, & superiori-
 bus paulo saturatiores: semen priori aequale: radix fi-
 brosa, alius similis.

In eisdem locis quibus alia inuenitur, eodemque etiam
 tempore floret.

IIII.
 Iacea monta-
 na echinato
 capite.

QVARTÆ molliora sunt folia, quam Iacea vul-
 gari, circa radicem lacinata, ad Calcitrapa vulgo di-
 cta siue Cardui stellati folia accedentia: caules cubita-
 les, angulosi, striati, in multas alas diuisi: capitula hinc
 inde per ramulos temerè & cōfuso ordine sparsa, oblōga,
 quam plurimis squammis constantia, quæ in molliores
 tenuioresq; quam Calcitrapa aculeos, eosq; valde bar-
 batos deserviunt. flos Iacea aut Cardui stellati purpureus:
 semē non obseruauit: radix Calcitrapa siue Cardui stel-
 lati radicem amulatur.

Ad montium radices, & nonnunquam secundum
 vias nascitur in Austria: & Augusto floret cum
 Calcitrapa.

Hyoscitis
 Plin. j.

Non multum ab similis videtur illi quæ ante plures
 annos ex Italia nobis in Belgicam missa fuit Hyosciri-
 dis Pliniana nomine.

IACEÆ nomine hanc plantam appello, propter si-
 militudinem quam habet cum ea quæ vulgo Iacea ap-
 pellationem obtinuit, quam immutare nolui donec ap-
 tiorē aliquam inueniamus. Primum verò genus, Ia-
 ceam montanā squarrosō capite: Alterum, Iaceā mon-
 tanam villosō retiformiq; capite: Tertium, hirsuto ca-
 pite: Quartum autem, echinato capite cognominauit.

FREQVENTISSIMUM agro Viennensi in agro-
 rum marginibus, siccioribusq; gramineis locis id Iacea
 sine

sive *Stœbes* genus esse dixi *Hispanicarum* observationum libro secundo, quod semine è Gallis misso nobis in Belgica natū fuit: nec iniuria, cum nihil aut certè minimum inter se differant. Hallacinantur verò qui eam plantam cum *Cyano minore* confundunt, diversa enim sunt: neq. minore altitudine excrescit *Austriaca* sponte hic in agrorum marginibus nascens, quàm *Gallica* in Belgicis hortis.

Stœbe gallia.

In collibus autem & montibus *Viennensi* urbi vicinis provenit aliud genus multo humilius, magis incanum, tenuioribusque virgis, quod non multum abinde videtur à minore illo *Cyano*.

Cyanus minor.

NVS QVAE etiam non occurrit in silvis cum *Pannonia* tum *Austria* ea planta quam *Matthiolus* *Serratulam* cognominavit: atque etiam in plurimis vdis pratis silvis contiguis.

Serratula Matthioli.

DE PTARMICA AVSTRIACA.

CAP. XXXII.

CVBITALI assurgit haec planta caule, candicante, *Cyani* amulo: folia infima caulis parte ad radicem numerosa, oblonga, angusta, supernè virentia, infernè molli lanugine incana, acidiusculo sapore, in ipso caule rariora & minora: caulis in aliquot ramos se spargit sustinentes capitula è squammis veluti argenteis imbricatis sibi invicem incumbentibus contexta, unde flos emergit elegans, duodecim aut quatuordecim foliis constans, duris, siccis, & mucronatis; colore primùm albo, deinde ex ceruleo quodammodo purpurascente aut *Sesamoidis minoris Matthioli* floris simili, nullo odore commendatus, sed sola venustate gratus, & immarcescibilis, colorisq. gratiam retinens per multos annos è trabe suspensus aut inter chartas repositus: in ipsa verò

Ptarmica austriaca.

planta (si non euellatur) senescens subfuscum contrahit colorem: semen non multum absimile Sesamoidi minori, sed tenuius, copiosum inter albam lanuginem latet: radix singularis est & nigricans, dura, capillaribus quibusdam fibris septa, annua.

Exit plerisque aridis locis Vienna vicinis, secundum agrorum margines, omnium autem copiosissime ad Phasianos, etiam intra ipsa pomeria, ubi varij generis arbores sunt consita, singulis annis semine deciduo sponte renascens. Floret Iulio.

PTARMICÆ nomen huic planta imposui, non quòd sternutamenta moueat, sed quòd reliquis notis satis aptè cum Dioscoridis Ptarmica conueniat. Etenim tenues habet virgas, folia olea incana, molliora tamen & Anthemidis quodammodo florem. Austriacã verò cognominavi, quòd duntaxat in Austria infra Anisum flumen, presertim verò circa Viennam totius Austrie metropolim sponte nascentem inuenerim. A mulierculis rhyzotomis Scabiosa appellatur, siccaq; in totum annum seruetur & venalis proponitur.

Sibi autem persuadent, illius decoctum pueris propinatum, aduersus fascinationes valde utile esse.

DE TANACETO INODORO.

CAP. XXXIII.

GRACILIBVS, firmis, duris, & cubitalibus, interdum verò sesquicubitalibus assurgit hac planta caulibus, per quos rara sparsa sunt folia pennata, Tanaceto vulgari non admodum dissimilia, odoris tamen expertia, gustu linguã vellicante & seruido, circa radicẽ maiora hirsutaque: flores in summo caule magni, Bellidis maioris flori propemodum æquales, octodenis aut vicenis foliis albis nunc longioribus, nunc brevioribus, mediũ orbẽ la-

Tanacetum
inodorum
amplius flor

Popellina
Compositae
 W. 4. 3. 2155

Pyrethrum compositum
W. & A. 215

reum, ut in Chamamelo amplectentibus constantes: radix est minimi digiti crassitudine, obliqua, neque in rectum tendens, nigra & aliquot fibris hirsuta.

Provenit fere in omnibus utriusque Pannonia montibus non admodum editis, & silvis caduis.

Floret Maio & Junio.

2. Exit etiam iisdem locis aliud genus, sola floris magnitudine ab hoc diversum: cuius videlicet flos *Marricaria vulgaris* flori sit similimus, aut *Cotula foetida*, eo quem modo descripsi multo minor.

Tanacetum
inodorum
minore flore.

M I H I non est compertum an aliquo nomine vulgari sit praedita haec planta, *Tanacetum* autem inodorum cognominari, quod cum nullo odore sit insigne, folia vulgari *Tanacetio* similia quodammodo habeat. Secundo generi autem similem plantam apud Valentiam *Allobrogum* observasse videtur *Lobelius*.

DE ABSINTHIO.

CAP. XXXIII.

Absinthium
vulgare.

PASSIM nascitur per *Ungariam*, *Austriam* & reliquas vicinas provincias *Absinthium* illud maius, quod reliqua opinor *Europa* familiare est. Inveniuntur tamen alia quadam eius genera, nulli adhuc *Scriptori* ante meum in has provincias adventum cognita, quae hoc capite describere constituimus: prius obiter mentione facta nonnullorum, quae vel sponte hic nascuntur, vel aliunde deuecta in hortis coluntur.

Absinthium
ponticum
vulgare.

S P O N T E autem crescit non solum multis *Pannonia*, sed etiam *Austria* locis, atque agro *Viennensi*, cum in saxosis, tum aridis & salebrosis, gramineisq; desertis agris *Absinthium* illud tenuifolium *Abrotani* fere folius, vulgo *Romanum* vel *ponticum* nuncupatum, mirae fecunditate radicibus fibrosis & late serpentes se propagans,

Absinthium alpinum
W. & A. 3. 2135

1. pagans, cuius duo videntur esse genera. Namq. vnum planè incanum est, quo potissimum Viennenses officina
2. vtuntur: alterum purpurascens habet cauliculos, & folia non adeò incana, sed supina parte viridiora: id à nonnullis superiori præfertur: existimo tamen natales duntaxat istam varietatem facere.

Ungari cum hoc tum vulgare maius communi nomine Iröm vocant.

IN cultissimo suo horto alit C.V. Ioannes Aicholzius medicus & professor Viennen. duo Absinthij marini genera, vt ex diuersis locis aduecta, sic etiam tota facie inter se discrepantia.

Absinth. mar.
tin. patavinū.

Nam quod Patavio hoc nomine allatum est, folia habet mollia, incana, lata, tribus, quatuor, aut ad summum quinis laciniis diuisa, interdum etiam nullis, vt Artemisiam folio lauendulae quodammodo referant (à qua tamen differt). satis grati quidem odoris, sed amari saporis.

Absinth. ma-
rin. misnēse.

Ex Misnia verò missum multifida habet folia, & succulenta, non minus quam in superiore incana, proximè ad Seriphij in Belgica & Anglia maritimis nascentis folia accedentia, grauioris tamen paulo & validioris, vt mihi videtur, odoris, Seriphij narbonensis & hispanici (quod nusquā nisi in mediterranei maris littoribus obseruare memini) graueolentiam quodammodo referentis, atque etiam saporis.

Absinth. pu-
mulum Ca-
metanij.

ACCEDIT aliud pumilum Absinthij genus vix palmi altitudinem superans, tenuibus admodum cauliculis, quos circa radicem multa exigua multifida tamen & incana ambiunt foliola non inuicundi odoris. Id in summis cauliculis quaterna aut quina fert capitula in pallescentes flosculos vt superiorum sese explicantia.

Noriber.

Noribergæ alebat in fœtilibus C.V. Joach. Camerarius
eiusdem urbis medicus.

CETERVM ad ea genera non vulgaria, quæ in
his Prouinciis nascuntur, transeamus.

PRIMI caulis pedalem altitudinem plerumque
æquat, nonnunquam etiam cubitalem attingit, firmus,
canescens, multis foliis marini Belgarum absinthij fo-
liorum quodammodo æmulis, sed tenuioribus & omnino
incanis confuso ordine eum ambientibus præditis, qui
superiore parte in multos ramulos ex tenuiorum adhuc
foliorum alis nascētes diuiditur, plenos flosculorum pro-
pendentiū corymbis: radix fibrosa est, & singulis annis
nouos frequentioresq; caules profert. tota planta elegans
est & rarior: sed impense amara.

I.
Absinth. au-
stiac. tenui-
fol.

Crescit in collibus & apertis quibusdam locis Vien-
nensi urbi vicinis, atq. à rhizotomis promiscuè cum eo
quod vulgo ponticum appellatur, ad Pharmacopola-
rum Viennensium officinas adfertur.

RARVM etiam est Alterum Absinthij genus, nec
vsquam nisi in Austria Styriaq; celsissimis ingis à me
observatum. Dodrantalibus autem assurgit cauliculis,
gracilibus, incanis, in quibus rara & exigua sunt folia,
tota incana lanugine & veluti tomento obsita, circa ra-
dicem maiora, Bellidis maioris foliis non admodum dis-
similia, minora tamen & magis incisa, satiq; crassa,
gustu valde amaro: summis cauliculis octoni aut plu-
res insidet flosculi in umbellâ distributi, floribus Achil-
lee similes, sed maiores; septenis aut octonis candidis fo-
liolis medium orbem ex aliis exiguis flosculis stilo luteo
præditis efformatum cingentibus constantes: semen de-
inde quale Absinthij vulgaris, odoratum: radix nigra
est, ali-

II.
Absinthium
montan. vni-
belliferum.

est, aliquot fibris donata, & è lateribus propagines spargens.

Istud primum sub finem Junij anni 1574. floribus onustam observavi, & erui, dum ex Hohbergerin per summa iuga in Snealben tenderem, medio fere itinere, è scopulis præruptis & in altissima præcipitia (horresco referens) propendētib: deinde illo ipso anno mense Augusto, maiore copia in Etscherberg et Durrenstein cūm florens, tum semine pregnans, quod cum nonnullis plantulis in Belgicam amicis misi, è quibus hæc icon delineata fuit.

MONTANI venatores *Unserfrawen rauch*, & *Wepels rauch* appellant, ad alterius cuiusdam plantæ differentiam, quam infra describemus. Ego *Absinthij alpini umbelliferi* nomen illi indidi, quoniam multas habet notas, quæ, ut inter *Absinthij* genera referre debeam, me impellunt. Si cui tamen hoc nomen minus arideat, aliud pro suo arbitrio imponat per me licet.

VERVM subiicere hęc libet extemporaneum quoddam epigramma D. Pauli Fabricij Medici & Cæs. Mathematici, qui mecum, Doctoreq; Joanne Aicholzio & aliis quibusdam comitibus Etscherianum altissimum iugum tum temporis conscendit, ut illius montis vicinorumq; iugorum longitudinem & latitudinem astronomico radio metiretur. Etenim præ manibus tum habebat totius Austria supra & infra Anisum chorographicam descriptionem, quam summa diligentia magnisq; sumptibus confecit, speroque propediem maximè cum omnium studiosorum voluptate & utilitate divulgatum iri. Dum igitur inter nos de nomine istius plantæ orta esset controversia, ille sic lusit:

CAROLO CLVSIO CÆS.

AVLÆ FAMILIARI, ET REI

Herbariæ apud IMP. MAXIMI-

LIANVM II. præfecto.

Carole, dum lustras loca plena virentibus herbis,
 In medio fessos colle morare pedes,
 Adque Dioscoridem confer, quam cernimus herbam,
 Hæc'ne sit Abrotoni femina vera vide?
 An quæ deformi crescunt Absinthia campo,
 Ad species iubeant hanc numerare suas?
 Rara quidem planta est, verè dignissima nosci:
 At certè verus gratior vsus erit.
 Consultor tecum censens Aicholzius illam
 Iudicet, errori non det vt herba locum.
 Sic hortos magnus vestros illustret Apollo,
 Et radio flores fertiliore petat.

*Paulus Fabricius D. Cæs. Mathematicum
 in iugis Etscherianis faciebat XXII. Au-
 gusti M. D. LXXIIII.*

DE ARTEMISIA TENVIFOLIA.

CAP. XXXV.

VVLGARIS passim in his regionibus est Arte-
 misia illa vniversæ Europæ familiaris: sed eius etiam
 quæ tenuiore est folio, duo genera per Pannoniam, Au-
 striam, atque vicinas Provincias observari.

I. VNUM crassa admodum, lignosa, multifida, & sa-
 tis multis fibris minoribus donata radice cõstat: ex qua
 plures

plures rami sparguntur humi plerumque fusi, interdum etiam recta assurgentes, lignosi & duri, per quos initio & ante hiemem multi nodi nascuntur, e quibus folia emergunt multifida & tenuiter incisa, Abrotoni foliis propemodum similia, candicantia, gustuque non admodum grato, sed postea aliquantulum salivam ciente. Inter hac subsequens estatis initio tenues vimineaeque procedunt virgulae, purpurascētes, multis ramulis eiusdem coloris praedita, tenuioribusque adhuc, quam modo dixi, foliis septa, qui parvis veluti corymbis propendentibus onusti sunt, Abrotoni, Artemisiave, aut Absinthij modo, virescentibus, & interdum purpurascētibz, qui explicati, ex purpura candicantem ostendunt flosculum Augusti initio, interdum etiam Septembri.

ALTERVM simili fere modo crescit, sed plerumq. rectoribus praeditum est virgis, iisque magna ex parte singularibus, firmis, lignosis, purpurascētibz etiam, & in frequentes ramulos simili colore donatos divisis: folia licet superioribus respondeant, minus tamen incana sunt, sed potius ex viridi purpureoque nigricant: tenues ramuli Augusto mense suis corymbis, ut in primo, onusti conspiciuntur, purpurascētibz ut plurimum: quo tempore totus caulis nudus, & suis foliis marcidis spoliatus apparet.

II.

Artemisia tenuifolia purpurascens.

Nascitur passim utrumque genus ad semitas, aridis salebrosisque locis, etiam ad Viennensis urbis vallum & fossas, nonnunquam & in vetustis muris et ruderibus.

AN commodè ad Ἀρτεμισίαν λεπτόφυλλον, Artemisiam tenuifoliam Dioscoridis haec stirps referri queat, peritioribus dispiciendum relinquo. Hec sanè odore illo Sampsuci caret, quo suam praeditam esse vult: aut si quem odorem habet, is admodum tenuis & propè nullus est, praesertim in altero genere. Ungari Sepreu sive, hoc

Ἀρτεμισία λεπτόφυλλος.

Septem fl.

est, scoparium

est, scoparum herbam appellant, quod vulgo apud illos ex ea scopa fiant, ob quem etiam usum nonnulli Austriae incolae, praesertim apud Neapolim, *Wesem kraut* *Wesem kraut.* nominant.

DE PARTHENIO ALPINO.

CAP. XXXVI.

MULTIS ex fibrosa radice Chamemeli modo fracticat ramulis, pedalis, viridibus, quos ambiunt folia Anthemidi omnino similia, multiplici incisione divisa, Cotula aut Matricaria fere odore, gustu calido, atamen non ingrato: extremis ramis multi flores insident umbellatim congesti, Absinthij alpini, modo descripti floribus proxime accedentes, hoc est exigua capitula ex albo & pallido commixta, ambiētibus ea senis aut octonis latiusculis albis foliis, eiusdem cum ipsa herba odoris: rami humi procumbunt, & ex una, uti dixi, radice prodeuntes, subinde fibras agunt, & nova germina procreant. Parthenium alpinum.

Invenitur in Sneberg, Snealben & Durrenstein iugis magna copia: florētque Augusto.

UT montani venatores superiori *Wepels rauch* nomen indiderunt, sic etiam hanc plantam *Unser frawen schwartz rauch* nomine donarunt. Ego Parthenium alpinum appello, à Dioscoridei Parthenij odore, ad cuius etiam descriptionem satis accedere videtur.

DE PARTHENIO pleno siue polyphylo flore.

CAP. XXXVII.

NIHIL prorsus à vulgari Matricaria differt aut forma aut magnitudine: etenim cubitales aut ampliores interdum habet caules, striatos, in multas alas divisos, folia vulgari perquam similia, et multis laciniis divisa, Parthenium polyphyllum flore.
herbacei

herbacei coloris, validi odoris, & amari saporis: extreme ala plurimos flores candidos & multiplici foliorum serie constantes ferunt, nullo aut perquam exiguo in medio, aureo disco, quemadmodum Chamameli flore polyphyllo flores quibus sunt persimiles: semen an fecundum sit ignoro, nam aliquoties satum, non prouenit, sed surculus feritur veluti Lencōium pleno flore.

Hanc plantam primum conspexi Londini in Anglia, anno salutis humane 1579. quam inde Antuerpianae deculi, eiusque iconem & semina postea habui Viennae C. V. Dn. Richardi Garth Cancellariae Londinensis principis & viri humanissimi munere, qui me multis beneficiis affecit: deinde longè frequentissimam anno 1581. cum Londinum seriorum quorundam negotiorum causa redissem, toto semestri istic haerens.

Florere incipit Iunio, & tota deinde estate flores proferre non desinit.

ADMODUM profecto ferax est Anglia huiusmodi florum multiplici foliorum serie constantium, quos arte & mangonio adquirant, ignoro: nam & Chamamelum, & Lychnides siue aestres, & alias plerasque plantas pleno flore, Belgicam inde primum accepisse constat.

DE MILLEFOLIO ALPINO.

CAP. XXXVIII.

ELEGANS est haec plantula, dodrantalem aut palmarem altitudinem non excedens, multis foliis circa rad. cem stratis, tenuissime incisis, & veluti è multis minutissimis alatis foliolis constantibus, nonnihil incanicandicantes cauliculi, satis crassi, huiusmodi foliis usque minoribus & tenuissime incisis obfiti: umbellae flosculorum densissima uti in vulgari Millefolio, sed colore

Millefolium
alpinum.

Achillea millefolium
n. of. 3. 2. 2. 2.

colore rubro dilutiore siue carneo nitet: radix vix à vulgari differt, fibrosa admodum, & summa tellure serpens.

Sponie prouenit in Tudenberg & Spital Styria alpibus: floret verò Augusto.

Natales ne id efficiant, an vultura, nescio: differre tamen videtur ab eo quod in Belgica simili propemodum flore in hortis alebimus.

DE LEVCANTHEMO ALPINO.

CAP. XXXIX.

HABENT etiam Alpes suas Anthemides: verum à vulgaribus diuersas, ut hoc & sequente capite demonstrabimus.

LEVCANTHEMI porro folia, prioris Chrysanthemum alpinum. themi, quod proximo capite describemus, foliis haud multum dissimilia sunt, nisi paululū magis incisa essent, crassa, succulentiq; (vix sunt multarum alpinarū stirpium folia) gustu amarissimo, & nulla odore grata: cauliculi quadranguli, infirmi, in quibus singulares flores, Chamamela maiores, luteo orbe, quos ambiunt vicina aut plura alba folia. Late sese spargit hac planta Chamameli modo, & fibrosas radices habet.

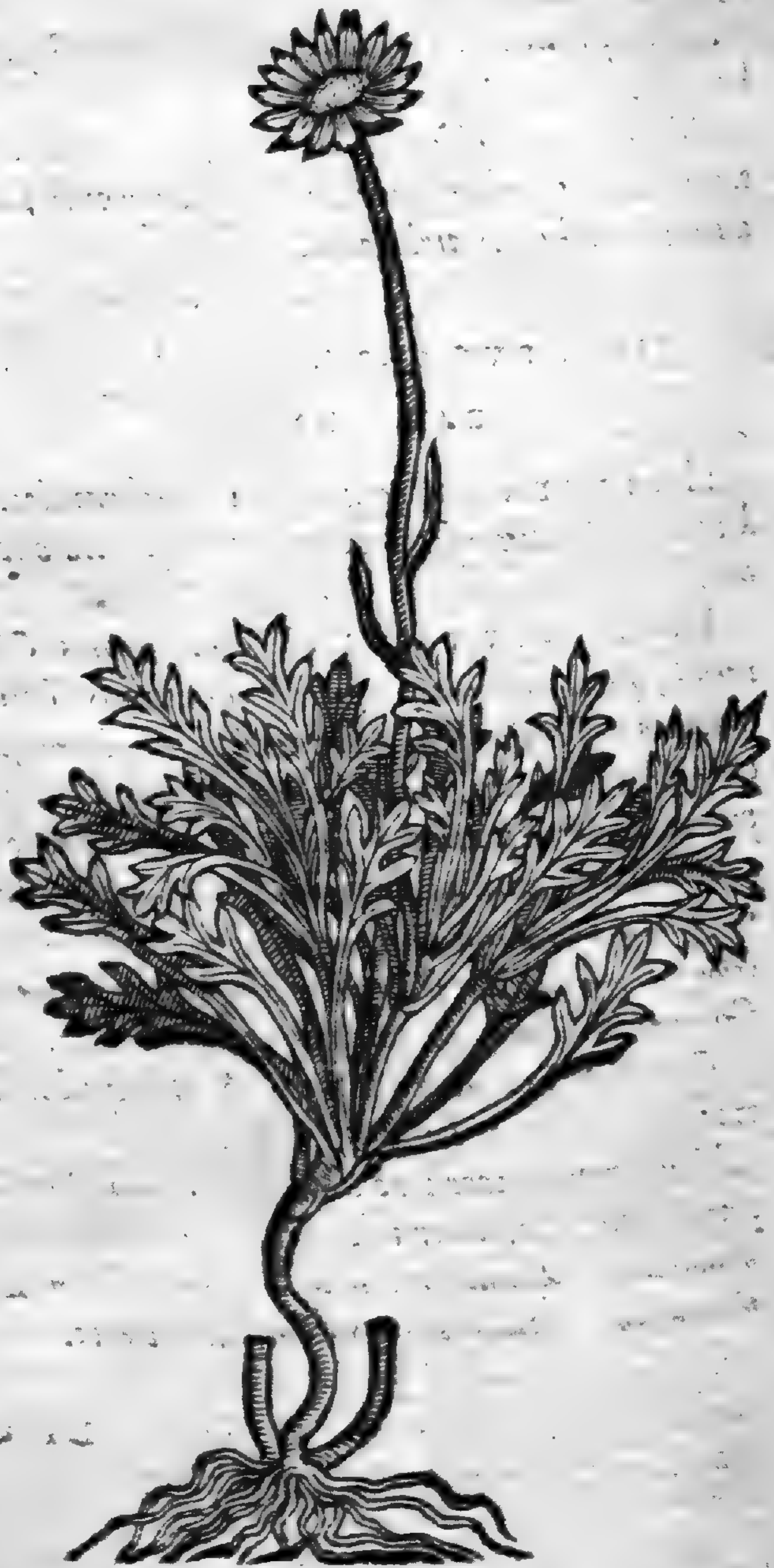
Crescit in Tudenberg, Spital, & aliis quibusdā Styria iugis. Floret Julio & Augusto.

MVLTVM accedere videtur ad eam plantā quam peritissimus Angulara describit Leucanthemum Pliniani nomine, undecima opinione. Ille verò suum Leucanthemum odoratum facit, et hoc odore caret.

Leucanthemum alpinum.

Leucanthemum Plin.
Angulara.

DE CHRYSANTHEMO ALPINO.

CAP. XL.

DIVERSIS Alpium iugis diuersa inuenimus
Chrysantheni genera.

HORVM Primum multa habet secundum radicem I.
oblongiuscula folia, Absinthio umbellifero similia, cras-
sa, pollicari longitudine, in lacinias aliquot dissecta, vi-
ridia (nouella tamen nonnihil incana conspiciuntur)
amaro sapore: caules aliquot dodrantes, aut palma-
res, rarioribus tenuiusq; dissectis foliis ornatos, striatos,
in quibus veluti umbella denum aut duodenum luteo-
rum florum, Iacobae vulgaris floribus non multum ab-
similium & eiusdem odoris: radix crassiuscula est, mul-
tisq; candicantibus fibris capillata.

Chrysanthe-
mum iuden-
bergense.

Prouenit iisdem quibus Leucanthemum iam descri-
ptum locis: eodem etiam tempore florens.

ALTERVM numerosa secundum radicem habet II.
folia, multifida, Abrotoni maris foliis fere respondentia,
dilutiore virore nitentia, & odore, si terantur, haud in-
grato, sapore vero amaricante & minimè grato: ex his
caules exeunt pedales, minoribus foliis ornati, in aliquot
interdum ramulos diuisi, qui singulos aut geminos su-
stinēt flores Chamamelo vulgari maiores, inodoros, om-
nino flavos, medium orbem luteum cingentibus luteis
foliis satis latis: radix fibrosa & nigricans est, pluresque
à latere spargit ramos.

Chrysanthe-
mum Etshes-
rianum.

Inuenitur in Etsher, atq. etiam in Snealben, Veyt-
alben, & aliis Styriaciugis. Floret Augusto.

CUBITALES Tertio sunt caules, firmi, laues, ex III.
purpura virentes, superiore parte in aliquot ramos di-
uisi: folia longa, tenuiter admodum incisa, Achilleae
Matthioli, sive Abrotoni maris foliorum amula, lon-

Chrysanthe-
mum Saebot-
gense.

giora tamen, crassiora & viridiora, quae nullum gra-
tium odorem spirant, gustatâque ingrata deprehendun-
tur & amariuscula: flores in extremis ramis umbella-
tim dispositi, lutei, Iacobae floribus ferme similes, sed mi-
nores & inodori: radices sunt fibrosae, cardiacae, no-
nôsq; caules è lateribus singulis annis præferunt, qui
plerumque summa tellure fibras agunt.

Crescit in Sneberg & reliquis iugis in quibus Alte-
rum genus, atque in hortos translatum feliciter prone-
nit: florêtque Junio; illic autem Augusto.

AD χρυσανθέμια Chrysanthemum genera referenda
mibi videntur hæc stirpes. Quod si quis Iacobaeis adnu-
merare malit, non refragabor: quandoquidem eas, ut
plerasque alias, rei herbarie studiosis duntaxat propo-
no, ut eorum exquisitam iudicium.

Chrysanthe-
mum Valen-
tinum à Nar-
bonensi dif-
fere.

CETERVM quoniam nostrum Lobelium existi-
mare video, Chrysanthemum Valentinum à me in Hi-
spanicis observationibus descriptum, non differre à Bu-
phthalmo Narbonensis provincia, mihi sanè nō ignoto,
utpote qui aliquoties eruerim apud Aquas mortuas
vulgo nuncupatas, quas nonnulli Fossam marianam (quã
recte, nescio) appellant: Non erit à nostro instituto alie-
num, si ipsum reliquosq; qui fortè eius vestigia sequun-
tur, ab ea opinione liberare conatus fuero. Ipse Bu-
phthalmo Narbonensi radiatos flores tribuit, & verè
quidè: nã flores Chamomilla vulgaris similes, imò maio-
res habet, medium orbem luteum cingentibus luteis fo-
liis, & plerumque (quod ipse omisit) subtus nonnihil
purpurascens aut subrubentibus. Chrysanthemum
Valentinum nulla radiata folia in orbis circuitu habet,
sed iis caret, non secus ac Chamamelum illud Chrysan-
themum odoratum, tamen si meum maiora habeat capi-

ta, nec adeò in medio protuberantia, ut animadvertere potuerunt qui diligentius meam descriptionem legerunt, & possem, si opus foret, ex sicca planta e Valentino regno mecum delata, quam cum multis aliis rarissimis stirpibus siccis adhuc seruo, demonstrare, ipsiusque Pictoris, qui eius iconem in lignea tabella delineavit, testimonium in medium adferre. Præterea meum recto assurgit caule, tenuioraque habet folia: Buphthalmum verò iam dictum plerumque ramulos humi fusos habere, crassioraque folia obtinere memini observare, & inter siccas herbas e Gallia Narbonensi delatas adhuc me servare arbitror.

Hec eò dixi, non ut Lobelium mihi amicum perstringerem, sed veritatis (cuius semper fui assiduus sectator) duntaxat inquirenda gratia.

PORRO Buphthalmum vulgare cubitalibus & amplioribus virgis, foliis alatis, florèque Chamamelino maiore, auri modo fulgente, vulgatissimum est per univèrsam Pannoniam, atque etiam ultra Dravum, & tota Austria: memini & in agris, & secundam vias passim nascens Moguntiaco agro observare, dum Vienne à Caf. Maximiliano 11. feliciss. m. accerserer: cum autem in Belgicam anno 1579. proficiscerer, per Moravia partem, tota Bobemia, & Noribergensi agro conspexi.

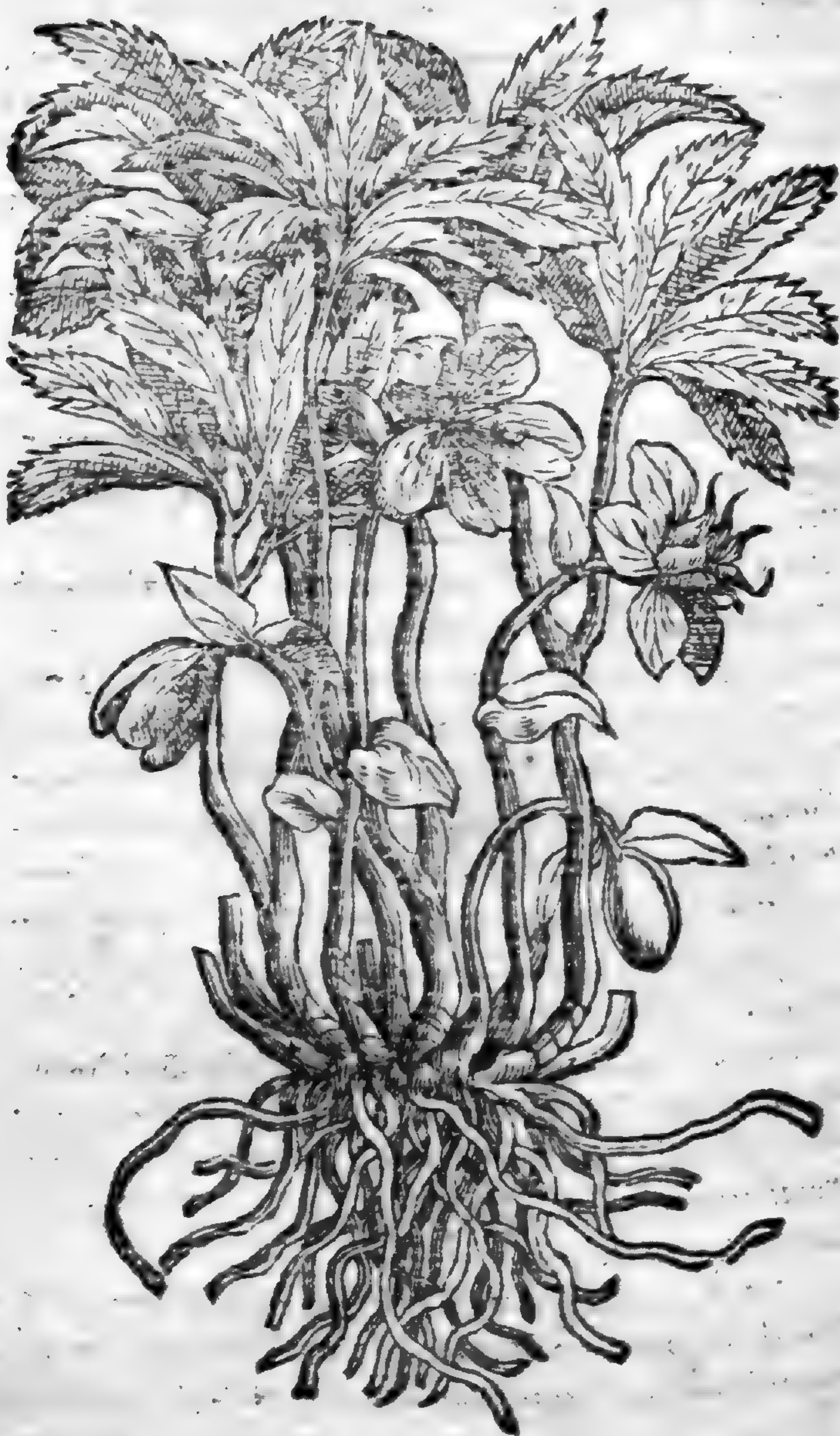
Buphthalmū
vulgare.

Rhizotome huius Provincia muliercula *Gelbkalsblumen* vocant: Ungari *ököt zöm*: Croate, quorum mulieres eius stirpem tritam utiliter vulneribus imponere asseruntur, *kachchi jezicach*, hoc est, serpentis herbam appellant.

NEC minus vulgare est omnibus collibus apricis & siccioribus utriusque Pannonie & Austriae graminis campis Buphthalmum Dodonei, sine Pseudoelleborum

Buphthalmū
Dodonei.
Pseudoelle-
borum nigr.
Mattioli.

nigrum Matthioli foliis foeniculaceis, floréque Anthemidis ampliore & auri fulgore splendente, cuius radices atque etiam integras plātas rhizotomi in foro Viennensi venales habent, atq. pro nigro Elleboro proponunt magno errore, cum infra duodecimum, imò etiam septimum ab urbe miliare, legitimum Elleborum nigrum elbo flore abunde nascatur, & inde commodè minimisque sumptibus adferre possent.

Veratrum autem nigrum alterum Dodonaei copiosè etiam crescit ad initium Viennensis saltus sesquimiliari ab urbe Viēna, qua ad monasterium Chartusianorum Maurpach, & Tulbingam iter est, locis umbrosis: aliis item eiusdem saltus vicinioribus locis ad silvarum margines.

DE IACOBÆA PANNONICA.

CAP. XLI.

VULGARIS illa multis Prouinciis planta, qua ab Herbariis Iacobæa appellatur, per Pannonias etiam est frequentissima. Inueniuntur tamen & alia stirpes, quæ meo iudicio ad eius classem referri possunt.

I. PRIMA; Iacobæa vulgari admodum similis, nisi mollior tota esset, caulem habet cubitalem, striatum, in multas alas inaequaliter diuisum, sub quibus folia admodum laciniata, mollia, & tenella, saporis amaricantis & calidiusculi, nec inincundi odoris: flores in extremis ramis rariore quam in vulgari, & minores pallidioresque, qui maturi in papposam lanuginē resoluntur, cui subest semen vulgari simile: radix admodum fibrosa est, tametsi minimè perennis. Tota stirps molli birsutie & pingui quodammodo lentore obsita est.

Crescit in Pannonia & Austria caduis siluis, praesertim in Leyteberg, florétque Junio.

Veratrū nigr.
alterū Dodo-
næi.

Iacobæa pan-
nonica mol-
lior.

Handwritten notes:
 C. ...
 ...

Handwritten notes:
 ...
 ...
 ...

Non admodum differre videtur ab ea qua in mari-
nis Belgicæ aggeribus sponte provenit: minus tamē cras-
sa est, neque adeo succi plena.

II.

Jacobea pan-
non folio nō
laciniato.

TERN A, quaterna, aut plura habet Altera folia
latiuscula, in ambitu nonnihil dentata, caulem cubita-
lem plerumque, angulosum, gracilem, per quem temerè
sparsa sunt folia infimis paulo minorā, at in supremo an-
gustiora, lata basi ipsum amplectentia: summo caule
quaterni aut quini veluti in umbella nascuntur flores
Jacobæe vulgaris floribus non multum absimiles, ante
quā explicentur ex atro rubescentes, sed ubi aperti
sunt, auri fulgore splendentes, quos in ambitu stipant
quindena aut plura foliola per extremam incisa, super-
nè phœnicea, subitis verò quodammodo rubentia: ij flo-
res maturi in pappos abeunt, quibus obvolatum est ob-
longiusculum nigricans semen, vulgaris Jacobæe semini
non dispar: radix non admodum magnā, nigricans, te-
nuibusq; fibris candidibus donata, sub Autumnum
nova denuo filia latiorā ad veterem caulem singulis an-
nis producens. Fota planta mollis & quadam lanugine
obsita conspicitur atque amaricans est.

Nascitur apud Nemethum & ar aliisq; Pannoniæ &
Austria inferioris montosis & caduis silvis.

Floret Junij initio, & sub eiusdem finem semen matu-
rum est.

III.

Jacobæa lati-
folia panno-
nica.

CVBITALI verò interdum excrescit Tertia cau-
le, firmo, striato, quem ambiunt lata folia, rugosa, mu-
cronata, per oras serrata, viridia, latiore basi, & veluti
appendicibus quibusdam prædita ea parte qua caulem
amplectuntur, sapore ingrato & nonnihil acri: quæ verò
ex radice germinant, rotundiora sunt & maiora. sed
nullas appendices habent, minus tamen serrata nō sunt,
quā superiora: summus caulis dividitur in aliquot
ramulas,

Flora. Ind. 2.23

? Senecio (with roots) from
Linn. 7: 109

ramulos, qui luteos omnino flores sustinet, Iacobae vulgari similes, multo tamen maiores, & ad Buphthalmi amplitudinem accedentes, qui deinde per maturitatem in pappos evanescent: radix satis crassa est & candicans, atque subinde fibras agit ad latera, vulgaris Iacobae modo.

Provenit in Alpibus: nusquam tamen maiore copia quam supra Herrenalben, qua longus ascensus est in Durrenstein. Abundanter etiam invenitur non procul à Zolonock. Floret Iunio & Iulio, in hortos autem translata etiam Maio.

2. *Iacobae latifolia altera.* Crescit in iisdem modis, sed praesertim iuxta fluentes rivulos & aquas, aliud eius genus longè maius, amplius & magis mucronatis foliis, prona parte aliquantulum incanis, caule plerumq. bicubitali: cetera fere conveniunt. Id maturius floret altero.

HANC initio ἀνώρου reliqui, cum nullum nomen meo iudicio satis aptum illi tribuere possem: à florū tandem similitudine inter Iacobae genera referre, & Iacobeam latifoliam montanam cognominare placuit.

Conyza alpina Gesneri.

Videtur eius meminisse Gesnerus in descriptione Montis fracti his verbis. Conyza alpine genus, sesquicubiti aut amplius proceritate, corymbis florum luteis, fibris radicum albis pluribus & confertis, subamaris; à pecore non attingitur. Pastorum pleriq. Boni vocant, aliqui Goldkrut.

Hec eadē Simlerus ad finem Commentarij de Alpib.

DE HORMINO SILVESTRI.

CAP. XLII.

HORMINI silvestris appellatione comprehendendo cum Scarleam vulgo nuncupatam, tum eam quam nonnulli Colum Iouis vocant.

Scarleam

Scarleam autem sponte nascentem videre non me-
mini: sed in hortis duntaxat cultam & admodum fami-
liarem. Quae verò præpinguibus est ramis flore luteo
Colusq; Iouis cognominatur, per uniuersam Pannoniã
adeò frequens est, ut nihil illa fere vulgatius sit ad col-
lium & montium radices, atque etiam ad elatiorũ hor-
torum margines inter sepes & arbores. Est præterea
tertium genus vulgo notum, de quo suo loco. Sed etiam
ad Hormini siluestris classem referẽdas esse censeo non-
nullas alias stirpes, quas in his Prouinciis sponte na-
scentes obseruauit.

ALIQVOT habet Prior caules cubitali interdum
altitudine assurgentes, quadrangulos, nonnihil hirsutos,
firmos, geniculatos: folia magna, hirsuta, mucronata, per
ambitum serrata, rugosa, singulis geniculis adnascun-
tur inter se opposita, Scarlea foliis haud multum absi-
milia, minus tamen incana, & odore minus graui: ex
alarum cauis oriuntur ramuli floribus purpureis, mi-
noribus Scarlea floribus, & Lavendula vix maioribus,
verticillatim vsque ad extremum onusti, inflexam &
veluti procumbentem atq. nutantem spicam efforman-
tes: semen in vasculis pusillum, nigricans: radix illi ma-
gna, pollicari crassitudine, nigro cortice obducta, dura,
viuax, singulis annis noua germina proferens.

Inuenitur passim Viennensi agro iuxta vias, & in
montanis pratis circa Maria cellam, & S. Crucis ab-
batiam, supra Badenses thermas, & plerisque alpestri-
bus Austria & Styria locis: quin etiã apud Hirtz pach
pagum ferri fodinis nobile supra Noribergam Pragen-
sitinere reperi. Floret Iunio, semen Iulio maturescit.

ILLIVS porro siluestris Hormini quod Gallitri-
chum quidam cognominant, non meminissim: nisi plures
eius species nonnihil florum colore, & foliorum forma in-
ter se

Scarleai

Colus Iouis

I.

Horminum
fil. lat. fol.
alterum.

II.

Horminum
fil. quartum.

Plus. hist. t. 2. p. 29.

*Salvia verticillata -
Cann. 6. 6. 0. 8*

ter se differentes inueniri obseruassem.

1. **OBLONGA** habet prior secundum radicem folia, parte inferiore latiora, deinde sensim in mucronem desinentia, nullis laciniis diuisa, sed per oras tantum serrata, supernè viridia & minime hirsuta, rugosa tamè, infernè autè hirsuta, odore reliquorum *Hormini* generum graui, saporeq; amara: caules cubitales, quadrangulos, geniculis distinctos, hirsutos, quos in singulis geniculis bina semper inter se opposita amplectuntur folia superioribus paulo minoribus: extremus caulis plerumque purpurascit, pinguisq; est, & desinit in oblongam, praepinguemq; spicam florum hiantium, galeaq; editiore praedictorum, colore purpureo saturatiore elegantissimo: semen deinde in calyculis rotundum, nigrum: radix crassa est, nigraque & multis fibris praedita, viuax, & singulis annis regerminans, nouosque caules producens, qui subinde secundum radicem fibras agunt.

Hormin. fil.
4. flo. viola-
ceo.

Hormin. fil.
4. niuco flo.

Hanc interdum variare animaduerti. Nam anno 1579. Maio mense unam stirpem inueni in siccioribus pratis Sopronio Pannonia vicinis, quae candido omnino flore fuit, & foliis etiam incanis, non virentibus.

2. **ALTERA** eius species maiore altitudine excrescit, caulisq; suprema parte virescit, non autè purpurascit: flores tametsi superiori forma similes, dilutioris tamen sunt coloris: folia inferiora nonnihil laciniata sunt, in reliquis conueniunt.

Hormin. fil.
4. diuiores
flore.

Passim in siluis caduis, montanis pratis, viarumque marginibus sponte nascitur utraque, non modo in Pannonis, sed aliis plerisque etiam Prouinciis.

Floret Maio, atque interdum Iunio.

3. **SED** est & Tertia species secunda fere similis, Hispanico semine nata: etenim caules habet non minus altos, quadrangulos, nodis cinctos, hirsutos, & folia in singulis

Hormin. fil.
4. laucudula
flore.

nodis

modis fere similia, duriora tamen, leniora, angustiora, & obtusiore mucrone, laxioribusque laciniis praedita, praesertim infima, quae secundum radicem nascuntur: calyculos in summis ramis extremoq; caule verticillatim in spicam desinentes, ex quibus emergunt flores reliquis speciebus longè minores, Lavendulae florum ferme aemuli, nec colore admodum differentes: in singulis deinde calyculis semina nigra: radix superioribus similis est, & tota planta simili cum reliquis odore praedita. Floret Junio.

Nascitur & haec sponte in Anglia: nam cum anno 1579. istic essem, satis frequentem Grenwicij quarto infra Londinum miliari, ad Regiae arcis Hippodromum repperi initio Septembris cum florentem, tum semine onustam.

PEDALI plerumq; haec est altitudine, quadrangulis caulibus, geniculatis ut reliqua genera: folia in singulis geniculis bina, sibi inuicem opposita, rugosa, Salviae similia, non tamen incana, per ambitum nonnihil serrata, dura, gustu exsiccante & amaro, & odore, quam primo descripta incundiore: flores à medio caule ad fastigiũ usq; verticillatim ex purpureis calyculis exeunt salviae similes, sed minores, eleganti colore ex caeruleo purpurascente, & quasi violaceo, interdum vero dilutiore: semen deinde in calyculis nigrum, reliquis generibus minus: radix interdum minimi digiti crassitudinem aequat, nigroq; cortice tecta est, subius flavescens, multos singulis annis caules producit inferiore & terrae viciniore parte humi procumbentes, atque è geniculis radici proximioribus subinde fibras agentes. Tota denique planta eleganti est aspectu.

Ubique circa Viennam nascitur, totaque Pannonia secundum vias, & in agrorum vineorumque margi-

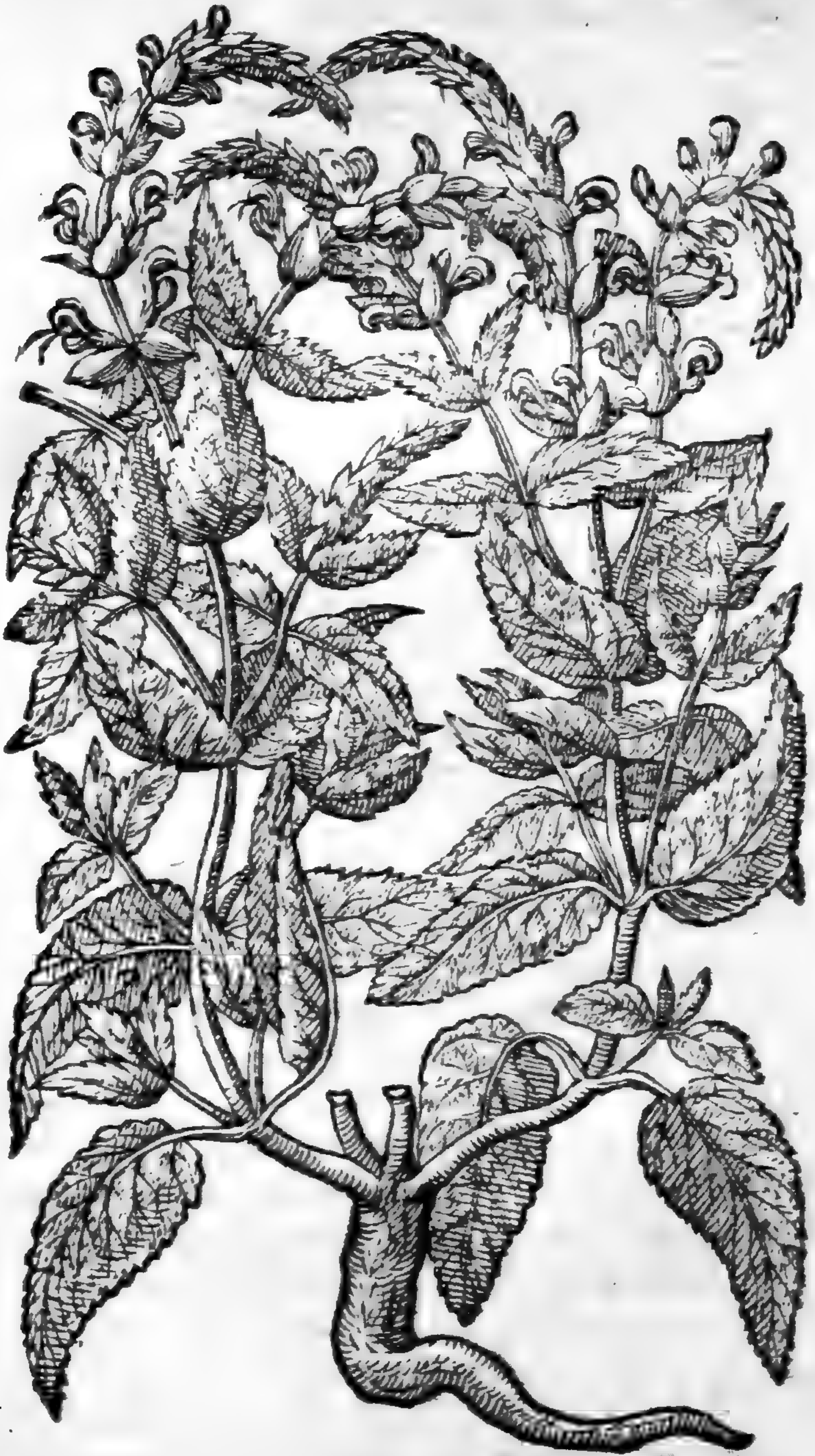
III.

Hortin. fil.
s. salviae folio

nibus. Tota adeò astate floret, & subinde semē profert.

2.
Hormin. sil. s.
versicolore
folio.

Huius genus aliud est longè maius, duorum cubito-
rum altitudinem plerumque attingens, aut etiam supe-
rans, ipsius caules triplo crassiores, quadranguli tamen,
& uti alterius geniculati: folia multo maiora & cras-
siora, albis maculis magna ex parte distincta: spica flo-
rum longior & crassior, flores verò cum formatum co-
lore similes, semine etiam conveniunt.

Rarius hoc est superiore, nec nisi in pratis, herbidif-
que locis inuenitur: & paulo serius altero florere incipit.

SILVESTRIS Hormini ὀρνίθου τῆ ἀγρίου, ut dixi,
genera videntur omnes haec planta: nemini tamen legem
imponere volo, sed cuique quo nomine eas donare velit,
liberum relinquo. Mihi verò Scartea vulgaris siue
Sclarea quam Galli Otuale, Ungari Zent Ianos siue,
hoc est S. Ioannis herbam vocant, Horminum silvestre
primum erit. Quod primo loco descripsi, Horminum
silvestre secundum. Colus Iouis luteis floribus, tertium.
Silvestre Lobelij, Gallitrichum vulgo appellatū, Tra-
gòque Wild Salbey dictum, quartum, cuius tertia spe-
cies semine ex Hispaniis misso Baccharis nomine mihi
nata est: Quod autem postremo descripsi, mihi quin-
tū erit; rhiZotoma muliercula Austriaca Wild Salbey,
id est agrestem saluam appellant, vulgoq; venalē pro-
ponunt cum aliis balnearibus herbis. Matthiolus Hor-
minum silvestre secundam eius speciem nominare vide-
tur: Lobelius inter Verbasci genera recensere maluit,
& Verbascum nigrum salmifolium vocat, quod an lu-
teo flore variet, nunquam observare memini.

DE MENTHASTRO.

CAP. XLIII.

PASSIM in his Provinciis etiam nascitur Men-
thastrum vulgare: sed duo alia praeterea observant,
pariter

Baccharis
Hispanica.

Menthastrum
vulgare.

partim sponte hic crescentia, partim semine aliunde misso mihi nata.

CUBITALI aut ampliore Primum assurgit caule, quadrangulo, medulla pleno, multis nodis constante, ex quibus bini semper ex aduerso oriuntur ramuli similiter quadranguli, in quibus oblonga spica, verticillatim compositis floribus constantes, qui Menthastrum vulgare, aut eius potius Calaminthe, quã vulgo Cattariam vocant, floribus sunt similes, exalbidi, odore grato: folia aduersis inter se pediculis caulem & ramos ad singulos nodos ambiunt, menthastrum fere similia, sed magis ad Cattaria folia accedentia, colore viridi minusque albicante quam Cattaria aut menthastrum vulgare; menthastrum odore, acri & calido sapore: radix dura, lignosa, ex lateribus propagines spargens, ut relique congeneres planta.

I.
Menthastrum
montanum.

Sponte nascentem hanc plantam inueni primum ad Austriacarum alpium radices, in pratis monasterio S. Crucis vicinis & ad Rehenaw Præsulis Neuberghensis arcem, Augusto florentem: deinde copiosissimam in Ungaria ad radices scopuli in quo extructa est munitissima arx Nemethwywar, Germanis Gysing dicta Ill^{us} ac Mag^{us} Dn. Balthasaris de Batthyan Regaliû Dapiferorum Magistri, & C. R. Q. M^{us} Consiliarij, atque etiam in Leytenberg supra Manderstorf Junio florentem, quo tempore etiam in hortos translata flores producit.

ADNUMERANDA Menthastrum generibus etiam videtur ea planta, que ex Hispanico semine Calaminthe tertio nomine mihi missa nata est.

Etenim cubitales habet caules, quadrangulos, rectos, frequentibus nodis cinctos, subhirsutos: folia oblonga, rugosa, per ambitum nonnihil serrata, superioris Menthastrum

Menthastrum
tuberosa-
dice.

thastri

thāstri foliis admodum similia, magis tamen incana, ingrato odore, amaro & calido gustu, singulos nodos equali, sed pposito inter se situ ambiunt: summi rami extremusq; caulis in molles atque incanas exiguorum foliorum spicas desinunt, inter quae verticillatim compositi flores prodeunt candidi, exigui, Cattariae florum emuli: semē deinde illi persimile, pusillum nigrum: radix crassa & succulēta raphano fere similis, foris aliquātu- lū fusca, in multos hinc inde ad latera quasi paruos na- pos extuberat, aliisq; oblongis fibris donata est: perennis est & plures singulis annis caules profert. Floret Junio.

Cattaria mi-
nor H. span.
sem. nata.

EODEM tempore, Calamintha prime nomine, se- men ex Hispanis etiam missum, ex quo pulcherrimum Cattariae genus enatum est, cubitales habēs caules, qua- drangulos, geniculatos, multis alis concavos: oblonga fo- lia, angusta, per oras crenata, incana, odore Cattariae vulgaris vehementiore, seruido gustu: flores spicatum in extremis ramis nascentes, candidos, vulgaris Cattariae floribus respondentes: deinde semen in calyculis nigrum, calamintha semini par: radicem duram, lignosam, fi- brosam, perennem, & singulis annis novos caules profe- rentem. Floret Iunio & Julio.

PRIMUM, cognominavi Menthastrum monta- num: Alteri, tuberosa radice nomen addidi, quod ra- dix in alias crassiusculas radices extuberet.

DE MARRUBIO PANNONICO.

CAP. XLIII.

RARIUS est Marrubium vulgare in Austria & Pannonia, certisque duntaxat iisque paucis locis sponte nascens inuenitur. At aliud quoddā genus est frequen- tissimum, quod à nemine adhuc descriptum memini.

MULTOS ex eadem radice caules profert cubita-
les ino.

Marrubium
vulgare.

Marrubium
pann. altici.

les interdum, quadrangulos, firmos, nodosos, in multas
 alas diuisos: folia ad singulos nodos bina, contrario situ
 nascentia, duas uncias longa, unam lata, in ambitu ser-
 rata, marrubio vulgari fere similia, sed angustiora, nec
 adeò orbiculata, & paulatim à pediculo in latitudinem
 excrescentia, sensimq; in mucronem desinentia, omnino
 incana, odore iucundo, gustuq; amaro & calido: flores
 candidi marrubio similes in mollibus & incanis calycu-
 lis nascentes, verticillorum instar summum caule sum-
 mosq; ramos ambiunt: radix vulgari similis, et singulis
 annis novos stolones eosque numerosiores proferens.

Adeò vulgare hoc genus est toto Viennensi agro, ut
 vinetorum agrorumq; margines, sicciq; & graminet
 campi eo abundant. Nullo tamen, quod sciam, apud illos
 in usu est. Floret Iulio.

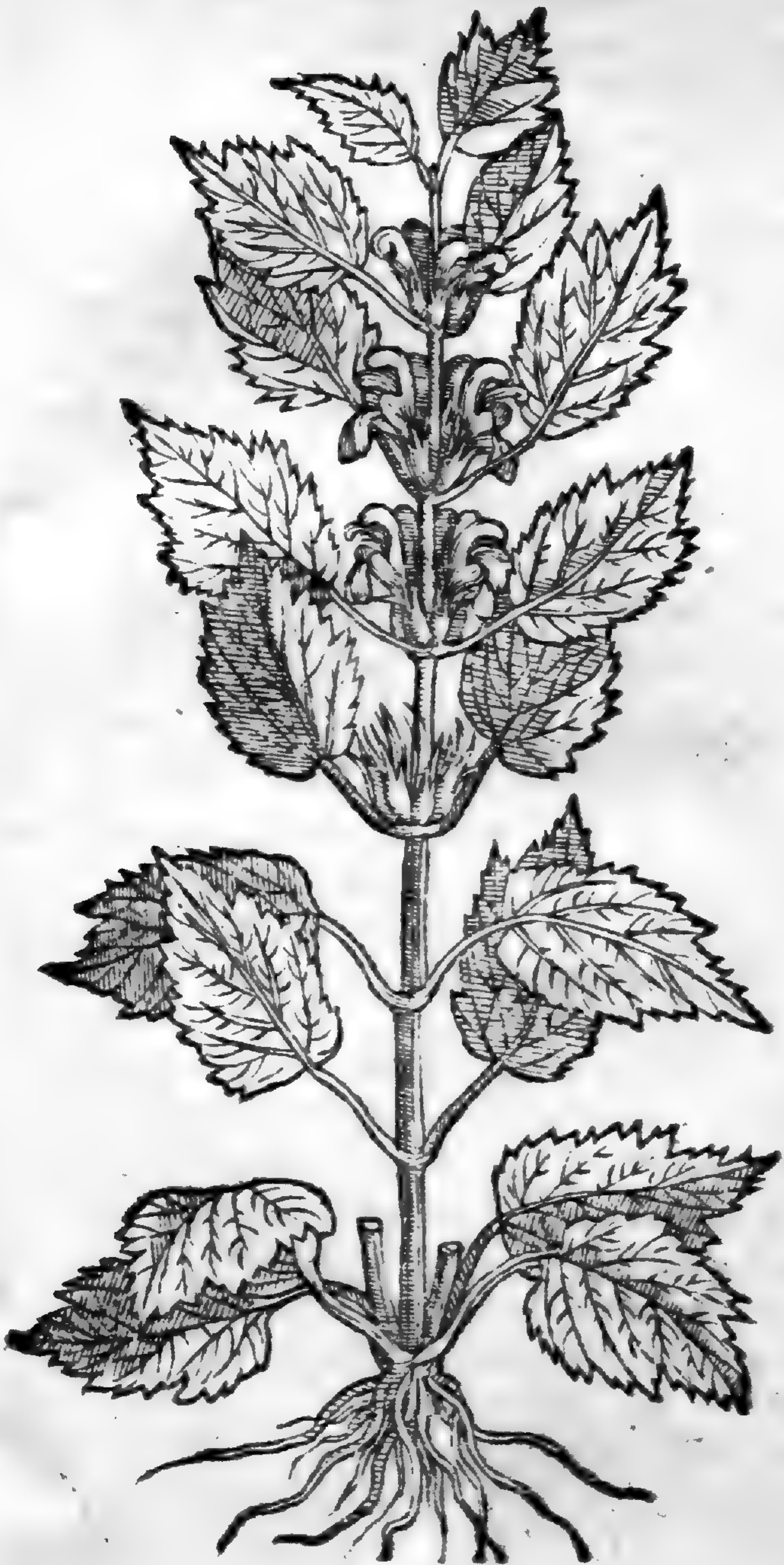
DE GALEOPSI maxima Pannonica.

CAP. XLV.

CVBITALI plerumque est caule, interdum etiam
 maiore, quadrangulo, crasso, secundum radicem ruben-
 te, frequentibus geniculis prædito, è quibus bina semper
 inter se opposita nascuntur folia, utrica foliis hæc ab-
 similia, similiter per oras crenata, sed longè maiora, pal-
 maremq; amplitudinem sæpissime superantia, hirsuta
 quidè sed minimè mordacia: à medio caule sursum ver-
 sus, ad singula genicula verticillatim seni, octoni, inter-
 dum deni nascuntur flores, non simul, sed successiue sese
 explicantes, lamij floribus multo maiores, impense rubri,
 & veluti purpurei, galeati & hiantes, labro inferiore
 bifido, atque per oras laciniato, frequentibus ad latera
 barbulis prædito, interiore parte purpureis & candidis
 lineis depicto, staminibus quatuor cum stilo sub galea la-
 tentibus, odore grani, & ingrato, uti tota planta, si te-
 rant,

Galeopsis pā-
 non. maxima.

ratur, atque ingrato & amaro gustu: laciniati calyculi deciduis floribus quaterna semina continent Molucca similia: radix crassa & fibrosa perennisque est, singulis annis augmentum sumens pluresq; stolones proferens.

Maxima copia nascitur in montibus illis siluosis arcu Grebén saepius memorata vicinis supra Warasdinum. Floret Maio.

DE LAMIO PANNONICO.

CAP. XLVI.

PEDALES & maiores interdum habet caules, quadratos, hirsutos, Lamii amulos, quibus, per intervalla, bina semper inter se opposita, veluti in urticarum genere, innascuntur folia, Melissophyllo fere similia, rugosa, sed atro virore nitentia, gustu aliquantulum calido: flores ex singulis alarum caulis terni aut quaterni prodeunt, antrosum omnes spectantes & propendentes, oblongi, inodori, Lamii florum amuli, sed maiores & nulla galea insigniti, inferiore labro propendente, reliquis foliis (quae aut candida omnino sunt, aut nonnihil interdum purpurascentia) maiore & purpureo: calyculi sine utriculi ex quibus flores prodeunt satis magni & capaces, ex viridi pallentes, semen magnum, nigricans, inaequale continent: radix crassiuscula & aliquantulum nodosa multas fibras agit, & novos singulis annis caules profert ut urtica, & quaedam alia congeneres planta.

I.
Lamium Moluccae folio.

Eius altera species observatur in eo solummodo differens, quod illius caules singulis annis frequentiores, at quodammodo infirmiores repullulent, illiusque folia paulo sunt angustiora.

2.
Lamium r. angustiore folio.

Copiose in Leytenberg, in monte Badensibus thermis imminenti, aliisque edicis Austriae & Pannonia locis, sed umbrosis & siluosis inuenitur. Floret Maio, semine maturum est Iunio.

p Repe-

Reperitur etiam flore omnino niveo, sed rarissime. Apud Lausannam verò in Allobrogibus, nullum aliud quam flore omnino albo videre memini, anno 1554. dum è Narbonensi Gallia per Helveticos in patriam redirem.

Melissophyl-
lon Fuchij &
Tragi.

FUCHSIUS & Tragus hanc plantam Melisso-
phyllon appellarunt, cum tamen exigua odoris gratia
prædita sit, & apes eius floribus non admodum delecten-
tur: & hæc scio an apta sit ad alvearia intus cōfrican-
da, uti vulgaris melissa est, quæ omnium Doctorum iu-
dicio verum μελισσόφυλλον Melissophyllum censetur.
Ego ad Lamij genera potius referendam arbitror.

11.

Lamium ve-
ticæ folio.

ALIVD est præterea Lamij genus exoticū, cui dñ primū
semine emergit subrotunda sunt folia, mollilanguine
hirsuta, per ambitum serrata, vertice similima, oblongis
pediculis innitētia, inter quæ altero anno emergit caulis
modò sexangulus, modò quadrangulus, molli languine
pubescēs, per quē ex internallis æqualiter semper & ad-
verso situ sparsa sunt folia modò terna, modò bina, supe-
rioribus minora, & brevioribus pediculis hærentia, &
quorum alis nunc bini, nunc terni pro foliorum numero
exiliunt uncialis pediculi, tennes, firmi, hirsuti, ternos
vel quinos flores sustinentes, qui concavi sunt, anteriore
parte nonnihil hiantes, exiguo labello prolabente, & te-
nui stilo cum staminulis emergente præditi, colore ex vi-
ridi pallecente: floribus succedunt capitula Lini, aut
potius Scrophulariæ vulgaris, mucronata, tenui nigro-
que semine plena: radix vertice similis obliqua & mul-
tis fibris capillata.

Hanc stirpem primam florentem observavi Vienna
in meo hortulo ad parietē natam nescio quo semine an-
no 1578. subsequens hiems abstulit: sed deciduo semine
prognata sunt subsequente anno aliquot planta, quæ de-

Scrophularia 2.

Scrophularia vernalis, L.
Syn. *Scrophularia* 3. 39

Camellaria mafalis, L.
Sm. H. 2. 154

num anno 1580. flores protulere. Floret Maio,
semen Iunio maturescit: deinde tota planta radicitus
perit.

III. SED & ad lamium forte referenda est elegans hac
planta, quæ ex radice urtica vulgari simili, plures pro-
fert pedales canaliculos, teretes, quadrangulos, frequen-
tibus nodis cinctos, ad quos alternatim bina contrario si-
tu in oblongis pediculis equaliter nascuntur folia, La-
mio, sine urtica nõ mordaci vulgari & foetida quæ pur-
pureo flore est, similia, vel proximè ad Hedera terre-
stris sine Characissi vulgaris folia accedentia: inter quo-
rum calyculi terni, quaterni, aut quini, continentes flores
hedera terrestris floribus forma proximos, hiantes, nul-
la supernè galea eminente, sed latiusculo folio reflexo
duntaxat, mixtis coloribus caeruleo, albo, & purpuras-
cente insignitos.

Nascentem nunquam videre cõtiguit: sed iconem suis
coloribus diligentissimè expressam mihi dono dedit anno
1579. Ill. Dn. de Batthyan.

DE BETONICA.

CAP. XLVII.

NULLI sunt in Pannonia, Austriaque, & vicinis
provinciis montes herbosi, nulla silva, nullave prata, in
quibus non abundantiissime proveniat Betonica flore ru-
bro siue purpureo: quæ duorum generum esse videtur.
Alterum enim brevioris spica maturiusque florente est:
Alterum longiore, molliore, atriore, & serius florente.
Solet etiam hoc postremum genus in maiorem altitudi-
nem excrefcere, licet in eodem loco sponte nascatur, vel
eadem cum altero areola excolatur.

SED Alia etiam Betonica mihi observata est mul-
tis foliis prædita, rugosis, subhirsutis, per ambitum ser-
ratu,

Lamium 26-
regin.

Betonica pur.
So. duorum
gener.

albo

ratis, *Betonica vulgaris* foliorum omnino emulis, minime tamen adeo atro virore nitentibus, sed dilutioribus: quadranguli caules geniculatique & subhirsuti in pedalem altitudinem excrescunt, subindeq. extrema parte in alas diuiduntur: folia in singulis geniculis caulem equali situ ambientia, superioribus minora, nulloque pediculo fulta, odorata quemadmodum illa, gustuq. amaricante: summi caules & rami in densam calyculorum spicam desinunt, e quibus flos emergit vulgari forma similis, sed colore omnino albo: semen deinde in vasculis vulgaris *Betonica* semini par, fuscum: radix non dissimilis, perennis, singulis annis augetur, & plures caules proferens.

Crescit in ascensu montis *Neuberg*, in *Etschero* & aliis quibusdam editioribus locis: sed omnium copiosissime supra *Zeehof*, magno ultra *Gamingam* miliari, quater est in *Herrenalben* & *Durrenstein*.

Floret istic *Iulio*.

Huius meminit diligentissimus peritissimusque *Cordus* lib. 2. *Historia Plantar.* cap. 159.

DE SYDERITIDE PANNONICA.

CAP. XLVIII.

SYDERITIDIS in hac *Prouincia* & vicinis locis nascentis tres species observantur; ab ea quam in *Hispanicis* observationibus exhibui, diuersa.

PRIOR caules habet quadrangulos, cubitales, hirsutos, geniculatos, folia ad singulas nodos bina, ex aduerso nascentia, rugosa, hirsuta, *Hispanica* foliis maiora, & per ambitum serrata, sapore amaricante & calidiusculo: ramuli ad singula genicula nascuntur minoribus foliis obsiti: flores summum caulem verticillatim ambientes in spicam desinunt, *Hispanica*q. floribus persimiles sunt,

I.
Syderitis pl.
non. spicatus
flor.

miles sunt, masculi tamen, odorati, candidi, hiatumque, siue rictum sanguineis punctis conspersum habentes: semen in pentagonis calyculis inaequale, nigrum: radix inutilis est.

Passim siccioribus agrorum & silvarum caduarum marginibus obvia est, quemadmodum & plerisque aliis Germania locis.

II.

Syderitis pann.
non. capitato
flore.

ALTERA humilior est priore, neque pedalem excedit altitudinem, & in pauculos ramulos dividitur: folia priori similia obtinet, molliora tamen: flores ampliores quam in superiore, albi, pallescente labro, & pauculis rubris punctis asperso, verticillatum in utriculis caulem supremosque ramulos ambientes, breviorum quam in priore & obtusam spicam conficiunt, uti in Pranella.

Nusquam non occurrit in agris & inter segetes multis Pannonia & Austria locis. Floret Julio.

III.

Syderitis pann.
non. palliflo-
cente flore.

TERTIA pedalem etiam non superat amplitudinem, caule quadrangulo, ab radice statim ramoso: foliis secundum radicem priori genere non brevioribus, similiterque venosis, sed mollioribus, minimeque in ambitu serratis, quae summum caulem & ramos ambiunt, breviora sunt: flosculi statim a ramorum exortu ipsos & caulem in calyculis quinque partibus divisim verticillatim ambiunt, superioribus longe minores, & e calyculis vix prominentes, forma tamen illis similes, fusci coloris, labello tamen interiore parte pallido: semen superiorum femine minus, nigricans: exiguorum foliorum pallidius coloris coma extremos ramos caulemque occupat, totaque adeo planta molli incanaque lanugine praedita est: radix candidians, lignosa, aliquot fibris hirsuta, sed non perennis, quippe quam maturo semine subsequens hiems tollere solet, uti & priores duas.

Frequentissima est in Pannonia Austriaque inferioris arvis

ris aruis & inter segetes macro & sterili solo: florētque Junio & Julio, semen subinde Julio perficiens.

PRIMA & Tertia à rhizotomis mulierculis suis peckraut appellantur, siccataq; in usum adseruantur.

Earum etenim decocto pedes & alios artus defatigatos, aut alioqui rigentes, utiliter foueri predicant. Prima Vngaris Tiztös seu, id est, nobilis herba dicitur.

Sed etiam aduersus capitis dolorem, quem Styri suels peck appellant (unde & herba nomen) ipsum simili decocto lauari, abs nescio qua indocto empirico medico persuasi, utile censent.

DE PARIETARIA siluestri quorundam.

CAP. XLIX.

SUPERIORIBVS quodammodo cōgeneres sunt haec planta, quae in tres species distingui queunt.

I.
Parietaria sil.
caerul coma.

QUADRANGULO Prior assurgit caule, pedali, subhirsuto, nodoso, in quo bina semper ex aduerso nascuntur alternatim oblonga folia, secundum pediculum lata, & sensim in mucronem desinentia, aliquantulum hirsuta: summus caulis & rami desinunt in foliorum superioribus minorum, & ad pediculum laciniatorum, molliq; lanugine pubescentium, colorisq; purpurei, nunc dilutioris, nunc saturatioris elegantissimi & violacei comam; inter quae bini semper inter se oppositi flores nascuntur, oblongi, concavi, aliquantulum hiantes, superiore labro nonnihil reflexo et subhirsuto, inferiore latiusculo & deorsum propendente, colore lacteo primum, deinde omnino aureo, omnes tamen, licet alternatim & contrario situ nascentes, antrosum spectantes & porrecti, quod pictor non obseruauit: radix candida est, & inuitis.

ALTERA caulem etiam pedalem habet, raro ampliore, quadrangulum, nonnihil purpurascens interdum, statim à radice in ramos divisum, qui alternatim aequali semper, attamen contrario situ nascuntur: sub his expanduntur folia oblonga prioribus similia fere, virentia, ingrato & nonnihil acri sapore: flores in summis ramis inter pinnata & angusta folia nascentes, ut in priore, minores, coloreq; luteo, qui tamen in marcescentibus exalbescit, rictu manente luteo: radix cum superiore convenit.

II.

Parietaria fl.
flo. luteo.

Crescunt in sepibus & silvarum marginibus, umbrosisq; locis Ungaria, Austria, Moravia, Bohemia, atque etiam Germania.

AD has referenda esse videtur quae in omnibus fere Provinciis inter segetes nascitur. Etenim superioribus quodammodo similis est, licet angustiora habeat folia, & quae comam cōficiunt tenuius etiam laciniata, totaq; rubra aut carnes coloris: flores etiam prioribus forma similes, coloris tamen varij, nam labrum inferius cum galeola & extrema cauda purpurascunt, media pars qua circa rictum turget, lutea est: succedunt in calyculis vascula fuscum semen continentia.

III.

Parietaria fl.
purpurascen-
te coma.

Sunt omnes annuae, & semine maturo perire solent: florent autem Maio & Junio.

QVO nomine Latino haec donari debeant, ignorare me fateor: sunt tamē qui priorem silvestrē Parietariam appellauerint: Alteram Crataegonon, Tertiam triticum vaccinum, Melampyrum vocent, & Alopecurum Plinij esse putent. Plinij tamen Alopecuros, si quis diligenter perpēdat, à Theophrasti Alopecuro haudquaquam differre comperietur, Atrebates etiam à comae colore rubram herbam cognominant.

Crataegonon
Melampyrū
Alopecuros
Theoph. &
Plinij.

Nullum, quod sciam, in medicina usum obtinuerāt:

sed

sed plerumque negligi solent. Posterioris autem semen in occidentali Flandria parte, ubi copiosissime inter segetes (rusticorum plerumq. negligentia, qui eam tempestive non euellunt) nascitur, panem vitare solet, & atriores reddere: quinimo is qui eo vescitur, plerumque caput grauedine tentari solet, non secus atque si lilio victitassent.

DE PRUNELLA ET BUGVLA.

CAP. I.

LICET eadem Prunella & Bugula genera hic inueniantur, qua altis Prouinciis communia sunt: nonnulla tamen etiam nascuntur qua ab aliis minimè obseruata esse video, de quibus hoc capite agere instituimus.

I. HABET autem illarum Prior dodrantalem caulem, quadrangulum, hirsutum, geniculatum: folia in singulis geniculis bina, ex aduerso sita, subhirsuta, vulgaris Prunella foliis fere respondentia, gustu amaricante: capitula in summis caulibus crassiora quam vulgaris; flores illius floribus forma quidem similes, sed longè maiores, nec ingrati odoris, ventre (quod pector non obseruauit) laxiore, galea^q saturatius plerumque purpurascente, tamen si inueniantur nonnunquam diluiores & quasi exalbidi, semina in singulis calyculis quaternaria plerumque: radicem nigram, multis crassiusculis & candicantibus fibris praeditam, nouisq. propaginibus sese singulis annis augentem.

Inuenitur non modo in Pannonia, sed multis aliis Europae Prouinciis, editioribus & gramineis locis. Floret Iunia, Iulio, & Augusto, & subinde semen profert.

II. ALTERI dodrantales similiter & quadranguli sunt cauliculi, hirsuti, ramosi, & singulis geniculis bina contrario semper inter se sita proferentes folia, non ut vulgaris subrotan-

Prunella ma-
ior.

Prunella la-
ciosa folio.

subrotan-

subrotunda, sed longa, & in aliquot profundas lacinias diuisa, sapore quemadmodum vulgaris adstringente: flores summo caule summisq. ramis spicatum ut in vulgari nascentes, à quibus forma quidem non differunt, sed color subinde variat: nã vel nixeus est, vel cinereus, vel carnei coloris, vel purpureus est, quale etiã Mompelliano agro post monasteriũ Egremõt ad siluule marginem olim colligere meminì: semen item persimile: radix fibrosa est, ex qua prodeuntes singulis annis noue virgae fibras plerumque agere solent.

Prunellæ Rosarum varietas.

Gaudet & hæc herbidis & gramineis locis, licet inter saxa locis à fluminibus nonnunquam inundatis inuenierim. Floret maturius superiore, nempe Maio, tamen si etiam Iunio.

TERCIA minimè differt ab ea quam vulgo Bugulam & Consolidam medianam vocat, seu firmam seu viticulis summa telure repensibus, quæque nunc flore caruleo, interdum cinereo, atque etiam omnino nigro descenditur: nisi quod illis mihi paulo tenerior indest, floresq. qui in illis sunt aut catulci, ut diximus, sicut in hac rubri diuisi, sine quædam conspicitur ut apud agrorum

III. Bugula carnei coloris flora.

Florentẽ cum aliis Maio primò inueni atque non procul Zolonock in agrum memorati cuiusdam dolli: deinde iterum quò subsecquente quodam monasterio Maurpach aliquot eius plantas erant in

III. Bellis media.

que Bellis media à Matthiolo, maius autem à Lobelio nuncupatur, in obseruationibus, etiam quæ ex Consolidæ minoris generibus consistunt, frequenter effusa est in alpinis pratis, unde illam sepium in hortos transfulimus.

DE CURA

...

DE CHAMÆDRY.

CAP. LI.

FREQVENTISSIMA etiam est his in Provin-
ciis Chamædry legitima, nulli etenim agrorum paulo
editiore loco sitorum, nulli vinetoriæ margines sunt, qui
ea non abundant: sed & interdum secundum publicas
vias gramineis locis nascitur.

Duorum porrò est generum.

I. VNA vegetior & vberior, longioribus, crassiori-
bùsque virgis, amplioribus & succulentioribus foliis,
longiore florum coma, maioribusque & dilutioribus
floribus.

Chamædry
maior.

II. ALTERA minor, gracilioribus virgis, minoribus
foliis, brevioris florum coma, & minoribus saturatiusque
rubentibus floribus.

Chamædry
minor.

2. Ista candido flore varientem apud monasterium
Holzkirchen infra Wirzburgum anno 1579. mensi
Iulio observari & describi.

Chamædry
minor niueo
flore.

Annus autè radiis late serpsit, tumugine pubescunt
virgæ quæ brevi diffusis fibræ plerumque agunt, & set-
rata sunt folia.

III. Ceterum elegantissimum aliud genus invenitur quod
ad hanc alibi serpit manibus, colore ex fusco rubentibus
duris, lignosis, foliis nulla sorte eòs ambientibus, Chamæ-
dry legitima folia referentibus, sed paulo minoribus,

Chamædry
alpina cisti
flore.

et subris incanis, gustu ut modum adstringente & ex-
siccante: flores illi in oblongis pediculis singulatis, albi
oblongis nonnullis constant, Cisti semina floris pro-
portionalis magnitudinis, multis florum in medio pro-
diti, inodori, quibus decidens villosum succedit sti-
mulus, quale fere Caryophyllata alpina flore aureo supra
descripta: radix est dura, lignosa, in diversa tendens &
quibus.

Chamaedrys octopetala, W. & A. N. S. P.
 Sm. fl. 2. 432

quibusdam nigricantibus fibris praedita: quin & interdum humi procumbentes & sparsi rami fibras agunt, ut integri nonnunquam caespites ea lecti conspiciantur.

Frequens est in summis Austriacarum et Styriacarum alpium iugis: florētque Iunio, nempe solutis niuibus, semen vero ad maturitatē pervenit Augusto, deinde pediculi omnino exarescunt. In hortos translata & umbroso loco tenuique solo reposita, aliquamdiu persistit, & maturius floret.

Herba cervi.

HANC Gesnerus libello De raris & admirandis herbis, in descriptione Montis fracti, Herbam cervi ex quorundam sententia, ni fallor, appellat: & Iosias Simlerus Commentario de alpinis, Hirtzwurtz & Chamedryn alpinam.

DE TEUCRIO.

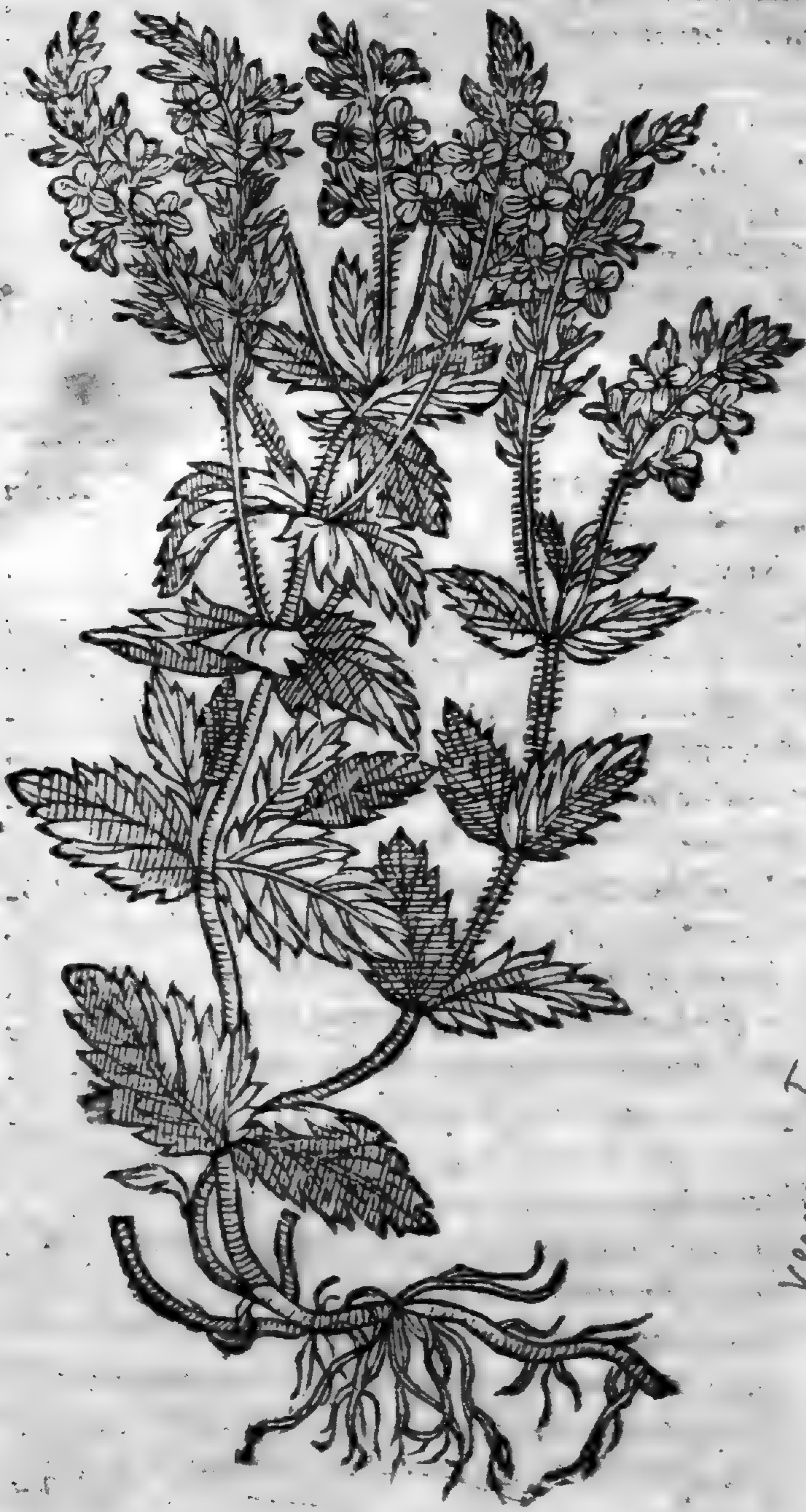
CAP. LII.

ALIQVOT stirpes per Pannoniam & vicina loca observasse mihi persuadeo, quae plurimum ad Teucry historiam accedunt: quas, quoniam à nemine descriptas video, operæ precium me facturum arbitratus sum, si earum descriptionem meis observationibus infererem.

I. **CVLVITALIS** vero atque etiam ampliores habet prior caules, frequentes admodum, ex una radice prodeuntes, quadrangulos, subhirsutos, nodis distinctos: folia Chamedry fere paria, aut illius foliis, quae à nonnullis sacra herba existimata est (de qua ad huius capituli calcem) similia, bina semper inter se opposita, per ambitum serrata, gustu amaro: summi caules in aliquot ramos dividuntur, ferentes oblongam spicam florum caeruleorum quatuor foliis constantium, quorum, quod superiorem partem obtinet, latiusculum semper est, venisque distinctum, duobus interis staminibus & stilo, qui marcescu-

Teucrium
maius pannon.
latifol.

Class. herb 1. 349

Veronica Teucrium, L.
Linn. 8. 529

marcescentes integri defluunt: siliquula deinde bifida, plana uti in veronica generibus, semine exiguo plena: radix fibrosa admodum est & perennis, singulis annis novos caules producens, qui infima parte secundum matrem fibras etiam agunt, & sese propagant.

Crescit in omnibus collibus & montibus Pannonia et Austria, plerisque Bohemia, & nonnullis Germaniae, atq. etiam ultra Draavam petrosis locis herbosis tamen & inter frutices.

2. Illius genus invenitur in herbosis collium ingis paulo humilioribus, foliisque angustioribus: alioqui in caeteris convenit. Floret utrumque genus Maio: Prius etiam Junio & Julio.

Tenerium
Pannon. ma-
ius angustif.

II.
Tenerium pan-
non. minus.

MULTAS statim a radice fundit Altera virgulas dodrantales, purpurascens, basi procumbentes, quas alternatim bina semper ex adverso sua amplectuntur folia, Chamadryos foliis forma & colore similia, & similiter per duas serrata, minora tamen, gustu linguam exsiccante, deinde amarissima: summa virgula in ramulos divisa, numerosos flosculos in spica formam nascentes gestant, quatuor foliis constantes, & eo quod superiorem floris partem occupat reliquis semper maiore & latiore, cui circa umbilicum duo staminula inhaerent, stilisque e medio umbilico protuberat, integri deinde flosculi, qui sunt aut carulei coloris saturatissimi & elegantissimi, aut ditioris & quasi cinerei, sponte decedentes, uti in Priore, siliquulas relinquunt planas exili subrucco semine plenas: radix etiam admodum fibrosa & perennis, singulisque annis quemadmodum Altera novas virgulas profrens: quin & nonnunquam ipsa virgula secundum radicem fibras agunt.

Nascitur fere omnibus ficcioribus agris incultis, herbosisq. aggeribus & colliculis secundum vias publicas inferioris

Teucrium
Linn. 8. 127

inferioris Austria, praesertim Viennensi agro, & apud Neapolim loci natura munitissimam.

Floret Maio.

2.

Teucrium
minus flore
candicante.

Vnicam huius inueni plantam anno 1579. ad radicem montis pago Glasensfeld imminētis secundo à Neapoli iam memorata miliari, quae flores ex carneo candicantem haberet, circa umbilicum carneis venis distinctum, carneique coloris stamina & stilum.

III.

Teucrium
eischerianū.

AT in summo Eischeri iugo, nec vsquam alibi, Tertium quoddam genus obseruari primum admodum dodrantalibus fere virgulis quadam lanugine pubescentibus, quas bina semper inter se opposita ambiunt folia, minoris Chamadryos foliis satis respondentia, inter quae summis virgulis oblongiusculi enascuntur barbati calyculis flores, à superiorum forma diuersi, concavi, per extremas oras lacinati, latiores, colore caruleo, è quibus duo staminula cum oblongo stilo exeunt: defluentibus integris flosculis succedunt crassiores et maiores siliqua, exiguo semine plena: radix etiam per summa serpit, renibusque fibris praedita est.

Floret July initio, Augusto semen maturum est.

NULLVM vulgare nomen istarum stirpium adhuc ediscere potui: nō incommode autē meo iudicio ad Teucry genera referentur.

VVLGARE porrò est tota Pannonia, Austria, Styria, Iuterannu, atque etiam Bohemia Teucry genus illud quod passim in Hispaniis, Gallia, Germania, Belgicæque herbosis locis nasci conspicitur, foliis Chamadryos fere, & eius nomine à vulgo interdum nuncupatum, C.V. Dodonæus aliquando Sacram herbam appellauit, flore caruleo pulcherrimo.

Sacra herba.

DE VERONICA.

CAP. LIII.

H A V D pauciora inveniuntur *Veronica* genera, ab aliis (quod sciam) minimè observata.

P R I M V M cubitales profert caules, interdum etiam ampliores, minimè ramosos, aut certè quam rarissimis auis, sed multis nodis praeditos, folia contrariis inter se pediculis ad singulos nodos nascentia, duas aut tres uncias longa, unam lata, crassa, atro virentia splendensque, raris & vix conspicuis crenis serrata, sapore admodum adstringente & exsiccante, deinde acri: summo caule spicatim crescunt multi conferti flosculi *Veronica* recta floribus forma similes, sed colore paulo dilutiores, ab infima parte spicarum sese pandere incipientes quemadmodum *Taxcrij* flores: semen in planis vasculis continet: radix satis crassa est, multisque fibris donata, singulis annis novos ex lateribus caules profertens.

I.
Veronica maior latifolia.

Est alia huius species cubitalem altitudinem non excedens, multisque in summo caule ramis praedita, cuius folia superioribus non minus ampla & crassa sunt, sed neque splendent neque adeo atra sunt.

Conspicitur & tertia species secunda fere similis, cuius folia evidentioribus crenis serrata sunt, ramulique oblongiore florum spica praediti, in reliquis conveniunt: utriusque sapor idem.

F I B R O S A etiam est Alterius radix, lateribusque se propagat, novos singulis annis stolones promens cubito non minores, rectos, virides, veluti nodis aut geniculis distinctos: folia in singulis nodis bina ex adverso nascentia, oblonga, *Lysimachia* flore caeruleo foliis fere similia, sed crassiora et in ambitu minus serrata, gustu primum adstringente & ingrato, deinde nonnihil acri: summi

II.
Veronica maior angustifolia.

V. spicata
 Cus. bot. t. 346

Class. bot. p. 348

V. spicata, L. B.
Linn. f. 809

rami in spicas desinunt flosculorum caruleorum simul congestorum, quatuor foliolis constantium, in quorum umbilico duo staminula cum exiguo stilo: semen in vasculis bifidis planis quidem, sed aliquantulum tumentibus & palmatis exile admodum & ruffum.

2. Habet etiam Secundum genus alteram speciem, qua media habet inter utrumq. genus folia, hoc est isto paulo latiora et caules minus ramosos, dilutioremq. florum spicam: sapor quidem adstringit & exsiccatur, sed non adeo vehementer ut in prima specie.

Inuenitur utrumque genus cum suis speciebus in multis Pannonie siluosis montibus, gaudetque umbra. Styriacarum vero & Austriacarum alpium radices omnes species alunt. Florent Julio, interdum etiam Iunio, in hortis praesertim: seruen Augusto & Septembri maturum est.

III.
Veronica fruticosa.

TERTIUM pedalis est surculus, duris, lignosis, lentis & flexibilibus, humi sparsis & diffusis, & veluti cinctis frequentibus nodis, unde ex aduerso semper utrinque ramuli evascentur virescentes, in quibus bina semper inter se opposita foliola, viridia, crassiuscula, splendentia, oblongiuscula, & minutulis crenis serrata, gustu amaro: extremis ramulis seni aut octoni insident flosculi, ex alarum sinu prodeuntes, quatuor ut plurimum, interdum quinque foliolis constantes, carulei coloris elegantissimi, pallente umbilico, & rubro circulo cum ambiente, unde duo staminula prominent, & ex medio veluti umbone stilius muscae proboscidi fere similis: semen in latioribus maioribusq. vulgari veronica vasculis, & compressis, exiguum, planum, fulvescens: radix lignosa, & multas fibras spargens: quibus & ipsi surculi proximè radicè, atq. etiam longius a radice (si paululum terra operiantur) ad singulos nodos fibras et radices agunt.

V. spicata
Clem. herb. 1. 347

Provenit in Sneberg & alpestribus Styria ingis, ubi Junio floret: at in hortis etiam Maio, semen Junio ad maturitatem perducit.

NON dubium est quin priora duo genera ad Veronica vulgo vocata classem praesertim qua recta cognominatur, sint referenda. Tertium si quis inter Teucria potius recensere malit, non magnopere refragabor. Nullum vero haecenus vulgare nomen intelligere potui.

Veronica vul-
garis.

CETERVM Veronica vulgaris cum recta, tum supina maxima in Pannoniis & Austria infra Anisum est copia: nec vlla sunt caedua silva, nulli aridiores colliculi & aggeres, qui alterutrum non alant.

Veronica re-
cta vulgaris
duplex.

Illius vero qua recta cognominatur, duas species inter se discretas inveniuntur. Nam altera maior est, latioraq; habet folia, & longiorem florum spicam: altera minor, graciliorem caulem, angustiora folia, breviorēque spicam.

DE CLINOPODIO Austriaco.

CAP. LIII.

Clinopodium
austriacum.

DODRANTALIBVS est cauliculis, tenuibus, quadratis, duris, geniculatis, quos ex internodiis bina simul semper ad singula genicula ambiunt folia contrariis inter se pediculis disposita, Serpillo vulgari fere similia: sed magis ad Clinopody nonnullorum, siue Acni Fuchsi foliorum formam accedentia, minora tamen, & raris crenulis serrata, viridia, non mucundo odore, & aliquantulum acris sapore, sicut fere iam dictum clinopodium: flores summi cauliculis ad singula genicula profert Clinopodio similes, sed multo minores & colore purpureo intensiore seu violaceo praeditos. ~~transi non-~~

nunquam inueniantur albi) antrosum maxima ex parte propendentes & obuersos: quibus succedunt calyculi quales in Clinopodio, ventricosi, in quibus terna aut quaterna semina nigra, Calaminthe aut Clinopodij semina referētia: numerosas habet radices duras, & multis fibris capillatas.

Crescit in montibus Badensibus thermis imminentibus & reliquis vicinis ad Danubium excurrentibus: variis præterea aliis locis. Floret Maio, semen Junio maturescit.

Acinos Fuchsi.

VULGARE & illud est, cuius modo meminimus, Clinopodium sine Acinos Fuchsi per Pannonias locis aridis.

Clinopodium Matthioli.

CLINOPODIUM item Matthioli passim in caeduis siluis, aut inter fruticeta, & ad siluarum margines provenit: cuius duo genera observantur.

1. Unum enim elatius est, maioraq; folia & oblongiora capitula, eaque sæpè numero per multas & varias coronas disposita obtinet.

2. Alterum humilius, minoribus foliis & brevioribus capitulis præditum est. Folia, & quadranguli caules utriusque incana lanugine pubescunt, flos purpureus, radix multis fibris capillata serpit. Utroque Junio floret.

Calamentum inodor.

SUNT qui Calamentum inodorum appellent, tamen non omnino inodorum censendum sit, quandoquidem interdum aliquo odore neq; ingrato nates perfundat.

SED quoniam in Acini mentionem incidimus, minime prætermittenda mihi videtur elegans quedam plantula, quam anno 1581. mensis Iulio florentem in Anglia observavi, dum commodum navigandi tempus ex-

pus expectans, ad Ill^{rem} Dn. de Cobham Garterij ordi-
nis equitem, & quinque Portuum Praefectum profi-
ciscerer: nullam etenim haecenus videre memini qua
ad *axivou* Acini Dioscoridis historiam meo iudicio ma-
gis accedat.

Paucos ea habet ramulos dodrantaes, tenues, siccos, Acinos An-
glic.
subrubentes, quadrangulares, frequentibus nodis cin-
ctos, ad quos bina semper ex aduerso sita foliola nascentur
Fuchsij acino fere similia, sed minora, & succulen-
tiora, neque in ambitu serrata, Clinopodij austriaci fo-
liis plurimum accedentia, grati cuiusdam odoris & bo-
trym quodammodo referentis, sed non adeo validi & gra-
uis: summos ramulos exornant verticillatim dispositi
utriculi, quales in acino Fuchsij, deinde similes pro-
pemodum flosculi, magis tamen ex caeruleo purpu-
rascentes.

DE SERPILLO PANNONICO.

CAP. LV.

NULLI sunt nudi colles, gramineive campi, aut Serpillum
vulgare.
sicciora prata, viarumque margines herbose, qui vulgare
Serpillum in his Provinciis non alant. Quod cum à ple-
risque descriptum sit, eius historiam minime retexen-
dam duximus: tria tamen alia genera mixtim cum illo
nascencia hoc capite describemus, quoniam ab aliis mi-
nime observata video.

PRIMUM admodum simile est vulgari quod in I.
omnibus Europa provinciis occurrit: crassiora tamē & Serpillum cit-
rii odore.
atriora habet folia, qua trita citrii mali, vel melisso-
phylli odorem referunt, & capitula paulo maiora, ma-
gisque purpurascencia similibus flosculis praedita: ramu-
los crassiores, quadrangulos, palmares, per terram fusos,
ad sin-

Thymum serpyllaceum, L. f.
 Lam. 7.642

ad singula internodia fibras agentes: radicem verò lignosam, multifidam, fibrosamque, numerosos profertem cauliculos summa telure in orbem sese spargentes.

II.

Serpillium angusto glabro-que folio.

ANGUSTIORA Secundo sunt folia pauloq; longiora, viridia, glabra, rarius per cauliculos sparsa, vna semper ex aduerso nascentia: cauliculi frequentes, tenues, oblongi, per terram fusi, & subinde ad nodos fibris sese firmantes, oblongaque, mollia, & veluti spicata in summo ferentes capitula flosculis vulgari similibus referta: radix dura est, lignosa, & multifida. Tota planta interdum nucis iuglandis foliorum odorem quodammodo refert, nonnunquam manifesto nullo odore pradita deprehenditur.

III.

Serpilium angusto lanuginosoq; folio

LATE serpit Tertium genus, & magnos cespites interdum occupat. Nam licet duram & lignosam habeat radicem quemadmodum alia genera: tenues tamen, quos in circuitu spargit, cauliculi subinde fibras agunt, que temporis successu in non minus duras & lignosas radices evadent quam primaria, funduntq; deinde alios in ambitu cauliculos foliis non minus quam precedentis oblongis, sed adhuc angustioribus, praditos, incana mollique lanugine pubescentibus: oblonga in cauliculis capita superiori similia, & similibus flosculis plena sunt. Tota planta pineum quodammodo seu resinaceum odorem trita refert, & gustu calido est.

Omnia hac genera eodem tempore florent, mense videlicet Junio, & iisdem quibus supra retuli locis nascuntur.

DE POLIO PANNONICO.

CAP. LVI.

Folium pannonic. maris.

MULTAS ex eadem radice promit virgulas Polio montano similes, sed breviores, & fruticosiores, folia in his inter se semper opposita, libanotidis coronaria foliis similia, mi-

lia, minora tamen, supernè viridia, infernè incana, nullis crenis fimbriata, amaro sapore, & iucundo quidem odore, sed minus grato quàm Polij montani veri folia: florem (quem pictor non expressit) gerit extremis ramulis candidum, copiosum, alteri polio haud absimilem, non tamen spicatum, semen deinde in vasculis exiguum, nigricans: radix illi lignosa, dura, multifida, capillares multas fibras habens.

Copiosè inuenitur in ascensu montis Hamburgensis qua parte Austriam, siue Septentrionem spectat, octo infra Viennam miliaribus: sed multo abundantius in monte Bada Austriaca vicino, aliisq; montibus siccis & salebrosis inter saxa, quibus delectari videtur: in tenui tamen solo unde graminei caespites exempti sunt, longè uberius prouenire solet.

HERMAYM accolæ Wilde Gosmaru, hoc est siluestrem roremarinum nuncupant.

2. *Pofium Pannonic. uirgine.* Nascitur & publica nonnunquam via Viennensi agro, aliud genus multo minus, duas uncias magnitudine non superans, breuioribus & angustioribus foliis, durius omnino, cui simile in Allobrogum collibus Lemano lacu proximis aliquando obseruare memini: pares habet cum superiore flores, cui etiam semine & radice respondet.

Pofium femine lutei natu.

PORRO ex eius Polij semine quod luteo siue pallido flore in Belgicis hortis alitur, quodq; in Hispanicis obseruationibus descripsi, nata mihi sunt Viennæ Austriae planta, quæ altero à satione anno flores protulerunt, non eos quidem luteos, siue pallidos uti mater, ex qua Generosus Dn. Ioannes vander Dilft p. m. amicum singularis collectum semen ad me miserat, sed modo candidantes, modo interius pallescentes & foris exalbidos, comanq; etiam uti folia incanã, vel quam minimè pallescentem:

lescentē: alioqui latioribus et in ambitu crispis incanisq̄
foliis, & incana lanugine pubescentibus virgulis ma-
trem refrunt.

ILLVD etiam rei herbaria studiosos obiter admoni-
tos volui, omnis generis Polij ramulos in terram um-
broso loco depectos, facile radices agere, modo solum be-
ne subactum & repurgatum sit.

DE CHAMÆPITY AVSTRIACA.

CAP. LVII.

ELEGANTISSIMUM est hoc *Aiuga* genus, nec
à quoquam hætenus, quod sciam, observatum.

Numerosos, cū adolevit, profert caules pedales, non- Aiuga Au-
nunquam etiam palmares duntaxat, quadrāgulos, fir- striaca.
mos, subhirsutos, frequentibus nodis cinctos, ad quos
utrinque nascuntur folia Chamapitys vulgaris foliis
similia, latiora tamen, & in quatuor aut plures inter-
dum lacinias divisa, supernè viridia & splendētia, sub-
tus nervosa & nonnihil incana, odoris satis incundi, gu-
stusq̄, calidi, non ingrati tamen: ex singulis alis nascun-
tur ramuli similiter quadranguli, frequentibus foliis
Aiuga vulgari similibus septi, durioribus tamen, qui
deinde alia oblonga in alis foliola, angusta, mucronata,
Libanotidis coronaria senescentis fere amula gerunt:
summos ramos verticillatim ambiūt calyculi rigidius-
culi, è quibus exeunt flores *Aiuga* tertie floribus forma
similes, sed longè maiores & elegantissimi, colore saturo
purpureo & violaceo, inferiore tamen labro nonnihil
candicante, & sanguineis guttis resperso: semina in sin-
gulis calyculis plerumque quaterna, oblonga, angulosa,
colore nigro & splendēte: radix nigra, dura, frequen-
tibus fibris capillata, & singulis annis nonos caules pro-
ferens.

Nascitur tenui & nigro solo, in summo iugo pago Radam imminēti nō procul à Peterstorf, sesquimiliari ab urbe Vienna satis frequenter: nec usquam alibi observare licuit. Floret sub finem May & Junij initio, quo etiam mense semen maturum est.

VULGARIS porro *Aiuga* flore luteo, tota hac provincia frequentissima est in agris, & gramineis campis: sed & *Tertia* multifidis foliis & rubescente flore, qua etiam Cl. viris Fuchſio & Dodonæo *tertia* est, multis harum provinciarum locis inuenitur.

Chamaepitys
vulgaris.

r s

CARO-

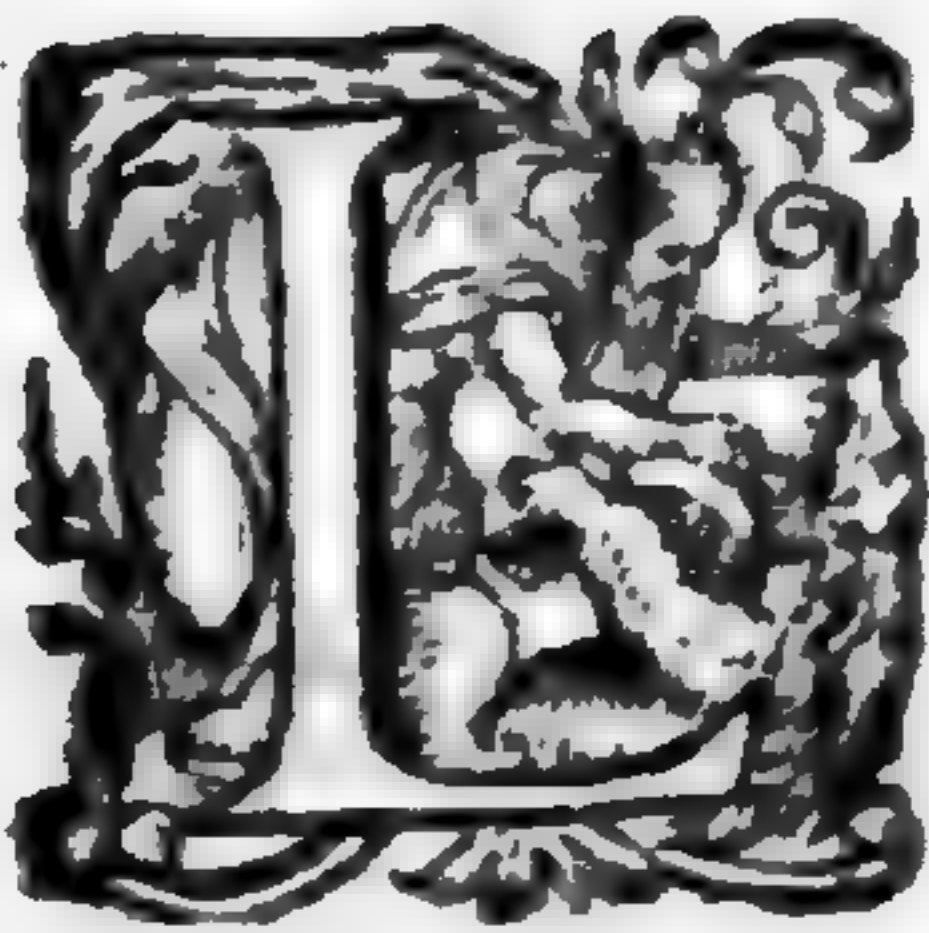
CAROLI CLVSII

RARIORVM STIRPIVM

PER PANNONIAS

obseruatarum Historiæ

LIBER QVARTVS.

ACTEO succo manantes plantas à superioribus seungere libuit, & ab iis Quartum nostrarum obseruationum librum auspiciari: quibus aculeatas, reliquarumq. stirpium congeriem subiicere, & omnes quam commodissime poterimus per suas classes distribuere conabimur.

DE SCORSONERA PANNONICA.

CAP. I.

Tragopogi &
Scorsoneræ
differentia.

TRAGOPOGIS adnumerandas esse eas plantas quas vulgo Scorsoneras vocant, nemo est, ut arbitror, in re herbaria mediocriter versatus qui dubitet, cum tota facie illis respondeant. In eo solum differre videntur, quòd illorum radix minimè sit vivax: sed seminis partum subsequente hieme perire soleat: Scorsonera verò perenni sit radice, multosque annos (licet singulis florem & semen proferat) perdurare soleat.

Ad huius genera referendas esse nonnullas stirpes existimo, quas in Pannonia & Austria obseruavi.

Scorsonera
maior.

I. PRIORI angusta sunt folia, Hispanica angustifolia, que odorato flore est, proxima, siue Bohemica adeò vicina, ut ab illa differre non putem: caulis, flores, radices la-

S. humilis, L.
Clus. hist. t. 138

dices lacteo succo turgentes, foris nigro cortice tecta, intus candida admodum conueniunt.

Scorfonera
humilis latifolia.

II. LATIORA breuiorâque habet Altera folia, Bupleuro latifolio, siue Elaphobosco Mompelliano haud multum absimilia, crassiora tamen & duriora, quinque nervis, seu venis per longitudinem excurrentibus distincta, caesio quodammodo colore, aliquantulum amaro & feruido gustu: caulis inter haec assurgit gracilis, pedali altitudine, striatus, raris foliis septus, cui insidet flos superiori similis, luteus, magnus, ex quo semen oblongum, asperum, Tragopogo simile, sed minus: radix pollicari crassitudine: interdum maior, longa, nigro rugosâq; cortice tecta, intus alba, qua confracta, lacteo succo manat, qui deinde flavescit: superiore capite hirsuta est, & in plura capita plerumque exuberat, unde folia prodeunt.

Scorfonera
humilis angustifolia.

III. TERTIA firmatur crassa radice, longa, nigro densâq; & rugoso cortice praedita, lacteo succo plena, qua interdum superiore parte in plura capita, quemadmodum secunda protuberat, crassitudine minimi digiti (nouellarum plantarum instar) hirsuta: ex quibus multa exeunt folia Tragopogo similia, firmiora tamē, & breuiora, alterius colore: inter ea excrescit humilis palmū vix excedens caulis aliquot foliolis breuibus septus, cauis, florem in cacumine ferens luteum, alteri fere similem: & semen deinde in oblongis calyculis Scorfonera hispanica semini par, minus tamen quod per maturitatem leuissimo aura flatu excutitur, eiusque arbutio fertur.

Scorfonera
humilis fibrosa radice.

IIII. ANGVSTIS etiam constat Quarta foliis, Tragopogo aut Scorfonera angustifolia proceris, carinatis, colore cinereo, digitali longitudine, lacteo succo plenis, amariusculis: ex quorum medio profilit tener causticulus,

dedra-

Comp. det. 2.138

Scorfonera angustifolia

Geran 2.29

didrantalibus, per quem sparsa sunt rara folia aliis minoribus, quibus in aliquot ramulos finditur sustinentes capitula aliorum more squammata, quae in luteos flosculos Tragopogo similes, sed minores explicantur, maturitate in pappos evanescentes: radix nigra est multis albis fibris capillata, lateribus propagines praeter aliarum morem agens.

V. FREQUENTIA sunt Quinta folia, longa, Tragopogi foliis minoribus & angustioribus, inter quae cubitalis assurgit caulis, canus quidem & ille, sed firmus, durusque, viridis, aliquot oblongis foliis circumseptus, & suprema parte in binos aut plures ramulos divisus, ferentes in oblongis calyculis florem Scorsonera angustifolia similem, paulo minorem, & colore ex caruleo purpurascente, iucundi odoris & qui pastillorum è benzoino confectorum nidorem emulatur: sera deinde aut octona plura ve in singulis calyculis semina, scorsonera seminum emula, quae matura cum suis pappis vèto excutuntur: radix minimi digiti crassitie, singularis, denso cortice foris que nigricante & rugoso obducta, atque suprema parte hirsuta & villosa, quae confracta succum exstillat initio lacteum, deinde fulvescentem, gustu primum gummoso, deinde aliquantulum acri: perennis est ut aliarum, & vetustate crassior redditur, atque subinde in plura capita superiore parte extuberat.

2. Similis plane inuenitur in colle oppido Stamsen vicino, duobus ultra Posonium Vngariae celebrem urbem miliaribus: nisi quod Stamsiana folia angustiora sunt, calyculi breviores, semenque crassius & brevius Cnici fere semini respondens.

Primum autem genus duntaxat in Hamburgensi monte inueni, quodam loco admodum herbofo, & arboribus circumsepto. Alterum, in monte Badensibus ther-

Scorsonera
maior angu-
stifolia subce-
rulo flore.

Alia varietas.

S. purpurina, L.
Class. hist. 1. 139

mis imminente, vicinisq; aliis. Tertium & Quintum, non modò in Hamburgensi monte qua parte giaber est & tenui duntaxat gramine tectus, quaque Austriam spectat, sed etiam in Prellenberg, Leytenberg, catena illa montium à Calenberg ad Alpes excurrentium, & plerisque Vngariae locis. Quartum in saxis ad Gamingam, ubi copiose nascitur & Iulio floret, solummodo offendi. Florent reliqua genera & Aprili & Maio: semè etiam Maio aut sub Iunij initium maturescit.

PORRO Secundum genus Scorsonera humilis latifolia appellari poterit: tertium humilis angustifolia: quartum, cum eius radix cum reliquarum Scorsonerarum siue Viperinarum radicibus non admodum conveniat, dubito an ad Hieracy genera potius referendum sit. Quintum verò, Scorsonera elatior angustifolia purpureo flore cognominari poterit.

An autem similibus facultatibus praeditae sint haec Scorsonerae, quibus celebrem illam, & adeò decantatam Hispanicam pollere aiunt, neminem adhuc periculum fecisse arbitror.

DE HIERACIO PANNONICO.

CAP. II.

INSIGNIS etiam in Hieracio observatur varietas per Pannoniam & Austriam: nam praeter ea genera quae cum aliis Prouinciis communia alunt, nonnulla observare memini, quae nusquam alibi sese mihi obtulerunt.

- I. PRIMVM autem locum latifolio dabo, cui quina aut sena sunt folia, humi strata, lata, Incybo sativo latifolio non multum dissimilia, per ambitum nonnihil sinuosa, interdum etiam laciniata, mollia, hirsuta, nigricantibus maculis saepissime infecta, interdum usinime, lacteo succo

Hieracium
latifolium.

turgens.

Hieracium L.

648

Clus. bot. 2. 139

Hieracium maculatum L.
Sax. fl. 3. 374

turgentia: è quorum medio caulis exit cubitalis, canis, raris foliolis septus, in quo plerumque unus (interdum alter & tertius) flos ex crassiusculo calyce, nigraque lanugine hirsuto emicat Hedipnoidis flori similis, sed pallidior, piennis, aliquantulum odoratus. semen oblongiusculum, fuscum, papposa coma ut in Tragopogo predictum, quod maturum leuissimo flatu dispergitur: radix illi minimi digiti crassitudine, nigro atque crasso cortice obducta, lactei succi plena.

Inuenitur plerisque Ungarie et Austria cum superioris tum inferioris montibus, gramineis et apricis locis, siccioribusque pratis. Floret Maio, semen maturum est Iunio.

II. CUBITALES atque etiam bicubitales interdum sunt Alteri caules, firmi, rotundi, quadam lanugine obsiti, quos confuso ordine multa ambiunt folia tres uncias aut amplius longa, unam lata, per ambitum dentata, mollia, lacteo succo plena: summus caulis in aliquot ramulos finditur sustententes imbricata capitula e quibus flores prodeunt lutei, denis, duodenis, aut pluribus foliolis per extremum incisus constantes, medium occupantibus multis luteis fibris: radix minimi digiti crassitie, multis tenuibus fibris capillata, singulis annis arescens, & ad latera novos, frequentioresque caules proferens.

2. Eius genus inuenitur angustioribus foliis, vix semicircum latis, & graciliore caule, in reliquis conueniens.

III. TERTIO cubitales etiam assurgunt caules, rotundi, superioribus minus crassi, & frequentiores asperioresque lanugine obsiti, quos similiter ambiunt confuso ordine multa folia superioribus angustiora, breuiora, atque etiam duriora, nec minus lacte turgentia: summus caulis diuiditur quoque in ramulos imbricata capitula sustententes, e quibus exoriantur flores superiori fere similes: radix non adeo crassa quam superioris, sed non mi-

Hieracium
maius latifolium.

Hieracium
maius angustifolium.

mus si-

nis fibrosa, nec in nouis prolibus educādis minus fertilis.

Illius etiam genus alterum obseruauimus angustioribus foliis & multo longioribus, licet non minus duris, quod alioqui tota quodammodo facie ipsi respondet.

Magnam uero affinitatem hoc genus habet cum Hieracio grandiore apud Belgas secundum publicas uias inter frutices nascente.

Nascuntur omnia in extremis siccioribus pratis inter uepres, atq. etiam ad ceduarum siluarū margines.

PLANTARVM similitudo facit ut duobus postremis generibus Quartum subiciam, non in Pannonia natum; sed in Britannia anno 1581. obseruatum.

Cubiales uero interdum habet caules, striatos, digito graciliores, ex uiridi purpurascētes, quos nulla serie, sed confuso ordine ambiunt folia, Conyzae maiori fere similia, sed non adeo pingua, lata sede caule amplectentia, in circuitu dentata, & per extremam mucronata: calyculi summo caule ex foliorum alis emergentes oblongis pediculis insident, hirsuti, qui in luteos flores, reliquis Hieraciis fere similes sese explicant: eis succedit semen oblongiusculum, striatum, candidans, quod cum suis pappis leui aura dispergitur, ut in congeneribus plantis: radice est perenni, multis oblongis, crassiusculis; nigricantibusq. fibris constante, que singulis annis numerosiorem caulium sobolem procreat.

Impensè amara est hac planta, nasquā sponte nascēs mihi conspēcta: sed Londini duntaxat in hortis doctiss. uirorum Ioannis Richei & Hugonis Morgani Pharmacopolarum, qui Cichoreum montanum nuncupabant, ex borealibus Britannia regionibus delatam.

Floret Iunio & Iulio, semen Augusto maturitatem consequitur.

ALIQVOT Quinto sunt folia è radice prodeuntia, V.

uncialis

IIII.

Hieraciū britannicum

H. poluiflorum L.

Sm. p. 3. 363

Hieracium alpinum hirsuto folio.

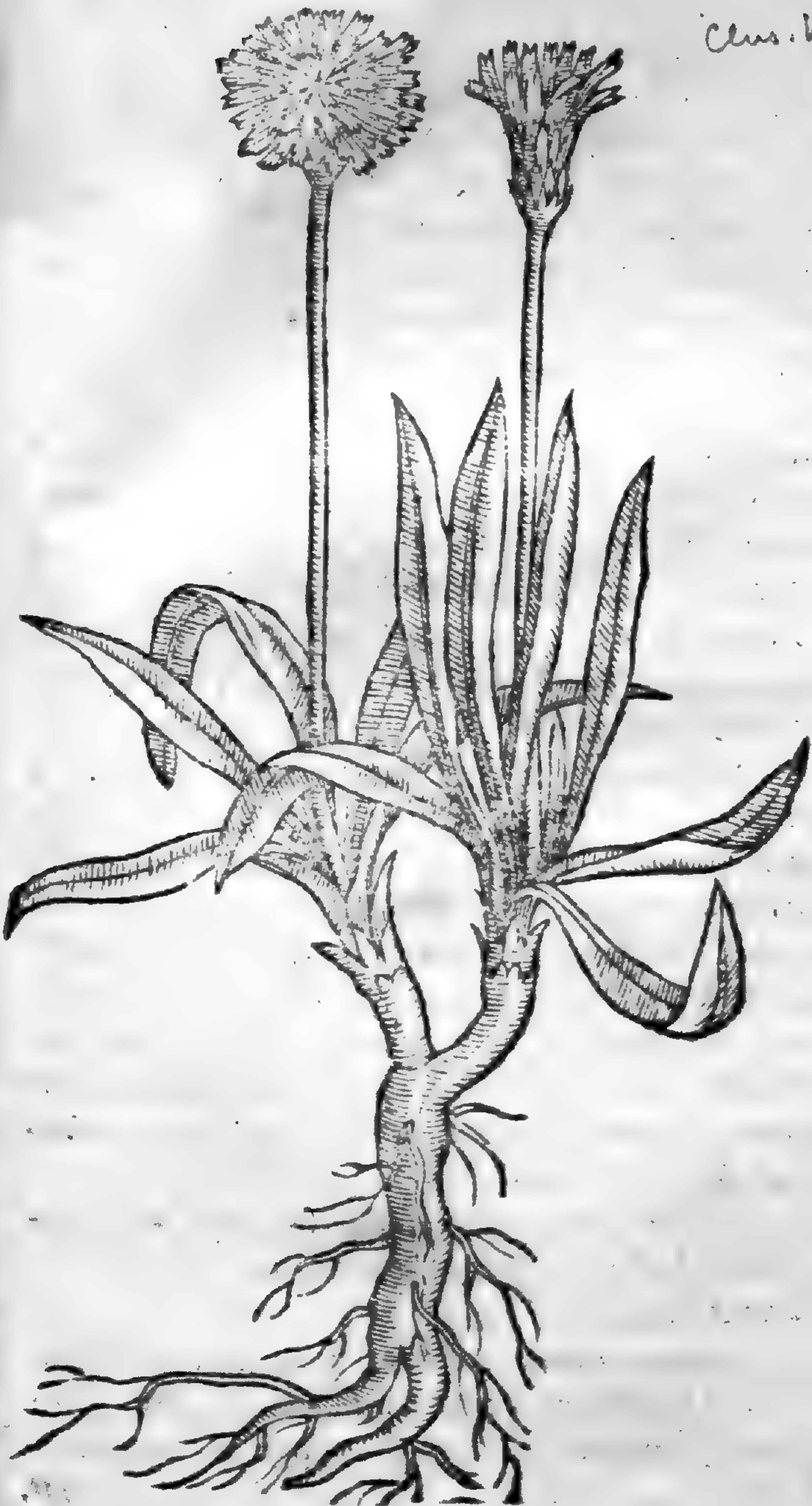
Chrys. herb. 2. 141

*H. vulgatum, L.
Sm. Fl. 3. 185*

Clus. hist. 2. 141

uncialis fere latitudinis, oblonga, molli crispâq; lanugine admodum hirsuta, & quodammodo incana, lacteo succo prædita: è quorum medio caulis pedalis plerumq; emergit hirsutus, quem per intervalla ar-burne filia superioribus breviora, at triplo latiora, & in mucronem desinentia, non minus quam illa hirsuta, aut lacteo succo prægnantia: unicum in summo fert capitulum è multis hirsutis & incanis foliis compactum (nonnunquam in lateribus alterum & tertium) quod in florem sese explicat hieracii floribus similem, multis foliis luteo colore præditis constantem, qui deinde in pappos cum suo brevi & nigro semine evanescit: radix nigricat, multis candidibus fibris prædita est, & singulis annis novos caules profert. Totâ planta admodum amara est.

Invenitur in herbosis Alpium jugis, ubi Julio, interdum etiam Augusto floret: at in hortis Maio, semen verò Junio perficit.

VI.

Hieracium
montan.

S E X T I radix digiti interdum crassitudinē aequat, longa, nigricans, tenuibusq; fibris prædita, summa parte in plura aliquando capita extuberat, quæ summa tellure sena aut octona oblonga folia semuncia fere lata, & nonnihil incana proferunt: è singulis capitibus procedunt inter folia singulares cauliculi, duri, nudi, dodrantales aut palmares, unicum florem sustinentes è multis oblongis & per extremum infectis foliis luteoq; colore præditis constantem: quo defluente, semen oblongiusculum cum pappis suis à vento excutitur.

In omnibus illis montibus à Calenberg Danubio imminenti ad Alpes excurrentibus nascitur.

Floret Maio.

1.

Hieracium
varietas

Aliud eius genus invenitur, cuius folia nonnihil in lateribus lacinata sunt, quemadmodum Leucocy mari-
ni ferre folia, minus incana, flos magis aureo colore ru-
tilat,

tilat, alioqui per omnia simile. Vtriusque planta lacteo succo plena, & amariusculo gustu est.

Ex radice obliqua & rugosa, minimiq; digiti crassitie, & multis fibris donata, aliquot extuberant capita, unde sena aut plura enascuntur folia, unius, duarum, & trium unciarum longitudine, semunciam lata, crassiore nervo secundum longitudinem excurrente, mollia, breui incanaq; lanugine praeclata, & infima parte admodum laciniata & angustiora, superna vero latiora & dentata duntaxat, lacteo succo turgentia: e quorum medio bini aut terni emergunt cauliculi palmares, enodes, foris laeves, intus concavi sustententes flores luteos. Quinto generi similes, colore vero aliquantulum saturatiores, qui maturo semine tenui, longiusculo & nigricante in pappos abeunt.

VII.
Hieracium
montan. laciniato folio.

Crescit in Leytenberg, floretq; Iunio.

SUPERIORIBVS coniungendum est pusillum VIII.
illud Hieracy genus, cuius descriptionem & iconem etiam Londini communicavit 1581. V. C. Thomas Pennans bis verbis.

Hieracium minimum planta dodrantalis aut paulo altior, radice singulari, tenui, alba, paucis fibris vestita: folia ab radice quinque, sex, septem, quandoque plura, bellidis fere, sed paulo longiora & serrata: e quorum medio caulis exit unicus, quandoque duo, vel tres, foliis omnino vidui, fistulares, iuxta radicem rubentes, interdum versus summum ramosi, ramis iuxta exortum rubentibus: caules omnes versus capitula, contra fere quam in aliis plantis extuberant crassioresq; fiunt, singuli singula capitula globosa sustententes, ex quibus flores parvi, lutei, ex apicibus constantes, & tandem pappescentes exoriuntur. Lactescit & amariuscula est.

Hieracium
minimum.

Provenit inter segetes locis parum arenosis & terra

friabilis

Cerv. herb. 2. 142

Class. bot. 2. 142

Lappula presella, Willd.
Hypocrepis minor, L.
 Synopf. 3. 377

friabili: frequens in Anglia multis in locis, aliàs nusquam nisi in agro Heidelbergensi unico tantùm loco, me vidisse memini. Iulio & Augusto floret.

DE SONCHO.

CAP. III.

HABD vulgaria aliquot Sonchi genera per Pannonias & Austriam nascuntur, quæ silentio minime premenda existimavi.

I.

CVBITALI aut ampliore excrescit Primus caule, rotundo, striato, hirsutoque, intus concauo: quem ambiunt multa folia, ampla, lacteo succo plena, aliquot profundis laciniis utrinque diuisa, per extremum mucronata, & latiore pediculo caulem amplectentia, atq. nonnihil in ambitu dentata, subtus aliquantulum incana: plurimos in summo caule flores profert purpurascensibus & hirsutis pediculis inherentes, vicenis foliis constantes, Sonchi leuis vulgaris floribus nõ dissimiles, sed colore ceruleo elegatissimo, qui per maturitatẽ in pappos cum semine exiguo cinereo euanescent: radix pollicari crassitudine, oblonga, non in profundum acta, sed obliqua, candicans, dura, & veluti internodiis distincta, multasq; circumquaque fibras crassas agens, viuax, & singulis annis novos ex latere caules profrens.

Copiose nascitur in Durrenstein locis umbrosis, in Etschero, pauloq; supra Gamingam, item in Sneberg & Snealben, apud retorridũ illum & premiliũ pinastrium. Floret istic & Iulio & Augusto, quo mense etiam semen perficit. In hortos translatus, maturus multo, imò interdum mense Iulio denuo floret.

II.

NON multo minores profert Alter interdum caules, graciliores tamen, neque striatos aut hirsutos, aut intus vacuos, sed plenos & firmos, satis tamẽ fractu cõtuma-

Sonchus leuis
caeruleo
flore.

Sonchus leuis
purpur.
flore.

Class. bot. 2. 147

S. prostratus, L.
 No. 18. 342

ces: hos ambiunt minora quã superioris folia, neq. aded laciniata, angustiora præterea, in medio latiuscula, deinde sensim in mucronẽ desinẽtia, & in ambitu dentata, succo lacteo prægnãtia, gustu amaro: in summis foliorum alis exeunt tennes firmiq; ramuli, quaternos aut quinos ferentes in oblongis calyculis flores, quinis foliolis per extremum laciniatis constantes, colore purpureo, aliquot intus staminulis, qui deinde in pappos cum suo semine abeunt: radix fibrosã, perennis, altera minor, nouos caules singulis annis proferens.

Crescit cum superiore paulo supra Gamingam copiosissimè: crescit & alibi, sed minor, veluti in Pannonia & Hercinia silua. Floret plerumque Iulio, aut paulo maturius interdum.

III.

Sonchus la-
uis altissimus

HUMANAM altitudinem superat Tertius, caule pollicari crassitie, firmo, striato, leui, nec ullis spinis aspero, quem frequentia folia quatuor aut binis interdum laciniis equaliter respondentibus diuisa, lata basi & utrinque appendices habente amplectuntur (de iis loquor que in infimo & medio caule sunt, suprema enim nullas lacinias habent) omnia spinis in dorso carentia, dura tamen, & in ambitu creberrimis & asperis denticulis serrata, supernè viridia, infernè subcinerea, lacteo succo plena: supremus caulis hirsutus est, & in aliquot ramulos diuiditur, qui flores equaliter & quasi umbellarum ritu nascentes sustinent, non magnos quidem pro stirpis tanta amplitudine, sed Sonchi lauis flore caruleo vel Hieracy floribus pares, similiter è calyculo hirsuta prodeuntes, multis luteis & per extremum incisus foliolis discum sine orbem ambientibus constantes, & numerosis in medio staminibus aureis, qui deinde maturi in cãdidam lanuginem resoluntur, in qua latet semen pruni generis semini simile, striatum, cinereum,

reum, quod cum sua lanugine à vento rapitur: radix erassa, candicans, fibris donata, singulis annis novos stolonos proferens, & ad latera adnatis se propagans.

Inuenitur in paludosis salicetis & harundinetis iuxta piscinas, & stagnantes aquas, veluti supra Badam Austria, via qua itur Neapolim, & supra Triebis Winckel pagum. Floret Julio.

DE CIRSIO PANNONICO.

CAP. IIII.

NON minus varia inueniuntur Cirsij genera, quorum (quae ab aliis minimè descripta comperiemus) historiam hoc capite pertexemus.

QVINA aut sena statim à radice promit folia circiter tres uncias longa, unam lata, sensim in mucronem desinentia, latiore verò basi, subhirsuta, et crebris spinulis per circumferentiam praedita, colore caesio: ex horum medio caulis emicat pedalis, aut cubitalis, tenuis, firmus, lanugine quadam obsitus (per quem sparsa sunt folia superioribus minora) unicum in summo plerumque, nonnunquam alterum & tertium ferens caput multis squammulis imbricatim compactis, & nonnihil purpurascens atque acutis asperum, quod in stamineum florem expanditur reliquorum cirsiorum modo, colore purpureo: semen etiam illis simile: radix multis nigricantibus & duris fibris praedita est, eamque hirsutans vetustorum foliorum nervi & vestigia faciunt.

I.
Cirsium praecense.

Nascitur inter arbores in declivi montium supra Sopronium Pannonia urbem, at montanis pratis quae ad Danabium extenduntur multo abundantius.

Iunio floret, & subinde semen profert.

Non minus est elegans Cirsij genus, & haud dubiè proximè huic collocandum, cuius descriptionem & iconem

non

656

Cirsium Pannonicum 1.

Cirsium Pannonicum 2. 148

Anicis pannonica, Willd.
Carduus pannonicus, Herb.
Syn. fl. 3. 293

nem mihi anno 1581. Londini communicavit C.V.

Thomas Pennaeus Londinensis medicus.

Planta est caule singulari, cubitali aut ampliore; fo-
lia per caulem alterna, longa, in ambitu spinulas, mi-
nimèque pungentes habentia, quorum supina partes vi-
rent, prona albicant, & cana lanugine obducuntur: in
summo caule capitulum unum carduorum modo, quasi
ex squammis mucronatis compactum, florem sustinens
satis magnum ex multis apicibus, colore ex rubro pur-
purascente ac tandem in pappum abeuntem: radix est
nigricans, fibrata, quandoque per magnas fibras sese
propagans. Floret Julio & Augusto.

II.
Cirsium bel-
tanicum.

Provenit in pratis ad radices montis Englebrov to-
tius Angliae celsissimi in Comitatu Eboracensi.

MULTA etiã profert Tertium folia, oblonga,
Centaurij maioris nõ laciniatis foliis propemodum simi-
lia, brassica colore & virore, satis carnosæ, & in circui-
tu crebris aculeis prædita: è quorum medio caulis dein-
de emergit cubitalis aut amplior, striatus, quem alter-
natim ambiunt folia superioribus minora, lata basi
cum amplectentia, & membranæas quasdam alas, ad
proxima folia secundum caulis, cui adnata sunt, long-
tudinem producētia, quæ causa est, ut caules quodam-
modo alati videantur: summus caulis in hispidum, mul-
tisque squammulis imbricatum caput desinit, quod
tandem in florem stamineum colorèq. purpureo ruben-
tem explicatur, & nutat: in superioribus interdum alis
nascuntur ramuli quadam lanugine obsiti, similes susti-
nentes flores, qui deinde in papposam lanuginem resol-
vuntur, & menque in ea reliquis simile occultant: radix
minimi interdum digiti crassitudine aliquot fibris do-
nata, perennis & singulis annis propagines è lateribus
fiuens.

III.
Cirsium mæ-
sanum.

Cirs. herb. 2. 148

*Cirsium helianthoides, Ledeb.
Simpfl. 3. 392*

Crescit in Pannonia quibusdam siluis, & aliis ad alpes tendentibus, ut supra Posonium, Nemetowywar, Badensésque thermas. Floret Iunio.

Eius meminit Dodonæus in Appendice ad Purgantium historiam.

IIII.
Cirsium mō-
tan. 11.

VVLGARE iisdem locis etiam est, quod in Belgica hortis ali memini, foliis al: quantulum laciniatis, & superiore paulo mollioribus, similibus fere floribus, caule striato, & perenni etiam radice.

V.
Cirsium ma-
ximum inca-
na folio, bul-
bosa radice.

AD Cirsij proculdubio genera referendum est id Cardui sine Spina molle genus, quod in bicubitalem & maiorem interdum altitudinem excrescit, pollicari canle, striato, incana tomentacea que lanugine obsito, folia que habet superioribus maiora, carnosioraque, & succi plena, viridia, in ambitu dentata, mollibusque spinis obsita: capita in summo caule summisque ramis maiora iam descriptis, que in stamineos purpureo colore nitentes flores expanduntur; uique deinde maturi in pappos resolvuntur: radix multis crassis fibris Asphodeli bulbis fere similibus & oblongis firmatur.

Nascitur in montanis pratis, atq. etiam ad piscinarum vados margines, & inter salices amerinas et harundines. Floret Iulio.

Nardus mon-
tana Mom-
pelliana.

Similem plantam, sed longè minorem in pratis agri Mompelliani olim eruere memini, quam tum nonnulli pro montana Nardo nobis obtrudere volebant.

Κίρσιον porro nomine Græcis, Cirsij Latine commodè nuncupari meo iudicio hæc stirpes possunt.

An verò Cirsij veterum facultatibus respondeant, ignorare me fateor. Neque etiam Dioscorides suo Cirsio vllas tribuit vires, nisi quas ex Andrea descripsit.

NON minus porro vulgaris agre Viennensi, mult-
tisque

risque Pannonia locis est quam in Zelandia, Flandria Hollandiaq; maritimis; Spina illa quam Clariss. Dodonaus inter Cirsij genera tertio loco recenset, magno, nutantéque, & sp. noso admodum capite, quod in florem multis purpureis elegantissimisque staminibus constantem explicatur: floretq; cum reliquis Cirsij generibus fumo, quibus etiam persimile semen habet. Id flore variare aliquando memini.

Cirsium testium Dodonai.

DE CARDVO MOLLI.

CAP. V.

CARDVI nomine has stirpes etiam appello, tamen inter Acanacei generis plantas minimè recensenda videantur, cum nullo spinarum vallo munita sint: propter similitudinem tamen quam cum mollioribus quibusdam vulgaris notitie carduis habent, in eorū classem reieci.

PRIMVS multa secundum radicem folia habet, cum humi iacentia, tum surrecta, infernè cana mollique lanugine obsita, supernè virentia, admodum laciniata, & ad medium usque nervum dissecta, Calcitrapa mollioribus & tenellis foliis ferme similia, nullis tamen spinis horrentia, gustu primum exsiccante, deinde amariusculo: è quorum medio caulis unus aut alter assurgit cubitalis aut amplior, teres, rotundus, striatus, purpurascens, & molli quadam lanugine obsitus: inferiora folia per caulem sparsa, sunt etiam laciniata, licet alius minora, quae vero supremum caulem vestiunt, oblonga sunt & angusta, & nullis laciniis diuisa, sed mucrone plerumque purpurascente: extremi caules in aliquos interdum ramos diuiduntur (magna tamen ex parte singulares sunt, unicuiq; sustinent caput) qui capitula sustinent ex multis tenuibus squamis imbricatis dispositis compacta & molliter echinata, quorum medium

I. Carduus molli laciniato folio.

occupat flos stamineus & hirsutus coloris purpurei, elegantissimi; flore flaccido & enanido succedit semen angulosum; radix digiti crassitudinem nonnunquam aequat, subfusca, longa, aliquot fibris donata.

Inuenitur tota illa catena montium, quae à Calenberg & Danubio ad Alpes usque extenditur, & deinde per Leytenberg, rursumque per Prellenberg & Hamburgerberg ad Danubium duobus supra Posonium miliaribus reflectitur. Floret autem Maio, semen perficit Junio & Julio.

PEDALI assurgit alter caule, utcumque crasso, striato, & nonnihil lanuginoso: folia illi circa radicem maiora, Lapatho fere similia, aut illius planta potius foliis quam vulgo Totam bonam sine Bonum henricum cognominant, qua pediculo adherent latiora & veluti angulosa, extrema verò parte mucronata, in ambitu nonnihil sinuosa, & mollibus veluti aculeis obsita, supina parte virentia, prona verò omnino incana, foliorum alba populi modo, & densa lanugine obsita, gustu primum exsiccante, deinde amariusculo, quae verò caulem amplectuntur, minora sunt & angustiora; ex quorum sinu circa summum caulem ramuli exeunt, terna, quaterna, aut plura sustinentes capitula squammata, Cyani aut Iaceae capitulis respondentia, quae, dum expanduntur, florem promunt ex caeruleo purpurascentem, & semen deinde continent lanugine inuolutum cyano fere simile, sed maius aliquantulum, candicans: radix nigra, aliquot tenuibus fibris donata, & dura, è lateribus propagines spargit.

II.
Carduus
mollis lapathi folio.

Hunc erui circa secundum Sneberg excelsi admodum montis iugum inter saxa nascentem cum Auricula urfi lutea, & deinde in Etschero. Floret Julio, & in horto repositus semen protulit Augusto, deinde perit.

Card. mol. 2. 52

S. aqua, L.
Syn. fl. 3. 343

Serratula aqua, L. f.
Lam. 6. 577

perit. Vbi tamen sponte nascitur, vniuersa est: nam superioris anni caules adhuc retinentem cum florere deprehendi.

HVMILIOR hic est, neq. palmarum altitudinem excedit, caule fere perinde crasso quemadmodum superior, multisq. oblongis & angustis foliis exornato, superne etiam virentibus, inferne vero incana lanugine vestitis (non tamen adeo veluti superioris) & quasdam molles spinas per oras obtinentibus, sapore etiam amaro et initio adstringente: summo cauli insidet singulare capitulum, superioribus maius, squammatum, ex quo flos multa lanugine ex ceruleo purpurascens pubescens exilit: semen obseruare non potui: nam tamen si aliquot stirpes in horto magna diligentia excoluerim, ad frugem tamen non peruenerunt, sed paulatim flaccescentes omnino tandem contabuerunt & perierunt: radix nigra est, multisq. nigricantibus fibris predata, & subinde noua germina e lateribus producit.

III.
Cardus
mollis rumi-
lis & angu-
stifol.

Crescit in summis Snealben iugis cum Auricula quarta que flore est coloris carni: floretque Iulio & Augusto.

VIDETUR Prior notus fuisse Gesnero, atque Benedicto Aretio, ex relatione Simleri ad calcem Commentarij de Alpibus, qui eum sic describit.

Edeldistel, Cardus inter carduos speciosissimus, folia habet mollia, ab una radice, per caulem raris, que referunt folia herba quam *Molsblumen* nominamus: altitudine cubiti in altum assurgit caulis: capita in summo sunt singula, interdum bina, cerulea, quandoq. alba, interdum purpurea, color collucet mixtus viridi tum in capitibus, tum in supremis foliis. Mollis est tota, & etiam spinis quas emulatur, nam non pungunt. Radix subest longa & bifida.

Edeldistel
Gelnetz

Class. Inst. 2. 154

Carduus eriocephalus
W. at
Sum p. 335

Etiam florum varietatem in meo non observavi, sed toto illo quem dixi tractu, unius solummodo coloris fert florem, nempe purpureum elegantissimum.

CARDUS etiam mollis genus elegans, præ altum & radice serpente videre memini in cultissimo horto C. V. Joachimi Camerarij Noribergensis medici: cuius descriptionem cum plerisque aliis summa diligentia observatis in studio, forum rei herbaria gratiam brevi in lucem emissurum speramus.

Cardus mollis Camerarij.

MULTIS porro Pannonia locis, præsertim vero ad Neuberg in Styria, & similium Alpium radices nascitur Eriocephalus ille cardus, vulgo Herbariorum satis notus, quem flore variare observavi: nam licet plerumque purpureus sit, interdum tamen etiam albus conspicitur.

Cardus eriocephalus.

Eius varietes.

Eum qui est flore purpureo, sed longè humiliorem aliquoties eruere memini agro Salmanticensi in Hispania, cuius semen amicis in Belgicam misi cum hac inscriptione, fortè Coronæ fratrum, quoniam multis notis respondere conspiciebam ei planta quam monachi in Mesuem commentatores sibi in Hispania observatam, Coronam fratrum appellassent, quod rami equali altitudine nascentes, & suis capitibus eriophoris onusti, medium caput maiusculum summo cauli innatum, quodammodo in orbem cingerent, ut monachi suum abbatem aut priorem solent. Ex eo tempore Coronæ fratrum nomen apud Belgicos herbarios hac spina obtinuit.

Coronæ fratrum.

CRESCUNT & iisdem locis, & aliis plerisque Pannonia montibus Carlina siue Chameleonis vulgo nuncupati bina genera. Unum flore amplo, albo: quod nonnunquam in pedalem caulem assurgit, interdum vero prorsus est æævoloy. Alterum etiam sine caule, mino-

Carlina major.

Carlina minor.

re capite, purpurascente flore, & mollioribus magis
virentibus & angustioribus foliis.

DE ERYNGIO PANNONICO.

CAP. VI.

PECULIARE quoddam Eryngij genus alit Pan-
nonia & Austria, præter vulgare singulis notum, &
omnibus provinciis frequens.

Eryngium la-
tifolium.

Id autem bicubitalem aut ampliozem habet altitu-
dinem, caulem firmum, striatum, medulla alba plenum,
& veluti nodis distinctum, præsertim qua parte folia
cum lata & membranacea sede amplectuntur, qua sunt
tres uncias aut amplius longa, duas lata, viridia, ve-
nosa, in ambitu serrata & aspera, subamaro calidius-
culoque gustu: qua verò secundum radicem sunt folia,
oblongis pediculis innituntur, longioraque & latiora
sunt: summus caulis in aliquot alas diuisus est, foliaque
breviora habet, in profundas lacinias diuisa, & mollibus
spinis prædita: summa deinde ala in aliquot ramos desi-
nunt ferentes echinata capitula spherica ferè rotundi-
tatis, in quibus multi carulei flosculi albicantibus sta-
minibus præditi, & sub capitulis nouem aut plura ob-
longa & aculeata foliola stelle modo expansa: ipsa verò
capitula cum summis ramulis supremaque caulis par-
te, interdum vetustate caruleum omnino colorem con-
trahunt: radix in nouellis plantis digiti crassitiem & lon-
gitudinem æquat, aliquot fibris donata, foris subsusca,
intus alba, carnosa, satis dulci sapore est ut marini E-
ryngij radix, que vetustate multo amplior redditur, &
in multas alias radices extuberat, singulis annis ex la-
teribus plures caules proferens.

Inuenitur frequens in pratis ad Danubium sitis circa

Aspa

Asparago, & in hortis repositum feliciter provenit.
Floret Junio & Julio.

Simile plane in Silesiacis montibus sponte provenire audio: nec huic fortè absimile est, quod Pena & Lobelius in adversariis describunt. Idem verò prorsus est cum eo quod Matthiolus planum nuncupat, demonstratum illi primum à C. V. Paulo Fabricio Medico & Casaris mathematico.

DE TITHYMALO Characia Pannonica.

CAP. VII.

MULTOS ab una radice profert caules, pedales, interdum etiam cubitales, firmos, laeves, infima parte nonnulli purpurascens, & foliorum que deciderunt vestigiis notatos: hos deinde ambiunt confuso ordine disposita folia crassiuscula, levia, duarum interdum unciarum longitudine, mucronata: summi caules in multas virgulas inter folia emergentes dividuntur, que bina subrotunda foliola, & quasi vasculum sine labellum imitantia sustinent, in quibus flores reliquorum Tithymalorum floribus similes, qui cum suis virgulis & vasculis pallido subluceone colore pradi sunt: succedunt triangula capitula semine plena: radix longa digitalis crassitudinis, infima parte in aliquot fibras divisa. Maturis semine caules singulis annis emoriantur: nono autem vere alijs à radice germinant, qui subsequente anno flores ferunt.

Nascitur plerisque Pannonia locis: sed agra Usennensi tanta copia in gramineis & siccioribus pascuis, ut Junio mense (cum enim floret) omnino pallescere videantur. Totam plantam lacteo succo turget, quemadmodum reliqua Tithymalorum genera.

Aryngium planum Matthioli.

Tithymalus characias pannonic.

DE SYMPHITO TYBEROSO.

CAP. VIII.

ANGULOSUM & quodammodo pentagonum ha-
bet caulem, rarissime pedalem altitudinem superantem,
succis plenum, per quem variora quam in Symphito ma-
iore sparsa sunt folia, illisque minora, teneriora, & mi-
nus aspera, insipido fere gustu: flores in summis ramis
pallidos, oblongos, Symphiti maioris floribus forma simi-
les, concavos, extrema parte in quinque crenas divisos,
quinque staminibus in medio flore veluti in umbonem
tendentibus, protuberante in medio stilo, nullo odore: ca-
lyculos deinde maioris Symphiti modo, in quibus semen
Echii semini non dispar: radicem longam, teneram, mi-
nimi digiti crassitudine, exiguis fibris capillatam, &
multis locis extuberantem: pediculi, calyces, caules an-
gulosi, & folia hirsuta sunt.

Symphitum
tyberosum ra-
dice.

Inuenitur in omnibus Pannonia & Austria silvis
umbroso loco, praesertim vero sub fruticibus, atque etiam
supra Drauum flumen in Greben saepius memorate ar-
eis montanis. Primum innotuit Belgica incolis anno
1568. missa ab Alphonso Pancio Machliniam nobis
planta.

Eius historiam & iconem minime dedissem, nisi aut
negligenter ab aliis descripta, aut non satis scite expres-
sa fuisset: tamen si & in hac exprimenda pictor oscurantia
merito accusari possit.

Symphitum

DE PULMONARIA.

CAP. IX.

PULMONARIA vulgo nuncupata, cuius folia I.
 candicantibus maculis insignita sunt, & flos niveo colo- Pulmonaria
 maculis in-
 signita.
 re interdum variat, copiose multis Pannonie & Au-
 stria silvis sponte nascitur, tam inter Krumpach &
 Gleisfeld, tum in Viennensis atque Leytani saltus va-
 riis locis. De ea, quandoquidem ab aliis descripta est,
 sermonem instituerere non volo: sed de aliis duobus gene-
 ribus, quae ante quam in hanc provinciam venirent, mi-
 bi conspecta non fuerent.

EXIIT unum primo vere, florémq. thyrsum fere II.
 ante folia promit, quae sunt angusta & hirsuta, Buglossi Pulmonaria
 angustifolia
 caeruleo flore.
 silvestris, Echivae aut Anchusae foliis non absimilia,
 molliora tamen, neq. tam aspera lanugine hirsuta, nullo
 pediculo praedita, sed medium caulem amplectentia, qui
 paulatim succrescens, angulosus & hispida, interdum
 nonnihil purpurascens, in pedalem tandem altitudinem
 excrescit: flores in pentagonis calyculis, & in quinque
 laciniis divisis, purpurascensque & hirsuta, oblon-
 gi, concavi, floribus Buglossi hortensis, aut Pulmonariae
 vulgaris forma similes, qui per oras in quinque orbicu-
 lares fere laciniis divisi sunt, colore, ante quam aperian-
 tur, ex purpura rubente, deinde quando explicati sunt,
 caeruleo adeo eleganti, ut Gentianella verna floris ve-
 nustatem si non superare, at tamen emulari videantur,
 odore nullo: ij maturi decidunt integri, quemadmodum
 Buglossi hortensis & similium flores, atque calyculum
 inanem cum stilo & quatuor seminum rudimento relin-
 quunt, quod tandem maturum nigri coloris est, echivae aut
 buglossi vulgaris semini respondens. Adnascuntur dein-
 de secundum caulis pedem alia hirsuta folia, angusta,
 palmari

P. angustata Ledeb.
 Class. bot. t. 2. 1879
 Sem. Pl. 1. 242

Pulmonaria vulgaris Moench
 Ann. bot. 1790.

1790.

palmarum aut ampliore longitudine echinorum aut anchusae foliis latiora mollioraque, ex quorum medio (licet sicca sint) subsequente vere prodeunt caulibus suis venustis floribus onustus: radix crassis carnosisque fibris praedita est, uti Pulmonaria prima maculoso folio, initio candicantibus, & per vetustatem foris nigricantibus, sapore dulci.

Nascitur passim per Pannoniam & Austriam inferiorem in montanis & caducis silvis, atque distissime floret.

INVENITUR & quibusdam Pannoniae locis Alia superiori fere similis, nisi crassiore maioreque caule, & latioribus foliis praedita esset, floresque haberet, non ut illa caeruleos, sed pulcherrime rubentes: alioqui & radice & temperamento conveniunt.

III.
Pulmonaria
rubro flore.

Huic omnino respondens cum forma tum amplitudine alia est, cuius flores primum rubent, ut in priore Pulmonaria, deinde caerulei saturatioris coloris fiunt.

2.
Eius varietas

Crescunt haec ad caducarum silvarum margines, umbrosis locis, atque eodem cum secunda tempore florent.

DE ANCHUSA FLORE EXALBIDO.

CAP. X.

NUMEROSA sunt illi folia, palmari longitudine, angustissima admodum, & pungente lanugine omnino hirsuta: e quorum medio caulis assurgit secundo anno pedalis, interdum etiam cubitalis, crassiusculus, firmus, hirsutus, multis alis brachiatus, in quibus breviora multo folia atque etiam hispida: extremis ramis vaginulis hirsutis & asperis flores prodeunt Symphiti maioris floribus quodammodo similes, albi, aut ex albo nonnihil pallescetes, in angulos quinque divisi, quibus excussis semen in vaginulis conspicitur viperino capiti aut echinofemini simile: radix minimi digiti crassitie, nigro

Anchusa ex-
albido flores

cortice obducta, quo sublato omnino rubet, & elegantissimo colore inficit: adeo autem carnosae est, ut radicem buglossi vulgaris modo condiri possit, dulcis tamen & insipida:

Arido & salebroso nascitur solo in monte Badensibus thermis imminente, & apud Carnuntum Pannoniae olim amplissimam urbem, nunc vile oppidum Petronella vocatum, maxima copia, & plerisque aliis Pannoniae & Austriae siccis & aridis locis. Floret Maio, & semen Iunio profert: deinde perire arbitror ut echii genera.

DE ECHIO.

CAP. XI.

VARIA praeter vulgare, quod florem subcaeruleum fert, agro Viennensi & vicinis locis frequentissimum, & interdum etiam omnino album, sunt hic Echii & elegantia genera.

PRIMUM pedalem habet caulem, striatum, hirsutum, foliis echii aut buglossi silvestris, molli lanugine hirsutis, & inaequaliter eam ambientibus praeditum, superiore parte in multas alas divisum, quae deinde in breves ramulos sese findentes, multis concavis flosculis extrema parte in quinque crenulas divisis, coloreque ex atro purpurascente praeditis onusta sunt, quae vasculis molli etiam lanugine hirsutis, & inter folia latentibus prodeunt: semen ut in huiusmodi generis plantis, viperino capiti simile: radix oblonga, minimi digiti crassitudinem interdum aequat, foris fusca paucisque tenuibus fibris praedita est, capite, unde caulis prodit, extuberante, & praecedentis anni caulis vestigia servante: praemansis foliis, nullum initio manifestum saporum deprehendas: sed postea nonnihil caloris habere videntur.

I.
Echium pullo
flore.

Lycopodium pulla, L.
Claus. bot. 2. 1849

E. rubrum, Jacq.

Comm. 18. 568

E. violaceum, L.

Ches. herb. 2. 164

Crescit multis locis Vienna vicinis, atque etiam tota inferiore Austria & Pannonia parte siccioribus pratis & gramineis locis ad collium radices, atq. etiam in ipsis collibus nudis & tenui duntaxat gramine obsitis.

Floret Maio.

II.
Echium ru-
bro flore.

OBLONGA habet Alterum & angusta folia, hirsuta, humi strata, vulgaris echii foliis similia, paulo tamen latiora: caule modo pedale, modo cubitale, firmum, striatum, hirsutum, maculisq. purpureis respersum, quem confuso ordine multa ambiant folia superioribus breviora & angustiora, non minus tamen hirsuta: summum caulem exornant multi breues ramuli in se veluti conuoluti, atque Scorpiuri in modum inflexi, pleni florum vulgari echio simulum, sed colore rubro eleganti, qui proxime caulem primum aperiri incipiunt: excusso flore, semen in calyculis nigrum, capiti viperino simile ut in albis echiiis, sed minus: radix satis longa, dura & lignosa, nigro cortice tecta, summo capite multos interdum caules promens, sed plerumque unicum solummodo.

Maxima copia siccis pratis supra & infra Sopronium Vngaria urbem, nec vsquam alibi hanc plantam obseruari Maio florentem, nunc intensiore nunc dilutiore colore pradam.

DE CYNOGLOSSO PYMILO.

CAP. XII.

Cynoglossum
pumilum.

INTRA pedalem plerumque consistit amplitudinem hac planta, tamen si nonnunquam eam superet, cauliculo singulari, tenui, firmo, rotundo, hirsuto, inferius purpurascente, superne virente, per quem sparsa sunt inaequali situ foliola vnicinia, angusta, eminente dorso, molli lanugine hirsuta, colore cinereo fere, gustu calidiusculo: summi cauliculi in aliquot ramos diuiduntur,

qui

L. repens var. *repens*, L.
 in. 1800

qui Scorpiuri modo cōtorti flosculos ex foliolorū opposito proferūt buglosso aut cynoglosso vulgari similes, sed lōgè minores, colore caruleo: quibus succedūt quaterna simul iuncta atque in umbonem protuberantia semina, cynoglossi vulgaris seminum instar, sed admodum exigua & echinata: radix oblonga, tenuis, raris fibris donata, que annum duntaxat superesse, & post semen perire solet.

Prouenit ad viarum & agrorum margines circa Viennam, in nudis & salebrosis ingis urbi vicinis, & plerisq. aridis Pannonia locis ad agrorum etiam margines. Floret Maio & Iunio.

FREQVENS etiā admodū est in siluula ad Lacku primo ab urbe Vienna miliari, & Viēnensis saltus aliorumque montium urbi vicinorum radices inter frutices Lithospermum illud maius vulgo nuncupatum, cuius sarmenta humi fusa subinde fibras agunt, & mirè se propagant.

Nec minus frequens variis Pannonia & Austria locis aliud Lithospermi genus legitimum, semine candido, quo officina utuntur.

SED et in quibusdā Pannonia pratis, veluti inter Posonium & Tuben ultra Danubium sponte nascitur Rubia sativa & legitima: in siluis verò, Asperula flore odorato, & in ceduis Asperugines & Mollugines, quarum una est qua multis geniculis constat, foliaque habet ceteris molliora: hanc Rhizotoma à geniculorū non modo frequentia, sed à facultatibus etiam Gliedkraut cognominant: etenim eius decoctum ad fouendos & confirmandos artus admodum utile esse ferunt.

Lithospermū
repens.

Lithospermū
legitimum.

Rubia sativa.
Asperula odorata
Asperugo.
Mollugo.

De TRACHELIO siue Rapunculo alpino.

CAP. XIII.

TRACHELII & Rapunculi varia his in regionibus nascuntur genera. Etenim nulla sunt silva montosa, quae Trachelium illud foliis urticae subcaeruleo flore non alant: sublimiora inquam ut Sneberg & similia etiam id quod albo flore variat: aliud praeterea genus mollioribus foliis, & oblonga minorum florum spica anteriore parte spectantium, cuius radix alioqui crassa & edulis tenuibus fibris mirè serpit, & subinde novas plantas generat, cuius rei causa rei herbaria studiosis est exosa: illud item genus campanula quod Matthiolus Phyteuma esse credidit nunc caeruleo nunc albo flore varium: & Rapunculos vulgares, & alios alopecuroides omnibus propè silvis familiares, spica vel alba aut violacea spectabiles, Herbariis satis notos. At hoc capite duntaxat eas stirpes describemus quae ab aliis nondum prodita sunt.

Trachelij maxima varietas.

PRIOR dodrantalis est plantula, cauliculo striato, in plures ramulos diviso, quorum singuli sustinent florem satis magnum, concavum, campanulae modo effectum, in quinque angulos desinentem, quemadmodum in vulgari Trachelio aut Campanula vulgo dicta, cinereo colore praeditum: quibus succedunt capitula satis magna, trigona, deorsum spectantia, quae continent semen vulgari trachelio simile, sed minus & exalbida: folia quae per cauliculum sparsa sunt, latiuscula basi emittentibus amplectuntur, & in oblongum mucronem desinunt: quae vero summa tellure nascuntur, latiuscula sunt, & oblongiore pediculo praedita: radix pro planta exilitate satis magna, candicans, superiore parte in plura capita exuberans, & quibusdam fibris hirsuta. Tota planta lanugine pubescit, lacteoque succo abundat.

I.
Trachelium
pumilum al-
pinum.

Nascitur

Nascitur in Sneberg & vicinarum alpium iugis:
florētque Iulio.

II.

Trachelium
Ospicudic.

MULTA habet Altera folia angusta hirsutaque,
Echij fere foliis similia: inter qua oritur pedalis caulis,
firmus, minimi interdum digiti crassitie, striatus, &
multis angustis, oblongis, hirsutisque foliis septus: à cu-
ius medio ad summum thyrsus, seu potius florum inter
foliola latentium crassa spica pulcerrimo ordine dispo-
sita nascitur, Trachelij aut Rapunculi similitum, sed mi-
norum & pallecente colore, qui evanescentes in capitula
transseunt, exile subflavumque semen continentia: ra-
dix crassa est, digiti amplitudine, rugosa, candicans, &
aliquot crassioribus fibris donata. Tota planta lacteo
succo torget.

Oritur in Sneberg & alijs vicinis iugis: observavi
etiam in ascensu Neuberg ad silvulam que in editiore
tumulo est supra monasterium.

Floret Iunio Iulioque.

III.

Campanula
minor alpi-
na.

ALVNT etiam summa illa iuga, praesertim in ru-
pibus & precipitijs Campanula vel Rapunculi genus,
cuius radicales fibrae admodum serpunt & vicina loca
occupant, subinde germinantes & novas stirpes pro-
creantes: ea initio orbiculata fere habent folia, dein-
de statim alia angusta confertim nascentia, Caryo-
phyllae secundo loco supra descripti foliis adeo similia,
ut incantos plerumque fallat, qui interdum cum suo
cespite erant, Caryophyllum collegisse existiman-
tes. Emergit deinde ex horum medio gracilis cauli-
culus, in multos tenues ramulos divisus, oblongiori-
bus foliolis confuso ordine nascentibus septus, flosculos
& singulis ramulis dependentes proferens campanulae
sive rapunculi vulgaris floribus forma similes nunc ele-
gantia ceruleo colore praeditas, nunc saturato purpureo
colore

hinc varietas.

colore aut violaceo nitentes, modo dilutiore & quasi cinereo prae ditos, interdum etiam omnino nivosos: capitula deinde Rapunculo vulgari similia, aut potius illi quae cum in Belgica tum plerisque Germania locis ad agrorum sub fruticibus, aut silularum margines secundum profundiores vias in umbra prouenit. Totum etiam laetescit. Floret Iulio, interdum etiam Augusto.

DE VMBELLIFERIS.

MAGNVS etiam est in his Prouinciis Umbelliferarum stirpium prouentus. Nam praeter plerasq. quas cum aliis regionibus communes habet: peculiare quasdam collegi quas nusquam alibi cōspicere memini. Earum historiam proximè sequentibus aliquot capitibus quàm accuratissimè poterimus tradere conabimur, initium ab elegantissimo Seseli facientes.

DE SESELI MONTANO.

CAP. XIII.

TRIA igitur hoc capite describemus Seseli genera planè inter se differentia: quorum

PRIMUM ampla habet folia per terram sparsa, I. & in multas alas diuisa, Seseli Peloponēsi fere similia, Seseli alpinū.
 supernè virentia & splendentia, prona parte minimè, ferula odore, acri sapore & non admodum grato: caulem deinde sesquicubitale aut ampliorè, crassum, striatum, intus fungosum, nodosum, & multos ramos in circuitu ex singulis nodis siue geniculis ferentem, per quem sparsa sunt folia superioribus respondentia, sed minora: extremi rami in magnas umbellas desinunt flosculorum quinque foliolis candidis constantium odore fere sambuci: flori succedit semen gemellum, striatum, flavescens, aromatico & feruido gustu: radix crassa & foris nigra
 x est, qua

Seseli montanum

est, quæ, ut in plerisque ferulaceis, post quam planta semen tulit, perit, nec nisi altero aut tertio à satu anno flores producere solet.

Crescit in celsis Sneberg & aliarum vicinarum Alpium iugis, ubi letiora sunt pascua: floretq; sub Iunii finem aut Iulio, semen verò Augusto, & etiam serius interdum maturefcit.

BRACHIALI interdum hoc nititur radice, præsertim si planta vetusta sit (recentiores & iuniores pollicarem habent) aliquot ramis inferiore parte donata, crasso, rugoso, nigroq; cortice septa gummoso primū, acri deinde & saluam ciente: ea superiore parte in multa capita extuberat hirsuta & villosa, quemadmodū fere omnes ferulacei generis stirpes, unde exeunt magna & satis ampla foliorum ala, aliquot foliis per ambitum serratis & nonnihil incisus vni costæ inherentibus & inter se oppositis constantes, colore supina parte dilatius vi-
 rente & aliquantulum splendente, prona subcinereo præditis: inter qua sesquicubitalis interdū emergit caulis striatus, pollicari nonnunquam crassitudine, geniculatus, in aliquot ramos diuisus, quæ ambiunt per singula genicula minores foliorū ala, summum caulem atq; extremos ramos exornant umbellæ pallefcientium flosculorum, quibus succedit semen Sileri montano simile.

II.
Seleri montanum latifolium.

Inuenitur fere in omnibus Pannoniæ & Austriæ inferioris montibus, solo aspero & petroso ventisq; perflato. Iulio & Augusto floret, & subinde semen profert. Simile aliquando legere meminimus ad Allobrogicarum alpium radices.

TERTIO multe sunt foliorum ala, Fœniculi fere modo in multa tenuia folia illius foliis non multo crassiora attamen breuiora diuisa, virides admodum, mucrone omnium foliorum candido & duro, gustu calido:

III.
Seleri montanum angustifolium.

Cuv. bot. 2. 193.

Seselinum Pannonicum
Lam. 764

inter quas enascuntur caules cubitales aut ampliores, minimi digiti crassitie, striati, geniculati, in aliquot ramos diuisi, quos secundū nodos alia minores amplectuntur foliorum ala: flores extremo caule & summis ramis umbellatim nascuntur albi: deinde semina gemina coniuncta, ut in omnibus umbelliferis, striata, Angelica semini haud multum absimilia, gustu feruido: radix multis crassis & oblongis fibris obliquè & latè sparsis constat, quae singulis annis summo capite nouas propagines ad latera facit.

Nascitur in plerisque istarum Prouinciarum montanis pratis: atque Iulio floret.

INTER ceteros Seseli genera posse referri has stirpes omnino existimo. Prima quidem proximè accedere videtur ad illud quod Dioscorides Peloponense appellat & tertio loco describit. Altera plurimum habet similitudinis cum Libanotide altera Fuchsj, sine Dauco secundo Matthioli: S. Peters Wurtzel quidam rustici vocant, tamen si aliam umbelliferam stirpem etiam hoc nomine & frequentius donēt. Tertiam (quae Massiliensis Seseli picturam apud Matthiolum aliquantulum refert) nonnulli fortasse alteram Libanotidem Dioscoridis fructiferam potius esse contendant, à qua sanè non multum differre videtur. Ea, quemadmodum nec prima, nullum, quod equidē sciam, vulgare nomē obtinuit.

SESELI porro ethiopicum Matthiolo nuncupatum uberrimè nascitur per omnes Pannoniae & Austriae siluas, ubi folia in tantam amplitudinem interdum euadunt, ut palmum equare possint: habent verò magna ex parte singula foliorum ala quina duntaxat folia, uno extremam alam occupante, per ambitum serrata, supernè atrouirentia, infernè subcinerei quodammodo

Seseli ethiopicum Matthioli.

coloris: caulis cubitalis est aut amplior, geniculis interceptus, & superiore parte in aliquot ramulos diuisus sustententes exalbescantium flosculorum umbellas, qui in oblongiusculum & angulosum semen transeunt, cuminum aut Siler montanum odore & gustu referens: radice pollicari aut ampliore crassitudine, in aliquot crassiores fibras diuisa, crasso cortice tecta, gustu initio dulci: deinde amaricante, supremo capite hirsuta (veterum foliorum quae perierunt fibris eam hirsutem facientibus) terennis.

Seseli athiop.
picum aliud.

Verum huius Seseli aliud praeterea genus est, in his Prouincijs satis vulgare: quod nusquam tamen abundantius inueniatur quam in Calenberg. Maiores id habet foliorum alas, hoc est, in plura folia, nempe vicena: bina plerumque superioribus magnitudine longe cedentia diuisas, quae supernè splendentia minus virent, & prona parte cinerei planè coloris sunt, omnia in ambitu non modo ut superiora serrata, sed etiam laciniis dissecta: equalem cum superiore habet etiam caulem, nodis similiter interceptum, florum umbellas similes, semen par, & radicem non dissimilem.

Hoc Germani Schwartz hirtzwurtz, hoc est nigram cernariam, illud Weps hirtzwurtz, id est, albam cernariam appellant. Sunt qui inter Libanotidis genera recensent. Floret utrumque Iunio interdum etiam feruus. semen maturum est Augusto.

Siler montanum.

FREQVENS etiam est in his montibus Siler: at nusquam abundantius crescere memini quam in eo qui Badensibus thermis imminet. Vbi, & in alijs vicinis collibus, atque urbi Viennae proximis vulgare etiam est

Oreoelinum.

Oreoselinum.

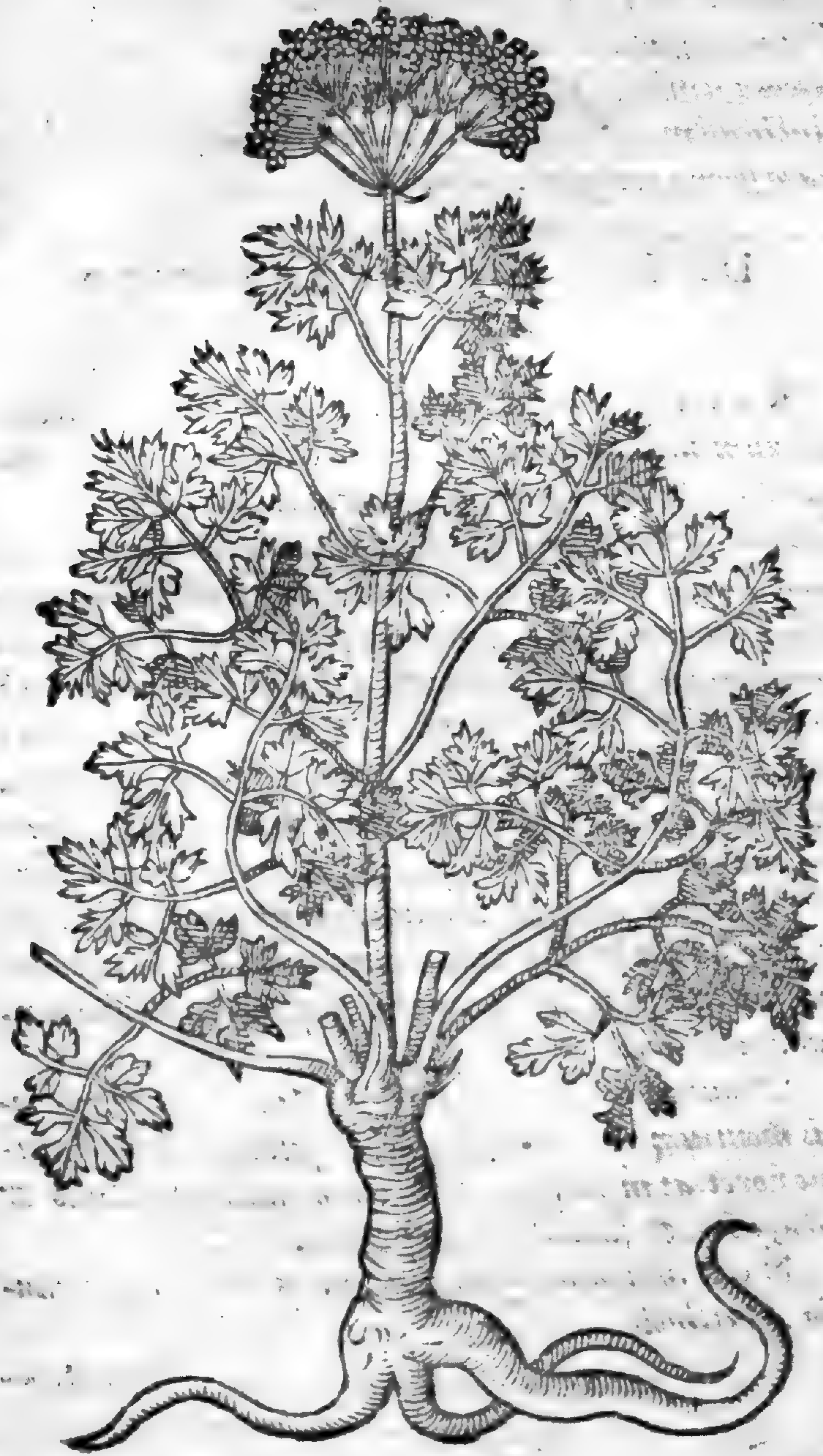
Archangel. ca.

ARCHANGELICA autem à nonnullis appellata, amplioribus quam Angelica foliorum alis, et dum tenera

nera

Jan. 2. 195

Selinum oroselinum
Lam. 7. 64

publ. 1828
in the British Mus.

nera adhuc sunt subpurpureis, caule humanam altitudinem superante, brachiali aut ampliore crassitie, frequentissima est in montibus Græcien arcu ultra Drauum vicinis: solet ea quemadmodum & Angelica perducto ad maturitatem semine petire, atque illo in terram sponte recepto renasci.

DE PEUCEDANO PANNONICO.

CAP. XV.

Peucedanum
pannonic.

RADICEM habet pollicari plerumque crassitie, interdum minorem, nonnunquam etiam maiorem, longam, crasso cortice modo candidante, modo nigricante tectam, sapore primùm Pastinace, deinde nonnihil acrimonia referente, transversis & obliquis aliquot crassioribus fibris donatam, superiore parte hirsutam: ex qua quinque vel plura exeunt folia Peucedano vulgari & legitimo fere similia, sed minora & breuiora; colore ex viridi caeruleo, non ut illa nigricante, subamaro sapore, & nihil singularis referente odore: inter ea caulis assurgit cubitalis, rotundus, gracilis, in multos ramos diuisus, in quibus umbelle candidorum florum: semen Seleni fere, breue crassiusculumque, geminum ut in omnibus umbelliferis, colore cinereo, sapore aliquantulum amaro & acri.

Prouenit multis Vngaria & Austria inferioris locis montium accliuibus petroso & salebroso solo, ubi Iunio floret: at in Alpibus (ubi etiam nascitur) Iulio & Augusto, & subinde semen profert.

NON multum differre videtur à Saxifraga secunda Matthioli.

DE SAXIFRAGA PANNONICA.

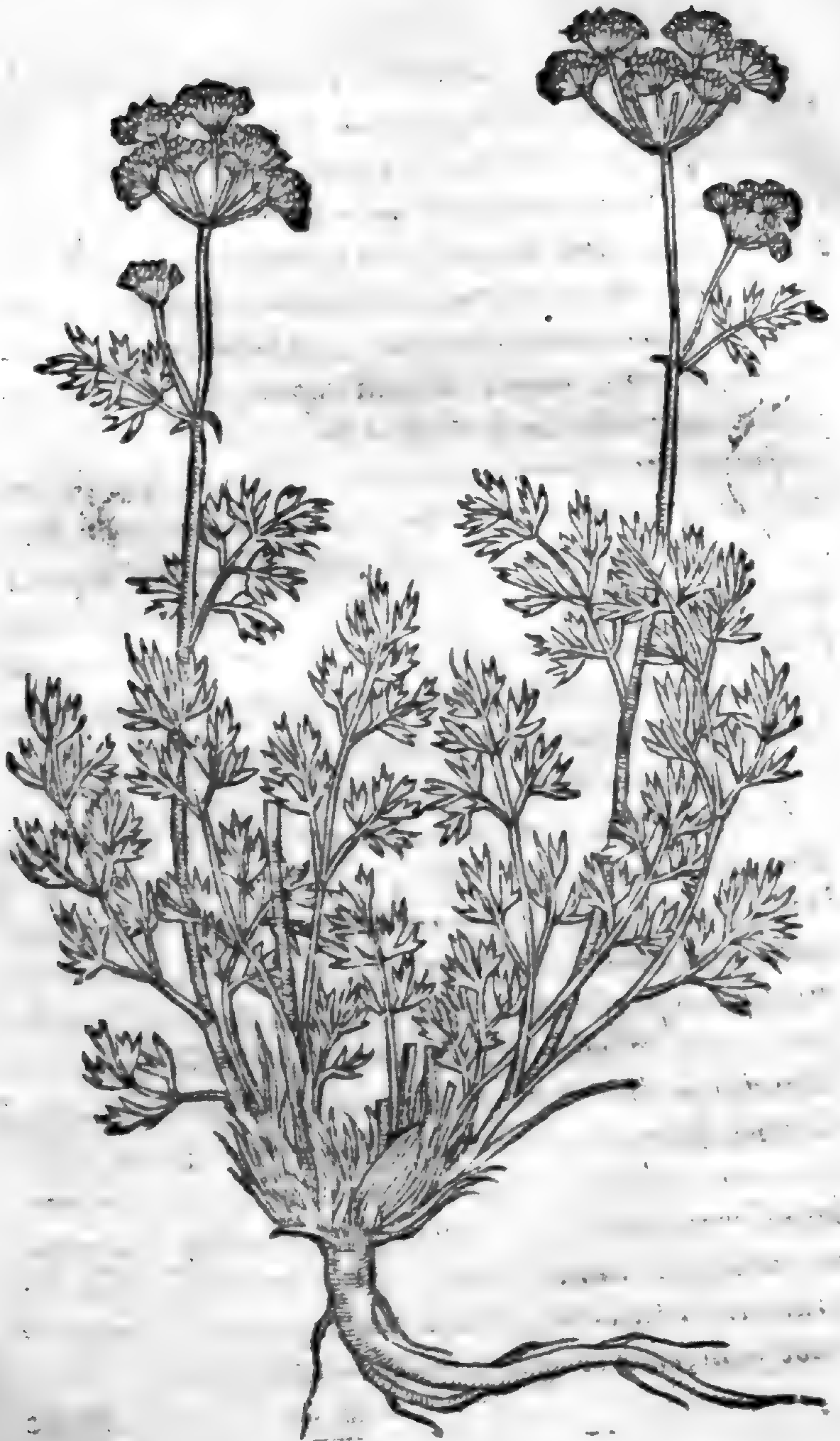
CAP. XVI.

MULTO minor superiore est Saxifraga, & bre- Saxifraga
multifido
folio.
nioribus foliis summae foliorum fere annulis sapore & odore superiori quodammodo similibus, paulo tamen acrioribus: inter qua cauliculi exeunt pedales, graciles, geniculati, aliquot exiguis foliis exornati, suprema parte candidorum flosculorum umbellam sustinentes: radix eius superiori haud est absimilis, sed breuior, acrior, salivamque ciens, multa hirsuta capita superiore parte producens, unde caules & folia emergunt.

Inuenitur iisdem locis quibus superior, praesertim vero in aperto & glabro monte qui medium quasi spacium inter Hamburgum & Altenburgum Ungariae urbes occupat, etiam in mediis saxis plerumque erumpens. Inuenitur & colliculo iuxta Zimmerin itinere ad Phasianorum, iuxta Lachn, & plerisque locis circa Viennam. Floret Iulio.

CETERVM vulgaris admodum est per omnes has Saxifraga sive
Pimpinella
germanica.
Prouincias Saxifraga vulgaris, a Germanis Pimpinella nuncupata, cum minor, tum maior, atque utriusque varie inueniuntur differentie foliorum forma inter se discrepantes praesertim in minore, quae interdum folia singula laciniata habet aut angustioribus & oblongis incisuris diuisa. In maiore autem tametsi magna ex parte Eius varietas
foliorum forma non variet, nisi quod unum genus atrocitate ea obtineat & splendens (omnia enim in ambitu serrata sunt & per alas ordine disposita) alia minime: inuenitur tamen cuius folia in lacinias sunt diuisa: praeterea in Etsehero cuius flores eleganter ex purpura rubescunt, cum reliquorum sint candidi.

Spina ulmaria
W. of S. 1061
Sm. H. 2. 267

Pimpinella si-
ue Sanguisor-
ba.

NEC minus est frequens cum in pratis tum sic-
cioribus harum Prouinciarum locis. Pimpinella Italo-
rum & Gallorum, quam Germani Sanguisorbam vo-
cant, maior & minor.

Vimaria.

ALVNT etiam prata & torrentium ripa Ulma-
riam foliis & temperamento Pimpinella maiori Italice
quodammodo respondente, atq; etiam odore: & monta-
na silua Barbam caprinam Fuchsij & Tragi, ab Ul-
maria diuersam.

Barba capri-
na.

DE DAUCO MONTANO.

CAP. XVII.

Daucus mon-
tanus.

ELEGANS profecto est hoc Dauci genus in Al-
pium huius Prouincia sublimibus pratis nascens, cui
quina aut sene ex radice prodeunt tenuiorum foliorum
ala Seseli pratensis (quod abunde in totius inferioris Au-
stria pratis nascitur) alatis foliis fere similes, sed multo
minores, neq. palmi amplitudinem excedentes, sed pro-
ximè ad Acus pastoris vulgaris folia accedentes, ad-
modum virides: inter quas prodit caulis pedalis, nudus,
striatus, satis gracilis, qui in summo binas aut ternas
sustinet paruas & bene confertas umbellas flosculorum
ex rubro dilatè purpurascantium, sine carnei coloris,
quinque foliis constantium, quos excipiunt Selini horten-
sis equalia semina: radix digitalis longitudinis cortice
foris nigricante, rugoso, & multis tenuibus fibris praedita.

Tota planta Daucum vulgarem quodammodo re-
dolet, & illius saporem etiam refert.

Floret Iunio, in hortis etiam Maio.

Daucus creti-
cus.

AT legitimus Daucus Creticus appellatus in Dur-
renstain frequens: Et scherius tamen magis illo abundat:
nascitur istuc inter saxa tenui solo aspersa, ut difficulter

eius in-

Museum multilobus, Sauter
P. et S. 6. 413

eius integra radix erui possit, cinerei coloris folio, et viribus cum eo quod in Creta insula prouenit proculdubio conferendum.

VULGARIS autem Daucus passim in omnibus his Daucus vulgaris. Prouinciis crescit, & in officinarum usu est. Quemadmodum & Carum, Carum. quo praesertim sicciora Ungaria praeta abundant, & magnam seminis copiam in quotidianum usum singulis annis suppeditant.

Alpium verò iuga Meum vulgare tenui folio alunt: Meum vulgare. sed nullibi gentium frequentius obseruare memini quàm in Durrenstein.

De SELINO montano pumilo.

CAP. XVIIII.

STATIM à radice aliquot spargit folia fœniculo aut Selinū montan. pumilū. peucedano similia, sed longè minora, & rarò pluribus quàm quindenis foliolis constantia, è quorum medio dodrantalè crassumq; fert caulem, multis tamen alis concuum, sub quibus alia foliorum ala minores, nouemq; tantum foliolis constantes, lata basi caulem amplectuntur, pastinaca siue stapbilini gustu & odore: singuli ramuli exiguorum florum quinq. candidis foliolis constantium cum totidem staminibus & inodoratorum umbellulis sunt onusti: quibus succedit semen selini fere: radix superiore parte crassa, multisque villis (qui foliorum superioris anni fibrae sunt) hirsuta, breuis, quasiq; in orbem conuoluta, interius fungosa & candida, exterius nigricans & rugosa, inferiore parte plerumque bifida, & in raras fibras desinens.

Inuenitur quibusdã siccorū desertorumq;, virētium tamē, agrorū marginibus, & in nudis gramineisq. montibus

tibus inferioris Austria & Pannonia: florétque Maij initio. Biennalem esse existimo uti pleraq; umbellifera, statimque prolato semine perire.

DE CICUTARIA PANNONICA.

CAP. XIX.

QVINA senave aut plura promit à radice ramosa folia uti Petroselinū vulgare, minora tamen & tenuius incisa, multum ad Bulbocastani vulgo vocati folia accedentia, sapore aliquantulū acri: caulis inter ea emergit pedalis ferme, interdum etiam cubitalis, circa nodos crassior, umbellam ferens candidorum flosculorum, & semen deinde oblongum Cheresfolij vulgaris fere modo: radix tuberosa Bulbocastani ferme emula, at Aristolochia rotunde albicante flore siue secunda instar rotunda & aliquantulum turbinata, intus candida, sapore & odore Pastinacæ siue Elaphobosci propemodum, cortice nigro tecta, quæ succrescente caule instar napi longior fit, & magis turbinata, flaccida, & rugosa evadit, atque tandem maturo semine perit, è semine tamen deciduo sponte singulis annis renascens.

Cicutaria
pannonica

Novo vere in hortis & herbidiis locis Viennensis agri prodit, quo tempore eius radices quæ firmiores sunt cum tenellis suis foliis in foro Viennensi venales reperiantur, coquuntur enim & cum oleo, aceto, & sale primis mensis usque vulgo inferuntur, quàm salubri cibo, nescio.

Floret Aprilis & Maio, Junio semen plenam maturitatem consequitur.

QVO nomine istam plantam donarem, magis proprium mea quidem opinione non succurrit quàm Cicutaria: vulgus peperlin appellat.

Polypodium calcareum Willd.
Sm. H. W. 284

DE FILICE PUMILA SAXATILI.

CAP. XX.

FOLIORVM quadam similitudo & diuisura facit ut elegans hoc Filicis genus Umbelliferis stirpibus subiungam: id autem in marem & feminam distinguemus, Theophrasti sententiam libr. 9. cap. 20. Hist. plant. sequentes.

MAS igitur radice serpit nigra, tenui, oblonga, in obliquum sese spargente, raris fibris tenuibus & duris capillata; admodum adstringentis saporis: ex qua procedunt multi pedales cauliculi diuisi in aliquot alatorum foliorum ramos, filicis maris maioris siue femina vulgo Herbariorum credit e modo, multo tamen minorum, tenuiusque incisorum & admodum tenellorum, prona parte multis plerumque nigris maculis quemadmodum in femina distinctorum.

I.
Filix pumila
mas.

FEMINA quinos aut senos habet cauliculos teretes, rectos, initio virides, deinde temporis successu omnino nigricantes, palmares, à medio unicam foliorum insectorum alam unico ad summum usque artu porrectam sustinentes, eadem qua in mare vulgari forma & facie, multo verò minorum tenuiorumque, sapore nonnihil adstringente, prona etiam parte multis nigris maculis (qua deinde efflorescere videntur) aspersorum: radix veluti in caput coacta, quemadmodum in mare vulgari, & multis nigris durisque fibris capillata est.

II.
Filix pumila
femina.

Prior copiosissime nascitur in saxis non modo ad Garmingam & Neuberg, sed ad omnium fere montium radices. Altera verò in montibus praruptis inter ipsa saxa inuenitur, sed non adeò frequenter.

FILICVLÆ porro elegans illud genus quod à Do-
Etiss.

Lonchitis al-
tera Maritima

Aspidium adnigrum

Aspidium adnigrum, Walt.
Em. Pl. 4. 301

Aspidium adnigrum
Aspidium adnigrum
W. Pl. 4. 301

Etiss. Marantha Lonchitis altera nuncupatur, frequens admodum nascitur in Styriacarum alpium iugis. Sed que vulgo Lonchitidis alterius nomen obtinuit, raro admodum in his iugis inuenitur, licet per vniversam Germaniam sit frequentissima.

Lonchitis altera Neoterie.

DE ALECTOROLOPHO ALPINO.

CAP. XXI.

HANC plantam filicibus subnectere volumus propter foliorum quandam similitudinem. Eius autē plura genera in Alpium iugis montanisque pratis inueniuntur.

VNUM etenim plures ab vna radice promit cubitales caules minimi fere digiti interdum crassitie, leues, per quos sparsa sunt foliorum ala Filipendula foliis non admodum dissimiles: flores in summis caulibus copiosi, oblonga spica instar, quemadmodum in Orchidibus confertim nascentes, & illarum floribus persimiles è calyculis pentagonis inter minutura folia prodentes colore exalbido; quibus succedunt mucronata capitula maturitate dehiscencia, semenq; ostendentis exiguum, inaequale, cinerei coloris: radix crassiuscula est, & perennis, in crassas fibras asphodelinis similes diuisa.

I.
Alectorolophus alpinus maior.

INVENTUR & aliud genus per omnia illi fere simile, cuius flores modo pallidi, modo purpurei sunt: radix etiam crassior & fibras Asparagi radicibus similes agens.

II.
Eius varietas

Vtrumque genus in summis alpibus Durrenstein, Etscher, aliisque celsis & herbosis iugis nascitur: posterius etiam in inferioribus vliginosisque pratis. Memini & in Flandrie pratis atque non procul Gentilly Parisiensi agro observare.

III.
Alectorolophus alpinus minor.

TERTIUM in iisdem etiam iugis crescit longè hu-

milium

Alectorolophus *III.*

milius, neque palmarem altitudinem superans, cuius cauliculi graciles, & raris minoribusq. foliis obsiti sunt, florum spica brevior & eleganti rubro purpurascente colore nitens, calyculi flores continentes lacinati, et veluti foliati: maiora capitula quam in superioribus, & veluti rostrata, qua angulosum etiam & inaequale semen continent: radix minimi digiti crassitiem interdum aequat, fibrisq. candidantibus & satis crassis donata est.

2.

Eius varietas.

Illius genus est tenerior alia planta cauliculis angulosis, & lanugine quemadmodum folia (qua minora sunt) calyculique (qui breviores & minores) pubescentibus: flores simili purpura fere nitent, sed minores & humiliori galea praediti sunt: capitula vix e calyculis emergunt: & radix non adeo fibrosa est.

Eam in locis gramineis pratibusque siccioribus Germania superioris & inferioris saepius observare memini florentem Maio, cum Iulio hic floreat: Sed & anno superiore, videlicet 1581. Aprili florentem, atque vel purpureo, vel carnei coloris, vel candido flore variantem collegi ad Groutz praedium C. V. Richardi Garth.

Fistularia.

VULGO hac vocatur à nonnullis *Fistularia*. Priorem describere videntur Pena & Lobelius in *Adversariis* *Filipendula* nomine. Forsitan & illa erit cuius Iosias Simlerus ad calcem *Comentarij de Alpibus* meminit his verbis:

Herba foliis *Aspleno* persimilis, cauliculis ab una radice quinque vel sex, duos fere palmos longis, & spicam florum sustinentibus, ut orchis fere.

Filipendula vulgaris.

AT *Filipendula vulgaris* frequentissima est his in Provinciis, cum in omnibus gramineis campis, tam caeduarum silvarum marginibus.

Invenitur.

Inveniuntur etiam & varia *Oenanthes* genera Oenanthes
varia genera.
cum siccioribus gramineis locis, tum vdis pratis.

De MYRIOPHYLLO aquatico minore.

CAP. XXI I.

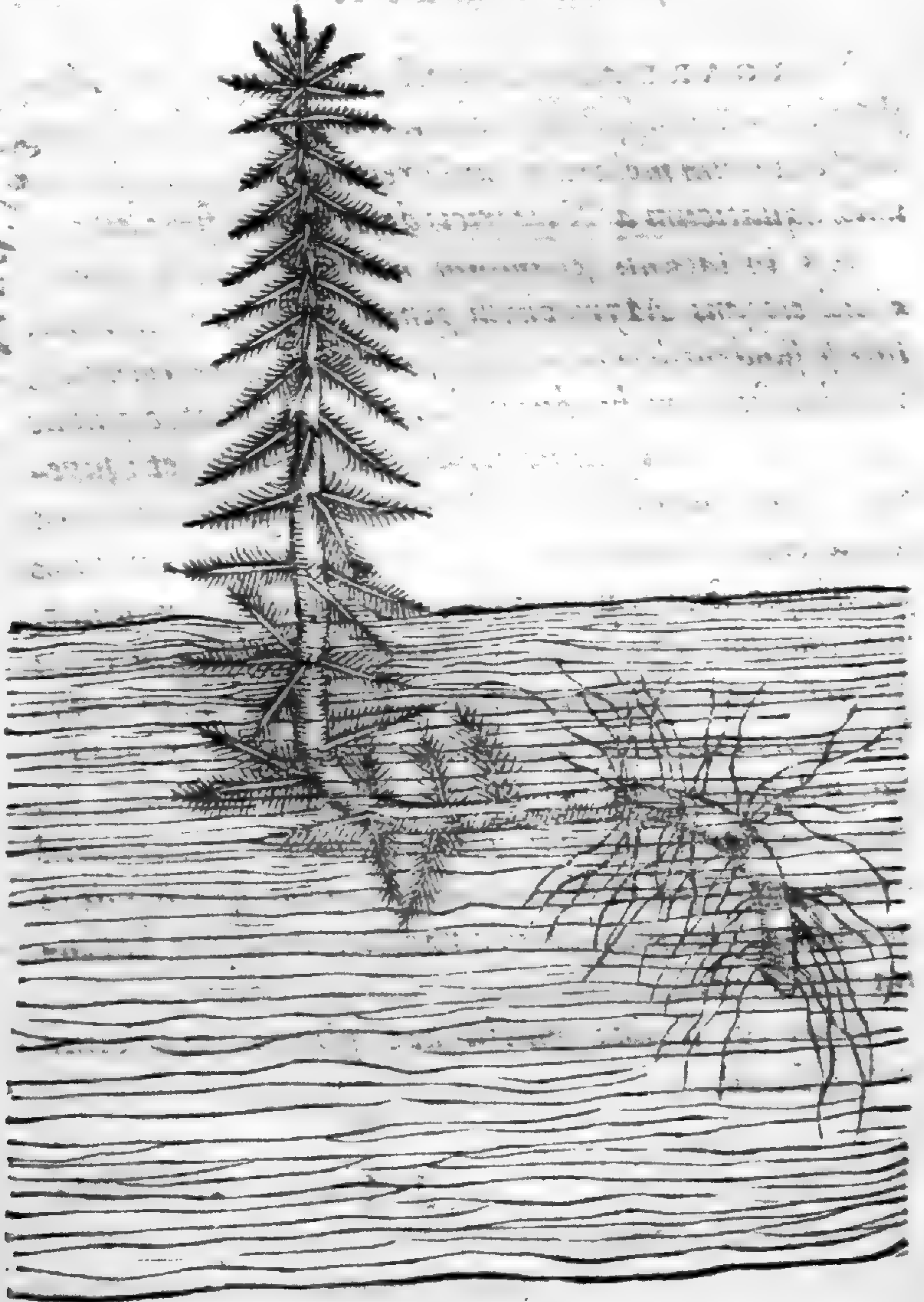
VULGARE admodum est in Pannonia & Au- I.
stria vicinarumq; Provinciarum minoribus fluviiis qui Myriophyllo
aquatic.
versandarum molarum causa retinentur *Millesfolium*
illud aquaticum à Neotericiis descriptum, flore albo.

AT in lacunis secundum rivos sitis nec profundis I T.
aliud elegans *Myriophylli* genus invenitur exiguum, Myriophyl-
lum aquati-
cum minus
latè se fundentibus sarmentis preditum, quæ rotunda,
viridia, frequentibusque nodis intercepta sunt, è quibus
tenuia filamenta spargit quibus telluri inhaeret: supe-
rior sarmentorum pars dodrantem aut palmum supra
aquas eminet, quam ad singulos nodos quine tenuium
parvisque foliulis praeceptorum foliorum ala ambiunt,
vix unciam longa, virides admodum, quæ sensim circa
sarmentorum summitatem minuantur, sic ut in pyrami-
dalem formam sarmenta desinant: summa sarmenta to-
tidem stoscules quot foliorum alas in singulis nodis fe-
runt. pusillos admodum, octonis candidis foliolis simul
iunctis neque sese explicantibus praeptos, qui deinde in
quadam tubercula quatuor radiolos in capite haben-
na transeunt.

Flore & semine onusta haec planta conspicitur
mense Iunio.

Myriophyllum verticillatum
Sm. Herb. 103

De TRIBULO aquatico minore.

CAP. XXIII.

BICUBITALIA, tricubitaliaque aut longiora, pro
 aqua altitudine ex radice profert sarmenta, tenuia, pu-
 nicantia, plana, nodosa, & dum exsiccata sunt fractu
 contumacia, que circa summum in plures diuiduntur
 ramos, alternatim ferentes in singulis nodis singularia
 folia, duarum interdum unciarum longitudine, & se-
 munciali latitudine, tenuia & quasi transparentia, in
 ambitu adeo crassa & sinuosa, ut laciniata videantur,
 colore ex viridi punicante: pediculi, qui exiguos candi-
 cantes flosculos vnaq; in morem congestos sustinent, ob-
 longi crassiusculique sunt & inter folia exoriantur, que
 bina semper inter se opposita cōtrario quàm reliqua in-
 feriora modo nascuntur: singulis plerumque flosculis
 succedunt quaterna aculeata grana simul coherentia
 paucam candidam medullam continentia: sarmenta in-
 fima parte in singulis nodis oblongas tenuesque & can-
 dicantes fibras agunt quibus firmatur. Tota planta a-
 quis mergitur.

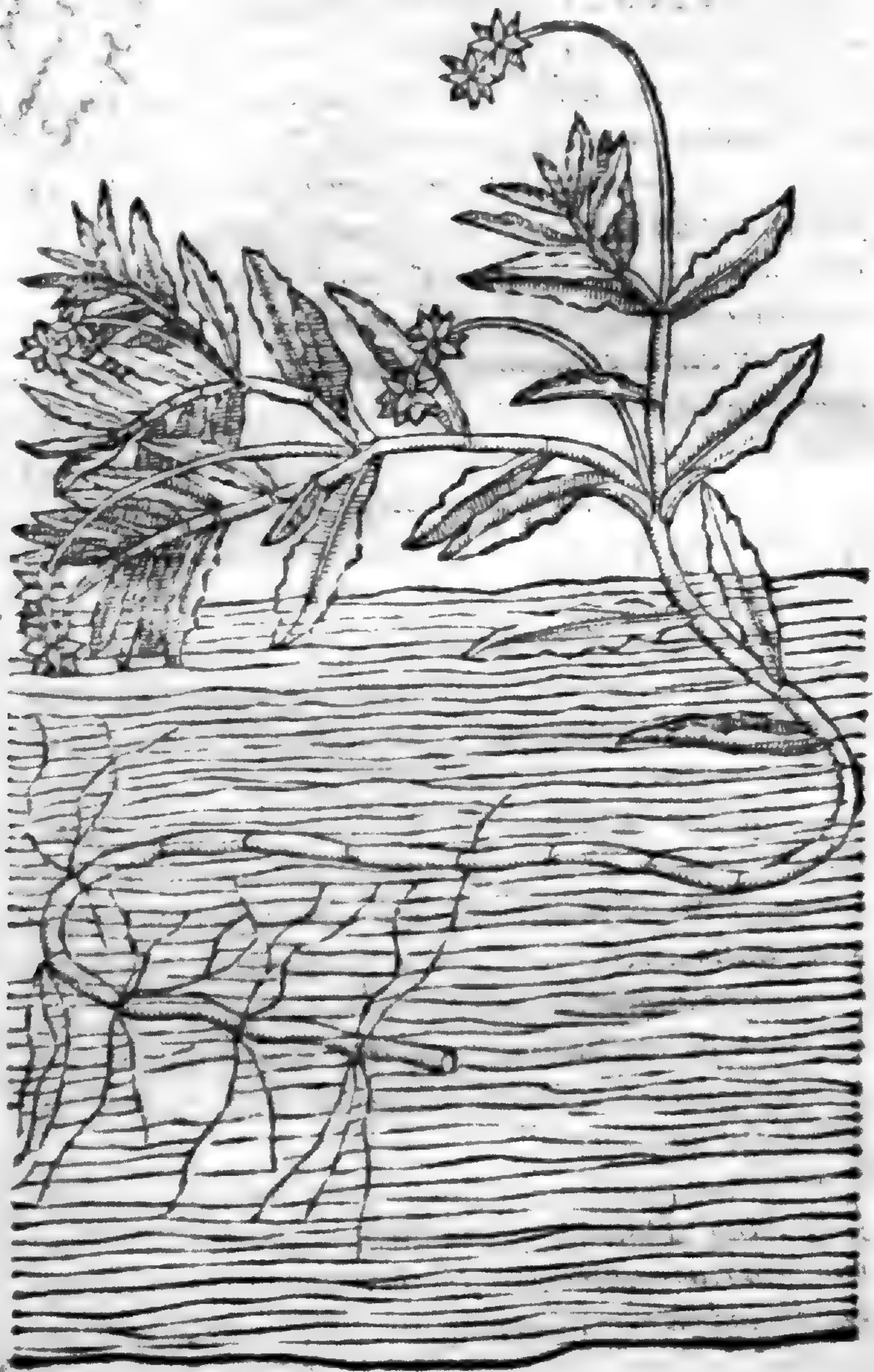
Tribulus a-
quaticus mi-
nor.

Primum in stagnis apud Nemethwywar maxi-
 ma copia inter Tribulum aquaticum maiorem fru-
 ctu eduli & Nymphaeam flore albo nascentem atque
 Junij initio florentem & semine pregnantem obseruari
 anno 1580 maturius tamen florere existimo, cum om-
 nes ferme planta semine abundarēt: deinde eodem men-
 se in fossis urbis Viennensis ad portam que vulgo Stu-
 benthorn nuncupatur.

Similem fere plantam eodem mense vidi apud Eber-
 storf Mag^r Dn. Hieronymi Beck arcem in lacunis se-
 cundum riuos nascentem, sarmentis non planis sed ro-
 tundis, eodem tamen modo geniculatis, bina semper in-
 ter se

2.
Eius varietas.

Handwritten notes:
 Tribulus aquaticus minor
 252

Class. bot. 2. 252

Potamogeton *perfoliatus* L.
Linn. S. 171
Sw. Sp. N. 233

ter se opposita foliola ad singula genicula ferentem superioribus breviora, mucronata, & minime in ambitu crispa vel sinuosa: flosculos deinde ternos aut quaternos, pusillos, Muscatella Cordi flosculis persimiles, tenui breuiq; pediculo insidentes: semen non observari: serpit hac, & ad ramulorum nodos & alas plerumque fibras agit.

DE TYPHA MEDIA.

CAP. XXIIII.

Typha media.

C O P I O S E nascitur palustri quadam fossa apud Tyburni sacellum, non procul ab eo loco in quo sepeliuntur quibus ob maleficia laqueo gula fracta est, primo ab urbe Londinensi lapide qua spectat occidentem, Typha quoddam genus medium multo angustioribus quam in Typha vulgari foliis, & graciliore clava, maiore tamen quam minima illa Typha quam D. Pennaeus inter siccas stirpes ostendit, & Pena atque Lobelius in Adversariis expresserunt: alioqui à maiore non differt pullo illo tomento in clavam compacto, & florum oblonga spica tenui flavo polline respersa supra clavam enascente. Floret Iunio.

DE GRAMINE montano spicato.

CAP. XXV.

V A R I A in harum Provinciarum alpibus & montanis nascuntur graminis genera: sed de duobus duntaxat hoc capite agere constituimus.

- I. **M V L T I S** Primam capitibus ex radice digitali bifidaque interdum & trifida, multisq; tenuibus fibris suprema parte hirsuta prodeuntibus constat, quorum singula proferunt sena aut plura oblonga, crassa & nonnihil carinata folia Caryophylli illius quem vulgo Gramen ma-

Gramē montan. spicatum.

men ma-

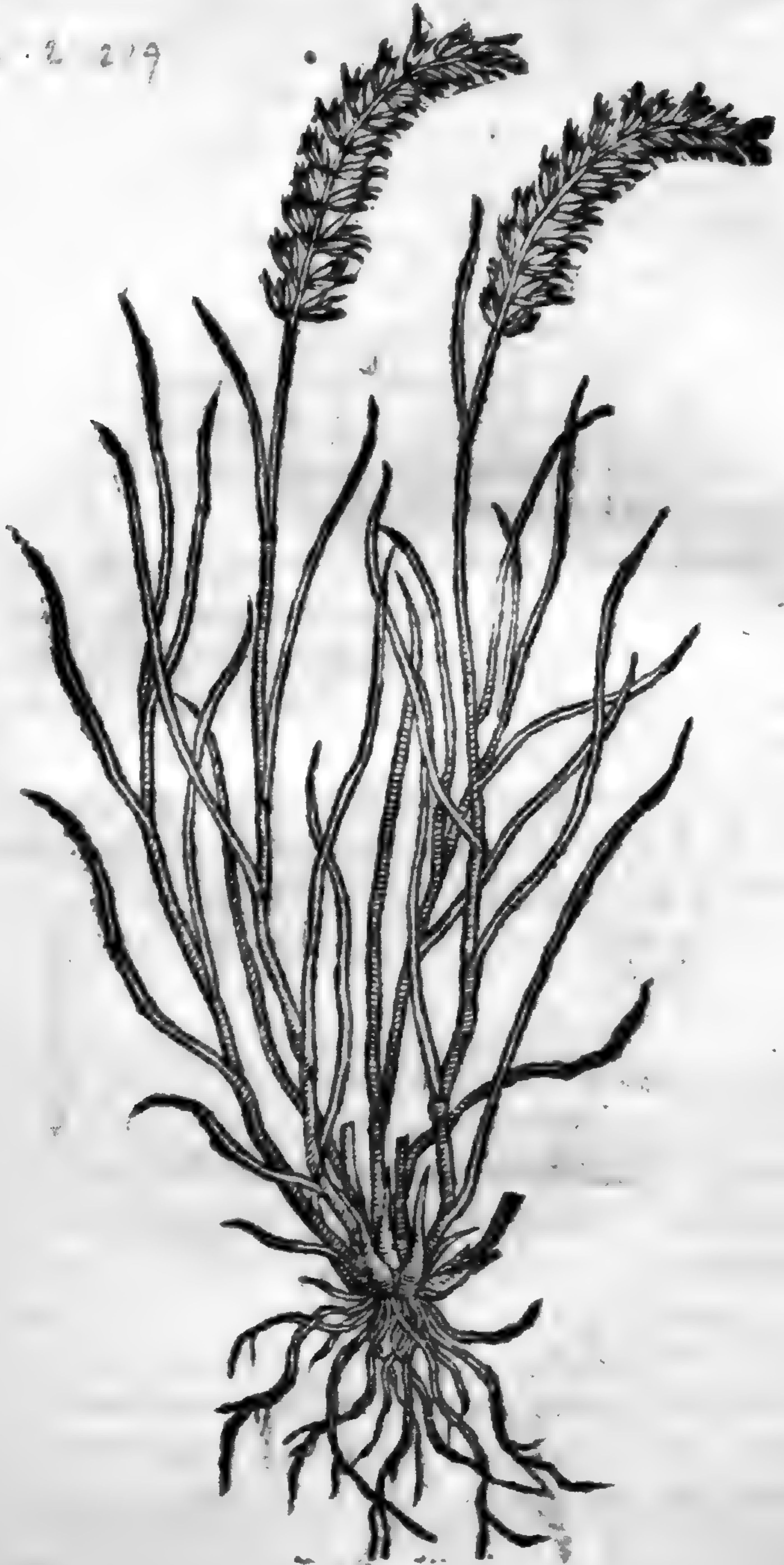
Typha angustifolia, Lam.
 Lem. 3 223

Aliso. herb. 2 219

Melica alba. L.
Linn 4167

semen marinum maius cognominant foliis admodum similia, infima sede sese mutuò amplectentia, gustu amariusculo & calidiusculo: ex horum medio dodrantalis, nonnunquam & pedalis exit cauliculus, firmus, laevis, nudus & enodis, qui in summo multos flosculos spicae instar congestos herbaceoq; colore praeditos profert.

Inuenitur in montanis quibusdam pratis, duobus supra Badenses thermas miliaribus Similem autem in Flandria maritimis frequenter legere memini, quam vulgus, ni memoria labitur, Suden appellabat.

ELEGANS vero est Alterum, nec antè mihi conspectum, cubitalibus culmis constans, tenuibus, geniculatis, qui palmaribus angustisq; foliis septi, summa sui parte desinunt in tenuem oblongamq; spicam, quae in lanuginosis glumis grana nuda aeneae similima fert: radix tenuis est, multisque fibris oblongis firmata, singulis annis antè serpens uti Spartum & Iunci.

II.
Gramen mē.
en. aeneae
semine.

Nascitur secundum vias in montanis umbrosisq; silvis Pannoniae, Austriae & Bohemia; & semen Julio maturum est.

DE SPARTO AVSTRIACO.

CAP. XXVI.

PEDALIS longitudinis folia habet, gracilia, viridia, numerosa, quae tandem coeunt, & iunci modo laevia rotundaq; sunt, quemadmodum Sparti Hispanici folia, quibus non multum absimilia sunt, sed minora & graciliora: inter ea culmi exeunt graciles, foliis haud longiores, qui spicam ferunt constantè tribus aut quatuor oblongis granis oblonga contortaq; cauda insignitis, quae tandem in dodrantalem atque pedalem interdum plumulam, tenuioribus alarum Mamucodiate sine anis paradisi vulgo nuncupatae plumulis ferme responden-

Spartum austracum.

Stro. bot. 2. 221

Slipho pinnatis, L
tam 7. 64 f

tem definit: radix subest è multis capillamentis gramineis fibrisque composita, Hispanici sparti modo.

Abunde prouenit in monte Badensibus thermis imminenti, totaq. illa catena montium qui inde ad Danubium usque excurrunt, ad siluulam præterea Lachen, aliisque apertis & gramineis locis: sed omnium uberrimè in uinario illo Neapoli austriaca urbi contiguo. Semen maturum Iunio à lenissimo vento excutitur, atque statim ubi decidit etiã per gramina irrepit, & terra se condit.

DE LEGVMINIBVS.

SUPEREST ut pro nostrarum Observationum coronide, Legumina atque illis congeneres stirpes describamus.

DE PHASEOLO.

CAP. XXVII.

PHASEOLI vulgo appellati multa inueniuntur genera, sarmentis lentis & obsequentibus, foliorumue forma, & reliquo nascendi modo non equidem inter se discrepantia, sed quorum flores, licet forma similes, & Pisi vulgaris florum amuli, colore variant, quippe qui plerumque nivei, interdum flavescentes, nonnunquam etiam purpurascetes siue amethystini conspiciuntur. Ceterum in fructu, siue semine renum formam quodammodo exprimente, & oblongis siliquis sine lobis incluso, longe maior coloris varietas deprehenditur. Etenim hoc anno 1582. nobis nati sunt aut nivei omnino, aut nigri, aut flauo, aut ex flauo obsoleti, aut purpurei, aut amethystini, aut carulei, aut rubri, aut lateritij fere coloris, vel albi nigris venis & lituris distincti, atque etiam cinerei & carnei coloris similibus venis insignes.

Phaseoli insignis colorum varietas.

Attamen præter ea iam memorata genera, aliquot
 alta,

Phaseolus r. sive Purkircherianus

572.8.12.13.14.15.16.17.18.19.20.21.22.23.24.25.26.27.28.29.30.31.32.33.34.35.36.37.38.39.40.41.42.43.44.45.46.47.48.49.50.51.52.53.54.55.56.57.58.59.60.61.62.63.64.65.66.67.68.69.70.71.72.73.74.75.76.77.78.79.80.81.82.83.84.85.86.87.88.89.90.91.92.93.94.95.96.97.98.99.100.

alia, dum Viēna vixi, observavi, semine ab amicis communicato mihi nata, nec antea mihi conspecta.

Phaseolus
maior varius,
sive Purkir-
cherianus.

- I. **C**AVALIS in Priore statim à radice in aliquot sarmentis oblonga dividitur, lenta, vicinos stipites & virgulta amplectentia reliquorum Phaseolorum modo: in singulis alis terna folia vulgari similia, attamen atriora ex eodem pediculo nascentia, extremo imparitatem, ut in vulgaribus, faciente: ex iisdem alis breves ramuli prodeunt, multis floribus vulgari haud absimilibus, minoribus tamen; albis, una in modum congestis onusti, quibus succedunt siliqua oblonga, vulgaribus multo latiores, continentes ternos aut quaternos fructus planos communibus Phaseolis latiores, albos, & multis nigris maculis aut venis ab hilo in latitudinem ductis elegantissime depictos.

Serotina admodum fuit anno 1576. semine à C. V. D. Georgio Purkirchero Posoniensi Archiatro, p. m. mihi pro nostra amicitia communicato nata hac planta, ideoque ad frugem pervenire non potuit. At ipsi Purkirchero, dum vixit, atque postea eius uxori (nempe ad pergulas aprico loco satus hic Phaseolus) singulis annis maturum fructum dedit. Sed etiam hoc anno eleganter mihi excreverunt aliquot eius plantae, quas ad maturitatem pervenire posse existimabam: sed ob Solis radiorum defectum, spe mea frustratus sum.

Phaseolus ni-
veus minor,
Sive de Guati-
mela.

II.

TOTA forma & nascendi modo à vulgari haud differt alterum genus: etenim admodum ramosa habet sarmenta, quae vicinis perticis sese advolant easque scandunt, oblongos pediculos ex foliorum (quae semper terna, ut in vulgari, simul nascuntur) sinu prominentia, in quibus bini, quaterni, etiam seni nascuntur flores ex adverso semper inter se oppositi, vulgaris Phaseoli floribus magnitudine & forma respondentes, initio &

dum

dum recens aperti sunt candidi, postmodum verò flavescentes: quos excipiunt oblonga & propendentes, ut in vulgari, siliqua, quina, septena & plura interdum candidissima & quasi ex ebore tornata semina continent, minora & tumidiora quàm albi vulgaris.

Julio floret, fructus Augusto, nonnunquam etiam Septembri maturescit.

HABET & Tertium genus oblonga sarmenta, ex singulari caule statim ad radicem prodeuntia, & multis alis brachiata, lenta, obliquè se contorquentia, & humi procumbentia, nisi perticis aut pedamentis sustineantur, quibus sese circumvolvunt reliquorum Phaseolorum modo: purpurascunt ea iuxta alas, ad quas adnascuntur etiam terna folia superiore minora, & dilutiore colore virentia, longòq. pediculo inherentia, qui, ea parte qua folia sustinet, contrariàq. qua sarmentis inheret ex atro purpurascit: flores in oblongis pediculis plerumque bini, magni, Pisi forma, foris ex candido pallescentes, interiore verò parte ex purpura carulei: his succedunt totidem prelonga siliqua, teretes, & quasi cylindrata, in quibus fructus reliquis Phaseolis minor, Anagyridis legitima fructui fere similis, colore rubescente.

III.

Lobi americani
maiores

Semine ex Hispaniis misso natus etiam mihi est hic Phaseolus anno 1576. serius quidem, ut fructus maturitatem consequi non potuerit: sed proximo anno satius, maturius floruit, eiusq. fructus ad frugem peruenit.

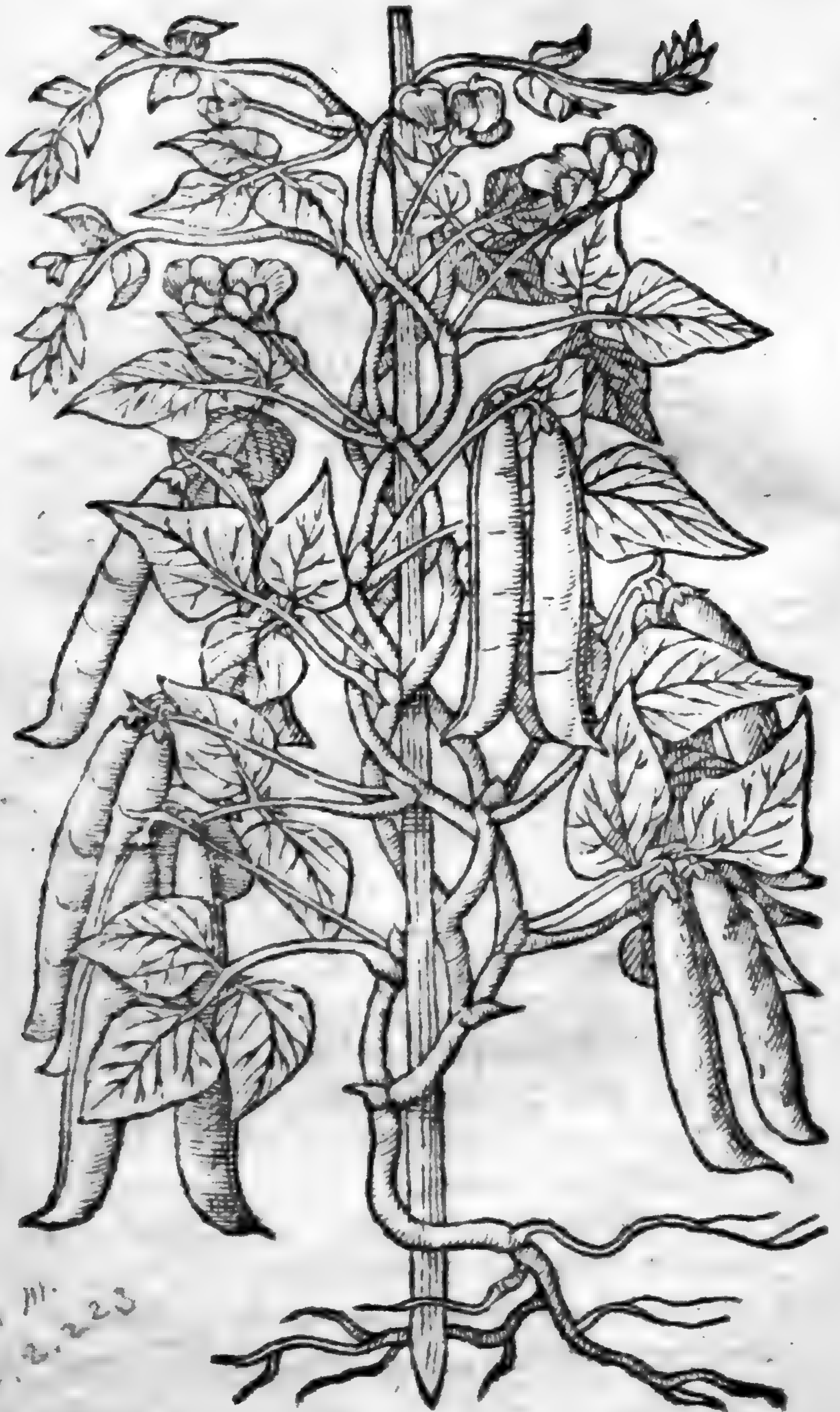
DISSIMILIS est Quartus superioribus. Non enim habet oblonga sarmenta quemadmodum illi: sed brevi firmoq. caule constat, pedalem longitudinem non excedente, & brevissimas alas faciente, ad quas folia superiori quidem similia nascuntur terna numero, sed minora & breviori pediculo inherentia, qui non purpu-

IIII.

Lobi americani
minores
sive pumilio-
nes.

rascit,

P. longepedunculatus III.
Oliv. herb. 2. 223

Phaseolus stipularis
Linn. System IV.
Class. Nat. 2. 2

rascit, ut in proximè descripto; pediculi ex alis prodeñtes etiam binos flores magna ex parte sustinent, cum forma, tum colore proximè descripto similimos, deinde binas siliquas illius siliquis crassiores, in quibus fructus magnitudine & forma par, sed colore differens: nam niuens est, circa hilum nigra macula insignitus, & quibusdam nigris punctis interdum in lateribus notatus.

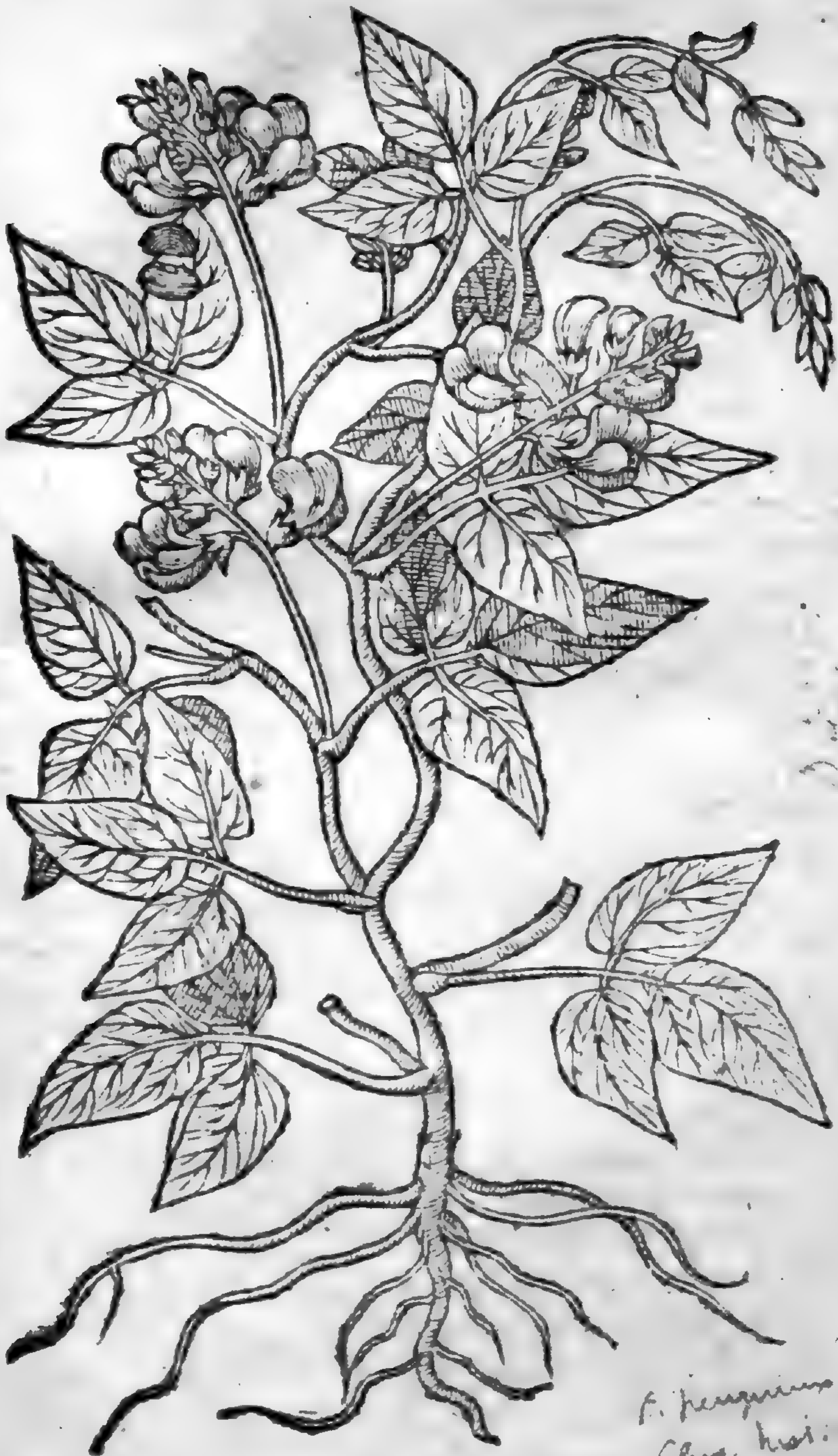
Satis praecox hic est, nec ullis pedamentis eget, cum (ut dixi) breui firmoq; sit caule. Creuit et hic mihi anno 1576. donatus à C.V.D. Rēberto Dodoneo S.C.Mis tum Medico, qui eius fructum anno 1575. dum Prage esset in Arcis horto obseruauit & collegit.

Idem fructus etiam ex Hispaniis anno 1577. missus fuit, cum tertio genere, in quo triplicem coloris varietatem tum temporis obseruari: nam aut rubescebat, aut pallecebat, aut pulla nigredine nitebat.

V. **TENVIA** habet Quintum genus sarmenta, ex singulari caule statim proximè radicem enascentia, eaque admodum ramosa, ex viridi purpurascencia, que vicinis perticis & pedamentis sese conuoluunt: folia ex eodem pediculo, ut in aliorum Phaseolorum genere semper terna, longè tamen minora & Trifolij mœnianthis (quod in umbrosis & ubere gleba nascitur) perquam similia, atrouentia, circa pediculum purpurascencia: flores in spica modum congesti, magni, Pisi vulgaris forma & magnitudine fere, flauo colore, in oblongo crassoq; pediculo ad foliorum exortum prodeunte nascuntur: siliquas non obseruari, sed breues angustasque esse intelligo, ternaq; aut quaterna duntaxat grana continere: ea sunt parua admodum Laburni fructus haud maiora, utroque tamen neucrone plerumque obtusiore, pulli, siue potius ex nigro subnirescentis coloris.

Phaseolus
egyptiacus.

Distichlis spicata Sw. DC.

P. peruvianus V.
 Chev. herb. 2. 229

PRIORIS fructum D. Purkircherus primus in Pannoniam intulit ex Neapolitano regno delatum, singulisque annis coluit, & eius genus, ut dixi, conseruauit: quam ob causam apud rei herbaria illius regionis studiosos, Purkircheri cognomen inditum, & ut Phaseolus Purkircherianus nuncuparetur obtinuit. Ante multos uero annos similem plane mihi missum memini phaseoli Africani nomine: & ex Africa Italos primum accepisse uerisimile est. Alter ex Hispaniis anno 1581. missus frizoles blancas de Guatimela, hoc est, phaseoli albi ex Guatimela (que noui Orbis provincia est) nomine, mihi que eodem anno communicatus, subsequente Vere satus egregie creuit, & ad frugem quo dixi tempore peruenit. Proxima duo genera ex Hispaniis accepta cum hac inscriptione Alubias de Indias, id est, Lobi Indici. Quintus mihi Patanio missus a doctissimo viro Bernardo Paludano Frisio ex Syria et Aegypto reduce, anno 1578. qui terra anno subsequente concreuit, creuit quidem, sed sero admodum, deinde periit. E seminibus conseruatis & hoc anno 1582. demum satis, aliquot plantae egregie promenerunt, quarum una florem Septembri duntaxat mense tulit, ideoque caloris inopia ad frugem minime peruenire potuit: ipsa tamen planta nunc etiam Calend. Nouembr. perbelle adhuc virente, ἀνώνυμον à Paludano accepi: at hoc anno Aegyptiaci phaseoli nomine ex Italia similem accepimus.

ALIUD porro Phaseoli siue Leguminis genus cum superiore idem Paludanus misit, cui Leplap nomen inscriptum erat: sed nec tum temporis, neque hoc anno terra commissum nasci voluit. Illius tamen cum suo semine siliquam Lectoris oculis subiiciendam esse putavi. Breuis et lata est, quaternaque grana oblongiuscula, nigra, hilo nihilominus albo admodum longo praedita continuit.

Phaseolus
Purkircherianus
vel Asiaticus.

Frizoles de
Guatimela.

Alubias de
Indias.

Aegyptiacus
phaseolus.

Leplap.

Leplap siue Leblab.

*Phascolus lablab, L.
C. V. 341*

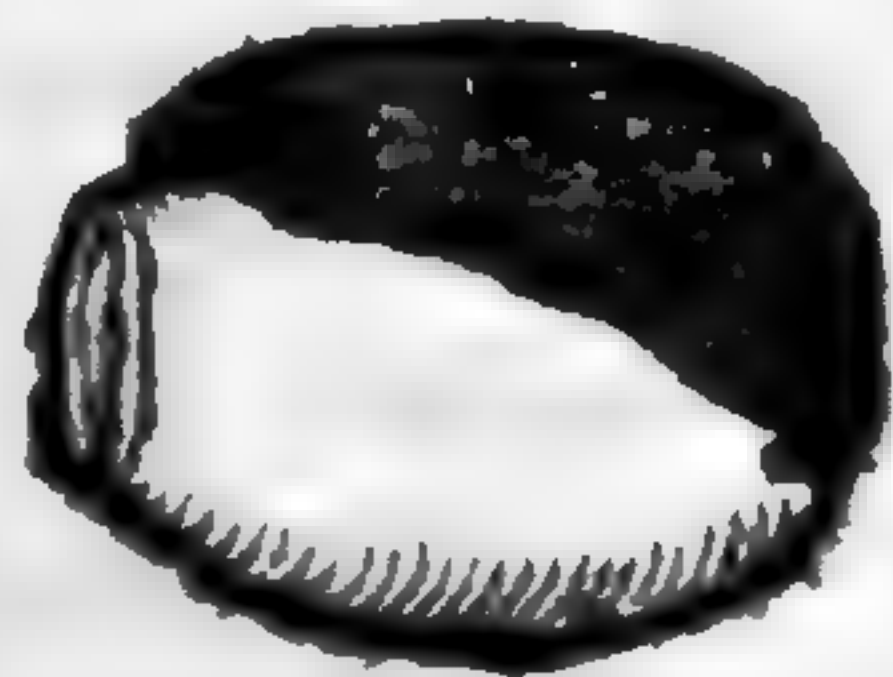

SUPERIORIS vero anni Autumno, dum ex
 Anglia huc redirem, elegans aliud Phascoli genus Co-
 lonia apud nobilem matronam C. V. D. Hoperi viduam
 conspexi, angustis foliis, fructu vulgari Phascolo minore
 & planiore, subrubro colore, ex Hispaniis ab illa acce-
 pro frizoles Guateli appellatione: quem cum ad fru- Frizoles Gua-
teli.
 gem pervenisse existimem, quin C. V. Rembertus Do-
 donaeus eius descriptionem in suam novam Stirpium hi-
 storiam (quam tum propediem in lucem dare sperabat)
 intulerit, non dubito.

CETERVM pridie Cal. Nouembres Londino
 elegantissimum quendam fructum à Jacobo Gateto in-
 niore viro humanissimo accepi, cuius iconem & breuem
 descriptionem, propter venustatem & raritatem hoc
 loco

Phascolus Indicus.

loco Lectoris oculis subicere volui, praesertim cum Phascoli ex India orientali inscriptionem haberet.

Phascoli indi-
ci historia.

Is Pontica nuce paulo minor est, in medio tumidior & pulvinatus, lenis, splendens, durus, solidus, in aqua subsidens, extrema parte (qua nimirum suo fructui aut siliqua adhesit) veluti diducto & hiante osculo superne paulo elatiore & aquilino praeditus, duobus duntaxat coloribus constans: superior etenim pars ab elatiore rotelli parte, quasi linea ad alterius extremitatis infimam in fructu partem obliquè ducta, tota utrinq. atra est, eburni nigredine & nitore, inferior verò omnino aurea, cui admixtum sit paucillum minij, siue pramatorii

Mates fructus Indicus.

mali aurei colorem refert, & ut altera nitet. Pulpa
eius describere nequeo, cum confringere noluerim, ut po-
tè qui unicus mihi sit, inter reliquos exoticos fructus
etiam servandus.

H V I C autem rarissimo fructui, Mates (cuius No- ^{Mates}
tis in Garciam decimo loco inter peregrinos fructus me-
mini) iconem adiicere libuit, quoniam nec meo iudicio
istic probè expressa fuit, nec mihi satisfacit; at illius de-
scriptionem cum ibi inseruerimus, hic retexere opera-
precium non est.

DE PISO SILVESTRI.

CAP. XXVIII.

N E C sarmentis, nec foliis à vulgari pise quod in a- <sup>Pisum sita
perenne.</sup>
gris feritur multum differt: multa enim & oblonga ex
eadem radice profert sarmenta angulosa, striata, fractis
contumacia: folia deinde uncialia, membranacea, viri-
dissimaque, bina semper modò hinc, modò illinc sarmenta
amplectentia, è quorum medio ala extenditur quatuor
aut sex foliorum contrario semper situ nascentium, quo
in capreolos; quibus sese vicinis plantis implicat, desinit:
summa sarmenta in multos deinde ramos dividuntur,
qui ex foliorum alis oblongos tennesque pedicatos pro-
munt, in quibus multi exigui, candidantesque flores spi-
ratim congesti nascuntur, Ciceris sil. Matthioli (quod
passim in Pannonia & Austria inferioris pratis atque
secundum sepes sponte nascitur) flosculis persimiles: qui-
bus excussis succedunt siliqua pise vulgari paulo graci-
liores, continentis grana Clymeni Matthioli siue La-
thyri Dodonæi fructui paria, fusca, ingrati saporis, meo
quidem palato, qui crudis pisibus aut fabis minime vesci
soleam: radix lignosa, nigricans; minimi digiti crassi-
tatem interdum aequat, & tenuibus fibris donata est,
perennis;

Christ. Ind. 2. 229

perennis, & singulis annis nona sarmenta longè sub terram ante quàm germinent sese occultentia proferens.

Primum mihi conspecta est hæc planta ultra Drauum in Pannonia interamni (cuius pars nunc Windische land nuncupatur) iugis arci Grebén vicinis anno 1579. copiosè inter saxa nascens: unde postea Ill. Dn. de Batthyan, qui me in eam provinciam deduxerat, maturum fructum mihi adferri iussit, quem plerisq. amicis cum in Belgica tum alibi communicavi. Subsequente deinde anno aliis locis Viennæ vicinioribus observavi, uti in monte illo siluoso supra Gumpostkirchen, item supra Sopronium, & in Leytenberg.

Floret Iunio, semen maturum est Iulio.

DE OROBO PANNONICO.

CAP. XXIX.

ERVI siue Orobinomine à studiosis rei herbariæ appellantur aliquot planta per Pannonias, & Austriam, Styriamque nascentes, quas à nemine descriptas memini.

MULTOS habet Prior caules ab una radice prodeuntes, pedales aut ampliores, firmos, erectos, & angustos, virides, in quibus hinc inde sparsa sunt oblonga & pennata folia, ex senis, octonis aut pluribus foliis mucronatis trinerviis, vni costæ adnatis, & sibi invicem oppositis congesta: flores in surculis ex alarum sinu prodeuntibus spicatum nascentes pisi aut vicia floris annuli, colore purpureo elegantissimo, deinde ubi evanescere incipit, caruleo: quibus succedunt oblonga cylindrata siliqua, nigra, in quibus rotundum semen interdum & exiguum, nonnunquam verò oblongiusculum, varium: radix vivax & perennis, longa, nigra, dura, per intervalla extuberans, fibrosa, & ex lateribus novos stolones singulis

Orobus pannon. purp. 1.

annis

Handwritten notes on the left margin, including the number '736' and some illegible characters.

Orobus Pannonicus.
Linn. Syst. Nat. 2. 36

annis producens. Tota planta calidiuscula est.

ALTERA tenuioribus et gracilioribus constat cau-
libus, firmis tamen, cubitalibus, angulosisq; & in mul-
tas alas diuisis: folia alata sunt, hoc est, sena, octona, in-
terdum dena vni costae inherencia, superioribus longè
minora, & Lenticula foliis haudquaquam maiora, te-
nella, viridiâque, gustu amaricante, calidiusculo: flo-
res ex superioribus alis numerosi, oblongis pediculis in-
herentes, superioribus forma similes, minores tamè, pur-
purascente colore, qui vetustate in ceruleum etiam com-
mutatur: siliqua sunt oblongae, nigrae, continentes oblon-
giora maioraque semina quam superioris, & subfusca:
radix dura, lignosa, fibrosa q; est, in diuersa tendens, vi-
uax, & singulis annis plures caules proferens.

II.
Orobus pan-
non. purpu-
rasc. II.

Copiosè nascuntur in silua montana Leytenberg su-
pra Manderstorf, supra Medeling pariter, & omni-
bus illis montanis siluis serie quadam productis à Da-
nubio ad alpes, variis item Pannoniae locis.

Florent Aprili atque etiam Maio, semen autem pro-
ferunt Iunio.

GRACILES promit Tertia cauliculos, erectos, fir-
mos, angulosos, pedales & cubitales: folia per intervalla
vni costae inherencia, quaterna plerumque sibi inuicem
opposita, erecta, angusta, trium digitorum transuerso-
rum longitudine, gustu aliquantulum acido, deinde ama-
riusculo, nullis capreolis praedita, quod caules satis firmi,
adminiculis non egeant: flores in longis pediculis spica-
tim coherentes, pisi aut viciae forma, colore candidos, se-
nos aut octonos: deinde oblongas siliquas, nigricantes,
priori similes, semine nigro, interdum etiam maculoso
plenas, quae per maturitatem cum strepitu dehiscentes
semen abiiciunt: radicibus nititur quinis aut senis mi-
nimi digiti longitudine, crassiusculis, Asphodeli aut

III.
Orobus pan-
non. albus I.
sive Asphode-
li radice.

Peonia femina oblongis bulbis fere similibus, minoribus tamen, foris nigris, intus albis.

Inuenitur magna copia in pratis non procul Walterstorf, similiter in pratis Maurpach, Medeling, Baden vicinis, atq. etiam in nonnullis montosis ultra Danubium locis ad caduarum silvarum margines.

Floret cum superioribus, semenque perficit Iunio.

IIII.
Orobus pan-
non. albus II.

ALIQUOT *Quarta* ab una radice prodeunt can-
les cubitales, striati, recti, folia alternatim proferentes
pennata, quaternis foliis satis amplis & mucronatis cō-
stantia, venis aliquot transuersim à medio nervo excur-
rentibus, viridibus, gustu subacido quidem, sed postea
acriusculo: flores ex alarum sinu breui pediculo insiden-
tes, quini aut seni antrorsum spectantes, vicia floribus
similes, sed albo colore pradi, qui in binis foliolis sursum
reflexis pallefcit, nullo odore: siliqua primo generi simi-
les, in quibus semen nigricans, reliquis maius: radix
minime viuax est, sed prolato fructu perire solet, ut in
plerisque Leguminum generibus.

Rara est in Austria, nec nisi in alpibus nascitur,
vnde delata & in hortum translata, altero anno flores
protulit Aprili & Maio, deinde semen. Anno verò
1579. mense Maio maxima copia florentem inueni in
ea Pannonia parte qua ultra Drauum fl. est in monte
quodam siluoso Grebén arcis vicino.

Aphaca.

PORRO Secundum genus in Belgicis hortis vide-
re memini, & Aphaca nomine à rei herbarie studiosis
nuncupari. Quartum ad phaseli siluestris aut vicia
genus commodè referri posse existimo.

OROBII autem historia mihi in memoriam reuo-
cat duas alias stirpes nobis cum in Belgica tum Viennae
ciuitas è femine hoc nomine primùm Venetis missa, qua
quoniam

quoniam à nemine adhuc descripta sunt, non incommo-
dè hoc loco earum historiam subicere posse videor.

I.
Orobis vene-
ris purp. flor.

MULTOS ex eadem radice Prior fundit ramos pe-
dales, angulosos, & ad singulas alas modo in hanc, nunc
in alteram partem inflexos, humiliq; plerumque diffu-
sos: folia in singulis alis quaterna aut sena vni costâ in-
herentia, bina semper ex aduerso sita, nullo extremo
imparitatem faciente, Orobis pannonici primi foliis fere
similia, sed minus atra: flores oblongis virgulis ex ala-
rum cauis prodeuntibus inhaerentes, numerosos, in co-
mam inflexos, passillos, quatuor foliolis, uti reliquarum
leguminacearum stirpium flores, constantes, hoc est, su-
periore latiore sursumq; reflexo & expanso, binis mino-
ribus ad latera, quarto inferiore cauo & quodammodo
carinato, colore purpureo: siliquas oblongas, mucrona-
tas, vicia fere amulas, rotundiores, maturitate rufescent-
es, semen continentis orobaceum, oblongiusculum, albi-
cante colore: radicem duram, lignosam, multis fibris in-
diuersa tendentibus donatam, vivacem, & singulis an-
nis numerosiores caules proferentem.

II.

Orobis vene-
ris albo flore.

ALTERA solummodo differt foliorum & ramo-
rum colore qui dilutius virescit, & floribus qui toti sunt
candidi.

Florent mense Maio, cum eiusdem generis aliis plerisq.

CETERVM plurima alia stirpes ad Leguminum
& similium classem pertinentes, sponte per Pannoniam,
Austriam, & Styriam nascuntur, quarum licet ab
aliis prodita sit historia, nomina tamen recensere non
abs re visum est:

Crista Galli-
nacea.
Clymenum
Mattioli.

Gramineis locis siccioribusq; pratis nascuntur Ono-
brichis Dodonei, quae Brabatis vernacula lingua Cri-
sta gallinacea cognominatur: Clymenum Mattioli, si-
ne La-

Lathyrus
Dod.
Eruum Cordi
Pseudoapios
Dod.
Anthilliste-
guminosa.

*ve Lathyrus Dodonæi vel Eruum satiuum Cordi: Glan-
des terrestres flore odorato purpureo, siue Pseudoapios
Dodonæi, alia ei congener flore luteo: atque Anthillis
leguminosa Lobelij, cuius genus nobis aliquando Ferra-
ria misit Alphonsus Pancius flore purpurascente.*

Foenum grec.
fil. Tragi.
Glycyrrhiza
fil. Gesneri.
Cicer fil.
Matthioli.

*In siluis, pratorum marginibus umbrosis, atq. etiam
interdum in pratis apertis Foenum græcum siluestre
Tragi, siue Gesneri Glycyrrhiza siluestris: Cicer silue-
stre Matthioli (quæ admodum superiore capite retuli)
exiguo candicante flore, folliculis tumentibus, in quibus
exiguum semen: & Galega vulgaris, quam nonnulli
Rutam caprariam, Fracastorius Onobrichin appel-
lant (quo etiam nomine eius semen nobis ex Hispaniis
missum est, & nata planta) quæ omnium copiosissime in-
uenitur inter Muram & Drauum flumina, paulo su-
pra eorum confluentes.*

Galega.
Ruta capraria.
Onobrichis
Fracast.

DE VICIA SILVESTRI.

CAP. XXX.

*VARIA per Pannonias & Austriam inueniun-
tur Vicia siluestris genera, aliis Prouinciis etiam com-
munia: duo tamen me obseruasse arbitror, quæ alibi
videre non memini.*

Vicia fil. albo
flore.

- I. MULTOS ex eadem radice quæ perennis est, pro-
fert Primum ramos rotundos, striatos, pedales, & cubi-
tales, quos ambiunt foliorum alæ quemadmodum in Vi-
cia vulgari satina & siluestri, sed magis hirsuta &
& quasi incana, capreolis quibus se vicino gramini im-
plicat extremam alam occupantibus: flores in superio-
ribus foliorum alis terni plerumque, Vicia vulgari flo-
ribus persimiles, colore candido, superiore tamen folio ob-
soleti coloris venis interius distincto, inferiore foliolo
eiusdem coloris: siliquas planas (quantum videlicet ex
illarum*

Chrys. bot. 2. 235

*V. pannonica, Jacq.
Linn. 8. 171*

illarum rudimentis colligere licuit, nam Maio mense florentem anno 1579. duntaxat observavi) vicia vulgari similes: radix fibrosa est, tuberculisque, ut pleraque Leguminacearum stirpium, donata.

Nascitur in arvis desertis apud Chyztrez oppidum Mag^o Dn. Bamfy in Pannonia situm, olim flores, nunc vero magna ex parte exustum, & ob continuas Turcorum in ea loca excursionses omnino fere desertum, non procul à Kerka fluvio.

II. **CUBITALIBVS** est Altera ramis, striatis, lentis, infirmis, & humi, nisi capreolis se sustinerent, procumbentibus, oblique modo in hanc, modo in alteram partem secundum foliorum alas inflexis, è quibus frequentes plerumque ramuli enascuntur: foliorum ala oblonga, tenues, deorsum incurva, & in binos capreolos desinentes, duodenis, vicens, vicens senis, aut pluribus interdum oblongis angustisque, foliolis sursum erectis, & ex aduerso nunc equaliter, nunc inaequaliter nascentibus praedita: flosculi elegantes, superiori forma similes, minores, Onobrichidis quarta flosculis propemodum respondentes, coloris ex carneo purpurascens, vicem nonnunquam aut plures spicatum in oblongis nudis ramulis ex superiorum alarum sinu exeuntibus nascuntur: deinde uncialis longitudinis siliquula exiguum semen continentes: radix tenuis, late serpens, & sub tellure se condens, singulis annis novos frequentioresque ramos proferens.

Passim cum in agris, tum inter vepres illis se implicans crescit per Ungariam, Austriam, Moraviam, & Bohemiam: atque Maio floret.

VNGARI cum superiorem, tum hanc (qua plurimum à Belgica vepribus se implicante differt) atque denique omne silvestris vicia genus Waryw botso nuncupant, hoc est, cornicis pisum.

DE SECURIDACA ALTERA.

CAP. XXXI.

MULTOS atque oblongos ex eadem radice fundit
 vimineos caules, humi diffusos, virides, striatos, intus
 concavos, admodum ramosos: folia alata, è multis foliolis
 coniugatum, & equali, contrario tamen situ uni costæ
 inhaerentibus constantia, solo extremo impari, Hedyfari
 legitimi foliis perquam similia, sapore amaro: è singulis
 superiorum foliorum alis oblongi pediculi prodeunt, co-
 ronam leguminaceorum flosculorum alterius Hedyfari
 forma simulum, graviterq; odoratorum sustinentes, co-
 lore non luteo ut illi, sed vario: nam superiora folia car-
 nei plerumque sunt coloris, laterum ala niveæ, & cari-
 na infima alba rostro est purpureo: siliqua non plana,
 sed teretes, oblonga, rostrata, internodiis distincte vel-
 uti Polygalæ valentinæ siliquæ, continentes subruffum
 semen, oblongiusculum, sapore non minus amaro quam
 alterius: radix non annua ut illius, sed maxime vivax
 & fibrosa, longè lateq; sub terra se cõdens, & vicina loca
 occupans, atque etiam tenuissimis fibris renascens.

I.
 Securidaca
 altera panno.

Vulgarissima hæc est per univèrsam Pannoniam,
 Austriam, Styriam, Moraviam, atque Bohemiam,
 cum in pratis, tum in agris, & secundum vias.
 Floret Junio interdum etiam tota æstate, semen matu-
 rum est Julio & Augusto.

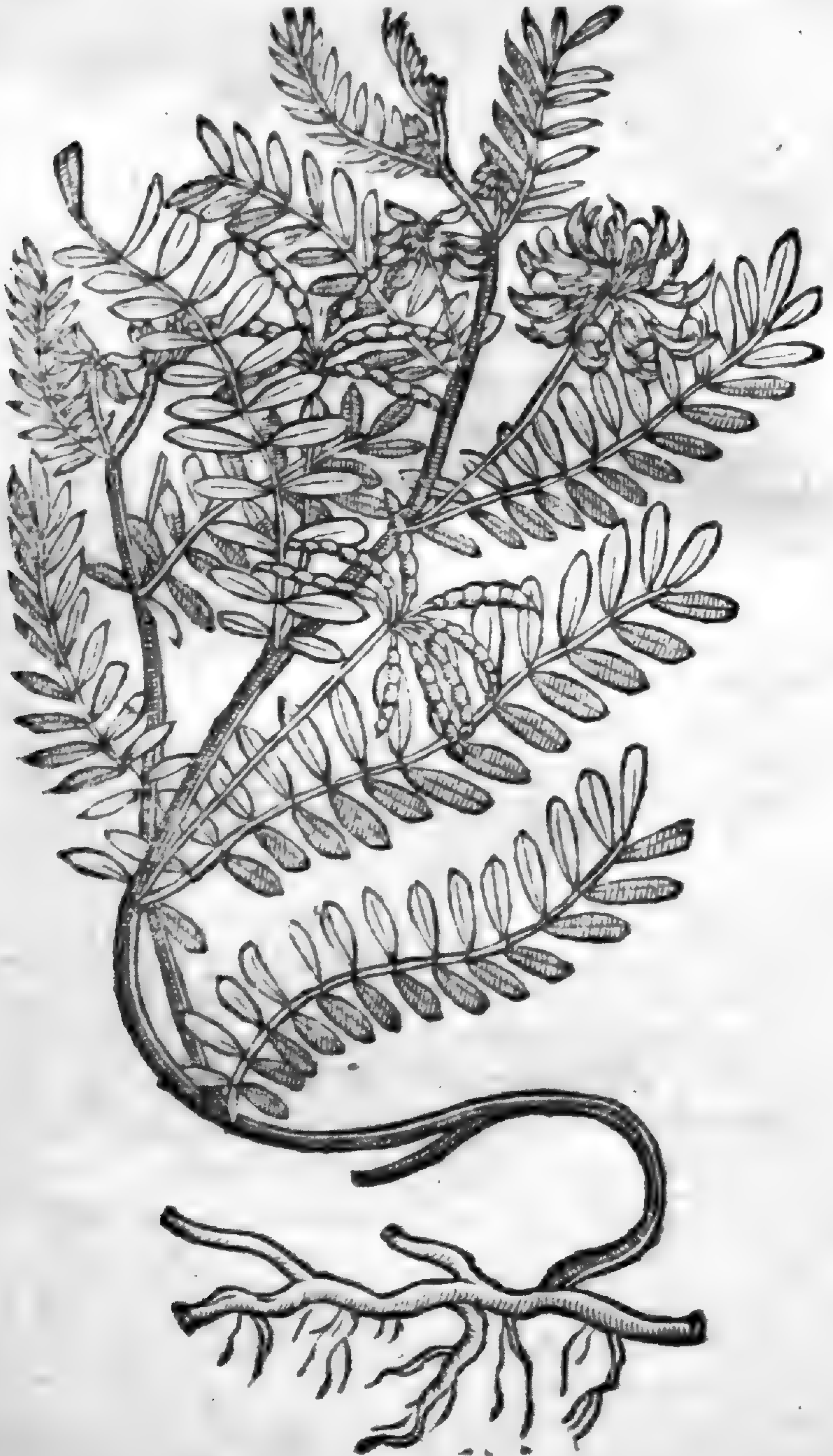
Variat interdum floris colore, qui totus cãdidus est,
 aut exalbescit, aut intensius purpurascit.

ALIQUANDO nobis in Belgicam missa fuit Ga-
 lege alterius nomine, cum qua siliquarum duarum
 affinitatem habet: mihi tota facie Hedyfarum referre
 videtur, exceptis corniculis & semine, quæ, veluti dixi,
 plana non sunt.

Galega altera.

SED

SED aptius forsitan Hedyfari descriptioni conueniet ea planta cuius iconem & descriptionem cum aliis iam memoratis à C. V. Tho. Pennao accepi, quàmque Securidacam Dioscoridis esse censet.

II.

Securidaca
Diosc. Penno.

CUBITALIS, inquit, planta est, aut altior, multos caules ramosos abs radice lignosa & perenni emittit: folia habet cicereis modo secundum oblongum nervum binatim disposita, vno impari extremitatem ipsius tenente, cicere minorâ: flores in summis caulibus glomeratim coherentes, ex candido rubentes: siliquas fusci coloris, securis formam quam nos *bylhouck* valgo appellamus probè referentes, vel *caltri* genus quo nostri & Belgici sutores uti solent: singula siliqua semens vnicum eiusdem figura continet. [ex sicca tamen planta, quam etiam mihi communicauit, didici, siliquas nonnunquam longiores esse, & supra securim illam, alium articulum oblongiorem obtinere, qualem extremæ superioris siliquæ habent, quemadmodum in icone addi iussi.] Tota amara est, præsertim siliqua & semina.

Crescit in agro Geneuensi nō procul à Ponte tremulo, inter dumeta, nusquam alibi mihi conspecta.

Ἠδύσαρον ἢ τελεκίως Græcis, Hedyfarum & Securidaca Latinis dici possunt hæc planta. Nullius tamen semen aptius veterum securim meo iudicio refert, quàm eius quæ ab omnibus Hedyfarum legitimam censetur: etenim in Hispanica mea peregrinatione secures infra Madritium videre memini, quæ huic semini essent simillima, nempe in medio qua manubrium traicitur & adaptatur, crassiores, & utrinque in planam aciem desinentes.

DE ONO-

DE ONOBRICHIDE.

CAP. XXXII.

AD Onobrichidis classem reduci posse existimo eas stirpes quas hoc capite describemus, quoniam illi quodammodo affines esse videntur.

CUBITALES plerumq. Prior habet caules, multos (si vetusta sit planta) rotundos, duros, humi pro-
cumbentes, in quibus frequentia folia lenti similia, angusta, hirsuta, quindena subinde, & totidem alia ex aduerso vni costae adherentia, vno impari extremam alam occupante; gustu amaro & ingrato: ex alarum canisramuli exoriuntur similibus foliis septi, ex quibus drantales pediculi exeunt, striati, ferentes multos flores trifolij amulos, oblongos, eleganti purpura nitentes, inodoros, confertos, & veluti spicam triam interdum viciarum longitudinem equantem efficientes, interdum etiam longiore, presertim quando in semen abeunt, quod bifidis breuib; turgidiusculisq; siliquis continetur exiguum, nigrum, durum, sapore ingrato vt alia legumina: radix illi magna, longa, dura, intransuersas nonnullas fibras sese spargens, & subinde ad cauliculorum exortus novas fibras agens, vna & perennis.

I.
Onobrichis
purp. flore.

Frequens nascitur ad Danubij ripas supra Posoniũ arido solo, apud Petronellã ad viarum margines, & frequentissime toto itinere versus Badenses thermas, multisque aliis circa urbẽ Viennam locis tam citra Danubium, quã ultra. Floret Maio, Iunio & Iulio, atque etiam Augusto interdum, quo tempore etiam semen profert.

MULTOS ex eadem radice profert Altera vini-
neos cauliculos, pedales, nonnunquam etiam longiores,
striatos, humi fusos, crebris nodis distinctos, et in his ala-
ta fo-

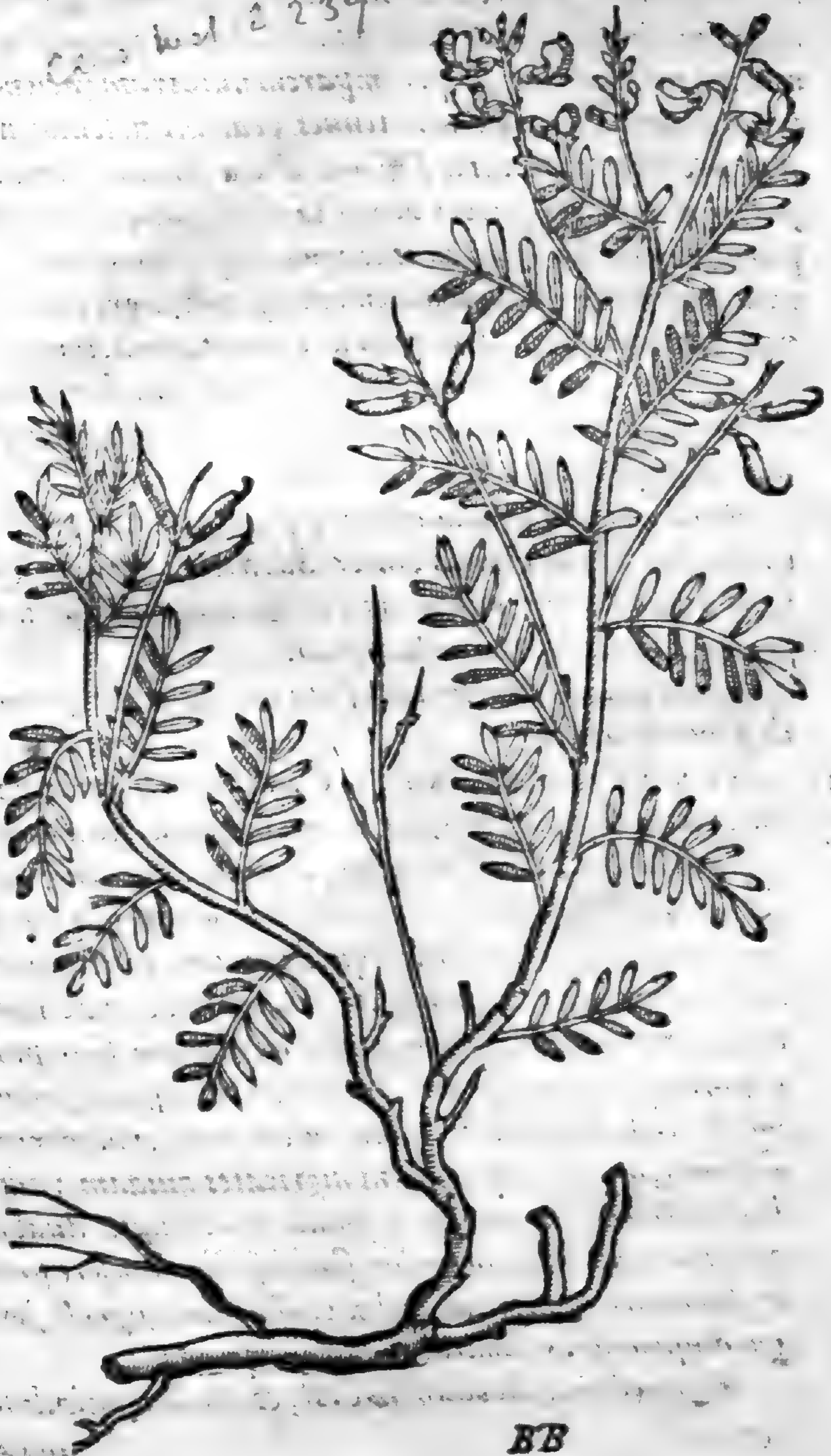
II.
Onobrichis
subcaeruleo
flore.

2239

BB

ta folia, hoc est, tredecim, quindecim, septem & decem angustis & oblongis foliolis vni costula inhaerentibus constantia, extremo semper imparem numerum faciente: prodeunt deinde ex alis tenues pediculi flosculos in spicam congestos ferentes Pisi aut Viciae florum forma, sed longè minores, colore dilute caruleo aut ex caruleo purpurascere: his succedunt exigua siliqua, quasi duplicata, continentes pusillū semen renis forma, nigro colore: radix minimi dig. i. crassitiem fere aequat, dura, lignosa, & contorta, alie sub terra se condens, rarisque fibris donata, qua suprema parte in aliquot capita extuberat, & quibus singulis annis novos cauliculos fundit.

Rara est, nam paucā dūtaxat plantas inueni publica via secundum orbitas, inter Schwecket & Götzestorf Funco florentes anno 1580. & anno 1579. non procul à Znaim Moravia oppido.

Florēt etiam in hortos translata toto Iulio, & subinde semen profert.

III.
Onobrichis
pallido flore.

SESOQUICVBITALIBVS assurgit Tertia ramis, rectis, firmis, duris, viridibus; in quibus folia Lentis sine Vicia siluestris, oblonga, angusta, duodena aut quindena, & totidem ex aduerso, inter se opposita, vniq; costā adhaerentia, vno etiam quod extrema costā insidet impari, hirsuta, gustū ingrato & amaro, deinde nonnihil acri: ramuli extremo caule ex alarum sinu prodeuntes, palmares, striati, in dodrantales spicas flosculorum trifolij amulorū, oblongiusculorum, pallidorum desinunt, quibus impressi sunt nigricātes quidam radij: his succedunt siliqua prioris similes, mucronata, duabus valgulis constantes, in quibus semen fenograceo fere simile, sed minus & nigrum: radix crassa, dura, lignosa, longa, aliquot fibris donata, candicans, perennis.

Rara etiam admodum hac est, & duobus locis dūtaxat

taxat mihi conspecta, videlicet ad Hamburgum urbem duobus supra Posonium miliaribus, & ad oppidum Fischmuntz nō procul Danubio publica via, unde singulas singulis locis plantas duntaxat erui flores Maio mense 1574. & 1576. In hortū trāsata Maio etiam florent atque tota deinceps fere aestate: Augusta semen, sed rarissimè profert, deciduis magna ex parte floribus, ante quam in siliquas efformentur, nimia, uti copucio, soli pinguedine & humiditate luxuriante planta.

QUARTA multa folia promit ab eadem radice, Lenticula aut Tragacantha proxima, & vni similiter costae inhaerentia, molliora tamen, viridia quidem illa, sed lanugine quadam albicante pubescentia, lento primum gustu, deinde nonnihil amaricante, postremo linguam vellicante: nascuntur inter foliorum alas cauliculi fere dodrantes, supini, exiles, hirsuti, aliquot flosculis onusti, vicia silvestris aut lenticula magnitudine, colore ex caeruleo purpurascente, quos excipiunt siliquae exiguae geminis cellulis constantes, semine (quod cum adhuc immaturum esset probè observare non potui) plena: multas ex eadem radice, quae longa crassiusculaque est, & obliquas fibras agit, propagines & ramulos dodrantes humi fusos in latera emittens.

IIII.

Onobrichia montana.

Crescit in summo Striberg iugo, atque in summi Escheri scopulis, quibus duobus locis florentem & siliquas iam efformantem erui Augusto.

NEC minus forsitan rara erit, quā Britannica anni v. 1581. peregrinatione, Londini in doctiss. viri Ioannis Richei pharmacopœi regij horto nascentem vidi, ad descriptarum hoc capite stirpium classes proculdubio referenda, cum proximè ad quantum genus accedat.

Etenim similima habet folia, mollia, incana lanugine pubescentia, ut Tragacantha, & similiter vni costae in-

Onobrichia peregrina.

756

Onobrychis III.

Clus bot. 2. 235

Onobrychis fulva
Craut 4. 8

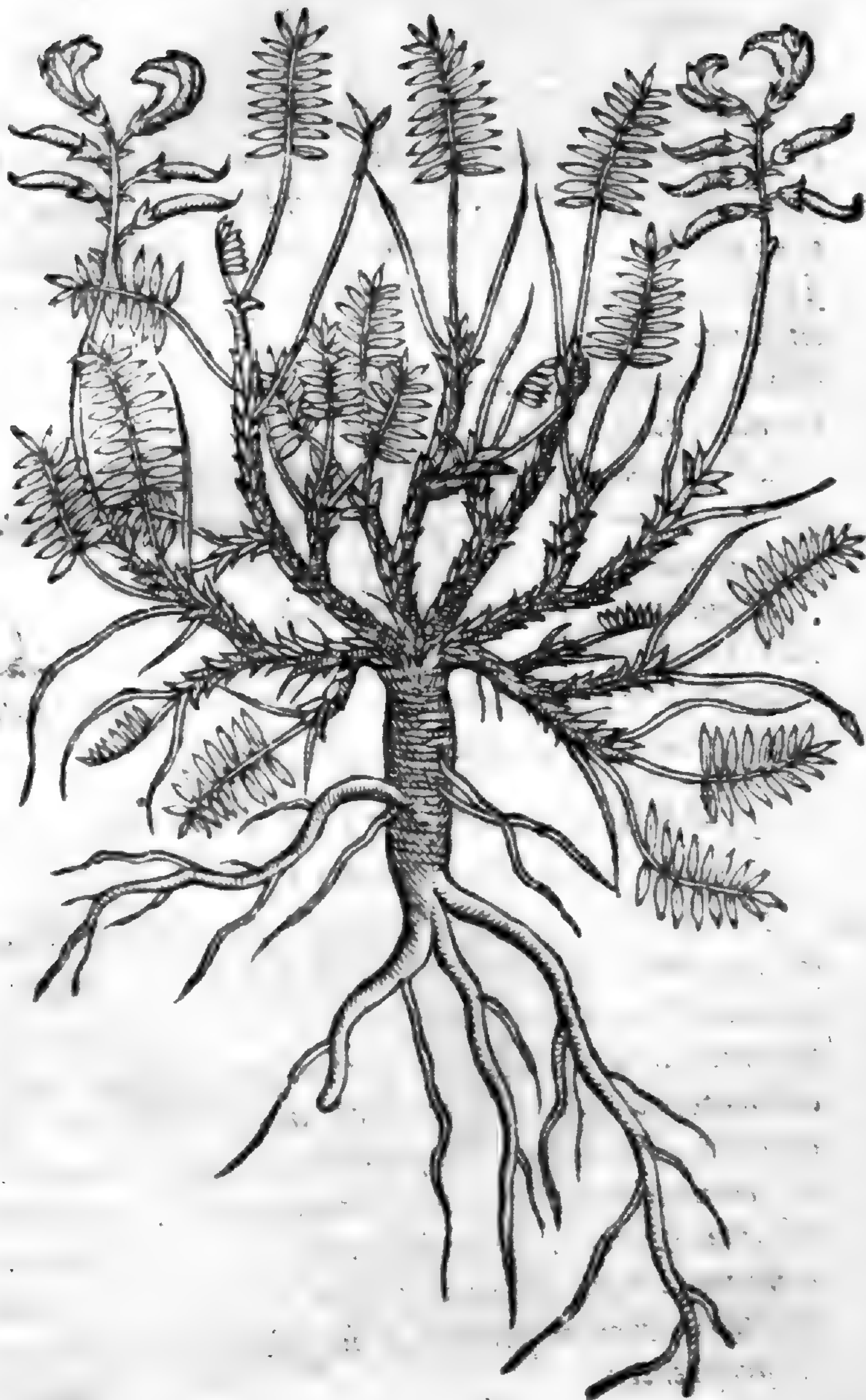

Onobrychis

1111.

757

Cens. bust 2.240

herentia, quindena & plura, interdum etiam vicena
 quina, uno extremam costam occupante: cauliculi ta-
 men in hac oblongiores sunt, fusco cortice tecti, lenti, fra-
 ctu contumaces, humi fusi, & plerumque nudi, qui ex-
 tremia parte frequentes ramulos suis alatis foliis onustos
 proferunt, & in unciali hirtog, pediculo multos floscu-
 los in caput & globum congestos, tragacantha floribus
 proximos, candidantes, deinde membranaceas siliquulas
 eruo minores, & Dorycnio vulgariter nuncupato siue
 Hispanico pares, singula semina fenograceo similia con-
 tinentes. Florebat Julio & Augusti initio: semen
 deinde Londino mihi missum est, quod terra commissum
 nondum natum est.

A nemine haecenus descriptas existimo has stir-
 pes: nec etiam nomen vulgare ullum, aut earum facul-
 tate: a rusticis vel ab alio quopiam intelligere potui.

Si quis vero non inter Onobrichides, sed inter Astra-
 galos praesertim duo postrema genera, cum quibus ma-
 gnam habent similitudinem, referre malit, Astragali
 sunt, prior alpinus, alter peregrinus.

DE MEDICA LUTEO FLORE

CAP. XXXIII.

Medica luteo
 flore.

MULTOS ex eadem radice proferunt ramos cubita-
 les, aut longiores, humi plerumque fufos, teretes, vim-
 neos, multis alis brachiatos, folia terna vni pediculo in-
 herentia, alterius Medice foliis respondentia, & dorso
 eminente, sed longe minora: flores in extremis ramulis
 confertos, alterius floribus pares, luteo colore, non inodo-
 ros, cornicula deinde plana, contorta, angustiora quam
 in sativa & vera, grana illi similia continentia, sed pau-
 lo minoribus radicem alteri parem, crassiusculam, late
 sparsam, fibrosam, perennem, & singulis annis novos can-
 des proferentem.

Nasci-

Char. bot. 2. 243

Medicago lupulina L. 318

Nascitur tota Pannonia, Austria, Moravia, & Bohemia, Norici, Franconiaq, quibusdam locis.
Floret Junio & Julio.

DE TRIBOLIO MAIORE.

CAP. XXXIIII.

TRIFOLII maioris tria genera, spica forma, & floris colore inter se differentia passim in Pannonia & vicinis provinciis observantur.

I. PRIMVM ternis aut quaternis interdum assurgit cauliculis, pedalis, firmis, rectis, teretibus, circa quos rara folia, oblonga, angusta, dura, nervosa, carinata, & dorso elatiore atque eminentiore, trina semper ab uno exortu prodeuntia ut in reliquis trifoliis, incana, & in ambitu veluti dentata, ab radice frequentiora & maiora: flores extremis ramulis, in quos cauliculi separantur, parvi, frequentes, conferti, & spicam quodammodo efformantes, albo colore, aliquantulum odorati: radix vivax, minimi digiti crassitudine, nigricante & denso cortice tecta, longa, aliquot fibris donata.

Trifolium
maius albo
flore.

II. ILLI non multum dissimile est Alterum genus cum amplitudine tum forma: folia tamen paulo angustiora deprehenduntur, & crassior flosculorum qui confertim nascuntur spica, eaque summo cauli inherens sine pediculo, & quasi inter folia latens, cui plerumque adnascitur alia brevior, rarissime tertia: flosculi verò differunt colore, qui non albus est, sed ruber, nullo insuper odore praediti sunt: radix priori non dissimilis.

Trifolium
maius purp.
flore.

III. MAIORE multo excrevit Tertium altitudine, qua plerumque cubitatis est, caules etiam habet crassiores, folia ex singulis geniculis alternatim prodeuntia, longa, striataque, & dorso eminentiore, laxa quadam veluti vagina in binas appendices desinere caulem amplectentia, de-

Trifolium
maius purp.
flore.

Cross. bot. 2. 245

Trifolium maius, Lam.

Lam. B. 17

T. rubens, L. β
Caus. 2. 245

tia, deinde terna numero ex eodem pediculo nascentia, superioribus duplo longiora, illis tamen non minus dura & per bras denticulata, gustu nonnihil adstringente: huic spica multo oblongior, elegantissima, rubrorum flosculorum è calyculis hirsutis emergentium serie composita: radix superioribus similis, perennis & singulis annis putres caules proferens.

Inveniuntur non modò in Hamburgensi monte, sed aliæ etiam Pannonia & Austria montibus a pestribusque pratis & silvis copiosè. Priora etiam duo genera sicciorebus pratis Vienna vicinis, tum pariter in Moravia & Bohemia. Florent Maio & Junio.

TRAGVS Tertium genus Scasser Gephalee / & Cytisum appellavit, Lobelius alterum Lagopum nuncupasse videtur. Quem verò Lagopum maximum vocat, Belgica primùm innotuit 1570. C. V. Alphonsi Pancy munere, qui eius semen nobis dum Marchinia viveremus, misit. Annua verò dumtaxat est ea planta, proinde singulis annis serenda. Ungari vulgare Trifolium Lo here appellant.

Cytisus Tragi.
Lagopus altes
Lobel.

Lagopus max.
Lobel.

TRIFOLIUM porro genus illud teretibus viticulis humi sparsis, flore pisi pallido satis magno, foliis tribus vni pediculo inhaerentibus, & molli lanugine pubescentibus, & rarius per viticulas sparsis, quod à siliquarum magnitudine Montpelliani meo tempore Lotum pratense siliquosum cognominabant, maximè frequens est in omnibus Pannonia & Austria pratis: sed Narbonensi paulo durius videtur.

Lotus siliquosus luteo flore.

Illius genus mollius multo et tenerius vidi anno 1579. Noribergæ in horto Oellingeri pharmacopœi & aromatarij, quod rubro flore erat: ipse pisum rubrum nuncupabat.

Lotus siliquosus rubro flore.

Crescebat etiam in eodem horto trifolium quoddam satis

satis amplis foliis pro planta exiguitate, quod à magnis & membranaceis vesiculis, quibus semen cum sua exigua siliqua continetur, vescarium dixerunt etiam Mompelly ubi in collibus quibusdam nudis & petrosis cum Hyacintho autumnali aliquoties erueremur memini.

Trifolium
vescarium.

CETERVM, quoniam in Trifoliorum historia versamur, obiter etiam hic meminisse libuit. Planta illius quam nonnulli Trifolium nobile, vel Trifolium aureum (Germanis enim Gulden klee dicitur) & Hepaticam trifoliam appellant.

Trifolium
nobile.
Trifolium
aureum.
Hepatica tri-
folia.
Iius varietas.

Eam flore vel caruleo, vel ad violaceum tendente alunt Belgica horti: alunt & flore rubello & albo munere Alphonsi Pancij Ferrariensis medici, qui eam nobis primùm misit Machiniam, atque etiam totum arbor ceruleo flore bis aut ter, sed que nunquam comprehendere voluit.

Omnes autem præter polyanthon Viennensi agro invenire licet. Nam Viennensis salus & caruleam præcocem, & eam que florem ad purpuram tendentem habet paulo serius florentem alit, cum etiam flore incarnato sine rubello & albo ubi aliquot eius plantas erui 1579. albam etiam prius apud Garmingam. Prioris verò due non modo Viennensi agro, sed in omnibus Pannonia & Austria inferioris silvis abundantem proveniunt: qua autem rubello est flore apud Nissam Silesia, & Ienam Thuringia etiam sponte nasci ab amicis accepi: at qua albo est flore apud Sabaudos superato monte Senis iter in Galliam facientibus non procul à pago Lunenburg frequentissimam nasci mihi retulit D. Balsasar à Nerden Medicus.

P A V C A Q V Æ D A M

C I R C A N O N N V L L A S

PLANTAS AB IP SO AVCTORE OB-
servata, dum eius Stirpium historia iam
typis exprimeretur: quæ quoniam suis lo-
cis inferi non potuerunt, ad operis calcem
reiecimus.

L I B. I.

ad finem cap. 1. pag. 5.

CVM *Laurocerasum* florentem, quando Pannoni-
cas meas *Observationes* excudendas *Plantino* tra-
didit, nondum conspexissem: nulla florum mentio in eius
historia facta est. At cum huius anni octogesimi tertii
supra millesimum & quingentesimum, mense Maio
egregie floruerit *D. Aicholtzio*, qui eius unicum frati-
cem in fictili alit; illius iconem atque descriptionem ad
Observationum calcem aducere, & *Lectoris* oculis spe-
ctandam proponere libuit.

OBLONGAS in summis vetustis ramis inter su-
perioris anni folia fert hastulas digitalis longitudinis,
crassiusculas, in quibus brevi pediculo numerosi, & ra-
cemi in modum conferti, nascuntur flores, candidi, quin-
que foliolis constantes, multis in umbilici ambitu stami-
nulis praediti, *Cerasi* autumnalibus non admodum dis-
similes, odoris expertes, qui nullum fructus rudimen-
tum praeberunt, sed caduci admodum fuerunt. Supra
hos deinde rami germinant, & novella folia protrudunt.

Laurocerasum
flor.

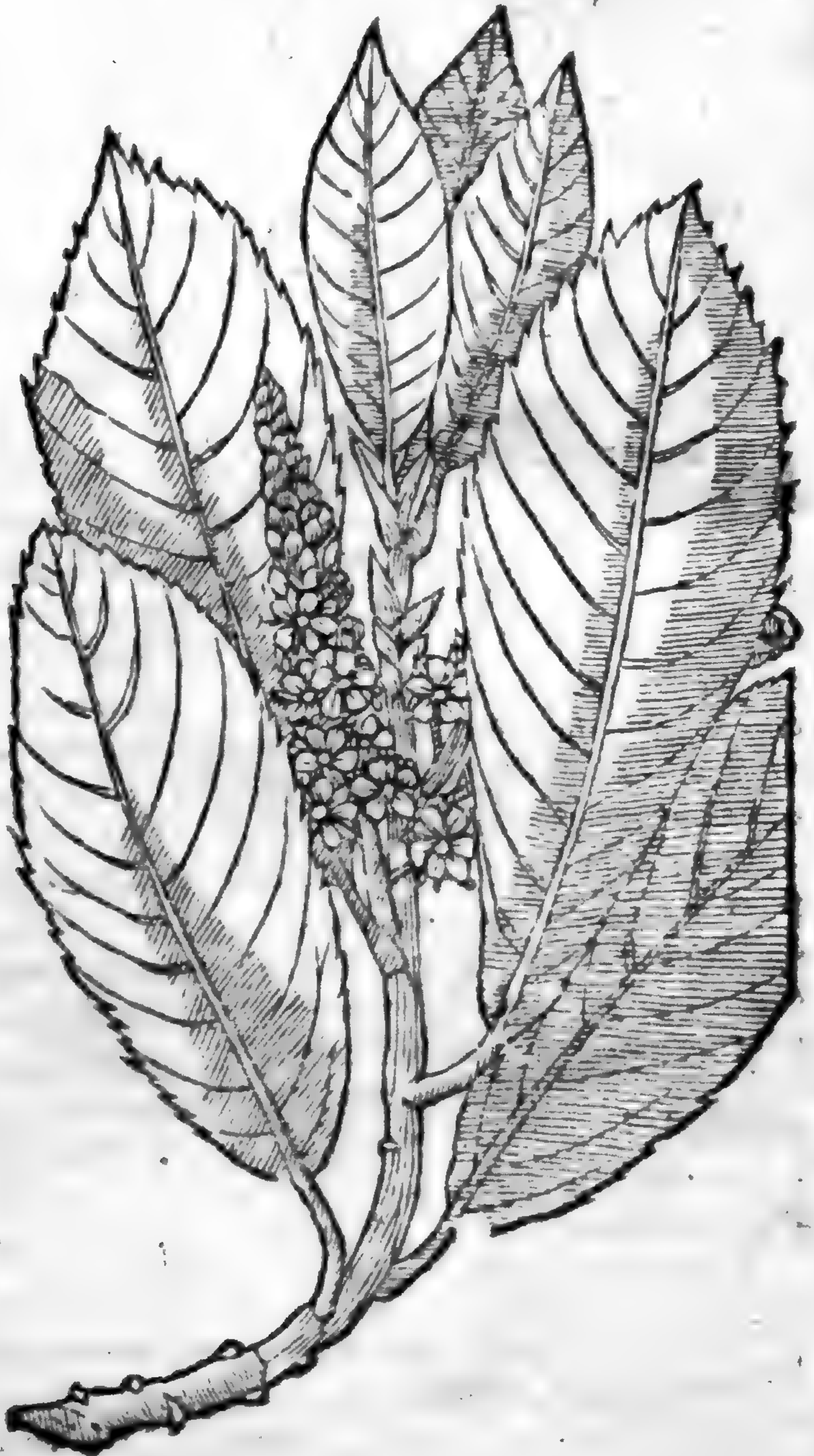
Ad finem historiae *Euonymi*. 1. cap. 26. pag. 96.

SED & hic *Euonymi* pannonici prioris iconem cum
suo flore exhibere volumus: cuius, uti in eius historia

Euonymi
flor.

Laurocerasi flos.

Euonymus 1. siue latifol. cum suo fructu.

diximus, binas plantas adhuc alit D. Aicholtzius. Harum etenim altera hoc anno 1583. mense Maio oblongos tenuesque inter infima folia pediculos protulit, è quibus aliquot dependebant flosculi, quatuor foliolis albicantibus, & ad carnem quodammodo colorem tendentibus, præditi, forma vulgaris Euonymi floribus persimiles: quibus successit fructus, ut in vulgari, quadrangulus, aut interdum quinque angulis constans, maior tamen, atque quodammodo alatus, maturitate dehiscens, & alba grana, aurea pulpa inclusa, Augusto mense continens.

Euonymi 1.
fructus.

LIB. II.

ad calcem cap. 2. pag. 133.

CUM porro hac planta anno 1583. non modo egregie floruerit Generoso Do. Ulricho de Khunigsperg, qui superiore anno ingentem illius bulbum cum plerisque aliis elegantibus stirpibus acceperat: sed & semen ad frugem perduxerit, opere precium duxi illius hoc loco meminisse.

Habet verò flores quales in ipsius historia descripsi, in quibus tamen nullum terribilem odorem deprehendi: deinde subsequuta sunt sexangula capita, Tusai capitibus fere similia, sed minora & breviora, semine Tusai etiam simili, pucillum tamen breviora plena.

Lilij cubani
semen.

Floret autem, atque illius semen maturitatem consequitur, eodem ferme quo Tusai tempore.

Cap. 3. pag. 136.

ante articulum *Videtur autem &c.*

Pictura etiam illa quam Rassinus donavit, viginti aut plures flores extimo caule procedentes expressos habet.

Sed

Sed & hoc anno 1583. Magnificus ac Generosus Lil. rubrum
polyanthum.
Dn. de Entzestorf bulbum inter reliquos habuit, qui
extrema caule eoque unciam lato tredecim flores sativa-
tus rubentes (etenim inter hos flores alij aliis dilutio-
res sunt) & aspectu elegantissimos protulit, cum pra-
cedente anno quinque duntaxat tulisset. Floribus au-
tem succedunt capita, vis qua in Lilio siluestri sine mon-
tanonascuntur plurimum respondentia, atque eiusmodi
semen paleaceum continentia, quod sero admodum
maturescit, videlicet sub Augusti finem.

Cap. 6. pag. 166. ante articulum Non omnes porro &c.

SILENTIO autem minimè premenda existimavi,
qua plenius cum à me, tum ab aliis (dum nostra Stir-
pium historia exprimeretur) de hoc flore observata sunt.
Annis enim septuagesimo quinto & septuagesimo sexto
supramillesimum & quingentesimum, magnam semi-
num è Tulipis congeriem terra mandavi, qua triennio
ante ipsa bruma Byzantio ad Ill. Dn. Augerium de
Bousbeque cum plerisque bulbaceis stirpibus perlata
fuere. ex his ingens Tuliparum numerus prognatus est,
quarum nonnulla quinto, sexto, atque etiam sequenti-
bus annis flores tulerunt insigni colorum varietate com-
mendabiles. Nam & omnino flavos, & rubros, & ni- Tuliparum
Constantin.
sem. natarum
in signis varie-
tas.
uos, & purpureos, vel ex his coloribus inter se comixtis
distinctas, hoc est L-V. R-V. A-V. P-V. nactus sum,
eosque omnes praecoces. Sed inter illos etiam fuerunt, qui
mihi diligentius observanti, potius ad Dubiarum vel
Serotinarum Tuliparum classem referendi videntur,
quam Praecocium: etenim licet aequalia cum Praecocibus
magnitudine assurgant, eodem tamen tempore cum Du-
biis sine Serotinis florere animadverti, tametsi Praecoci-
bus in-

bus interfuerim, Præcoces, ob colorum varietatem (quam in Serotinis nondum deprehenderam) esse existimans. Hactenus enim Serotina, cum quæ rubri, tum quæ flavi coloris flore prædita sunt, nullam mihi varietatem in satiatione pepererunt, nisi quod interdum ex rubrarum semine flava, et contra ex flavarum semine rubra nata sint, unguibus sæpenumero variantibus.

1. - Dubiæ verò sine Serotina Constantinopolitano semine nata, aut colore albo exoleto, qui ἀρπαγεύς & dici queat, sunt, qualem superiore anno unicam habui, foliis nimirum ex albo pallescens, eorumque dorso flavescente; illius autem interiora folia orbiculata sunt, ungues & stamina pallent. Eadem hoc anno 1583. longè ampliore flore talit, at tamen colorem non immutavit.
2. Aut A-V. præcoci octavae flori omnino similes, vel iisdem quidem coloribus prædita, sed qui modo intensiores, modo dilutiores inter se commisceantur, eaque aut omnia folia mucronata, aut interiora nonnihil orbiculata habent, oris ipsorum candidantibus, & unguibus omnino exalbidis, qui nonnunquam etiam subcærulea macula insigniantur, staminibus vel exolete purpurascensibus, vel nigricantibus.
3. Aut Purpurei coloris, nunc dilutioris & magis floridi, nunc saturatioris, cui tamè quædam albicantes venæ intermixta videantur, vel purpurearum uvarum iam mature scientium colorem referunt.
4. Aut P-V, florum foliis dilutiore aut saturatiore purpureo colore præditis, quorum vel omnium ora mucronata, vel interiorum duntaxat orbiculata, exalbida sunt, ungues vel nigri, vel subcæruleo colore interdum infecti, staminibus nigricantibus.

Semine autem cuiusdam R-V. quæ anno 1577. primum Bruxella floruit, nactus est C. V. Ioannes Boisot, & quædam nobiles Marrona etiam serotinas Tulip

pas mira

Tulipa sero-
tina verico-
lores Constanti-
nem nata.

T. versicolor
res à V. semini-
ne nata.

APPENDIX.

pas mira colorum varietate ludentes. Nam & flavae,
& pallentes, & ex albo pallecentes, & purpurascetes,
& intensius vel remissius rubentes, vel latericij coloris,
atque alias aliis (ut ipse ad me scripsit) coloribus insi-
gnitas habuerunt. Ego sanè, cui ex eodem semine anno
1578. ab ipso communicato, atque hic Viennae sequente
Autumno terra à me credito aliquot natae sunt, unicam
hoc anno florentem habui, quae purpurei coloris exoleti
fuit, foliorum oris albicantibus, & unguibus albis, non
multum absimilem nonnullis P-V. quae Constantinopoli-
tano semine superius memorato natae sunt.

ad calcem 8. cap. pag. 175.

EODEM porro Byzantio missi fuere anno 1582. Narcissus By-
zantin. totus
niveus.
Narcissi bulbi Zerincada catamer bianco nomine,
quorum nonnulli hoc anno mense Maio binos aut tres
protulerunt flores niveos suaviter odoratos, extremo
caule nudo, ut in aliis Narcissis, ex follicula producuntur
sed minores, medio etiam calyce niveo: folia cum iis quo-
rum pallidus est flos conveniunt, atque polyphylli foliis
angustiora sunt,

ad calcem cap. 15. pag. 197.

CETERVM, quod silentio minimè premendum du-
xi, Generosa Dn. de Enz estarf, semine à me communi-
cato natus est Hyacinthi bulbus, qui Aprili mense an-
nis 1582. & 1583. niveos omnino flores protulit, alio-
qui forma & odore aliis orientalibus similes.

Hyacinthus
niveus.

ad cap. 55. calcem pag. 401.

DE Hachal Indi, siue Admirabilis Peruviana ra-
dicibus superiore hieme periculum feci, & rem ita se ha-
bere.

Admirabilis
radix peruviana.

bere, ut *Volmarius* admonuerat, deprehendi. Nam omnium trium radices hieme in aestuarium intuli, partim suis fictilibus in quibus sata fuerant, adhuc inbarentes, partim ex horto erutas, atque in uno aut altero fictili repositas & sicca terra obrutas, totaque hieme nullo humore aspersas conseruavi. Sed cum *Februario* mense solidas eas inuenirem, atque nonnullas etiam germinam protrudentes conspicerem, leuiter interdum aqua conspersi, donec *Aprilis* initio in hortum transferrem.

Trium porro generum semina (nam bina postremi generis grana anno 1581. collecta, è superiore 82. adhuc reliqua habebam) inuenite vere seorsim terra mandauit: nataque sunt mihi plantae suam speciem conseruantes. Verum quae ex radice repullularunt, multocius adoleuerunt, multoque ampliores factae, quam quae semine hoc anno natae sunt, & aliquanto etiam maturius flores protulerunt, minores tamen, quam semine hoc anno natae, inter quas nonnullae flauos omnino, nec ullo alio colore conspersos habent: ea florum, qui in variae stirpe toti flauis fuerunt, semine natae haud dubie sunt, ut secundum genus ex rubrorum purpurascantium semine. Itaque huius *Admirabilis* stirpis plura tandem genera nascitura credendum est.

*Admirabilis
flauo flore.*

LIB. III.

Cap. 13. pag. 478. ante articulum, *Floret.*

& frequentissime ultra *Posonium* itinere *Tirnanensi.*

cap.

APPENDIX.

Cap. 21. pag. 502. secundus articulus immutandus, & tertius alius addendus, vti qui nunc tertius est, quartus sit, mutatis quibusdam vocabulis, hoc modo.

ALIVD autem genus observavi, quod licet foliis tota-
tâque fere reliqua facie cum vulgari conveniat: floribus II.
Alceæ varie-
tas.
tamen plurimum ab ea differt, quippe qui amplè admodum sint, *Alceæ* floribus etiam maiores, colore tamen illi vel respondentes vel fere omnino candidantes, quibus semen vulgari simile calyculis inclusum succedit.

TERTIVM genus est, ab illo forma minimè differens, nisi quod illius floribus minores flores hoc obtineat, & vulgari aliquantulum maiores. III.

VERVM reperire est. Quartum quoq. genus &c. IIII.

MENDÆ NONNVLLE QVÆ

irreperunt, sic corrigendæ.

Primus numerus paginam, alter versum denotat.

In Epistola ad Lectorem pag. 4.
 vers. 4. H V N C
 vers. 14. millesim. & quingentesim.
 pag. 6. vers. 6. CLVSI NŌ CLVEL.
 pag. 9. margine Calta. equina.
 23 22 vltima vna
 28 e tuberculis
 30 1. interdictum
 9. nigris
 61 marg. Chamæcistus
 98 in titulo Cocconeleia
 202 2. Mundt
 5. koto hz appellare.
 307. in marg. Sp. inf. altera.
 236. 2. latr 23. No.
 242. 24. e Bet.
 254. 22. odorat.
 262. 32. exortum.
 266. 10. palmarem
 274. in tit. Narcif. alter p. f.
 281. 29. extremitates
 288. 27. horti
 288. 31. huius P.
 286. 3. rotunda, can
 283. 27. difficile est.
 245. 1. nunciam peregrinationem
 13. locum
 269. 33. radice
 285. 17. Angusto
 262. in titulo Pseudo Asphodelus
 280. 1. nostrum horti p.
 26. oblongas fibras eiusd.
 281. 26. maribus arach
 284. 17. aliquot oblongas l.
 286. 17. pura
 288. 8. Inimulstengel
 290. 9. nomen def.

310. 17. frax
 367. 27. sustinent
 382. 5. oblongior
 391. 18. Quod si autem
 395. 11. seu ta
 397. 28. exadent
 409. 19. autem Na.
 428. figura sunt transpositæ
 429.
 432. 6. Sackturnya
 30. addit
 446. 7. alteroque
 480. 31. COTY
 510. 25. Sciriz
 517. 5. rotunda.
 540. in titulo Scabiosa V.
 549. 15. ante A mulierculis adde
 Anno tamen 1582. sub Kitzly &
 Hamburgensi monte, atque etiam
 non procul Trauua frequentissimam
 obseruam, eaque de causa, Panno-
 nica cognominari etiam poterit.
 553. hac Absinthij figura esse debebat
 pag. 556. sub eo qui ista est titulo.
 555. poni debet figura qua est pag.
 sequente cum titulo Absinthium
 Austriac. tenuifolium.
 570. titulo V. n. legitimum.
 581. Hormini 11. tertius species esse
 debebat pag. 581.
 596. expungenda figura.
 622. 11. alternam.
 647. 13. Engleborow.
 675. Pulmonaria 111. titulus &
 figura expungenda.
 709. in tit. Alectorolophi 111. al-
 terum genus.

Conyza 111. Pannonica.

Pag. 525.
ad. uenda
hæc figura.

Parthenium polyphylo flore.

Fig. 96r.
hæc figura
desidera-
tur.

Veratrum nigrum II.

Pag. 571.
hac figura
substituenda.

Orobus 11.

Pag. 732.
in figura
erratum est,
pro qua
hæc suffici-
cienda.

Class. Nat. 2. 230

Orobus onguis

INDEX PRIOR

STIRPIVM QVÆ

IN HOC LIBRO

CONTINENTVR.

A BIES cruciata
19. mascula ibi-
dē. femina ibid.
Absinthium, &
eius species 552. & seq.

Acer 8.
Acinos Anglic. 625.
Euchlij 624.
Aconiti Lycoctoni varia ge-
nera 403. & seq.
Acorum 257.
Aculeata. 53.
Admirabilis peruana 395.
eius varia genera ibidem
& seq. eiusdem faculta-
tes. 401.
Adonidis flos. 391.
Aegyptiacus Phaseolus 731.
αγγιλαψ 10.
Aiuga Austriaca. 631.
Alchimilla. 441.
Alectorolophus alpinus 707.
& eius varietas ibid. & seq.
Alisma Matthioli 525.
Allium 211.
Narcissinis foliis 220.
Allium alpinum 225. angui-
nū ibid. vrsinum ibidem
Alopecuros, Theophr. &
Plinij 603.
Althæa Pannonica, & eius
species 502.

Alum Plinij 223.
Alyssum minimum 472.
Amarella Gesneri 314.
Amellus alpinus 534.
Anagallis flore luteo 492.
Anchusa flore exalbido 677.
Androsace altera Matthioli
474.
Anemone siluestr. 380. An.
montana Pulsatillæ folio.
382. Anem. 3. Matthioli
384. Anemone vulgaris
varij generis 385. Byzan-
tina flore polyphylo &
pleno 385. eius varia ge-
nera. 388. & seq.
Anonis non spinosa 53.
ἀνόνιον prior 42. altera 57.
Anonymos lini folio 312.
Anthillis leguminosa 744.
Aphaca 740.
Apiaria peregrina 70.
Archangelica 694.
Argenteus color 159.
ἀργυροκόμη 496.
Aria Theophrasti 8.
Argemius pleno flore 317.
Artemissa tenuifolia, & eius
varia genera 559. & seq.
Asperugo 686.
Asperula odorata. ibidem.
Aster Atticus Ital. 534.
DD Aster

INDEX.

- Aster Pannon. & eius species** 526. & seq.
Aucuparia torbus 8.
Auellana pumila byzantina 121.
Avium oculi 342.
Auricula vrsi 343. eius varietas species ibidem & seq.
- B.**
- Bacca nodosa** 119.
Balsamum alpinum 76.
Barba caprina 700.
Bellis caerulea 542.
Bellis media 609.
Berberis 121.
Betonica, & eius species 598. & seq.
B: lingua 270.
Bistorta minor 478.
Bistorta vulgaris 480.
Bugula, & eius species 606.
Bulbus siluest. Fuchsi 191.
Buib. eriophorus 197.
vomitorius 204. & 223.
Bulbi varij à Francisco de Holbeque in Belgiam missi 193.
Buphthalmū Dodonzi 569.
Buphth. vulgare ibidem.
Butyri radix 362.
- C.**
- Cacalia, & eius species** 499. & seq.
Cacaliae congener planta 501.
Cæsar inter herbas aut Regulus 343.
- Cassa vrbs** 169.
Calamētum inodorum 624.
Calceoli virginis 273.
Cameli collum siue caput 179.
Cāpanula minor alpina 688. eius varietas ibidem.
Canales ex larice miræ longitudinis 24.
Castabrica Plinij 326.
Capraria arbor 97.
Cardamine alpina 454. eius varia genera ibidē & seq.
Carduus mollis & eius species 661. & seq.
Carlina maior 667. minor ibidem.
Carum 701.
Caryophyllata montana, & eius species 433. & seq.
Caryophyllei 316. & seq.
Castanea equina 5.
Cattaria minor Hisp. semin. nata 588.
Cepa serpentina 197.
Cerasus avium 93. laurea 5. Macedonica 93. racemosa ibid. Trapezuntina 5.
Cerrus 9. & 10.
Ceruaria alba 694. nigra ibid.
Chamæbatus χαμαιβάτης 115.
Chamæcerasus χαμαικέρος 89. & 91.
Chamæcistus 59. & seq.
Chamædrys & eius varietas species 610. & seq.
Chamægenista 494.
Chamæiridom varia genera 250. & seq.
Chamælinum 305.
Chamæmispilus Gesneri 83.
Chamæ-

I N D E X.

Chamæmorus	117.	Cotonaster Gesneri	83.
Chamæpericlymenum pru- tenicum	87.	Cotyledon altera, & eius spe- cies	481. & seq.
Chamæpeuce Cordi	71.	Cratægonum	603.
Chamæpitys Austriaca	631.	Crista gallinacea	742.
vulgaris	633.	Crocum vernum Mæfiacum	226.
Chamærhodon $\chi\alpha\mu\rho\iota\epsilon\gamma\delta\omicron\upsilon$	113.	Cruciata abies	19.
Christophoriana	504.	Cruciata Gentiana	182.
Chrysanthemum alpinū, & eius species.	565.	Cyanus minor	547.
Chrysitis Aristotelis	312.	Cyclaminus odoratus	232.
Chrysiocome Dioscorid.	312.	Constantinopol. 234. ver- no tempore florens ibidem	
Cicer silvest. Matthioli	744.	fol. hederæ	235.
Cicutaria Pannonic.	703.	flore luteo	ibidem.
Cirsium Pannon. & eius spe- cies	655. & seq.	Cydonago	83.
Cirsium tertiū Dodonæi	661.	Cynoglossum pumilū	682.
Cistus Silesiacus	71.	Cytisus	35.
Clavis S. Petri	343.	Cytisus Tragi	763.
Clematis cærulea Pannonic.	293.		
Clinopodium Austriacū	621.	D.	
Matthioli	624.	D actylus Trapezūtinus	4.
Clymenum Matthioli	742.	Daucus montanus, & e- ius varietas	700. & seq.
Cneorum Matthioli	54.	Dei sagitta	327.
Cneorum album Theophra- sti	56.	Dens caninus	232.
$\chi\alpha\mu\mu\eta\lambda\epsilon\alpha$	92.	Dentali	228.
$\chi\alpha\mu\mu\eta\lambda\epsilon\iota\alpha$	99.	Dentaria & eius species	444.
Coggygia Plinij	97.	& seq. eiusdem facultates	454.
Colus Iouis	577.	Diaboli morsus	371.
Colutea scorpioides	41. & seq.	Dictamus	54.
Conyza tertia Pannon.	525.	Dictamus albus Officin.	54.
Conyza vulgaris	526.	Diospyros	83.
Conyza alpina Gesneri	576.	Dipcadi album	209.
Corona fratrum	667. Impe- rialis 127. Regia	Dodecatheon Plinij	343.
	136.	Doronicum, & eius species	317. & seq.
Cortusa Matthioli	444.	Draba 460. & eius varia ge- nera	ibidem & seq.
Cotinus	97.	DD	Echium,

I N D E X.

E.

EChium, & eius species
679. & seq.

ἐλάτη ἀρρίω 19.

ἐλάτη θύλα 21.

Elleborine vulgaris varij ge-
neris 274.

Elleborus albus duorum ge-
nerum 277.

ἐρίκη 35.

Erica 28. & 35. & seq.

ἐριόφρο 200.

Eruam iatium Cordi 744.

Eryngium Pannon. & eius
species 668 & seq.

Eryngium planum Matthio-
li 670.

ἐρίυμοι 92.

Euonymus 94.

Euonymus vulgaris 97.

F.

Filipendula vulgaris 710.

Filix pumila saxatilis, &
eius varietas 705.

Fistularia 710.

Flammula Matthioli 296.

Flos Februarij candidus 185.
luteus ibid.

Flos tinctorius 53.

Flores Indici versicolores
401.

Fœnū Græc. sil. Tragi 744.

Fraxinella 54.

Fritillaria 169. & seq.

G.

GAlega 744.

Galega altera 747.

Galeopsis maxima Pannon.
590.

Gazaria peninsula 169.

Genista sagittalis 51.

terrestris ibidem.

Genistella spinosa 51.

Gentiana, cuiusque variaz spe-
cies 277. & seq.

Gentiana punctata Pennæ
291.

Gentianæ fugaces siue annuæ
288.

Gentianella verna maior 284

minor. 287.

S. Georgij flos. 226

Geranium montanum, & eius
varia genera. 415. & seq.

Geum aquaticum Gesneri
437.

Gladiolus. 226

Globularia. 545

Glycyrrhiza sil. Gesneri. 744

Gnaphalium alpinum. 494

americanum. 496

Gramen marinum 327

Gramen montanū spicatum
& eius species 716. & seq.

H.

HAchal Indi 395. & 401

Hedysarum, ἡδύσαρον
750.

Hemerocallis Diosc. 127

Hemerocallis Valentina Hi-
spanis Amores mios. 194

Hepatica trifolia, & eius va-
rietas 765. & 766

Herba cerui 612

Herba paralysis 339. & 343

Herniaria. 282

Hesperis

I N D E X.

Hesperis 333. cur sic nuncupata *ibid.* eius variae species *ibidem* & seq.
Hiemale viride. 35
Hieracium Pannon. & eius species 640. & seq.
Hippogiossum Dioscoridis 270.
Hominum silvestre, & eius variae species 576. & seq.
Humirubus. 115
Hyacinthus candidus. 188
     oboletior Hispanicus. 193
     orientalis Hip. 194
Hyacinthus comosus Byzantinus 194. & 197.
Hyacinthus primus Matthioli. 196.
Hyac. botryodes 204.
     comosus minor *ibid.*
Hyacinthus stellaris. 209
Hyosciris Plinij. 546
Hyoscyamus peregrinus. 502

I.

Iacea Austriaca, & eius species 542. & seq.
Jacobaea Pannon. & eius species 572. & seq.
Jasminum Indicum siue Mexicanum. 41
Ilex 12
Iridum varietas maxima. 242 & seq.
Juniperus alpinus. 26

L.

Lactuca sil. 343
S. Ladislai regis herba 282.

Lagopus alter Lobelij, & max. eiusdem. 763
Lamium Pann. & eius species 593. & seq.
Lapathum rotundifolium. 480.
Larix. 21
Larix Plinij est πύκνυς Theop. 23.
Larici folia hieme decidunt. 23.
ex Larice canales mirae longitudinis. 24
Lathyrus Dodon. 744
Laurus Alexandrina Matthioli 269
Laurocerasus 1. & 4
Leblab siue Leplap. 731 & 732
Ledum Silesiacum. 68
     eius facultates. 71
Ledum Alpinum. 73
Legumina 721. & seq.
Leporis caryophyllea herba 332.
Leucâthemum alpinum. 563
Leucâthemum Plinij Anguilatae *ibid.*
Leucoium bulbosum Pannonicum 179. & seq.
Leuc. montanum 463
Leucoium silvestre 337
Liliaceae quaedam stirpes. 139
Lilia sphodelus luteus 143
Lilionarcissus 145
Lilium Alexandrinum 187
Lilium conuallium 226
     fatuû 138. **Perficum.** 123
     silvestre 143
     Sufianum 129
     variegatum. 172
Lilium DD 3

I N D E X.

Lilium rubrum siue miniatum Chalcedonicum.	133	& eius species	588. & seq.
poiyanthon	136	Martagon Constantinopol.	136. & 137.
a quibusdam zubniare appellatum	ibid.	Martagonis bulbiferi varia genera.	139
Limodorum λεμόδωρος Austriacum.	241	Martagonis Matthioli duae differentiae.	143
Linaria alpina pumila.	307	Mates fructus Indicus.	732
Linaria Pannonica.	307	Medica luteo flore.	758
Linaria terra Tragi.	312	Melampyrum	603
Linum Divae Virginis	310	Melandryum Plinij	332
Linum silvestre.	298	Meleagris.	172
& sequent. &	310	Melissophyllon Fuchsi & Tragi.	594
Lingulaca Plinij	362	Menthastrum, & eius species	584. & seq.
Lirium alterum Theophrasti	179	Merasus.	91
Lithospermum repens	684	Meum vulgare.	701
& 686. leguimum	686	Millebona herba.	273
Lithoxyla.	10	Millefolium alpinum.	562
Lobi Americani maiores & minores.	725	Mirabillas del Peru	400
Lobi Indici.	731	& 401.	
Lonchitis altera Maranthæ		Missalis candela siue cereus.	242
705. neotericorum.	707	Mollugo	685, & 686
Lotus siliquosus varij generis.	763	Moly montanum	211. & seq.
Lunaria arthritica	352	Narcissinis foliis.	220
Lunaria Græca siue odorata	337.	Mons ferreus.	10
Lunaria minor ramosa.	510	Muscari.	202
Lychnis silu. & eius species	328. & seq.	Myrica Pannonica.	26
Lychnoides sil. aliz promiscuæ.	332	Myriophyllum aquaticum minus.	711
Lycium.	107	Myrtocistus Balearica	66
Lysimachia & eius species	475. & seq.	Myrtocistus Pennæi.	ibid.
		Myrtomalis	83

N.

M.

M Ahaleb. 93

M Marrubium Pannon.

N Apellus vulgaris 409

N Narcissus pleno flore 175. serotinus montan. 176

Narcissus

I N D E X.

Narcissus Petricus	ibid.	Oxalis ampliss. folio.	480
Narcissus flore caeruleo	194.		
iuncifolius	ibid.	P.	
Nardus siue Spica equina			
352.			
Nardus montana	514	P Aconia Byzantina rubro	
Celtica seu alpina	ibid.	flore	401
Valerianæ filu. genus est,		Palma Trapezuntina	5
ibid.		Panis porcinus	234
Nardus montana Mompel-		Paralytica alpina	352
liana.	660	Parietaria siluestris quorun-	
Nasturtium	459	dam 602. & eius species	
Natrix Plinij.	54	603. & seq.	
Νηλεία apud Theophrastum		Parthenium alpinum.	561.
significat Vnedonem.	99	polyphyllo flore.	ibid.
Nerion alpinum.	75	πλιξίν	750
Nobilis herba	602	Pentaphyllum & eius species	
		423. & seq.	
O.		Periclymenum rectum	85.
O Enanthes varia genera		& seq. non esse Chamæ-	
711.		ceras. Plinij.	89
Onobrichis Fracastorij.	744	Petasites.	502
Onobrichis, & eius species		Petromelis.	83
751. & seq.		πόκη ἀγρία	16
Οφισσοκόρδος	211	Peucedanum Pannon.	696
Orchidum magna varietas		Phaseolus, & eius varietas	
235. & seq.		721. & seq.	
Oreoselinum.	694	Phlomis Diosc.	345
Ornithogalum Arabicū	185.	Picca.	19
Pannonicum	188. & seq.	Picea pumila.	21
vulgare.	191	Pilosellæ minoris varietas	
Ornithogalū maius Aspho-		496.	
delus bulbosus Galeni.	191	Pimpinella Italic. & Gallica.	
Ornithogalum maius Mom-		700.	
pellian.	ibid.	Pinaster pumilio.	14
Orobanche.	242.	Pinguicula Gesneri.	360
Orobus Pannonicus, & eius		Pinus siluestris	16
species	735. & seq.	Pisum siluestre pereane.	733
Orob. Venetus	ibid.	πίσος.	19
Osyris Austriaca.	310.	Plantula Cardamines æmu-	
		la.	458
		Platanus.	8
		DD †	Polium

I N D E X.

Polygonum Pannon. & eius species 628. & seq.
 Polygala vulgaris. 314
 πολύγαλον Dioscor. ibid.
 Polygonatum, & eius species varia 263. & seq.
 Primula veris, & eius varia genera 339. & seq.
 Primula odorata 352
 Prunus Myrobalanus 93
 Prunella, & eius species 606 & seq.
 Pseudoapios Dodon. 744
 Pseudophodelus pumilus foliis iridis. 261
 Pseudodamasonium 271
 Pseudoelleborum nigr. Matthioli 569
 Pseudohermodactylus 232
 Pseudoleontopodium Matthioli 494
 Ptarmica Austriaca 547
 Pulmonaria, & eius varia species 673. & seq.
 Pulsatilla vulgaris, & eius varia genera 385. & seq.
 Pyraister idæus 83
 Pyrus ceruina ibid.
 petraea. ibid.
 Pyrola vulgaris & eius differentia 505. & seq.

Q.

Quercus
 Quinquefolium & eius species 423. & seq.

R.

Radix aurea 143
 Radix caua 242

Ranunculus montanus, & eius varia species 362 & seq.
 Ranunculus Byzantinus siue Asiaticus 373
 Ranunculus Thalietri folio 378.
 Rapum genista 242
 Rapunculus alpinus 687
 Rhamnus solutius 105
 Rhodia radix 484
 Ribes 119
 Robur 9
 Rosa 109. sine spinis ibid.
 cinamomea pleno flore ib. 112
 campestris odora 113
 pumila 113
 Rosa petraea 57
 Rosula petraea 352
 Rosmarinum sil. Matthioli 71.
 Rosmarinus sil. ῥοσμου 173
 Rosmarinus sil. 630
 Rubia lativa 686
 Rubus saxatilis alpinus 115
 Rubus Idæus Diosc. 117
 Rupium flosculus 352
 Rupicaprarum radix 525
 Ruta capraria 744

S.

Sacra herba 616
 Salix angustifolia Pannonica 100
 Salix pumila latifolia 102
 Salomonis sigillum 269
 Sanguisorba Germanorum 700.
 Sanicula montana, & eius species 439. & seq.
 Sanicula

Sanicula guttata	441	culcates habere creditur	
Sanicula trifolia	459	355.	
Satyrion erythron	232	Sonchus, & eius species	650
Saxifraga alba	442	& seq.	
aurea	ibid.	Sorbus aucuparia 8.	tormi-
Saxifraga Pannon. & eius		nalis ibid.	legitima 9.
varietas	697	Spartum Austriacum	719
Scabiosa Pannonic. & eius		Spina infectoria pumila	105
species	535. & seq.	Stœbe Gallica	547
Scarlea	577	Sultan Zambach	135, 137, &
Scoparium herba	561	138.	
Scorodoprasum	209	Sultanæ liliū.	137
Scorfonera Pannon. & eius		Syderitis & varia eius genera	
differentiæ	634. & seq.	599. & seq.	
Securidaca altera Pannon.		Symphitum tuberosum	671
747 & seq.			
Sedum maius vulgare	481	T.	
Sedum alpinum, & eius spe-		T Anacetum inodorum &	
cies	484. & seq.	eius species	549, & seq.
Selinum montanum pumi-		Tarabolos catamer & Tar-	
lum	701	bolos catamer lalé	347, &
Serin cade	179	377.	
Serpentis herba	569	Teucrium & eius species	612
Serpillum Pann. & eius spe-		& seq.	
cies	625. & seq.	Thalietri varia genera	380
Serratula Matthioli	547	Thlaspi montanum, & eius	
Seseli montanum & eius va-		variæ species	465, & seq.
riæ species	689. & seq.	Thora Italica	413.
Seseli Aethiopicū Matthioli		Valdensium	372
693. & seq.		Tibcadi	204
Siler montanum	694	Tithymalus characias Pann.	
Siluestris Caryophylleorum		670.	
herba	532	Torminalis Sorbus	8
Sinapi pumilum alpinum		Trachelij maxima varietas	
459		687, & seq.	
Slauonia pars Pannon. inter-		Tragopogi differentia	634
amnis	94, & 735	& seq.	
Solanum odoriferum	401	Tribulus aquaticus minor, &	
Soldanella alpina, & eius va-		eius varietas	713
ria genera	353. & seq. cur	Trifolium foetidum	53
sic nuncupata; & quas fa-		DD 5	lucum

I N D E X,

Intecum.	51
Trifol. maius, & eius species	760. & seq.
Trifol. aureum nobile	766
vesicarium	766
Tripolitanus flos plenus	377
Trollius flos	372
Tulipa	128, & 145
Tulipæ præcocis varia genera	146, & seq. Bononiensis 168
bulbifera	166. serotina 162
Tulip. flores alij alius magis	caduci 166
Tul. seritur variis modis	ibid.
Tul. Hispanica	194
Turfani & Turfanda	127
Turrita	463
Tusai flos Persicus	122,
& 129. polyanthos	124
Tussilago alpina, & eius species	variaz 496, & seq.
Tuychiachi	127
Typha media	716

V.

V aleriana alpina & saxatilis	522, & eius species
	ibidem & seq.
Venatorum herba	371
Veratrum nigr. alterum	Do-donzi 372

Veronica & eius species	varie 617, & seq.
Veterum laurus Alexandrina	270
Veronica	326
Vicia silvestr. & eius species	744, & seq.
Victoralis longa	223
rotunda	226
Viennensis herba	517
Vinum barbarum	121
Viola palustris	185, alba ibid.
Viola matronalis	333.
lanifolia	337
Violæ montanæ	356, & seq.
Viscum quercinum	12.
saligneum	100.
Vitis Idæa	76, & seq.
Vlmaria	700
Vmbelliferæ stirpes	689,
& seq.	
Vua minor marina	119

X.

X Yphion minus	226
-----------------------	-----

Z.

Z Ambach idem cum Iasmino	138
Zarem cada & Zerem cade	79.

ALTER

ALTER INDEX

STIRPIVM PEREGRINIS, PANNONICIS, ET VVLGARIBVS LINGVIS expressarum nomenclaturam continens.

Wbeiff 371
Ad castanesi, vel a
ceestanesi 7

Adlasber 8
Alaga Sufame 256
Alaia Sufani ibid.
Alprosen 75
Alubias de Indias 731
Anckenballen 274
Apro tengöri zölö 119
Afehritzn 9
Auffenblat 271

B.

Bärsnblust 76
Barkocza fa 8
Beka fiu 371
Belend 504
Bella donna 504
Berkinyc fa 9
Berg neglin 326
Berg rosen 76
Besem kraut 561
Betz fiu 517
Binizate & Binizade vel
Binizante 393
Bitter wurtz 286
Witz wurtz 385

Blaw Baldrian 209
Blaw Fuchartzu 542
Bonu 576
Butterwortz 362
Byrdeen 342

C.

Café lalé 169
Cauala lalé ibid.
Cerisier nain 91
Cerraichel 10
Chér fa 10
Con zambach 132
Craft kraut 352

D.

D Eve bohini 179
D Dizno repa 232

E.

Edel distel Gesneri 665
Elexen oder Elexen 93
Erable 8
Erdepfrümmen 51
Erdt rosen und Heydrosen
115

I N D E X.

Erdweichsel 91
 Ezereth gy v v fia 273

F.

F Ay gyöngy 112
 Fenyő 24
 Fenyo fa buk. aleucley 22
 feiöl 21
 Fesoveräg 53
 Feuchten 19
 Feyer hunyor 277
 Feyer malua 502
 Fieberkraut 371
 Fiegenber 82
 Flubwin 82
 Flublunde 352
 Framboisier 117
 Frizoles Guateli & de Gua-
 timela 733
 Fufs peer &
 Fufs peerkraut 602

G.

G Alipoli sale 391
 Carlobs stuben 82
 Selb hoznungs blumen
 185
 Selb kafsblumen 569
 Selbe klee 51
 Semswurtz 525
 S. Georg wurzel 452
 Geschehet Indianische bluz-
 men 401
 Giul vel Gu'catamer 391
 Giul catamer lalé 179
 Ghedkraut 686

Gold kraut 576
 Gold wurtz 143
 Gummwurtz 449
 Große Memblumen 312
 Grosse bitter wurtz 282
 Grosser Geyfalee 763
 Gul & Gul catamer 138
 Gyewngy Wyrag 226
 Gyroflees sauuages. ibid.

H.

H Endnisch binkraut 70
 Hepl aller welt kraut
 65
 Hurnelschluffel 343
 Hummel stengel 288, & 290
 Humber 117
 Hirtz wurtz 612
 Hundsber 87
 Hunds knoblauch 204
 Humerlaub 76

I.

I Auor fa 8
 Jagerber 82
 Ialimno rosso 399
 Jegerkraut 371
 Ighicze 51
 Ihar fa 8
 Illyan zwet 143
 Iröm 554
 Iron barbara 121
 Iiten nyla 327

K.

K Acha & Kacha veräg
 343

Kachchi

I N D E X.

Kachchi jezicach	569
Kethkerago fa	97
Welber'chis	290
Kemeni cher fa	9
Kerōz tos fenyō	19
Kephena	327
Kenferin	342
Kleine Entian	282
Knotberries	119
Kōtō fiz	102
Kreutz blumen	343
Kreutz wurtz	282
Kygio hagma	197

L.

L Ale Turcis florē signifi- cat	169
Lale benzedē	391
Lantanch	225
Lean kew kew rchin	385
Leylap	731
Lerpain	24
Lukraut	312
Lo kew kew rchin	385

M.

M Arten schuch	273
Mates	732
Mitabillas del Peru	400
Mise gyerthya	242
Mobelger	182
Mossblumen	665
Moss veyl	185
Muscari	202
Muschoromi & Muscurimi	204.
Muter wurtz	525

N.

NYwl zék siü	332
--------------	-----

O.

O Eillets	326
Okör zöm	569
Oruale	584

P.

P Arragi rosa	115
Pennacio Persiano	132
Peperlin	703
S. Peters wurtzel	693
Plane	8

R.

R Ruseh	76, & 82
Riechter widerthon	512
Reköttye fa	102
Rins spetck	352
Rotte schluffel blumen	352

S.

S Aâr fiz	102
Salomon pöcheti	269
Sanicor	442
Sawbröt	232
Sarga viola	337
Schakaick	402
Schluffel blumen	343
Schoss wurtz	232
Schwartz hirtz wurtz	694
Schwim	

I N D E X.

Schwindelkraut	352
Septen siu	552
Serin cade	179
Siben hamkorn	225
Sieg wurtz	225
Silber farb	159
Snetroy fen	185
Spreck	514
Stamaichel	9
Stammeglin	326
Stain rosm	57, & 352
Stein wepzel	93
Stichend pfrummen	53
Stubenthorn	713
Sufangiule	133
Swieczka	282

T.

T Arabolos catamer	347
& 377.	
Tartarsky	261
Téli zöd	35
Teuffel abbels	371
Thannen	21
Tibcadi	204
Tiztös siu	602
Töly fa	12
Trabison curmasi	4
Triquemadame	484
Turfani & Turfanda	127
Tufai	122. & seq.
Tuyschiachi	127

V.

V Ad zék siu	332
Vadlen	310

Vad megy	91
Unser frauen hat	310
Unser frauen rauch	557. & 561
Unser frauen schuch	273
Unser frauē schwarz rauch	561
Wogelber	9
Vörös berkinye	9
Vörös fenyö kibol tercöin- una lezön	24
Waryw borso	746
Wepffe baldrian	226
Wepfs hirtz wurtz	694
Wepfs hornung blumen	185
Wepfs Jacinthe	188
Wepfs rauch	557, & 561
Wepfs Saniel	441, & 449
Wepffe wepl	185
Wepfs wurtz	269
Wild gelbe wepl	337
Wild kuttel	83
Wild neglin	326
Wild Salben	58
Wilde Hofmarin	630
Wilder Senff	452
Wundische land	94, & 735
Wunnet gruen	508
Wpht root	362
Wolfsmechende Schlüssel blumen	352
Wulblumen	494

Y.

Y Sopillo	316
------------------	-----

I N D E X.

	Z.	
		Zent György veriga 116
		Zent Iános sine 184
Z	Aremcada persiano 179	Zent Lazlo kytaly sine 282
	Zedöry 117	Zcöd liliom 143
	Zék fiu 326	Zoddet neglin 326
	Zelnice fa 93	Zunbul arabi 187

F I N I S.

APPENDIX EORVM
QVÆ POSTEA AB
AVCTORE SVNT
OBSERVATA.

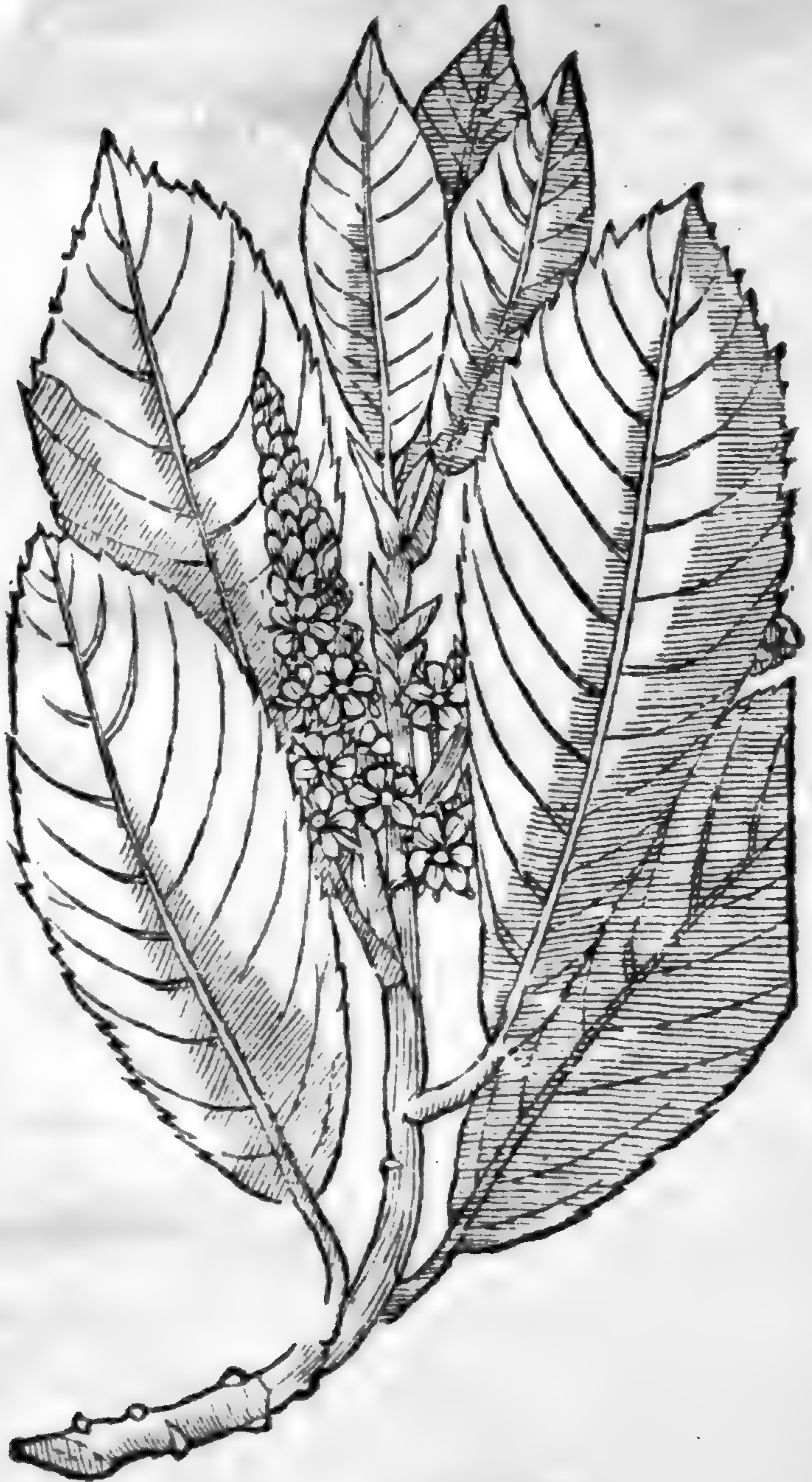
CUM *Laurocerasum* florentem, quando *Pannoni-*
cas meas observationes excudendas *Plantino* tradidi,
 nondum conspexissem: nulla florum mentio in eius hi-
 storia idcirco facta est. At cum huius anni 1583. mense
*Mai*o egregie floruerit *D. Aicholzio*, qui eius unicum
 fruticem in fictili alit; illius iconem atque descriptionem
 ad *Observationum* calcem adicere, atque *Lectoris*
 oculis spectandam proponere libuit.

OBLONGAS in summis vetustis ramis inter su-
 perioris anni folia fert hastulas dig. tales, crassiuscu-
 las, in quibus numerosi & racemi in modum congesti
 nascuntur flores, candidi, quinque foliis constantes,
 multis in umbilici ambitu staminulis praediti, *Cerasi*
 autem floribus non admodum dissimiles, odoris exper-
 tes, qui nullum adhuc fructus rudimentum praebent, sed
 admodum caduci mihi videntur. Supra hos rami ger-
 minant & novella folia protrudunt.

SED

Laurocerasus.

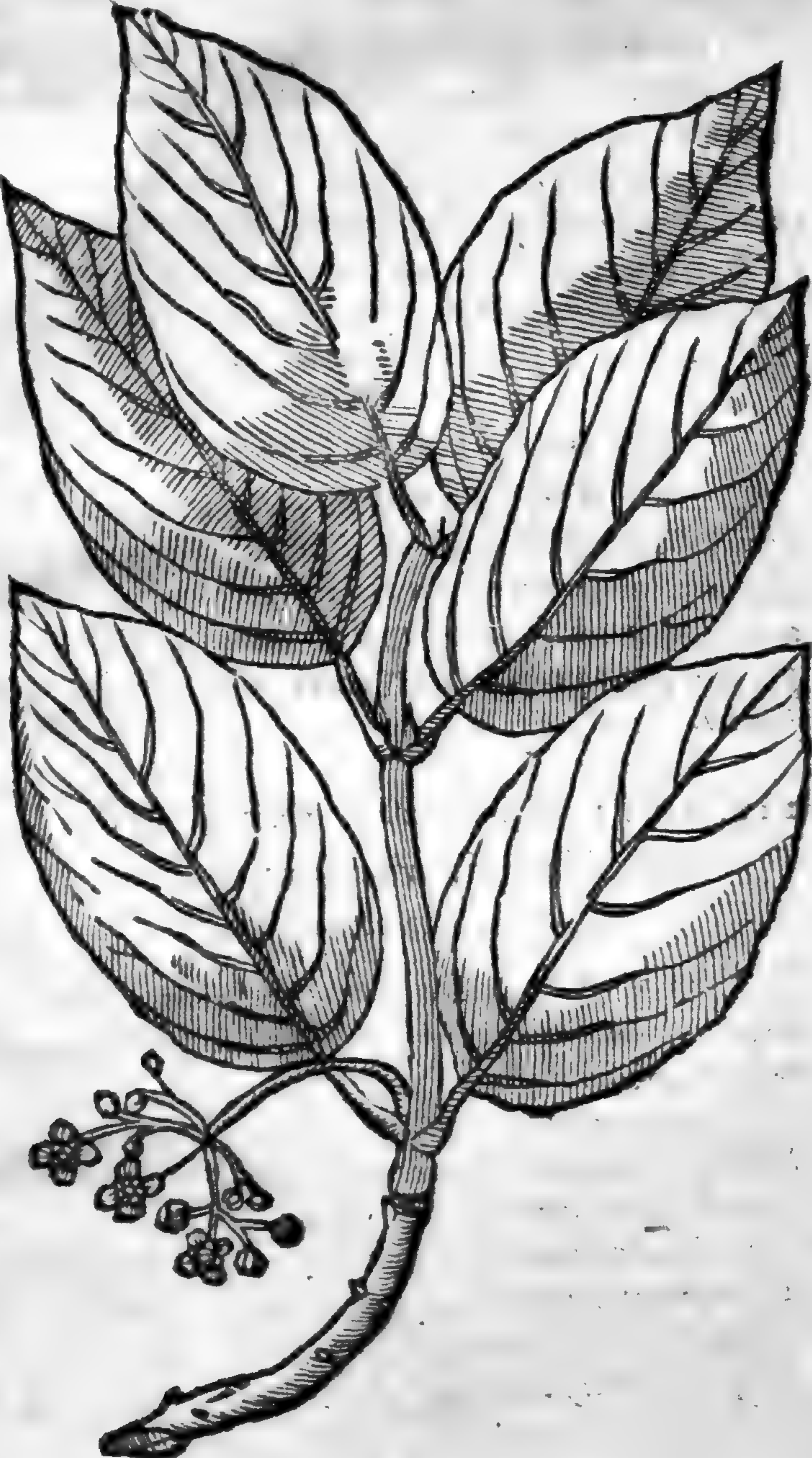

SED & hic *Euonymi Pannonici* prioris iconem cum suo flore exhibere volumus, cuius, uti in eius historia diximus, binas plantas adhuc alit *D. Aicholzius*. Harum etenim altera hoc anno 1583. mense Maio oblongos tenuésque inter infima folia pediculos protulit, è quibus aliquot dependent flosculi, quatuor albicantibus & ad carneum quodammodo colorem tendentibus foliolis præditi, forma vulgaris *Euonymi* floribus persimiles; quos cum suo ramulo ipsemet de florente stirpe depinxi, ut & *Laurocerasi* ramum cum suo flore, atque nonnullas alias que ipsis observationibus insertæ sunt.

Euonymus Pannonicus prior, siue latifolius.

LIB. I I. CAP. V I I I. ad finem.

Narcissus by-
zantin. fl. o-
minino niuco.

EODEM porro Byzantio missi fuere anno 1582. Narcissi bulbi Zaremcada catamer bianco nomine, quorum nonnulli hoc anno mense Maio binos aut tres protulerunt flores, niveos, suaviter odoratos, extremo caule nudo, ut in aliis Narcissis ex folliculo prodeuntes, sed minores, medio etiam calyce niveo: folia cum iis qui pallido omnino sunt flore conveniunt, atque eius qui polyphyllo flore sunt foliis angustiora sunt.

CAP. XV. ad calcem.

Hyac. orient.
niveo omni-
no flo.

CETERVM, quod minimè silentio premendum duxi, Generoso Domino de Entzestorf semine à me communicato natus est Hyacinthi bulbus, qui Aprili mense annorum 1582. & 1583. niveos omnino flores protulit, alioqui forma & odore aliis Orientalibus similes.

LIB. I I I I. ad finem CAP. XXVII. De Phascolo, hæc addatur descriptio quæ ibi incuria operatum est omissa.

CETERVM pridie Cal. Nouembres Londino elegantissimum quendam fructum à Iacobo Gareto iunior viro humanissimo accepi, cuius iconem & breuem descriptionem, propter venustatem & raritatem hoc loco Lectoris oculis subiicere volui, præsertim cum Phascoli ex India orientali inscriptionem haberet.

Phascoli indi-
ci historia.

Is Pontica nuce paulo minor est, in medio tumidior & pulvinatus, laevis, splendens, durus, solidus, in aqua subsidens, extrema parte (qua nimirum suo fructui aut siliquæ adhesit) veluti diducto & hiantè osculo supernè paulo

APPENDIX.

paulo elatiore & aquilino praeeditus, duobus duntaxat coloribus constans: superior etenim pars ab elatiore rostellii parte, quasi linea ad alterius extremitatis infimam in fructu partem obliquè ducta, tota utrinq. atra est, ebeni nigredine & nitore, inferior verò omnino aurea, cui admixtum sit paucillum minij, siue praematuri mali aurei colorem refert, & ut altera nitet. Pulpam eius describere nequeo, cum confringere noluerim, ut potè qui unicus mihi sit, inter reliquos exoticos fructus etiam servandus.

HVIC autem rarissimo fructui, Mates (cuius No- Mates.
tis in Garciam decimo loco inter peregrinos fructus meminij) iconem adicere libuit, quoniam nec meo iudicio istic probè expressa fuit, nec mihi satisfacit; at illius descriptionem cum ibi inseruerimus, hic retexere operae precium non est.

STIRPIVM
NOMENCLATOR
PANNONICVS.

*This is Bejthe, Sclabon . 1595.
See Putze . no. 583. note.*

ANTVERPIAE,
Ex officina Christophori Plantini,
M. D. LXXVIII.

CAROLVS CLVSIVS

PANNONIBVS

rei herbariae studiosis.

*V*M Stirpiū, quas his proximè elapsis annis, cum in Pannoniæ parte, tum in Austria, & vicinis quibusdam Prouinciis obseruauī, Historiam describerem: summa etiam mihi cura fuit, ut earum facultates (quantum quidem licuit) ab earum incolis, tum etiam vulgaria nomina perdiscerem. Verūm cum earum duntaxat stirpium historiam describendam sumsissem, quæ hæctenus à nemine obseruata sunt, vel si sint, nequaquam tamē, aut saltem negligenter sunt descripta: pauca fuerunt quarū vel facultates, vel nomina intelligere potuerim.

Consultius itaq. visum est, alias etiam stirpes quæ in Pannonia nascuntur, colligere, earumq. vulgaria nomina perscrutari, ut vobis hac in re, quàm maximè possem, gratificarer. Non defuerunt sanè qui meum hunc laborem iuarent: sed omnium maximè doctissimus vir Dn. Stephanus Beythe, Diuini verbi praco apud Illustrem Heroem Dominum Balthasarem de Batthyan, in ipsius vrbe Nemetiwywar, qui maximam horum Vngarico-

rum nominum partem, pro suo cādore, me edo-
cuit, dum aliquoties ad perquirendas variis lo-
cis plūtas simul egressi sumus. Huic igitur vos
accepta referre par est, quæ hoc Indice vobis
propono Vngarica stirpium nomina.

CETERVM, quoniam pleraque stirpes su-
persunt, quarum vulgarem appellationem ne-
que ab eo, neque à quoquam alio intelligere li-
cuit: quotquot Pannonos in meam Stirpiū hi-
storiam, vel hunc Nomenclatorem incident,
oro, ut herbarium hoc studium, quantū in ipsis
est, promouere apud suos contendant, reliquas-
que stirpes veris Vngaricis nominibus donare
non grauentur: & sicubi in iis, quæ illis hīc
proponimus, rectè exprimendis hallucinatum
est, errores benignè corrigere, de iis nos commo-
nēfacere, nostros conatus iuuare, nostrumq; il-
lis gratificandi propensum studium & volun-
tatem boni consulere velint. Valete. Vienna
Cal. Ianuarij anno reparatæ Salutis huma-
næ CIO. IO. LXXVIII.

Admonendus verò Lector est, in Vngaricis vo-
cabulis,

l. } subsequente (y.) tanquam { ll. } apud Hispanos,
n. } { ñ. }
ö autem (quemadmodum & apud Germanos) veluti e-
fere pronunciantur: & cz, vt z.

STIRPIVM NOMENCLATOR PANNONICVS.

A.

Bies. Luch fenyő fa, melynek a leuele egy felöl all.

Abrotonum vulgare. obruta ; seprő ru-
ta, quasi dicas , scopariam rutam. dicitur &
Isten fáya, hoc est lignum Dei.

Absinthium vulgare. iröm, qua etiam ap-
pellatione reliqua Absinthij genera plerumque

donantur.

Acanthium. töuiskes lapu, b. e. spinosa lappa.

Accipitrina, Sophia Dodon. kányá fru.

Acer latifolium. Iauor fa, vulgo Platannus.

Acer minus, duriore folio. Ihar fa.

Adianthi genus illud, Ruta muraria vulgo nuncupa-
tum. Keu fali ruta.

Agrimonia, Eupatorium Græcorum. apro buytoryan.

Allium sativum. fok hágyma.

Allium silvestre. hágy manch.

Alnus. egör fa.

Alsine. tik hur.

Al:hæa. feyer malua, mazola.

Amygdalus. mondola.

Anagallis. tik tará.

Anemone sil. kekerchen, feyer veragu, kikeleti fru.

Anethum. kapor.

Anguria. götög dinnye, hoc est, Græcus melo.

Anisum. anis.

Anonis. iglicze, b. e. aculeata.

Aparine. ragaduaný, ab adhaerendo dicta.

PANNONICVS.

- Arbor Iudæ vulgo Herbariorum dicta. Lenche fa, arbor
lentis.
- Aristolochia clematitis, siue lōga vulgaris. farkas alma.
h. e. lupinum malum, seu pomum.
- Armerius vulgaris flo. rubro, quod Belgæ stephens ap-
pellant, Isten nyla, h. e. Dei sagitta.
- Armeniaca, siue præcocia mala. tengön baraczk. h. e. ma-
rinum persicum.
- Armoracia, siue Raphanus sil. quorundam, Gallorum
Cran. Torma. vulgo Nasturtium Latine Vngari vocant.
- Artemisia vulgaris. fekere iröm. h. e. nigrum absinthium.
- Artemisia tenuifolia. sepreu siu. h. e. scoparum herba: quod ex
ea scope apud Vngaros fieri soleant. Ob quem etiam vsus Austriaci
Besemkraut appellant.
- Arum. narragulya quibusdam.
- Asarum. kapatnok.
- Asclepias. fechke-siu. h. e. hirundinis herba.
- Asparagus. Sparga.
- Auena. zab.
- Auena sterilis, Ægylops. héla.

B.

- B**erberis. Iröm borbala. h. e. vinum barbarum. fajj koska.
- Beta. czekla.
- Betonica. bak siu, h. e. hirci herba.
- Betula. nijt fa.
- Blattaria. penüz siu.
- Borrago. borago, dinye zagu siu.
- Brassica. vörös kapozta.
- Brassica capitata. feyés kapozta.
- Bryonia. fodi tök, h. e. terrea cucurbita.
- Buphthalmum quorundā, siue Chrysanthemum. öker
zöm. oculus bonus, Croaticè verò kachchi ezika, hoc est serpens
lingua.
- Bursa pastoris. pastor ezénye.
- Buxus. puzpang.

Calamin-

C.

- C**Alamintha, quam Matthiolus Clinopodium vocat. vad mentha, & mezey méntha, hoc est, agrestis mentha.
- Caltha, siue Calendula. teuz verág. i. flos ignis.
- Campanula angustifolia flore ceruleo, siue Matthioli Phyteuma. harang siu, kék veragu.
- Cannabis. kendor.
- Cardiaca. ziu siu.
- Carduus benedictus. papa siue. i. herba Pape.
- Carduus fullonum, Labrum Veneris. bogach kóro.
- Carpinus, Ostria aliis. gyertyan fa, quasi dicas, caudela arborum, quòd eius ligno facum vice utantur.
- Carthamus. tót saiffrany, h. e. Sclanonicum crocum.
- Caryophyllata. vad zék siu.
- Caryophylleus flos. zék ñu.
- Caryophylleus sil. siue montanus admodum laciniato flore, & odorato. mezey zék siu.
- Castanea. göztynye.
- Cattaria, Nepethæ genus. matra siu, h. e. matricis herba.
- Centaurium minus. kis centaurea, ezorio siu.
- Cepa. hagyma.
- Cerasus dulci fructu. cherösnye fa.
- Cerasus nigro & acerbo fructu, quam Vngari latinè Mersum vocant. megy fa.
- Cerasus auium, siue racemosa. Zelnicze fa.
- Chamæcerasus. vad megy.
- Chelidonium maius. cynadonya, fechke siu. h. e. hirundinum herba.
- Cherifolium vulgare. olaz salata, h. e. Italica lactuca.
- Cicer. barnolycha botlo. i. bubonis pisum.
- Cichorium sil. hedipnois. cicoria.
- Cicuta. bevrok.
- Clematis altera per sepes repens. feyer venijth.
- Colchicum. kökörchijn, quo nomine alias etiam stirpes insigniunt.
- Colutea. varyu körom, h. e. cornicis unguis.
- Consolida regalis. farkas siu.

PANNONICVS.

Conuoluolus maior. feyer venijt, nagob fulak, *et clematis altera.*

Conuoluolus minor. fulak, zulak.

Cornus femina. gyreu fa, *annularis arbor.*

Corylus, nux auellana siue pontica. monyaró fa.

Coryli iulus, siue flos. monyaro barkocza.

Corula. eb kapor, *h. e. caninum anethum.*

Crassula. suly fu.

Cucumis. vgorka, buborka.

Cucurbita. tok.

Cupressus. cypros fa.

Cuscuta vulgaris. göreny fu.

Cyanus, flos frumenti. kek verág.

Cyclaminus, panis porcinus. dizno répa.

Cynoglossum vulgare. atracel, *vel, eb nyelw. h. e. canina lingua.*

Cytillus, in genere. zanoth.

D.

Digitalis. vy fu, gyzeu fu.

E.

E Bulus. södi bozza.

Echium. köz ökör nyelw, *h. e. bouis lingua.*

Eleoselinum. apiom.

Equisetum. tal mosó fu, *quòd eo orbes & scutella detergantur.*

Erica vulgaris. teli zöd, *h. e. hiemale uride.*

Eryngium vulgare. Isten atkozta touisk, *h. e. à Deo maledicta spina, centum capita.*

Esula. eb tey, *hoc est caninum lac.*

Euonymus. kechke rago fa, *h. e. arbor que à capris roditur.*

Euphrasia. effrasia.

F.

F Aba. bab.

Fagus. bik fa.

Filix. paprágy.

Flos tinctorius. festó fu, *anagy verág.*

Foeniculum. kömeny.

Foenum græcum, feno græcum.

Fraga. epöry.

NOMENCLATOR

Frangula Matthioli, Alnus nigra Dodonæi. bidős fa.

Fraxinella, dictamus. zaruas nu.

Fraxinus. kōris fa.

Frumentum, generaliter. gabona.

Frumentum turcicum. tōrok buza.

Fumus terræ. föld epeye, h. e. terra fel.

Fungus. gomba.

Fungus aureus, quem Germani Kapsel vocant, aureo colore inficiens. vi gomba.

Fungus dactylites, quem Germani Mairach appellant: Zömörchök.

Fungus in fimo nascens. kygyo gomba.

Fungus tuberosus. eböpörke.

Fungus nuncupatus Crepitus lupinus. pöfeteg.

G.

Galla. bugha.

Gallium. tey sugorytó fia, zent Iuan verága, h. e. flos Sancti Iohannis Bap.

Gentiana, vulgo Cruciată dicta. Zent Lazlo Kiraly fue: hoc est S. Ladisla Regis herba: à Ladisla, Vngarie Rege primo, qui Sancti cognomen adeptus est propter Tartarorum ex Vngaria expulsionem. Eum autem ferunt primum tota Vngaria à Tartaris pulsum in Daciam sine Transiluaniam profugisse in urbem Claudiopolim sine Coloswar: istic cum opulento & pradiuite quodam Lamo amicitiam & familiaritatem contraxisse, cuius factus sit compater. Huius auxilio, qui illi expensas persoluit, Tartaros demum adgressus, eis totam Vngariam ademit. In hac Tartarorum fuga, cum nummos aureos quos ex preda collegerant, Aradiensi campo abiicerent, ut insequentibus Vngaros remorarentur, precibus à Deo contendit, ut aurum in lapides cōverteret: Votum euentus sequutus est. Inde factum putant, ut Aradiensis ille campus planis lapillis abundet qui aliquando aurei nummi fuerint. Huius autem Regis tēpore gravissima peste afflictam uniuersam Vngariam aiunt. eum verò precibus à Deo obtinuisse, ut quācumque stirpem sagitta ab illo in altum emissa cadens ferret, virilem illam ad hanc luem curandam presteret hanc in Cruciatam decidisse referunt, qua demum subditos pestis contagio liberavit.

Geranium vulgare. Varyu lab, h. e. cornicus pes.

Geraniū alterū, pes columbinus vulgo dictus. gotya kō-
cōm, h. e. conia unguis. † Gladiolus,

PANNONICVS.

Gladiolus, Xyphion. Mezey dardachka.

Glans. mak.

Glycyrrhiza. edös gyöker, *b. e. dulcis radix.*

Glycyrrhiza fil. Gesneri, siue Foenumgræcum fil. Tragi.
penz leueleu edös fiu, *b. e. mummularis dulcis herba.*

Gossypium, Xylon, Bombax vulgo. gyapott.

Gramen vulgare, scilicet *ῥόζα*, herba, qua pecudes ves-
cuntur. pasyth.

Gramen quo officinae vtuntur. pörtye.

Gramen cyperoides. sâs.

H.

Hedera. folyo borostyan, quoniam videlicet serpit.

Hedera terrestris vulgaris. fody folyo borostian fiu,
b. e. terrestris serpens hedera.

Helenium. örüeny gyöker, örüeny fiu.

Helleborine Matthioli. sarga kökörtchin.

Helleborus albus. feyer hunyor.

Hieracium latifolium Clusij, boryu fil.

Hordeum. arpa.

Hyacinthus comosus, siue primus Matthioli. kijgyo ha-
gyma, *b. e. serpentis cepa.*

Hyoscyamus. belénd.

Hypericum. chengö verág, *b. e. sonans flos.*

Hyssopus vulgaris. Isöp.

I.

Iberis. the mondad fiu, *b. e. Tu dixisti herba, eo quòd amiculæ
pneros à febre hac herba curare solent.*

Intybus fil. cæruleo flore. napra nezö fiu.

Iris, Erysimum vulgare. Kesereu fiu. *b. e. amara herba.*

Iris. kék lilium, *b. e. cæruleum lilium.*

Iris aquatica, pseudoacorus. sarga lilium, *b. e. luteum lilium.*

Iuncus. zithyo.

Iuniperus. teviskes fenyö, apro fenyö, *b. e. spinosa iuniperus,
minor iuniperus.*

L.

Lactuca capitata. feyes salata.

Lactuca crispa. sodor salata.

Lapathum. lorom.

NOMENCLATOR

- Lappa maior**, personatia. zèlos lapu.
Lappa minor, xanthium. buytoryan.
Larix. voros fenyo, kibol terebinthina lezõs.
Lathyrus. nagyob eb teij.
Lauendula maior. spikinard.
Lauendula minore spica. lauendula.
Lens palustris. beka lenche, b. e. rane lens.
Leucoium luteum. sarga viola.
Leuisticum vulgare. leuesticon.
Ligustrum. fagyal sa.
Liliasphodelus luteo flore. zõd liliom.
Lilium album. feyer liliom.
Lilium conuallium. zent Gyorgy veraga, h. e. s. Georgij flos.
Linum. len.
Linaria. vad len.
Lupulus. komlo.
Lychnis sil. vad zek fiu, b. e. sil. *Caryophyllus*, quibusdam etiam
 nyul zek fiu. b. e. *Leporis Caryophyllus*.

M.

- M** **Alua vulgaris**. köz malua.
Malus arbor poma ferens. alma fa.
Mandragora. nattragulya.
Marrubium album. feyer pözertze.
Marrubium nigrum. fekete pözertze.
Marrubium aquaticum, siue *Sideritis prima* Matthioli.
 vizi pözertze.
Matricaria, parthenium. benedicta, alba benedicta.
Melanthium. nigella.
Melissophyllum, Citrigo, Melissa. mézganchy.
Melo, siue *Melopepo*. dinnye.
Melopepo duriore alba cute. bör heyu dinnye, b. e. *cutace m.*
Melopepo dura & fusca cute. chér heyu dinnye, b. e. *cer-
 rea cut. m.*
**Melopepo qui suprema parte veluti corona insignitus
 est** ér vari dinnye, b. e. *castri orientis m.*
Melopepo hibernus carne viridi albaque cute. czapa.
Melopepo alius viridi carne. zod czapa.
Menthastrum. lo mentha, h. e. *equina mentha*. quo nomine genus
equina Menthastrum vocatur. Mentha

PANNONICVS.

Mentha græca, Costus hortensis vulgo. Bodog Azzony
mentaya, h. e. Beata Virginis Mentha.
Mespilus. naspulya.
Miliun. köles.
Miliun confectum & molitum. kàsa.
Millefolium. eghér fark, h. e. muris cauda.
Morus. zedery fa.
Muscus. móh.

N.

N Apus. karó repa.
Nardus celtica. Bechy fu, h. e. Viennensium herba.
Nasturtium hibernum. zent Borbala siue, h. e. herba S. Barb.
Nasturtium siue Thlaspi paruum Iberidi simile. bidos
fu, h. e. fœtida herba.
Nux iuglans. dio.
Nux myristica siue moschata. zerechön dio, quo etiam no-
mine Nux maior Indica appellatur.
Nymphæa. vizi tök.

O.

O Cymum. bosolicom.
Ocymum cereale. haydina.
Onopordon, vide Acanthium.
Opulus quorundam, Sambucus aquatica. Ostormen fa,
cuius fructus, Molnár cherósnye, h. e. molitoris cerasa appellatur.
Origanum siluestre (cuius decocto Vngarica muliercula ad filium
lanamq; pullo colore insficiendam vtuntur) fekete gyopar.
Orminum sil. Gallitrichum & Scarlea vulgo. zent Ianos
siue, h. e. S. Ioannis herba.
Ornithogalum luteum. tik tara.
Orobanche. mié gyertya, h. e. missalis candela.
Oryza. ris kasa.
Oxalis. Soska, acetosa.
Oxys. Alleluia fu.
Oxyacantha. galaginya fa.

P.

P Aeonía. basi rosa.
Palma. palma fa.
Pastinaca, siue Staphilinos radice lutea. sarga repa, mor-
kaczi Pentaphyl-

NOMENCLATOR

- Pentaphyllum vulgare.** Koz öt leuelö fiu.
Pentaphyllum minus. kiseb öt leuelo fiu.
Persica malus. Barazk fa.
Persicaria. bolyha fiu, Kesereu fiu.
Peruinca, clematis daphnoïdes. meténg.
Phaseolus. Török borsó, h. e. *Turcicum Pisum*.
Picea. Koroztos fenyő, h. e. *cruciformis abies, vel cruciforme Juniperi lignū: quoniā folia et ramos in crucis quodāmodo formā disposita habeat.* Fenyő autē vocabulū (ut in Pannonicarū stirpiū historia diximus) quod propriè *Juniperum* significat, adaptant Vngari omnibus fere arboribus perpetua frōde virentibus, quæ folia spine amula habēt.
Pilosella maior. egér fil.
Pilosella minor albo flore. dragollub.
Pilosella minor purpureo flore. smistyach: utrumq. Croaticè, tamen si nonnulli holgy mal utramque vocent.
Pimpinella germanica, Saxifraga. Chaba ite, h. e. *Chaba emplastrum.* Nam ferunt Chabam Regem, Attilæ Regis minorem filium ex Honorij Casaris filia, post parentis mortem (cum uniuersum regnum Vngariæ intestino bello concuteretur, atque acre prælium commissum esset, quod inter se dissentirent cuiam filiorum Attilæ Regnū cedere deberet, eoque prælio omnes Vngari occubissent) solū superstitem remansisse cum 15000. viris, & illis quidem omnibus vulneratis, quos hac herba curasse dicitur, unde factum est ut postea ab eo appellationem sumserit.
Pimpinella Italica, sanguisorba. Pimpinella, hoc est latino nomine vocant.
Pinaster. Vad fenyő, koz fenyő.
Pisum. borsó.
Plantago. vti fiu, h. e. *viarum herba.*
Plantago angustifolia, lanceola. hozzu vti fiu.
Plantago aquatica. vizi vti fiu.
Polygonatum. Solomon pöchetti .i. *Sigillum Salomonis.*
Polygonum. porcogò pasit, centinodia.
Polypodium. papragy, quemadmodum Filix.
Populus alba. iegnyc fa.
Populus libyca. nyar fa.
Populus nigra. fekete iegnyc, kiböl lezön az, *Populeum* ir.
Porrum. pár hagyma.

PANNONICVS.

- Potentilla Fuchſij. lud paſijt, h. e. Anſerum gramen.
 Primula veris. kaſa verag, tauazi elſo verag, h. e. milij contri-
 ſi ſlos (praſertim pallida ἀνευλος et ſimplici praedita flore, paſſim in
 Vngaria & frequentiffimè naſcens.) quod milij contrici, Kaſa ab
 Vngaris appellati, colorem reſerat.
 Prunella. teuz ſiu.
 Prunus. zilua ſiu.
 Prunus ſil. Kòkèny ſa.
 Pſeudoapios Dodonæi, terræ glandes. fodi monyaró. h. e.
 terrea anellana.
 Pſeudodamaſonium, Calceolus Mariæ. ezör io ſiu, h. e.
 millebona herba.
 Pſeudomelanthium inter ſegetes naſcens, Lychnidis
 ſil. genus. konkoly.
 Pulegium. Chombor, közuèny mènna, h. e. podagraria menha.
 Pulmonaria. tido ſiu.
 Puſſatilla dilutior præcociorq̃. lo Kòkòrchyn, h. e. equina.
 Puſſatilla ſaturatior ſerotina. lean Kokorchyn, h. e. Virginis.
 Pyrus. Kortuèly ſa.

Q.

- Q. Vercus, Cerrus Plinij. chér ſa.
 Quercus latifolia. toli ſa, Vngari latinè ilicem vocant.
 Quercus Robur. Kemèni cher ſa.

R.

- R. Anunculus. Bèka ſiu.
 Rapa. Rèpa.
 Rapiſtrum. Repcze.
 Rapunculus. Roponez.
 Rhamnus ſolutius. eb tduisk, h. e. Canina ſpina.
 Ribes vulgare. apro tengöri zölo, h. e. minor marina iſua.
 Ricinus. Sar ſiu.
 Roſa. roſa.
 Roſa canina. eb clypke, h. e. caninus rubus.
 Roſa pumila ſil. ſimp. magno rubro flore. parragi roſa.
 Rubus vulgare. clypke ſa.
 Rubus campeſtris nigris & ſubæruleis baccis. zedory.
 Ruta. rutha, zeges rutha, h. e. anguloſa ruta.

Salix

NOMENCLATOR

S.

- S**alix amerina, Gallorum osier. kotofyz.
Salix aquatica latifolia, Eleagn^o Theoph. rekottye fa.
 Salix vulgaris lutea. Saar fiz.
 Salix vulgaris rubra. Koz fiz fa.
 Salvia. salya, borany itom, h. e. agninum absinthium.
 Sambucus. bozza fa.
 Sanicula vulgaris. Sanicot, quo etiam nomine donatur Sanicula
 fem. Fuchsi, seu Elleborus niger Diosc. Dodonæi.
 Saponaria. Zappanozò fiu, quasi dicas spuma herbam.
 Satureia vulgaris. bors fiu.
 Scabiosa maior Matth. nagyob rih fiu.
 Scabiosa vulgaris. sepreu fiu; quod ex ea scopas etiam faciant.
 Scabiosa succisa, morsus diaboli. ordog harapta fiu.
 Scrofularia. torok gijk fiu, fekete bozza, h. e. niger ebulus.
 Secale. ros, tauazi ros.
 Sedum maius vulgare. filbe erezto fiu.
 Sedum minus causticum. sarga gyopar.
 Selinum hortense. petrifilyom.
 Senecio. aggo fiu, rontò fiu.
 Serpillum. kakuk fiu, h. e. ciculi herba.
 Sinapi. mustar.
 Sisymbrium. fekete mentha, h. e. nigra mentha.
 Solanum hortense. zèp zo'ò, h. e. pulchra uva.
 Solanum vesicarium. Pap monya, h. e. testiculus Sacerdotis.
 Sonchus asper. kakich.
 Sonchus lævis. Pie kèk.
 Sorbus legitima. berkinye fa.
 Sorbus aucuparia. voros berkinye.
 Sorbus torminalis. barkocza fa.
 Sorgi, melica. cirok.
 Sphondylium. medue talp.
 Staphylo dendron. Halyag fa.
 Syderitis heraclea. tiztos fiu, h. e. nobilis herba.
 Symphitum maius. fekete nadal, Croatis verò, qui eius radice
 ad contusa & rupta feliciter vivunt, gauez.

T.

TAnacetum. Varadich.
Tarco, Dragon, tarkony.

Taxus.

PANNONICVS.

Taxus. tza fa.

Tilia. háš fa.

Tormentilla. tormenti lla.

Tribulus vulgaris. zamàr touisk, h.e. spina asinina.

Trichomanes. aranyas papragy, h.e. aurea filix.

Trifolium vulgare. ló hére.

Trinitatis herba, Iacea tricolor. zent Haromsàg violaya,
har mas zineu viola.

Triticum. buza.

Tussilago. fodi tók, eodem videlicet nomine quo Bryonia. Nonnulli
tamen, Lo korom, h. e. ungulam caballinam etiam appellant.
Hanc, si in vineris nascatur, vina suo odore insicere perhibent.

Typha palustris. gyekén, ipsa videlicet planta.

Typhæ palustris claua. baka, seu haporya, nominatur.

V.

Verbascum. okor fark, h.e. cauda bouis.

Verbascum nigrum. fekete okor fark.

Verbena. zapara siu, h. e. fecunda herba.

Vicia. let nok.

Vicia sil. cuiuscumq. tandem sit generis communi no-
mine dicitur, Varyu borso, h.e. Cornicis pisum.

Viola vulgaris siue Martia. vióla.

Virga aurea. mezeij aranyas vezzo.

Viscum. fay gyongy.

Vitis vinifera. teu zolo.

Vitis sil. Matth. Amara dulcis vulgaris. erdeij zolo.

Vitis Idea quorundam, Heydelbet Germanorum. fekete
zolo, h. e. nigra uua, à nonnullis appellatur.

Vlmus. zil fa.

Vrtica maior vulgaris. chalan.

Vrtica minor siue crispa. arua chalan, h. e. orphana vrtica.

Vrtica labeo, Lamium. hot chalan.

Z.

Zea, spelta. Tenkoly.

FINIS.